

Paul de S. Maria

476

(St. ung. Montelin, n. a. 1470)

B.M. p 54. B539.

Hain 10763. 216 ff.

* manu

From maggs

cat. 402,

no. 47

(1921).

47

CL
L
O
N
D
O
N
P
U
B
L
I
C

CBCC

UNIVERSITY
LIBRARY

306428

1936

C.P.M.

Morgan

Maggie

June 27

Scutellaria folia habet. rib.

Pauli

by

(said to be printed
at Strasburg by Mentelin,
AD. 1471.)

Incipit dialogus qui vocatur scrutiniū scripturarum.
Compositus per Reuerendū patrem dominū Paulū de sancta
maria magistrū in theologia. Ep̄m Burgen. archicācella-
rū serenissimi p̄ncipis dñi regis castelle et legionis quē cō-
posuit post additiones positas ad postillam Nicolai de lyza
Anno domini. m̄. cccc. xxxiii. etatis sue. anno. lxxxj. *Burg.*
Sequitur prologus i libri q̄ intulatur scrutiniū scrip-
turarū. **S**crutami scripturas i quibus putatis
vitā habere eternā. et ille sūt que testi-
moniū p̄hibet de me. jo. 4. xp̄s volens
iudeos instruere arca ip̄i cognitionez
in qua vita eterna consistit. iuxta id. jo.
1. **H**ec est vita eterna ut cognoscāt te
deū et quem misisti filiū tuū. que quidē
cognitio per sacraz scrutiniū scriptura-
rum habet. de quo ps̄. beati qui scrutantē testimoniā ei. hortā-
bat eos de huiūdi scrutiniū faciendo. dicens. **S**crutami scriptu-
ras tē. Quibz verbis tria notant que ad cognicōnez xp̄i per
intelligenciā diuinā scripturarū requirunt. **U**nū est q̄ m̄ste-
ria xp̄i in sacra scriptura posita et tradita non sūt querēda
solū superficialiter et p̄functorie. s; diligenter per modū scrutan-
tis. ut ver⁹ sensus littere clarius seu verius repiāt ad modū
illū qui rem latentem per obscuritātē seu cōfusionē in aliqua
domo per diligens scrutiniū vlt̄ repire. vñ **Soph. p̄.** deus in-
tendens iniqua cogitationū in iherl̄m occulte p̄petrata reue-
lare dicebat. **I**n illo tpe scrutabor iherl̄m i lucernis. per lucer-
nas enī cōsueuerūt abscondita in latibulis seu obscuritatibus
reperi. **Q**uod quidem scrutiniū scripturarū in p̄mitia eccl̄ia
audientes ap̄loz doctrinā cōtinue exercebant. de quibz actuū.
1. **A**. cotidie scrutātes scripturas si hec ita se h̄rent. **S**cōm
vero qd̄ i p̄dicto verbo notat. est q̄ nō solū scrutādo scriptu-
ras ex scripturis sacri canonis. s. veteris testam̄ti sūt accipi-
enda testimoniā xp̄i. s; etiam ab alijs scripturis apud ip̄os
hebreos autenticis. **E**t ideo dixit in quibus putatis vitam
eternā habere. q. d. **N**on solū scrutemī scripturas i quibus
vere vitam eternam habetis. s. que in sacro canone ve. tes.
cōtinent. s; etiā illos in quibz putatis vitam eternā habere
scz que apud vos sūt. sunt autenticē. licz in se autoritatez nō
habeāt. que quidē scripture sūt glōse seu auctes talimudice et

alia scripta apud ipsos autētica. Ex talibus enī possunt su-
mi efficacīa argumenta contra eos. Tū quia in nōnullis
mysterijs diuinis qñq; ad aliqua qñq; pphetabāt nescientes.
vt legīt de Caypha .10. xi. Tū quia ī iudicialib; et in dispu-
ta cōib; dialecticis cōfessio adūsari p sufficiētā habet pbacō-
ne. Si autē cōtra hoc dicat. q scriptura talmudica et hmoi-
nondū erant tpe xpi scripta. Dicendū q verū est qntum ad
modū quo nūc sūt in volumib; totalitē cōpilata seu ordīata
s; erant scripta p longū temp; ante xpi tpus et p partes qsi
p modū apocrifariū et postea fuerūt cōpilata seu cōiūcta et
in libris publicis redacta sicut gradām; int nos cōpilauit de-
creta. et etiā dicta scōrum que antea a magnis tyib; fue-
rūt edita. Et q sic sit de talmudica cōpilacōne seu constru-
ctiōne habetur expresse a Rabimoyse in suo deut. qd est liber
magne auctis int eos in pte pbeniali ubi pñcipalit agit de
talmudica aucte de tempe quo cōpilatū seu constructū fuit.
Tercū qd in p̄dicto vbo notat est. q p scrutiniū scriptura-
rū cōtra iudeos nō est querend; sensus mysticus. s; solū lralis
a quo enī solo fm aug. cōtra donatistas. et in alijs locis effi-
ca x sūtur argumētū. Et ideo subdit. Ille sūt que testio; phi-
bent de me. Testimo; pbacōnem dicit manifestam q ex solo
sensu lrali scriptarum ut dictū est habet. Si autē cōtra hoc dī-
q sensus lralis qui ex p̄maria significacōne p vocē acapiē nō
indiget scrutiniō cum talis sensus se statim offert intellectui
Et ideo de tali sensu impropē dicetur. Scrutamī scripturas.
Sufficēt enī dicē. Legite seu intelligite scripturas. Dicend; q
licet sens; lralis sacre scripture ex significacōne p̄maria p vocē
acapiat. Non tamē ex h; sequit q scrutiniō nō indigeat ad
verū lre intellectū reperiend;. Sūt ei in sacra scriptura multe
dicōnes equoce significātes diuersa q ad hoc vt sciat s; q sēu-
acapi debeat requit scrutiniū rōnis. Silr in scripturis sūt ali-
qua pabolice tradita in quib; aliqd p̄rie. aliqd figuratiē tra-
dit. Vnde ad sciendū quō debeat acapi requit scrutiniū. Si-
milē cū veritas alicui; scripture lralitē intellecta. videt vici-
ti alteri; repugnare. qd sepe cōtingit in sacris scripturis ad
lram itellectus oportet recurrē ad indaginē rōnis. vt repug-
nātia inter sacras tollat auctes. que et multa filia occurrūt
cōtra iudaicā cecitatē disputādo ut infra patebit. quoz re-
spectu et filiū rēe xpus dicit. Scrutamī scripturas etc. Vñ

Crifofte. sup h^c verbū dicit. Non aut ad lectionē simplicem
scripturarū s; ad scrutacōnem exquisitā eos mittebat. quia
ea q̄ de eo dicebant i scripturis desup obūbrabant. nec i sificae
expmebant. s; velut quidā thesaur⁹ recōdebant. hec ille. Que
quidē obumbracōes p equiuocacōes et apparētes contradiccō
nes et huiōi i misteriis xpī pferam in antiquo testamto tra
ditis sepe occurrūt. ppter que pprie xp̄s eis p̄p̄iebat scruta
mini scripturas. **S**; attendendū quia ipsi iudei specialit^r pha
risei non ex toto corde exquirebant xp̄m vt eum veracit^r ag
noscerent. s; potius vt occasionez eum repellendi inuenirēt.
Ideo in scrutinio scripturarū non de eis verificat^r verbum p̄
dictū. s. bēi qui scrutant^r testimōia ei⁹ in toto corde exquirūt
eū. n̄ enī ex toto corde requirebāt eū. s; pot⁹ de eis arca hoc pp̄e
dī illud ps̄. Scrutati sūt mīqtates. talit^r ei scrutati sūt scrip
turas vt ex eis niterent^r negare xp̄m eē messia. et sic de eis ve
rificat^r illud qd sequit^r. defecerūt scrutātes scrutinio. **I**n
tēto ergo h^c tractat⁹ ē p̄mo discurre p errozes iudeoz p̄serti
p̄ncipales quib; ipedimē seu retrahimē a cognitōe veri mes
sie ostēdendo p verū scrutiniū scripturarū q̄ ip̄e est ver⁹ xp̄s.
et q̄ ip̄i inique scrutantes defecerunt scrutinio. **S**cdo quia n̄
nulli etiā vram fidem habentes de quibusdā etiā in sacris
scripturis p̄tentis. vel que ab ecclia seu doctorib; s̄ctis tra
dimē quorū rōnem ignorant sepe mirant^r sic ex quadā deuo
tione taliz rōnez scire appetentes ista scrutant^r. Juxta ill⁹
ps̄. mirabilia testimonia tua. ideo scrutata est anima mea
Idcirco ad taliū deuotionē excitandaz eorū admiracōnem ra
tionabilē soluendo. Scdo loco p̄cedit. **V**nde p̄ns tracta
tus in duas p̄tes distinguit^r. quorū p̄ma in forma dialogi
composita est. vt p vni⁹ aduersariū inquisicōez et alterius
discussione veritas clari⁹ elucescat. In qua quidē alterca
tione noīe Sauli iudeū seu phariseum noīauī. eo q̄ inter per
secutores doctrine xpī Saulus fuit p̄p̄uus. De ip̄o enī legit^r
Saulus enī adhuc spirans minaz et cedis in discipulos dñi
vt act. ix. capl^o. **C**atholicū vero sub noīe pauli volo eē cog
nomiatum. de quo legit^r act. p̄dicto capl^o. paul⁹ aut magis
inualescebat et pfundebat iudeos qui habitabāt damascū af
firmans qm̄ hic est xp̄s. Scda vero ps̄ modo p̄cedit didasca
lico in qua fidelis post fidem susceptam tanq; discipulus de
quibusdā in sacris testimoniis scripturarū cōtentis scrutādo

miraſ. et a magiſtro iam in catholica doctrina erudito. horz
declaracōez ſeu intellectū deuote petit. a quo horū declaracōez
reapiēs deuotoz reddiē. Et qz ad utrūqz ſcrutiniū p̄dictozū
recte agendū auxiliū requiriē diuinū. Ideo p̄cor cū p̄s. da m̄ i
tellectū et ſcrutabor m̄adata tua. vt ſic ad m̄adatozū diui-
noz meritoriā custodiā attingē merear de qua ſubdit. Et
custodiā illa in toto corde meo. per quā custodiā ad ſūmaz
retribucōez deueniē. Iuxta illud. in custodiendis illis retri-
butio m̄lta. quā nobis p̄cedat xp̄us dei filius. Amen.

R *Sequitur distinctio et capitula p̄ntis libri*
Resens aut tractat⁹ diuidiē p̄ distinctōes. distinc-
tiones vero p̄ capla modo infra scripto. *Distinctio p̄a*
¶ In apit ergo distinctio p̄ma de ſcrutiniō scrip-
turarū. de hys qui ſaluādi l̄ redimēdi erāt p̄ xp̄m
in lege p̄miſſū. et continet quatuor capitula. *Capitula p̄a*
¶ In capitulo p̄mo ostendiē qz nō ſolū iudei ſeu iſrl̄itici qui
de gñe iacob deſcendeſt ſm carnē ſaluādi erāt ſeu redimen-
di p̄ xp̄m. ſz etiā de alijs nacōibz erant ſaluandi. et quō non
om̄s iſrl̄itici ſaluandi erāt. ſz valde pauci eozū.
¶ In caplo ſcdo p̄tinent obiectōes p̄tra p̄dicta cum earum
ſolucōnibz.
¶ In caplo tercio ostendiē qz p̄ meſſiaz erant ruendi et ſcā-
dalizandi p̄ncipales ſeu maiores ⁊ etiā p̄p̄ares p̄p̄li iſrl̄itici.
¶ In caplo. iiii. ostendiē quō diuſis ſigficacōibz horz ter-
miorū. iſrl̄. et iuda. et iacob. ⁊ huiōi. vtendū ſit in expoſicō-
ne ſacraz auctoritatum.

Sequitur p̄s p̄ocina
¶ Sequiē capitulum p̄mum. Quod non ſolum iudei. ſed de
omni natione homines ſaluandi erant.

O *Arguit Saulus. vt sequit*
Paulē audiui qz m̄gr tuus dū videret dice-
bat m̄gr̄is noſtris. Scrutami ſcripturas i qui
bus putatis vitā eternā habere. ip̄e ſunt q̄
teſtimoniū p̄hibēt de me. S; ſcrutādo ſcriptu-
ras manifeſte rep̄io qz ſolus p̄p̄s iſrl̄iticus
qui p̄p̄rie dicit ille. qui a iacob ſm carnē deſ-
cendit per meſſiā promiſſum erat ſaluandus. legiē enī p̄ſa.
iii. In die illa. ſ. tempore meſſie vt cōiter exponitur. erit
germen domini in magnificēcia et gloria et fructus terre

sublimis et exultatio hijs qui saluandi fuerint de israhel. et
q hoc se extēdat ad om̃s isrl̃iticos habet ysa. xlv. vbi habet
sic. In dño iustificabit̃ et laudabit̃ om̃e semen isrl̃. et q hoc
salus se nō extēdat ad alios ppl̃os. habet exp̃sse ysa. lx. vbi
sic legit̃. Ecce tenebre operiet̃ terram et caligo ppl̃os. Sup̃ te
aut̃ orietur dñs. et gl̃ia ei⁹ in te videbit̃. que quidem p̃phetie
cōiter exponunt̃ de salute p xpm̃ fienda. Ex quib⁹ et multis
alijs māifeste patz q saluandi p messiam debet̃ esse solū de fi
lijs isrl̃ seu iacob quoz patrib⁹ facta est pmissio. et q om̃s
isrl̃itici tales saluādi sūt p eum. Cum ergo nazaren⁹ quem
tu p̃dicas hoc non fecit. mlti enī de ppl̃o isrl̃itico ym̃o ma
ior ps eoz nec fuerūt n̄ sūt p eum saluati vt est notū. vnde
patz q ille nō fuit messias in lege pmissus. Et hanc potissi
mam rōnem inducūt iste famosus m̃gr in lege moysayca et
ph̃ia piūssim⁹. s. Ra. mo. egyptius in suo dētro. in li. de iū
diab⁹. titl̃o de regib⁹ et bellis eozū. capl̃o. xj. vbi sic. Ihesus
nazaren⁹ ymaginat⁹ est esse messias. et fuit interfect⁹ p iū
diā et infra volēs excludere nazarenū nō fuisse messiam ait
sic. Nam om̃s p̃phete locuti sūt q messias est redēptor et sal
uator eoz. et congregator eozū. Et iste dedit occasionē ad p
dendū isrl̃ gladio et dispergendū reliquias eoz et ad supprimē
dum eos. hec ille. et sic vides q p scrutiniū scripturaz i hac
materia loquētiū testimoniū repit̃. nō pro te sed contra te.
Respondz Paulus. Sic Osaule ad auctes sacre scriptu
re quas allegas et reape teneor. Respōdebo tibi p̃mo. et de
inde dicam ad dicta Ra. moysi. licz ex talib⁹ non vales s̄
me sumere argumētum cum sit de p̃fessione tua. sicut nec
ego ex dictis doctoz n̄roz possum efficacit̃ cōtra te arguere.
nisi forte ex rōib⁹ in illis stentis. p̃mo ergo ad auctes sa
cras quas scrutatus fuisti stra me tibi respondeo q defecisti
in hoc scrutiniō. mlti enī sacra eloquia obmisisti ex quibus
oppositum illius qd̃ intendis haberi potest. Sunt enī auctes
q̃pl̃ime manifeste testantes q nō solū ppl̃s quē dicis isrl̃iti
cum. s; etiā alie nacōes p mundūz disperse saluāde erant per
xpm̃. vñ et iacob patriarcha qui p̃m⁹ p̃phetauit de xpo ven
turo. Gen. xlix. capl̃o dicēs. Non auferet̃ sceptrū tē. donec
veniat dñs qui mittend⁹ est. statim subdit. qui ē expectatio
gentiū. Et ysa. xi. capl̃o de ipso legit̃. Radix yesse qui stat
in signū ppl̃ozū ipm̃ gentes deprecabunt̃ alias requirēt. Itē.

zacharie. ij. Et congregabunt gentes multe in die illa et erunt michi in populum quod ad litteram secundum omnes intelligitur de tempore messie. que quidem extensio saluandorum per christum clarior traditur ysaie. xlix. ubi de deo ad suum christum loquente sic legitur. pax est ut sis michi seruus ad sustinendas tribus iacob et feces israel ouertendas. dedi te in lucem gentibus ut sis salus mea ad extremum terre. Que quidem auctas manifeste ostendit quod saluatio fienda per christum non erat restringenda solum ad populum ex israel descendentes secundum carnem. sed potius extendenda ad ceteras nationes gentium et ceteras regiones terre. Cuius extensionis rationem assignat Rabinus tui antiqui si bene dicta eorum scrutatus fueris. **Quærit Saulus. Sic.** Dic michi primo ubi habes istam extensionem ex dictis magistorum nostrorum antiquorum. Et deinde contra dicam tibi in alijs in tua responsione stentis. **Respondet Paulus. Taliter.** In glosa illa magna super gen. que glosa apud vos dicitur veresich rabba in capitulo. xli. talis questio mouetur. scilicet an poterit dici de deo seu de messia quod sit acceptor personarum. Et respondetur ibi absit. sed omnes confitentes ei corde ore et opere saluabuntur. scriptum est. scilicet jere. xxxij. In diebus illis saluabitur iuda. scilicet confitentes. Et hoc est quod dicitur in ysaie. dedi te in lucem gentium ut sis salus mea usque ad extremum terre. hec in glosa. Ex qua glosa manifeste habes duo. unum est quod lex christi seu eius salus erat extendenda. non solum usque ad iherusalem et iudeas seu ad indeos et israeliticis. sed etiam usque ad extremum terre et ad alias nationes. Aliud est quod deus esset acceptor personarum si confitentes ei ore et corde et operibus. etiam si non essent israelitici secundum carnem non essent saluandi per christum. Et sic habes extensionem predictam. et eius rationem per tuos magistros. **Obiit Saulus. Sic.** Posito quod deus saluaturus esset per messiam omnes recte credentes et bene operantes. etiam si ex alijs nationibus descenderet per ut tu asseris ex hoc non tollitur. quoniam omnes israelitici a iacob secundum carnem descendentes saltem ipsi messie contemporanei et eorum successores nemine excepto per ipsum messiam debere saluari. legitur enim michee. ij. aggregatione congregabo iacob. totum te in unum conducam et reliquias israel pariter ponam illum quasi gregem in ouili. Et infra. transibit rex illorum coram illis et dominus in capite eorum quod ad litteram intelligitur de christo. totum iacob aggregaturo seu redempturo. Ideo ysaie. xlv. In domino iustificabitur et laudabitur omne semine israel. prout super tibi allegavi quod loquitur de ultia

redemptōe s̄m om̄s. Ex quibz habes q̄ totū iacob et om̄s ex
sem̄e isrl̄ erant iustificandi ⁊ laudādi p̄ xpm̄. Ex istis igit̄
et multis alijs filijs habet manifeste q̄ xpus tuus n̄ fuit
ille de quo loquunt̄ pphete cuz mlt̄a vñio maior ps de sem̄e
isrl̄ non solum nō sūt redēpti seu aggregati p̄ ipm̄. sed pot̄
mēfecti et dispersi. et quasi cōsumpti p̄ eum. put Ra. moy.
p̄dicte dicit vt sup̄. **Solut̄ Paulus. Sir.** Defecisti
saule in hoc scrutinio sic et in p̄cedenti. Si enī bene scrutatus
fuisses sēpturas m̄ifeste repisses q̄ non om̄s isrl̄itici. s̄. s̄m
carnem descendētes ab isrl̄ erant p̄ xpm̄ redimēdi seu saluā
di. s̄. valde pauci ex eis respectu remanēcium. **Caue Saul.**
Ar. Indica michi auctes sacras hoc dicentes. **Respondet**
Paulus. Sir. Legit̄ enī ihere. iij. Cōuertamī filij re
uertētes ait dñs. quia ego vir vester et assumā vos. vñm
de ciuitate. et duos de cognacōe et introducam vos in syon.
et dabo vobis pastores iuxta cor meū et paſcent vos sciēcia
et doctrina. Que quidē verba intelligenda sūt de vltima re
demptiōe que p̄ messiam erat explenda. non aut̄ de redēpti
ōe a captiuitate babilonica put quidam false extimauerūt
Legit̄ enī in eodē contextu. In illo tpe vocabūt isrl̄m solū
dñi et aggregabunt̄ ad eam om̄s gentes in noīe dñi. Et ideo
Ra. salo. expositoz vester in libro qui d̄r Canchedōi i caplo
helech. verba p̄dicta. s̄. assumaz vos vñū de ciuitate et duos
de cognatione exponit de vltima redemptiōe p̄ eos expecta
ta. dicit enī sup̄ verbū p̄dictū ihere. sic. Eligam iustos et in
troducā eos in syon. Ex quo patz q̄ in redēptiōe p̄ mes
siam fienda nō om̄s isrl̄itici erant saluandi. s̄. solū iusti qui
erant pauci respectu iūstoz qui remanebāt sine redēptiōe
Et iō dicit vñū de ciuitate et duos de cognatione. q̄. d. valde
pauci eligent̄ ex mlt̄is. Item in eodē caplo helech quidaz de
antiquis talmutaz alias talmudicoz dicit q̄ sicut de sexcen
tis milibus qui egressi sūt de egipto nō intrauerūt terram p̄
missionis nisi duo tm̄. s̄. Caleph et iosue. Sic erit in tempe
messie nā scriptū ē Osee. ij. Caue sibi iuxta dies iniūctis
sue et iuxta dies ascensionis ei⁹ de terra egipti. hec ille. patz
igit̄ ex dictis illoz q̄ tpe messie p̄missi valde pauci redimen
di erāt de p̄plo isrl̄itico respectu nō redēptozū qd̄ est p̄positū.

Capitlm scdm

Capitlm scdm de obieccōibz p̄tra p̄dicta ⁊ earz solucōe.

Consequenter quod ait Saulus. *ita obiectores p[ro]p[ri]as solutes*
 Go ostendi tibi p[er] sacras an[ti]q[ua]s q[uod] solus p[ro]p[ri]us isrl[ite]r
 erat p[er] messiam redimend[us]. et q[uod] omnes illius p[ro]p[ri]i per
 ip[su]m erant p[er]secuturi redempti[on]e[m]. ut pat[et] p[er] an[ti]q[ua]s per
 me allegatas. Si tu ergo michi p[ro]ponis alias an[ti]q[ua]s que vi
 dent[ur] sonare opposit[um]. Dic ergo michi quod possit ex istis auc
 toritatib[us] p[er]tinetas tolli. manifestu[m] e[st] eni[m] q[uod] no[n] p[ossu]nt due verita
 tes adinuicem p[er]trariari. *Respondit Paulus. Sic.* Ad p[er]trarie
 tatem tollend[am] a sacris eloquijs. tam circa p[ro]dicta q[uam] etiam
 circa multa alia oportet p[re]supponere q[uod] adscrutand[um] veru[m] intel
 lectu[m] in sacris eloquijs contentu[m] requirit[ur] scrutari significa
 ta v[er]bor[um] seu no[m]i[n]u[m] et alia[rum] dictionu[m] in eis contenta[rum]. s. an
 sint vniuoca sicut hoc no[m]e[n] lignu[m] vniuoce d[icitu]r de qualibet re
 de qua non solu[m] hoc no[m]e[n] lignu[m]. s[ed] etia[m] ratio ei[us] verificat[ur]. ut
 sit mere equoca sicut hoc no[m]e[n] canis q[uod] de aliquo fidere et de
 aliquo aial[is] d[icitu]r quibus non ratio p[er] no[m]e[n] significata. s[ed] solu[m]
 no[m]e[n] est co[m]mune. an. s. sint non mere equiuoca. s[ed] a p[er]silio seu p[er]
 tra[n]slac[i]o[n]e[m]. ut cum hoc no[m]e[n] equus d[icitu]r de equo vero qui est
 quoddam aial[is]. et etia[m] de equo in pariete picto i[n] quib[us] licet ratio
 sibi sit diuersa. est tamen inter eos aliqua similitudo. s. figuralis
 Et id[circa] talia no[m]i[n]a no[n] dicunt[ur] mere equoca s[ed] accommodata seu
 tra[n]slata. Et quia in sacris eloquijs inueniunt[ur] m[ul]te et diu[er]se
 equiuocac[i]o[n]es. Idcirco oportet inquirere diligenter sig[n]ificac[i]o[n]es
 dictionu[m] ad veritatem sine p[er]trarietate extrahendam q[uod] etiam
 doctores tui vident[ur] sentire. *Respondit Saulus. Sic.* Allega
 doctores nostros hoc sentientes. *Respondit Paulus. Sic.*
 Ille tuus magn[us] m[ag]i[ster]. s. Rabinmoyses egipcius in p[ri]ma
 p[ar]te sui libri de direct[i]o[n]e p[er]plexoru[m] in p[re]hemio vbi agit de inte[n]
 tione sui op[er]is sic ait. in libris p[ro]phetarum inueniunt[ur] nomina
 mere equiuoca que intelligunt[ur] a simplicib[us] seu ignaris de p[ri]
 marijs sig[n]ificatis p[er] talia no[m]i[n]a. Sunt etia[m] no[m]i[n]a accommodata
 s. equiuoca seu a co[n]silio tra[n]slata que intelligunt[ur] a p[ro]dictis de
 re p[ri]ma a qua fuerunt tra[n]slata seu accommodata. hec ille.
 Que quide[m] distinctio no[m]i[n]u[m] licet plen[us] et clar[us] a n[ost]ris docto
 ribus tradit[ur]. allego tamen tibi p[ro]dictu[m] Rabinmoysen quia
 scio q[uod] eum recipies po[te]st[er] q[uam] doctores n[ost]ros. *Respondit Saulus. Ita.*
 lit[er]e applica ista ad p[ro]positu[m]. s. ad tollend[am] p[er]trarietatem p[er]
 dicta[rum] an[ti]q[ua]r[um]. quaru[m] quedam p[er] me. alie vero p[er] te sunt allgate.
Respondit Paulus. ut scit. Si diligenter scripturas sacras

fueris scrutat^r repies q^d filiatio in scripturis nō vniuoce ac-
cipiē. s; equoce seu accomodate vl' trāslate a consilio. Qñq;
enī accipit filiatio fm carnalez gñacionē. vt gen. v. de adam
et Seth et alijs legiē. genuit filios ⁊ filias. et sic in pluribus
alijs locis. Qñq; vero filiatio accipit p filiatione spūali. ⁊ hē
duplr. quia aut in bono vt cum dicit. iij. Re. iij. filij pphē
eaz sedebāt coram eo qd intelligitur de filiatiōe discipline seu
doctrinē. fm quā illi qui sequebant^r doctrinā seu disciplinā
pphetaz dicebant^r eoz filij ppter patrū imitaciōem seu filitū-
dinē. licz ab eis nō essent gñati carnaliē. In malo vero cum
dicit iob. xl. Ipse est rex sup omīs filios supbie. quā quidē fi-
liatiōez manifestū est non esse intelligendam fm carnalē ppa-
gatiōez. tali enī modo supbia non generat. vnde intelligēda
est hec filiatio fm sequelā. Supbi enī sequunt^r passionē seu
motū supbie sic filij nāles vt plimuz sequunt^r mores patz.
fm quā distincōnem filij isrl' qñq; intelligunt^r in scriptura
illi tñ qui de iacob descendēt fm carnē. vt dicit exo. pmo.
hec sūt noīa filioz isrl' qui ingressi sūt egiptum cuz iacob qd
intelligit solū de filiis isrl' fm carnis gñationem. put decla-
rat cum ibidem subdit. Omēs aīe que egressē sūt de femore
iacob. Qñq; vero per isrl' seu filios israhel vl' semen isrl' in-
telligunt^r illi qui sequunt^r verū cultū dei israhel. etiā si non
sint ab isrl' seu iacob carnaliter descendentes. vñ ysa. xliij.
vbi agit^r ad lram de mltiplicatiōe ppli israhel p vocationem
genauz ad fidem dei que p effusione spūs sancti facta est. de
qua dicit. effundam spm meum sup semē tuū ⁊ c. ⁊ germina-
bunt inter herbas quasi salices iuxta fluētes aquas. In eo
dem textu ostendit q^d hec mltiplicatiō semis israhel seu iac-
cob nō est intelligenda fm carnalem ppagationem tñ. vnde
ibidem statim subdit. Iste dicet dñi. ego sum et ille vocabi-
tur in noīe iacob. et hic sribet in manu sua dño. et in noīe
isrl' assimilabit^r. in quib; vbis distinctio pdicta declarat^r di-
ligentē scrutāti. Naz p hoc qd ait. iste dicit dñi ego sum intel-
ligit^r de isrl' ita fm carnem. talis enī potest dicere dñi ego sum
Iuxta illud deutro. xxxij. caplo. ps dñi popul⁹ eius. et isrl'
funiculus hereditatis ei⁹. vnde et de isto etiā fm pmaria sig-
ficatiōez dicit^r. Et ille vocabit^r in noīe iacob. Cum aut sub-
dit. et hec sribet in manu sua dño. intelligit^r ille qui p imi-
tationem opis dicit^r esse isrl' ita⁹ seu de iacob. etiā si non

per carnalem generationem. p manus enī in scripturis sacris
operationes intelligunt. vt cum dī in psalmo. Innocens ma-
nibus et mūdo corde. vnde cum dicit. et hic scribet in manu
sua dño. intelligendū est quasi dicit. Iste et si nō potest dicē
dñi ego sum. nec etiā vocari nomīe iacob eo noīe quo alius
supdicitur qui isrliticus est sūm carnē suam. scribet tamē ma-
nu sua dño. s. adherēdo ei p operationē. et vt oīdat q talis pē
nomīari et etiā cognōiari isrliticus statim subdit. Et in noīe
isrl assimilabit. Et in hebreo habet cognōiabit. q. d. Iste q
per operationē debet dici esse dei. etiā nomē isrl meret p qdam
similitudinē seu cognōiatiōē. Ex quo habes q sub noīe isrl pē
intelligi in scripturis. etiā ille qui nō p carnis ppagatiōē
descendit. s. tantū p similitudinē opatiōis. et sic intellexerūt illū
passū mōri tui. **Querit Saulus. osequit.** Ostende michi
obsecro vnde mōri nri intellexerūt istum passum illo modo
quo tu dicis. **Respondet Paulus. Sic.** Quere Rabisalo.
doctore et mōrū tuū qui in glo. sua sup ysaīam ad lraz sup
istud verbū. Et i noīe dñi assimilabit. sic dicit. isti sūt qui
quertunt de gentilitate ad fidem isrl. hec ille. et sic habes p-
positū. s. q imitatores isrl seu iacob sūm fidē et rectaz opa-
tiōē licz sint de gentilitate cōuersi ad fidem noīe isrl noīan-
di sūt. vt dictū ē pū patz ex anēte ysaie allegata. Et glo.
Rabisal. qui apud te doctor autēticus est. de quibz intelligē-
da sūt verba pphetaz p te allegata. p que dicunt oīes filij
iacob seu isrl saluandi per messiam. Per istos enī intelli-
gendi sūt illi qui sūm fidem et opatiōē descendunt de isrl et
iacob cuiusqz nacōis sūt. non aut illi qui sūm carnem solū
ab isrl et iacob descendunt. tales enī non sunt vere seu sim-
pliciter dicendi isrlitici nec de iacob descendētes nisi sūm quid
s. sūm nomē tantū. **Opponit Saulus. eo mō.** Illi qui de isrl
seu iacob descendūt sūm carnez. licz nō sint filij isrl p imita-
tiōē fidē et opis. pū tu dicis. tamē adhuc verus debet di-
ci filij isrl sic filius alicuius p carnalem generationem verū dicitur
filius ei qz adoptiuus. **Solut Paulus. ut se.** Ratio
tua et si haberet locum in rebus corporalibz. non habet tamen
in spālibus in quibz vera filiatio non sūm bona carnalia seu
etiā tpalia attendi debet. s. sūm bona spūalia. vt patz de fi-
lij pphetaz qui nō in bonis pūnis tpalibus succedebant pbe-
tis. s. i bonis spūalibz. s. in dono pphete. Et iō pphie loquēdo

noīatio isrl̄is seu iacob que est fm̄ imitationē fidei et op̄is
pp̄ior est et verior noīatio q̄ ad sp̄alia. q̄ noīatio israhel
que est fm̄ carnis pp̄agatōez. vnde tales filij vere et simpli
ter dicunt filij isrl̄ in sp̄alibz. Illi vero qui tm̄ fm̄ carnalez
generacōez descendūt non sūt simpliciē dicendi filij isrl̄ nisi
tm̄ fm̄ quid. s. fm̄ carnem seu nomiācōez tm̄. put iam dic
tum est. *Querit Saulus. vlt̄ia* Numquid habes. aliquā
auctem in qua hec dicta tua fundent. *Respondet Paulus. Ar̄*
Ps̄aie. xlvij. legiē. audite hec domus iacob qui vocamī
nomīe isrl̄ et de aquis iuda existis qui iuratis in noīe dñi. et
in deo isrl̄ recordamī. non in veritate nec ī iusticia. Ex quo
patz q̄ illi qui iurabāt in noīe dñi. nō in veritate nec ī iusti
cia non erant pp̄rie dicendi isrl̄. s. solū nomīe. tales enī. s.
qui iurant in nomīe dñi nō ī veritate nec in iusticia irreue
rent se habent ad deum. vnde talibz ppheta dicebat. audite
nūc dom⁹ iacob qui vocamī noīe israhel. q. d. licz estis de do
mo iacob fm̄ stirpem gnationis. non tamē estis veri isrl̄i
tici licz vocamī tali nomīe. quia nō re s. noīe solū estis isrl̄i
tici. Et de talibz etiā dicit Osee. p̄mo. voca nomē e⁹ nō ppl̄s
meus. In quo ostendit q̄ illi qui a deo recedūt fm̄ op̄ationē
et fidem nō sunt pp̄rie dicendi popul⁹ eius. licz a patribz deū
colentibus descendant. sicut ibidem filius qui fm̄ carnem a
ppheta descendebat vocabatur non populus meus.

Sequitur ca. in p̄me distinctio.

Capl̄m. iij. in quo ostendit q̄ p̄ messiam erant ruendi et
scandalizandi p̄ncipales seu maiores et etiā ppl̄ares populi
isrl̄itici. *Consequē repl̄at Saulus. put sequitur.*

Licet filiatio fm̄ fidem et op̄ationem put tu dīcs sit
potior et dignior q̄ filiatio fm̄ carnalem gnationem
saltem in sp̄alibz. nichilomī⁹ tamē filiatio illa que
fm̄ carnem est non est in tantū eienda q̄ totaliter amittat
bona p̄na saltem t̄palia. Et ideo ratio Rabunoyfi quam
tibi allegavi sup̄ius in suo vigore manet. dicit enī q̄ occasio
ne illius quem tu dīcs messiam isrl̄ est dispersus p̄ orbem et
distructus et oīno deiectus qd̄ est signū manifestū ip̄m naza
renū non fuisse verū messiam in pph̄tis p̄missū. cum null⁹
ppheta videat dicē q̄ p̄ verum messiaz talia mala p̄ngerēt
in populo isrl̄itico qualitercūqz israhel intelligat. *Solut*
Paulus. H̄ter. Licet ut dixi tibi dicta magistrorū

tuorum non sunt a me accipienda tanquam habenda autem contra
me. Concedo tamen magistro tuo predicto quod occasione veri messie
quem ego predicto populus tuus est dispersus per orbem et destructus
et omnino electus. sed hoc non est signum ipsi dominum iesum nazarenum
non fuisse eorum messiam in prophetis promissum. sed potest esse verum
signum scrutantibus scripturascludens oppositum. scilicet quod ipse fuit
et est verus christus in prophetis promissus. nam causa dispersionis
et destructionis seu deiectionis iudeorum precipua fuit occisio christi
quam nequissime petrauerunt putantes per se haberi ex antecessoribus seu hyf
toribus autenticis. Si enim ipsum nazarenum in christum recepissent et
in penam huius redemptionis destructionem et alia mala paterentur
tunc videretur habere locum ratio magistri tui. Sed quia opposi
tum contigit. scilicet quod postquam eum contempserunt eiecerunt et occiderunt predicta
mala deveniunt eis. Idcirco ratio tua magis facit contra te
si bene consideras. **Querit. Saulus. Alterius.** Indica michi
obsecro vultus quod per peccatum mortis nazareni iudei fuerit destruc
ti et dispersi. **Respondet Paulus. Sic.** De hoc quod per occasio
nem iudei meruerunt destructionem et electionem et cetera predicta
habendus est sermo inter me et te separatim domino procedente. quia
hoc requirit scripturarum scrutinium singulare. Sed ad primum suffiat
michi ut tibi ostendam quod si bene scripturas sacras scrutatus
fueris manifeste repies quod ipse messias futurus erat in scandala
lum et laqueum israel et iherusalem. Et hoc quoniam ad pauperes eorum. scilicet
ad status superiores et etiam quoniam ad populares seu vulgares. de
ipso enim christo legitur ysa. viii. Et erit vobis in sanctificationem et
in lapidem offensionis et petram scandali duobus domibus is
rahel. et in laqueum et in ruinam habitantibus in iherusalem. Ex quo
habetur quod ille messias qui futurus erat in iustificationem confirmam
do eos in bono qui adhererent ei. ipsemet futurus erat in laque
um et lapidem offensionis et duabus domibus israel. scilicet regali
et sacerdotali qui sunt principales status in israhel sicut in qualibet
natione. quas duas domos israel propter suam incredulita
tem iusto iudicio fecit rueri. Sicut futurus erat ille in laqueum
et ruinam habitantibus in iherusalem. scilicet cunctis seu vulgari populo. quia
in civitate iherusalem ubi christus passus est omnes tales fere ruerunt per
infidelitatem licet non omnes. unde statim sequitur ibidem. et offen
dent ex eis plerumque. quod dicitur non omnes. Ex qua autem manifeste ha
bes quod messias expectatus et promissus debebat esse occasio offensi
onis et scandali duobus pauperis statibus israeliticis et et in ruinam

plimis vulgaribus populis de habitantibus in iherusalem more posito.
Oppōit Saulus. talis. Hec auctas per te allegata non solu-
dit oppositum tuum propter duo. primum quia hic non loquitur de mes-
sia. sed de deo. Immediatē enim ante illa verba dicebat propheta.
dominum exercituum ipsum sanctificare. ipse pauper vestier et ipse ter-
ror vestier. Statim subdit. Et erit in sanctificatione. scilicet ille deus
quem sanctificabitis de quo loquor. Ex quo patet quod de deo non
de messia loquitur. Secundo quia ille due domus de quibus loquitur
ysaias fuerunt domus phastee filij Romelie regis israel quas
fecit deus ruere per ozeam filium hela. iij. **R. xv.** Et domus ozeam
filij hela quam cum toto regno israel fecit deus ruere per Salmana-
sar regem assiriorum. iij. **R. xvij.** unde si bene consideres aucto-
ritas predicta non facit per te. **Soluit Paulus. ut sequitur.** Ad
primum quod obias tibi respondeo quod deus et christus seu messias secundum veram
fidem quam predicō non sunt duo. sed unus. et idem deus et homo.
et ideo propheta loquendo de deo dicens. dominum exercituum ipsum sanc-
tificare. et submittendo. Et erit in sanctificatione. id est de christo pla-
ne potest intelligi qui idem est cum deo. quia tamen scio quod hoc
erit tibi duum ad credendum primum. et est tante arduitatis quod
requirit singulare et diligens scrutinium scripturarum. Idcirco
placet ut supersedeam ad primum. de ista inquisitione sicut de alia
supradicta. scilicet de occasione christi donec habeam colloquium speciale
circa deitatem christi. ubi divina gratia inspirante intendo tibi per
suadere ratione et ostendere auctoribus sacris. quod secundum veritatem
christus seu messias est verus deus et verus homo. **Querit**
S. Saulus. unde ad 2. Licet firmiter credo quod non persuadebis
michi nec etiam ostendes quod permittas cum sis contra totam rationem
et sacras auctores. tamen placet supersedere ad presens de hoc ut
per se fiat de eo inter te et me altercatio sufficiens. unde responde
michi primum ad secundum. **Respondet Paulus. ut sequitur.** Ad secundum
respondeo tibi quod dicere quod iste due domus de quibus propheta loqui-
tur. de domo phastee filij Romelie et de Ozeam filio hela qui fue-
runt reges israel non est convenienter dictum. tum quia sicut in
regno iuda licet fuerunt multi reges israel successiue. non
tamen propter hoc dicuntur multe domus regie. sed tamen dicuntur una
domus. scilicet domus dauid. unde in capitulo precedenti propheta loquens
achaz regi qui a magnis temporibus post dauid regem successerat
dixit ei. audite nunc domus dauid. presupponens quod domus regia
eadem erat a tempore dauid et citra. Et similiter habet in alijs locis.

Sic in proposito dicendum est de regibus israel. scilicet quod licet phastee filius Romelie et Ozeas filius hela fuerint duo reges in israel successiue. non tamen dicuntur due domus regie cum eadez sit domus regia regni israel. cum quia licet phastee filius Romelie una cum Rasini rege Syrie ascenderint in iherusalem extra achaz regem iude. ut habetur. iiii. R. ix. de qua controversia ysaias loquitur super eodez capitulo. Ozeas autem filius hela non legitur habuisse agere aliquid extra achaz seu ezechiam nec aliquid contra regem iude. Et ideo non apparet ratio quare de ozea seu eius domo in hoc loco fieret mentio. unde manifestum est secundum serie[m] littere quod illud quod propheta loquitur de duobus domibus israel non est intelligendum de duobus regibus per te allegatis. sed de duobus domibus. id est duobus statibus principalibus. scilicet regio et sacerdotali modo predicto intelligendo. quibus idem deus seu idem christus qui debebat esse in sanctificatione. scilicet iustis fidelibus. idem ipse habebat esse in lapidez offensionis et petra scandalum tantum. non credentibus. unde ex predictis diligenter considera- tis possent tolli strarietates que apparent in auctoribus sacris de israel et iacob et huiusmodi loquentibus in materia redemptionis seu saluationis israelis seu iude et huiusmodi. attribuendo singula singulis secundum diuersitatem significationum superdictarum iuxta exigentiam materie.

Capitulum in prime distinctione.
Capitulum. iiii. in quo ostenditur in speciali quod diuersis significacionibus horum terminorum israel iuda et iacob et huiusmodi utendum sit in expositione sacrarum auctoritatum.

Constat. Saulus. *pro ut sequitur.*
Quia in multiplicatas sensuum seu significationum in una scriptura seu dictione parit ambiguitatem seu deceptionem. neminem et arguendum tollit firmitatem. secundum quod aliquae fallacie in dialectis assignantur. Debet ergo dari circa diuersa significata predictorum terminorum aliqua regula seu mensura secundum quam possit intelligi qualiter singula significata singulis casibus seu materiis debeant applicari quod videtur valde difficile. unde dis- functiones tue non videntur sufficere ad tollendam strarietatem absque omni fallacia seu ambiguitate a sacris auctoribus de pre- dicta materia loquentibus. *Unde Paulus.* **Cur** Vnde recte scrutanti scripturas non est difficile regulam seu ratio- nem dare. quia talis ambiguitas seu strarietas tollatur. *pe- titi Saulus.* **Declamatio.** Indica michi que dicas sufficienter ea

declarando. **Declamans** Paulus. **ut se** Si circa hoc recte sa-
cras scripturas scrutatus fueris. auctores reperies q̄ in scrip-
turis sacris de hac materia loquentibz varijs ⁊ diuisis modis
israhel et iacob seu iuda sūt intelligendi saltem. v. modis.
Est enī vn⁹ modus qñ scripture loquunt̄ de redemptōe isrl̄
ostendēdo ip̄i⁹ redemptoris. s. ip̄i⁹ messie originem. et talis
oportet q̄ isrl̄ intelligat̄ pprie s̄m gñationē carnalem. vt cū
dicit̄ de xp̄o venturo. ysa. lxxv. traducam de iacob semen. et
de iuda possidente⁹ montes meos. **Et ysa. xi. E**grediet̄ vir-
ga de radice yesse ⁊c. et sic de filiis. **E**st etiā alius modus
s. scōus s̄m quē scripture loquunt̄ de hijs qui fuerūt p̄mi et
p̄ncipales coopatores in misterio redemptōis cuz ip̄o messia
seu xp̄o. s. in diuulgando eius fidem et doctrinā. ⁊ in talibus
intelligendū est israhel seu iacob vtroqz modo simul. s. s̄m
carnem et s̄m sp̄m. vt cū dicit̄. qui egredim̄ impetu ab ia-
cob implebunt totū orbē semine. ysa. xxvij. **E**st etiā ali⁹ mo-
dus. s. terci⁹. quādo scripture loquunt̄ de suscipientibz redēp-
cōnem seu saluationē effectualiē. vt cum dicit̄. isrl̄ saluat⁹
est in dño salute eterna. ysa. xlv. et michee. ij. capl'o. **C**ong-
regatione aggregabo iacob totū te. et sic de filiis. **E**t in hijs
oportet q̄ intelligat̄ isrl̄ s̄m sp̄ritum pprie. siue talis israhel
sit s̄m carnalem gñationē siue non. **E**st etiā alius modus
s. quart⁹. qñ scripture loquunt̄ de hijs qui ppter sua peccata
non fuerunt p̄ncipes redemptōis. **E**t in talibz oportet intelli-
gere isrl̄ s̄m carnalem gñationē. non aut̄ s̄m sp̄ialem. vt
cum dicit̄. **O**see. ix. de ppl'o isrl̄itico. ppter maliciā operum
suorum de domo mea expellaz eos. non addam diligere eos
om̄s p̄ncipes eoz deuantē ⁊c. **Q**ue quidē verba et filia in-
telligenda sūt de isrl̄ qui non s̄m sp̄m. s̄ tantū s̄m carnem
a patribz descendūt. **P**otest etiam quē⁹ modus assignari
s. qñ scripture de isrl̄ loquunt̄ mixtam. vt cū dicit̄ ysa. p̄mo
Nisi dñs reliquisset nobis. s. isrl̄ et inde semen quasi sodo-
ma fuisset⁹ ⁊c. vbi oportet intelligere isrl̄ vtroqz modo. q̄a
s̄m carnem qñ⁹ ad eos a quibz fuerunt relictī. s̄m sp̄m vero
q̄ntum ad semen relictum. **S**unt etiā forte alij modi loquē-
di in scripturis sacris de hac materia qui s̄m p̄dictos modos
seu ad eos reduci possunt. **Querit Saulus. vltio** Nūquid
habes auctores seu rōnes ad hec que p te dicta sūt fundanda
Respondet Paulus. Sic Ad p̄mū modū loquēdi fundandū

seu formandum sunt auctes ostendentes qd messias pmissus
in pphetis debet esse ex semine abrahe. vt habetur gen. xxvi.
caplo. Et bndicent in semine tuo omnes gentes terre. prout
plenius ibidem in quadā additione fuit expositū. Similiter
habetur ex aucte scripture qd pdictus messias debet esse de tri-
bu iuda. vt gen. xlix. caplo. **Nō** auferet sceptrū de iuda. nec
dux de femore ei⁹ donec veniat qui mittet⁹ ē tē. qd loquit⁹ de
messia etia⁹ fm doctores tuos. debet etiā messias esse de fruc-
tu ventris dauid. cui dicit⁹ i ps. De fructu ventris tui ponā
sup sedem tuam. Cum igit⁹ origo saluatoris denūciat⁹ esse de
semine abrahe. et de femore iude. et de fructu ventris dauid. qd
oīa pueniunt ad carnales gñationes. manifestū est qd messias
pmissus fm carnem debet descendere a patribus pdictis. **Que-
rit** Saulus. **q. scilicet** Nunquid messias non debet descendere
a pdictis etiam fm spūalem gñationem cum sit sanct⁹ sanc-
torū et maxim⁹ imitator patrū in sanctitate. Cur ergo non
attribuis sibi generacōem fm utrūq; modum. s. carnalem
et spūalem. **Respondet** Paulus. **taliter** Scdm veram fidē quā
p dico messias descendit a patribus carnalibus qui in sua ge-
nealogia ponunt⁹ fm carnes tantū. **Nā** fm spūalem gñā-
tionē a solo deo patre nascit⁹ seu nat⁹ est. Et quia hoc miste-
rium vt dixi tibi requirit scrutiniū singulare. ideo ad presēs
supsedeamus de hac inquisitione. h sufficit tibi qd messias ha-
buit descendere fm carnem a patribus quod non dubito te
concedere. **Ad 2⁹** modum loquēdi fundandū satis videtur
sufficere euidentia facti. Est enī manifestum qd fides xpī et ei⁹
disciplina diuulgata fuit in orbe terrarum p aplos seu dis-
cipulos suos qui p maiori pte fuerunt de israhel fm carnes
et etiam fm spiritū. p̄supposita vestra veritate qd tu etia⁹ po-
tes cedere de messia p te expectato sine p̄iudicio tue opinio-
nis. **Ad terciū** vero modum fundandū recta ratio p̄suadet.
omnis enī qui in domo saluat⁹ est salute eterna oportet qd sit
de israhel fm spiritū vnde cumq; sit ille fm carnalem gñati-
onem. alias enī deus esset acceptor psonarū. vt supra tibi dixi-
ram. **Quartus** etiam modus parī rōne fundat⁹. Nūm illi
qui p peccata sua a salute expellunt⁹ non descendit fm spi-
ritum a patribus. **Quintus** vero modus fundat⁹ ex quarto et
tercio. ex quib⁹ mixtus est seu composit⁹. Ex quib⁹ diligentē
cōsideratis et debite applicatis possūt tolli strametates absq;

ambiguitate seu fallacia a sacris auctoribus de israhel seu iacob et huius in predicta materia loquentibus.

Secunda distinctio de nomine israel ad salutem.

Istancio secunda de scrutinio scripturarum circa vocacionem gentium ad israheliticam dignitatem. Et continet quatuor capitula.

In primo capitulo ostenditur quod gentes vocande erant ad israheliticam dignitatem.

In secundo capitulo ostenditur quod vocatio gentium erat impedienda propter quod christus personaliter fuisset in iherusalem et ibi euangelizaret. nec ibi inuenisset viros iustos.

In tertio capitulo ostenditur quod fideles christi non nomine israhel seu iuda. sed alio nomine erant vocandi.

In quarto capitulo ostenditur quod licet nomen israel seu iuda post passionem christi fuit reprobatum seu in execrationem dimissum. fideles tamen christi ex israel et iacob secundum carnem descendentes. non minus dignitate christianam seu ecclesiasticam sortiti sunt quam alii gentiles.

Incipit secundum modum 2e distinctio.

Capitulum primum in quo ostenditur quod gentes vocande erant ad israheliticam dignitatem.

Explicit. Saulus. Et dicit.

Licet ex dictis tuis possit haberi quod etiam gentiles ad cultum dominum venientes possent nomine israhel seu iacob cognominari. ut in tertio modo supra dicto ex tuis colligitur dictis. non tamen ex hoc habetur quod tales. scilicet aduene gentiles israheliticam dignitatem consequantur. scrutans enim scripturas reperio quod huiusmodi aduene licet in consortium israhelitarum recipiantur et sub eorum nomine cognominentur. non tamen ad similem seu equalem dignitatem assumuntur. unde quia secundum doctrinam tuam seu magistri tui tales aduene. scilicet de gentilitate conuersi ad eandem seu ad omnimodam similitudinem israhelice dignitatis recipiuntur. sequitur quod christus tuus non est messias in prophetis promissus. quia talia per se et suos discipulos dogmatizauit contra sacras determinationes scripturarum.

Querit Paulus. ut sciat. Indica michi ubi in sacris eloquijs ea que tu dicis continentur. dicit.

Saulus. Sic. Legitur ysaia. xliiij. Qui serebit enim dominus iacob et eliget adhuc de israel et requiescere eos faciet in humum suam et adiungetur adueniens ad eos et adhererunt domui iacob. et

infra sub eodem exercitu. Et possidebit eos domus isrl sup terram suam et erunt capientes eos qui se ceperant. Ex qua auctoritate habes manifeste qd cu deus miserebit iacob etc. s. tpe messie et adiunges aduena ad eos. s. p vni dei cultu q tunc tales aduene erant sui seu subditi isrlitar. non aut eis in eddicde seu qualitate eqles. **Explicat Paulus. q sequent.**
Quertas illa loquit de statu ppli isrlitici cum fuerit liberata a captiuitate babilonica. no aut de tpe messie. Dicit enim ibi immediate ante. ppe est vt veniat tempus eius. s. liberatio: nis iudeoz de babilone que facta est in principio regni Cyri regis psaz. vt habet Esdre pmo. Quod tempus non erat multum longu a tpe ysaie. Ideo subdit. et dies eius non elongabunt. Secus e de liberatione que p messiam erat fienda que non erat ita ppe. s. p. de. annos et ultra a tpe ysaie sicut veritate nram. sicut aut opinione tua quia adhuc expectas illam liberatione post tempus pphete pdicti iam fluxerunt duo milia annoz et ultra. et adhuc no apparet finis de quo tpe tam longissimo et intermitto nullo modo potest dici. ppe est vt veniat tempus eius et dies eius non elongabunt. In tempore aut messie non repies q ouersi de gentilitate sint serui seu subditi isrlitar. s. potius de vtraq natione. s. isrlitica et gentili debeat fieri vni et idem populus dei. vni zacharie. ij. caplo. lauda et letare filia syon quia ecce venio et habitabo in medio tui dicit dñs. qd intelligit de tpe messie quando habitabit deus in nobis. Et sequitur. Et applicabunt gentes multe ad dñm in illo die. s. p ouersione gentiu ad fidem et erunt michi in pplm. Ex quo patz q inter eos non erat distinctio nationu. s. iudei et greci seu alterius nationis. s. vni populus tñ sicut vnus deus. **Explicat Paulus. q pdm.** Ex illa aucte qua allegas licz potest excludi q gentiles ouersi ad iudaismu recipiant ad legis obseruancia equalit cum alijs ita: tum q possent dici vni populus cum eis non tamen ex hoc habet q tales alienigene admitterent ad ea que erant honoris. Nam vt habet de utro. xxiiij. aliqui gentiles in tercia generatione. aliqui in decima. aliqui nunq admitterebant ad honores seu dignitates isrliticas. **Adet Paulus. sic Psa. liij.** de hac materia legit. Et filios aduene qui adherent domino vt colant eum et diligant nome eius etc. Et sequit. adducam eos in monte sanctu meu et letificabo in domo oronis mee

holocausta et victime placebūt michi sup altare meū. Ex q̄
habes q̄ etiam gentiles cultui diuino adherētes equalit̄ se de
bent habere in oībus ad dignitatē isrl̄iticā p̄mentibus. **Op̄.**
p̄r Saul̄. q̄sc̄pt̄. Non habes ex ista auct̄e intentū sicut
nec ex p̄mā. nam adduc̄ in sanctuario nec etiam letari ī do
mo orōnis v̄l etiā aīalia ibi offerre. vt ex eis sacerdotes offe
rant holocausta et sacrificia in altari. cōe est p̄l̄aribus fideli
bus. secus est de alijs p̄minēcijs et dignitatibz ad quas nō
debant admittī huiōi aduene. vt iam dictū est et p̄ me al
legatum. **Solut̄ Paul̄. Sic.** Nulla dignitas ī lege
magis exigebat certaz tribū seu p̄sapiā q̄ sacerdotiū. ad qd̄
nullū licitū erat accedere nisi esset de semie aaron. vt habet
nū. xviij. capl̄o et in multis alijs loq̄s. et tamen legē q̄ tpe
messie de gentilibus ad fidem cōuersis erūt assumēdi sacer
dotes et leuite. Legē. ysaie vltimo vbi de messia et ei⁹ disci
pulis qui ab eo missi fuerunt ad p̄dicandum agē cū dicit̄.
Et mittā ex eis qui euasi fuerint. s. a p̄secutione fienda tpe
messie ad gentes. s. ouertendas. Et sequit̄ in eodem cōtextu
Et assumā ex eis. s. gentilibus ouersis in sacerdotes et leui
tas dicit̄ dñs. Ex quo habes manifeste q̄ etiā ex gentilibus
potuerunt fieri sacerdotes et leuite. Et sic sequit̄ q̄ tales ad
dignitatē isrl̄iticā debāt assumi qd̄ etiā quidam doctores
tui senserunt. R̄p̄ndit̄ Saul̄. vt s̄c̄. Allega doctores n̄ros
qui hoc videant̄ sentire. R̄ndet̄ Paul̄. Sic. Sup illd̄ exo.
xij. hec est religio p̄hase. sequit̄ in l̄rā in eodez p̄textu. Eadez
enī lex erit indigene et colono qui p̄grinanē apud vos. vbi
glosa Ra. yanay sic ait. futurū est. s. tpe messie q̄ conuersi
de gentibus sint sacerdotes domo ministrantes. hec ille.

Cap̄m ij s̄c̄e d̄st̄n̄tor̄

Capitū. ij. in quo ostendit̄ q̄ vocat̄io gentiū erat mō
pienda p̄ q̄ x̄pus p̄sentialit̄ fuisse in iherl̄m et ibi euange
lizaret nec ibi inuenisset viros iustos et huiusmodi.

Querit̄ m̄r̄ Saul̄. vt sequitur.
Assumere sacerdotes et leuitas non solum de alienige
nis. s. etiā de alijs tribubz isrl̄ p̄terq̄ de tribu leui ma
nifestū est q̄ esset trāsgressio legis mosaice qd̄ est de
directo p̄tra doctrinā magistri tui et discipuloy ei⁹. cū tamē
ip̄e fateat̄ q̄ non venit soluere legem. **q̄c̄. v. capitl̄o. S̄** q̄a
de hac intēdo singl̄are p̄tra te certān habere tanq̄ re notā

et certissima et doctrine tue summa. **I**darco ad p̄sens sup̄se-
deo de hoc. Sed p̄sequendo materiam de qua agim⁹. s. de voca-
tione gentiū. quero a te si gentes indifferentē erant vocande
ad fidē tui messie seu xpi. ex quib⁹ cū isrlitica natione erat
vni⁹ ppl's cōstituen⁹. quomō ergo dicit **Ro. xv.** Non sum
missus nisi ad oues que pierunt dom⁹ isrl'. Non enī vales
dicere q̄ ibi loquebat̄ de israhel s̄m spm̄. vt sic cōprehendan-
tur etiam alij crēdentes de ceteris nationib⁹ vt sup̄ in euasio-
nibus tuis dicebas. Nam hoc nō habet locū hic. loquebat̄
enī messias tuus cuidaz chananee de p̄b⁹ tyri et sydonis
egresse. cui petenti ab ip̄o bñficiū curacōis. rēdit. non sum
missus nisi tē. **E**x quo patz q̄ ibi cum dixerat ad oues que
pierunt dom⁹ israhel. intelligendū est de isrl' s̄m gñationem
carnalē de qua chananea non descēdebat alias responsū ip̄-
sius ad eam nullam cōtinebat rationē. Si igit̄ ip̄e non fuit
miss⁹ nisi ad domū isrl' s̄m carnē. sequit̄ q̄ alie oues que nō
erant de tali domo isrl' non p̄nebant ad ip̄m. et sic vocatio
gentiū ad suā fidem est manifeste p̄tra cōmissionē quā dicit
tibi a deo factam. **Videt̄ Paulus. vt sc̄.** Placet michi
q̄ allegas dictā euangelij n̄rī. licet vt credis sint cōtra me.
et vt videas q̄ eloquia xpi n̄rī sūt examinata. et nullo mō
repugnāt alicui veritati. ad declaracōz v̄b⁹ xpi p̄ te allega-
toz tibi respondeo q̄ licz xpus missus fuerit ad totū gen⁹ hu-
manū redimendū. vt patuit p̄ auctem ysaie sup̄ p̄ me alle-
gatam. **xlix. caplo** vbi dicit̄. parū est vt sis michi finis ad
sustinendas tribus iacob et feces isrl' auertendas dedi te in
lucem gentiū tē. In qua manifeste apparet q̄ salus p̄ ip̄m
facta seu fienda se extendebat ad om̄s natōes et vsqz ad ex-
trema terre tñ eius doct̄a seu p̄dicatio et miraculoz opatio
p̄mo et p̄ncipalit̄ et p̄ seip̄m erat exercenda in populo isrl'i-
tico s̄m carnez eo q̄ antiquis patrib⁹ indeoz fuerat facta pro-
missio. **E**t p̄pter hoc dicit̄. Nō sum missus tē. s. vt i p̄sona
mea eis p̄dicem et inter eos miracula faciam. non sic autēz
ad ceteras nationes. quia tamē p̄maiori p̄te iudei fidēz xpi
repulerunt nisi valde pauca vt dictū est. **E**t gentiles i mag-
no nūo eum susceperūt. Ideo cōter discipuli xpi iudeis repro-
batis ad p̄dicandū gentibus se extenderunt p̄ut apl's noster
ad **Ro. xv.** hoc elegancē declarat cui⁹ auctem tibi nō allego.
eo q̄ non reaperes eā. S; si scrutat⁹ fueris scripturas sacra⁹

p te recipiēdas hoc poteris bene repire. s. q. xpus pmo ad po-
 pulū isrl'itū erat ventur⁹. et ibi erat pmo euangelizand⁹
 verbum dei. Consequēter autē ppter defectum iudeoz ad alias
 natōes erat hoc trāsferendū. *Explicat Saulus. Ant. Alle*
ga michi vbi sunt auctes hoc asserentes quas ego recipe te
neor. Soluit Paulus. Sic Lege in ysaia. xli. capitulo
 in fine vbi habet sic. pmo ad syon dicet. Ecce assum et ihe-
 rusalem euangelistā dabo. Et sequit⁹. vidi et non erat vir.
 nec ex istis quisq. vt miret siliū et interrogantis respondet
 verbū. Ecce om̄s iusti et vana opa eoz tē. Et sequit⁹ statim
 in pncipio pcedentis capitli. Ecce huius me⁹ suscipiam eu-
 elect⁹ me⁹ cōplacuit sibi in illo aīa mea. dedi spm meū sup
 eum vt et iudiciū gētib⁹ pferret. que quidē verba et multa
 sequētia in hoc capitulo loquunt⁹ de xpo ad lram. vnde Rabi
 sal. in hoc loco exp̄sse dicit. totū illud loquit⁹ de rege messia
 ac de redemptōe vltima. hec ille. Idem habet in trāslatione
 caldaica ip̄i⁹ ionathe que equalet textui apud eos. Ex qui-
 bus habes q. ille rex messias p̄mus ad syon dicet. Ecce as-
 sum p p̄niam siue ibi manifestat⁹ est. et iherlm euangelis-
 tam dabo annūciando ibidem verbum salutis p suam p̄dica-
 tionez. s. quia ibi nō inuenit in illa natione virtuosos seu
 iustos qui vellent reape doctrinā suam. s. pot⁹ p maiori pte
 oppositū. Ideo dicit. Et vidi et ecce non erat vir n̄ ex istis
 quisq. vt miret consiliū tē. Ecce om̄s iusti et vana opa eoz
 tē. Idcirco de messia qui est huius dei fm naturā assumptam
 et ei⁹ electus in quo placuit deo tē. Statim subdit. Iudiciū
 gentibus pferet. quia iudicia sua fm legem et doctrinam i
 defectū iudeoz gentib⁹ ptulit. et vt ostenderet q. hec iudicia p
 māsuetudinē et hūilitatē erant pmulganda. non in tumū-
 tu seu strepitu sic in datione legis veteris que cum errorib⁹
 maximis data fuit. vt exo. xix. caplo habet. Ideo subdit. nō
 clamabit nec accipiet psonā. calamū quassat⁹ nō cōteret
 tē. Et sequit⁹. donec ponat in terra iudiciū et legem ei⁹ insu-
 le expectabunt. qd totum de lege xpi verificat⁹ que in insulis
 maris fuit p discipulos diuulgata postq. p̄nālic xpus fuit
 in iherlm et ibi euāgelizaret vt dictū est. n̄ ibi inuenissz vi-
 ros iustos nisi in modico quod quasi nichil reputatur.

Distinctione sūte ca. m. m. m.
Capitulū terciū in quo ostendit⁹ q. fideles xpi non noīe

isrl' vel iuda seu iacob. s; alio noie erant vocandi.
Querit Saulus. ut sequitur.
Ex quo tu asseris q; gentiles erant vocandi no solu
ad fidem xpi. s; etiam ad isrl'icā dignitatem. et ta
les pot' fuit dicendi isrl'ite q; antiqui eo q; descendūt
de isrl' fm filiationē spūalem. **Quero** igit' que est rō qua ta
les cōiter non nōiantur isrl' seu iacob et hui' di. s; alijs no
mibus. nomina tōes enī a digniori s;uenerunt fieri. **Respondet**
Paulus. **Et** q; ppl's xpi. pmissi non deberet noie isra
helis s; alio nomie vocari potest haberi aucte et ratione. **Respondit**
Saulus. vltimo Indica michi pmo auctem scripture hoc
dicentem que in rebus diuinis efficacior est q; ratio huma
na. et deinde redde rōnes si que sūt. **Solut Paulus.** **Si** **Pla**
lxv. vbi loquit' de messia qui de iacob erat descēsur' et de iu
da dicens. Educam de iacob semen et de iuda possidentē mō
tes meos. et hēditabūt eā electi mei. et serui mei habitabūt
ibi. qd intelligit' ad lram de xpo et suis sequacib;. **Et** infra
de hys qui ab eo recessuri erant dicit. **Ecce** serui mei comedēt
et vos esurietis. serui mei letabunt' et vos erubescetis tē. **In**
quibus et alijs ibi mēpositis ponit dīas inter seruos dei. s.
adherentes xpo p̄dicto. et ei stradicentes ibidem. vt oīdat
q; hui' di serui dei non nomīabunt' sic p̄us. s. isrl'. s; alio no
mie. et q; nomē isrl' quodāmodo quasi execrabile manebit
Subdit in eodem stextu alloquens p̄fidis a xpo recedētib;
Et dimittetis nomē vestrū i iuramentū electis meis et inēfi
ciet te dñs. et suos suos vocabit nomie alio. **Ex** qua aucte
manifeste habes q; israhelica fm carnem a xpo recedētes ha
bebant dimittere nomē suū. s. isrl' in iuramentū. s. execra
tionis electis meis. i. xpi. anis qui aliquādo iurant execra
toe. si hoc feci moriar ut iudeus. **Et** sic nomē israhelis rema
net p' xpm in iuramēto execratorio. sicut **nūi. v.** vxor de ze
lotipia accusata dicit' a sacerdote. det te dñs in maledictio
nem et exemplū in populo. et sic manet nomē israhelis post
xpm in maledictionē execratoriā. **Et** sequit' in dicta auc
toritate **ysaie.** Interficiet te dñs qd fm quosdā fuit imple
tum p' Romanos destruētes templū et gentē. sed non bene
consonat p̄cedētib;. semp enī hic loquit' in pl'ali nūo cum
illis a xpo deuiantib;. **Et** ideo hoc qd dicit. Interficiet te dñs
referendum est ad nomē isrl' de quo immediate dixerat. **Et**

dimittetis nomⁱ v^{ost}ru^m iⁿ iuramentu^m cui nomⁱ p^{ro}ph^{eta} alloqu^{er}is
dicit. Interficiet te d^{omi}n^us. nom^e eni alicui⁹ sicut dicit v^{ir}u^m per
bona^m v^{el} gloriosa^m fama^m. sic dicit mori p^{er} infamia^m seu igno-
minia^m. vt cum dicit in p^{er}s. quado moriet^{ur} et p^{ro}bit nomⁱ ei⁹.
Et postq^{uam} p^{ro}pheta o^{mn}idit obp^{ro}bri^um nomⁱs isrl^{itici} modo p^{ro}dic-
to statim dicit. q^{uod} serui d^{omi}nⁱ. s. fideles ia^m non nomⁱe isrl^{is}. s.
alio nomⁱe erant vocandi. vnde subdit. **E**t suos suos. s. fi-
deles vocabit nomⁱe alio. quia vocati suⁿt fideles in p^{ri}mitiua
ecclesia discipuli x^pi. **J**uxta ysa. liiij. vni^ursos filios tuos doc-
tos a deo. quia omⁿis illi fuer^ut ab ip^{so} x^po deo imediate docti.
non sicut in veteri lege in qua fideles docebant^{ur} a deo media^{te}
te moyse seu p^{ro}phetis. p^{ro}ea vero defunctis p^{ro} maiori p^{ar}te p^{ri}mi-
tiuis ecc^{lesi}e qui a deo vt dictu^m est imediate fuer^ut docti vocati
sunt fideles no^{mi}ne x^piani a x^po seu a crismate q^{uod} vⁱⁿctionem
g^{ra}tie designat. qua p^{ro}prie diuidit^{ur} popul^us dei a non populo dei
Ep^{ist}ola Saulus. **Q**u^{ia}nter hec auctas p^{er} te allegata non adapta^m
tuo p^{ro}posito. Illi eni qui reproban^{tur} in hoc loco. a p^{ro}pheta eraⁿt
y^{do}latre. alloqu^{er}is eni eos dicit. **E**t vos qui dereliquistis do-
minu^m et obliu^{is} estis nom^e sanctu^m me^um. qui ponitis fortune
mensam et libatis sup^{er} eam nuⁿcabo vos in gladio t^{er}re. **C**onstat
aut^{em} q^{uod} in t^{em}plo sc^{ilicet}do p^{re}sertim in t^{em}pore quo tuus messias venit.
iudei non erant y^{do}latre. **I**deo cum hic dicit ponitis fortu-
ne mensa^m. q^{uod} intelligit^{ur} de deo seu dea fortune q^{uod} p^{ro}inet ad y^{do}-
latria^m. hoc non potest intelligi de iudeis p^{re}temp^{or}aneis x^po tuo.
Sed oportet q^{uod} intelligat^{ur} de iudeis in templo p^{ri}mo existentibus
qui p^{ro} magna p^{ar}te fuerunt y^{do}latre. vt habetur in. iij. **R**e.
et quia illi noⁿ p^{er}did^{er}uⁿt nomⁱ isrl^{is}. vt pat^{et} de multis viris
sanctis qui postea fuer^ut vt zacharias. malachias. esdras. da-
niel. et hui^{us}modi. **I**darco tua expositio noⁿ videt^{ur} p^{ro}sona veritati
Ep^{ist}ola Paulus. **S**i Si dilig^{en}te^m consideras l^{ite}ram isrl^{is} cap^{itu}li
p^{ro}prie adapta^m p^{ro}posito meo q^{uod} singla cont^{en}ta in hoc cap^{itu}lo
hoc manifestat que singlarit^{er} tangere obmitto causa breui-
tatis. s. tantum declarabo tibi exordiu^m hui⁹ p^{ro}ph^{eta}e. et deinde
respondebo ad obiectione^m tuam. **C**irca p^{ri}mu^m iⁿ exordio hui⁹
altercatioⁿis p^{ro}pheta sic dicit. hec dicit d^{omi}n^us. quomodo si inuenia-
tur granu^m. s. vinu^m in botro. s. p^{ro} tempestate. q^{uod} quide^m granu^m
est modicum respectu ei⁹ q^{uod} p^{ro}ditum est in tempestate & dicit^{ur}
s. volenti^{us} dirump^{er}e ne dissip^{et} illud. q^{uoniam} b^{ea}t^um dictio est iⁿ eo. i.
b^{ea}t^um dictio dei q^{uod} reman^{eat} ibi reliquijs p^{er}ennib^{us} sic facia^m p^{ro}p^{ri}e

suos meos. i. patriarchas et prophetas antiquos ut non dis-
perdam totū. s. populū iudaicum. Et ut ostendat quomō ista
fient subdit. Et educam de iacob semen. et exponat ut sup̄
dictū est qđ manifeste adaptat pposito meo. Ad illud autē
quod obiāt de hoc quod dicit qui ponis fortune mensam tē.
Respondet tibi duplicē. vno mō qđ hoc intelligit de ydola-
tria. put tu opinaris. Et licet hoc pccm non fuerit in templo
scđo. fuit tñ frequenter in pmo. Et quia in hoc caplo ppha n̄
solū imperat eis de pccis occurrētibz tpe xpi. s. et de pccis an-
tiquoz patz. dicit enī imēdiate añ exordiū p̄dictū. Et iniq̄-
tates vras patrū vestroz fil' qui sacrificauerūt sup mōtes tē.
Ex quo patz qđ de iniquitate patz antiquoz fil' cum iniqui-
tate cōtempneoz eos arguit. Et sic referendū est verbū pre-
dictum. s. qui ponitis fortune mensā tē. ad ydolatriā i qua
patres peccauerūt de quibus simul eos arguit cum p̄ntibus
Alio modo potest itelligi hoc verbum. s. qui ponitis fortune
mensam non de ydolatriā. s. de sup̄sticioso cultu cerimonia-
rū. quicquidē cult' licet in veteri lege erat licitus et merito-
ri'. tamē post passionē xpi et sue fidei diuulgationē est p̄ni-
tiosus. In quo cultu cōiter ponūt iudei mensā. et libāt sup
eam in festis azimoz et alijs festiuitatibz que onīa sunt ve-
ritati fidei seraria cum p ea p̄stent futura que iam sūt p̄-
terita. Et quia hoc pccm fuit in templo scđo cui' destructio p
xlii. annos post passionē xpi consummata fuit in quo tempore
iam erat diuulgata fides xpi. Idcirco eis imponit istud pec-
catum in quo xpm negabant sicut et hodie p̄fidi eoz negāt
non solū vbis. s. etiam factis. s. vtendo falsis p̄stacacōibz
cerimoniay. Ideo de pena eoz subdit. et nūabo vos i gladio
tē. qđ impletū fuit manifeste p Romanos. Et dñter p pro-
phetam p̄nuat materia ostendēdo dñas int' suos dei. s. fide-
les xpi et alios eū derelinquētes vsqz ibi. Et dimittetis no-
mē vrm in iuramētuz. et suos suos vocabit nomē alio qđ
fuit intentū. put sup̄ declaratū est. *Quērit Saulus. q̄sequē-*
ti Audio auctes tuas que aliqualiē vident' sonare ppositū
tūū et volo scire si habes aliquas rōnes ppositū tūū sua dētes
ut dixisti. *Respondet Paulus. Sir* Multe rōes pnt affig-
nari ad hoc qđ noīa fidelū xpm recipiendū debuerūt eē alia
a nomibz fidelūz qui fuerunt ante ei' aduentū. s. ad p̄sēs
sufficiūt due. vna est qđ hoc fuit ad denotandum dñam inter

fideles xpi et eū negantes sub breuitate. Si enī utriq; cōter
denominaret hoc nomīe isrl' denominando fideles oportebat
a dōdere sū spūalem gnā dōnez. et oppositū de oppositis qđ esset
fastidiosum. noīando aut quosdā discipulos seu xpianos et
alios iudeos seu hebreos breui⁹ discernunt. Alia rō et forā
or est quia denōiationes sūueuerūt fieri a digniori. qđ patz tā
ī rebus nālīs qz artificialibz. In nālīs enī cōposita deno
mīant a formis que sūt mā digniores vt homo aīal et hui⁹
modi. Sīl'r m artificialibz vt dom⁹ mensa et hui⁹ōi. in qui
bus denomīatio fit a forma. **N**ot⁹ etiā denomīat a termino
ad quē vt in phi. iij. qui habet ratioūē finis et boni. nō aut
a termino a quo. Idem aut m pposito. nam hec noīa isrl' iu
da iacob et hui⁹ōi sumunt a patriarchis a quibz descenderūt
eoz successores seu imitatores. xpiani aut dicunt a xpo a q
descendūt sū verā imitationē opatōis et susceptōis fidei
vt dictum est. Constat aut q xpus pcellit in dignitate et p
fectōe omīs patriarchas qđ etiā doctores tui assenserūt de mes
sia. vnde sup illud verbū ysa. liij. Ecce itelliget finis meus
exaltabit et eleuabit et sublimis erit valde. qđ verbū intel
ligit de xpo sū omīs doctores qui dicūt exaltabit pl⁹ qz abra
ham. et eleuabit pl⁹ qz moyses. et sublimis erit valde plus
qz angeli dei. Cum igit dignitas seu pfectio xpi excedat su
pradictos. manifestū est q denōiatio suoz fidelū pot⁹ debet
esse ab eo qz ab abrahā moysē seu isrl' vel iacob et hui⁹ōi.
Et sic habes rōnem verbi p me sup allegati. s. et seruos su
os vocabit noīe alio. *Et m m hōp pte*

Capitl'm. iij. in quo ostendit q licz nomē isrl' seu iuda
p⁹ passionē xpi fuit reprobātū seu in execrationē dimissū.
fideles tamē xpi ex isrl' et iacob sū carnē descendentes non
mī⁹ dignitatē xpianā seu ecclīasticā sortiti sūt qz alij gētiles.

Explicit Saulus. qnt vt sequitur. i. p
Quāuis assertōibz supdictis videt sequi q isrl'ite sū
carnē sunt a deo itantū reprobātū q etiā eoz nomen
execrabile remanet. Ex quo videt q tales etiā si fi
dem xpi tui reapiant non tamē pfectionē seu dignitatē gē
tiliū q fidem reapiendū attingāt. Sicut et ī lege veteri ali
qui gentiles. aliqui nō admitterant a d honores seu isrl'itas
dignitates. etiā si obsequiā legis recepissent. vt habetur
deutro. xxij. qđ videt cōtra multas sacras auctes. ex quibz

habes q̄ q̄nctūm q̄z isrl'ica fuerūt eoz p̄ctis delecta. nō tamē
repellunt seu reliquunt a deo. dī enī ī p̄s. q̄z nō repellat dñs
plebē suā. et hēditatē suā nō derelinquet. Et idē ī mltis locis
Paulus **Et** Absit a me asserere q̄ isrl'ice s̄m carnez
a iacob seu iuda descendentes si fidem xp̄i recipiāt dignita-
tem xp̄ianā seu isrl'icā non attingāt. hoc enī et si dicam⁹
q̄ non esset contra dignitatē xp̄i qui ab illis patribus s̄m
carnem descendit p̄pter ei⁹ excellēciā et sanctitatē. et maxi-
me p̄pter vniōnē ad deū q̄d est singulare in ip̄o. esset tamē ma-
nifeste strā dignitatē nō solū ap̄loz. s̄ et iā baptiste. Et etiā
q̄d pl⁹ est contra dignitatē beate virginis de qua cantam⁹. q̄
ex semīe abrahe ē orta. et de tribu iuda clara ex stirpe dauid.

De Saulus. **autē** De illis quos valde sanctos reputatis
et qui fidem vram diuulgauerunt & hui⁹dī. non est mirum
si p̄dict⁹ defect⁹ nataliū non eis noceat. et ideo de eis non est
trahenda ḡna ad alios p̄sertim ad vlgares et simplices.

Paulus **Autē** Si cupis veritatē in hac materia ad ple-
nū cognoscere. vide doctozē n̄m egregiū. s̄. ap̄l'm genaiū qui
in quādā epl'a sua ad Ro. missa hoc discutit et finalit̄ deter-
minat quid in hoc sciendū sit. cui s̄mē om̄s fideles xp̄i ob-
tempare habent. **Respondit** Saulus. **ut se.** Nosti q̄ nō debes
allegare in altercatōibz n̄ris tuos doctozes sic nec ego alle-
go auctes n̄roz doctoz contra te. **Respondit** Paulus. **Et**

Concedo tibi q̄ doctozes n̄ri nō sunt allegandi strā te. s̄
bene p̄ te. unde quia ī hac materia s̄nia pauli magis est tibi
fauorabilis q̄z straria. Ideo tibi enī allegaui.

Quid Saulus. **Ex** quo sic est dic michi quid sentit in hac materia apo-
stolus tuus. **Respondit** Paulus. **autē** Noueris q̄ sic inē popu-
lū isrl'icū tpe dauid qui figura messie seu xp̄i erat fuit mag-
na strouersia inter viros iude et viros isrl' qui adinuicem
scertabant de hoc. s̄. quis eoz pl⁹ habebat in ip̄o rege. ut ha-
bet ī. 11. Re. xix. dicebant enī viri iude ad viros isrl'. michi
ppior est rex quia. s̄. erant de eadem tribu. viri aut̄ isrl' dice-
bant ad viros iude. decem p̄tibus ego maior sum apud regē
magisq̄z ad me p̄tinet. quia. s̄. de isrl' erant decem tribus et
de iuda due tm̄. Sic suo modo in p̄mitua eccl'ia sub n̄ro xp̄o
contigit magna scertatio inter fideles xp̄i iudeos et gentiles
quoz vna ps mior erat nūo. s̄. illa de nacōe iudeoz. alia uo
pars erat maior nūo. s̄. gentiliū. et vtraq̄z ps p̄sumebat se

habere excellenciāz apud xpm plus qm alia ex certis rōnibz
p eos allegatis quā scertatōz apl's amouit replēndēs vtrāz
qz ptem et detinētiā q non esset distinctio iudei et greci. put
ad Ro. x. caplo dicte eplē. Et ad rōes contra iudeos natio
ne p gentiles factas in caplo. x. et. xi. p dicte eplē apostol⁹
efficacit̃ respondit. vnde quia gentiles ex incredulitate iudeo-
rū xpm negācūm. etiāz ouersos de iudaismo increpabant.
Ideo de hoc gentiles reprimit mltis rōibz. quaz pma ē q
incredulitas iudeoz nō fuit vlis. quia mlti ex eis crediderūt
et de hoc dicit. nunq̃d deus repulit pplm suū. s. iudaicū gene-
ralit̃ eum repellens. Et qz rōdit absit. vnde nō dixit apl's.
nūquid dñs repellit iudeos seu isrl'tas s; pplm suū. q. d. nū-
quid totū pplm repellit quia multi ex eis xpo adheferūt. S;
quia forte diceret p gentiles q illi qui fuerūt ouersi de iudaif-
mo erant modice reputatōis seu auctis i eccl'ia dei. vnde de
talibus non erat fienda mentio. Jam statim subdit. Nam
et ego isrl'ta sum qui tamē nō solū vocat⁹ fui ad fidem xpi.
s; etiam ad apl'atum. Et si forte diceret a gentilibz contra
iudeos q erant valde pauci nūo. et sic qd modicū ē p nichil-
lo reputat⁹ fm phm. Ideo reprimit eos exemplo helie qui pu-
tabat q totū isrl' corruerat om̃s pphetas occidēdo et altaria
dei destruendo. sic q null⁹ nisi ipse sol⁹ helias remanēt. vnde
et dicebat. ego relict⁹ sum solus et querunt aīam meam. qd
totū habet. iij. Re. xix. vbi sciendum quia deus quē nichil
latet sciebat q non erat sol⁹ helias relictus sicut ipse estima-
bat. s; multi plures alij deū colentes. Ideo subdit apl's. Sed
quid dicit illi diuinū responsū ad tollendam estimationem
suam. Reliqui in septem milia viroz quoz genua non cur-
uauerūt baal. et sic in pposito non solū apl's remansit de iu-
daismo in adherendā xpi. sic nec helias in cultu dei. vnde cō-
cludit apl's ex hui⁹dī exemplo. sic ergo in hoc tpe. s. noue le-
gis reliquie fm electionē dei salue facte sūt. Et vt apl's ma-
gis reprimeret gentiles de hoc q iudeos ouersos irrōnabiliter
refutabant addidit scdām rācionē in qua ostendit q etiam
incredulitas ip̃a iudeoz fuit valde vtilis gentilibz cōuersis
ad fidē eo q apl'i relinquētes iudeam incredulam transferunt
ad cōuertēdum gentiles. vt habetur act. xv. Et de hoc dicit
apl's. Nunquid sic offenderunt. s. iudei vt caderent. s. tantū
ita q nichil vtilitatis inde sequeret nisi casus iudeoz. Et

respondit. absit. si illorum delictum salus est gentibus quia occa-
sionaliter modo predicto ex incredulitate iudeorum secuta est salus
gentium. deus enim adeo est bonus secundum Augustinum. quod non permittit ma-
la fieri nisi ex eis elicerentur maiora bona. Et ex ista ratione secunda
apostolus infert terciam quasi a fortiori arguendo dicit. Si enim amis-
sio eorum. scilicet per incredulitatem reconciliatio est mundi quod intelligitur oc-
casionaliter modo predicto. quid assumptio eorum non vita ex mortuis.
quia ut dicunt expositores iudei sciētes scripturas suaver-
si ad fidem magis poterant perficere circa informacionem simplicium
quam alij. ut patet de paulo apollo et pluribus alijs. Consequenter
quarto apostolus probat intentum per duo exempla naturalia. primum est
cum dicit quod si delibatio est sancta et massa quod intelligendum
est de apostolis qui fuerunt quasi quedam delibatio de massa iudaica
assumpta. Secundum exemplum est cum dicit. Et si radix sancta
et rami. patriarche enim fuerunt quasi radices totius populi israeli-
tici. Ex quibus exemplis intendit apostolus concludere quod casus iudeorum
non erat irrepabilis eo quod erant abiles ad bonum. ut patet de
radice et delibatione. Consequenter apostolus inducit alias rationes
predictum propositum confirmantes quas ad presens omitto causa brevi-
tatis. Et cum misericors deus te perduxerit ad hoc ut sis habi-
lis ad accipiendas sanctorum auctores ista et alia poteris in illis
plenius videre. Ad presens autem sufficiat tibi quod secundum doctrinam ca-
tholicam israelitici secundum carnem si fidem christi recipiant. dignitate
christianam seu ecclesiasticam sicut ceteri gentiles attingere possunt.
Non enim est distinctio iudei et greci ut per apostolum determinatum est
unde ex hoc quod iudei cum essent in sua infidelitate obstinati. no-
men eorum fuit dimissum in iuramento execrationis ut dictum est.
non tollit quin per eorum conversionem ad fidem christi sint ceteris in
benedictione. put etiam auctores apud te recipiende testantur. **Oppo-**
nit Saulus. **quid.** Ostende michi auctores a me recipiendas
hoc testantes. **Solutio.** Paulus. **Sic.** Multe sunt auctores hoc
testantes. sed ad presens sufficiat illud zacharie. viij. Et erit
sicut erat in maledictio in gentibus domus iuda et domus israel
sic saluabo vos et eritis benedictio. Ex quo patet quod illi iudei
quorum nomen prius erat in execratione. quia cum aliquis alicui
maledicebat dicebat. Sis talis sicut iudeus. Sic postquam fuerit in
statu salutis qui vult alicui benedicere dicet. fiat tibi sicut israelitis
seu iudeis. **Explicit Saulus.** **ut scilicet.** Auctores illa secundum vos ap-
plicat statui in hoc hodierno secundum primam et secundam partem. quia ad presens

sum⁹ in maledictione gentibus. put tu exponis. si tpe mes-
sie que expectamus implebitur in nobis secunda pars auc-
toritatis poete. s. et eritis benedictio. In quo tpe expectam⁹
q⁹ cetera nationes in nobis benedicantur modo p te exposito.

Distinctio tertia d' tpe messie aduentu

Intinctio tertia de scrutinio scripturarum circa temp⁹
aduent⁹ xpi. an sit pteritū vl' futurū et continet
quatuor capitula.

In capitulo primo ostenditur q⁹ aduentus xpi
generalis duplex est.

In scdo capitulo ostenditur q⁹ temp⁹ pmi aduent⁹ est pteri-
tum s^m pphetam iacob patriarche.

In tercio capitulo ostendit^r q⁹ messias iam dū est q⁹ venit p
reuelatione factam danieli de lxx. ebdomadibus.

In quarto capitulo ostenditur q⁹ s^m om⁹ m⁹gros seu exposi-
tores famosos iudeorū qui tempore pmi aduent⁹ xpi de^mi-
nate locuti sūt temp⁹ pmi aduent⁹ xpi iam t⁹psit in pteritū.

Capitulum primum determinat d' dupli aduentu

Capitulum primum in quo ostendit^r q⁹ aduent⁹ g⁹alis duplex est.

Docet Paulus. de dupli aduentu

Expectatione tua si scruteris scripturas mas-
nifeste repies esse manem cum temp⁹ messie
ad saluandas gentes in pphetis pmissi iam
dū est q⁹ in pteritū transiit. ut potest mani-
feste approbari tam p sacras auctes q⁹ p alias
auctes a te recipiendas *oppe* Saulus. *ultra*

Doce q⁹ asseris. in hoc enī consistit magna p⁹s n⁹re controu⁹rsi-

sie *Soluit Paulus. Et* Ante q⁹ ad hoc discutiendū ac-
cedam. ne i equocū tūc nos pcedat oportet aduertere q⁹ ad-
uent⁹ xpi siue messie in mundū put ex sacris scripturis po-
test pbari duplex est. vn⁹. s. ad saluandum seu redimendū
gen⁹ humanū. quicquidē aduentus p⁹nūciat a pphetis fore in
for⁹ paupis hūilima. Scd⁹us uō aduēt⁹ ad iudicandū mūdū
qui quidē aduent⁹ p⁹nūciat in scripturis fore in maxia p⁹ate
et maiestate. vnde si diligen⁹ter scripturas et veras hystori-
as scrutat⁹ fueris. p⁹m⁹ iam dū est q⁹ transiit in pteritū.
Scd⁹us vero nō. Et ideo de p⁹mo aduentu ad p⁹ns itendo age-
re tecum. *Quat* Saulus. *ant* Primo ostēde michi vnde
habet q⁹ aduent⁹ messie in mundū sit duplex. Repio enī q⁹

phete loquētes de aduentu messie semp loquunt de futuro nō
distinguentes futurū temp⁹ sū remotū et p̄p̄quū vt applicet
temp⁹ mag⁹ p̄p̄quū. p̄mo aduētū. et longinquū sc̄do. p̄
tu videris intēdē. **Paul⁹. Sic.** Licet phete nō distig
uant ita exp̄sse aduētū messie p̄ remotū et p̄p̄quū tempus
futurū eo mō quo tu dicis. tñ cum de aduētū messie simplr
loquunt attribuētes suo aduētū diuersas seu stratas dis
positiones oportet inde occludere q̄ sint duo aduent⁹. vt alte
ri eoz applicent aliqua et alteri alia. **Oportet Saulus. vlti.**
Oportet te declarare ea que dicis allegando auctes sacras
ad hoc si quas habes. **Solut. Paulus. Sic.** Zacharie. ix.
manifeste repies q̄ rex messias ventur⁹ erat in forma hoīs
paupis ad saluandū p̄ iusticiā pplm suū. Legit enī ibi. Ex
ulta satis filia syō jubilare filia iherl'm. Ecce rex tu⁹ venit
tibi iustus et saluator et paup. et ascendēs sup asinā et super
pullū tē. sup quē locum **Rabifalo.** mgr tuus dicit exp̄sse.
scriptura ista non potest intelligi nisi de rege messia. hec il
le. habes igit ex hoc loco q̄ rex messias ventur⁹ erat in qui
tatem iherl'm in forma paupis et equitā paupima. et q̄
veniebat ad saluandū p̄ iusticiā. vnde et vocant eum τ sal
uatozem τ iustum que om̄ia ad ei⁹ aduentum p̄tinet. s. qui
est ad saluandū p̄ iusticiā. **Ibidez enī legit.** tu aut in sang
uine testamenti tui misisti vinctos tuos de lacu tē. De alio
vero ei⁹ aduentu habet **dan. vij.** vbi tractans de gñali indi
cio dicit. Iudiciū sedet et libri ap̄i sunt. Et p̄ pauca subdit
Aspiciebam ergo in visione noctis. et ecce in nubib⁹ celi q̄i
fili⁹ homis veniebat et vsq; ad antiquū diez puenit. et ī cō
spectu ei⁹ obtulerūt ei⁹. et dedit ei⁹ potestātē et honorē. et regna
et om̄es ppli tribus et lingue ipi fuient. potestas ei⁹ p̄tas et
na que nō auferet. et regnū eius qd nō corrumpet. In quo
passu idem mgr tuus **Rabifal.** dicit. Et iste est rex messi
as. Cum igit in aduentu a zacharia p̄nunciato exprimit q̄
rex messias in forma paupima erat ventur⁹. Et ī p̄phēcia
danielis legit ipm venturū esse ī maxima potestate τ maiest
tate. oportet ergo occludere duplicē ei⁹ aduētū fuisse a p̄phe
tis p̄nunciātū. In quoz p̄mo messias veniēs ad saluandū
ventur⁹ erat in foī paupima foī hūana. In sc̄do vero ip̄e
met messias veniēs ad iudicandū vētur⁹ p̄nunciāt in p̄tate
magna et maiestate. vnde de p̄mo ei⁹ aduentu vt dicebam

inter me et te p̄nunc est agendum. scilicet scrutādo scripturas
an sit p̄teritū vel futurū. scđo aduentu. s. ad iudiciū ad p̄s
omisso. quia de ip̄o nulla est disceptatio inter me et te. q̄ntū
ad hoc enim omnes concordēs sumus q̄ sit venturus.

*Capitulum secundum in quo ostendit quod tempus primi aduentus
christi est preteritum secundum prophetiam iacob patriarche.*

Querit Saulus. consequenter.
Quicquid sit de scđo aduentu ostende si vales q̄ mel:
has p̄missas ad saluandū iam venit. *Respondet Paulus.*

*Inter prophetas qui locuti sunt de aduentu messie p̄:
sertam designādo tempus huius aduentus. p̄m̄ fuit patriarcha
iacob qui volens filiis suis quedā p̄dicere que futura erant
eis gen. xlix. Inter alia de tribu iuda de qua secundum omnes messi:
as erat descensurus. dixit hec verba. secundum translationē n̄ram non
auferet sceptrū de iuda. nec dux de femore ei⁹ donec veniat q̄
mittendus est. qui est expectatio gentiū. Ex quo habet intentū
Nam cum sceptrū a iuda a magnis t̄pibus est translātum.
nec etiam est dux de femore ei⁹. Constat manifeste q̄ venit il:
le qui mittendus erat. s. messias p̄missus qđ est appositum *Reph.*
capitulum Saulus. vltimum. In multis defecit hec argumētatio tua et p̄
mo in verā translationē. non enī sic se habet veritas hebraica
in hoc loco sicut trāslatio tua quā alegas. et sp̄aliter i hoc qđ
dicit. donec veniat qui mittendus est. In hebraica enī veritate
in hoc loco dicit donec veniat Sylo. qđ est nomen p̄p̄riū cui⁹
dam loci vbi fuit aliquñ tabernaculū dñi et archa testamenti
vt habet p̄mo *Re.* vnde sens⁹ hui⁹ auct⁹is quā allegas secundum
veritatem l̄re hebraice talis pot̄ esse. s. q̄ nō auferet dñium
seu p̄sidentia vel p̄mat⁹ que fuerant in tribu iuda t̄pe iosue
et iudicum vsq; dum veniret Sylo. s. quādo saul fuit vnc:
tus t̄pe quo tabernaculum dei fuit in sylo. et p̄ dñs erat ibi
vinctio qua reges vngi debebant. Et quia saul erat de tribu
beniamin. et iste videt̄ esse sens⁹ plan⁹ hui⁹ auct⁹is que nichil
facit p̄ te. nichil enī hic agit de messia de quo ad p̄s loqui
mur. *Respondet Paulus. Sic.* hec tua expositio est manifeste
extorta et incōsona l̄re. tum quia t̄pe quo saul fuit vnc:
archa dñi iam erat amota de sylo in chariathairim. vt in
p̄mo *Re. vii.* Tum quia pauco p̄ vncionez saulis vnc:
fuit dauid in regem. qui quidem dauid fuit p̄m̄ rex de tribu*

iuda et extunc reges de illa tribu successerunt. Non ergo pos-
set dici auferri sceptrum de tribu iuda quoniam incepit esse in appropinquata
disposse ad regnum perfectum. Tum quia de saul nullo modo potest
verificari hoc quod immediate subditur in littera. scilicet qui est expectatio gene-
cium seu aggregatio gentium cum ad saul nichil istorum pertinuit.
Vnde predicta tua expositio nullum habet locum in hoc passu. **Op.**
ponit Saulus. ante. Et si verba patriarche non intelligan-
tur de Saul ut tu dicis. possunt tamen intelligi de alijs ut de
Roboam qui fuit rex israel de tribu Effraim. per quem decem tri-
bus ablatae sunt a regno iuda. et adhaeserunt Jeroboam. ut
iii. Re. x. capitulo. Et sic est sensus. Non auferet sceptrum de
iuda scilicet sceptrum regni quod fuit datum dauid et successoribus suis
donec veniret Jeroboam qui coronandus erat in Silo. et hinc
talem expositionem que satis est applicabilis littere nulla mentio
fit de messia de quo hic agitur. et per omnes nec per illam habes intelli-
tum. **Solut Paulus. Sic.** hec tua expositio manifeste
est nulla. tum quia per Jeroboam non fuit ablatum regnum a
domo iuda. sed potius statim firmum per successionem hereditariam in ciui-
tatem iherusalem que erat metropolis ubi erat templum et archa do-
mi. et unctio sacra que propria erat et essentialia in regno isra-
helitico seu hebraico. tum quia aggregatio illa facta per Jerobo-
am non fuit in sylo sed in sychem ut. iii. Re. capitulo allegato
Quia Saulus. ult. 19. Volo scire in expositione huius passus pro-
ut translatio tua ponit. scilicet cum dicit. donec veniat qui mit-
tendus est. licet enim non sit propria cum littera hebraica. est tamen aliquo-
liter ei consona. Sylo enim interpretatur missio seu missus hinc quod
translationem prophetia ista fuit manifeste impleta per nabuch-
regem babilonie qui missus fuit a deo propter peccata populi ad destru-
endam terram iude. et ad auferendum regem iudeorum prout habetur
iii. Re. ultimo capitulo. Et sic est sensus. non auferet regnum
aut sceptrum de iuda tunc. donec veniat qui mittendus est. scilicet nabuch-
qui a deo fuit missus et abstulit totam peccatam regiam seu scep-
trum de iuda. Cui nabuch. fuerunt gentes aggregate. quia eius
impium fuit valde dilatatum. ut habetur iere. xxv. et in alijs
multis locis. vnde predicta verba patriarche hinc tuam transla-
tionem accepta prope exponunt de nabuch. nulla mentione facta
de messia de quo agitur. **Solut Paulus. ut scilicet.** Quia hec
dictio Sylo prout in hoc loco ponitur est aliquantulum obscura. cui
expositores eam varie et multipliciter exposuerunt. ut posset euadere

a manifesta impugnatioe huius auctoris. Idcirco recurrendum est
in hoc loco ad translationem Caldaicam factam per aquelon que
translatio apud vos tres habet excellencias. primo. scilicet. ut nul-
lus est ausus ei contradicere per Rabisal. in multis locis et per
Rabi moy. egipsum in suo libro de directione et per alios. secunda
est quod in scholis puerorum ubicumque legitur pentateuchus legitur eis hec
translatio post textum. tertia est quia etiam in synagogis ubi in
diebus sabbatinis leguntur aliquae lectiones ipsi pentateuchum quod
ad maiorem solennitatem repetunt translationem. tales translationes
sumuntur ubicumque terrarum a predicta translatione aquelon. Con-
stat autem quod ipsa translatio in hoc loco sic habet. non auferetur ha-
bens preteritum de domo iuda nec scriba de filiis filiorum israel eius
usque in secula donec veniat messias cuius est regnum. et ipsi con-
gregabuntur gentes seu populi. hec in predicta translatione. Ex qua
habet manifeste quod hic loquitur patriarcha de messia de quo hic
agitur. Idem habet per Rabisal. magistrum tuum qui hanc sequetur
translationem in hoc loco. Idem etiam per alios. **Quaeritur** Saulus.
Ans. Qui sunt illi doctores nostri quos dicit sequentes translationem
caldaicam in hoc loco. **Respondet** Paulus. **Sic** super illud
verbum gen. xlix. Congregami filii iacob ut annuncietur que
ventura sunt vobis in nouissimis diebus. que quidem verba
proposuit iacob filiis suis ante prophetiam seu benedictionem suam.
In qua propheta verba per allegata continentur. scilicet. non auferetur scep-
trum te. Rabi moy. gerunden. in sua expositione sic dicit. no-
uissimi dies sunt dies messie. quoniam iacob significabat illa tempora in
verbis suis cum dixit. donec veniat Sylo et ipsi congregabuntur
populi. nouissimi enim dies. dies messie sunt. hec ille. Idem ille
magnus Rabi Chabadias in sua translatione arabica quod contra
legit in libro africe. Idem Rabi camhi in libro suo qui dicit Sa-
ra sui ubi agit de dictionum significatioe dicit expressse quod per sylo
quod habetur in illa auctoritate. donec veniat sylo. significat filius
eius. et est propheta de messia. Sunt etiam alii plures hoc sentien-
tes quos causa breuitatis omitto. sufficiunt enim predicta quia in
ore duorum vel trium stat omne verbum. habes igitur ex hac auctoritate quod mes-
sias de tribu iuda promissus iam venit a tempore quo ablata fuit
preteritum seu sceptrum de iuda quod fuit per me propositum. **Opponitur** Saulus.
Ans. Et si hoc quod dicitur in auctoritate predicta. donec veniat Sylo
intelligatur de vero messia ut videntur velle doctores per te allegati
adhuc ex dicta auctoritate non habes propositum. Nam sceptrum

nondū ē ablatū de iuda. adhuc enī remanet p̄as seu domi-
niū iudicandi causas et determinandi apud capita trāsmi-
grationū q̄ sūt i babilōia que locū regis tenēt sup totū pplm
isrl̄itā. vt habet a Rabimoyse egiptio in libro de iudicijs
i determinacōibz suis de cauhedim caplo. iiii. vbi sic dicit. Ca-
pita trāsmigracōis que sūt i babilonia locum regis tenēt
et p̄nt dñari i isrl̄ vbiqz terrarū et iudicare sup eos siue ve-
lint siue nolint sicut scriptū est. non auferet sceptrū de iuda.
p̄ istud enī sceptrū itelligunt capita trāsmigrationū que sūt
in babilonia. hec ille. Et sic p̄dicta auctas non facit p̄ te.
Non enī ex vi p̄dictae auctas est necessariū scedere q̄ iam ve-
nit messias. cum nondū sit sceptrū ablatum de iuda. **Sol-**
uit Paulus. Sic hec responsio seu euasio tua non soluz
est māifeste falsa s̄m euidentā facti. s̄ etiā ē notorie ficta seu
mendosa. et insup contra p̄phetā veritatē. p̄mū patz ex hoc
Nam babilonia in qua tu asseris esse capita trāsmigratio-
nū habentia tales p̄ates et dominia sup totū populū iuda-
cum. manifestissimū est q̄ iam a magnis t̄pibz ātra est de-
structa et inhabitabilis redacta. et hoc fuit de ea p̄phetatum
ysa. xiiij. caplo vbi sic dicit. Et erit babilon illa gloriosa i
regnis. inclita in supbia caldeoꝝ. sicut subūit de Sodomam
et Gomorrā non habitabit vsqz infīnē. et non fundabitur
vsqz in gñatione et gñationem. Constat aut̄ q̄ in terra in-
habitabilē destituta null⁹ cōmorat̄. et multomī⁹ credibile
est q̄ sint ibi talia capita. Est etiā notoriū inter nos q̄ a
magnis t̄pibz retroactis nunqz in p̄tibus babilonijs nec
aliq̄d iudicūz. nec determinatio. nec rumor de illis p̄tibus ad
istas p̄tes europe veniret. vnde notoriū est s̄m euidentā fac-
ta q̄ non sint ibi iudei dñantes sup totū isrl̄ vt tu asseris.
Scdm aut̄. s. q̄ euasio tua sit ficta seu mendosa patz ex hoc.
Nam s̄m tuū Rabimoysem p̄dictum et cōiter om̄s docto-
res tuos extra terrā p̄missionis nō p̄t. nec licet nec aliquo
modo licuit alicui iudeo iudicare iudicia crimīalia de quibus
s. est occasio seu mutatio mēbz humani. Cōstat aut̄ q̄ qui
non habent iurisdictionē i talibus non p̄nt iudicare neqz ca-
pitalē punire blasphemū seu ydolatrā homicidā vl̄ adulte-
rū. nec aliū quēcumqz icurrentē filia crimīa que grauissima
sunt s̄m legē mosaica. et sic exceptis istis et similibz cetera
sunt leuia. Ex quo sequit̄ q̄ illa capita trāsmigrationū q̄

tu dicis esse in babilonia nō pnt iudicare de quibus seu capitalibus criminibus cum sint extra terram pmissionis. s; tñ de leuibus et paruis causis. quoz respectu non pnt dici habere sceptrū neq; p̄tatem regalem put tu dicas. unde de eis etiam si pñc essent n̄ posset dici q; tenerent locū seu sceptrū regis. s; tales essent sic iudices inferiores habentes modicā p̄tatem. **V**ides ergo q; Rabimoyse et alij Rabini tñ qui asserūt q; in babilonia sint capita trāsmigrationū habēda p̄tatem regiam sup totum populū iudaicū manifeste mēciunt cum illud asserūt qd̄ est s̄tra mēte suam. om̄s enī scordit̄ tenet q; extra terrā pmissionis nullū iudeoz p̄inet talis potestas. **T**ercia euasio tua est s̄tra p̄phetīcam veritatē. legiē enī **ozee iij. sic.** dies multos sedebūt filij isrl̄ sine rege et sine p̄ncipe. et sine sacrificio et sine altari. que quidez auctas tā s̄m tuos expositores qm̄ nostros intelligiē de statu iudeoz in captiuitate hodierna. **E**t sic patz q; asserere iudeos habere in babilōia vel alibi tpe huius captiuitatis p̄ncipem vel regē seu aliquod huiōi. non solū est s̄tra ip̄am euidentā rei. s; etiam s̄tra p̄phetīcam veritatem. **S**ep̄tiar̄ **S**aulus. **an̄.** Si hec dicta patriarche que p te allegas p̄rie s̄sonarent p̄posito tuo. oportet q; messias tuus veniret ante temp̄ machabeoz p quos fuit sceptrū de iuda ablatū. **M**achabei enī vt manifestū est q; non erant de tribu iuda. s; de tribu leui. **E**rant enī illi sacerdotes et illi totū pplm̄ gubernabāt in templo sc̄do p centū annos et vltra. ante aduentū xp̄i tui. vt patet in hystorijs iosophi et alijs. **C**um igit̄ messias tuus natus est tempe herodis regis qui machabeis successit in regno iudeoz. **C**ōstat q; non venit tpe p̄nomiato p patriarcham. **N**am longe aū tempus herodis in quo tpe xp̄us tuus natus est iam erat ablatū sceptrū de iuda. vt dictū est et trāsuērat in machabeos qui erant alteri tribus. **S**oluit **Paulus. vt sc̄.** Quāuis s̄m aliquos expositores n̄ros machabei licz sacerdotes fuerint et p̄ s̄ns de tribu leui. erant tamē de tribu iuda s̄m lineā mat̄. nam. et ideo p̄ gubernacōz eoz non erat ablatū sceptrum de iuda. cum hoc posset clare p̄bari. **I**deo ad obiectionē tuā s̄m alios plenius respondet. **A**d qd̄ sciendū q; vt habet **nū. xi.** tpe moyse de m̄dato dei fuerunt s̄gregati. **lxx.** seniores ppli isrl̄ vt essent coadiutores in regimie ppli cum ip̄o moyse. et extitit s̄m om̄s doctores tuos semp fuit in iudaismo collegiū

seu sistoriū qđ dicebat Caubedim ad qđ omnes difficultates
seu dubia fidei et legis pueniebāt. Silt et omia magna et
summa iudicia seu seroi sie de quibz cōiter intelligitur illud
dentro. xvij. caplo. Si difficile et ambiguū apud te iudicūz
p̄spexeris inter sangnem et sāguinem causam et cām tē. et
infra. Surge et ascende ad locū quē elegerit dñs deus tuus.
Et infra. Et facies quecumq; dixerint qui p̄sunt loco quem
elegerit dñs et sequeris sententiā eoz. nec declinabis ad dex
teram et sinistram. que quidē Caubedim a tpe dauid et atra
residebant p̄cipaliē sub regibus et duabus iude in iherlm et
p̄ea in babilonica captiuitate dum ibi essēt reges et duces
de iuda. Consequenē autē in reditu p̄dicte captiuitatis reside
bant apud iherlm sub duabus de tribu iuda dum essēt. et du
rabat p̄as eoz etiā non existente rege seu duce de iuda put
p̄as alicui⁹ capli vacante sedē durat. Et sic auctas et p̄as
Caubedim durauit etiā tpe machabeoz. et vsq; ad xl. ānos
ante destructionē tēpli scđi. In quo tpe cessauit ex toto eozū
potestas seu iurdictio. eo qđ tūc tempis herodes interfecit oēs
rabinos seu m̄gros illi⁹ collegij. put habet i libro caubedim
jerosomu⁹ in capitulo de iudicis pecuniay. Idem habet mli
bro abodazara caplo p̄mo. vñ. p̄tūc p̄prie fuit ablatū n̄ solū
scepterū de iuda. s; etiā scriba de filiis ei⁹ qđ quidē temp⁹ conē
rit cū tpe passiōis xp̄i n̄rī qui f̄m oēs p. xli. ānos aū destruc
tōez templi fuit pass⁹ sicut et regnū herodis qui alienigena
erat. In cui⁹ tpe titulus regius a toto gñe iudeozū fuit abla
tus. et fuit valde p̄p̄inquū temp̄i natiuitatis xp̄i. Ex quibz
patz qđ tpe machabeoz non fuit ablatū scepterū de iuda. s; tē
pore herodis vt dictū est. In quo tpe verus messias est na
tus quod manifeste scordat cum p̄phēcia patriarche sup̄dic
ta. **Expli.** Saulus. **ultio.** Scđm tuam narratōem duo tem
pora assignas circa expositionē verboz patriarche. vnū. s. qñ
do fuit ablatū sceptrū de iuda herode regnāte qui alienigena
erat. aliud vero temp⁹ assignas quando ablat⁹ fuit dux seu
scriba de filiis eius. et hoc dias impletū fuisse qñ herodes oc
cidit Rabinos seu m̄gros legis qui dicebantur caubedim.
que quidē. s. narrado tua nō videt fundari in aliqua aucte
aucentica. nec etiā videt cōsona verbis patriarche sup̄dictis
Non enī assignauit duo tpa s; tñ vnū dicēs. donec veniat
qui mittend⁹ est. s. messias f̄m te et translatōem caldaicam

Sol Paulus. Cir Scdm hystorias talmudicas quas te-
neris tanq̃ autēicas habere duo fuerūt ablata de tribu iu-
da diuisis t̃pibus licz uon multū abinuicē remotis. vnū est
sceptrū regni. quia herodes ascalonita cum esset non solum
alienigena. s; etiā seruus de domo machabeoz. et defacto reg-
nasset in iudea ⁊ iherl'm. Idarco timēs q̃ cum regnū ei non
cōpeteret de iure eo q̃ legit̃ deutro. xviij. de medio frat̃z tuoz
ponas sup te regem. nec poteris sup te ponē alienigenā. pos-
set p tpe cōsurgere aliquis de stirpe dauid et eum de regno ex-
pellere. Ideo interfecit omēs quos potuit habere de gñe regio.
In qua occasione ablatū fuit scept̃z de iuda p̃sertim fm ex-
timationē ppli cōez et ipi herodis qui credebatur nullū de stir-
pe regia in iudea remansisse. Sed sceptro ablato modo p̃dic-
to adhuc remanebāt cauhedim qui dicunt̃ doctores seu scri-
be qui residebant sub herode sic alias residebant sub regibz seu
duabus isrl'icis. s; p̃ea fuerit ab herode interfecit cauhedim
omēs. ⁊ tunc p̃prie fuit ablat⁹ scriba de filiis iuda. que om̃ia
sup̃dicta hystorialit̃ in libro qui dicit̃ bababatica caplo p̃mo
Et in libro cauhedim jerosomu. et i libro abodazara sup̃ al-
legatis habent̃. patriarcha igit̃ spū dei p̃cognoscens p̃prie in-
dixit alias p̃dixit. Non auferet̃ scept̃z de iuda in hoc p̃fig-
nans p̃mam ablationē p̃dictam ad titulū regitū p̃tinentem
Consequent̃ dixit. Et scriba de filiis ei⁹. i hoc p̃signās scdaz
ablationē cauhedim p̃dictā. que quidē due i diuersis t̃pibz
cōtingerunt sub herode seu herodianis. **Et** attendēdum q̃ licz
de p̃ma ablatione certificati p hystorias talmudicas palle-
gatas. non tamē de tpe quo contigit p eas certificari. p hy-
storias vero ñras. s. euangelicas certificari. non solū de oc-
casiōe. s; etiā de ipius tpe. **Tradūt** enī herodē occidisse quos-
cumq; potuit inuenire in bethleem iude a bimatu. **Et** infra.
Et hoc cum nat⁹ esset saluator noster in bethleem inde p̃ut
in. ij. caplo ostendit. De scda vero occasiōe. s. cauhedim de
tpe quo contigit sum⁹ certificati p hystorias tuas in libris p̃-
allegatis q̃ fuit p. xl. annos fere ante destructionē templi se-
cūdi. **Constat** aut̃ fm omēs hystoriographos q̃ passio xp̃i
nostri fuit p. xlii annos ante destructionē templi scdi. **Et** sic
habes ex p̃dictis q̃ non fuit ablatū scept̃z de iuda p herodē
nec dux nec scriba de filiis eius modo p̃dicto. donec venit
messias vt dictū ē qd fuit p̃positum. ante enī venit messias

in mūdum p suā natūitatem q̄z fūisset ablatum sceptrū de iuda vt dictū est. Sīl'r ante fuerunt ei .s. messie gentes congregate p suam passiōē q̄m scriba de filijs ei⁹ auferētur. ut sup̄ est s̄m tuas hystorias ostensum. **Oppōit Saulus. Anter**

Q Non video quō possis asserere q̄ p passiōē xp̄i tui fuerit ei gentes segregate. totū enī oppositum patz p euidēciā factū quia p mortem xp̄i tui non solū gentes fuerūt ei segregate. s̄ etiam discipuli pprii dimisso illo dispersi per orbem fugerūt. **Sol. Paulus. Sir** De hac cōgregatione genaiū ad xp̄m nostrū p suam passiōē oportet nos habere finitū isto articulo singulare certamē. et ideo pnunc differat et statuē quod incepim⁹. s. scrutamū scripturaz arca aduentū xp̄i an sit pteritū vel futurū. **+ Cam m̄i S. s̄de + tērie +**
Capitulū terciū in quo oñditur q̄ iam diu ē q̄ messias venit p reuelationē factam danieli de .lxx. ebdomadibus.

Querit. Saulus ut sequitur.
Q D. ppositū nostz put vis reuētendū. Et si pphēcia p dicti patriarche iacob s̄m trāslationē nrām Caldaicam quodāmodo p te faciat adhuc vellē aliā auctem ad hoc q̄ temp⁹ aduentus messie sit pteritum si quā habes.

Ans. Paulus. Sir Multas habeo auctes hoc satis ostendētes illis p̄sertim qui veritatem scire desiderant sine affectione mī n⁹ recta. s̄ tñ vnā allegabo tibi que est de vltimis pphetaz de hoc loquēti sicut pphēcia p̄allegata patriarche fuit de primis pphetis seu pphēcijs tractantib⁹ de tpe aduent⁹ messie.

Expl. Saulus. Anter Allega illā auctem quam dicis vt videam⁹ si facit p te. **Soluit Paulus. Sir** Daniel qui fuit de vltimis pphetaz veteris testamēti de hac materia. s. de aduentu messie inter ceteros ptractauit qui vt habet dan. ix. Cum oīo i bus p̄abus et ieiunijs et sacco et cinere orans deū tpe babilonice captiuitatis p illuminatiōē seu repationē sac̄tuarij ciuitatis et ppli isrl'itici. cum instantē ora sset ⁊ peccata ppria ⁊ ppli cōfiteret. angel⁹ gabriel ei apparuit tpe sacrificij vespertini quādo ieiunantiū mentes magis eleuant et deuotius orant. Quiquidē gabriel postq̄m reddidit danielē attēctum ppter arduitatē dicendoz. dicēdo ei hec verba. Ab exordio p̄cum tuaz egressus est s̄mo. Ego autē veni vt indicare tibi. quia vir desiderioz es. Tu autē aiaduerte s̄monem et intellige visionē. Consequenē et reuelauit temp⁹ aduentus

messie dicēdo ei hec verba. s̄m trāslationē tuā. lxx. ebdoma-
de abbreviate sūt alias deāse sunt sup populū tuū et sup vr-
bem sanctā tuā vt s̄sumat p̄uancatio et finē accipiat p̄cēm
et deleat iniquitas. ⁊ adducat iusticiā sempiterna. et imple-
atur visio et p̄phēcia. et vngat sanct⁹ sanctoz. In quibus
verbis angelicas manifeste patet q̄ infra terminū. lxx. ebdo-
maday a deo p̄ angelū danieli reuelatū. iusticiā sempiterna
erat adducenda. s̄. messias p̄missus. de quo in ps̄. Oriēs in
diebus ei⁹ iusticiā. Et jere. xxiij. capl'o. hoc est nomē qd̄ voca-
bunt eum iustus dñs de⁹ noster. et sic in alijs locis iustus seu
iusticiā p̄ excellenciā de messia dicāt. Cum igit̄ temp⁹ p̄dicta
rum ebdomaday iam diu est q̄ transiuit vt posset euidentē p̄-
bari. non solū p̄ rōnes. s̄ etiā p̄ auctes a te recipiendas. seq̄-
tur q̄ iusticiā sempiterna. s̄. ip̄e messias iam diu est q̄ venit
qd̄ est intentū meū in hac n̄ra altercatōe. **Oppōit Saulus. vi-**
ter. Auctes p̄ te allegata nō cōcludit intentū tuū nisi p̄us
p̄bes aliq̄ que non credo te p̄bare posse. et sp̄aliter tria que t̄i
bi p̄ ordinē tangam. p̄mo. s̄. q̄ tibi incumbit p̄bare q̄ p̄ hoc
qd̄ dicāt iusticiā sempiterna in hoc loco intelligat̄ messias p̄-
missus. Iusticiā enī sempiterna p̄prie deus est qui cū sit ius-
tus p̄ut i scripturis sepe nomiat̄. sequit̄ q̄ sit iusticiā. Illa
enī que de deo dicunt̄ in cōcreto oportz verificari de eo i abstra-
cto p̄pter ei⁹ sūmam simplicitatē. Et cum ip̄e sit sempitern⁹
sequit̄ q̄ ei⁹ iusticiā que est sua essenciā sit sempiterna. vnde p̄-
p̄rius sens⁹ hui⁹di dicā angelica. s̄ et adducat iusticiā sempit-
terna. est vt adducat deus qui est iusticiā sempiterna p̄p̄e ut
dictū ē. Deus aut̄ dicāt venire seu adducā methaphorice s̄m
suos effect⁹ qñ. s̄. effectus m̄ie sue vl' p̄uidenciē vel iusticiē sue
venit seu ducāt ad miserandū seu p̄uidendum suis creaturis
vnde si bene cōsideras in hoc loco sic debet intelligi hoc dictum
s̄. et adducat iusticiā sempiterna. Non enī daniel i suis ora-
tionibz que in illo capl'o qd̄ tu allegas cōtinent̄. petiuit mes-
siam adducā nec aliquid hui⁹di. s̄ solū repationē templi et ci-
uitatis que erant destructe et etiā amotionē ob p̄bzij ppli sui
p̄ut v̄ba sua manifeste sonāt. In quibz nulla mētio de mes-
sia repitur. vnde quia infra terminū p̄dictay ebdomadarum
deus venit miserādo populo suo reducēdo eos de captiuitate
babilonica et reedificando templū et ciuitatē. et v̄dicando
eos de inimicis. s̄. de caldeis qui infra istud tempus fuerunt

destruati p meos. Idcirco horu respectu satis pprie potest in-
telligi adductio iusticie sempiternae correspondente ad orones
danielis quibz ista petebat. **Paulus.** **Sic** utiqz scedo tibi
q deus est iustus. et p omis iusticia sempiterna eo modo quo tu
dicas. et etia q in hoc loco p hoc q dicit iusticia sempiterna i-
telligat ipse deus. s; p hoc non excludit quin verba ista de mes-
sia seu de xpo itelligant. Nam put iam dixi tibi verus mes-
sias iuxta veritate fidei nre verus deus e de cuius divinitate tra-
ctatur sum tecu in articulo certo p se. Sed ad pns ostendam
tibi magistros tuos qui verba predicta angeli exponunt de
messia pmissio. in libro enim cedar holan. i. de ordine mundi
Rabibarachia expones illud ysa. lvi. vbi dicit. proxima e
salus mea ad veniendu et iusticia mea ad releuandu. dicit
expse q p illud qd dicit. et iusticia mea. intelligit messias de
quo scriptu est i danielle vt adducat iusticia sempiterna. hec
ille. **Silr** rabimoyse gerunden. expones poicta verba an-
geli in suo loco sup dan. sic dicit. Iusticia sempiterna et san-
ctuariu sanctuanoz vel sancto sanctoz. non nisi ipse messias
e sanctificatus de filius dauid. hec ille. Et sic habes manifeste
fm doctrina antiquoru talmudistaz et modernoru etia ma-
gistroz q p iusticiam sempiterna et sanctu scotoz que in vbis
angeli supdicti continent intelligit messias. Illud aut qd obi-
cis dicens. q daniel in suis oroibz in poicto caplo stentis n
petuit messia adduci. s; solu repatione templi non facit stra-
positu meum cu deus ex habundancia sue bonitatis no solu me-
rita supplicu excedit. s; etia orationu vota. sepe eni pl^o dat
qm ab eo petat. unde gen. xvij. abrahā non petenti q dare
sibi filius de sara. s; solu obua toez hysmabelis dicens. vna
hysmael viuat corā te. Deus respōdit. Sara vxor tua pariet
tibi filiu te. Et infra. Et p hysmael exaudiui te te. Ex quo
patz q no solu qd petebat s; amplius ei cessit. Et sic in appo-
sito. tñ quia licz daniel non petiuit aliquid de messia s; ex co-
sidera toe verboz iere. orass; p liberacoe ppli isrl de babilōica
captiuitate et reedificatōe tēpli et huiōi. Deus tamē cui ni-
chil latet futuz psciens q illa liberatio ppli et illa reedifica-
tio templi et huiōi. non erāt stabiles seu ppetue nec p se in-
tente. Ideo reuelauit sibi veram consolationē ppli. et ppetuam
edificationē tēpli dei p aduentum iusticie sempiternae et scōi
sanctoꝝ. s. messie fiendos. sic si aliquis suus dño suo gratus

seu acceperet peteret a dño suo aliquā grām modici valoris et
dñs ei rñderet. bene dabo tibi illā s; est modice reputatōis.
quia dñs corrumperet. s; dabo tibi aliā incōpabiliē maiore. Sic
pmi **Re. ix.** Samuel dicebat Sauli quē sciebat futurū regē
de asinis quas nudius tertius pōderis ne solliat⁹ sis. quia in
uente fuit. et cui⁹ erūt optima isrl. nōne tibi. et sic ī pposito.
deus autē sciens q; appropinquabat tēpus messie in quo redi
mendus erat ppl's dei et ciuitas sc̃ta. s. iherl'm spūalis ppetuo
repanda danieli petenti de tpali liberatōe et reedificatōe ciui
tatis seu tēpli qdāmodo momētanea rñdit. q; illa edifica
quā petebat fieret. et cum hoc dicit. **Et rursū reedificabitur**
platea et muri. Sed psequens ostendit ei q; hui⁹i reedificatō
nō erat durabilis. et hoc cū dicit. **Et ciuitatē et sāctuariū dis**
sipabit ppl's cū duce venturo et finis ei⁹ vastitas. Verū tamē
ut eum vere p̃solaret reuelauit sibi liberatōez ppl'i spūalem q;
fienda erat. s. p̃summatōez p̃uancatōis et p̃cti et deletōis
iniquitatis que p̃ adductōis iusticie sempiternae et vinctōis
sancti sc̃toz implenda erant infra temp⁹. lxx. ebdomaday a
deo derisay. put plane lra sonat. **Explicit Saul. qñt.** Quicq;
sit de intellectu hāz dictionū. s. iusticia sempiterna et sanct⁹
sanctoꝝ adhuc nō habes intentū tuū ex hac aucte danielis.
et hoc ex duob; que tibi ut dicebam incumbūt pbare. pmo
quia nō constat hee ebdomade cui⁹ sint qñtatatis. s. an dierū
annoꝝ centenariōꝝ seu millenariōꝝ. Ebdomada enī nichil
aliud dicit nisi septenariū. dicunt enī ebdomade dieꝝ et an
noꝝ. Et fili modo seu rōne pñt dici ebdomade iubileoꝝ et
centenariōꝝ et hui⁹i. Et quia hoc est incertū ex dicto angeli
Ideo temp⁹ p̃tentū in p̃dictis ebdomadib; incertū remanet no
bis. Sc̃do quia dato q; essem⁹ certificati de qñtate ebdoma
day adhuc ignoram⁹ eay incitū. non enī habet eay incitū ī
lra. nec p̃ qñs eay finis. vnde dato q; infra temp⁹ p̃dictay eb
domadarū messias esset ventur⁹ et q; ille ebdomade sint an
noꝝ. adhuc nescit an illud temp⁹ sit p̃teritū vl' futurū cum
hāz ebdomadarū ut dñm est incitū nesciat. et sic patz q; argu
mentatio tua in hoc loco non includit intentum tuū. **Sol.**
uit Paulus. Si mō Ad p̃mū qd obias de qñtate tempis
ebdomaday tibi respōdeo q; ebdomade p̃tente ī hac reuelatōe
facta danieli mani festū ē q; sint intelligēde annoꝝ. cum quia
in tota sacra scriptura nō inueniē aliqua ebdomada dici. nisi

vel diez. vt leui. xxiij. vbi de festo ebdomaday agitur. vel annorum vt ibidem. xxv. vbi de iubileo agitur. Et igitur fugere ebdomadam iubileorum et huiusmodi non consonat sacre scripture. nec vsui cōiter loquendi. tū quia tui expositores tam talmudici antiqui quā etiam moderni nunquā has ebdomadas intellexerunt nisi annorum. vt patet in libro qui dicitur Cedar holam. scilicet de ordine mundi in expositione Rabisal. super hunc passum. **Silr** et **Rabimoy**. gerūden. et sic de alijs qui omnes licet in expositione aliorum contentorum in hac reuelatione deuiant a veritate nostra et etiam inter se sunt diuisi. In hoc tamē quod. scilicet huiusmodi ebdomade intelligatur annorum nullus eorum discordat. tū quia cum sit manifestum quod ciuitas iherusalem per romanos a magnis temporibus sit destructa et extunc sacrificium iudaicum fuisse ablatum quod iuxta planum sensum littere in vltima predictarum ebdomaday hoc pronosticatur fore vltimate per. lxxij. ebdomadas. legitur enim sic ibi. **Et** post ebdomadas. lxxij. occidet christus et non erit ei et ciuitas eius et factuarius dissipabit populum cum duce venturo. et finis eius vastitatis. sequitur quod iam a magnis temporibus retroactis tempus predictarum ebdomadarum sit finitum. **Et** quia stat expōdictis quod infra tempus predictarum ebdomaday adduci debebat iusticia sempiterna. scilicet messias. sequitur quod a magnis temporibus contra. scilicet a tempore quo finite sunt lxx. ebdomade sepe dicte secundum prophetiam daniel christus seu messias debuit venire. et sic est primum aduentus de quo agitur secundum reuelationem angelicam factam danieli iam diu est quod transiit in preteritum quod fuit a me intentum. **¶** **Quod dicitur Saulus. qm.** Licet verum est quod expositores nostri et spiritualiter magistri antiqui talmudistarum per. lxx ebdomadas predictas intelligunt ebdomadas annorum vt tu dicis. tū illi non cederunt tempus aduentus messie iam preteritum. **Exponunt** enim litteram huiusmodi reuelationis per alios modos. ita quod per hoc non possunt cogi vt cedant messiam iam venisse. et ideo ex dictis eorum tu non posses concludere quod intendis. cum sit manifeste contra mentem eorum. **¶** **Sol Paulus.** Sic scio utique quod magistri tui conuenerunt sic ex torte exponere litteram huiusmodi reuelationis ut subterfugiant a veritate ibidem contenta. sed ex hoc non tollitur quoniam ex dictis ab eis concessis possim contra te agere. In dyalecticis enim quicquid alter disputantem habet ex concessione alterius reputatur probatum et conclusum inter eos. licet ille cedens pro alia diuisa seu contraria proponat. **Silr** in altercatōibus iuridicis semper creditur homini contra se licet non pro se nisi de consensu sui aduersarij. vñ

et in proposito expones magis tuorum. ego non cogor admittere
nisi tamen in hijs que per me faciunt. quia propter quod ipsi unanimiter
cedunt ebdomadas huiusmodi intelligendas esse annorum. ideo hoc per
pono tibi tanquam a te nunc scedendum et recipiendum. De alijs
vero expositionibus suis si que sunt contra me. non cogor eas re
cipere nisi forte ratio vel auctas sacre scripture eis suaderet. et
eodem modo debet esse inter me et te. quod si ex auctoritate noui testa
menti vel sanctorum nostrorum aliquid inuentum fuerit contra me potes
illud allegare et oportebit quod ego scedam illud. De hijs autem que
contra fuerint in predictis non eris obligatus scedere. **Quia Saul?**
vlr. Habeo mentem tuam circa primum quod obiecibam. dic igitur ad
secundum. scilicet de initio huiusmodi ebdomadarum quod in littera non est expressum
Paulus. Sic. Si bene litteram consideras initium huiusmodi ebdo
madarum angelus ostendit danieli ubi postquam posuit sibi. lxx.
ebdomade decisse sunt super populum tuum. et usque ibi. Et ungat
sanctus sanctorum. statim subdit. Sato ergo et anima diuerse ab exitu
sermonis ut iterum edificetur iherusalem usque ad christum ducere ebdoma
des septem et ebdomade. lxxij. erant. unde secundum planum intellectum
littere in hoc quod dicit. ab exitu sermonis et iterum edificetur iherusalem.
ostendit initium harum ebdomadarum esse ab exitu sermonis reedi
ficacionis iherusalem. **Sed** quomodo intelligatur illud. ab exitu sermo
nis. et. diuersi diuersimode exposuerunt. aliqui vero exposuerunt
de exitu sermonis dei ad gabrielem angelum de quo dixerat. ab i
nitio primum tuarum egressus est sermo. alij vero a. xx. anno regni
artaxerxis. scilicet. quando idem rex precepit ut reedificaretur iherusalem. ut
habetur neemie. iij. capitulo. alij vero ut magister raymundus martini
et alij sequentes exponunt hoc initium fuisse a. iij. anno zedechie
regis a quo anno ut sufficienter probatur exiit sermo dei ad jeremi.
dicens. Cum ceperint impleri in babilonia. lxx. anni visita
bo vos et suscitabo super vos verbum bonum. et reducam vos ad locum
istum. in quo verbo sermo dei primo exiit de reditu populi in iherusalem
Et per omnes reedificandum tibi templum dei et habitacula populi et
mistrorum licet adhuc non esset data licentia reedificandi. unde
iste fuit primum exitus sermonis dei de reductione captiuitatis ba
bilonice ad quam referre proprie verbum angeli dicentis danieli.
Sato ergo et anima diuerse ab exitu sermonis ut reedificetur iherusalem
Consonat autem huic sententie quod daniel in suis orationibus et ieiunijs su
predictis sumpsit exordium ab illa propheta jeremie. dicit enim
in principio illius capiti daniel. ix. Ego daniel intellexi in libris

nūm annoꝝ de quo fact⁹ est fmo dñi ad jeremiam pphetam
vt cōplerē dies cōsolatōis iherl'm .lxx. anni. et posui faciem
ad orandū deū tē. **Ex** quo pz q danieli cōsideranti de verbis je
remie p̄dictis ab illis v̄bis sumpsit sibi iniciū angli dei di
centis. ab exitu fmonis vt reedificet iherl'm tē. vnde ab isto
inicio pcedendo i cōputatōe. lxx. ebdomaday recte fm veteres
hystorias et planiorē sensū lre deueniē ad vltimā ebdoma
dā in qua passio xpi fuit celebrata p quā fm veritatē fidei
nrē cōsumata fuit p̄uaticatio et finem accepit p̄ctm. **Quē**
rit Saulus. vltis. Ostēde ergo in p̄cessū hui⁹ cōputatōis. s.
lxx. ebdomaday vt videaz quō ab illo exitu fmonis. s. dei ad
jeremiā vsqz ad temp⁹ passionis qd cōtū fuerit implete. lxx
ebdomade sup̄dicte. **Ad Paul⁹. Sic.** Non est necē vt tibi
ad p̄ns oīdam illū p̄cessū quē petis. qz potes eū habē plene
in illo libro notabili q dicit pugio iudeoꝝ m. ii. pte. iii. ca
pitl'o vbi hec cōputatio est p̄fecte cōdita. **Silr** illam inuenies
pauis mutatis in postilla magistri nicolai sup hoc capitl'm
dan. ix. **Et** i additōibz quas in illo capl'o edidim⁹ in quibz
oībz p̄dicta cōputatio vera et exquisita cū reprobacōe ex
positōis Rabisal. m̄grī tui p̄fecte tradit et p̄p. **Ibi** etiam
inuenies planū sensū et rōnem oīm q in illo capl'o cōtinent tū
de diuisione tripartita ebdomaday. s. p septem et .lxi. et vnā.
Silr de quo itelligit vsqz ad xpm ducē et occidē xpus. et sic
de alijs ibidē contentis. et id remitto te ad p̄dicta. tū qz hic
nō agim⁹ de hoc vt inueniam⁹ tēpus aduent⁹ xpi dīstincte et
p̄ctualitē. s. solū scrutam⁹ scripturas adiueniendū scriptas
fm reuelatōez p̄dictay ebdomaday danieli factā an iste ad
uentus sit adhuc in futurū expectandus an iam transiuit
in p̄teritū. **Et** quia fm expositores non solū nros s. etiam
tuos totum temp⁹ harū ebdomadarū infra qd iusticia sem
piterna. s. xpus erat adducend⁹ cum iam diu est q transiit
in p̄teritū vt patet ex p̄dictis. **Ideo** hoc suffiat ad pbandū
intentum meū ad presens sine hoc q intremus ad calculan
dum p̄cessum cōputatōis ab inicio ebdomaday vsqz in fi
nē p̄feram cū ille p̄cessus ex varietate hystoriarū et alioꝝ cō
currentium sit valde longus. et transcendat compendiosita
tem hui⁹ tractat⁹. **Querit Saulus. m̄ter.** Allega michi
doctores nostros fm quos totū temp⁹ p̄dictarū ebdomaday
iam transiit in p̄teritū. **Respondet Paulus. vt sc̄.** In illo

libro talmut qui dicit ab odazara caplo pmo habet determinat
te q. lxx. ebdomada de danielis incipiunt a destructione pmi tē
pli. et terminant i destructionē templi scdi. Inter quas qui
dem duas destructōes fluxerūt. cccc. xc. anni qui faciūt. lxx
ebdomadas annorum. quoz quidem annozū pmi. lxx. anni
fluxerunt durante destructione templi que facta fuit per na
buchodonasor. cccc. vero anni et. xx. fluxerunt a pncipio re
edificatōis templi scdi vsqz ad destructionē ei⁹ p romanos.
Idem etiā habet in libro qui intulāt de ordine mundi. qui
hebraice dicit Cedar holam. quas quidem auctes Rabi sal.
sequit in hoc passu tanqm iuiolabiliē tenendas apud hebre
os apud quos illa que in talmuch determinata habent seu
diffinita sine cōtradictione circa sacre doctrine expositionē.
non licet eis qualitercūqz ab eisdem recedere. s; tenenda sunt
tanqm in textu sacre scripture contenta put in multis lo
cis ab eis tradit. Et a Rabimoyse in pncipio sui dentrono
mij tanqm pro fundamento totius sui opis psupponit. auc
toritas ei talmudica i hui⁹i determinatōibz apud iudeos est
in eodem gradu sicut auctas vniuersalis ecclesie apud nos.
Constat aut q a destructione templi scdi p titum in quo tē
pore fuit finis. lxx. ebdomada darū fm tuos doctores vsqz ad p
sentem annū. s. a natuitate domi. qd. cccc. xxii. fluxerunt
anni mille tricenti. lxxii. Et sic habes manifeste q vltimus
tēmi⁹ ebdomaday fm cōputationē doctorum tuorum iam
a magnis temporibz retroactis transiit in pteritum. et per
consequēs tempus aduentus messie de quo agim⁹ qui infra
easdem ebdomadas pphetice seu angelice pnuiciatur fore. **Expli.**
mat Saulus. talit. Licet illi magistri seu doctores quos al
legas sic computassent ebdomadas. fuerunt tamē alij docto
res nri aliter sentientes. Et ideo ex pdictis solum nō potes
formare efficacem contra me rationē nisi prius discurras
p alios doctores. **Solut Paulus. vt sc.** Licet bene cre
do q multi hebreorū attendentes q ex pdicta computatōne
ebdomaday p suos magistros determinata occludebat xpm iā
venisse inuenerunt circa hoc quasdam vanas seu confusas
expositiones. vt saltem p vias obliquas et extortas verita
tem luce clariozē subterfugerent. put de eis variatē **Ezech.**
xii. Sicut vulpes in deserto sunt pphete tui. i. doctores tui
isrl. vulpes enī volentes seu querētes subfugere venatorē

vel eanem multas et varias vias et cauernas atq; tortuo-
sas sequuntur quod in hoc loco maxime contingit tuis exposi-
toribus de quibus omnibus non est scrutinium faciendum. Nam
ut ait phis in primo ethicorum. omnes quidem perscrutari opini-
ones inane forsitan est. sufficiens aut maxime que sufficere
nunc appareat vel estimetur habere aliquam rationem. hec ille. Cum
autem predicta expositio tuorum doctorum quam supra allega-
ui sit a doctoribus talmudistarum nemine eorum contradicente de-
terminata tradita. et postea a tam magno expositorum tuo. s.
Rabisal. repetita tanquam conclusa in sua glossa non oportet
per phis dicere ad alias singulares expositiones seu opiniones dis-
tere. de vno tamen te certifico quod fuerint multi doctores tui qui de ter-
mino aduentus messie non per ebdomadas predictas sed per alias
auctores discurrentes tractauerunt. quorum quilibet assignauit
certum tempus huic aduentus. que quidam tempora licet
varia et ex diuersis motibus per quolibet eorum assignata omnia
iam tamen transierunt in preteritum. et sic iuxta testimonium
cuiusque eorum tempus aduentus christi iam transiit in preteritum quod
est intentum. Omnia enim vera secundum phis in primo ethicorum personant
vero.

Capitulum in hoc tercio.

*Capitulum. iij. in quo ostenditur quod secundum omnes magistros seu
doctores et expositores famosiores iudeorum qui de tempore pri-
mi aduentus christi determinando locuti sunt idem aduentus iam tra-*

hunc in preteritum. Querit Saulus. Put sequitur.
Narra michi qui sunt illi doctores nostri qui tempora
diuersa assignauerunt ad huic aduentum et quomo-
do illa tempora iam transierunt. *Respondet Paulus. sic*
Inter tuos doctores fuerunt multi quasi pimitui et alij
moderni quasi vltimi. et alij medij. et in quolibet istorum or-
dinum fuit non modica temporis latitudo in qua fuerunt plu-
res et varij rabini seu expositores famosi qui de hac materia
tractauerunt. Querit Saulus. Inter Indica michi de quo
libet istorum graduum seu ordinum unum vel duos si forte ha-
bes tuam opinionem in hoc asserentes. Respondet Paulus.
Sic De turba primorum talmudistarum fuerunt aliqui ut nosti qui
vocantur chananay quorum auctas inter vos alios est maxima per
prophetas. Et de istis fuerunt tres de hac materia loquentes.
quorum unus dicitur Ra. yore. qui in libro cedar holam. s. de ordine
mundi exposuit terminum. lxx. ebdomadarum modo supradicto

fm quē iam transiit tempus aduentus messie vt dictū est.
Fuit etiam alius de maximis illoꝝ qui de thanaym qui vo
caē Rabi aaquiba qui secutus est istam computationē eb
domadarū. et sic credebatur q̄ messias erat venturus tempore
destructionis templi scđi. Ideo secutus est quēdam fatuū no
mie heutoliba qui illo tempore dixit se esse messiam quē fa
tuū secuta est magna multitudo iudeoꝝ p̄. xlviij. annos a
destructione iherlīm p̄ romanos. et congregati sūt in quadaꝝ
ciuitate nomie biter et rebellauerūt cum p̄dicto falso mes
sia aduersus impatorem alias imperiū romanū. qua ratōe
adrianus cesar cōsfretauit et obsedit eos cū suo falso mes
sia antedicto. et capta ciuitate om̄es interfecit cum suo fal
so messia. put om̄ia ista tradunt p̄lixius in quodam libro
qui dicē demoy iudi qui incipit bislosa p̄ aquini. Et i glō
treñ. jeronimi sup illud verbum treñ. ij. caplo. dissipauit do
m̄ et nō est misertus om̄ia speciosa jacob de quo quidē fal
so messia et suis sequacibus intelligit illud danielis. xj. filij
quoq; p̄uicatorū populi tui extollent vt impleant visio
nem et corruent. fuit alius vt ibidem habetur qui dicē de do
mo helie p̄phete qui posuit ibidem exp̄sse. s. in libro de ordine
mundi q̄ p̄ sex milia annoꝝ debebat mundus durare quicū
dem anni erant p̄ tres partes diuidendi isto modo. quia per
duo milia annoꝝ p̄ma mund⁹ erat quasi sub vacuo. per hoc
designās tempus ante legisationem q̄ vocat vacuū. quia
non erat aliquis populus sub lege diuina. duo milia vero
annoꝝ sequentia vocat tempus legis. asserēs q̄ hoc temp⁹ de
bebat fluere a datione legis vsq; ad messiam. duo vero mi
lia tercia seu vltima asserit esse sub messia. quia fm eum ab
aduentu messie vsq; ad finem mundi debebat fluere duo mi
lia annoꝝ. **Constat aut q̄ iuxta cōputatōez hebreoꝝ que i**
hys regionibus hispanie et vbiq; terrarū cōiter tenetur a
creatione mundi vsq; ad p̄sentez annū dñi. M. cccc. xxxij.
fluxerunt quinq; milia et centum et nonaginta et duo ani
Vnde fm p̄dictū doctorem tempus aduentus xp̄i a mille. c.
xdj. annis transiit in p̄teritum. Et sic habes tres p̄ncipales
de numero eorum qui dicunt thanaym. post p̄dictos fuerūt
alii non tante auctis sed quasi sub eis. et isti dicuntur emor
rayn. de quib; fuit vnus de maioribus qui vocat Rab qui
determinauit i libro Caubedzin in belech q̄ oēs termi assignati

de aduentu messie iam transuerunt in p̄teritum. et q̄ non
pendebat redemptio nisi in ip̄a penitēcia. hec ille. que quidē
determinatio verissima est si sane intelligat̄. **N**am termin⁹ as
signat⁹ in p̄phetis iam transiuit vt dictū est. in quo termino
iam xp̄us venit et non pendet redemptio nisi in ip̄a penitē
cia. quia quicumq; eorum penitēciam agerēt statim haberēt
messiam qđ habemus per rei euidēciam. **S**ed licet iste Rabi
non ita recte intellexit verba p̄ seip̄m p̄lata. tamen ex eis
habem⁹ qđ om̄s termini assignati de aduentu messie iam tran
suerūt qđ est intentum. **F**uit et alius contemporaneus sibi q̄
considerans qđ om̄es termini de aduentu messie iam transi
uerant put̄ iam dixerat. socius suus voluit p̄cludere viam
inuestigandi hui⁹ōi terminos ne p̄ hoc aliqui causarent̄ alias
ausarent̄ de veritate. Et ideo dixit. **V**e aiabus computantis
bus alias computandū terminos. s. aduentus messie. per hoc
volens designare qđ esset peccatum inquirere sen inuestigare
de hui⁹ōi terminis. non reddens ad hoc aliquam rationem nec
auctem. cui⁹ malicia manifesta est. **N**am nullus fuit famo
sus scriptor seu glosator inter eos qui de hoc solempniter non
inquireret put̄ iam patebit post p̄dictos qui dicunt̄ emoraz
yn fuerunt alij qui dicunt̄ gaom̄. de quoz numero fuit vn⁹
in asia nomie Rabi caba dras qui scripsit super talimud et
super bibliam. et composuit vnū librum qui vocatur liber de
credendis ī quo conatus est ex dictis p̄phetaz p̄bare qđ mes
sias nondum venerat. **E**t exquisiuit cum magna diligēcia
de termino aduent⁹ messie. **E**t conclusit fm suam diligentem
inquisitionem certum terminū p̄dicti aduentus qui iam trā
siuit in p̄teritum per. ccc. xl. annos et vltra vt ī eodem libro
habet̄. **P**ost p̄dictos Gaom̄ surrexit Rabimoyse egipcius
qui tante auct̄is fuit inter eos ut a maiori parte iudeorum
dicitur puerbialiter qđ a moyse. s. legiflatore vsq; ad moy
sen. s. egipciū maior non surrexit sicut iste moyses. **I**ste ve
ro licet in suo deuto. in libro de iudicibz titulo de regibz vbi
tractat de messia. determinat qđ nullus debet computare t̄m̄
nos aduentus messie sequens opinionem supradicti dicēs
Ve aiabus computandū terminos. tamen ip̄emet in quadā
epistola quam misit iudeis qui erant in affrica scripsit qđ ha
bebat ex certissima traditione antiquoz qđ p̄pheta venturus
erat in israhel. et qđ messias debebat venire et redimere isrl̄

in anno a creatione mundi .iiij. M. decce. lxxiiij. qđ etiam
conatus est fundare in quadam aucte balaam .ij. capitulo.
Et cum iam dictum est fm computationem in deozũ .pm̃
annus .s. millesim⁹ quadingentesim⁹ .xxxij. est millesimus
centesimus .xai. a creatione mundi fm eos .sequit̃ qđ termi⁹
ab eo assignatus transiit iam in p̃teritum per .cc. viij. an
nos .quā quidē cōputationē fūdauit ī quadā aucte balaam
numeri caplo .xxij. vbi dicit̃ in translatione nostra . In tē
poribus suis dicit̃ iacob et isrl̃ quid operatus est de⁹ .vbi in
hebreo habetur . quasi in tempore isto dicitur iacob et israel
quid opatus sit deus . quod verbum ex traditione antiquozũ
suozũ sic exponit̃ . qđ q̃ntum tempus defluerat a creatione
mūdi fm hebreorum computationē vsq; ad tempus ī quo
balaam ista verba dixit . tantum tempus p̃cise fluere habe
bat a tempore ip̃ius dicti . s. balaam vsq; ad tempus in quo
p̃phēcia futura erat in israhel p̃ messiam . quicquid tamē sit
de ista p̃batione de qua non est curandũ sufficiat ad presens
qđ p̃ ip̃ius Rabimoyseu concludit̃ termi⁹ aduentus messie
modo p̃dicto . **F**uit p̃terea alias postea alius magne auctori
tatis qui dicit̃ Rabimoyseu gerundeñ . qui scripsit super tal
mud quoddā opus quod vocauit nouellas . Exposuit etiam
pentateucum in cui⁹ expositōis parte p̃hemiali determinauit
cum magna solemnitate qđ messias erat venturus cerassi
me in anno a creatione mūdi . v. M. c. xvij. **I**tem alius de
puincia puince nomie Rabi leui berig nerson . vulgariter
magister leo de bannolas nūcupatus qui scripsit sup aliquos
libros biblie ī expositione sua sup danielē recedens deo gra
cias qui sibi reuelauit terminũ aduentus messie . assignauit
hui⁹i terminũ in anno sup̃dicto . v. M. c. xvij. fm hebreoz
computationē concordans cum Rabimoyse gerundeñ sup̃
dicto . quozũ . s. amborũ termi⁹ iam transiit in p̃teritum per
lxxiiij. annos . De Rabisal̃ . vero iam dictum est supra . qđ
fm eum finis . lxx. ebdomadaru fuit finitus tempore destruc
tionis templi scđi . **E**x quibus om̃ibus bene consideratis ha
bes qđ aduentus messie de quo agim⁹ non solũ fm scrutini
um scripturaz sacrarũ quas tibi sup̃ allegaui . s; etiam fm
alias auctes in quibus putas vitam eternam habere . s. tal
mudistaz et aliorum doctorum seu magistroz vl̃ expositoꝝ
tuorum in varijs temporibus et regionibus constitutorum

tempus aduentus messie iam transijt in p̄teritum. **Oppo-**
nit Saulus. **ut scilicet** q̄ doctores nostri varie scripserunt et
enā fallibiliter de huius terminio seu tpe contingit eis ex hoc q̄
huius tempus est clausū a deo et signatū. ita q̄ non possit cog
nosci a quoquam vsq; dum venerit ipsum tempus. testante
daniele ultimo caplo vbi de hac materia loquens sic ait. va
de daniel quia clausi signatiq; sunt sermones vsq; ad tempus
p̄finitum. unde ex eis non habes intentū ratione p̄dicta. **Sol-**
uit Paulus. **Sic** Si bene consideras auētem danielis p
te allegatam nō repies q̄ tempus istud sit clausum seu sig
natum om̄ibus. s; tantū p̄auis et impijs. quia malicia sua
excecata ea que sunt luce clamera non possunt videre. sed do
ctis et iustis huius tempus non denūciat esse clausum. Legit
enī ibi. s. danielis ultimo statim post verba p̄ te allegata sic.
Eugenē et dealbabunē et quasi ignis p̄buntur multi. et
impie agent impij. nec intelligent omnes impij. porro do
cti intelligent. habes ergo ex dictis danielis q̄ tempus illud
p̄finitum solum impijs debet esse clausum et signatū. nō
autem doctis. Cum autem tu non potes concedere om̄is ma
gistros tuos sub quorū doctrina et eruditione viuūt omnes
iudei fuisse impios. sed potius iustos et doctos eos credis seu
reputas. sequitur q̄ p̄ eorū impietatem non potes eos excu
sare a cognitione temporis aduentus messie p̄finiti cū apud
te non reputentur impij. sed iusti et docti. **Indest p̄ xpm**

Quarta distinctio quarta tractas de congregatio
Quarta distinctio de scrutinio scripturaz loquendū
um de congregatione iudeorum per xpm seu mes
sam. et continet quatuor capla.
In p̄mo capitulo ostendit q̄ congregatio isrl̄i
taz est duplicat̄ intelligenda. s. corporalis et spūalis.
In secundo capitulo ostenditur q̄ congregatio spūalis est
dignior seu potior q̄m corporalis.
In tercio capitulo ostenditur q̄ p̄ terram israhel et iherlm̄
et templū dei vbi p̄phete dicūt congregādos fore om̄s isra
helitas. intelligendum est de celesti beatitudine in qua sancti
spiritaliter congregantur.
In iiii. caplo ostendit q̄ reedificatio templi ezechieli re
uelata nō est expectāda māliciter i fuso impleri. neq; ex ipsa
sumitur argumentum contra illud quod p̄batum est xpm

iam venisse.

Capitulum p̄mū in quo ostendit q̄ congregatio isrl̄ita
rum dupl'r est intelligenda. s. corporalit et spiritualit.

Epheⁿ Saulus. *ulterius ut sequit*

Sir Paulus. **ffimo** pone que sunt illa nondum impleta que fm auētes sacras p messiam denūciantur impleri et hec p singula vt melius discudiant. **Ind.** Saulus. **Sir**

Inter cetera ppono tibi vnū. s. congregatiōē iudeorum seu israhelitarū p xpm faciendam. de qua congregatiōe ut nosti qmpl'mi apbete loquentes expresse. et tamen hodie vt euidenter patet sūt ita dispersi p orbem sicut vnqz fuerunt.

Ex quo patet q^d messias pmissus qui eos debbat congregare nondum venit. **Quia Paulus. Alter** Allega illas

anctes quas credis p te facere in hoc loco vt eas diligenter
scrutando veritas pateat. **Endi** Saulus. **vt sc** De con:

gregatione dispersionis israelis futura inter multas propheti-
cas auctores que hoc dicunt. occurrit michi illa ezechi. xxxix

cas auctes que hoc dicunt. occurrunt inter ista exposita. **N**unc reducam captiuitatem iacob et miserebor totius domus israel. et zelabo nomi

tem iacob ⁊ milerebor totius domus israel. et iurato in
sancto meo. et infra. **E**t congregabo eos de terris inimicorum
eorum. sacrificabor in eis in oculis gentium multarum. Et sci

suorum. sanctificabor in eis in oculis gentium multarum. Et in-
ent quia ego dñs deus eorum. Et infra. **C**um congregaui
eos in terram suam et non dereliquerim quemquam ex eis ibi. et

eos in terram suam et non dereliquerim quenz ex eis ibi et non abscondā ultra faciem meam ab eis. Ex qua auctori-
tate habes ordinem congregatur? erat populū suū

ta te manifesta habes q̄ deus congregatur⁹ erat populū suū
israhel de terris inimicorū et deducere sup̄ terram suā. qđ pa-

Ex quo sequitur qd est implenda p verum messiam quē ex

pectam. **Explan.** Paulus. **Inter.** Circa hanc cōgregatio-
nem ante omnia debes scire q̄ sicut sup̄ tibi ostēderim p̄ auctē;

Rabimoyfi magistri cui aliquæ dictões in sacris scripturis
contête sũt equoçe mere ul' a consilio que quãdo i scripturis

venit oportet diligenter inquirere in quo sensu sumantur sic dictum fuit de his dictionibus israel iacob seu iuda in prima distinctione caplo. iij. Et sic in proposito congregatio de qua hic propheta loquitur equoca est. quandoque enim significat congregationem corporalem in aliquo loco. quandoque vero significat congregationem spiritualem animarum in aliquo credibili seu opinabili vel desiderabili et humidi. sicut enim corpora in eodem loco posita dicuntur congregata localiter et ab invicem remota dicuntur dispersa. Sic animi in eodem conceptu intellectus seu voluntatis existentes vni dicuntur seu uniti. et a fortiori prout dictum est aggregati. vnde auctas per te allegata dupliciter potest intelligi. quod secundum quosdam de congregatione corporali intelligitur quod fuit impletum in reditu de captivitate babilonica quando omnis populus israeliticus qui voluerunt ascendere ad terram promissionis habuerunt licentiam seu potestatem hoc facendi. ut habetur. ij. Paralip. vltimo. et Esore primo. Et huic sententie consonat principium huius prophete in qua dominus dicit prophete. Nunc convertam conversionem iacob etc. quod esset manifeste falsum si hoc esset adhuc futurum cum ab illo tempore in quo dictum fuit. nunc convertam usque ad istud tempus transierunt plus quam mille sexcenti anni. Sed quia tempore ezechielis quando hoc dictum fuit per prophetam iam tempus predictae congregationis iminebat. Ideo propheta dicit in hac prophetia. Et nunc reducam captivitatem istam etc. Et congregabo eos de terris inimicorum suorum etc. Et isto modo intelligitur istud ezechielis. xj. Et congregabo vos de populis. et adunabo vos de terris in quibus dispersi estis. et dabo vobis humum israel. Que quidem prophetia et plures alie similes fuerunt implete in reditu captivitatis babilonice per congregationem corporalem israelitarum que tunc fuit facta. Secundum vero alios congregatio in hac auctoritate contenta intelligitur secundo modo congregationis supra dictae. scilicet animarum quod impletum fuit per messiam seu christum nostrum sub quo totus israel. scilicet fideles christi qui veri israel dicuntur prout in prima distinctione est congregatus seu unitus in fide christi secundum quam anime fidelium uniantur seu congregantur. Nec obstat secundum istos quod dicitur. nunc convertam; Tum quia non tantum distat tempus in quo fuit hec prophetia dicta a tempore aduentus christi sicut ad tempus presens ut est manifestum. tum quia respectu diuine eternitatis temporalia omnia reputantur ut nunc. Ex quibus patet quod secundum utramque

predictarum expositionum prophetia ista iam est impleta. et sic hec
auctoritas nichil facit pro te. **Solut Saulus. Sir** Si bene
consideras neutra predictarum expositionum potest stare cum ve-
ro sensu literalis huius auctoritatis quod volo tibi ostendere. primo de pri-
ma expositione. Secundo de secunda. prima enim expositio que dicit quod pro-
phetia predicta fuit impleta tempore reditus de captivitate ba-
bilonica. est manifeste falsa propter duo que in eadem prophetia
continentur que nunquam fuerunt tempore templi secundi impleta. primum
est illud quod dicit ibi. **Et non derelinqua quemquam ex eis. quod est**
manifestum non fuisse impletum tempore reditus de capti-
vitate babilonica. In quo reditu nedum decem tribus que
ibi non interfuerunt. sed etiam de aliis duabus multis relictis sunt.
Secundum est illud quod dicit in predicta auctoritate. non abscondam
ultra faciem meam ab eis. quod nullo modo potest dici fuisse im-
pletum in illo tempore. Cum a destructione templi secundi usque
nunc manifestum est deum abscondere faciem suam a nobis
plus quam antea relinquendo nos in tam diuturna et tam acer-
ba captivitate ut est manifestum. **Opposit Paulus. ut se-**
¶ Prima obiectio tua contra primam expositionem non va-
let propter duo. primum est quia tempore reditus de captivitate ba-
bilonica omnes habuerunt licentiam a **Ciro** universali redeun-
di in iherusalem libere. ut patet per ea que super allegantur. scilicet. ii. para-
lipsonum. ultimo. et primo esdre. **Et sic verificatur illud. Et non**
dereliquimus quemquam ex eis. quia nullus fuit derelictus quin
posset redire si vellet sublato iugo captivitatis et licentia con-
cessa generali. Secundum est quia **Esdre** in fine secundi capituli. et in prin-
cipio tercii per reditum captivitatis babilonice. hec verba legimus.
Et habitaverunt sacerdotes et levite et de populo et cantores et iani-
tores nathamei in civitatibus suis et omnes israel. et perierunt mensis
vii. et filii israel. et in civitatibus suis congregati sunt quia populus quasi
vir unus in iherusalem. Ex qua auctoritate patet manifeste quod omnes israel
fuit in reditu captivitatis babilonice in iherusalem quod concordat
manifeste cum prima expositione. **Sol. Saulus Sir** Impos-
sibile videtur. vel saltem non verisimile quod non remansissent
aliqui de tanta dispersione iudeorum per orbem facta. In super
manifestum est quod de decem tribubus ultra flumina ethiopie
transmigratis nullus fuit in iherusalem in reditu captivitatis ba-
bilonice. et sic nullo modo potest dici quod totus israel fuit in
iherusalem in reditu de captivitate babilonica. **Resp. Paulus**

Sir De decem tribubus non debuit hic fieri mentio. quia tñ
erant pñse non solum a regno dauid quod erat a deo institu-
tum sup totū israhel. s; etiā a cultu diuino qui erat in iherl'm
vt habet. iij. Regū. xvij. Et sic forte de duabus tribubus
aliqui remanserūt qui non ascenderunt in iherl'm in reditu
captiuitatis pñcte. necesse est dicere ad saluandam auētem
Esdras supdictam q; fuerunt tam pauca q; quasi nulli repu-
tant. nam s'm pñm. ij. ethicoz. quod modicum est quasi ni-
hil reputat. vnde et similiter quod dicit in auēte ezechielis
p te allegata. Et non dereliquerim quenq; ex eis. Isto mo-
do intelligendū est. s. q; de paucis vel modicis si forte reman-
serunt non facit mentionē ppheta sicut nec Esdras cū dix-
it omīs israhel in pñcta auēte p me allegata. **¶ Saul?**
¶ Adhuc restat illud verbum in pñcta auēte Ezechiel
p quod nullo modo illa auētas potest verificari d tempore re-
ditus captiuitatis babilonice. s. cum dicit. Et non abscon-
dam vltra faciem meam ab eis. Constat aut q; post illud tē-
pus maxime abscondit deus faciem suam ab israhel pñtū
in hac captiuitate a romanis incepta et vsq; hodie p totum
orbem crudeliter continuata. **¶ Paulus.** **¶** Be-
ne concedo tibi q; deus abscondit faciem suam a iudeis i hac
captiuitate existentibus plus q; ante. vnde de eis verificatur
illud deutro. xxxj. Et abscondā faciem meam ab eis. et erit
in deucrationem. De quo forte inter me et te in sequentib;
erit aliquod colloquiū cum de vñdicta mortis xpī loquerē.
sed ex hoc non sequit q; deus abscondit faciem suā ab isra-
hel. s. a veris fidelib; qui israhel dicunt s'm spiritum vt ha-
betur supra. Ab istis enī nunq; deus abscondit faciem suā.
postq; effudit spiritum suū super eos in die pentecostes. Et
ideo pñe dicit p pphetaz. Et non abscondam vltra faciem
meam ab eis. cum effudero spiritū meum super domū israhel
dicit domū. d qua effusione largissima pphetatū fuit iohelis
iij. caplo. **¶ Saulus.** **¶** Quomodo potest veri-
ficari q; deus nunq; abscondit faciem suā ab illis quos di-
cis fideles seu discipulos xpī tñ cum constat q; post illud tē-
pus pentecostes in quo dicit spiritū. s. fuisse infusum in eis
omēs isti discipuli et omēs fere illoz sequaces fuerunt occi-
si p gentiles. et vagi atq; pfugi super terram dispersi. maxi-
ma sq; tbulatōes et obpbra et iurias passi vt tue hystorie

testant. que quidē persecutio fuit maxima. et durauit p totum orbem usq; ad tempus cuiusdā impatoris qui nescio quo spiritu ductus p̄dictam persecutionem mandauit cessari. Falsum est ergo dicere q; deus nunq̄m abscondit faciem suam a fidelibus xp̄i tui post illud tempus pentecostes a te assignatum cum p quadringentos annos fere durauit illa persecutio prima quam passi sunt xp̄iani. et postea in p̄cessu t̄pis multe alie persecutiones in varijs temporibus contra eos insurrexerunt et etiā cotidie insurgunt ut est manifestum et hystorie tue et etiā rei euidentia testantur. ¶ **Paulus.** ¶ Concedo tibi q; discipuli xp̄i et omnes eius fideles maximas persecutiones tribulationes atq; obprobria fuerūt passi post passionem xp̄i nostri. et q; persecutiones ille durauerunt p magnum tempus. et etiā in diuersis mūdi p̄tib; durant. s; ex hoc nō sequit̄ q; deus abscondit faciem suam a fidelibus xp̄i. per faciem enī dei p̄prie intelligit̄ grācia sua p quam hoies saluantur. Juxta illud p̄s. Ostende faciem tuam et salui erimus. Quā quidē grāciam itanta habundācia deus infudit in xp̄i fideles in die illa quādo habundantē sp̄m suū effudit sup eos put fuit p iohel dictum et p̄pheta tū. et etiā postea in diuersis temporibus p̄sertim in p̄mitiua ecclia q; fideles illumiat̄ p illam grāciam ad nichilū reputabant aduersa mundi p fidē et amorē xp̄i sustinere. p quam toleranciam maximarum persecutionū nomē xp̄i fuit per orbem exaltatum et eius fides diuulgata. vnde ex hoc non sequit̄ deū abscondisse faciem suam a xp̄i fidelibus. s; potius faciem suam misericordit̄ eis ostendere. juxta illud nūi. vi. Ostendat dñs faciem suam tibi. et misereat̄ tui. maxima enī dei mīa relucet in illo qui ppter nulla mūdi aduersa a rectitudine seu iusticia cordis et vere fidei confessione nō recedit. de quib; in p̄s. qm̄ ppter te moraficam̄ tota die. Et iō dicat̄ a quodā de n̄ris. hec est victoria q; vincat mūduz. fides n̄ra put insequētib; dño cedere te cū mē nos fiet sermo de victoria xp̄i ampli⁹ declarabit̄.

¶ **Caplin. ij.** in quo oñdiē q; congregatio spūalis est dignior sen odor qm̄ corporalis. ¶ **Saulus.** ¶

Placz michi ad p̄ns supsedere a discussione de victoria xp̄i tui vt inde fiat singularis inter te et me de h̄c disceptatio. Sed ad p̄positum n̄rm redeundo contra

secundam expositionem auctoris ezechielis per me super allegare. In qua
expositione dicebas quod congregatio in illa auctoritate contenta.
intelligitur spiritualis. scilicet animarum. et sic asseris quod totus israel fuit et est
congregatus in fide christi tui cui unum obias. scilicet quod congregatio
spiritualis non inuenitur in sacra scriptura. sed ubicumque dicitur con-
gregatio intelligitur corporum. unde illa expositio nullum habet in
scriptura sacra fundamentum. ¶ **Paulus.** ¶ **Con-**
gregatio spiritualis legitur in scriptura. Dicitur enim in psalmo. **Cor** eius
congregauit iniquitatem sibi. **Constat** autem quod congregatio iniqui-
tatum in corde fit per multarum cogitationum iniquarum congregationem
que non est congregatio corporum sed conceptuum cordis. Legitur
etiam ezechielis. xxvii. quod propheta iussu diuino accepit duo lig-
na quorum unum scripsit tribui iude et socijs eius. et aliud tribui
effraym et socijs eius. que quidem ligna de mandato dei unum
ad alterum adiunxit per quam adiunctionem ut ibidem legitur pre-
figurabat a deo unio israelis ad iudicem. sic quod non ultra di-
uiderentur in duas gentes seu duo regna. **Ex** quo patet quod per co-
iunctionem corporalem figuratur coniunctio spiritualis in scrip-
tura. et per unum patet quod coniunctio spiritualis est potior seu digni-
or quam corporalis. sicut figuratum potius seu dignius est quam fi-
gura. unde expositio illa que dicit congregationem de qua lo-
quitur Ezechiel in auctoritate allegata per te. intelligenda esse de co-
gregatione spirituali rationabilis est et multis locis scripture sa-
cre consona. ¶ **Saulus.** ¶ **Multa** presupponis que
non probas. quorum unum est quod figuratum potius seu digni-
us est quam figura. Secundum est quod exponere congregationem hominum
que simpliciter in scriptura traditur per congregationem spiri-
tuale est rationabile. Tercium est quod talis expositio est sacre
scripture consona. et quia nullum istorum trium in ratione nec
auctoritate fundas. Ideo eadem facilitate possunt negari sicut
concedi. ¶ **Paulus.** ¶ **Quod** figuratum dignius sit
quam figura satis est notum in artificialibus que per humanam
artem inveniuntur. Nam huiusmodi figura est propter figuratum. ad
hoc enim fit figura ut figuratum representet ut ymago Cesaris
Cesarem et huiusmodi. **Constat** autem secundum philosophum quod propter unumquodque
tale et ipsum magis. Similiter et in figuratiuis locutionibus
quibus sepe prophete utuntur figura est propter figuratum. pro-
phete enim sicut et poete pulchritudinem humanam per rosam figurant.
et fortitudinem per leonem et huiusmodi. **Constat** autem quod pulchritudo

humana perfectior est quam pulcritudo rose cum sit perfectioris subiecti secundum naturam. **S**ilr et fortitudo humana que est habitus virtutis anime rationalis perfectior est quam leonina et sic de similibus. et sic probatur primum. Ex quo sequitur secundum. nam manifestum est quod congregatio hominum spiritualis in aliquo bono spirituali utpote in vera fide seu in caritate perfectior est quam congregatio eorum in aliquo bono corporali. Et ideo exponere alius quod bonum minus perfectum in scriptura contentum per aliquod bonum magis perfectum rationabile est preteram in promissionibus ad christum pertinentibus. que quidem promissiones de maximis bonis intelligende sunt. Tercium etiam patet. Nam sacra scriptura sepe consuevit tradere sub corporali figura noticiam spiritualium ut diuina per humana et huiusmodi. vnde tria pre-supposita mea super dicta satis probantur. *¶ Distinctio quarta*

¶ Capl'm .iij. in quo ostenditur quod per terram israel et iherusalem et templum dei ubi prophete dicunt congregandos fore omnes israelitas intelligendum est de celesti beatitudine in qua sancti spiritualiter congregantur.

¶ Saulus.

Respondeo quod promissiones ad christum pertinentes de maximis bonis intelligende sunt. quod tamen non probas. Sed quia circa congregationem israeliticam de qua nunc agimus adhuc est ulterius altercandum. Idcirco primum suspenseo de predicto pre-supposito ut de eo fiat singularis sermo. et ad propositum redeundo volo tibi ostendere quod tam ezechiel in auctoritate per me allegata quam alij de congregatione israelitica loquentes intendunt dicere congregationem corporalem. Exprimunt enim locum ubi talis congregatio israelitarum est facienda. Vnde moyses loquens de hodierna captiuitate nostra in qua sumus dispersi per orbem. silr et de nostra reuersione seu conuersione ad deum deuter. xxx. sic dicit. Reducetque dominus deus tuus captiuitatem tuam et miserebitur tui. Et rursum inde congregabit te. Et infra. Si ad cardines celi fueris dissipatus inde te congregabit dominus deus tuus. et inde te assumet atque introducet in terram quam possiderunt patres tui et obtinebis eam etc. Ex quo patet manifeste quod illa congregatio deberet fieri a diuersis partibus terre ad terram promissionis quod necesse est intelligi de congregatione locali. Item jeremie. iij. ubi de redemptione seu congregatione nostra a captiuitate hodierna ad liberam agitur dicit. In tempore illo vocabunt iherusalem solum domini

et congregabunt ad eam omnes gentes in nomine domini in iherusalem ubi manifeste habetur quod congregatio illa per messiam expectata non solum ad terram promissionis. sed ad civitatem iherusalem est intelligenda. Et sic patet quod loquitur de locali segregatione. Item ezechiel. xl. capitulo et in alijs tribus seu quatuor sequentibus agit de mensuratione templi reedificandi per extensionem. Que quidem reedificatio hactenus non fuit impleta nec tempore Esdre nec machabeorum seu herodianorum ut patet in tunc illa capitula et hystorias de templo sancto loquentes. unde necesse est ad veritatem prophetie salvandam quod reedificatio illa impleatur tempore nostre segregationis expectate per messiam. unde ex predictis auctoribus manifeste habes quod congregatio israelitica debet fieri in terra sancta ut in prima auctoritate. et etiam in civitate sancta iherusalem ut in auctoritate secunda. Si vero quidem templum iherosolimitanum est reedificandum modo et forma per ezechielem prophetam expressis. Ex quibus manifeste habet quod congregatio de qua propheta loquitur est corporalis. ¶ **Paulus.** ¶ **¶** Ut proferam tibi in prima distinctione et per tuum Rabimoy. probam quod qui sacras scripturas recte intelligere vult oportet quod significationes dictionum equivocarum discernat. Constat autem recte scripturas sacras scrutari quod iste terminus terra in sacra scriptura equivoce dicitur. nam quandoque accipitur per istam terram corpoream et sensibilem in qua homines committere habitant. quandoque vero per spirituales in qua solum sancti habitant. De qua dicitur in psalmo. Credo videre bona domini in terra viventium. unde auctoritas illa quam allegas dentro. xxx in qua dicitur. Si ad cardines celi fueris dissipabitur deus deus tuus etc. Si intelligatur de hodierna captivitate vestra. put tu exponis. tunc segregatio de qua loquitur intelligenda est spiritualis. Si vero et terra contenta in illa auctoritate intelligenda est non terra sensibilis in qua pres habitauerunt corporaliter per certo tempore et propterea mortui sunt. sed terra viventium in quam qui cumque reuersus fuerit ad deum per veram penitentiam que fidem dei et caritatem presupponit introducit et eternaliter manet. unde ex illa auctoritate non habes aliquid contra me. ¶ **Baulus.** ¶ **¶** Et si terra aliquando in scripturis accipitur per eternam mansionem hoc est cum additione huius termini viventium et huiusmodi. Sed terra simpliciter sumpta sine aliqua additione non credo quod accipitur in scripturis nisi per hanc terram sensibilem. ¶ **¶** **Paulus.** ¶ **¶** Vnde terra simpliciter sumpta sine aliqua additione quandoque accipitur in scripturis per terram spirituales in qua sancti habitant. dicitur enim in psalmo. Iusti

añt hēditabūt terraz et habitabūt in seculū seculi sup eam.
Constat aut q nulla est trā sensibilis in qua iusti in seculū
seculi habitant cum omīs iusti in hac vita exñtes sint mōr-
les. Et sic patz q terra de qua loquit psalmista. non est trā
sensibilis in qua bitam⁹ mōrles hoīes tpalit. s; illa terra ce-
lestis in qua iusti habitant in seclm seclī. s. eternaliē. et ista
est pprie terra viuenciū. et sic patz q vocat psalmista terraz
simplr sine addicōe illam terraz celestē quam scī inhabitāt
quam qdē significatōz et doctores tui sentiūt. **¶ Saul⁹.**

¶ Indica michi. q doctores nrī itelligūt trā simpliciter
sumptam in scripturis qñqz significare terram viuenciū. **¶**

¶ Paul⁹. **¶** Sup illud ysa. lx. caplo ppl⁹ tuus oēs
iusti in ppetuū habitabūt terram. doctores antiqui tui in libro
Cauhedrim caplo belech sic dicūt. omīs isrlīta hē sortem in
seclō futuro. scriptū est enī ppl⁹ tuus omīs iusti in ppetuū hē-
ditabūt terram. hec illi. quaz auētem tenent omīs postero-
res et moderni sine stradicōe. Ex qua patz q terra simplr
in verbis ysa. dicta. s. cum dicūt. hēditabūt terram. acapiē
p terra illa celesti. Et eodē modo intelligēda est in auēte deu-
teron p te allegata. vñdē ex illa nō habes aliquid strā me.

¶ Saulus. **¶** Video excusacōz tuam circa significatōz
alias expōnē hui⁹ termī terra. s; adhuc hec tua euasio nō suf-
fiat ad auētem p̄here. sup p me allegatam. fm quam patet
q nō solū in trā pmissionis aggandi sūt redimēdi p xpm
seu messiam. s; etiaz ad ciuitatē iherlīm scām. dicūt enī. in tpe
illo vocabūt iherlīm solū dñi et congregabunt ad eam oēs
gētes. p̄here. iij. vñdē dicūt. licz trā qñqz acapiat p terra cele-
sti vt videntē dicē auētes p te allegate. Ista dictio tñ iherlīm
acapiē semp p illa ciuitate scā iherlīm i qua tēplū salomōis
fuit fūdatū vbi fm legē antiquā cult⁹ dñi celebrabat. vñ
ad illaz papue p̄met cōgregatō corpālis seu localis de qua
agim⁹. **¶ Paulus.** **¶** De hac dictione iherlīm idē ē

dicendū sic de hoc termīo trā. s. q equoce saltē a p̄silio acapiē
in scriptis. Sup illud ei p̄s. iherlīm q edificat vt ciuitas cui⁹
p̄cipatio ei⁹ in idipm. doctores tui tradūt q iherlīm inferior
dirigit ad iherlīm supiorē. hec illi. Ex quo patz manifeste q i-
telligūt illud qd dicūt in p̄s. iherlīm q edificat p iherlīm inferio-
ri. Et illud qd sequit. vt ciuitas cui⁹ p̄cipatio i idipm pro
iherlīm supiori. que quidez expositio est satis agnua. quia illa

inferior iherusalem ad illam superiorem dirigere seu ordinare. per igitur ex
dictis tuorum quod iherusalem quicquid accipit in scripturis sacris per illam
celestem. et sic eam debes intelligere in auctoritate jeremie per te allega-
ta. in qua dicitur quod congregabuntur ad iherusalem omnes gentes in
nomine domini. Et scias quod etiam secundum doctores non solum beatitudo
celestis vocatur iherusalem in scripturis sacris. sed etiam mons dei et
locus sanctus dei et sanctuarium et atria domini et templum domini et
huiusmodi. Et ideo cum dicitur. quis ascendet in montem domini. aut quis
stabit in loco sancto eius. Et alibi. Et concupivit anima mea in
atria domini. et multa filia intelligi debent secundum tuos de celesti
beatitudine. ¶ **Saulus.** ¶ Ostende michi qui sunt
doctores nisi hoc dicentes. ¶ **Paulus.** ¶ Inter
tuos doctores qui de beatitudine futura loquuntur quodammodo
rationabiliter. ille fuit principalis ut nosti. scilicet. Rabinus. egipcius
qui de hoc tractavit in suo deuterio. in titulo de penultima. capitulo. viii.
in quo. et in pericula. vii. loquens de premio eterno sic dicit. hoc
est premium quo nullum super eo. et hoc est bonum pro quo nullum aliud
bonum. Et hoc desideraverunt omnes prophete. quod bonum etiam multis
vocaverunt nominibus ut mons dei et locus sanctus eius et locus sanctua-
rii et via sancta atria domini templum domini domus domini et
porta domini. hec ille. Ex qua auctoritate per quod tibi circa hoc dixeram.

Distinctio quarta

¶ **Capitulum. iiii.** in quo ostenditur quod reedificatio templi ezechielii
revelata non est expectanda materialiter in futuro impleri. neque
ex ipsa sumitur argumentum contra illud quod probatum est christum ve-
nisse.

¶ **Saulus.** ¶

Iter concedatur tibi quod hee dictiones terra iherusalem templum
dei et huiusmodi quicquid accipiuntur in scripturis per celestem beatitu-
dinem. illa tamen auctoritas Ezechiel. xl. et in alijs capitulis se-
quentibus ostenta ubi agitur de reedificatione templi non tolerat
hanc expositionem. declarat enim ibi. propheta numerum et mensuram omnium
cellularum templi. filiarum et fenestrarum et picturarum sub exquisicione
mirabiliter particulari. Que quidem reedificatio sic narrata oportet
intelligi de materiali edificatione. Costat autem quod talis reedificatio qualis
ibi continetur non fuit per predictum prophetam nec etiam ante. unde ne-
cesse est quod tempore messie nisi impleatur. ¶ **Paulus.** ¶
¶ Duo presupponis in hac tua argumentatione quorum opposi-
tum per tuos proprios doctores posset probari. primum enim presuppo-
nis quod ista visio ezechiel de qua loqueris oportet intelligi de materiali

edificacōe. **S**cōm etiam p̄supponis q̄ hec visio māliē intellec-
ta nunq̄m fuit impleta post p̄dictā p̄phēciam. s̄ oppositū p̄-
mi habet exp̄sse determinatum in libro caubedim capl'o belech
vbi sup̄ illud verbū ezechiel' vltimo p̄ arcuū. xvij. milia
et nomē ciuitatis ex illa die dño ibidē sic habetur. dicit Ra-
biabba. domus que est corā sancto et benedicto. s̄ deo. xvij.
milib' leucarū cōtinet sicut scriptum est p̄ arcuū. xvij. mi-
lia rē. **S**up̄ quā autem Rabisal' sic dicit. **D**e iherl'm cele-
lesti intelligunt hī textus. s̄. ezechielis. hec illi. **E**x quib' ma-
nifeste habes q̄ illud verbū vltimū ezechielis quod est quasi
conclusiū tot' materie hui' reedificacōis. et p̄ consequens
tota illa reedificatio intelligenda est de celesti iherl'm. **H**oc idē
etiam potest haberi p̄ auctoritatem Rabinoy'si egipci sup̄ p̄-
me allegatā in qua dicit q̄ mons dei et locus sanctus eius.
et atriā domi et templū domi et dom' domi et porta domi et
hui'ōi. q̄nq; intelligunt i scripturis de p̄mio eterno. **V**nde p̄-
f'm eū q̄ illa que in visione ezechielis de templo dei et domo
dei et porta domi et multa hui'ōi tradunt intelligi p̄nt de p̄-
mio eterno que in celesti iherl'm potissime habent. Et sic patet
q̄ f'm doctores tuos reedificatio p̄ ezechielē narrata non est
necessariū q̄ intelligat de māli reedificacōe put tu p̄suppōis
Contra p̄suppositū tuū scōm i quo dicit constare q̄ talis re-
edificatio qualis in p̄phēcā ezechielis continet nunq̄m hactē-
nus fuit materialiter impleta. **S**unt q̄mplimi doctores sen-
hystorigraphi tui asserentes q̄ licet talis edificatio sicut per
ezechielem p̄noscatur non fuit impleta tempore zorobabel.
Neemie seu Esdre. fuit tam postea impleta in templo scō.
In quo tempore plures reges p̄sarū ex aliqua deuotione ad-
viderunt multa ad edificia templi. **S**imiliter et machabei q̄
faciem templi ornauerunt coronis aureis. et multo magis
vt dicit iosephus in libro. xv. antiquitatū. herodes ascaloni-
ta rex iudee magna edificia fecit et sumptuosa ad fortifica-
tionem ciuitatis et decorem templi. **V**nde f'm istos licet in sc̄p-
turis non traditur p̄riculariter quando fuerunt oīa illa im-
pleta que in visione ezechielis continent. possibile tamen est
seu p̄sumptibile q̄ i p̄cessu temporis sub p̄dictis. s̄. p̄s ma-
chabeis et herodianis fuissent impleta. **¶** **S**aulus. **¶**
¶ **O**piniō p̄ma talmudistarū seu Rabisal'. nō videt posse
stare p̄pter q̄mplima p̄cularia que i illa p̄phēcā continent

que impossibile seu valde difficile esset applicare ad celestia.
Secda vero opinio etiam videt esse inconsona rationi. Nam
si tale edificium materiale fuisset factum in templo scdo sicut
pnunciatum fuerat p ezechielem. fuisset de hoc aliqua scrip-
tura autentica inter nos quod tamen non apparet. **¶**
¶ Paulus. **¶** Ad illud quod obias contra pmam
expositionem tibi respondeo q in beatitudine celesti multa et
diuersi sunt gradus seu ordines beatorum angelorum. s. et hominum
de quibus non possum in hac vita existentes exquisitam no-
ticiam habere. licet in prophetis reuelatibus inuane. De bea-
titudine enim celesti legit ysai. lxiij. caplo. quod oculus no
vidit etc. unde talia non cadunt sub expssa et expliata nar-
ratione nostra licet quodammodo cadant sub prophetis isinua-
tionibus. Potest etiam exponi pdicta reuelatio ezechielis spi-
ritualiter de ecclia sanctorum in hac vita comorantium et de re-
gimine eorum in quo multa et varia spualiter ordinata co-
sistunt sicut in edificatione ezechieli reuelata. et isto modo ex-
ponit a multis de nris saltem agrue quas expositiones pp-
earum plixitatem ad presens omitto. Remitto tamen te ad
illas cum eas volueris audire. Et nota q ezechiel inter cete-
ros prophetas plibus vtitur pabolis. vt patet in pnipio sue
pphecie de visione rotarum et aliorum. et in caplo. ij. et. iij.
de rotulo libri. et in capitulo. iij. de latere in quo edificata
erat iherusalem. et de sartagine et sic de multis alijs. vt patet in
processu sue pphecie in qua qmplimas methaphoras inducit.
unde ipse de seipso deo dicebat ezechielis. xx. a. a. a. domine deus
ipsi dicunt de me. nunquid p pabolas loquitur iste. quasi dicant
omnes sermones istius prophete sunt pabolici. Ex qua considera-
tione apparz q iste visiones edificationum quas Ezechiel tra-
didit non imerito sunt methaphorice intelligende. et sic in eis
et similibus sensus lralis est. non ille qui p lram significat
sz ille qui p res ipas quas lre significat intelligit put patz
vere scrutanti varios scripture sacre sensus. Et hoc facit ma-
nifeste p ista expositione fm quam hec reedificatio ezechielis
est intelligenda pabolice. De hoc aut quod obias contra se-
cundam expositionem tibi respondeo q de gestis in templo scdo
post primos eius edificatores parum seu modicum habet eo
q prophete in templo secundo iam deficiebant seu languebant
Et ideo huiusmodi edificium non inuenit sic complete narratum

pterum cum i magno pcessu temporis ⁊ sub varijs et diuer-
sis edificatoribz fuit constructum vt dictum est. Et nota q
ppheta aliqua pponebat p modum pcepti que tñ non debent
intelligi vt pcepta. s. ut imponant necessitatem obſuandi
sed quasi consilia que non habent vim obligandi ad penam
si non seruent. vnde sup caplo. xlv. dicit. hec dicit dñs deus
in pmo mense. i. pma mensis sumes vitulū d armento im-
maculatum. et expiabis ſactuariū ⁊c. Et similē ponit ali-
qua circa sacerdotes et circa pñapes in sacrificijs et ornāmē-
tis et ingressu templi et alijs que si intelligerent vt pcepta.
esset manifeste contra illud. Nō addetis ad verbum quod
vobis loquor neque auferetis ab eo. vnde i veteri testamēto
sicut null⁹ potuit auferre aliqđ pceptum de hñs que deus p-
cipiebat p moysen. ita neqz poterat addere aliquod pceptum
vltra ista. Et filr potest dici de edificacōe templi et ciuitatis
hic pposita. s. q non significabat reedifica tōem templi ali-
quando necessario fiendam. s. edificacionem que de consilio p-
phetico fieri debebat. et sic pdicta edificatio potē intelligi ma-
terialiter sicut sonat nō pphetizando q fieret. sed q quasi de
consilio ad maiorem pfectionē fieri deberet. et fm hoc p secū-
dam expositionem non excludit pma expositio. Nam pphe-
ta istud edificūz consulebat fieri materialiter ppter signifi-
cationem spiritualem illius quā ppheta pñcipaliter intendē-
bat. Ex quibus patet q ex ista reuelatione Ezechielis non
habetur q xp̄us nōdum venit cum fm vtramqz expositionē
hec pphēcia transijt in pteritum. ✠

¶ Sequit̄ distincō. v. de scruiis scrip̄turaz ✠

De redemptōe et mō per xpm

Distinctio quita de scruto scripturarum lo-
quens de redemptōe et de modo redemptōis
isrl per xpm seu messiam. et cōtinet. xi. capla

In pmo capitulo ostenditur q duplex est
redemptio. s. corpalis et spūalis. et q redemptio
spūalis ē dignior seu pfectior qz redemptio corpāl

In secūdo capitulo ostendit q habūdācia temporalium
bonorum et libertas a subiectōe humana non reputant ad
redēptionem spūalem p messiam pmissam. **S**ilr q messias
non in pte bellica armorū erat victurus gentes. et q tali
um bonorū habūdācia de cōi cursu hoies distrahūnt a diui-
na cognitione. qui quidē cursus nō erat mutād tpe messie.

In caplo. iij. ostendit q i sacra scriptura qnqz agitur de
victoria spūali. et q victoria spūalis ē dignior seu virtuo-
sior qz victoria tpalis.

In quarto capitulo ostendit q verus messias de quo lo-
quitur scriptura excellēior et pfectior in pphetis pnotificatur
non solū hominibus. sed etiā angelis dei. **S**ilr q redemptio
in pphetis p messiam pmissa ceteris redēptionibz de quibus
in scriptura fit mentio est pfectior. et p consequēs q huic re-
dēptori. s. messie victoria competit pfectior ceteris victorijs
scilicet victoria spūalis.

In caplo quinto ostendit q illa que in pphetis pndatio-
nibus tradunt sonācia bella seu victorias corporales non
sūt applicanda pmo aduentui messie. sed secūdo.

In capitulo sexto ostendit q mod⁹ redēptionis ppli dei
p messiam fm scrutiū scripturarū. pmo fundari debet. s. se-
quēter vero eius cōgruitas seu queniēcia fm rōnez qm fra-
gilitas humana pmitit muestiganda est.

In caplo septio ostendit q ille seruus dei de quo loquit
ysaias caplo. liij. p totū. et in fine pcedētis capituli est ver⁹
messias. nō autem ppl's iudeoz sicut Rabi sal. falso finxit
et q ex illo caplo cum fine pcedētis capli habent. xi. exclusio-
nes plane tradite que prie messie nostro applicant qui nō
p potēciā armorū alios vicēdo. s. pous parcēdo et moriēdo
suos redemit a sūitute pcti. nō aut a seruitute corpali huāna

In capitulo. viij. ostendit q licz de⁹ potuissz hominē redi-
mere a pctis sine passione et morte xpi. nō tñ ex hoc dicend

est q̄ frustra hominē p̄ xp̄i passiōē redemit.

In capitulo .viii. oñditur q̄ mod⁹ liberationis populi dei a p̄cto p̄ passiōem ⁊ mortē xp̄i fuit ouenienor ex pte dei liberātis q̄ si p̄ solam diuinā miām ppl̄m libera sset.

In caplo decimo ostendit q̄ mod⁹ liberacōis ppl̄i dei a p̄cto p̄ mortē et passiōē xp̄i fuit ouenientior ex pte xp̄i p̄ quē facta fuit redēptio seu liberatio q̄ si p̄ solam diuinā miām popul⁹ fuisset liberatus.

In caplo .xi. oñditur q̄ mod⁹ liberacōis populi dei a peccato p̄ passiōē et mortē xp̄i fuit cōuenientior ex pte ppl̄i q̄ si p̄ solam diuinā miām popul⁹ fuisset liberatus.

Distinctionis quate

Capitulū p̄mū in quo ostendit q̄ duplex est redēptio. s. corp̄alis et sp̄ialis et q̄ redemptio sp̄it̄ualis est dignior seu p̄fectior q̄ redemptio corp̄alis.

Sanctus.

Dico mentē tuā arca aggr̄gacōnem israhel̄is que p̄ messiam seu xp̄m p̄noscit̄ fienda. Sed volo ut mihi dicas quid sentis de redemptione quā p̄phete frequent̄ p̄mittunt populo israhel̄itico per messiam. ut cum dicit̄ ysa. lix. veniet ad syon redemptor. et. xlviij. auditum facite hoc vsq; ad extremū terre dicite. dicite redemit dom̄s suum suum iacob. et multa similia que in prophetiis promissionib⁹ tenent̄ qd̄ nō pot̄ dici iam impletū. cū iudei seu popul⁹ israhel̄itic⁹ non est redemptus a seruitute. s; p̄ oppositū nec etiā fideles xp̄i tui quos dicit̄ esse veros israhelitas fuerunt p̄ xp̄m tuū redempti a p̄secucōibus seu afflictionibus mūdi. ut patz in historiis p̄m̄tūorū tuorū. neq; etiā hodie sūt redēpti ab hui⁹i aduersitatib⁹ in diāsis p̄tib⁹ orbis. Ex q̄ patz q̄ xp̄s tu⁹ nō fuit ver⁹ redēptor ppl̄i ⁊ p̄ oīs nec verus messias.

Paul⁹. **C**ir̄ istā dōne redimere seu redemptio et hui⁹i. silr̄ ē dicendū sicut sup̄ de aggr̄gatione. Est enī duplex redemptio. s. corp̄alis. ut cu; dī exodi. vi. redimā vos in brachio extēto. et exo. xv. ca. dux fuisti i misericordia tua ppl̄o tuo quē redemisti qd̄ intelligit̄ de redēptōne a seruitute egiptiaca que corp̄alis erat et sic de mltis alijs. Est aut̄ alia redemptio sp̄ialis. s. cum homo redimit̄ a seruitute p̄cti de qua in ps̄. Ex usuris ⁊ iniquitate redimet aīas eorū. Et alibi. Et ipse redimet isrl̄ ex oībus iniquitatib⁹ suis. et sic de multis silib⁹ unde redēptio p̄ messiam in p̄phetis p̄

missa intelligenda est. nō de p̄ma redemptione. s. corporali sicut
redēptio egipciaca et babilonica. s. spūali. s. a fuitute peccati
sic de aggregatione dictū est. talis enī redēptio. s. spūalis val:
de dignior est q̄z redēptio corporalis. et sic magis p̄ueniens ad bo
na que p̄ vez redēptorē messiā p̄mittunt. ¶ **Saulus.** ¶
Duo p̄supponis que tibi incumbūt p̄banda ad tuū habendū
intentū. quoz vnū est q̄ spūalis redēptio est dignior q̄ corpo
ralis cui⁹ oppositū tenet cōter. vlgariē enī dicit. Non bene
p̄ toto libertas vendit̄ auro qd cōter intelligunt homines de
libertate a fuitute hūana. p̄supponis etia⁹ scdō q̄ maiora bo
na magis p̄uenit ad p̄missionē messie q̄ mīora. videamus
ergo de p̄mo. deinde p̄cedam⁹ ad scdōm. ¶ **Paulus.** ¶
Ad p̄mū tibi r̄ndeō sic q̄ redemptio spūalis. s. a seruitute
peccati est dignior seu maior q̄ redēptio corporalis. s. a fuitu:
te humana satis videt̄ notū. Si enī infideles seu pagani lu:
ce fidei carētes p̄cedūt bona aīe p̄diora eē q̄z bona corporis. vt
patz nō solū p̄ stoicos q̄ bona extiora nō iudicāt eē bona ho
mīs. s. etiā p̄ peripateticos qui dicūt bona extiora esse bona
homīs licz mīna. vtriqz enī tenet bona aīe digniora eē et ma
iora q̄z bona corporis. Cui⁹ rō patz. nam cū corp⁹ sit p̄pter ani
mā sicut mā p̄pter formā. Constat q̄ bonū aīe p̄dior est q̄z bo
nū corporis. finis enī habet rōnez optimi s̄m p̄h̄m. hoc aut̄ qd
allegas de libertate corporali q̄ nō bene p̄ toto t̄c. put vlgariē
dicit̄. verū est. nam auz seu diuicie et hui⁹i sūt de bonis exte
rioribz homīs que sūt mīora bona q̄z libertas corporalis que est
de bonis corporis. que quidem bona corporis s̄m s̄miam p̄h̄i.
sunt media inter bona anime que sunt maiora et bona exte
riora que sunt minora. Et ideo non bene venditur libertas
corporis que est de medijs bonis p̄ toto auro quod ē de bonis
mīmis. Et eadem rāone ymō et foraozi libertas anime n̄
bene venditur. non solum p̄ toto auro. sed etiam p̄ libertate
corporis cū bona aīe excedāt in dignitate. cetera bona hoīs tam
corporis q̄z extiora rāione p̄dicta. vnde et p̄s. cū dixisset. apd
dñm est mīa et copiosa. apud eū redēptio. vt ostenderet que
esset illa redēptio copiosa statim subdit. Et ip̄e redimet isrl̄
ex oībus iniquitatibz ei⁹. q. d. illa est magna seu copiosa re
dēptio in qua redimet isrl̄ ab iniquitate. redēptio enī a sub
iectione hoīm. licz bona non cam magna est seu copiosa.

¶ **Distinctio quinte.**

Capitulum secundum in quo ostenditur quod habundantia temporalium bonorum et libertas a subiectione humana non requiruntur ad redemptionem spiritalem per messiam promissam. Sicut quod messias non in preterita bellica annorum erat victurus gentes. et quod talium bonorum habundantia de continuo cursu homines distrahant a divina cognitione. qui quidem cursus non erat mutandus tempore messie. **Saulus.**

Quicquid sit de compactione harum redemptionum ad invicem concedo tibi quod tempore messie redimendi sunt israel spiritualiter. scilicet ab iniquitatibus. legitur enim iere. l. In tempore illo queres iniquitas israel et non erit et peccatum iuda et non inuenietur quoniam propitia ero eis quos reliquero. Et si forte hec verba intelligent de redemptione a captivitate babilonica multo a fortiori intelligenda sunt de redemptione a captivitate hodierna ad quam requiruntur per omnia redimendorum. ut habetur deutro. xxx. ubi sic dicitur. Converteris ad dominum deum tuum et audies vocem eius. Et infra. et convertet dominus captivitatem tuam et miserebitur tui etc. que ad liberationem de captivitate hodierna intelliguntur. et sic non est dubitandum quod ad redemptionem hodiernam requiruntur vera per omnia in ipsis redimendis. Sed ex hoc non excluditur quod redemptio corporalis. scilicet a servitute humana requiratur in redemptione messie. Nam ad hoc quod ipsa redemptio spiritualis sit perfecta et integra requiruntur redemptio corporalis que expectatur per hoc quod aliquis rex de genere dauid vincat potenter ceteras nationes mundi taliter. quod totum israel deducat a subiectione gentium. et remaneat in libertate mera sub domino dei et sui messie seu christi. ut habetur expresse ezechi. xxxiii. ubi de hac redemptione loquens dicit. Et sciet. scilicet israel quod ego dominus cum contriviero catenas iugum eorum et eruevo eos de manu impantium sibi. Et ibidem paulo ante dicit. Ego autem dominus ero illis in deum. et fuus meus dauid princeps in medio eorum. De hac etiam victoria generali ipsius messie legitur num. xxiii. orietur stella de iacob. et surgit virga de israel et percutiet duces moab et vastabit omnes filios Seth. etc. Ex quibus et alijs ibi contentis est manifestum quod de israel debet surgere aliquis potens qui omnes filios Seth scilicet totum mundum qui de Seth descendit liberet. Nam noe a quo totum genus humanum hodie descendit de seth descendit diabolus. ut habetur gen. v. Et sic per talem victoriam erunt filii israel liberi a subiectione gentium. que quidem libertas est quodammodo necessaria ad libertatem a peccato habendam per quam futura vita acquiritur. put ille magister magnus. scilicet Rabimoyse egipcius in suo deutro.

titlo de pnia capitulo .ix. sufficienter ostendit sic dicens. ppe
hoc desiderauerunt isrl et pphete eoz et sapietes eoz dies mes
sie vt quiesceret a subiectione regnoz nequa que no dimit
tunt isrl ad laborandum in lege et pceptis put debet. et vt in
ueniat eis requies et multiplicent iusticia p qua mereant vi
tam futuri seculi. hxc ille. Et idem in titlo de regibz et bellis
eoz caplo vlamo loquens de tpe messie sic ait. In illo tpe no
erit fames neqz bellu neqz zelus seu contentio. quia bona erunt
valde affluencia et oia mineralia inuenient sic terra et non
erit cura hoim nisi vt cognoscant deum tantumodo. hxc ille
Video igit fm veraz doctiaz istius doctoris. q libertas a sb
iectione humana est necessaria in tpe messie ad habendu ve
ram libtatem seu pfecta. Et io no oportet exponere redemp
tionem pmissam in pphetis p tpe messie p redemptionez spualē
tantu. sz etia p corpalem. que tamē libtas. s. corpalis no fuit
hacten per messiam tuu gñalit vt dictu est habita. vnde et
expectanda est homi p veru redemptorez. s. messiam a nobis ex
pectatum. **¶ Paulus.** **¶** Si bene consideras ma
gister tuus Rabimoyse defecit in scrutinio scripturaruz de
vero messia loquentu in multis et spali i duobz que ad ppo
situm ptenent. pmo eni defecit in hoc q asserit habundandam
bonoz tpaliu vt pote libtas corpalis a subiectione hūana. Silr
et pax tpalis et magna copia diuiciaz hui mundi fuisse ne
cessaria ad hoc vt hoies cognoscāt deum. et in diuinis operi
bus exercentē seu pficiāt. Scdo defecit asserens q messias p
missus habebat vincē omis nationes mudi potē. et sic edu
cere pplm isrliticu a subiectione gentiu. pmo eni defect p.
Si eni scrutatus fuisset scripturas manifeste inuenisset q ha
bundācia tpaliu bonoz ē potissima causa seu occasio obliuif
cendi deum et ydola colendi. legif eni de utro .vii. **E**go p
pio tibi ne postq comederis et saturatus fueris et domos pul
cras edificaueris et habitaueris in eis. habuissqz armenta et
ouiu greges argenti et auri cūctorū qz rerum copiam. eleuē
cor tuu et no remiscaris dñi dei tui q eduxit te de terra egip
ti. Et infra. Si oblit fueris dñi dei tui ambulabis p deos
alienos etc. hēs g ex testimonio eximij pphetaz. s. moyfi q co
pia tpaliu bonoz occasione pbet no cognoscendi deū. sz obli
uiscendi. Idem habes p testimo illi sapiētissimi. s. salomo
nis qui pu .xxx. a deo instāte petebat. mēdiatā tē et diuicias

ne cederis michi. s; tñ victui meo tribuas necessaria ne for
te saturat^r illidat ad negandū. et dicā. quis est dñs. **Hono**
res etiā hui⁹ mūdi impediūt cognicōez intellectuā. testante
dauid. homo cum in honore esset non itellexit. **Si** ergo tu⁹
magister scrutat^r finisset huiōi et files scripturas nō asseru
isset q; copia bonoz rerū tpaliū requirebat de directo ad cog
nicōez dei. **Scōus** vero defect⁹ tui m̄grī dicentis q; messias p
missus cum potentia armorū corpali deberet vincē totū mun
dum et vniūsum patz manifeste. **ysa. xli.** vbi de messia a d
lām tractat sic legiē. **Ecce** seruus meus suscipiā eum. elect⁹
meus complacuit sibi in illo aīa mea et dedi spm̄ meū sup
eum. iudiciū gentibz pferet non clamabit nec accipiet pso
nas nec audiet foris vox ei⁹. calamū quassatū nō steret. et
linū fumigans nō extinguit in veritate educet iudiciū. non
erit tristis neq; turbulent⁹ donec ponat in terra iudiciū et le
gem ei⁹ insule expectabūt. **Ex** quo habes q; messias pmissus
cum sūma humilitate et māsuetudine docturus est gentes et
datur⁹ legem suam. nō in tumultu seu elatione que p̄tinent
ad exercitiū corporalis victorie. **Idez** habet zacharie. ix. vbi de
aduentu messie fm̄ maiores doctores tuos tractat legiē. ex
ulta satis filia syon. iubila filia iherlm̄. ecce rex tuus venit
tibi iustus et saluator ip̄e paup̄ ascendēs sup asinā et super
pullū asine et disperdam quadrigā ex effra ym et equum de
iherlm̄. et dissipabit arcus belli et loquet^r pacem gentibus. et
potestas ei⁹ a mari vsq; ad mare. et a flumibz vsq; ad fi
nes terre. **Ex** quo habes q; messias pmissus in paup̄tate et
magna deiectōe venturus erat et nō cum quadrigis et equis
nec in bellicis armis. s; pacem loquēdo suū dñiūz erat exten
dendum p ozbem. quas auctes m̄gr tuus **Ra. moy.** si cōfi
derasset certe nō dixisset. in libro et capitello p te allegatū. q;
sicut dauid videt moabitas. s; p vim armorūz. Sic messias
victur⁹ erat totū vniūsum qd non est vez. **Nam** victoria
xp̄i mere spūalis intelligenda est. vt patebit sicut et sua re
demptio. **¶ Saulus.** **¶** Rabimoyles posset re
spondē ad tuas obieccōes. **Et** p̄mo ad p̄mū sic. licz enī verū
sit q; de cōi cursu hoīm habūdancia seu affluēcia tpaliū bono
rū īpediat a cognicōe dīna et et a notīcia veritatis tñ spāli
seu singlari dono diuino posset homo cū huiōi affluēcia non
impediri a taliū bonoz spūaliū psecutōe. **Legiē** enī de abraha

gen. xij. q̄ erat mltum onerat⁹ in pecudib⁹ argento ⁊ auro
Et tam̄ legi⁹ ibidē. xvij. ambula coram me ⁊ esto pfectus
Ex quo patz q̄ affluēcia bonoz rez t̄paliū nō nēcio impedit
pfectionē humanā. et sic videt̄ intelligendū in t̄pe messie
s. q̄ hoīes etiā dono dē speciali p bonā affluēciā bonoz t̄pa:
liū non impediē a dīna cognicōe et amore. s; poa⁹ in ea p
fident. ¶ **Paulus.** ¶ Concedo tibi q̄ illi qui
sūt in magna pfectione constituti nō distrabunt p habundan
ciā bonozū t̄paliū a diuina cognicōe et amore. s; hoc p̄met
solū ad magnos et pfectos sic abraham. s; ad cōez seu vlgā
rem pplm auctes p̄dicte testant̄ oppositū. s. q̄ huiōi habun
danciā nō adiuuat s; distrabit. Cum aut̄ messias debet cōez
doctrinā exercē onib⁹ pplis p quā dē cognoscant et ei adhe
reant oportz q̄ non eos allidat seu attrahat p bona t̄palia q̄
de cōi cursu hoīes ab hoc distrabūt. ¶ **Saulus.** ¶
Et si de cōi cursu verū sit q̄ habūdanciā t̄paliū bonorum
hoīes distrabat a diuina cognicōe et huiōi sicut auctes p te
allegate vidēt̄ dicē. In t̄pe autez messie hoc erit nouū. s. q̄
huiōi habūdanciē t̄paliū non soluz nō distrabunt. s; etiā ad
iuuāt hoīes ad diuina cognoscenda. et bona opa exercenda.
Sic enī de cōi cursu nature est q̄ lupus agnū capiat et par
dus hedū et huiōi. Et tñ de t̄pe messie legi⁹ ysa. xj. Habita
bit lupus cum agno et pardus cuz hedo accubabit vitulus
et leo et ouis fil' morabunt̄ tē. pari igi⁹ modo istud nouum
fore messie t̄pe debet credi. s. q̄ hoīes bonis t̄palib⁹ repleti n̄
impediē ex hoc a diuina cognicōe. s; poa⁹ p ea adiuuēt̄ et
pfiāt. deo hoc opante de nouo in hōib⁹ sic mē bzuta aīalia
sup̄dicta societatem insuetam factur⁹ est dicto modo. ¶
¶ **Paulus.** ¶ In hac responsione seu cauillacōe tua
manifeste cōtradici⁹ doctrine magistri tui Rabimoyfi sup̄
dicti. Dicit enī in li. de iudicib⁹ t̄lō allegato. caplō. xij. nō
ascendat sup̄ cor. q̄ in t̄pe messie cesset aliquid de s̄suetudine
mūdi. aut sit aliquid nouū in hys que facta sūt a p̄ncipio.
s; mūdus s̄m s̄suetudinē suam incedet. hoc enī qd dī in ysa.
Habita bit lupus cum agno. pabolicū est et enigmaticum et
figt q̄ isrl' habitabit confidēt̄ cum impijs seculi qui figu
rant̄ vt lupus et pard⁹ in scripturis. hec ille. Ex quo habes
q̄ s̄m tuū m̄grm non est dicendum q̄ consuetudo natural'
seculi mutet̄ t̄pe messie. s; auctes hoc sonātes sūt exponende

tanq̃ pabolice. vnde patz q̃ dicere q̃ in tpe messie hoies qui
cōir p affluenciā tpaliū bonoz alias distrahebant a cognitiōe
spūaliū tunc p nouū donuz dei per tpalia non distrabant. s̃
pocus ad diuina seu in dñis p̃ficiant est manifeste ostra doc-
trinam expressam tui magistri. 87

Distinctio quinta.

Capitulū tertium in quo agit q̃ in sacra scriptura qñq̃
agit de victoria spūali. et q̃ victoria spūalis est dignior seu
virtuosior q̃ victoria corpalis. **S**aulus.

O Ircā scdm qd obiciebas contra Rabimoysem dicē-
tem q̃ messias victur⁹ erat vniūsum vi armorū qd
dicas esse falsum. asseris enī q̃ victoria xpī tui habu-
it esse mere spūalis tibi respondeo q̃ hec assertio tua est ma-
nifeste ostra cōez cursum loquēdi scripturaz. Est enī issona
oib⁹ victorijs que ī gestis sacre scripture repiunt. victoria
enī quā abraham habuit de quīq̃ regib⁹ tpalis fuit. per quā
a melchisedech sacerdote dei excelsi benedictiōez accepit eo q̃
deo p̃egente hostes in manu seu potestate sua habuit. vt le-
git̃ gen. xiiij. Egipcjs etiā in mari ṽtute dīna corpaliē sub-
mersis victoria diuina laudat̃ cantātib⁹ moyse et filijs isrl̃
Dextera tua dñe sfregit iūmicum. exo. xv. Idem de victo-
rijs iosue et de mltis alijs que tpibus iudicū in isrl̃ contige-
runt vsq̃ in tpe dauid qui fm te figura fuit xpī tui. Iste
etiam dauid qui plia dñi mltiplicat̃ pliauit. et gr̃aruz actio-
nes de tot victorijs agens ip̃i deo psallens dicebat. qui docz
manus meas ad plū et digitos meos ad bellum. qd intel-
ligitur de corpali victoria. Non ergo repio p sacras scriptu-
ras discurrendo hanc victoriā spūalem quā tuo messie at-
tribuis. cui⁹ rōnes sic incōuenientē impbas. Rabimoy. qui
illud verbū. vastabit om̃s fideles seth. qd intelligit̃ de mes-
sia de victoria corpali exposuit. sic et alia oīa in sacra scrip-
tura contenta que de victoria loquunt̃. de corpali victoria
intelligunt̃. **P**aulus. **V**ictoria spūalis
non solū repit̃ in sacra scriptura. s̃ etiam affirmat̃ ip̃am eē
meliozem q̃ victoria corpalis. Legit̃ enī p̃u. xvij. melior est
viro fortis et qui dñatur aīo suo expugnatoze vrbiū alias vr-
bis. Ratio autē quare p̃ciens vir virtuosē melior ē viro
forti. assignat̃ cōir ab expositozib⁹ sic. Nam p̃ciencia que ē
virt⁹ p̃p̃e p̃sistit in fortitudine aīe p quā equanimit̃ tollerant̃

adūsa. Et ideo quāto aīa melior est corpore. tanto fortitudo
aīe est melior q̄ fortitudo corporalis. Ratio autē scđi. s. cum dī
cīt. qui dñatur aīo suo melior est expugnatore vrbū talis ē
Nam sensitū appetit p̄ maiori pte in homībūs dñatur ap
petitū intellectūo. licz extra ordinē rōnis. Sed ille cui ratio
dñatur suo sensu quo appetitū p̄ oīs dñatur dñs ceterorū
hoīm. et sic tale dñūz vī victoria maior est seu vītuosior qm
victoria corporalis. vnde dyogenes plūs de alexādro magno
qui q̄plimas vrbes expugnauerat audacē dicebat q̄ alexā
der erat fūus sui sui. nam dyogenes p̄ rationē dñabat suo
sensu quo appetitū. cui. s. sensui alexander diligētē seruiebat.
mouebat enī alexander sollicitē p̄ ambitionē et cōcupiam.
quibz tam dyogenes dñabat p̄ rationē eas subiciens. habes
igī p̄ auctēz sacram et rationē q̄ est dare victoriam spūalē
et q̄ talis victoria est melior q̄ victoria corporalis.

Distinctio quinta

Capitulum quartū in quo ostenditur q̄ verus messias de
quo loquit̄ scriptura excellentior et p̄fectior in p̄phetis p̄nos
tīcat̄. non solū homībūs. s. et iā angelis dei. Sīlīr q̄ redemptō
in p̄phetis p̄ messiam p̄missa ceteris redemptōibz de quibz
in scriptura fit mentio est p̄fectior. et p̄ oīs q̄ huic redēptō
ri. s. messie cōpetit victoria p̄fectior ceteris victorijs. s. vic
toria spūalis.

Saulus.

Audio illa que dīcīs de victoria spūali et de eī cōpa
tione ad corporalē victoriam. Sed vt ista ad p̄positū
tūū applicētur oportz te duo p̄bare. quoz vnū est q̄
huiū victoriā spūalis p̄neat ad verū messiaz. Aliud vero
q̄ p̄ talem victoriam quā dīcīs spūalem messias tuus rede
mit populū isrlīticū seu suos fideles.

Paulus.

Concedo tibi q̄ hec sūt p̄ me p̄banda. Et ideo prius p̄ba
bo p̄mū. deinde scđm. Ad p̄bationē igī p̄mī p̄suppono tī
bi duo. vnū est q̄ messias de quo loquimur excellentior et p̄
fectior p̄nos tīcat̄ in p̄phetis esse ceteris quibuscūqz hoībūs.
Aliud est q̄ redemptio in p̄phetis p̄ messiam p̄missa ceteris
redemptionibz de quibz in sc̄ptura fit mentio est p̄fectior.
p̄mū patz nam licet in veteri testamēto mlti fuerūt sancti
et p̄fecti viri. vt patriarche mē quos p̄ncipalis fuit abrahā
cui facta est p̄missio future b̄titudinis. gen. xxi. Similit̄
fuerunt et p̄phete de quibz moyses fuit p̄ncipalis in legis

darione et in dei cognitione et in miraculorum operatione put
de eo testatur scriptura deuterio. ultimo. Et non surrexit ultra
propheta in israel sicut moyses. quem nosset dominus facie ad faciem
in omnibus signis atque portentis terrae. Si fuerint alii qui eo quod
populum israel saluauerunt ab hostibus dicuntur saluatores. ut legitur
de aboth. iij. iudicium. Suscitauit dominus eis. scilicet filius israel salua
torem vocabulo aboth alias hayoth filium Gera filium gemmi
qui utraque manu per dexteram utebatur terrae. Si de sompnone le
gitur iudicium. xiiij. Ipse saluabit israel de manibus philistinorum
et sic de multis aliis. tamen inter omnes illos nullus fuit tante per
fectionis quod de eo dicantur tam magna et sublimia sicut dicuntur de
messia promisso. Ex quo patet propositum. scilicet quod messias promissus in
ter ceteros patriarchas et prophetas seu saluatores fuit excel
lentior. ¶ Saulus. ¶ Allega illa magna et
sublimia quae de messia dicuntur in prophetis. sic quod de nullo al
io filia dicuntur. ¶ Paulus. ¶ Psalms. li. cum
de redemptione seu saluatione ultia quae per messiam erat fi
enda loqueretur dicens. quia pulchri super montes pedes annuncian
tis et predicantis pacem. annunciantis bonum. predicantis salutem.
dicentis. syon regnabit deus tuus terrae. Et infra. praeiungit dominus brach
ium sanctum suum in oculis omnium gentium. et videbunt omnes fines
terre salutare dei nostri terrae. Et infra. praecedet enim vos dominus et
congregabit vos deus israel. quae et multa alia quae in hoc con
textu continentur de redemptione quae per uerum messiam erat fienda
sunt omnibus expositores tam nostris quam tuos intelligunt. et ut ibi
dem declararet propheta maximam dignitatem huius redemptoris
in eodem contextu nullo alio interposito subdit. Ecce intelliget
super me exaltabitur et eleuabitur et sublimis erit valde. Quis
autem sit iste seruus de quo loquitur propheta translatio caldaica
ostendit dicens in hoc loco. Ecce intelliget super me messias.
quid autem significent uerba prophete in hac eterna replicatione excellen
tissima cum dicit. exaltabitur et eleuabitur et sublimis erit val
de. Talmudici expositores in hoc loco declarant dicentes super
hys uerbis sic. Exaltabitur plus quam abraham. et eleuabitur plus
quam moyses. et sublimis erit valde plus quam angeli ministri. scilicet deo
ministrantes. Ex quibus uerbis prophetis scilicet cum talium dicitur ex
positionibus satis habes quod nulli primum nec prophetarum tanta dig
nitas competat sicut messie. qui non solum maior quam abraham pater
fidei et quam moyses in tota domo dei fidelissimus. num. xij. sed

et sublimior q̄z angeli dei denotat. p̄^o p̄suppositū manifestū
est. 2° vero p̄suppositū. s. q̄ redēptio que p̄ messiam erat fien-
da est excellentior alijs ceteris que in p̄teritis t̄pibus fuerunt
p̄batur p̄ illud ysa. **xlvi.** Isrl̄ saluat̄ est in dño salute eter-
na. non confundem̄ et non erubescens vsq̄z in seculūz seculi.
Ex quo patz q̄ salus ista est p̄petua non habens finē qd̄ non
potest dici de aliqua saluatione quaz in p̄teritis t̄pibus filij
isrl̄ habuerunt. om̄s enī fuerūt limitate in t̄pe. q̄a solū cer-
tis t̄pibus durauit. vt patz de egip̄tica et babilonica et a-
lijs p̄cularibus. ¶ **Saulus.** ¶ **Verba** hui⁹
auct̄is quā vltimo allegas vident loqui de p̄terita saluatōe
Dicit enī. isrl̄ saluat̄ est in dño que est de p̄terito. non enim
dicit saluabit̄. **Ex** quo patz q̄ t̄pe ysaie loquēis illa salua-
tio de qua loquit̄ iam trāsiuerat in p̄teritū. s̄ ista de qua agi-
mus futura erat t̄pe isti⁹ p̄phete. et ideo non videt̄ q̄ de ip̄a
p̄pheta loquat̄. ¶ **Paulus.** ¶ **Tua** cauillatio
nullū habet hic locum. tū quia māifestū est q̄ p̄phete sep̄s
sime loquunt̄ de futuris p̄ modū p̄teriti. et hoc p̄pter certitu-
dinē p̄phete. Illa enī que a deo sibi reuelant̄ ita indicāt eē
certa ac si essent p̄terita. licz nondū inchoata. qd̄ patz in q̄z
pl̄imis locis. et ī hoc capl̄o patz p̄ me allegato vbi dicitur.
Consolat̄ est dñs pl̄m suū redemit̄ isrl̄m viderunt om̄es
termini salutare dei nr̄i. que om̄ia p̄tunc erāt futura et ad
huc p̄ te expectant̄. et tamē loquit̄ p̄ modū p̄teriti. tū quia
t̄pe hui⁹ p̄phete manifestū est q̄ nulla fuit facta saluatō seu
redemptio p̄petua seu eterna. etiā h̄m te. **Et** ideo necesse est vt
intelligent̄ verba p̄phete de futuro. quoz veritas saluatur
ratione iam dicta. **P**redictas igit̄ duobz p̄suppositis iā p̄-
batis faciliter ex eiscludit̄ p̄mū p̄ me p̄bandū. s. q̄ victo-
ria sp̄ualis p̄ncipalit̄ p̄tineat ad verū messiam. **S**ic enī nāl̄e
actua p̄portionant̄ suis passiuis. silr̄ et forme subst̄ales suis
materiis vt ex documētis p̄b̄is habet̄. vt p̄fectiores forme
debeant̄ materijs p̄fectioribz et hui⁹ i. **S**ic in p̄posito p̄fectiori
redemptori. silr̄ et p̄fectiori redemptōi p̄fectior victoria debe-
tur. **C**um aut̄ exp̄dictis patz q̄ p̄fectior redemptor inter cete-
ros de quibus p̄phete loquunt̄ verus messias est. **S**imilit̄ et
inter redemptiones alias redemptio p̄petua est p̄fectior. sequit̄
q̄ p̄ victoriam sp̄ualem que p̄fectior est t̄pali vt dictū est. re-
demptor p̄fectior redemptionē p̄fectāz suis redemptis acq̄rat

quod fuit pbandū primo.

Distinctionis quarte 27
¶ Caplin quintū in quo ostendit quod illa que i prophetis p-
nūciatōibus tradunt sonācia bella seu victorias corporales
nō sūt applicanda pmo aduentui messie sed scdo.

Saulus.

Quod hoc quod modo pbas non est magna controuersia in
me et te. sicut enī facilius scederem tibi quod messias p-
missus pfectior est inter ceteros hoīes qui dicunt sal-
uatores seu redēptores. Silr et quod redemptō p ipm expectata
pfectior atqz validior seu diuturnior sit ceteris. silr et tibi
cōcedo quod victoria sua potentior sit atqz validior ceteris. alie
enī victorie non se extenderūt ad omēs filios seth. s. ad totū
vniūsum. s. tantū ad aliquas gentes et certa climata et hoc
cum modica duracōe. victoria autē messie totū vniūsum ad
semp subuigabit. unde in istis facili cōcordarem. Sed ma-
ior ps toa nre controuēsie in hac pte cōsistit in hoc quod tu as-
seris vez messiam victurū esse paciēdo. non autē corporaliter
vincendo seu supprimēdo quod est manifeste contra auctes sacre
scripture. Legit enī zacha. ultio de quodā bello iherlmitano
in quo omēs gentes debent cōgregari. et erit ciuitas capta et
p ea liberata. Egrediet dñs et p liabit tra gētes illas sic p-
liat est in die certamis. et p multa que ibidem pdicant q
p tinent ad victoriam corpalem illi belli cludit. Et erit do-
min rex sup omēz terrā. In die illa erit dñs vnus. et nomē
ei vnus. Ex qua pphēcia habes manifeste quod p victoriā cor-
poralem erit deus rex sup omnē terram. Silr et nomen eius
vnum. quia nō nomīabit diuersis nomibus seu cultibus
sicut i presenti tempore. s. omnes gentes sub vna fide et vno
ritu deum colent. que quidē scordia finalis p victoriā mes-
sie supdictam que corpalis est expectat. Silr quod dī sophonie
iij. tunc reddam populis labiū electuz ut vocent omēs i no-
mē dñi. et huiāt ei humero vno quod vsqz hodie non ē imple-
tum. tamē erit in futuro postqz deus effuderit iram suam sup
gentes et regna put ibidem habet. que tamē effusio ire per
corpalem subūsiōē intelligenda est. Item quod habet ezechiel
xxxviij. et xxxviii. de plio gog et magog. quod quidē plium
manifeste p nūciat corpale et cum bellicis armis exerata tū
In qua pphēcia multa et varia ponunt que nullo modo pos-
sūt exponi nisi de acub bellicis et huiōi. In cui fine redēptio

populi israelitici ponit eum ibidem subdit ocludendo. Nunc
conuertam captiuitatem iacob et miserebor domui israel etc.
Ex quibus manifeste habet quod per bella fortissima corpea et per vic-
toriam corporalem redimendus est israel virtute divina per messiam. et hoc
subiungendo et supprimendo gentes aduersas. non autem paciendo
ut tu videris sentire. **¶ Paulus. ¶** Si bene at-
tendis ea que dicta sunt super duo sunt aduentus generales mes-
sie seu christi de quibus sacra scriptura mentionem facit. non scilicet
sed quicquid de uno. quicquid de alio. In quibus duobus aduentibus licet
idem sit christus seu messias veniens. non tamen sub eadem for-
ma sed sub diuersa seu opposita. nec ad eundem effectum primo pro-
cedendum. sed ad diuersos prout ex sacris auctoribus posset probari. In pri-
mo enim aduentu messias prenuuntiat venturus in forma maxi-
me mansueta et humili. de qua ysaia. xlii. quod calamus quassatus
non conteretur. et linum fumigans non extinguetur. et zacha-
ria. ix. de eodem legitur. Ecce rex tuus venit pauper et equitans super
asinum etc. Ex quibus et filiis manifeste ostendunt prophetam quod
dum aduentum christi fore in forma maxime humilitatis et sine
aliquo bellico tumultu. de tempore autem et effectu principali et primo
huius aduentus habes per danielum cum dicit daniel. ix. lxx. eodem
modo abbreviate sunt super populum tuum et super urbem sanctam
tuam ut consummaretur perueratio. et finem accipiat peccatum. et deleatur
iniquitas. et adducatur iusticia sempiterna etc. Ex quibus habes
manifeste quod messias iuxta pronosticationes propheticas venturus
erat in forma mansuetissima et humili ad peruerationes et pec-
cata atque iniquitates tollendas. et hoc in tempore danieli reuelatum.
Est autem secundus aduentus messie de quo propheta aliter loquitur
tam circa formam sub qua venturus est. quam circa effectum principalem
sui aduentus. de quo secundo aduentu daniel. vii. aspicebam
in visu. et ecce quasi filius hominis veniebat et usque ad antiquum dierum
peruenit. et in conspectu eius obtulerunt eum. et dedit ei potestatem
et honorem et regnum. et omnes populi tribus et lingue ipsi serui-
ent. potestas eius potestas eterna que non auferetur. et regnum eius
quod non corrumpetur. Qui quidem filius hominis de quo propheta loquitur
in hoc loco intelligitur etiam secundum expositores tuos ipse messias.
Effectus autem huius aduentus declarat a danieli in eodem capitulo
cum dicit. Iudicium sedit et liberi aperti sunt. Habes igitur mani-
feste auctoritate danielis. quod christus venturus est aliquando non in forma
mansueta seu humili. sed sub forma maxime maiestatis et

potestas habes etiam quod effectus huius aduentus est non ad delendas
iniquitates peccando peccatoribus sic in primo aduentu seu sal-
uando. sed adiudicandum seu puniendum iniquos et peccatores et
huius per suum rectum iudicium. Et de hoc secundo aduentu. scilicet ad iu-
dicium etiam loquuntur prophete in multis locis. ut cum dicit ysa-
ia. dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi et principibus
eius etc. De tempore autem huius secundi aduentus non habent revela-
tiones prophetice sic de primo. Si vis ergo o saule non deficere
in scrutinio scripturarum de utroque aduentu christi loquendum a
vero sensu per eas inter. distingue huius duo tempora et duos ad-
uentus et illa que videris in prophetis locutionibus pertinentia
ad remissionem peccatorum et deletionem iniquitatum et huius. appli-
ca primo aduentui in quo ista per messiam teste danielle debue-
runt impleri. ad que non requiritur tumultus seu strepitus ar-
morum. Non enim vincendo homines per potentiam erat venturus christus ad
dimittenda peccata et ad salvandos homines. sed potius per humilitatem
et patientiam ab eis durissima et acerbam patientiam. In remittendo
enim peccata et delendo iniquitates non requiruntur bella corpora que
sunt extra animam ut est manifestum. Illa autem que videris
in scripturis que de aduentu dei seu christi loquuntur pertinentia ad
plena et correctiones corporum. ut illa que allegas de gog et ma-
gog. ezech. xxxix. et de phario iherusalemitano zacha. ix. Silr de ef-
fusionem furoris dei supra gentes. Sophonie. iii. applicare de-
bes secundo aduentui in quo christus venturus est non ut passurus
ab iniquis. sed potius ut iudex potentissimus ad puniendum omnes si-
bi rebelles cum antichristo duce eorum. Et sic per distinctionem huius
temporis et aduentuum concordabis scripturas.

Distinctio quinta

Capitulum. vi. in quo ostenditur quod modus redemptionis
populi dei per messiam per scrutinium scripturarum primo fundari
debet. consequenter vero eius congruitas seu conveniencia per rationem
quantum humana fragilitas permittit investiganda.

Saulus.

Ad id distinctionem tuam quam etiam alias proposuisti in
de duobus aduentibus christi. scilicet loquendo de primo adven-
tu messie de quo nunc agimus. in quo dicitur ipsum fuisse
venturum ad parcendum peccatis et delendas iniquitates et huius.
In quo actu non requiritur potentia armorum. sed potius humilitas
et patientia. et sic ab hominibus durissima seu acerbissima christus

seu messias paciēdo daret sinez peccato ⁊ daret iniquitates.
ad quod nō video te allegare rationē nec auctem. cum tam
sit valde remotū a credulitate humana. cum de⁹ ad quē solū
pauet delere iniquitates et tollere peccata nō indigeat aliq
causa media ad hoc faciendū. s; sola sua liberalitate et sum-
ma mīa hoc facere potest. De ipso enī legi⁹ Exo. xxxiij. q; ipse
est misericors et clemēs paciēns et multe miseracōis et ve-
rax. qui custodit mīam in milibus. qui auferit iniquitatem
⁊ scelera atq; pēta. p istas enī vias dñi ab ipso deo moysi re-
uelatas s̄suevit deus peccata delere sine hoc q; aliquis iustus
p acquirenda tali remissione paciatur. vnde et nūi. xiiij. qñ
deus ppter pēta populi ipm deum maxime irritantis vole-
bat pplm isrl̄iticum delere seu pcutere in peste. moyses p eis
interpellans ad deum sibi rēpsentabat hui⁹di vias mīe sue
quas alias sibi reuelauerat sic dicens. Domīe longanimis
et multe mīe auferens iniquitatem et scelera. Et infra di-
mitte obsecro peccatū ppli tui hui⁹ s̄m magnitudinem mīe
tue. Et subdit infra. Dixitq; dñs. dimisi iuxta verbū tuū.
Ex quo patz q; ad dimissionē pētoz seu scelerū p deum non
requirit nisi sola misericordia diuina. non ergo requirebat
messiam venisse ad paciendū dura seu aspera vt de⁹ dimit-
teret scelera atq; peccata. s; solū suffecisset oracō ipi⁹ messie
p populo. sicut et moyses in hystoria sup̄dicta legi⁹ fecisse.

Paulus. ¶ Verum est in dubio q; hoc mis-
terū de quo agimus. s. de modo redemptōis hūane p xpm ē
valde remotū a nro naturali ingenio seu intellectu cuz sit
oīno sup naturā. et iō aucte sacre scripture fundari oportet
illud qđ veritas fidei nre in hoc tenet. Ea enī que ex sola di-
uina volūate pueniūt sup oīne debītū creature sic misterū
redemptōis de quo agim⁹ nobis inotescere nō pnt nisi qñ
in sacra scriptura tradant. p quam diuina volūtas nobis
innotescat. Idarco in p̄mis recurrendū est i hoc ad scriptura-
rum scrutiniū loquendi de redemptōe seu de modo redemp-
tionis populi dei p messiam. qđ cum in scripturis iuenimus
iuestigāde sunt rationes que p hūana fragilitate repiri pos-
sunt ad sgruitatē seu suenientiā modi redemptōis p̄nētes
vt sic rationes humane sint consone scripturaz testimonijs
Sauls. ¶ Placet michi vt istū ordinem
teneas in hac materia. s. vt pmo ostendas p sacras auctes

si tamen potes istum modum redemptionis quem presupponis vincere licet quod messias promissus redempturus erat populum a peccato patiendo ab hominibus dura et acerba. non autem vincendo corporaliter aduersarios. hoc enim reputo tam remotum a ratione naturali humana quod non nisi diuina auctoritate clara et expressa debet a prudenti viro dignum fide existimari. Si autem hoc poteris ex sacris eloquiis ostendere quod tamen non credo. tunc poterimus ad rationes congruitatis seu conuenientie procedere.

Distinctiones quatuor

Capitulū. vii. in quo ostendit quod ille filius dei de quo loquitur ysa. capitulo. liij. per totum et in fine precedentis capituli est verus messias. non autem populus iudeorum sicut Rabibal. falsifunxit. et quod ex illo capitulo cum fine precedenti habent. xi. conclusiones plane tradite que proprie messie nostro applicantur quia non per potentiam armorum alios vincendo. sed potius patiendo et moriendo suos redemit a fuitute peccati. non autem a fuitute corporali humana.

Paulus.

Quod messias redempturus a peccato erat populum non vincendo corporaliter aduersarios. sed potius patiendo ab eis crudelia et acerba usque ad mortem inclusive satis declaratur ab illo euangelico propheta ysa. liij. capitulo in quo locutus est de hac materia que ut tu asseris et vez. est valde remota a naturali ratione humana sic dicere incipit. Quis credit auditui nostro. quod. vix vel raro credibile est hominibus presertim luce fidei carentibus illa que dicitur sum de messia predicto quod impletum fuit presertim in iudeis qui per maiorem partem non crediderunt misterium passionis de quo hic ait propheta. nec hodie ut video credunt. unde recte propheta in exordio annuntiationis huius misterij incipit. Quis credit auditui nostro. fides enim est ex auditu. unde uestri doctores sepe dicunt de hijs que per traditiones antiquorum recipiunt quod ex ore auditus didicerunt. Que autem sunt illa tam difficilia ad credenda declarat plane in hoc loco et principaliter illa que de messia de quo agit sunt in proposito nostro attendenda.

Saulus. *Ex illo capitulo ysa. i. liij. non potes fundare intentum tuum. non enim ibi loquitur propheta de messia prout tu presupponis. sed potius loquitur ad legem de populo iudeorum de quo loquitur qui de vno homine. sicut exo. iij. dicit. filius meus primogenitus israel. Sic enim exponit Rabibal. exponit nos applicando omnia que in hoc capitulo continentur. scilicet. languores*

plagas despectus ignominiam et huiusmodi populo iudeorum in captivitate
te hodierna existenciam. non autem ad messiam. et ideo sinistre de hoc
capitulo sumis contra me argumentum. **¶ Paulus.**

¶ Quod capitulum superius dictum. scilicet ysaiah. liij. intelligatur de populo iu-
deorum in hodierna captivitate existenciam. non solum littera non
patitur. sed etiam est inconsonum tuorum antiquorum expositionibus. tuus
enim Rabisal. et alij multi bene intelligentes hanc falsam finxe-
runt expositionem ut misterium passionis saluatoris nostri quod in
hoc capitulo plane traditur occultare seu offuscare possint. Quod autem
non consonet predicta falsa expositio antiquorum tuorum veris asser-
tionibus patet ex iam dictis nam ut superius tibi dixi in transla-
tione caldaica jonathe que ut nosti equalis est auctoris textui.
eo quod talmudica antiqui committere tenent translationem traditam
fuisse ab aggeo. zacharia. et malachia prophetis oppositum ma-
nifeste ostendit. Nam super illud verbum. Ecce intelliget finis
meus. quod est in fine precedentis capituli. et summat cum capitulo
superius dicto. scilicet legis translatio superius dicta habet. Ecce intelliget ser-
vus meus messias. unde manifestum est secundum predictam transla-
tionem quod capitulum istud de messia loquitur. non autem de populo iu-
deorum. Idem patet per talmudicos expositores qui de excellentia
illius servi dei de quo dicitur. Exaltabitur et elevari et sublimis
erit valde. dicunt quod ille finis dei. scilicet messias de quo in hoc ca-
pitulo prophetia loquitur. erit exaltatus et elevari et valde sublimis
plusquam quod abraham et moyses. et plusquam quod angeli qui deo ministrant ut
largius tibi supra cum de excellentia redemptoris ageretur
proposui. quod ut manifeste vides nullo modo possit verificari
de populo iudeorum. unde expositio Rabisal manifeste est inso-
na dictis antiquorum tuorum. et per omnes debes eam repudiare et re-
putare falsam et ficticiam ratione predicta. **¶ Saul.**

¶ Licet translator Caldaicus et etiam alij talmudici anti-
qui exponant hoc capitulum. scilicet ysaiah. liij. de messia intelligi. verum
tamen ex quo habeo tantum doctorem sicut Rabisal. asserentem
oppositum sufficit michi satis ad evacuandam rationem tuam
contra me ex hoc capitulo. ad hereo enim in huiusmodi expositione dic-
tis Rabisal. **¶ Paulus.** **¶** Euasio tua nullo
modo habet hic locum. cum quia dicta Rabisalomo. nul-
lo modo habent equalem auctorem sicut translatio Caldaica quod
secundum omnes tuos a tribus prophetis fuit tradita ut dictum est. nec
etiam sicut antiqui talmudici quorum unus de expositoribus

fuit **Rabifal**. put est manifestū et notoriū in oībus scolis
iudeoz. vñ aliq magis moderni q̃ **Rabifal**. dimissa falsa
sui expositione in hoc loco secuti sunt translationem caldaicā
eam et expositionē suoz antiquoz. tum quia verba sup̃dicti
capitli nullo modo tollerant huiusmodi falsam et fictam **Ra-
fal**. expositionē. ¶ **Saulus**. ¶ **Volo** audire a te
prius qui sunt illi moderni expositores nri qui dimissa expo-
sitione **Rabifal**. sequunt caldaicam trāslationē et antiquo-
rū expositionē. et consequentē ostende michi que sunt verba in
p̃dicto capitulo contenta. que expōnez **Rabifal**. nullo mo-
do possent tollerare vt asseris. ¶ **Paulus**.
¶ **Rabimoyse Serūden**. in sua glosa sup̃ geñ. **xxix**. dicit
sic. Rex messias habet dare cor suū ad petendū miseratōes
p̃ israhel. et ad ieiunandū et humiliandū se p̃ eis. sic scriptū
est ysa. liij. Ipse aut̃ vulnerat⁹ est p̃pter iniquitates nostras
attrit⁹ est p̃pter scelera nostrā. hec ille. Ex quo habes mani-
feste q̃ hoc capitlū fm̃ ipm̃ doctorem loquē de xp̃o ad lram̃
Sic et translator caldaicus et alij expositores exposuerunt.
non aut̃ de populo iudeoz vt **Rabifal**. fingere voluit.
¶ **Saulus**. ¶ **Declara** michi que sūt verba in caplo
sup̃dicto cōtenta que nullo modo possunt tolerare. q̃ capi-
tulū illud itelligat̃ de toto populo iudeorū put **Rabifal**.
exponit. ¶ **Paulus**. ¶ **Omissis** alijs que ad hoc
faciunt eo q̃ forte non de ncc̃itate scindant. tria tamen con-
tinent in p̃dicto caplo que nullo modo applicari p̃nt populo
iudeoz in hac captiuitate existentiā. quoz vnū ē q̃ populus
iudeoz licet multiplicē sit vulneratus et attrit⁹ in hac capti-
uitate. non tamē hoc patit̃ p̃pter iniquitates gentiū seu p̃p̃e
scelera eoz. ita ut gentes recipiant a deo salutem seu veniā
p̃pter merita iudeorū talia a gentibus paciētiā. hoc enī nō
solū est manifeste falsū cum sit extra diuinā iusticiā fm̃ quā
deus reddidit vnicuiq̃ fm̃ opa sua. sed etiam est extra men-
tem oīm expositoꝝ tuozū. Ipi enī nemie discrepante credūt
q̃ gentes que mō sup̃primūt seu affligunt pplm̃ iudaicum in
hac captiuitate finaliter sūt p̃pter hoc puniēdi p̃ deum de quo
intelligit̃. alias intelligūt illud iohelis ultimo. **Enog̃gabo**
oīs gentes et educam illas in vallem iosaphat. et discep-
tabo cum eis ibi sup̃ pplō meo et hereditate mea isrl̃ q̃s dis-
perferunt in nacōibus. et terram meam diuiserunt. et super

populū meūz miserunt sortem. Cum igit̃ ppheta testat̃ de
suo dē de quo hic loquit̃. q̃ liuore suo alij sūt sanati. ⁊ q̃ do-
mī in eum imposuit iniquitatē. s. penam oīm alioz. s. hoīm
sequit̃ q̃ nō loquit̃ ppheta hic de p̃lo iudeozum p̃ cui⁹ penas
alij nō saluānt. s. pot⁹ puniunt̃. Item sc̃do de isto seruo dē
testat̃ ppheta q̃ iniquitatem non fecit nec inuentus est dolus
in ore eius. q̃d non solū de iudeis est manifeste falsum vt pa-
tet p̃ euidentiaz rei eo q̃ oīs p̃ maiori pte sint pleni vsuris
et iniquitate et dolo. s. etia⁹ p̃ auctez sacre scripture habetur
manifeste q̃ in hac captiuitate sūt ppter peccata p̃pria eozū
et q̃ si de peccatis eoz peniterēt et conuerterent̃ ad deum statim
essent redempti. vt habet̃ exp̃sse deutro. xxx. etiam s̃m expo-
sitōnem tuozum hoc est etiam p̃tra mentem doctorum tuozū
qui p̃supponentes q̃ in hac captiuitate sunt ppter magnum
peccatum seu magna peccata. Inter se inquirant quod sit
illud peccatū vel que sint illa peccata. vnde aliqui dicunt
sic Rabisal. licet irrationabilē q̃ ppter peccatū vituli in de-
ferro fabricatū. De quo habet̃ exodi. xxxij. alij vero dicunt
q̃ ppter varia p̃cta singuloz. alij dicunt ⁊ forte veri⁹ si recte
intellegerēt vt infra deo dante patebit. q̃ p̃ctm ppter quod
sunt in hac captiuitate nō est eis notū seu reuelatū. s. occul-
tum. Sed quicq̃d sit de istis manifestum est q̃ oīs concordant
q̃ popul⁹ iudeoz non est sine peccato seu iniquitate. nec p̃p̃
aliaz gentiū p̃cta. s. p̃p̃ sua p̃pria. Et sic habet̃ q̃ s̃uus dē de
quo loquit̃ ysaias. qui sine peccato ē. non potest intelligi de
populo iudeoz. s. de aliquo dē suo qui est oīno immunis a pec-
cato. Item tercio de isto seruo dē ppheta in fine hui⁹ capituli
dicit. q̃ p̃ transgressoribus exorauit q̃d non potest intelligi
de populo iudeoz qui solū nō orat p̃ gentilibus. ymo cotidie
orat p̃ destructiōe Romani imperij et p̃sertim p̃ destructio-
ne ecclie xp̃i et discipuloz ei⁹. vt patet p̃ quādam orationez
que cotidie ab eis dicūt in suis synagogis in qua inter que-
dam alia exp̃sse dicūt. oīs heretici subito pereant. que verba
Rabisal. Rabimoy. et ceteri sic exponūt. Ita heretici sunt
discipuli nazareni. vide ergo si de talibus pot̃ verificari ill⁹
p̃ transgressoribus exorauit. Ex quib⁹ habes manifeste q̃ seru⁹
dē de quo loquit̃ ppheta in p̃dicto caplo. non est popul⁹ iu-
deozū. nec aliquis iustus. quo alius iustus creat⁹ sit maior.
s. aliq̃s dē seru⁹ qui angelos et ceteros seruos dē in dignitate

precellit unde et de xpo predixit. exaltabitur et eleuabitur
et sublimis erit valde. put sup allegatū est iuxta expositio:
nē tuorū doctorū qui hec verba exponūt sic. exaltabit sup
abraham. et eleuabit sup moysen. et sublimis erit valde su-
per angelos deo mīstrātes. qui quidez suus dei p vulnera et a-
flictiones et mortez quas passur⁹ erat ceteros a peccatis et
a penis peccati erat redemptur⁹ ut testat manifeste ppheta i
hoc caplo dicens. vere languores nostros ipse tulit. ⁊ dolores
ipse portauit. **I**tem vulneratus est propter peccata nostra.
ateritus est ppter scelera nra. disciplina pacis nre sup eum.
et liuore ei⁹ sanati sum⁹ ⁊ sic de alijs. **E**x contentis igit i hoc
caplo cum fine pcedentis capitli ipi immediate diuncti inter
alia ad materiā nram penencia māifeste habes. xi). **P**rimū
est q iste redemptor suus dei excellēdor est ceteris sanctis. tā
in celo qz i terra existētib⁹. de quo dicit. exaltabit ⁊ eleuabit
tē. put p tuos doctores expositū est. **S**cōm q ipse fuit in suo
exordio puul⁹ et humilē ortū habens. de quo dicit. ascendit
sicut virgultū et sic radix de terra siccanti. **T**erciū est q in
suo pgressu fuit despectus et quasi ad nichilū reputatus. de
quo dicit. despectū ⁊ nouissimū viroz tē. unde nec reputau-
imus eum. **Q**uartū q fuit vulnerat⁹ ppter iniquitates nras
s. tollendas. unde dicit. **E**t liuore ei⁹ sanati sum⁹. et infra.
iustificabit ipse iustus suos meos mltos. et iniquitates eoz
ipse portabit. **Q**uintū q omīs iusti ppter ipm de lege cōi erra-
uerunt a via salutis. et ipse oēm iniquitatez portauit. s. quo
ad penas. de quo dicit. **O**mīs nos quasi aues errauim⁹ et de⁹
imposuit in eum iniquitates oīm nrm. **S**extū q has penas
sue dolores vsqz ad mortem inclūsue voluntarie et patientē
sustinuit. de quo dicit. oblat⁹ est quia ipse voluit et sicut ouis
ad occasionē duceb⁹ et quasi agnus coram tondente tē. **S**epti-
mū est q totū hoc fuit ppter scelus populi. ipse tamē mund⁹
erat a peccato. unde dicit. ppter scelus populi mei percussit eum
Et infra. qui peccatū nō fecit nec inuent⁹ est dolus in ore ei⁹
Octauū q ipse suus dei debebat habere victoriā et foratū spo-
lia diuidē eo q tradiderit in mortem aīam suā. de quo. **I**deo
disparciat ei plūmos et foratū diuidet spolia p eo q tradidit
morti aīam suam. **N**onū q ipse erat reputand⁹ malefactor
sen sclerat⁹. de quo dicit. **E**t cum sceleratis reputat⁹ ē. **D**ed-
mū q iste suus dei p mortem et alia que tollerauit licet oīa

peccata sufficienter sustinuit. non tamen omnium effectiue. sed multorum. Unde dicit. Et ipse propter multorum tulit. Unde etiam quod tanta fuit caritas huius fuit dei quod etiam pro suis aduersariis et affligentibus ipsum atque occidentibus deum orauit. de quo subdit. et pro transgressoribus rogauit. Duodecimum quod ista que in hoc capitulo traduntur sunt valde remota a naturali ingenio. de quo dicit quis credidit auditui nostro ut super expositum est. quod quidem omnia et singula proprie applicantur vero messie nostro si diligenter fueris scrutatus gesta sua tam in vita quam in morte. habes ergo ex contentis in predicto capitulo quod tibi dixeram. scilicet quod verus messias non per potendam armorum alios vincendo et superando. sed paciendo et moriendo suos erat redempturus. et hoc a fuitute peccati non autem a subiectione seu fuitute humana.

Distinctio quinta

Capitulum vii. in quo ostenditur quod licet deus potuisset hominem redimere a peccatis sine passione et morte christi. non tamen ex hoc dicendum est quod frustra hominem per christi passionem redemit.

Saulus.

Ideo intentum tuum fundari in dictis ysaie capitulis super dictis. que quidem capitula si de vero messia intelligantur. propositum tuum videtur aliquantulum fundari in auctoritate. sed quia in super dictis dixisti quod per quod per scripturarum scrutinium de redemptione seu modo redemptionis populi per messiam loquendum inuenissemus auctorem sufficientem quod consequenter erant inuestiganda rationes quantum per humana fragilitate recipi possunt ad congruitatem seu conuenientiam modi redemptionis in scripturis inueniri penitentes. ut sic rationes humane scripturarum testimonij consonarent. Ideo ad prius procedendum videtur ad rationes. Circa quod audeo tibi dicere quod predictus modus redemptionis quem tu vis apparere ad verum messiam. scilicet quod paciendo et moriendo suos esset redempturus a peccatis est non solum inconsonum. sed omnino repugnans dictamini naturali humane rationis. quod patet multiplici ratione. Et primo per considerationem diuine omnipotentie. Constat enim quod deus per suam omnipotentiam omnia potest sine medio facere que cum aliquo medio facit. Dicit enim in psalmo. Omnia quecumque voluit dominus fecit. Cum ergo potuit redimere populum suum a peccatis sine hoc quod seruus dei tam exaltatus et sublimis patereetur. frustra ergo per mortem messie omnis saluauit cum sine hoc eos saluare potuisset. In naturalibus

enī operibꝫ que a deo sūt ordinata frustra dicat fieri p̄ plura
qđ potest fieri p̄ pauciora iuxta sūam p̄bi. et sūl i huiꝫ di-
uini opibꝫ est dicendū que opa diuina sūt tanqꝫ a deo cre-
ta mota et regulata. ¶ **Paulus.** ¶ Cōcedo tibi
qđ deꝫ potuit saluare populū suū a p̄ctis sine hoc qđ x̄ps mor-
tem pateret. potestati enī diuine cūcta subiacent. vnde ysa-
lix. Ecce non est abbreviata manꝫ dñi vt saluare nequeat.
Sed hoc itelligendū est simplr et absolute nulla p̄suppōe fac-
ta. s; ex aliqua suppōe p̄posita aliter est dicendū. Si enī sup-
ponat qđ sūm dei p̄saām seu dispōnez que cassari nō p̄nt deꝫ
erat saluaturꝫ populū p̄ mortem x̄pi. hac suppōe facta nō
erat simul possibile x̄pm nō pati et hoīem alio mō qꝫ p̄ eius
passionem liberari. volūtas enī diuina seu eiꝫ consiliū in sui
dispōne non fallitur. teste p̄s. Consiliū autē domī in eternū
p̄manet. Cum autē in scripturis dñis p̄ quas voluntas dei
nobis inotesat p̄nūciatū est qđ deꝫ p̄ mortē messie seu x̄pi
suū populū erat saluaturꝫ. vt sup̄ oñsum est. p̄ dñs impossi-
bile est qđ aliter eos saluaret. impossibile dico non simplicē
s; ex suppōe p̄dicta. ¶ **Saulus.** ¶ Licz verū est qđ
p̄uidēcia diuina in seip̄a cōsiderata non fallit cum hoc. tamē
stat qđ diuina p̄uidēcia nō omibꝫ rebꝫ nēccitatē imponit.
quedam enī res nō necessario s; contingentē eueniūt. Et ideo
in talibꝫ scriptura reddit rōnem de aliquibꝫ medijs quibꝫ
aliquos effectꝫ deus p̄ducit cum posset tales effectꝫ sine tali-
bus medijs p̄ducere. Legit enī exo. xii. Cum emisisset pha-
rao populū non eos duxit deus p̄ viam terre philistim que
vicina est. reputās ne forte peniteret populꝫ si vidisset ad-
uersum se bella cōsurgere et reuerteret in egiptū. Circa quod
attende qđ nō dixit scriptura. non eos duxit deus p̄ viā ter-
re philistim. quia sic fuerat a deo dispositū. s; reddit rationē
dicens. ne forte peniteret populꝫ. Ex quo patꝫ qđ in huiꝫ
effectibꝫ p̄cedentibꝫ a diuina volūate cōtingēcia manet i
rebus ratione cuiꝫ querenda est ratio de medijs quibꝫ deꝫ ef-
fectꝫ p̄ducit. et nō sufficit dicē qđ talitē fuerat a deo dispositū.
poterat enī deꝫ de talibus aliter ab eterna disponē. vnde i p̄po-
sito licz ab eterno a deo fuisset dispositum qđ p̄ mortem messie
populū saluaret vt tu asseris. adhuc restat querendū de rōe
huiꝫ dispōis. cum sine hoc saluare potuisset ut dictū est. ab
eterno enī disponere potuit deꝫ qđ sine morte messie populus

a pctis redimere. et sic videt q frustra mortuus fuit messi
as ppter salutem ppli. In nālibus enī opibus que a deo sūt
ordinata cōr dicit q frustra fit p pl'a qd potest fieri p paucio
ra. ¶ **Paulus.** ¶ In nālibus operibz tunc verum
est q frustra fit p plura qd potest fieri p pauciora quādo aliqd
eque bene fieret p pauciora sic fit p plura. Sed cum contingit
q aliquid sūeniendū seu pfectū fit p pl'a qz p pauciora fieret
tunc sepe natura facit p plura qd p pauciora potuisset fieri.
sicut duos oculos in aīali ad videndū sū naturā format.
cum tamē tantū p unū oculū aīal possit videre. et sic i alijs
opibus nālibus. vnde illa regl'a seu dictū regulare in quo
dicit q frustra fit p plura qd potest fieri p pauciora. intelligē
dum est si ita cōueniē p pauciora fieret sic p pl'a. nō autē
cum sūeniendū fit p plura qz p pauciora. Et ideo in pposito
nro quia mors xpi fuit sūeniendū modū liberandi hominem
a peccato qz si deus sua volūta te hominem libera sset. Icarco nō
est dicendū q frustra p mortem xpi de hominem liberauit.

De distinctione quate

¶ **Capitlm. ix.** in quo ostendit q modus liberationis ppli
dei a pctō p passionē et mortē xpi fuit sūeniētor ex pte dei
liberantis qz si p solam diuinā mīam populū libera sset.

¶ **Saulus.**

O Stēde michi quomō iste modus liberationis populi
s. p mortem messie fit sūeniētor qz si deus solū sua
ppria mīa hominem libera sset. ¶ **Paulus.**

¶ **Q** iste modus liberandi populū a peccato p mortem xpi
fit sūeniētor qz si de sola mīa ul' sua voluntate pplm libe
rasset. patz tribz rōibz quaz pma sumit ex pte dei liberātis.
Scda sumit ex pte xpi seu messie p quē facta ē liberatio seu
redēptio. Tercia vō ex pte hoīs liberati seu redēpti. Ex pte ei
dā attendere debes q de cui' opa sunt pfecta in omibz suis
opibus pferam in hys que sunt circa gubernacōem generis
humani relucēt simul sua mīa et iusticia. vnde ps. Vniūse
vie dñi mīa et veritas. i. iusticia. Ratio aut hui' apud no
stros doctores ad plenū deducit. Sed quia auctes eoz non re
aptes allegabo tibi tuos. Tui enī doctores antiqui cōiter te
nent q deus p duas mensuras seu pprietates quas vocant
midoch mundū gubernat. s. p mensuraz seu pprietatē iusticie
seu iudiciū quā dicunt significari i sacra scriptura vbiqz

ponit hoc nomen heloym. Et per mensuram seu proprietatem misericordie quam dicunt significari ubi ponit adonay. quo pre-
supposito super illud verbum gen. .iiij. emisit eum. scilicet. adam dominus
deus. scilicet. de orto voluptatis ad excolendum terram etc. Dicit
Rabi iosue cum mida. scilicet. cum mensura seu proprietate iusticie
et misericordie creauit deus adam. et cum proprietate iusticie et misericordie dedit
ei preceptum sile. cum proprietate iusticie et misericordie eiecit eum. hec il-
le. Cuius ratio fundatur in hoc quod tam in creatione ipsius ad eum quam in
percipiendo eum. quam etiam in electione ipsius ponuntur hec duo nomina
diuina. scilicet. adonay quod significat mensuram seu proprietatem misericordie.
et heloym quod significat mensuram seu proprietatem iusticie. In
creatione enim ad eum legitur. formauit deus hominem de limbo terre et inspi-
rauit in faciem eius spiraculum vite gen. .ij. In percipiendo eum etiam
dicitur. precepitque dominus deus ei ex omni ligno etc. Et in eius electione
legitur gen. .iiij. Emisit eum dominus deus de orto voluptatis. Ex quo
patet quod cum mensura seu proprietate iusticie et misericordie deus creauit
adam. Sicut cum eisdem ei precepit. et cum eisdem eum eiecit de pa-
diso. Idem ergo dicendum est de ipsius ad eum et totius generis huma-
ni reconciliacione. que per christum seu messiam erat fienda. scilicet. quod non
per solam misericordiam reputa per solam diuinam voluntatem parcen-
do seu remittendo peccata erat fienda reconciliacio. sed cum hoc
per mensuram seu proprietatem iusticie. scilicet. satisfaciendo per offensa
in deo commissam. que quidem satisfactio facta fuit per mortem et
passionem christi. put ysaias declarat in capitulo allegato dicens.
in persona generis humani omnes nos sicut oues errauimus. et
deus posuit in eo iniquitates omnium nostrum. Et sic patet quod hic mo-
dus liberandi hominem per misericordiam et iusticiam conformior est. et per
dominus conuenientior diuine gubernacioni ex parte dei liberantis quam to-
tum mundum et perferam genus humanum per mensuram seu proprie-
tatem iusticie et misericordie gubernat ut dictum est. ¶ **Saulus.**
¶ Multa hic inuoluis quorum quedam indigent ulteriori de-
claracione. quedam vero sunt ut credo indeclarabilia. quia nul-
lam videntur continere rationem. ¶ **Paulus.** ¶ Ostende
michi primo que sunt illa que indigent ulteriori declaracione.
et deinde preceam ad illa que dicis indeclarabilia. ut non con-
fusus sed distincte preceam. ¶ **Saulus.** ¶ Manifeste
requirit declarationem illud dictum doctoris nostri dicentis. quod cum
mensura seu proprietate iusticie et misericordie deus creauit adam. Sicut
cum eisdem proprietatibus dedit ei preceptum. et cum eisdem proprietatibus

eius de paradiso eiecit. **C**reatio enim primi hominis nullo modo videtur
ad iusticiam pertinere. sed ad solam misericordiam. cum nulla merita
ipsi a deo precesserint ante sui creationem quibus deus ex debito ius-
ticie eum debuisset creare. In precepto etiam dei dato non videtur ap-
parere iste preteritas. In electione autem de paradiso non videtur
aliqua ratio misericordie apparere. sed solius iusticie cum illa electio fuit
penalis et de iusticia procedens. non autem de misericordia ut patet.

Paulus. **D**icta doctoris tui pallegata veritates
tenent etiam in quolibet opere diuino. In quolibet enim tali inue-
niuntur misericordia et iusticia prout patet in auctore psalmiste pallegata.
sed restringendo nos ad predicta tria de quibus doctor tuus loqui-
tur. scilicet de creatioe a deo et de precepto ei dato et de electione eius de pa-
radiso. manifeste repies in quolibet eorum predicta duo inueni-
ri. In creatione enim primi hominis sicut et in creatione cuiuslibet
rei licet non presupponatur aliquod meritum in creatura. presupponitur
tamen aliquid in dei cognitione in qua omnia eternaliter preexistunt.
et secundum hoc saluatur ibi ratio iusticie inquantum res inesse
produciuntur secundum quod ouenit diuine sapientie et bonitati. saluatur
etiam quodammodo ratio misericordie inquantum res sine meritis precedentibus
ex non esse inesse produciuntur. In precepto autem dato a deo ratio misericordie
satis apparet. inquantum sibi data fuit licentia edendi de omni
ligno paradisi. Ratio autem iusticie apparet in prohibendo eum sub
cominatione pene mortis de usu ligni scie boni et mali. In elec-
tione autem de paradiso licet non appareret misericordia dei totaliter relax-
ans peccatum. apparet tamen misericordia attenuans dum circa condignum
punit. peccatum enim a deo ex parte obiecti. scilicet dei in quem offensam com-
misit cuius excellencia est infinita quodammodo est infinitum. secundum
quod infinitum quodammodo penam meruerat. unde solum eligendo
eum de paradiso misericorditer eum puniuit. scilicet contra condignum
Ex quibus patet quod modus liberandi hominem a peccato per iusticiam
et misericordiam oueniendos modus est ex parte dei liberantis quod si per
solam misericordiam liberasset eum inquantum iste modus sformior est ce-
teris modis quibus deus gubernat mundum. et etiam quibus prius
hominem gubernauit ut super dictum est. Est etiam iste modus
liberandi hominem non solum per misericordiam. sed per misericordiam et iusticiam con-
ueniendos ex parte dei liberantis ad quem pertinet nullum malum
relinquere impunitum. unde dentro. xxvii. capitulo. dei perfecta
sunt opera et omnes vie eius iudicia. deus fidelis absque ulla
iniquitate iustus et rectus est. Et quo patet quod ad perfectionem

diuinorum operum patet ut iusticia exerceat absque ulla iniquitate
quod non fieret si peccatum hominis sine satisfactione iusticie totaliter
relaxaret. ¶ **Paulus.** ¶ **V**ideo declarationem
tuam satis congruam seu convenientem ad dicta doctoris nostri in hoc
scilicet quod per mensuram et proportionem iusticie et misericordie deus hominem guber-
nat. ex quo satis videtur sequi quod redemptio seu liberatio populi a
peccato convenientior est per iusticiam et misericordiam quam per solam misericordiam
ut iam diu dixisti. Sed adhuc restat tibi ut declares illud quod per
suppositis quod meo iudicio est indeclarabile. scilicet quoniam per mortem christi
seu messie fuit facta satisfactio pro offensa in deo commissam a to-
to populo. hoc enim manifeste videtur inconsonum dictam cuiuscumque
naturalis rationis proportionem tria. primo. Nam nulli satisficit per maiorem offe-
sam sibi illatam. verbi gratia. si aliquis regem vel principem suum
subditus offendit furando seu rapiendo bona sua. manifestum
est quod non satisfacit sibi de tali offensa per hoc quod pro ea committit
in eum seu in suis iniuriam percutiendo seu offendendo aliquem de
magnatibus suis. hoc enim magis addit in prima offensa quam de
ea immuit. Cum igitur occidere christum seu messiam qui excellen-
tior est in dignitate et sanctitate. non solum hominibus sed etiam ange-
lis ut super dictum est. est gravissimum peccatum in quo maxime deus
offenditur. sequitur quod per eam mortem sic periculosam et sceleratam petra-
tam non potuit deo satisfieri per peccatis populi. Item secundo in sa-
tisfactione requiritur equalitas quedam ad culpam commissam cuius
sit actus iusticie. sed passio seu mors christi non videtur esse equalis
omnibus culpis delinquentium cum sint quasi infinite vel saltem in-
numerabiles. non ergo per passionem christi seu messie satisfieri po-
tuit deo de omnibus peccatis aliorum hominum. Item tertio in peccatis prius
requiritur ydempnitatis id est peccantis et penitentis. eiusdem enim est con-
fiteri cuius est peccare. Non enim valet oratio unius ad delendum
peccatum alterius. Si igitur videtur dicendum de confessione et etiam de satis-
factione. scilicet quod eiusdem est peccare et satisfacere et confiteri. Cum
igitur christus seu messias non peccavit ut patet per authenticam ysaie
lii. capitulo per te allegatam. sequitur quod ad ipsum non potuit satisfacere
per peccatis. sed potius ad ipsos peccantes. Ex quibus bene con-
sideratis videtur manifeste quod per mortem seu passionem messie seu
christi non fuit facta satisfactio homini iusticia per peccatis populi re-
demptio seu redimendum. et sic iste modus non fuit conveniens ut
tu asseris ad redimendum humanum genus a peccatis. sed potius in-
consonans omnino. ¶ **Paulus.** ¶ **N**o primum respondeo

tibi q̄ passio seu mors xpi vel messie dupliciter pot̄ considerari.
vno modo ex pte occidendi et sic concedo tibi q̄ fuit grauissimū
peccatū put tu dicis. Alio modo ex pte xpi patientis seu suf-
ferentis inq̄n ex maxima caritate et obediēcia passionem et
mortem sustinuit. et isto modo passio illa fuit maxime me-
ritoria. vnde cum dicat q̄ deo fuit satisfactorius de peccatis p̄p̄i
seu totius humani ḡnis p̄ mortem et passionem xpi. passio
intelligenda est ibi ex pte patientis s̄m quam fuit maxime
meritoria et satisfactoria. non aut̄ ex pte inferendi seu oc-
cidendi s̄m quā fuit grauissimū peccatū. Vnde circa hoc si bñ
consideras potest attendi maxima m̄ia diuina que tante boni-
tatis est vt ex passione et morte maxime facinorosa et deme-
ritoria ex pte committendi ex ipa eadem elicit tam maximū
meritū ex pte patientis vt esset satisfactoria etiā p̄ peccatis
crucifigendi ipm. Et sic in eadem passione relucet nō solū
diuina iusticia inq̄n p̄ eam fuit punitū sufficiens p̄c̄m to-
tus generis humani. s̄ etiā m̄ia diuina inq̄n per eam fuit
sublatū seu dimissum p̄c̄m humani generis. Ad sc̄dm ve-
ro qd̄ obias de equalitate que requiritur inter satisfactionē
et culpam tibi r̄spondeo q̄ passio xpi ex pte patientis considerata
fuit maioris meriti q̄m exigeret recompensatio totius offense
humani generis. tum p̄pter magnitudinē caritatis ex qua
padebat. In caritate enī consistit radix totius meriti. vnde quia
maior fuit caritas in xpo patiente q̄m odiū in oībus offen-
dentibz deū. Ideo nō solū equalit̄. s̄ etiā sup̄abundant̄ pro
omībz satisfecit. tum p̄pter dignitatē vite sue quā satisfa-
ciendo ponebat. que quidē dignitas excellit om̄s dignitates
humane vite put sup̄ dictum est. et ampli⁹ forte declarabit̄
Vnde passio xpi non solū sufficiens. s̄ et sup̄abundans satis-
factio fuit p̄ totius humani generis p̄c̄o. Et in hoc etiā si bñ cō-
sideras relucet diuina m̄ia simul cum eis iusticia. que quidē
diuina m̄ia tantā caritatē in aīam xpi seu messie infudit et
tantā excellentissimā dignitatē ei cōtulit vt ei⁹ passio sup̄a-
bundant̄ p̄ omībz satisfaceret et oīm dolores portaret. Iux̄
illud ysa. liij. vere languores n̄ros ip̄e tulit. et dolores no-
stros ip̄e portauit. Diuina aut̄ iusticia relucet in hoc inq̄ntū
non solū satisfactionē equalentem. s̄ etiā sup̄abundantē
p̄ omībz humani generis p̄c̄is accepit. Ad terciū vero qd̄
obias de ydemptitate que requirit̄ int̄ peccantē et penitentē

respondet qd non est similis ratio de strictione et satisfactione
Contritio enī consistit in actu interiori ipi⁹ voluntatis ad que⁹
non possunt sumi instrumenta exteriora. Satisfactio vero co-
sistit i actu exteriori ad que⁹ pnt sumi instrumenta inter que
etiam computant^r amia. unde et vn⁹ p alio satisfacere potest
Et in hoc etiam si bene consideras manifeste relucet diuina mi-
sericordia simul cu ei⁹ iusticia. diuina enī mīa relucet in hoc
q pēta hoīm p solius xpi seu messie satisfactionē relaxauit
Juxta illud ysaie caplo allegato. Et liuore ei⁹ sanati sum⁹
quasi diceret. misericordiē habuit se deus nobiscum. quia
non ppro liuore nostro sed liuore ei⁹. s. xpi sanati sum⁹. Re-
lucet etiam diuina iusticia inqñ⁹ non relinquit pēta impu-
nita s; in ipso xpo fuerunt penaliē inflicta. Juxta illud ca-
pitlo allegato. attrit⁹ est ppter scelera nra. **¶ Saulus.**
¶ Video te conari ad ostendendū seu suadendū qd p pa sio-
nem seu mortem messie ppl's dei erat liberand⁹ fm diuinam
iusticiam et ei⁹ mīam simul qd non videt cōsonare dictis p-
phetarum qui liberationē seu redemptionē istam qñq; attri-
buit iusticie tm̄. vt cum dicit ysaie pmo. Syon i iudicio re-
dime^r et reducet eam i iusticia. In qua auēte tm̄ iusticie di-
uine attribuit hui⁹ redēptio. Et infra ysa. liiij. ppha de hac
redemptioe loquēs dicit. In mīa sempiterna misertus sum
tui dixit redemptor tu⁹ dñs. In qua auēte solū mīe diuine
attribuit redēptio qd nō scordat dictis tuis in quib⁹ asseris
q p pñiam et iusticiam simul erat fienda redēptio. **¶**
¶ Paulus. **¶** Auētes quas allegas non sūt intel-
ligende exclusiue. qā si sic essent adinuicē opposite. Si enī cu;
dicit. Syon i iusticia redime^r. intelligeret syon tm̄ i iusticia re-
dime^r. sic esset contra hoc quod dicit infra. In mīa sempiter-
na misert⁹ sum tui. unde manifestum est qd non exclusiue
sūt intelligenda ista dicta sicut nec ponit ibi aliqua dictio
exclusionē sonās. et ideo ex ambabo auētib⁹ simul iūctis i
tentū meū inferē. Et si scrutat⁹ fueris scripturas repies ex
psse qd simul in mīa et iusticia erat futura redēptio. **¶**
¶ Saulus. **¶** Ostende michi obsecro aliquā anētem at-
tribuentem redemptionē tunc futuram iusticie ⁊ mīe simul.
¶ Paulus. **¶** Ozeas m. y. caplo loquēs de deo p filiu:
dinē sponsi et de populo ei cōiuncto p modū spōse dicit. Erit
in die illo dicit dñs. vocabit me vir me⁹ ⁊ c. infra declarās

quomodo esset ista coniunctio inter deum sponsum et ecclesiam suam seu populum suum et sponsam sic dicit. **Sponsabo te in iusticia et iudicio et in misericordia et miserationibus.** Ex quo habes manifeste quod coniunctio populi dei ad deum in qua consistit vera redemptio et reconciliatio totius generis humani ad deum futura erat per iusticiam et misericordiam simul. non autem per misericordiam solum nec solum per iusticiam ut dictum est.

Distinctio quinta

Capitulum. x. in quo ostenditur quod modus liberationis populi dei a peccato per passionem et mortem christi fuit convenientior ex parte christi per quam fuit facta redemptio seu liberatio quam si per solam divinam misericordiam populum liberasset.

Saulus.

Habeo mentem tuam circa hoc quod modus liberandi populum a peccato per mortem seu passionem messie sit convenientior ex parte dei liberantis quam si deus sola sua voluntate populum liberasset. Sed quia dixisti predictus modus erat etiam convenientior ex parte messie seu christi per quem facta est liberatio seu redemptio. Idcirco volo quod michi ostendas per auctores seu rationes si quas habes. **Paulus.** **¶** Iste modus liberationis seu redemptionis generis humani. scilicet per passionem et mortem christi seu messie sit convenientior modus ex parte ipsius christi per quem facta est redemptio quam si solum per dei misericordiam absque passione christi hoc fecisset. satis patet ex duobus. primo ex dignitate redemptionis actus ipsi christo homini per mortem et passionem suam attributa. **Constat enim quod christus in scriptura dicitur redemptor.** ut cum dicitur ysa. lix. **veniet ad syon redemptor tuus.** quod contra exponitur etiam ab expositoribus tuis de christo seu messia qui redemptor simpliciter seu generaliter nuncupatur quod ad magnam excellentiam seu dignitatem ipsius christi pertinet. **Si autem per solam divinam misericordiam deus humanum genus redemisset nulla inveniiente passione seu morte christi nulla ratio diceret quod christus in quantum homo redemptor diceretur.** nec ei dignitas huiusmodi redemptionis attribueretur. unde ex parte christi manifeste patet quod hic modus redemptionis. scilicet per suam passionem convenientior est quam si fieret redemptio sine ea in quantum per ipsum christum huiusmodi attribuitur calitas redemptionis generalis que excellentissima est. **¶ Saulus.** **¶ Redemptor totius generis humani seu populi dei nullus est nisi deus.** legitur enim ysa. liij. **Ego sum dominus et non est absque me saluator.** Et mfra. hec dicit dominus. redemptor noster sanctus israel. psalmista

etiam alloquens deum dicebat. redemisti me omne deus veritatis.
Constat autem quod esse deum veritatis patet soli deo. non autem
messie. Et ideo dignitas redemptionis generalis soli dei est.
¶ Paulus. **¶** Concedo tibi quod deus sit redemptor omnium
fidelium tanquam prima causa omnium que fiunt in universo. Sed ad
christum hominem proprie patet esse redemptorem immediate et tanquam
proximam causam sicut etiam in naturalibus homo qui generat hominem
dicitur proprie genitor eius. et tamen cum hoc deus est genitor tanquam
causa prima et remota omnium. et ideo si passio christi non fuisset
operata redemptionem nullo modo christus redemptor diceretur
quantum homo. sicut nec de moysi dicitur quod fuit redemptor po-
puli israelitici de egiptiaca captivitate. licet fuerit mister dei in
ipsa redemptione. **¶ Saulus.** **¶** Habeo mentem tuam
in hoc. sed quia dixisti quod ex duobus patebat conveniencia huiusmodi
redemptionis ex parte christi per quem facta est redemptio. postquam dixis-
ti primum restat ut dicas michi secundum. **¶ Paulus.** **¶**
Secundum per quod habet quod convenientior modus fuit ex parte christi per suam
am passionem redimere humanum genus quam si per solam misericordiam dei
redimeretur patet sic. scrutando enim scripturas reperies quod modus
quo sancti assueverunt deum placare vel ab eo maximas gratias
impetrare. vel a plaga ab hostibus inferenda populum eruere. vel
in observacione legis divine populum cum deo confederare. vel ab
omnibus peccatis semel in anno populum mundare. semper fuit per ob-
lationem sacrificiorum popule cum sanguine. **De primo enim legitur gene-
si. viii. quod noe post diluvium edificavit altare domino. in quo holocau-
sta obtulit. per quam quidem oblationem holocaustorum placatus fuit
deus et accessit ut ultra diluvium in mundo non veniret. Sequi-
tur enim statim ibidem. odoratusque est dominus odorem suavitatis
et ait dominus ad eum. nequaquam ultra maledicam terre propter ho-
mines quia. De secundo autem legitur gene-
si. xxii. quod abraham postquam obtu-
lit filium suum quem ex mandato dei volebat in holocaustum of-
ferre a quo fuit prohibitus per angelum. et deinde animum pro eo op-
tulit in holocaustum. post huiusmodi holocausti oblationem fuit
sibi facta repromissio per iusiurandum quod in semine suo benedicere-
tur omnes gentes que sunt summa gratia semini abrahe concessa et toti
generi humano. Que quidem duo sacrificia tam solennissima
et fructuosa manifestum est quod non sine sanguinis effusione fue-
runt facta. **De tertio etiam legitur Exo. xii. quod per asperersionem
sanguinis agni paschalis per postes et domorum limina liberabatur****

populus dei a plaga seu peste egiptijs inflicta seu inferenda
Dicit enim ibi. videbo sanguinem et transibo vos nec erit in vo-
bis plaga disperdes etc. De. iiii. et legitur exo. xxiij. q. p. da-
tionem legis in eius confirmatione moyses disperfit sanguinem ho-
locustorum super populum ut confederatio inter populum et deum per legem accep-
tam confirmaretur. dicit enim sic. Ille vero. s. moyses sumptum
sanguinem disperfit in populum et ait. hic est sanguis federis quod
perpiguit dominus vobiscum super cunctis sermonibus hijs. De quibus
etiam legitur leuitica. xvi. q. in die expiationis de quo dicit ibidem
In hac die expiatio erit vestra atque mundatio. ab omnibus pec-
catis vestris coram domino mundabimini. Summus sacerdos intrans
sancta sanctorum semel in anno distillabat de sanguine sacrificio-
rum super propitiatorium et coram propitiatorio. Ex quo patet quod per sangui-
nis effusionem seu asperisionem populus ex institutione diuina mun-
dabatur. Ratio autem huius institutionis declarat in capitulo sequen-
ti. s. xvij. ubi sic. quia anima carnis in sanguine est et ego illum
s. sanguinem dedi vobis ut super altari meo expietis per animabus
vestris quia sanguis per animam piaculo sit. Cum igitur in redemptio-
ne populi per christum seu messiam omnia predicta vel ipsius maiora con-
currere debuerunt secundum omnes. Conuenientior ergo modus fuit
ut per asperisionem sanguinis christi preciosissimi sacrificium humanum
generis redimeretur. que quidem asperio per singulas asperisiones su-
predictas tanquam perfectam per imperfectum fuit figurata. quod si per solam
misericordiam dei humanum genus redimeretur secundum quod nulla esset confor-
mitas seu correspondencia ad preterita sacrificia. ¶ **Saulus.**
¶ Contra hoc quod concludis quod conuenientior modus fuit ut per
sacrificium asperisionis sanguinis christi humanum genus redimeretur
quod per solam dei misericordiam quodammodo potest rationabiliter obici. et primo
habeo expressam autem dicentem oppositum. legitur enim osee. vi.
in persona dei misericordiam volo et non sacrificium quod de directo oppo-
tue conclusioni. misericordia enim putat prophetam testem acceptabilior esse deo
quam sacrificium. Ex quo patet quod humanum genus redimi per solam
dei misericordiam acceptabilior esset quam per sacrificium. ¶ **Paulus.**
¶ **Augetas** tua non facit contra me. Conclusio enim mea loquitur
de misericordia diuina. propheta autem loquitur de misericordia humana comparan-
do eam sacrificio per hominem deo oblato. que comparatio intelligi
debet ceteris paribus sicut in comparationibus recte acceptis in-
telligi debet. unde sensus huius augetas est quod misericordia humana sola sine
sacrificio accepta est deo. Sacrificium vero solum sine misericordia non est

deo acceptum. nam cum mīa sit effect⁹ caritatis. sequit⁹ q̄ so-
la semp sit acceptabilis deo. **Sacrificiū** autē put est act⁹ exte-
rior cū sit sine mīa ē sine caritate et p̄ oīs nō est deo acceptū
qđ est manifeste verū et hoc nullo modo repugnat occlusioni
mee. hoc enī sacrificiū de quo agim⁹ cū maxima mīa et cari-
tate fuit oblatū. vñ et deo acceptissimū. ¶ **Saulus.**

¶ **S**ecūm dicta tua passio seu mors xpi tui opata fuit salutē
hūani gñis p̄ modū sacrificij sic alia sacrificia que allegasti
i veteri testamēto opata fuerūt aliqua bona. s; hoc videt⁹ falsū
Nam qui offert sacrificiū aliqđ sacrū facit put ipm nomen
sacrificij sonat. Illi autē qui xpm occiderūt magnā ppetraue-
runt maliciā fm te. non ergo fecerunt aliqđ sacrū. et ideo
pot⁹ debuit dici maleficiū qm sacrificium. ¶ **Paulus.**

¶ **S**acrificiū passionis xpi ipse xpus obtulit ex maxima ca-
ritate. non autē illi sacrificiū illud obtulerūt qui eum occide-
runt. ex quorū pre passio fuit maximū maleficiū.

¶ **Saulus.** ¶ **C**onformitas seu correspondēcia quā as-
seris esse inter passionē xpi quā dicis esse sacrificiū ad p̄teritis
ta sacrificia veteris testamēti que dicis p̄figurasse hāc passio-
nem videt⁹ esse nulla. In sacrificijs enī veteris legis nunq̄
offerebat⁹ caro hūana. qui ymo talia sacrificia nephāda erāt
Dicit enī in ps. Effuderunt sangnem innocentē sangnem fi-
liorū suorū et filiarum suorū. quas sacrificauerūt sculpsibus
chanaan. Ex quo patet q̄ passio seu mors xpi non habet ra-
tionem sacrificij fm sformitatem ad sacrificia antiqua.

¶ **Paulus.** ¶ **L**icet in sacrificijs veteris testamēti nō
offerebat⁹ caro humana. ex hoc nō sequit⁹ qđ non p̄figurarēt
sacrificiū passionis xpi. veritas enī oportet q̄ excedat figu-
ram. nec requirit⁹ q̄ veritas et ei⁹ figura sint eiusdē sp̄ei. nē
etiā eiusdem generis. homo enī verus excedit suam figurā
in pariete depictam intantū q̄ homo verus est aīal rōnale et
est in gñe sube. et ei⁹ figura depicta est quoddā accidēs in gñe
qualitatis. Et sic in p̄posito licet caro aīaliū non sit eiusdem
rōis cum carne xpi. s; valde ab ea distans. sufficiens tamē ē
ad carnem xpi figurandā. nec erat oueniens q̄ tanta mlti-
tudo hoīm occideret ad p̄figurandū mortem xpi sicut aīalia q̄
sacrificabant. Esset enī cont mīam ipsius dei qui solū xpm
voluit imolari p̄ salute tot⁹ mūdi. vñ nō decebat diuinā cle-
mendiam q̄ multi homines imolarent solum ad signū

imolationem xpi ad quam significandum sufficiebat imolatio
animalium ratione predicta. Ad hoc autem quod dicitur quod carnem humanam
sacrificare erat nebandum. Juxta illud ps. Effuderunt sang-
nem innocentem terrae. Ratione quod illa sacrificia erant nebanda in
quantum fiebant contra mandatum divinum in honorem ydolorum.
unde ibidem subdit. quas sacrificaverunt sculptilibus chanaan.
Si autem aliqua caro humana ex mandato dei et per obedientiam
fuisse sacrificata hoc esset deo acceptum. ut patet in imo-
latione ysaac gen. xxi. que a deo fuit valde accepta et merito-
ria prout ibidem habetur. ¶ **Saulus.** ¶ Licet abra-
ham voluit immolare filium suum ex mandato dei. non tamen eum
immolavit ut ibidem habetur. unde ex illa immolatione non potest
sumi argumentum quod immolare carnes humanas de mandato dei
esset deo acceptum neque meritorium. ¶ **Paulus.**

¶ Si voluntas abrahe circa immolationem filii ex obedientia dei
fuit meritoria ut est manifestum. oportet dicere quod si ipse abraham
non fuisset prohibitus per commandum dei mandatum ab immolatione. sed
ex primo mandato dei immolasset filium quod illa immolatio esset
valde meritoria. Radix enim et fundamentum meriti in volun-
tate consistit. dicunt enim doctores tui frequentem quod dominus cor vult
seu acceptat. et intelligunt per cor voluntatem hominis in qua
radix meriti proprie consistit ut dictum est. ¶ **Saulus.**

¶ Licet aliquantulum ostendisti quod per mortem seu passionem mes-
sie populus redimeretur a peccato ut videntur aliquantulum dicere verba
ysaie. liij. hoc tamen intelligitur per modum satisfactoris ut iam superius
dixeramus. sic quod ille per suam passionem pro aliis satisfaceret. nunquam
tamen legitur quod passio sua per modum sacrificii alios liberaret.

¶ **Paulus.** ¶ In prophetia zacharie ubi ad litteram agitur de
primo adventu messie. etiam habemus doctores tuos in capitulo. ix.
ubi dicitur. Ecce rex tuus venit tibi iustus et salvator terrae. post
quam dixerat. et disperdam quadrigam ex effrayim terrae. ad osten-
dendum quod non habebat christus triumphare vi armorum. sed miraculo-
rum virtute et doctrina pacifica. de quo dicit. Et loquitur pacem gen-
tibus terrae. In eodem textu subdit. tu quoque in sanguine testame-
nti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. quod
quidem verba ad litteram diriguntur ipsi regi messie de quo ibidem
agitur. cuiusmodi messie propheta alloquens dicit. Tu autem in sang-
ne testamenti tui. id est in sanguine tuo qui effusus est emisisti vinc-
tos tuos. id est eduxisti antiquos patres in limbo inferni detentos

qui dicit lacus propter eius profunditatem in quo non est aqua sic
 nec ignis infernalis. si erant ibi detenti usque aduentum re-
 deptoris. Ex qua aucte habes manifeste quod messias per sanguinem
 suum qui dicit hic sanguis testamenti redemptur erat seu educ-
 turus detentos in lacu supradicto. quicquid sanguis testamenti
 manifeste pertinet ad sacrificium quod contra in veteri lege per sang-
 uinis effusionem perficiebatur ut deductum est. ¶ **Saulus.**
 ¶ Duo presupponis in hac allegatioe que non sunt sufficienter
 probata. primum presupponis. quia cum dicit in sanguine testamen-
 ti. intelligit sanguis christi quod non consonat littere. debuisset enim di-
 cere secundum mentem tuam in sanguine tuo. non autem in sanguine tes-
 tamenti tui. Secundo presupponis pres fuisse in limbo detentos ante ad-
 ventum messie. quod non probas. et ut credo quod non potes probare
 per authenticas scripturas. ¶ **Paulus.** ¶ Ad primum
 respondeo quod sanguis christi de quo hic loquitur. dicit sanguis tes-
 tamenti in quantum per ipsum sanguinem fuit confirmatum novum testamen-
 tum sic per passionem sanguinis holocaustorum factam per moysen con-
 federatum fuit populus cum deo in confirmatione legis veteris exodi. xxxiii.
 Secundum vero quod obias de presibus ante aduentum christi in lim-
 bo existentibus requirit singulare scrutinium scripturarum de quo
 ad pres supradictum est ut de eo fiat inter te et me deo duce sin-
 gularis discussio. ¶ **Saulus.** ¶ Placet michi ut
 fiat singularis discussio de hoc quod asseruisti. scilicet quod pres antiqui
 debebant esse in limbo ante aduentum messie. Sed responsio tua ad
 primum meum obiectum in qua dicit quod sanguis christi tui in quan-
 tum per ipsum sanguinem novum testamentum confirmatum fuit non
 consonat dictis tuis. dixisti enim super quod sanguis christi fuit sacri-
 ficium quo expiebat seu redimebat populus a peccato. Nunc autem
 asseris quod sanguis christi fuit confirmatum novum testamentum. et de hoc
 dicit intelligi illud prophete. tu autem in sanguine testamenti tui. si
 ista non videntur stare simul. aliud est enim confirmare testamen-
 tum. et aliud est peccatum expiare ut de se patet. ¶ **Paulus.**
 ¶ Passio christi in qua sanguis eius effusus fuit populus habet ef-
 fectus ad invicem compatibles ex quibus alias potest habere plures
 nominationes. Nam sicut in rebus naturalibus unam et eandem rem
 videmus habere diversos effectus ex quibus diversimode possunt deno-
 miari. Sol enim illuminat calefacit et exsiccat. Ex quibus effec-
 tibus denominari posset illuminatum calefactum et exsiccatum.
 Sic dicendum est de passione christi seu eius sanguine que multos

Passio xpi multos
 habet effectus. et per
 quos multa nomina

effectus salutaris circa humanum genus habet. ex quibus sanguis
christi et etiam ipse christus denominatur. Nam in quantum considerat
illa passio in carne christi sic habet effectum satisfactionis seu re-
demptionis in quantum per eam seu per ipsum sanguinem christi liberamur a
fuitute peccati secundum quam considerationem christus dicitur redemptor. ut
dictum est in quantum vero per ipsam passionem seu sanguinem christi
genus humanum deo reconciliatur sic habet effectum sacrificii. et sic di-
citur sanguis testamenti secundum quam considerationem christus dicitur sacer-
dos. Juxta illud psalmi. tu es sacerdos in eternum quod de christo intel-
ligitur ad litteram. habes igitur ex supradictis quod iste modus liberandi. scilicet
populum a peccato per mortem seu passionem christi sicut fuit conveni-
entior ex parte dei liberantis quam si deus sola sua voluntate populum
liberasset ut superius fuit deductum. Sic ex parte christi seu messie per quem
facta est liberatio seu redemptio. predictus modus convenientior
fuit. nam si per solam dei misericordiam genus humanum fuisset liberatum
absque christi passione. tunc christus homo nec diceretur redemptor
humani generis. nec etiam sacerdos in eternum ut iam ostensum est.

Quinte distinctio.

Capitulum. xi. in quo ostenditur quod modus liberationis populi dei
a peccato per passionem et mortem christi fuit convenientior ex parte populi
liberati quam si per solam dei misericordiam populus liberatus fuisset.

Saulus.

Habeo mentem tuam in duabus convenientiis supradic-
tis. quarum una sumitur ex parte dei liberantis. alia vero ex
parte messie per quem facta est liberatio seu redemptio. Re-
stat ergo ut ostendas michi tertium quod presupposuisti. scilicet quod ex parte
hominis liberati seu redempti convenientior modus fuit hominem liber-
rare per mortem et passionem christi quam per solam dei misericordiam. **Re.**
Paulus. Multe rationes sunt. hoc quod queris ostende-
tes secundum auctores nostrorum doctorum seu sanctorum. Sed quia scio te il-
las non reape. Ideo unam tantum allegabo tibi quam credo esse con-
sonam dictis prophetis. que quidem ratio talis est. Si genus huma-
num per solam dei misericordiam fuisset a peccato liberatum passione christi
non inveniunt ex tali liberatione homo non haberet exempla tam
salutifera et ad humanam salutem necessaria sicut in passione seu
morte christi perfecte habuit. In passione enim christi nobis fuit oste-
sum maximum exemplum obedientie que in sacris eloquiis sa-
crificiis proponitur. ut habetur per prophetam. **Re. xv. capitulum.** nulla autem
obediencia maior vel similis legitur quam quod christus seu messias deo

patri obediret se volūtate offerendo crudelissime morti. In
passione etiā xpī exemplū hūilitatis pfecte nobis pponit p
quā quidē virtutem .s. humilitatis grā dei que maximū do
nū est nobis dat. **Iuxta** illud pū .iij. māsuētis de⁹ gradam
dabit que enī maior vel tanta māsuētudo legit^r qz q xpī sūc
tus scōz excellentior angelis facit. vt sup⁹ ostensū ē. **Impio**
rum pēta seu tyzanni di semetipm humiliaret. que quidem
virtutes ⁊ multe alie in passione seu cruce xpī exemplariter
ad salutem nostrā sūt ostense. **Ex** quo patet q ex pte homīs
liberati quēntior mod⁹ fuit vt homo p passionem xpī in
qua tot exempla salutifera nobis pponunt liberaret qz si p
solam dei mīam sine talibus exemplis salutiferis fuisset libe
ratus. **¶ Saulus.** **¶ Indica** michi si habes ali
quam autētem scripture sacre hoc qd dīas ostendentem. **¶**
¶ Paulus. **¶** **Habeo** vnā autētem breuissimam in quā
hoc qd dixeram cōpendiose demōstrat. Ille enī ppheta mag
nus .s. ysaias qui passionem xpī et ei⁹ salutiferos effectus
expssius qm aliū pphete in caplo .liij. sup⁹ sepe allegato pnosti
cauit cum dixisset. liuore ei⁹ .i. xpī passi sanati sum⁹. ibidez
immediate an⁹ pōxit. disciplina pacis nre sup⁹ eū. qd meū ppo
sitū cōpendiosissime occludit. **Doctrina** enī pacis nre n̄ ē alia
qm illa doctrina per quā pacem spūalem psequimur. **In** qua
quidē pace sal⁹ cōsistit. **Sz** hec doctrina al⁹ disciplīa pacis nre
est sup⁹ eū inqn⁹ ipse illā doctrinā pacis nre vbo ⁊ exemplo do
cuit ut sup⁹ dictū est. **Et** ideo liuore ei⁹ sanati sum⁹. non so
lū effectiue seu meritorie. sz etiā doctrinalit^r. quā quidē doctri
nam salutiferā sic exēplariē homo nō habuisset si absqz pas
sione et morte xpī p solam dei mīam fuisset a pctō liberatus
vt dictū est.

Sequitur

Distinctio sexta de scrutinio scripturarū circa exten
sionē redēptōis seu salutis p xpī facite an illa .s.
cōprehendit tm̄ stempaneos sibi et posteros. vel
etiā se extendit ad pēs et alios fideles qui ab anti
quo pcesserunt. et tenet sex capla. **¶**

¶ In caplo pmo ponunt aliquē rōes seu auctoritates qui
bus videt^r q sancti antiqui qui fuerunt ante aduentū xpī nō
fuert in limbo detenti vsqz huc q fuissent p xpī redempti. **¶**

¶ In .ij. caplo psupponit oppositū .s. q pctm pmi parentis
in posteros transiit et q sancti supdicti ppter hoc pctm detenti

fuerunt in limbo vsq; ad passionē xpi. qđ quidē p̄suppositum
p̄ auctem ysaie p̄batur et strā p̄bationē arguit. et finaliter
soluit̄ excludendo ex dicta auctē tria huic p̄posito p̄mēa.

In tercio caplo vltari⁹ altercat sup̄dicta auctē ysa. osten
dendo ex ea statū antiquoz pat̄ p̄ mortem ante aduentum
messie. ad cui⁹ assertionē inducunt alie auctes apud hebreos
autenticē.

In. iiii. caplo inducunt alie auctes ex quib; cōprobat qđ
sancti antiqui testamēti post mortē non ibant ad paradysum
vbi est locus s̄ctoꝝ. nec etiā ad gehennā. s; ad quēdam lo
cum qui a doctoribus hebreoz suburbū paradisi vocat̄. nō ob
stante qđ p̄dicti sancti decessissent ab hac vita mundi nō so
lū a p̄cto actuali. s; etiā originali.

In. v. caplo dat̄ ratio quare quedā penalia que fuerunt
imposita generi humano p̄ p̄ctm ade non fuerūt amota per
passionē xpi p̄ quā fuit indultum p̄ctm originale.

In. vi. caplo arguit̄ diuissimode strā ea que dicta sunt de
p̄cto originali. et soluunt̄ argumēta.

Caplin p̄mū in quo ponunt̄ alique rōes seu auctes qui
bus ostendit̄ qđ sancti antiqui qui fuerunt ante aduentū xpi
non fuerūt in limbo detenti vsq; huc qđ fuisset p̄ xpm redēpti.

Saulus.

A Voui quid sentis circa suuēciā modi re
demptōis ppli p̄ passionē xpi tui. s; quia mē
tua dicta sup̄ allegata. illud dictū zacharie
ix. Tu autē in sanguine testamēti tui emisisti
vinctos tuos de lacu in quo nō est aqua. qđ
quidē dictū exposuisti de antiquis patrib; qđ
dicebas esse in limbo in ferni detentos vsq; ad hoc qđ sanguis
xpi tui fuit effusus in eozū redemptionē. que quidem assertio
tua est michi valde incredibilis tanq̄m repugnās auctibus
sacris et rōni naturali mēsona. Idcirco de hoc volo vt fiat
inter nos singularis discussio.

Paulus.

Pla
cet michi vt hec discussio fiat. sed allega in p̄mis quomodo
p̄dicta assertio repugnat sacris auctib;. et deinde p̄cedam⁹
ad rōnes.

Saulus.

In

In p̄cessu sacrarū scriptu
rarū regio qđ multi sancti et iusti p̄cesserunt in tpe. tempus
aduētus xpi tui et passionem vt patet de p̄mis patriarchis
de quoz nūo fuerat abrahā patriarcha qui tante iusticie fuit

coram deo. ut ipse deus de ipso abraham defuncto talia testaretur. eo
quod obedierit abraham voci mee et custodierit precepta mea et man-
data mea. et ceremonias legesque servauerit. gen. xxvi. Cui quid-
em abrahe in vita sua fuit a deo dictum. Tu autem ibis ad pa-
tres tuos in pace sepultus in senectute bona. gen. xv. Dic mihi
obsecro quomodo posset dici de tanto patriarcha quod per tanta
tempora post mortem fuerit detentus in limbo inferni ubi gra-
ue est iusticia diuina ad quem pertinet nullum bonum irremuneratum
relinquere. si abraham qui omnia precepta diuina ceremonias et
leges custodierit ut ex testimonio diuino supradicto comprobatur
non statim post mortem assumeret ad gloriam suam que est pro-
pria merces sanctorum et iustorum. sed potius eum qui in carcere detentus
per tanta temporum curricula relinqueret. ubi est etiam veri-
tas diuina que abrahe predicta. Ibis ad patres tuos in pace
sepultus in senectute bona. Si enim ipse abraham non ad diuini-
nam visionem in qua est vera pax fuerit assumptus tempore mortis
sue. sed in limbo inferni fuit reclusus. sic non in pace vera iussit
ad patres. sed nec in bona senectute sepultus ut est manifestum.
Idem dicendum est de alijs sanctis. ut de moysen et aaron et sa-
muel de quibus testatur psalmista. Custodiebant testimonia
et precepta que dedit illis. Si ergo isti per hanc vitam non sta-
tim ad gloriosam vitam volauerunt. sed per quinquaginta annos
usque ad aduentum christi tui fuerunt in limbo inferni detenti opor-
te alterum duorum scedere. aut quod deus non est iustus cum non red-
dat unicuique secundum opera sua. aut quod predicti non fuerunt sancti ne-
que iusti coram deo quorum utrumque sacre scripture testimonijs mani-
feste repugnat.

¶ Distinctio septima

*¶ Capitulum. ii. in quo presupponitur oppositum. scilicet quod peccatum primi
parentis in posteros transfuerit et quod sancti supradicti propter hoc
peccatum detenti fuerunt in limbo usque ad passionem christi. quod qui-
dem presuppositum per auctorem ysaie. probatur et contra probatur arguitur. et
soluitur concludendo ex dicta auctore tria huic proposito pertinentia.*

¶ Paulus.

Ad hoc quod assertio mea quam dicas esse incredibilem et
auctoribus sacris repugnantem. et rationi naturali inconsonam
tamquam vera et nulli veritati contraria seu inconsona so-
lides. seu fundes. oportet ut tibi unum presupponam quod secundum veritatem
fidei catholice firmiter est tenendum. et etiam per sacras scripturas
et doctores tuos esse verum approbatur. quod quidem presuppositum tale

est qđ p̄mū peccatū p̄mī homīis de quo habet̄ gen̄. iij. origina-
lit̄ transijt in posteros. Ex quo sequit̄ qđ abrahā et moyses et
alii quicūq; patriarche seu pphete q̄ntumcūq; sancti nō fue-
runt īmunes ab huiōi p̄cto. s; illud straxerunt p̄ originē. et
ideo iusticia diuina mēis saluat̄ etiam si eos non assumeret
post mortem statim ad gloriā. s; eos in limbo detentos relin-
queret vsqueq; p̄ctm̄ illud p̄mī parentis et impedimentū in-
troit̄ regni celestis inde pueniens sufficienter fuisset p̄ sang-
nē xp̄i sublatū. iuxta illud zacha. tu aut̄ in sanguine testamē-
ti tui emi sisti vinctos tuos de lacu tē. vt sup̄ fuit allegatū.

Saulus. **H**ec respōsio tua non videt̄ sufficere ad
mea soluedum obiecta. s; pot̄ alia supaddis incōueniēcia
qđ patz p̄mo sic. Nam illud qđ p̄supponis qđ p̄ctm̄ p̄mī ho-
mīs originalit̄ transijt ī posteros non fundas nisi in aucte-
tue catholice fidei quā vt nosti non recipio nec reape teneor
Sed quia dicis qđ etiā p̄ scripturas a me recipiendas illud p̄-
suppositū approbat̄ esse vez. Ideo illud debuisses michi p̄mo
allegare tanq; a me recipiendū. nō aut̄ catholicā fidem quā
numq; recepi et sic p̄suppositū tuū ad p̄ns nullū momētū est
quo ad me. Nec solū p̄suppositū tuū n̄ probat̄ p̄ sacre scrip-
ture auctem. s; etiā manifeste sacre scripture stradiat. dicē
enī qđ p̄ctm̄ p̄mī parētis traducit̄ ad posteros p̄ originē ē ma-
nifeste strā sacre scripture auctem. Dicit̄ enī ezech. xviii. fi-
lius nō portabit iniquitatē p̄ris. qđ esset manifeste falsū si
iniquitatē p̄mī parētis posterī seu ab eo vt asseris straherēt

Paulus. **A**d p̄mū tibi respondeo qđ quia docto-
res nostri clarius tradunt istam materiā qm̄ tui. Idcirco n̄
tibi allegauī p̄mo auctes a te recipiēdas. nūc aut̄ volo tibi
ostendere qđ illud p̄ncipale qđ sentiūt doctores nostri circa pec-
catū originale concordat multis auctib; a te recipiendis.

Circa qđ p̄mo allego tibi illū pphētā euangelicū. s. yfaā
qui de omnibus ad xp̄m p̄nētib; multa tradidit decumētā
Ipe enī ppheta in. xliij. caplo hoc de quo agim; exp̄sse tradi-
dit p̄plo isrl̄itico sic dicens. Pater tuus p̄m; peccauit. inter
p̄res tui p̄uicati sūt ī me. et cōtamīauī alias p̄phanauī p̄n-
apes sanctos. et dedi ad interēptionem iacob et isrl̄ in blas-
phemiā. hec ille. que quidē v̄ba si eorū vez sensū l̄ralem recte
fueris scrutat; p̄positū meū manifeste ostendūt. Adā enī qui
fuit p̄mus pater simplr manifeste peccauit p̄mū p̄ceptum

diuinū sibi datū transgrediendo. gen. iij. ppter qđ quidē pec-
catū pñapes scī. s. patriarche et alij iusti ab eo descendētes
fuerūt cōtamiati eo qđ fuerūt sepati a dō diuina visione ca-
rentes sic cōtamiati a templo sepabant. ¶ **Saulus.**
¶ **Ex** hac autēte non habes ppositū tuū ppter duo. pmo qđ
hoc qđ dicit pater tuus pmo s. m. autores nros non intelligit de
adam. s. de abrahā qui uocat⁹ fuit a deo p multaz genarū
gen. xviij. et papue p pmo s. fidelū. vnde cōiter dicit p fidei
eo qđ fuit pmo in publicatōe diuini nomis ut habet gen. xii.
Quicquidē p abrahā peccauit dubitās de diuino pmissio qđ
dixit. dñe deus quō sare possum qđ possessor sum eam. gen.
xv. Scđo quia hec expositio tua non scordat cū hoc qđ sequit⁹
Et interptes tui puaricati sūt in me qđ intelligit de aaron et
moysē qui puaricati sūt ad aquā cōtradictōis. nuū. xx. que
quidē puaricatio non transiuit in posteros sicut nec peccatū
abrahe. Et ideo bene ssonāt adinuicē ista duo pcta pdicta.
ñ aut pctm ade qđ ut asseris ad posteros tñsmisit. ¶ **Paul⁹**
¶ **Primū** qđ dicit abrahā peccasse dubitādo de diuino p-
missio et qđ intelligit de eo illud ysaie. pater tuus pmo peccauit
nō p stare. tū quia abrahā ñ legit fuisse improbat⁹ de aliquo
pcto. et multo mi⁹ de infidelitate seu dubitatōe in fide. s. po-
a⁹ in hac visione gen. xv. ei⁹ fides cōmendat cū ibidē pmiti-
tur. Credidit abrahā deo et reputatū est ei ad iusticiā. tū qđ
in hoc qđ dicit. dñe deus quomodo sare possum qđ possessor
sum eam. etiā s. m. doctores tuos nō querebat dubitādo de di-
uino pmissio. s. querebat a deo ut reuelaret sibi p quē cultū
diuinū consuaret illa terra pmissionis i semie suo. vnde et
ibidē fuerunt sibi reuelate spēs aialū. ex quib⁹ sacrificia in
futuro erant fienda in templo. Subdit enī ibi. Accipe tibi
vitulū tē. p que quidē sacrificia debito modo deo oblata cō-
suanda erat possessio terre pmissionis. Tum qđ in illa re-
uelatōe abrahe facta de⁹ firmavit pactū cū abrahā. ut habet
ibidē. scedens ei qđ iret ad pñes suos in pace. vnde nullo mo-
do dicendū est de abrahā qđ peccauit pcto supdicto. Restat
igit qđ cū dicit pater tu⁹ pmo peccauit. intelligit de pmo pa-
tre simplr. s. de adam. Cui⁹ pctm non solū expse tradit in
lra gen. iij. ut dictū est. s. etiam qđ pena illi⁹ pcti in suā po-
steritate transiuit. oīa enī penalia que i pdicto capitulo gen.
ij. xmenē que sūt alias fuerūt a deo diffinita ppter pctm ade

ut cum dicit. maledicta terra in ope tuo. et in labore come-
des et. filii quod dictum est mulieri. in dolore paries filios et. omnia
transierunt in posteros ut habemus per rei evidenciam. et per omnes pec-
catum ipsi a deo transiit in posteritatem quo ad culpam alias esse
dare penam sine culpa quod est inconueniens. **Silr** quod dicit scdo quod
hoc quod dicit. interpretes tui peruicaci sunt in me. intelligit de
aaron et moyse qui peccauerunt ad aquas contradictonis. **nu.**
xx. nullo modo sonat ratio. licet quidam ex nostris hoc videant
sentire. tam quia moyses et aaron nunquam leguntur interpretes di-
ci in scriptura sacra sic de Esdra legitur **Neemie. viij.** qui le-
gem domini populo exponerebat. sed potius dicuntur prophete domini. **Constat**
autem quod gratia prophetandi distinguitur a gratia interpretandi. multi enim
interpretantur scripturas sacras qui non prophetant et econtra. tunc quia
peruicaci addit super rationem peccandi. importat enim transgres-
sionem legis per alios ut habet per auctorem catholicorum. quod non potest
dici de aaron et moyse quorum peccatum ad aquam contradictonis non
fuit ita graue ut peruicatio debeat dici. ut patet bene consideranti
illud capitulum **nu. xx.** ubi de hac materia agitur. tum quia eorum
peccatum non fuit commissum circa legis interpretationem ut littera hic vi-
detur sonare. **Cum** enim dicit interpretes tui peruicaci sunt videtur in-
telligendum quod in ipsa interpretatione fuerunt peruicaci. **¶ Saul?**
¶ Si hoc quod dicit interpretes tui peruicaci sunt in me. non intel-
ligitur de aaron et moyse ut dicebam. dic ergo tu de quibus intel-
ligendum est. et ut littera conuenienter intelligatur oportet quod assignes in
aliquo peccato correspondens peccato ade in hoc quod transierat ad poste-
ros. hoc enim sonat littera cum quasi per penam utriusque peccati sub-
dit. **Et** cotamianum principes sanctos et. **¶ Paulus.**
¶ Verum dicit in hoc quod propheta in predicto capitulo facit mentio-
nem de duobus peccatis que ad posteros transierunt. **Silr** et de pe-
nis illis peccatis correspondentibus. primum enim peccatum fuit peccatum ade
quod transiit in posteros per originem ut iam dixi. de cuius peccati pena
eodem correspondente dicit propheta. **Cotamianum** principes sanctos.
Et est sensus quod propter peccatum ade de quo dixerat. pater tuus pri-
mus peccauit. et principes sancti. scilicet patriarche et alii iusti ab
adam descendentes qui de diuino consortio gaudere debuissent fue-
runt a deo perphanati diuina visione carentes tanquam perphanati
Secundum vero est peccatum phariseorum qui fuerunt doctrine talimu-
dice doctores et inuentores per quam quidem doctrinam legem interpretati
sunt per se. et prope dicuntur interpretes et peruicatores. interpretes

quidē qz non legem dederunt nec suam doctrinā tradunt ut
p̄phete. s; vt legis expositores seu interptes. et hī quidē p̄prie
dicunt p̄uicati in deū qz p̄ alijs īsgressionē legis cōmiserunt
p̄ falsam legis īc̄pretatōez quā in suis posteris vsqz in
hodiernū diē īsportarūt. de quoz falsa doctrina plura scrip-
si ī addicōib; ysaie caplo. xxxiiij. et zacharie. v. vide ibi. et
dño dirigente inter me et te forte erit singulare colloquiū de
cui⁹ p̄cti pena p̄pheta subdit. **Et** dedit ad ītēptionē iacob
qđ fuit impletū p̄ romanos qui illam nationē pharisaicam
que iacob solo nomie dicit cum tēplo et suis cērimonijs ad
īntēptionē dederūt. **Et** p̄ncipes eccl̄ie in blasphemā. quia
sūt dēmpnati p̄ totū orbem tanqz blasphemī. qđ totū fuit in
vindictā sanguis xp̄i qui p̄ falsas ītēptationes phariseo-
rum effusus fuit. de qua vindicta sanguis xp̄i dño scedente
pleni⁹ loqmur. **Et** sic habes hec duo p̄cta denūciata p̄ p̄pham
que ī posteros transierūt. licz dñi smode. qz p̄mū p̄ originem.
scdm vero p̄ imitatōez. habes etiā ibidē penas eis cōrūden-
tes. **Silr** in eodē textu repies si recte scrutat⁹ fueris p̄ncipa-
lia remedia vtriusqz p̄cti sup̄dicti. **¶ Saulus.**
¶ Placet michi vt de doctrina pharisaica seu calnudica
quā reputo sanctā et veram seorsum loquarī. **Silr** et de vi-
dicta xp̄i tui quā dīcis esse factā p̄ romanos quia ista non
p̄prie spectāt ad p̄ns colloquiū vbi p̄ncipalit̄ agim⁹ de p̄cto
originali. s; quia in hoc caplo ysa. non fit mentio de passiōe
xp̄i tui vt dīcis. nec etiā de remedijs horū peccatorū put en
videris asserere. Idcirco volo qz ista michi amplius declares
¶ Paulus. **¶** Si bene scrutatus fueris hoc totū p̄prie
ibidē īuenies hec duo que petis. In hoc enī capitlo omissis
causa breuitatis multis que ibidē tradunt manifeste repies
qz ibi p̄pheta in p̄sona dei seu xp̄i sui cōquerit de tribulatōi-
bus seu penis quas p̄ eoz p̄ctis passus fuit. dīcit enī ibi po-
pulo in p̄sona dei sic. verūtamē me hūire fecisti in p̄ctis tuis
quia de⁹ p̄ peccatis ppli expiādis formā hui⁹ accepit. qz nullo
modo de deo talis fuit⁹ posset verificari h̄m deitātē. **Et** sequit̄
vltra. p̄buisi michi laborē in iniquitatib; tuis. qā p̄cta hu-
manī gñis fuerūt occasio vt laborem passionis xp̄us susti-
neat vt in caplo. liij. alias allegato. **Et** sic habes qz in hoc ca-
pitlo fit mēto de passione xp̄i. De remedijs aut̄ hōz p̄ctoꝝ
in p̄ncipio seq̄ntis capli. s. xliij. p̄pheta manifeste ait dīcēs

Noli timere sue me? iacob tē. q. d. licet peccata sup̄dicta gra-
uia sint. nec p̄ puz hoīez p̄nt remediari. s; p̄ verū deū de quo
sup̄ statim dixerat. Ego sum qui deleo p̄cta tua tē. tū quia p̄
aquā baptismalem et infusionē spūs sancti ista sūt remedi-
anda. de quo dicit. effundā aquam sup̄ sicientem tē. Et ultra
Effundam spm̄ meū sup̄ semē tuū. et bñdictionē meam sup̄
stirpem tuam. que quidē oīa s̄sonāt p̄posito meo. eo modo q̄
ph̄s dicit. oīa s̄sonāt vero p̄mo ethiꝝ. S; quia p̄ singula cō-
tenta in hoc caplo discurrere esset valde tediosū et forte non
magis vāle. Ideo ex omībz in hoc caplo stentis sufficiat mi-
chi tria colligere. vnū est q̄ p̄ p̄ctm̄ p̄mi parētis p̄ncipes sc̄ti
fuerūt cōtamiatī. i. p̄phanatī. de quo dicit. p̄r tuis p̄m̄ pec-
cauit et cōtamiāuit p̄ncipes sanctos. Scdm̄ est q̄ p̄ ppli pec-
catīs deus seu xp̄s fuit suus filr et pass⁹. de quo dicit. hui-
re me fecisti in peccatis tuis. et p̄buiisti michi laborem i inī-
quitatibz tuis. Tercū est q̄ peccata fuerunt remedianda p̄
effusionē aque et spūs. de quo dicit. Effundam aquā sup̄ sic-
entem. et effundā spm̄ meū sup̄ semē tuū. et bñdictionē meā
sup̄ stirpem tuā.

Septē distictōes.

¶ Capl'm. iij. in quo vltērius altercat sup̄ p̄dictam auctem
ysaie ostendēdo ex ea statū antiquoz patrū p̄ mortē ante ad-
uentū messie. ad cui⁹ s̄firmacōez inducunt alie auctes apud
hebreos autētiē.

¶ Saulus.

Habeo mentē tuā de contētis in hoc caplo ysaie. Sed
dimissis alijs que nō sūt p̄nūc inter me et te agenda
s. de pharisaica doctrina et hui⁹i in hoc de quo agim⁹
I. de p̄cto p̄mi parentis. video manifeste cōtē te illud verbū
qđ hic dicit. Et cōtamiāui p̄ncipes sanctos. qđ exponis de
p̄cto p̄mi parentis in eos deriuato qđ non cōsonat rationi.
Nam p̄ncipes sancti. s. patriarche et p̄phete p̄ hoc p̄ctm̄ non
remanserūt cōtamiati cū de eoz sanctitate et iusticia post eo-
rum mortē plures scriptura testaē. vnde nō possz de eis veri-
ficari illud verbum. et cōtamiāui p̄ncipes sanctos. Ille enī
qui est cōtamiat⁹ non vere dicit de eo quod est sanctus.

¶ Paulus. *¶* Si bene consideras verbū qđ ibi ponit
in hebraico vbi nos habem⁹ et cōtamiāui non sūt p̄prie cō-
tamiatōz. s; sūt p̄phanatōz. p̄phanū autē qñq; sūt idē qđ cō-
tamiatum. qñq; vero sūt non sanctū licet non sit imūdum
sicut hoīes layci dicunt p̄phanī eo qđ nō sūt i sacris s̄stituti.

*p̄phanū qđ
sūt*

non tamē ex hoc sunt imundi. unde pphare qđ i hoc loco
dicit a ppheta fm hebraicā veritatem nō est intelligendum
pmo modo. s; alio modo tm qđ bñ verificat de patriarchis et
alijs iustis antiqui testamēti qui licet non fuerūt imundi ex
derivatione peccati originalis in eos. eo qđ fuerunt ab eo mū-
dati p sacramentū circūcisionis et sacrificia t huiōi. fuerūt
tamē pphari inq̄ntum fuerūt a diuina visione in alia vita
separati vt dictū est. ¶ **Saulus.** ¶ In hoc qđ modo di-
cis p̄supponis duo. vñū est qđ patriarche et alij sancti seu in-
sti antiqui testamēti fuerūt mundati p sacramentū circūcisi-
onis a pctō originali. Aliud est qđ asseris p̄dictos sanctos a di-
uina visione in alia vita fuisse separatos. Que quidē duo vi-
dent a diuicē strari. nulla enī ratio est. ppter quā sancti a
diuina visione post hāc vitam debuissent separari nisi ppter ma-
culam originalis pcti quā dīcis ip̄os cōtra xisse. s; si ab illa
macula p sacramentū circūcisionis sūt mundati. restat qđ
huiōi sancti p mortem essent absq; macula alicui? pcti. et
p̄ q̄ns qđ statim debuissent diuina visione frui. et p̄ q̄ns post
hāc vitam non debent dici pphari. ¶ **Paulus.** ¶
¶ Vtrūq; p̄dictorū que p̄supposui habeo per auctes a te rea-
piendas. p̄mū enī habeo p auctem totā synagoge tue. que
vt nosti habent orationes seu b̄ndictiones p̄as a magno tē-
pore ante destructionē templi ordinatas p quolibet p̄cepto
diuino sic qđ qñ aliquid p̄ceptū implet dicit p̄rie benedictio
correspondens illi p̄cepto. vt habet valde large i libro talmu-
dico qui dicit baraboth in caplo baraoe. unde cñ sacramen-
tum circūcisionis circa aliquem in die. viij. a sua natuitate
put deus abrahe p̄ceperat. gen. xxi. caplo implet. tūc dicit
publice in p̄ntia oīm arcūstancū a arcūcīdente quedā b̄ndi-
ctio sub hac forma. B̄ndict? dñs de? noster qui sacrificauit
dilectū ex utero. et p̄ceptum in carne sua posuit et posterita-
tē suā signauit in signo federis sancti. Idarco merito huiōi
deus. vñū pars n̄ra et fortitudo n̄ra mandauit erui dilectū
semen sanctū consanguinitatē n̄ram ab infero. ppter fed? suū
qđ in carne n̄ra posuit. b̄ndict? dñs deus iniens pactum seu
fedus. hec in p̄dicta oratione. Ex qua habes manifeste qđ
merito circūcisionis deus mandauit erui ab iferno arcum-
cīsum qđ nō p̄t intelligi nisi p hoc qđ p huiōi fedus seu pactū
s. arcūcisionis debebat erui arcūcīsi a peccato originali. pueri

enī octo dierum non poterant esse obnoxii aliquo peccato actu
ali. s; solū originali. ¶ **Saulus.** ¶ Verū est q̄ ora
tiones statute p̄ p̄ceptis sūt autentice apud nos tanq̄ a seni
oribus antiquis et p̄phetis ordiate. s; ex hac orōne nō potes
fundare intentū tuū. tum q̄ in ea ponunt verba obscura q̄
nō bene declarant ut cū dicit. s̄cificauit dilectū ex utero m̄.
que verba indigent vltiori declaratiōe ad hoc ut exinde pos
set sumi argumentū. tū quia in p̄dicta orōne habet q̄ arcū
cisi erunt ab inferno. non autē q̄ sint a deo separati post hanc
vitam put tu dicis. ¶ **Paulus.** ¶ Verba p̄
dicte orōnis satis sūt clara hystoriā que exordiu arcūcisiōis
narrat s̄cificanti. deus enim dedit sacramentū arcūcisiōis
abrahāe anteqm̄ ysaac nascere. ut habet gen. xviij. 7 in eodē
cōtextu p̄nunciavit ei natiuitatē ysaac futurā. et statim p̄
p̄ceptū sup̄dictū abrahā q̄i centenariū arcūcidi se. arcum;
cidi ē hysmael filiū suū qui tūc erat. xiiij. annor et totā fa
miliā. ysaac autē nō fuit tunc arcumcisi cum nondū esset
natus. s; in viij. die p̄ natiuitē suā qd̄ erat temp̄ p̄p̄m a
deo p̄signatū arcūcisi fuit ex quo ysaac dicit ex utero s̄cifici.
ficat. quia abrahā erat iam arcumcisi anteqm̄ ysaac ge
nuisset qd̄ n̄ p̄t de abrahā et ysmāel intelli. vnde cū dicit de
s̄cificauit dilectū ex utero et p̄ceptū in carne sua posuit. cōiē
intelligit de ysaac rōne p̄dicta. Alia vero stenta in p̄dicta
orōne clara sūt et vera. Aliud vero qd̄ dicis q̄ ex p̄dicta orō
ne nō habet q̄ iusti erant separati a diuina visione post mortē
s; solū q̄ eruerent p̄ arcumcisiōnē ab inferno. cōcedo tibi nec
ego illam orōnez induxi ad hoc p̄bandū. s; solū ad p̄mū. s.
q̄ pueri qui adhuc sūt innocentes cum sint in viij. die nati
uitatis sue erunt ab inferno p̄ sacrm̄ arcumcisiōis. ¶ autem
iusti q̄ntūcumq; s̄cificati ante aduentū messie fuerūt a paradiso.
et p̄sequēs a diuina visione separati ex alijs autēbus posses
habere.

Distinctionis sexte.
¶ Capitlm̄. iiii. in quo inducunt alie anctes ex quibus com
probat q̄ sancti antiqui testamenti post mortē non ibāt ad
paradisum vbi est locus beatorum nec etiā ad iehennā. s; ad
quēdam locū qui a doctozibus hebreozū suburbū paradisi
vocat. non obstante q̄ p̄dicti sancti decessissent ab hac vita
mundi non solum a peccato actuāli. sed etiā originali. ¶

¶ **Saulus.** ¶

Allega michi illas rogo. **¶** Paulus. **¶** In
glosa sup gen. que dicit beresich **Rabba** super illud
verbū. hee sūt gñationes celi et terre cū crearent̃ rē.
gen. ij. Quidam ex antiquis doctoribus dicit q̃ res in p̃mor
dio fuerūt create a deo s̃m plenitudinē s̃m p̃fectionē suam.
Et qm̃ peccauit adam diminuta sūt et corrupta. et vltimus
non erunt reuertētes ad decentem statū donec veniat filius
phares de quo fit mentio **Ruth** vltimo cū dicit. iste sūt ge
neratōes phares. p̃ filiū autē phares intelligit messiam qui
de phares descendit. qui quidē **Rabbi** seu doctor fūdat ibi:
dem intentionē suā in quadā cathag̃yria l̃rali sic. **Nā** ista
dictio toldoch in hebraico significat idē qd̃ gñationes in la
tino. que quidē dictio sicut et multe alie s̃fuerūt in hebrai
co scribi dupl̃r. vno modo plene et hoc cū interponunt̃ ī di
ctōe l̃re vocales que ad hoc cōiter req̃runt̃. Alio modo scribū
tur dictōes diminute et hoc cū non iñponunt̃ vocales cōit̃
requisite. quo posito scrutant̃ scripturas sacras hebraicas
manifeste patz q̃ hec dictio toldoch scribit̃ plenarie solum
in duobus loas. quoz vn⁹ est cū dicit̃ hee sūt gñationes celi
et terre gen. ij. qd̃ fuit dictū ante p̃ctm̃ ade. **Scds** vero est cū
dicit̃. hee sūt gñationes phares **ruth** vltimo. Iste due told
och seu gñationes solū scribunt̃ plenarie. s̃. cum om̃ibz vo
cabulis requisitis. **Alie** ṽo toldoch ṽbicumqz scribunt̃ di
minute scribunt̃. quia ī qualibet deficiat vna l̃ra vocalis que
req̃rebat̃ ad hoc q̃ esset plene scripta. vt cū dicit̃. hic est liber
gñationis adam gen. ij. Et hee sūt gñationes noe gen. x.
Et hee sūt gñationes filioz noe gen. x. Et hee sūt gñationes
sem gen. xi. Et hee sūt gñationes ysaac gen. xxv. et sic de
ceteris que om̃s scribunt̃ diminute p̃terqm̃ p̃dicte due. **Ex**
quo scludit doctor p̃dicte q̃ dictū est. s̃. q̃ res humane et hō
in sui creatōe fuit in sua p̃fectōe creat⁹ et p̃ p̃ctm̃ diminue
et sic fuit vsqz ad filiū phares. i. messiam. **¶** **Saulus.**
Hec sclusio non sequit̃ ex illis p̃missis. licz enī qnqz hec
dictio nō scribat̃ plene qnqz diminute in scripturis. nō tam̃
ex hoc de necessitate sequit̃ id qd̃ scludis. **¶** **Paulus.**
¶ Licet sclusio non videat̃ sequi de necessitate l̃re vt tu di
ds nichilom̃ tenenda est aucte doctoris scludentis. p̃sertim
cū tui doctores antiqui illa que fuerūt sibi tradita a p̃phetis
applicabant quibusdā mutationibus seu signis aut figuris.

in sacris eloquijs stētis put tu nosti frequentē faciūt. fuerūt
etiā et alij Rabini seu doctores huic snie sformes qui dicūt
q omīs patres fuerunt in suburbanis paradisi vsqz ad aduen
tum filij phares. ¶ **Saul.** ¶ Dic michi qui sunt
alij doctores nri hoc sentientes vt ex multoz testimonijs in
tentio tua firmi fundēt. ¶ **Paul.** ¶ Quidam do
ctores tui de hac materia loquentes asserūt q pphete et sācti
p̄res antiqui testamēti descendebāt in inferno p̄ hanc vitā qd
p̄bant p hoc. Nam abrahe fuit dictū a deo gen. xv. tu ibis
ad p̄res tuos. Ex quo arguit Ra. rahamay q qā p̄res ab
rahe fuerunt ydolatre. vt patz josue. xxiii. sequit q abrahā
qui ad illos p̄res uuit p̄ mortē descendit ad infernū vbi pa
tres sui erant. Idē dicūt de ysaac de quo dicit gen. xxxv. des
cendit p̄ mortē ysaac et mortuus et addit est ad p̄los suos. Idē
de iacob gen. vlt. Idē de dauid. iij. Re. ij. Et dormiuit da
uid cū p̄ribz suis. Ex quibz satis pbat q p̄res sācti antiqui
testamēti p̄ mortē non ibant ad paradisu vbi deus videt be
atifice a sāctis. s; p̄ribz suis aggregabant. quoz multi de
p̄mis fuerūt ydolatre vt dictū est. ¶ **Saul.** ¶ Iste
doctor quē allegas crudelissime se habet contra sanctos nros
antiqui testamēti. Condemnat enī abrahā ad infernū asse
rens q uuit ad p̄res suos p̄ mortem. s. ad thare qui fuit ydo
latra. et sic ex dicto isti si sic intelligat vt tu vis. sequit q
p̄r abrahā et sancti patriarche ab eo descendentes p̄ mortē n̄
solū fuerūt sepati a diuina visione. s; etiā fuerunt in infer
no vbi nulla est redemptio vbi fuit thare et alij ydolatre p̄
decessores eozū qd est oīno absurdum. nec sic credo q sit p̄sen
taneū doctrine tue catholice. ¶ **Paulus.** ¶ Ab
sit q s̄m verā doctrinā catholicā abrahā nec p̄dicti sancti
patriarche in infernū descendissent p̄ mortē sic thare et alij
similes qui fuerūt p̄res abrahe s̄m carnē. s; si bñ scripturas
de hoc loquētes scrutat fueris repies q abrahā et patriarche
licz p̄ mortē non fuerūt in inferno vbi est locus dāpnatoz
non tamē ascenderūt in celū vbi est locus b̄toz. s; fuerunt i
inferno nō in loco penali sic dāpnati s; in loco vbi quīs di
uina visione carebāt. nullā tamē iehennalē sentiebāt penā.
erāt etiā ibi securi de visione diuina b̄tifice habēda. quiquidē
locus apud tuos doctores vocat suburbū paradisi vt dictum
est. apud nros nō limbū que noīa licz diūsa idē significant

ut dictum est. ¶ **Saulus.** ¶ Indica michi quomodo
scripturas scrutando hoc quod dicis reperiā. ¶ **Paulus.**
¶ Quod autem abraham qui fuit primus in publicatōe vere fidei ut
dictum est. non iuit ad locū beatorū statim post mortē satis pa-
tet per illud verbum super allegatum. scilicet cum a deo fuit sibi dictum
Tu ibis seu ingredieris ad pres tuos. Constat autem ut iam
dictum est quod pres ipsius abrahe deos alienos coluerunt. ut super
allegatum est. Et sic ex hoc quod dicitur. ingredieris ad pres māi-
feste intelligitur quod abraham post mortem non erat iturus ad lo-
cum beatorū. non enim ibi erant pres eius. Sed in hoc quod statim
subditur in pace. habet manifeste quod abraham non erat itu-
rus ad locū dampnatorū ubi nulla est redemptio. nec per deum
pax. Si enim impius in hac vita exiitibus non est pax ut ha-
bet ysa. xlviii. caplo. In persona quorum et psalmista dicebat
Non est pax ossibus meis a facie peccatorū meorū. quanto magis
impiis qui post hanc vitam iam in terminō dampnatōnis exi-
stunt nulla possit esse pax. Nichil enim habent nec expectant
habere quod suū appetitū quietet. unde ex hoc quod fuit dictum abra-
he quod iturus seu ingressurus erat in pace. necesse est dicere quod ab-
raham post mortē quis non statim iuit ad locū beatorū. tamē
non ad locum dampnatorū post mortē erat iturus. sed potius ad
locum pacificū ut dictum est. Et sic ex ista pronuntiatiōe abrahe
facta sane intellecta habes manifeste quod abrahā post mortē non iuit
ad infernū inferiorē put significat locū dampnatorū de quo
ps. Eruisti animam meam de inferno inferiori. sed ad locum a pe-
na immunē et securū de beatitudine habenda. quā in pace de qua
pace ysa. lvi. veniet pax et requiescet in cubili suo qui am-
bulat in directiōe. pax enim non habet nisi ubi appetitū quietas-
tur. Idem dicendum est de alijs patriarchis. ¶ **Saulus.**
¶ Licet abrahe fuit dictum quod esset iturus in pace post mortem.
non tamen alijs patriarchis legitur hoc dictum fuisse. et sic ex dicta
auctore non potes concludere quod de alijs sanctis sit idem dicendum
in hac materia sic de abraham. ¶ **Paulus.** ¶ Licet
de ysaac non fuit dictum quod esset iturus in pace. tamen de ipso de
functo legitur. Et additum est ad populos suos gen. xxxv. quod intel-
ligitur de abraham et alijs qui in suo sinu seu receptaculo erant
qui erant in pace cum abraham ut dictum est. unde non oportet
bat repetere in quolibet successive quod erat iturus in pace. sed
sufficiebat dicere quod iret ad populum suū vel cum patribus suis.

additus seu aggregatus est. ex quo iam ibi erat abraham
collocatus tanq[ua]m p[ro] fidelium cui exp[re]sse fuerat dictu[m]. Ibis in pa
ce ut dictu[m] est. ¶ **Saulus.** ¶ **Licet** abraham fuis
set vn[us] de sanctis patriarchis non t[ame]n fuit p[ri]m[us] eor[um]. p[ro]p[ter] ei
fuit adam et noe et alii sancti qui abraham p[re]cesserunt. Ideo
non videt[ur] ratio quare abrahe soli fuisset dictu[m]. Ibis in pace
et nulli alior[um] p[re]cedentiu[m]. ¶ **Paulus.** ¶ **Qua**nvis
alii sc[i] p[re]cesserunt abraham in t[em]p[or]e. t[ame]n inter om[n]es sanctos ab
raham fuit p[ri]m[us] i[n] sepando se a cet[er]is fidelib[us]. ut habet[ur] gen[esis] .xij.
Sic[ut] in publicando nom[en] d[omi]ni. ut ibide[m]. fuit etiam p[ri]m[us] i[n]
recipiendo signaculu[m] fidei i[n] circ[um]cisione. gen[esis] .xvij. Fuit etia[m]
p[ri]m[us] i[n] recipiendo a deo p[ro]missione[m] de messia venturo. gen[esis]
.xxij. Sic[ut] fuit p[ri]m[us] i[n] habendo sepultura[m] sepatam ab infide
lib[us] gen[esis] .xxij. vnde n[on] i[m]merito fuit abrahe exp[re]sse den[un]ciata
pax p[ro] mortem ut ex illa alijs ei adherentib[us] intelligeret co
cedi. Et ideo s[ecundu]m doctrina[m] sancta[m] summi i[n]gri[n]i sanctoru[m]
requies synus abrahe dicit[ur]. eo q[uod] sibi fuit pax p[ro] mortem de
n[un]ciata i[n] qua fideles olim quiesceba[n]t ut dictum est. ¶
¶ **Saulus.** ¶ **Cum** eni[m] abraham et alii iusti qui p[re]ces
serunt aduentu[m] tui messie ab hac vita migrauerunt i[n] sta
tu iusticie ut ex testimonijs scripturaz pat[et]. nec etiam i[n] eis
fuit macula originalis p[ec]c[ati] cum p[er] circ[um]cisione[m] ab eo mun
dabant[ur] ut tu asseris. non videt[ur] ergo ratio quare hui[us]modi sancti
non statim intraret regnu[m] celeste p[ro] mortem. s[ed] i[n] suburbio pa
radisi detinerent[ur]. ut sup[er] dictu[m] est. legi[ti]m[us] ei p[er] .xi. Semiantia
iusticia[m] merces fidelis. que quide[m] merces iusticie habet i[n] in
troitu regni celestis. no[n] ergo patrib[us] iusticia[m] seminantib[us] deti
nenda esset seu retardanda eor[um] merces. ¶ **Paulus.** ¶
¶ **Ab** ingressu regni celestis non solu[m] impedi[re]bat p[ec]catu[m]
singulorum. s[ed] etiam p[ec]c[atu]m co[m]mune[m] toti[us] nature humane q[uo]d est pec
catu[m] p[ri]mi p[ar]etis. Legi[ti]m[us] eni[m] gen[esis] .ij. q[uod] p[ro] p[ec]catu[m] p[ri]mi p[ar]etis
collocavit de[us] cherubin et flammeu[m] gladiu[m] atq[ue] v[er]satilem
ad custodiendam via[m] ligni vite. Et quia licet quilibet sanct[us]
p[ro]p[ter] op[er]a iusticie purgaret[ur] a peccato q[ua]n[tu]m ad em[un]datione[m] p[ro]p[ri]e
p[er]sone. non t[ame]n alicui[us] fides vl[tra] iusticia[m] sufficiebat ad remo
uendu[m] impedimentu[m] q[uo]d erat p[er] reatu[m] toti[us] humane nature.
qui quide[m] reatus p[er] passionem xpi vniuersaliter remot[us] est. vnde
ysaie sup[er] .liij. **D**ens imposuit i[n] eum peccatu[m] o[mn]i[u]m nostru[m]
Iocarco sancti usq[ue] ad passionem ei[us] fuit impeditu[m] ab ingressu

celestis glorie. Et hoc est qđ doctores tui asserunt dicentes. qđ
sancti erant in suburbio paradisi vsq; ad aduentum filij pha-
res vt sup̄ allegatū est. **Diffinitio sc̄te.**
Capitulū. v. in quo dat̄ ratio quare quedā penalia qđ fue-
runt imposita humano generi p̄ p̄c̄m ade nō fuerūt amota
p̄ passionem xp̄i p̄ quam fuit inoultū peccatū originale.

Saulus.

Sita est vt tu asseris qđ p̄ passionē xp̄i tui seu mes-
sie remotū fuit peccatū originale q̄ntū ad culpā seu
reatū qđ quidē peccatū vt dīcas p̄inet ad totā natu-
ram humanā. sequereē qđ peccatū p̄dictū p̄ eandem passiōē
esset remotū etiā quo ad penā. cum pena nō dat̄ iuste nisi p̄
culpa. Constat aut̄ qđ penalia que a deo fuerunt diffinita cō-
tra humanū genus p̄pter ade peccatū. adhuc remanent post
passionē xp̄i tui sicut antea. Remanet enī illud penale qđ
dīcē. In sudore vultus tui etc. Sīl'r cum dīcē mulierī. In do-
lore paries filios etc. Remanet etiā clausura paradisi terres-
tris quā sup̄ allegasti que oīa habent̄ gen̄. iij. Ex quib; pa-
tet manifeste qđ p̄c̄m originale non fuit ablatū p̄ passionē
xp̄i tui q̄ntum ad penam. et p̄ oīs nec q̄ntū ad culpam.

Paulus. **S**i bene attendisti ea que sup̄ tibi dīxe-
ram cum de modo redemptionis per messiam facte agerem.
facile possis ad hoc qđ nunc obias r̄ndere. Ostendi enī tibi
ibidem qđ redemptio p̄ xp̄m p̄missa in p̄phetis erat intelligē-
da sp̄ualis que est p̄ior et p̄fectior q̄ t̄p̄alis. vnde victoria
sua in redimendo non debet intelligi p̄ vim armorū. s; sua vi-
ctoria intelligenda est p̄ut vicia per virtutes vincunt̄. Sīl'r
et habundancia seu affluencia bonorū. sīl'r et libertas que in
suo aduentu legunt̄ p̄mitti intelligende sūt de habundancia
bonorū sp̄ualū. s. virtutū. Sīl'r et libertas intelligē de liberta-
te a peccato. nō aut̄ a subiectione humana. Illa enī intelli-
genda sūt fuisse p̄missa p̄ xp̄m que requirunt̄ ad consecutio-
nem vere redemptionis que in vltima beatitudine consistit. nō
aut̄ illa que indifferenē se habent ad hoc. et multo min⁹ que
quādoq; impediūt. sicut est bonorū t̄p̄aliū affluencia et hui⁹
modi. p̄ut sup̄ est ostensū. vnde in p̄posito dicendū est qđ per
passionem xp̄i et eius veram fidem remotum fuit peccatum
originale quantum ad culpam que impedit consecutōē vlti-
mi finis. s. beatitudinē. Illa aut̄ penalia de quib; arguis. s.

q̄ in sudore vultus tui rē. et in dolore paties filios et huiusmodi
indifferencia fuit ad cōsecutōz vltimū finis. siue enī homo la-
borādo comedat vel nō laborando p̄t consequi vltimū finem
si in cognitōe dei et alijs ad hoc p̄nentibz se habeat vt debet.
et ideo ista nō fuerunt amota in redemptione spūali p̄ xpm
facta. ¶ **Saulus.** ¶ In pena peccati ade pōit⁹ fuit
gladi⁹ versatilis ad custodiendū viā ligni vite vt tu allega-
sti gen. iij. hoc autē est spūale vt videt. et tamē remanet post
passionē. null⁹ enī legiē paradisi terrestrem intrasse post passi-
onē xpi tui. sic nec antea. nisi forte qd̄ dicit de Enoch et he-
lia qui fuerunt ante passionē xpi tui. ¶ **Paulus.**

¶ Intrare paradisi terrestrem nō requiritur ad bonū spūale.
Ita enī p̄t homo ibidez exi⁹s peccare sicut extra exi⁹s. adam
enī ibi peccauit. et ideo amouere istam clausurā non requi-
rit nēcio ad ultimā beatitudinē s̄sequēdam. Secus autē est de
clausura celestis paradisi cui⁹ ingressus requiritur ad verā beati-
tudinē s̄sequendā. vnde et ap̄tionē ianue celestis paradisi opa-
ta est passio xpi. nō autē amotionē clausure paradisi terrestis.

Distinctione sexte 2^a

**Capitulum sextū in quo arguitur diuersimode contra ea que
dicta sūt de peccato originali et soluntur argumenta**

¶ **Saulus.**

Ad id quō intendis fundare in auctōribz q̄ peccatū
p̄mi hominis originalit̄ transiit in posteros. s; adhuc
remanet vt rīdeas michi ad hoc qd̄ legiē ezech. xviij.
filius nō portabit iniquitatē p̄ris. Si enī peccatū p̄mi parē-
tis posterū sui ab eo p̄ originē exerūt p̄dicta vba p̄phete erūt
manifeste falsa. ¶ **Paulus.** ¶ Quod dicit a pro-
pheta. filius non portabit iniquitatē p̄ris. verū est. non ei
p̄mi filius spūalit̄ p̄ p̄cto p̄ris. nisi sit p̄iceps peccati eius
sicut est i p̄posito. deriuat enī p̄mū p̄ctm p̄ris p̄ originē in fi-
liū sicut et peccatū actualē deriuat a p̄re in filiū p̄ imitatio-
nē. ¶ **Saulus.** ¶ Ex hac tua r̄sione sequit̄ q̄ aīa
humana que est subiectū culpe traducere p̄ originem qd̄ est
contra textū sacre scripture. Legiē enī gen. ij. vbi de creatōe
hominis agiē. spirauit i faciem suā spiraculū vite. p̄ qd̄ verbū
fm̄ om̄s intelligiē q̄ aīa humana p̄ creationē in corpore hu-
mano a deo immediate infundit̄. et p̄ om̄s nō ēduat̄ p̄ originē.
cōsequēcia patet ex hoc. nam si culpa que est quoddā accidēs

in aia p originē traducere. oporteret q ei⁹ subiectū .s. aia p
originem trāsiret. acadēs enī nō migrat de subiecto i subiec
tū fm suam phoy. **¶ Paulus.** **¶** Licet erroneū
est dicere q aia rōnalis traducat cum semie a pente in plē
tū qz corp⁹ humanū ē pporcionatū aie. defect⁹ aie redundāt
i corp⁹ et ecōuerso. vñ interdū ex fatuis fatui gñant. Et iō
nō est necessariū dicere q si peccatū pmi parētis p originem
transit in plem q aia rōnalis p originē educat a pte i filiū
¶ Saulus. **¶** Posito vt tu asseris q aliqui defectus
etiā aie a parente tñseāt in plem p originem. talis deriuatio
seu trāsitus excluderet rōnem culpe. de cui⁹ rōne est q sit vo
lūtaria. dicit enī phus in .iij. ethi. q null⁹ increpat cecū na
tum. s; magis miserebit. Si igit⁹ posterī ab adam aliquā tur
pitudinē traherēt p originē. tūc talis turpitudine cū esset per
naturā cōtracta nō esset volūtaria. et p oīs nec increpabi
lis. nec etiā eēt pccm. de cui⁹ rōne est q sit volūtariū.
¶ Paulus. **¶** Hec cōsequēcia quā vltimo ifers dicēs
q si turpitudine stracta ab adam p originem nō esset in ei⁹ po
steris volūtaria. q tūc nō eēt pccm si bene consideras inualida
est. In actib⁹ enī non volūtariis s; mere nālilib⁹ licz nō sit cul
pa increpabilis. contigit tū ibi esse pccm. pccm enī fm rōnez
rectitudinis et deuiationis in ordine ad finem debitū cōside
raē. vnde act⁹ nālis qui non habet rectitudinē fm ordinē ad
debitū finē pccm dicit⁹. licz nō sit volūtariū. Et ideo in pposi
to pccm originale qd nō est pccm psone. s; nature. licz nō ha
beret rōnem increpabilis eo q non est in potestate volūtatis
ipī⁹. plis nascentis. habet tamen rōem pccī inqntum deuia
a rectitudine finis. Et pter hoc posset ad tuam obiectionem
aliē rñderi. .s. q huiōi pccm habet rōnem volūtarij. qd sic pa
tet licz enī inordinatō que est in hōie ex adam gñato non est
volūtaria ex volūtate ipī⁹ hōis gñati. est tam volūtaria ex
pte ipī⁹ ade. qui mouet motione gñationis oēs qui ex ei⁹ ori
gine deriuant⁹ sic volūtatis aie mouet oīa mēbra ad actū. vñ
sic act⁹ vni⁹ mēbri vtpota man⁹. n est volūtari⁹ volūtate
ipī⁹ man⁹. s; volūtate aie que pmo mouet mēbra. Sic istud
pccm originale nō est pccm hui⁹ psone nisi inqñ⁹ hec psone
recepit nām a pmo pente in quo hoc pccm fuit volūtariū.
¶ Saulus. **¶** Si a pmo pente pccm p originē strahi
mus inqñ⁹ ab ipso recepim⁹ humanā nām. eadē rōne pccm

quoniamque pentu proximorum straherem? Costat autem quod fuimus in
proximis pentibus tanquam in quibusdam nate nostre principis. ex quo se
quitur quod immutabilia peccata essent in quolibet homine a suis paren-
tibus tam proximis quam remotis stracta quod est valde inconueniens
nec credo quod tui doctores hoc concedant. ¶ **Paulus.**

¶ Secundum doctorum nostrorum veram doctrinam nulla peccata proximorum
parentum. nec etiam primi pentis propter primum per originem traducuntur.
Cuius ratio est. nam homo generatur id quod est sibi simile in specie non autem
secundum individuum. Et ideo ea que directe pertinet ad individuum sicut
personales actus et que ad eos pertinet non educuntur a pentibus in
filios. non enim generantur traducunt in filium generantem sciam quam
non per solam naturam. sed proprio studio acquisiuit. ea tamen que pertinet ad
naturam spiritus traducuntur a pentibus in filios nisi sit defectus nature
Ocularis enim nisi natura deficiat generat oculatum. Illa autem
que sunt pure personalia ut actualia peccata ut dictum est. nullo
modo traducuntur a pentibus in filios. ¶ **Saul.** ¶ Pri-
mum peccatum ade manifestum est quod personale fuit. non enim hoc habuit
ex natura sua specifica. sed ex proprio actu sui liberi arbitrii. unde
primum peccatum ade non potuit educi per originem etiam secundum te sicut non alia
peccata personalia sua vel aliorum pentum. ¶ **Paulus.**

¶ Sic ad personam pertinet aliquid secundum seipsum. scilicet et aliquid ex do-
no gratie. Ita etiam ad naturam potest aliquid pertinere secundum seipsum. scilicet
quod causa est ex principis eius. Et aliquid ex dono gratie supernaturali. Et
hoc modo iusticia originalis quam non habuit natura humana ex
suis principis. habuit tamen per quoddam donum gratie toti humane na-
ture dicitur collatum in primo pente. quod quidem donum primum homo per
peccatum primum amisit. unde sicut illa originalis iusticia traducta
fuisse in posteros simul cum natura si adam non peccasset. Ita
et inordinatio opposita cum natura traducitur. unde istud peccatum non est
personale sed nature. Alia vero peccata primi parentis vel aliorum non
corrumpunt naturam quam ad illud quod nate est. sed solum quantum ad id
quod persone est. Et ideo talia peccata non traducuntur. ¶ **Saul.**

¶ Licet homo non generet idem sibi secundum individuum. generat
tamen sibi simile secundum speciem. Iracundus enim generatur iracundum. velo-
citas etiam corporis et bonitas ingenij sepe deriuantur a pentibus
in filios. specialiter cum natura pentum sit fortis. et sic patet quod etiam
individualia transeunt a parentibus in filios. Et idem videtur
dicendum de alijs peccatis ade et aliorum pentum. etiam propter primum peccatum
ade. ¶ **Paulus.** ¶ Peccata parentum propter primum sunt

pure psonalia .et ideo tradubilia nō sūt. Alia tamē accidē
da vt iacūdia velocitas et huiūi . licz sunt accidēda indiui
dualia . ppagantē tñ qñqz i filios inqñtū sūt penenda ad dis
positionez nature .et ideo non est similis ratio de talibus ac
cidentibus indiuidualibus et de psonalibus peccatis. *277*

Sequitur

Distinctio septima de scrutinio scripturarū circa reg
nū xpī an .s. sit illud de quo reuelatū fuit danieli
qz esset excellēdus quatuor regnis pcedentibz .et qz
illa quatuor regna destrueret an non .et continet

xiiij. capitula. *277*

*In caplo pmo oñdiē qz p visionem daniel de statua i se
cūdo caplo contentā intelligit qz p xpm erat extirpanda ydo
latria de regnis pñcipalibz mūdi. .*

*In caplo .ij. oñdiē qz licz ydolatria adhuc remaneat in
aliquibz puissimis regionibz apud hoīes bestiales seu bruta
les . tam i maiori pte et pñcipaliori totus orbis est p diuul
gationez fidei xpī ablata . et qz ante aduentū xpī ydolatria
caldeorū et alioz regnorum remanebat apud romanos etiā
destructis regnis illis. *277**

*In .iij. caplo oñditur qz visio statue applicat pmo a duē
tū xpī . visio aut de bestis danielis applicat scdo aduentū.*

*In caplo .iiij. ostēdiē qz licz cult⁹ ydoloꝝ p passionē xpī
in qbusdā pibus mūdi remāsit . tñ tot⁹ fil⁹ intelligit amoue
ri p pcussionē lapidis sine manibus abasi. .*

*In caplo .v. oñditur quō intelligit illud daniel . ij . lapis
qui pcussit statuā fact⁹ est in montē magnū. *277**

*In caplo .vi. ostēdiē quō exponēduz est qz regnū ferreū
s. romanū habebat ptem pedū et digitorū teste figuli et ptez
ferream . vt habet danielis scdo. .*

*In caplo .vij. oñdiē qz regnū xpī seu ipi⁹ ecclie non est
idē cū romanoꝝ regno put doctores falsi . s. pharizei fingūt.*

*In caplo .viii. oñdiē qz sūm⁹ pōtēfex in q pñcipalitē residz
ptas ecclīastica . licz qñqz vtatē mūdāna seu tpali pte . s. ar
moꝝ potēcia et huiūi . non tñ talis potestas est essēciaalis in
ecclēsia . sed acēdēciaalis. *277**

*In capitulo .ix. ostēdiē qz ecclīa habuit suū esse pfectū . s.
spūale tempore aplorum et alioꝝ discipulorum anteqm
potestatem temporalem a Cesare accepisset. *277**

In caplo. x. oñdīē q̄ xp̄us docuit vbo et exemplo q̄ beati-
tudo humana consistit in oēptu terrenoz et adhesionē ad cele-
stia. quā doctrinam ei⁹ veri discipuli secuti sūt. et q̄ in p̄miti-
ua ecclia qñ nullā p̄a tem mūdānam fideles habebant p̄fec-
tiores viri ut plimū iueniebant in ecclia q̄ nūc. qñ regnis et
potestatib⁹ hūanis et mūdānis ecclia habūdat. Ex quib⁹ con-
cludit q̄ regnū romanoz et regnū xp̄i seu ecclie nullo mo-
do sunt idem sed diuersa. *25*

In capitulo. xi. oñdīē q̄ p cornu puulū affixū quarte be-
stie nō intelligit xp̄c n̄r. put indei false exponūt. *26*

In caplo. xii. oñdīē q̄ p cornu puulū sup̄dictū intelligit
antixpus s̄m veram catholicorū expositōem. *27*

In caplo. xiii. oñdītur q̄ ex hoc qd̄ dīc̄ de cornu puulo
qd̄ loquit̄ cōtra excelsū. et putabat mutare t̄pa et legē. que
vba false indei applicāt ad vez xp̄m sumit̄ ordo ad ēccandū
de quibusdam que sunt magne arduitat̄is in hoc opusculo.

Distinctio. 2ª capite 2^a

Caplin p̄mū in quo ostendit q̄ p visionē danielis in. ii.
caplo de statua intellr q̄ p xp̄m erat extirpāda ydolatria de
regnis p̄ncipalib⁹ mūdī. *Saulus.*

Predictis ad p̄ns obmissis reuertam̄ ad alia
q̄ p̄nēt ad exaltationē xp̄i tui. s. ad scrutan-
dū p̄ scripturas utz ille fuit messias i p̄phe-
tis p̄miss⁹ an nō. ad qd̄ occurrit michi quod-
dam validū argumentū p̄ra te qd̄ sumit̄ ex
reuelationib⁹ danieli factis in quib⁹ de⁹ ostē-
dit sibi excellēciā regni qd̄ datur⁹ erat xp̄o suo. quā quidem
excellēciā nunq̄m habuit xp̄c tuus. ex quo habet̄ manifeste
q̄ nō fuit ille xp̄us a deo p̄miss⁹. *Paulus.*

Propone michi hoc argumētum clare ut scām quante
v̄tutis sit. *Saulus.* *Scrutatus sum dan. in. ii. ca-*
pulo ubi exp̄sse regio q̄ regnū xp̄i hēbat contere seu cōmī-
nuere regnū Caldeoz et alia tria regna sibi succedēcia. Legi
enī q̄ lapis abasus sine manib⁹ qui est xp̄c. de quo ibidē dī.
Suscipiet de⁹ celi regnū qd̄ in eternū nō corrūpē. et tale ha-
bebat cōminuē seu sterere ferrū. testaz. es. argentū et aurū.
que s̄m oēs expositores significāt regnū Caldeoz. et tria reg-
na sibi succedēcia. Et constat q̄ regnū xp̄i tui nō cōminuit
p̄dicta tria regna p̄sertim regnū Caldeoz medoz et grecorū

tum iam p magna tpa ante sui aduentu fuerunt destructa.
ergo regnu xpi tui no est illud regnu de quo dicit ibidem qd
esset a deo suscitandu et qd in eternu non corrumpere. **27**
Q Paul? **Q** Si visionē danielis quā allegas sic supfi
cieten? intelligis argumentū tuū pari modo et forte ampli?
militat conē te. Si enī p lapidem abāsi sine manibz messia
quē tu expectas intelligis quē credis deū celi suscitaturū. et
q eius regnū in eternū nō corrumpet tē. quō de ipso potes ex
pectare q ipse conterat seu cōminuat regnū Caldeoz medoꝝ
et grecoꝝ que iam a maxis tpibus añ tempus pns fuerūt
destructa ymo quoz memoria iam fere n̄ est nisi forte i hy
storiz antiquissimis. vnde si ver? messias quē colo et adoro
nō potuit conterē fm te regnū Caldeoz et alia tria eo q iam
fuissent p magnū temp? ante sui aduentū destructa. quanto
magis messias quē expectas cui? esse i rez nāa p. **Q**. cccc.
xxxv. annos p? aduentū xpi nri adhuc nō apparet. nō pot
pdicta regna conterē que iam a lōgioribz et valde remocio
ribz tempoꝝ ēriculis sūt ānullata et fere obliuioni tradita.
vnde si de vero messia. s. xpo meo nō pot verificari q struit
regna Caldeoz medoꝝ et huiōi ppe eoz antiquā et pteritā de
structionē. a foriori de tuo messia nō posset hoc verificari c?
temp? valde remoci? esset a tpe destructōis pdictoꝝ regnoꝝ
S si diligēte scrutat? fueris vez sensū visionis p te allega
te manifeste repies q applicat ppe xpo meo p cui? declaratio
ne scire debes q in regno xpi et ecclie sue debuit ydolatria ab
vniūso. l. a maiori et pncipaliori pte ei? extirpari. qd fuit sin
gularissimū in pmo aduētu xpi. Nam hacten? tpe moysi et
alioꝝ pphetaz licz magnalia vtute dei fiebāt non tamen hoc
viciū. s. ydolatrie potuit extirpari. nedū a gentilibz s; etiā ab
ipso ppo isrlitico. in cui? pñcia deus fecit magnalia in egipto
terribilia in mari rubro. et in deserto panē celi. nō sine mag
nis miraculis dedit eis. quibz nō obstantibz i eodem loco vbi
legem a deo suscepāt et verba ei? de medio ignis audierūt.
quibz eis pceperat. nō habebis deos alienos pter me. **exo. xx.**
ibidē. s. in oreb vitulū sflatilē fecerūt. et adorauerunt sicut
patet exo. xxxij. Silr in tpibz iudicuz et regū in regno isrl
et etiā iudee nō cessabant ymmolare et sacrificare dñs alie
nis pphīs exclamātibz et monētibz et signa et pōigia cōtra
eos oñdentibz frequenter vt i hystoriz sacris patet euident.

sed postq̃m n̄r xp̃us venit in mundū et ei⁹ fides fuit p̃ orbem
diuulgata et frequētib⁹ signis p̃ suos discipulos et martires
cōfirmata. exclusa ē ydolatriā simplr a tota re publica mū:
di vl' ab ei⁹ maiozi p̃reput fuit p̃pheta tū i diũsis locis sp̃a:
liter ysa. ij. vbi loquēs de tpe messie cum dicit. **E**t erit i no:
uissimis dieb⁹ p̃parat⁹ mons dñi in vertice montu⁹ tē. **E**t
infra p̃pha loquens de doctrina xp̃i p̃ gentes suscipienda dicit
Ibūt ppli multi et dicēt. ascendam⁹ ad montē dñi et doce:
bit nos vias suas tē. **E**t infra ibidē p̃pha ostendēs q̃ tempe
sui aduent⁹ tota terra erat repleta ydolis dicit. **E**t repleta
est terra ei⁹ ydolis. op⁹ manuū suarū adorauerūt. opus qd̃ fece:
rūt digiti eorū. **E**t idē infra p̃noscicās q̃ hui⁹i ydola p̃ ipm
et suos sequaces essent picēda. **S**ubdit. i die illa picēt ho:
mo ydola argētū sui et simulacra auri sui que fecerat sibi vt
adoraret. **E**x quib⁹ patz intentū. s. q̃ in nouissimis dieb⁹ p̃
qd̃ dies messie intelligunt̃ etiā h̃m tuos m̃gros erāt ydola p̃
icēda quib⁹ antea vniūsi erat plenū. **D**e hac igit̃ m̃ā agit̃
in hac visione daniel quā tu allegas. **I**n qua visione qua:
tuor regna p̃cedēda regnū xp̃i. s. Caldeorū medorū et grecorū
et rōnorū figurant̃ p̃ vnā statuam quadrip̃tā. nam statua
cōiter designat ydolatriā. **S**imulacra enī demonū cōiter per
ydolaticas statuas colebant̃ qd̃ patz etiā dan. iij. **D**e statua
quā fecit nabucho. **E**t quia oīa regna mūdi ante aduentū
xp̃i licz essent inter se multū differēda t̃ etiā adūfandā. in
hoc tamē oueniebāt om̃s vt cultū deo debitū creaturis impē
derēt. **I**uxta illud ps̃. om̃s dñi genitū demonia. **I**darco p̃p̃e
designabant̃ om̃ia regna p̃ncipalia in vnica statua q̃ ydola
triā designat p̃pter ip̃orū ouenientā in cultu ydolorū. **S**z quia
ip̃a regna inter se erant diuisa in rētib⁹ et alijs p̃petatib⁹ et
modis viuendi. **I**deo p̃cularia mēbra hui⁹ statue erāt de di
uersis materijs vtpote de auro t̃ argēto et testa et hui⁹i. **S**i:
milic differēbant in formis. quia aliqua p̃s statue erat cap̃
alia brachia et hui⁹i ad designandū varietatē int̃ hui⁹i reg:
na. vnde ad p̃positū tui argumētū applicando. licz regnū xp̃i
seu eccl̃ie nō cōminuit regnū Caldeorū seu ps̃az et hui⁹i q̃n⁹
ad ip̃orū mūdānā p̃tatem que iam insuerat. cōminuit tamē
ea q̃ntū ad cultū ydolorū inq̃ntū diuulgata fide xp̃i in orbe p̃
ei⁹ discipulos et eorū successores. euacuata est cultura demonū
a toto fere mūdo. s. a maiozi et p̃ncipaliori p̃te ei⁹ vt dē m̃ est

quod recte p[re]signat a dani[ele] p[er] p[er]cussione[m] lapidis sine manib[us]
Nam absq[ue] humana pot[est]a lap[is] qui e[st] xp[istu]s statu[m] .i. ydo-
latria[m] diminu[it] taz antiquaz .s. caldeo[rum] q[ui]m alias succedentes
vt dictu[m] est.

Disputatio Septima

Capitulum .ij. i quo ostendit[ur] q[uo]d litz ydolatria adhuc remaneat
in aliquib[us] p[ro]uincis regionib[us] apud hoies bestiales seu bru-
tales cu[m] i maiori p[ar]te ⁊ p[ri]ncipaliori tot[us] orbis e[st] p[er] diuulgato-
nem fidei xp[isti] ablata . et q[uo]d ante aduentu[m] xp[isti] ydolatria cal-
deo[rum] et alio[rum] regno[rum] remanebat apud romanos etia[m] destruc-
tis regnis illis.

Saulus.

O Vedam inep[er]is i hac tua r[ati]one q[uo]d non vident co-
tinere veritatem vel saltem aliquam req[ui]runt p[ro]ba-
tionem . p[ri]mu[m] est q[uo]d dicis ydolatriam esse hodie ex-
clusam a toto orbe quod credo esse falsum . Nam non est du-
bium q[uo]d hodie s[un]t aliqui etiam in xp[ist]ianos et saracenos qui
hoc vicio abutunt[ur] . s. ydolatria salt[em] i latebris et secreto . sic
etia[m] multa s[un]t phitones d[omi]natores ⁊ hui[us]modi que ad sup[er]sticio[rum]
ydolatrie p[er]tine[n]t . Et vt a quib[us]da[m] narra[n]t in aliquib[us] extre-
mis terre . hoc viciu[m] adhuc publice manet . Scdm[us] e[st] quia di-
cis q[uo]d p[er] diuulgato[rum] fidei xp[isti] cui hoc viciu[m] fuit amotu[m] sine ali-
qua hu[m]ana pot[est]a q[uo]d tam[en] non p[ro]bas . Terciu[m] quia dicis q[uo]d
ydolatria qua abutebant[ur] Caldei adhuc remanebat t[em]p[or]e xp[isti]
cui q[uo]d no[n] videt[ur] ratio s[on]ant[ur] . Nam co[n]ter cu[m] aliquis p[ro]p[ri]e de-
struebat[ur] . siml[iter] cu[m] eo destruebant[ur] et d[icitu]r q[uo]d ysa . xxxij . ex p[ar]te re-
gis assirio[rum] se iactantis de victoria quarundam gen[ti]u dice-
bat . vbi s[un]t d[omi]ni emach et arphat . vbi d[omi]ni sapharobui . q[uo]d
sic deuastauit g[en]tes illas sic ⁊ eo[rum] deos . **Paul[us]** **¶** No[n]
p[ri]mu[m] q[uo]d obicis de ydolatria dicendo q[uo]d adhuc manet i orbe sal-
tem in latebris et absco[n]ditis ⁊c . ⁊ etia[m] publice in extremis tre-
tib[us] r[ati]o q[uo]d mala que in occulto s[un]t . solius dei iudicio re-
seruant[ur] . iuxta illud de[n]tro . xxi . absco[n]dita deo n[ost]ro s[un]t . s. a
solo deo iudicanda . vnde de illis no[n] agim[us] hic . De hijs a[n]t[em]
que dicis q[uo]d i extremis terre publice s[un]t . Dicendu[m] est q[uo]d illa
s[un]t valde modica respectu regionu[m] et terraz vbi null[us] ydo-
latra vige[t] . Nam tra[ns] que a veris xp[ist]ianis et etia[m] scismati-
cis posside[n]t . Silr et a saracenis turcis et tartaris occupatur .
maxima[m] p[ar]tem terre obtinet . intan[te]m cu[m] q[uo]d illud q[uo]d remanet est
valde modicum respectue . et ibi viu[n]t homines bestiales et
quasi semibru[m] de quib[us] non est facienda mentio . quia q[uo]d

modicum est s'm pl'm p nichilo reupta tur. **E**t etiam i istis
lis partibus extremis non compellunt homines ad ydolatrā:
dum. sicut tempore caldeoꝝ hoc fiebat. vt patz danielis. iij.
Sil'r tpe succedentū regnoꝝ vt patz de Rōnis qui multiplici:
at psequerant fideles xpi vt suis dñs seu demonijs ymmo:
larent. In p'ibꝫ igit mūdi extremis vbi ydolatria adhuc
manet put referē a fidedignis non compellunt hoies ad hoc
sic nec puniunt ydola colentes. s; vnuquisq; ad suū arbi:
trū ad hoc relinquit. **N**o scōm aut a quo p'as a me p'batio
nē de hoc q; p diuulgacōz fidei xpi ydolatria fuit amota sine
hūana potēcia tē. tibi respōdeo sic q; p sacras auētes et hy:
storias alias autēcas est manifestum q; tpe illoꝝ quatuor
regnoꝝ vniūsalū quorū regnū romanoꝝ est quartū ydola
tria p totū orbem extendebat. **C**onstat aut p fidelissimā t pu
blicā famā et hystoriaꝝ cōz narratōz q; p magnū tempꝫ an
teq; secta saracenoꝝ inapet. cessauit ydolatria modo p'dicto
s; nulla potestas hūana fuit inēmedia inter rōnos et sara:
cenos que hoc viciū amoueret vt est m'ifestū. **R**estat autē
q; p potestateꝝ xpi et suoꝝ discipuloꝝ p'dicatōz et martiria ve
ritatē p'dicanda hoc fuit in x' p'pharū vaticinia exclusū. **N**o
terciū vero qd d'cas n' esse verisile q; ydolatria caldeoꝝ remā:
sisset p' eoꝝ destructionē tibi r'ideo qd de regno rōnoꝝ qd fuit
vltimū p'dictoꝝ quatuor regnoꝝ legē in hystoꝝis autēcas
q; oīa simulacra genū colebat. de cuiꝫ memoria adhuc re:
manet Rome templū pantheon i quo alias cōiter oīa ydo:
la colebant. et p'ea hodie festū oīm sanctoꝝ celebraē. **E**t sic
patet q; statua de qua loquit daniel. s. ydolatria in sua erat
integritate cū p'cussa fuit p lapidē abasum sine manibꝫ. s.
xpm. et hoc testat l'ra danielis sane itellecta. **C**um enī dan.
quor ptes p'nuiciāuit in p'dicta statua forma et materia
distinctas. que quatuor regna sup'dicta figurabāt. que tam
ptes adinuicē p successionē continuabant. in destructōz tū illiꝫ
statue totā sil' designauit destructā seu destruendā. nō enī d'c
q; antea fuerat caput destructū et p'ea brachia. et sic de alijs
s; simul ad lapidis p'cussioneꝝ tota statua fuit destructa qd
p'dictā v'itatē testat.

Distinctio septie rē

¶ Caplm. iij. i quo oñd'c q; visio statue applicat p'mo ad
uentū xpi. visio aut de bestijs daniel applicat scōo aduētū.

¶ Paulus. ¶

In alia visione danielis. s. quatuor bestiarum que in capitulo. vii. continetur. que quidem visio de eadem materia loquitur de qua et supradicta visio. s. statue. In utraque enim visione agitur de quatuor regnis supradictis adinvicem succedentibus et de regno messie seu christi omnia regna illa superante. Et tamen in istis duobus visionibus que de eadem re loquuntur videntur quedam de essentialibus variari. primo enim in prima visione per tuum dicens omnia quatuor regna que per statuum designantur ad lapidis percussorem fuerunt simul destructa. In secunda vero visione in qua quatuor regna per quatuor bestias designantur. non simul sed successive videntur quatuor predicta regna destrui. s. unum post aliud. unde de prima bestia ante ortum scilicet legis. aspicebam donec emulset sunt ale eius et sublata est de terra. Ex quo patet quod ante fuit sublata prima bestia quam secunda surgeret. Idem videtur intelligendum de alijs. Item in prima visione per lapidis percussorem fuerunt quatuor regna destructa. In secunda vero visione per filium hominis venientem in nubibus celi fuerunt omnia devicta ut patet in capitulo. vii. Dic ergo rogo quod tollis contrarietates ex istis visionibus que de eadem re loquuntur et tamen quedam contraria interponere videntur ut dictum est.

Paulus. Sicut dixeram tibi super cum de tempore aduentus christi ageremus quod duplex est aduentus christi. unde licet regnum christi secundum se unum et idem est. dupliciter tamen de eo loquuntur scripture secundum huiusmodi duplicem sui aduentum. ex quo duo effectus erant producendi circa rempublicam mundanam. Nam sicut in primo eius aduentu divulgata ecclesie fide ydolatRIA erat extirpanda modo predicto de qua agitur in prima visione danielis supradicta. sic in secundo eius aduentu tota mundana potestas erat amovenda subiciendo omnia diuino imperio de quo zacharia ultimo. Erit dominus rex super omnem terram. In die illa erit dominus unus et nomen eius unum. Et sophonie. iii. tunc reddam populo labium electum ut innocenter omnes in nomine domini et fugiant ei humero uno. In quibus et alijs prophetis locutionibus pronosticatur quod tota potestas humana publica erat auferenda et subicienda diuine potestati intelligitur hoc impleri in secundo aduentu messie. In hac igitur secunda visione propheta agit de aduentu christi secundo et de huiusmodi effectu suo circa mundanam potestatem penitus auferendam. In qua quidem visione predicta quatuor regna precurrenda aduentum christi

scdm. cōuenientē figurantur. nō pstatuā que ydolatriā fig-
ficat cum iam ydolatria amota erat p p̄mū aduentū vt di-
ctum ē. **S**z figurant p varias bestias et feroces p quas desig-
nantē varie ferocitates ⁊ tyzānica dominia ip̄oz regnoz put
expositores cōiter tradūt. Et quia potestas humana seu mū-
dana quatuor regnorum p̄dictorū non simul sed successiue
fuerat amota. prius enī p̄diderunt monarchiam Caldei qm
persi et sic de alijs. Ideo in sc̄da visione vbi agit de potesta-
te mūdāna non simul sz successiue quatuor bestie fuerūt destru-
cte. sz in p̄ma visione simul statua fuit diminuta. quia per
p̄mū aduentū fide xpi diuulgata p orbem tota ydolatria
tam p̄teritorum qm p̄ncipum fuit destructa modo sup̄dicto.
Nō scdm vero quod queris quare in p̄ma visione regnum
xpi figurat p lapidem abasum sine manibus. In sc̄da vero
visione figurat xpus p filiū homis venientem in nubibus
⁊ c. satis patet responsū ex p̄dictis. In p̄ma enim visio-
ne loquit de p̄mo aduentu in quo xpus p̄prie figuratur p la-
pidem sine manibus abasum. tum quia eius cōceptio et na-
tuitas fm carnem non est virili semine pducta put v̄itas
fidei n̄re tradit. tum quia non p potētiā corpalem statuā
s. ydolatriam destruxit sz p diuinā. In sc̄da vero visione q̄
aduentū scdm vt dictum est significat p̄prie designat p filiū
homis venientem i nubibus celi. quia i magna potestate ⁊
maiestate venturus est ad iudiciū.

Distinctiones septie

Caplm. iiii. i quo oñdīe q̄ licz cult⁹ ydolor⁹ p̄ passionē
xpi in quibusdā p̄tib⁹ mundi remāsit tam tot⁹ sil⁹ intelligit
amoueri p lapidis p̄cussionem sine manibus abasi.

Saulus.

Sicut potestas mūdāna quatuor p̄dictorū regnorum
non fuit simul amota sz successiue sicut tu asseris et
bene. Sic ydolatria non simul fuit amota sz successi-
ue. quia post aduentum xpi tui p magnū tempus durauit
ydolatria in diuersis et magnis mundi p̄tib⁹. vnde etiā in
tempore Cosroe regis persarum qui p magnū tempus fuit
post aduentum xpi tui ydolatria adhuc vigeat vt etiā hy-
storie tue testant qd nō concordat expositioni tue p̄dicte in q̄
dicas q̄ siml fuit ydolatria a toto orbe seu a maiori pte tot⁹
orbis et p̄ncipaliori amota. **Paul⁹.** **L**icet verū

est q̄ cultus ydolorum p̄ aliquod tempus etiā post passio-
nem xp̄i in quibusdam p̄tibus mundi notabilibus reman-
sit. tamē ydolatria dicē simul amoueri a mūdo. eo q̄ p̄ vir-
tutem passionis xp̄i p̄ncipalis auctoritas ydolatrie. s. dya-
bolica fuit amota seu valde debilitata. vnde passione immi-
nente ip̄e dixit. **N**unc princeps hui⁹ mundi eicietur foras
iobis. xvj. quod intelligit de dyabolo cui⁹ potestate et versu-
cia homines in ydolatriā incidebant. et quia ab hui⁹ dyaboli
potestate p̄ passionem xp̄i que semel celebrata est homo fuit
liberatus. Idcirco p̄ solam p̄cussionem lapidis sine manib⁹
abasi ydolatria dicē esse simul amota. posset etiā intelligi
p̄cussio lapidis hui⁹ fuisse impleta tempore Constantini q̄n
xp̄us qui lapis est abasus sine manibus dicē ut iam dictū
est. p̄cussit Cesarem lepra p̄ cui⁹ p̄cussionem ⁊ miraculosam
sanationē tota statua ydolatrie fuit dirupta. Cesare p̄cipē-
te vt omnia phana ydolorū p̄ orbem destruerent vt plenius
ista continent in sua hystoria. Secus est de potestate munda-
na p̄dictorum regnorum que fuit amota successive tam añ
aduentum xp̄i q̄m post. quequidem successiua destructio dura-
bit vsq; ad tempus anti xp̄i quando xp̄us sc̄do veniens to-
tam destruet mundanam potestatem vt iam dictum est. **¶**
¶ **S**aulus. **¶** Miror cur michi allegas auctorita-
tes euangelij tui quas vt scis nō teneor recipere p̄sertim cū
sint contra me sicut nec auctes nostrorum doctorum recepi-
res contra te. **¶** **P**aulus. **¶** Quia tu contra meā
expositionem de visione statue obicis. In quo actu p̄cedis
vt arguens. ego possum vt respondēs allegare auctem sum-
mi magistri mei. Non enim p̄ meam responsionem te intē-
do obligare sicut nec michi in respondendo necessitas incū-
bit te obligandi ad tenendum responsionem meam. vnde
solum p̄dictam auctem allego ad meam saluandam exposi-
tionem quod sufficit per hoc q̄ auctibus apud me autenticis
mea expositio est cōsona. In alijs vero altercatōib⁹ nostris
vbi p̄cederem vt arguēs contra te concedo tibi q̄ non deo
allegare auctoritates doctorum nostrorum sicut hactenus
fecī nec facere intendo. **¶** **S**aulus. **¶** Contra auc-
toritatem magistri tui p̄ te allegatam repio experienciā con-
trariam. dyabolus adhuc hodie potestatem suam in hominib⁹
exercet animas temptando et corpora ledendo vt est māifestū

quod non credo te negare. et etiam i actibz ydolotias i mul-
tis pabus mundi illudendo quod est contrariu illius dicti p
te allegati. s. princeps hui mundi eicetur foras. **277**

¶ Paulus. **¶** Licet nunc dyabolus potest deo pntit.
tente homines temptare quantu ad animam et vexare quantu
ad corpus. et et p ydolatriam illudere. est tamen nunc homini
pparatum remediū p passionē xpi. in quo homo potest se tu-
eri contra hostis impugnationes ne ducat in interitū mor-
tis eterne. Et quicumqz ante mortem xpi dyabolo resisteret
p fidem passionis xpi future hoc facere potuerunt. Nullus
tamen tunc potuit dyaboli man⁹ euadere ut. s. non descen-
deret ad infernum. Iuxta illud psalmiste. Quis est homo qui
vivet et non videbit mortē et liberabit animam suā de ma-
nu inferni. Sed post passionē xpi pnt hoies ab hoc virtute
passionis tueri.

¶ Distinctio septime 277
¶ Capitulu quintu in quo ostenditur quomodo intelligat
illud dan. ij. lapis qui percussit statuam fact⁹ est in montem
magnu.

Saulus.

Dedara michi fm expositionem tuam quid est illud
quod dicit in pma visione q lapis qui percussit sta-
tuam factus est in montem magnu quod non vide-
tur pprie respondere ad destructionē ydolatrie fm tuam ex-
positionem. pprie enim dixisset. factus est in templum dei
seu sanctuariu vel in aliquam sonans fidem seu sacram do-
ctrinam. passio enī xpi cui p quam dicit q homines possunt
tueri a dyabolica potestate non opatur talem tuitionem per
modum motus magni. s. pot⁹ p modum adhesionis ad fidē
verā et vite rectitudinem put credo quod tu etiam concedas
¶ Paulus. **¶** Verum dicit i hoc q passio xpi liberat
homines a dyabolica potestate iquantu adherēt vere fidei cru-
cifixi et eius vestigia sequunt. Et hoc pprie itelligit p illud
quod legit in visione danielis supdicta cum dicit. q lapis q
percussit statuam factus est in motem magnum. In hys enī
verbis alludit daniel huic quod dicit ysai. ij. **¶** Erig i novis-
simis diebus paratus mons dom⁹ domini in capite monti-
um et eleuabit super colles. et fluent ad eum omēs gentes
et. quasi dicat daniel. Iste lapis statuam pcutiens factus
est ille mons magnus et eleuatus de quo loquit ysaias. in
quo monte ascendentē docent de vjs domi et de semitis ei⁹.

ut ibidez habet. Inter quas vias domi et eius semitas una
de principalibus est ydola respicere et abicere. unde ibidem le-
git. Et ydola penitus conterent. Et infra. In illa die pici-
et homo ydola argenti sui etc. put fuit sup allegatum. p-
igitur ad denotandum deiectionem ydolatrie que p destructio-
nem statue designatur daniel p-dixit. q lapis qui pcussit sta-
tuam factus est in montem magnu. s. in illuz montem ab-
ysaia iam ante p magnu tempus pphetatu de quo et a mo-
te multa sub eisdem verbis sicut ysaias p micheam. iij. ca-
pitulo fuit pphetatu.

Distinctio Septima.

¶ Capitulum sextum in quo ostenditur quod exponendum est
q regnu ferreu. i. romoz habebat ptem pedum et digitorum
teste figuli et ptem ferream. ut habet danielis secundo. 27

Saulus.

Secundum istam expositionem tuam volo scire quomodo
intelligis q regnu quareum. s. ferreu p quod tu intel-
ligis regnu Romanoru habebat ptem pedum et di-
gitoru teste figuli et partem ferream et cetera que ad hoc p-
tinent. **¶ Paulus.** **¶** Circa hoc quod petis diuer-
simode se habent expositores. s. in hoc volo ad presens sequi
expositores tuos quibus i hoc satis consonat expositio mea.
Dicunt eni q regnantibus Romanis tempore machabeo-
rum fuerunt adinuicem confederati Romani et iudei quod
etiam ioseph hystoriographus tuus large tradit. qua qui-
dam considerationem daniel vocat regnu diuisum. eo q erat
difformes in ritibus et cultibus diuinis ut est manifestum.
Non tamen in pres equales i fortitudine et robore. quia ps
romana erat fortissima. et ideo vocat eam ferream. iudeoru
vero erat debilissima qua testam vocat. Et quia iste due na-
tiones adinuicem voluerunt inrimonio commisceri tempore
herodis ascalonite qui voluit habere i uxorem quandam de
genere machabeoru. quod tamen matrimoniu no habuit ef-
fectum. ut ex hystoris iosephi patet. Idcirco de istis duabz
p-ibus diuisionis et earum comixtione dicit. quia aut vidi
isti ferrum mixtum teste. comiscebunt quidem huano semine.
sed non adherebunt sibi sicut ferrum non potest misceri te-
ste. Et quia illis temporibus. s. romanorum et iudeoru seu
herodianorum que fuerunt regna corruptibilia suscitauit de-
regnu xpi incorruptibile. quicquid xpus nat' est i bethleem

inde tempore herodis regis. In quo tempore Cesar impabaz
Ioharco immediate subdit. In diebus aut regnorum illoz
suscitabit deus celi regnū qđ in eternū non dissipabit. ~~et~~

Distinctio septie.

Capl'm .viij. in quo ostendit qđ regnū xpī seu xpī ecclie nō
est idēz cū regno rōnoꝝ pūt doctores falsi .s. pharisei fingūt

Paulus.

Secundum doctores nostros regnum xpī tui seu eius
ecclie vnū et idē est cum regno romanoꝝ. et iō
cūm regnum Romanoꝝ destruendum erat sūm vi-
sionem danielis p regnū celi incorruptabile a deo suscitandū
s. p regnum messie. Eadem ratione et regnū xpī tui qđ est
idē cum regno Romanoꝝ destruendum est p messiam. *¶*
aut regnū ecclie tue sit idē cum regno Romanoꝝ pūt
doctores nostri dicunt satis patet ex hoc. Nam regnū ecclie
xpī tui pīapalē sumpsit potestatem atq; micā dñi a Ro-
mano impio .s. a Constantino sūm omēs hystorias. Quicūq;
dem Constantiū impialem auctem et potestā tribuit Sil-
uestro summo pontifici et ei⁹ successoribus. qui hodie eadez au-
ctoritate urbem obtinent Romanam. Quicūq; Constā-
tin⁹ ut quidam referunt compulit seu coegit plīma regna
ut acapent fidem ecclie xpī tui. Et sic patz qđ hui⁹i regnū
ecclie est regnum Romanū p quartam bestiam in visione
danielis designatum. et p consequens p verum messiam sic
expectam⁹ destruendum. *¶ Paulus.* *¶* Verum
est qđ doctores tui pharisei finxerunt qđ regnum Romanoꝝ
et regnū ecclie xpī est vnum et idē regnū. quam quidē fic-
tionem sic dissēmiāuerunt p totam plebem tuam qđ omnes
hoc tenent. vocantes regnū xpī nostri regnū Romanoꝝ
nequā. que quidē fictio ab eis fuit fabricata ut euaderent im-
pugnatoꝝ efficacem que contra eos militat ex hac visione
danielis. de qua agimus sumptam. p hanc enī visionem cō-
stat qđ bestia quarta p quā sūm omēs designat romanū reg-
num seu impiū destruēda erat p regnū a deo celi suscitandū
s. regnū messie. Ex quo sequit qđ si regnū ecclie et Roma-
noꝝ essent duo regna distincta qđ regnū ecclie succedens reg-
no Romanoꝝ esset regnū verū messie. quod manifeste op-
ponit pīnā de tue. sūm quā credis qđ regnū ecclie non ē reg-
num xpī. Sed falsitas hui⁹ fictionis māifesta est ex hoc. nā

regnū ecclie seu regnū xpī non est regnū mundanū seu ter-
renū sicut regnū Romanū aut aliud de ceteris regnis huius
mundi. vnde et xpūs expresse dicit iohis. xvi. **Regnū me-**
um non est de hoc mundo. que quidez auctas sola sufficit ad
cogendum fideles ut ponant differenciā substantialem inter
regnū ecclie et cetera regna sup̄dicta. in hoc. s. q. cetera reg-
na sunt terrena seu mundana vel temporalia. **Regnum vero**
xpī et ecclie sue nō est mundanū s; celeste vel spūale seu diui-
num. vnde et cōiter in sacris lris nostris vocat regnū celoz
et regnū dei et huius. **Sed** quia tu et infideles tui similes has
sacras auctoritates non recipitis. Idcirco per euendā ra-
tionis oportet vos de hoc cōvincere. ex multis enī saltem ex
duobus euident patet essentialem differēciā inter regna mū-
dana seu tpalia et regnū xpī et ecclie. quorum vnum sumit
ex potestate tradita summo principi ecclie. s. summo ponti-
fici. ordinatio enī ppli fm sentēciā pbi in. iij. politicoz pa-
pue pendet ex maximo pncipatu. **Constat aut q** maximus
pncipatus ecclie in potestate consistit summi pontificis. que
quidē potestas est ligandi animas atq; soluendi fm quā sit-
mus pontifex et ecclia credit a fidelibus habere clauē regni
celozū. vt habet Mat. xvi. caplo. **Sed** constat q talis potestas
non est mūdāna seu temporalis neq; similis potestati impe-
rii Romanī vel aliorum regnozū. s; oīo ab eadez sepata sit
sicut res corporalis a spūali. ¶ **Saulus** ¶ **Licet** i
tuo euangelio hec potestas ligandi atq; soluendi animas as-
serat tuo summo pontifici tradi. non tamen hoc a me credi-
tur nec a doctoribus nostris. et ideo frustra talem auctem cō-
tra me allegas. ¶ **Paulus.** ¶ **Bene** credo q tu
et tui filies non credunt p̄dictam potestatem clauū fuisse da-
tam ecclie xpī seu summo pontifici. licet hoc posses rep̄ire p
diligens scripturarum scrutiniū. **Legit enī ysaiē. xxiij.** dabo
clauē domus dauid sup̄ humerū eius et aperiet. et non erit
qui claudat. et claudet. et non erit qui aperiat. que verba re-
cte intellecta ad hoc aptantur. **Sed** siue ea sic intelligas siue
non. non curo ad p̄sens. sufficit enī michi ad affirmandā
dñam essentialem inter regnū Romanozū et regnum ecclie
sie. quia regnum Romanozū in virtute armoz et seculari-
um legum dñabatur orbi vt in suis hystorijs est manifestū
Regnum aut ecclie xpī p potestatem pontificalem sup̄ dictā

suos regit subditos. et hoc sufficit ad latā ponēdā distinctō:
nem inter potētiā Romamāni Cesaris et summi ponti:
ficis potestatem. intantū q̄ non possunt dici vnum et idem
regnum sicut nec in rebus nālibus illa que pprie et p se ha
bent diūsas potētiās non possunt dici vna et eadem res. 27

Distinctio septime.

Capiculū. viij. in quo ostendit̄ q̄ summ⁹ pontifex in quo
p̄ncipaliter residet ecclīastica potestas. licz qñqz utatur mun
dana seu temporali potestate. s. armorū potētiā et huiōi. nō
tamen talis potestas est essentialis in ecclīa s. accidentalis. 28

Saulus.

Licet verum sit q̄ summ⁹ pontifex tuus dicat̄ vti po
testate ligandi atqz soluendi aīas. quā quidem pote
staterz fm te et veraciter habet. s. fm me iactat se ha
bere quod non habet. quomocūqz tamen rei veritas in hoc
se habeat manifestum est q̄ ip̄e summ⁹ pontifex tuus etiam
viti armorum potestate et legum suarū que humane sunt in
stitutione. Ex quo manifestum est q̄ eius potestas est mun
dana sicut potestas Cesaris a quo. s. Cesare talem potestātē
mundanā accepit sicut et impiālem auctem. vnde et idem
regnum dici debet sicut eadem potestas est que p successionem
gratuite donatōnis pcessit a Constantino in Siluestrum et
eius successores cum potestate ip̄i⁹ donātis. 29

Paul⁹.

*Q*uod licet verum est q̄ summ⁹ pontifex quādoqz utat̄ armorū
potestate. ex hoc non sequit̄ q̄ eius potestas essentialis sit mū
dana vel temporalis. Nam sicut in rebus nālibus frequē
videm⁹ vnā et eandem rem habere duas potestates quarū
vnā habet ex forma sua specifica. ⁊ illa est pprie essentialis
potestas sua. Aliā vero habet accidentalem ex aliquo extri
seco supuenienti sue essence. et illud tale non est pprium rei
nec p̄ncipale in ip̄a. quia potest adeste vl' abesse p̄ter ip̄i⁹ rei
corruptionem sicut sunt accidentia. Sic pari modo considerā
dum est circa ecclīe xp̄i potestates. Nam illa potestas pon
tificalis ecclīe. s. ligandi et soluendi animas. est potestas ei⁹
essentialis et ppria. Aliā vero potestas quam exercet in vi ar
morum et huiōi non est potestas ecclīe essentialis. s. acciden
talis. vnde ex hoc q̄ huiōi potestate accidentali utit̄. s. mūda
na non posset dici vnū et idem regnum cum regno Rōno
Nam potestas mundana in Cesare erat essentialis ⁊ ppria.

per solam enī illā dñabat et regebat subditos suos. **Sec⁹** ē
in ecclia xpī in qua tñs p̄as mundana est mere acadētal.

Distinctionis Septime 27

¶ Caplm. ix. in quo ostenditur q̄ ecclia habuit suum esse
p̄fectum. s. spirituale tempore aplorum et aliorum discipu-
lorū anteqm̄ temporalem potestātē a Cesare accepisset.

¶ Saulus.

¶ Ex quo tu concedis q̄ vtrāq; p̄tate p̄dicta vñ ecclie
sia tua. s. mundana et pontificali. vñde posses michi
ostēdere q̄ p̄as pontificalis sit essentialis sibi. et q̄ po-
testas mundana sit sibi accidentalis. oportet enī q̄ hoc michi
ostendas clare vt possis tuū intentū fūdare.

¶ Paul⁹.

¶ P̄ potestas tp̄alis seu mundana sit in ecclia accidentalis
patz ex hoc. Nam quicquid aduenit rei post suū esse p̄fectū
est ei acadētale. Om̄e enī tale potest adesse vñ abesse p̄ter sin-
corruptionē vt est manifestum. s. p̄as mundana seu tp̄alis
aduenit ecclie p̄ suū esse p̄fectum seu completū. ergo tñ. as-
sumptū patz ex hoc q̄ ecclia habuit suū esse p̄fectū a tempore
passionis xpī quando solam p̄tatem pontificālē habebat in
quo statu durauit p̄ magnū tempus vsq; ad Constantinū
et tunc mundanā seu tp̄alem p̄tatem a Cesare habuit put-
tu dicis. Ex quo est manifestum q̄ p̄as illa tp̄alis seu mun-
dana accidentalis est in ecclia cum post suū esse p̄fectum ha-
buit illam.

¶ Saulus

¶

¶ Quomō potes asserere

q̄ ecclia habuit suū esse p̄fectum tpe aplorū et aliorum disci-
pulorū xpī tui anteqm̄ p̄tatem mundanā seu tp̄alem a Ce-
sare accepisset. hoc enī est manifeste falsum tanq̄m inconsu-
num omnibus hystoriz de hoc loquentibus. Constat enī etiā
p̄ tuos hystoriographos q̄ a tempore passionis xpī tui vsq;
ad tempus Constantinī impatoris exclusiue om̄s illi super
quos nomen xpī tui inuocabat vñebāt abiecte et sub mag-
nis p̄secutionib; tam iudeorum q̄m gentiliū. meantū q̄ no-
men xpī tui et suorū erat apud om̄s execrabile. et om̄es fide-
les a ceteris nationibus affligebant vsq; ad mortem. ita q̄
non solū dñō carebant. s. etiam erant deterioris conditiōis
q̄m alij serui. Serui enī a dñis suis tuebant ne occiderent ab
alijs. Sed xpīani p̄ tempore sup̄dicto existentes etiam a dñis
suis torquebant et vsq; ad mortem p̄ varia tormenta occide-
bant. vñ ex hoc ridiculū videt dicere q̄ ecclia xpī tui habuit

suū esse pfectum tempore ap'loz et aliozū discipulozū put
tu dicās. sufficeret enī tibi dicere q' eccl'ia tui xpī in illis t'p'ibz
bus inap'iebat. i. non habens coaus suū esse pfectionē. s; tūc
incepit habere suū esse pfectum cum potestate temporalem
seu mundanā a Cesare accepit. vnde illa potestas a Cesare
accepta pprie dicē essentialis in tua eccl'ia. p illū enī suū esse
pfectum habuit sicut etiā hodie p illam habet suam pfectaz
dignitatem. put est notum rerum v'itatem considerantibus
Vnde patet q' regnū eccl'ie xpī tui et regnum Romanorū
cui' p'tatem temporalem accepit p quam nomen regni acci
pere successionē gratuita habuit. est vnum et idem regnum
vt dicebam. **¶** **Paulus.** **¶** Concedo tibi q' apli
et alij discipuli xpī a tempore passionis sue vsqz ad tempus
Siluestri pape. quod quidam tempus durauit p. cccc. annos
et vltra. i. toto illo tēpore valde abiecte viuebant. et i mag
nis piculis et tormentis vsqz ad sanguinis effusionē vitam
suam consumeabant. nullū dominū temporale habentes. sed
durissimam patientem fuitutem. **S**ed ex hoc nō sequit' qd cō
cludere intendis. s. q' eccl'ia xpī non habuit suū pfectum eē
seu suam dignitatem pfectam vsqz ad hoc q' temporalem po
testatē a Cesare accepit. nā vt tibi sup'ius si memor es dixe
ram. bona p xpm pmissa spūalia sunt tñ non temporalia
que quidem bona. s. spūalia excedunt in dignitate et vera
vtilitate omīa temporalia bona. vnde quia potestas seu reg
na mundana mere temporalia sūt. Idarco vt iam dixeram
xpus fateē non p'tinere ad ipm in suo p'mo aduentu regnū
mundanū. vnde iohis. xvij. **R**egnum meum non est de h'c
mundo. **E**t de hoc exp'ssius loquens discipulis suis de maiori
tate contendētibz luce. xxij. capitulo sic dicit. Reges genā
um dñanē eozum. et qui p'tatem habent beneficia vocant'. vos
aut non sic. s; qui maior est in vobis sit sicut qui mīstrat tē
Ex quo patet q' dignitas eccl'iastica pprie loquendo non in
maioritate temporali consistit. nec solum hoc s; i aduersita
tibus mundi p nomīe xpī patienter tollerandis dignitas
eccl'iastica pprie prosperatur. vnde quidam doctor de n'ris an
tīqs hylari' in. viij. de trinitate dicebat. hoc hz ppuz eccl'ia
vt dum p'secutionem patit' floret. dum opprimē crescit. dū
cōtempnē p'ficiat. dum ledit' vincit. dū arguit' intelligit. tūc
stat cum supari videt'. hec ille. **//** **Distinctio septimē**

Distinctionis septime 25

*Capitulum .x. in quo ostendit quod Christus docuit verbo et exemplo
quod beatitudo humana consistit in contemptu terrenorum et adhesionem
ad celestia quam doctrinam eius veri discipuli secuti sunt. et quod in pre-
mitiva ecclesia quam nullam preteritam mundanam fideles habebant per-
fectiores viri ut plurimum inveniuntur in ecclesia quam nunc quando
regnis et preteritis humanis et mundanis ecclesia habundat. ex qua
bus concludit quod regnum rationum et regnum Christi seu ecclesie nullo
modo sunt idem sed diversa.*

Saulus.

Non allegas mihi rogo doctores tuos. quia dicta sua nul-
la autem habent apud me nisi forte in quantum ratione con-
tinent. *Paulus.* Sane debes quod in dyalecti-
cis disputatōibus vel iudiciariis altercationibus ostendit semper
credere hominibus contra se licet non credat eis per se. Et ideo cum Christus noster
et sui discipuli accedunt ad ipsos non peruenire regna nec dona terrena
sed potius persecuciones et maximas tribulationes sustinere mani-
festum est quod in hoc sit credendum sibi cum sit contra eos. preteritum
quia quod de hac materia verbo dixerit. operis estimatione comprobauerunt.
Saulus. Declara mihi ista que dicas. scilicet quod magister tuus
et eius discipuli verbo docuerunt et facto ostenderunt. *Paulus.*
Quod autem magister meus Christus docuit clare et publice quod beatitudo que
est ultimum a rationali creatura desiderabile non solum non consistat
in bonis temporalibus sed potius in bona temporalia dimittendo seu odiando.
et persecutorum usque ad mortem pro suo nomine sustinendo manifeste patet
ex hoc. nam in suo principali sermone quem in monte ore proprio disci-
pulis et multitudini populorum predicavit aperte dixit. Beati pau-
peres spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. beati qui lugent etc. Et in
fra. beati eritis cum persecuti vos fuerint homines etc. In quibus
et multis alijs manifeste docuit quod beatitudo quod est ultimum deside-
rabile non in bonis terrenis sed in celestibus consistit. et per omnes disci-
pulos suos in quibus ecclesie fundamenta consistunt ad hanc beatitudi-
nem spiritualiter dirigebat quem in preceptis terrenorum pro amore celestium
consistit. quam quidem doctrinam ipse Christus exemplo manifeste per vitam
suam et mortem confirmavit sacratissimam. quod in processu premitive ec-
clesie. scilicet a tempore apostolorum usque ad tempus Silvestri pape maxime cla-
ruit quoniam nulla preterita mundana erat apud fideles. et tunc tunc maxi-
me prosperabatur in spiritualibus bonis. florebat enim in frequentibus et
triumphalibus martiris cum pro fide Christi sustineret omnes summi pontifi-
ces qui fuerunt a petro usque ad Silvestrum qui fuit .xxxv. in
numero fere et magna multitudo plebtorum et religiosorum et etiam

simpliciter utriusque sexus per christi nomine tormenta et tyrannorum ra-
biem usque ad crudelissimam mortem gaudent sustinebant. ex qui-
bus manifestabatur quod virtus fidei et caritatis que sunt vera et maxi-
ma bona spiritualia in ecclesia christi in eodem tempore maxime habundabant.
Et sic patet quod etiam ecclesia christi plenius prosperabatur in bonis spiritualibus
tempore illarum persecutionum quam temporalem potestatem non habebat quam cum
propterea fideles christi magnas potestates seculares et mundana dominia ob-
tinuerunt. **N**unc enim et si virtutes per misericordiam et dynamis nunquam ex to-
to deficiunt in ecclesia. non tamen sub eodem fervore et gradu comiter
reguntur sicut in primitiva ecclesia quam humiliter absque temporalibus dominis
cursu huius vite faciebant. **E**x quo manifeste patet quod tibi dice-
bam. scilicet quod ecclesia christi iam in suo esse perfecto et completo erat quam
sibi advenit temporalis potestas. **E**t sic talis potestas in ecclesia non propria
seu essentialis. sed accidentalis est ut ex dictis patet. **E**t non quod secundum opi-
nionem quorundam jurisperitorum Constantini non potuit trans-
ferre dominum imperiale seu temporale summo pontifici. secundum alios vero
licet hoc potuerit non tamen debuit. **S**ed quicquid sit de hoc si ecclesia
christi. scilicet summi pontificis cum suo sacro collegio et sancta synodo uni-
versaliter approbante dimitteret seu renunciarent libere dominia seu
potestates seculares. filiarum et possessiones et omnia que ecclesia olim ha-
buit a Constantino Cesare. sic quod ecclesia remaneret omnia ab hoc
modi temporalibus sicut tempore apostolorum expedire. non credo quod alicui vero ca-
tholico esset dubium quin ecclesia christi esset tante dignitatis et ve-
re perfectionis sicut nunc est. **E**x quibus patet quod huiusmodi dominia munda-
na potest adesse vel abesse ecclesie christi sine ipsius corruptione. et sic sunt
ei accidentalia. **S**ecus est de regno seu imperio romanorum a quo si
temporales potestates removerentur regnum remaneret penitus destructum.
Et ideo manifestum est quod regnum Romanorum et regnum christi
seu ecclesie nullo modo sunt idem sed diversa prout tibi proposui.

Distinctiones septie.

Capitulum .xj. in quo ostenditur quod per cornu puillum affixum
quod arte bestie non intelligitur christus noster prout indei false exponunt.

De Saulus.

Item videtur sit quod regnum romanorum et regnum ecclesie christi tui non
sunt omnia idem sed diversa. Regnum tamen christi tui seu sue ec-
clesie habet quandam dependentiam cum imperio romano. quod
proprie in revelatione facta danieli .vij. capitulo de quatuor bestiis sig-
ficantibus quatuor regna supradicta significatur. **I**n ipsa enim visione
per quartam bestiam secundum omnes intelligitur regnum romanorum. **I**n qua quidem

q̄rta bestia cornu puulū apparuit qđ vidē p̄rie siḡficare reg-
nū xp̄i tui seu regnū eccl̄ie sue. vt pz ex multis. p̄mo qz reg-
num eccl̄ie xp̄i tui habuit iniaū ifmū seu hūile qđ pz de xp̄o
tuo qui vitā paup̄em gessit. **Silr** de eccl̄ia tua p̄mitua eius
vestigia sequēte put tu sup̄ affirmasti. Que quidē paup̄tas
seu hūilitas figurat in p̄dicto cornu cū dicit̄ de eo qđ est pu-
ulū. Ex quo pz qđ illud cornu nō erat ita magnū sic alia cor-
nua bestie. Sic n̄ tua eccl̄ia hūit tam magnū iniaū i p̄tate
sic alia quatuor regna. Scđo qz cornu istud puulū erat fixū
in q̄rta bestia i quo māifeste figurat eccl̄ie tue colligatio cū
impio rōno. q̄ q̄rta bestia est et ei⁹ deriuatio ab eo vt factū est
in Constantino et siluestro. Tercio qđ mai⁹ et for⁹ est quia
xp̄s tuus māifeste docuit multa denotācia pl̄alitatē i diuis
exp̄mendo tres p̄sonas distinctas realiter esse in diuis qđ est
māifeste nō solū ōtra vnitatez diuinam que et a p̄phetis demō-
strat̄ vl̄ saltē p̄cedit̄. s; etiā ōtra autētem diuine scripture exp̄s
sam dentro. vi. caplo. **Audi isrl̄ dñs de⁹ tuus vn⁹ est.** **Silr**
docuit p̄dēp̄tatē dei et hoīs int̄n qđ ip̄e xp̄s tuus qui verus
homo erat et fm̄ te. fatebat̄ tñ se esse vez̄ deū qđ tu etiā cōce-
dis et p̄dicas qđ est ōtra sūmaz simplicitatē diuinam que etiāz
rōe nāl̄ a p̄his demōstrat̄. Ideo p̄pe figurat̄ p̄ p̄dictū cornu
de quo dī in p̄dicta reuelatōe dan̄. **Et h̄mones cōtra excelsū**
loquet̄. Quid enī p̄ excelsū intellr̄ i hoc loco nisi ip̄e de⁹. de q̄
ps̄. **Excelsus sup̄ oēs gētes dñs.** Quis magis ōtra dñm lo-
quit̄ q̄z qui ōtra suā sūmaz simplicitatē et vnitatē pl̄alitatez
rez̄ distinctaz ei⁹ attribuit. **Silr** et corpalitatē seu hūanitatē
creatā in deū creatorē assumi et hoīez vez̄ deū asseruit. **Et sic**
pz māifeste qđ xp̄s tuus h̄mones ōtra excelsū locut⁹ est. **Silr**
multa docuit ōtra legē mosaica et ōtra ei⁹ doctores. quiquidē
erāt pharisei ip̄am legē mosaica; docentes et ad l̄ram obser-
uantes vt pz p̄ p̄cessū euangelij tui. **Et pod⁹** stat̄ p̄ em̄dēciā
facti. nam tu et fideles qui xp̄i tui vestigia seq̄m̄ totam legē
mosaica frangit̄s negligēdo p̄cepta in eadē ōtenta lege tam
affirmatiua q̄z negatiua vt discurrendo p̄ singula pz. et sic de
m̄gro tuo p̄nūciat̄ in daniēle putabit qđ possit mutare t̄pa
et legem. vnde notant̄ dicit̄. putabit qđ possit mutare qz fm̄
rei vitatem solius dei est mutare legē quā ip̄e addidit. vnde
licet hoc putauit nō tamē potuit hoc facere eo modo quo dicit̄
Illud possum⁹ quod de iure possum⁹. dicit̄ aut̄ qđ putauit qđ

possit mutare tpa. vñ xps tuus asseruit q temp⁹ aduēt⁹ salu
uatoris impletū erat tpe suo qd tñ non est vez. qz saluator
nr nondū aduenit. et sic vides m̄ifeste q xps tuus est ille
qui smones cont̄ excelsū loquit̄. et putabit q possit mutare
tpa et legē. et p̄ sñs ille est p̄e figurat⁹ p cornu puulū quod
apparuit in q̄rta bestia qd destruendū est sil' cū eadē bestia q̄rta
s. rōno impio p regnū messie vēturi quē firmit̄ expecto vt i
eodē caplo dan. habet. ¶ **Paul⁹.** ¶ Si cōsideras vez
sensū verborū danielis que allegas nō recte ea exponis. s; ex
torte. Constat enī ex hys q sūt dicta sup̄. q hec visio daniel
de q̄tuor bestiis in. vii. caplo cōtenta in qua quarta bestia ex
toto destruenda p̄nūciat̄ et fili⁹ hoīs p̄phetat̄ veniēs i nubi
bus celi tē. totū hoc intellr implendū in aduentu xpi sc̄do.
in quo vētur⁹ est in maiesta te et p̄tate magna ad iudiciū. n̄
aut̄ de p̄mo aduentu in quo hūiliter nō in p̄tate mūdāna. s;
tanqz lapis abasus sine manibz denūciat̄ ventur⁹. vñ nō pot
xpo sm̄ p̄mū suū aduentū applicari q figuret̄ in cornu puu
lo affixo in q̄rta bestia. Itē de hoc cornu puulo legiē i eodē ca
plo. q faciebat bellū cū sc̄is seu cont̄ sc̄os et p̄ualebat eis qd
nullo mō p̄tē vīficari de xpo de quo nūqz legiē fecisse bellū p̄
sertim extra sc̄os. ¶ **Saul⁹.** ¶ Q xps tuus fecerit bel
lū extra sc̄os exponit̄ sm̄ doctores n̄ros eo q fecit bellū cōtra
iudeos quibz p̄ualuit inqñ⁹ occasione sua vt sup̄ dicebā di
spersi et abiecti et q̄i destructi sūt. ¶ **Paul⁹.** ¶ Licz ve
rū sit q iudei sūt dispsi et destructi occasione xpi n̄ri eo q nō
recep̄rūt eū. s; pot⁹ repul̄rūt et occiderūt. ex hoc tñ nō sequit̄ q
xps fecerit bellū extra eos. bellū enī nō dicit̄ nisi vbi sit pug
na int̄ p̄tes adinuicē dimicātes qd hacten⁹ n̄ legiē factū int̄
xpm seu suos fideles et iudeos. ¶ **Saul⁹.** ¶ **Expositio**
mea de ipso cornu puulo p̄ncipaliē fundat̄ in hoc qd dī de eo.
sm̄ oēs extra excelsū loqueēt et putabit mutare tpa et legē tē
qd recte applicat̄ xpo tuo modo sup̄dicto inqñ⁹ locut⁹ ē extra
vnicatē dei et extra ei⁹ sūmaz simplicitatē. Silr putauit mu
tare legē mosaicā et tpa p̄finita ad aduentū messie. vnde de
istis volo q satisfacias m̄ si potes. alijs dimissis. In istis ei
pendēt ea q sūt p̄ncipalia in tota stroūsia n̄ra. ¶ **Paul⁹.**
¶ Vez dīas i hoc q in hys que obīas cont̄ xpm n̄rm p̄nci
palit̄ pendet controūsia n̄ra. Et idē de istis est diligēt agēdū.
vñ expediti de hac distinctōe i qua sum⁹ placet michi q

discudam⁹ de singlis p^odictis.

Distinctione septie
¶ Cap^l m. xij. in quo oñdⁱ q^d per cornu puulo sup^odictu in
telligitur anti xpus fm veram catholicoru expositionem.

Saulus.

Hoc quidē opto. s^cz volo vt p^us dicas quō exponit ill^o
de cornu puulo fm doctores tuos. et sic expediti de h^o
modi reuelatione daniel ad sup^odicta que in hac m^a
magne arduitas sūt deo disponēte pcedam⁹.

Paul⁹.

¶ Ad declaratōz hui⁹ q^d petis duo sūt p^osupponēda. p^omu est
in visione i. vii. cap^lo dan. stenta de aduētū xpi sc^odo. et de
e^o effectu c^oca mūdā p^oatez p^ont⁹ auferendā de q^o ibi ag^o
vt sup^o in. iij. cap^lo hui⁹ distinctōis oñsū est. Sc^odm est q^d per
q^uatuor bestias i hac visione stētas designant⁹ oēs p^oates tyrā:
nice famose que fuerūt et erūt a p^oncipio mūdi vsqz ad finē.
p^oma enī bestia in sc^oda etate incepit a Nemroth q^o fuit p^omu⁹
oppressor hoīm et qui p^omo regnat⁹ i babilonia et Caldea. vt
habē⁹ gen. x. Que quidē p^oas tyrānica stannata est p^o assirios
et alios vsqz ad Nabuch. p^o q^urtā nō bestia z designat⁹ tota po:
testas tyrānica et mūdāna mapiēdo a regno rōnez vsqz ad
finē mundi seu vsqz ad anti xpm inclusiue.

Saul⁹ et

¶ Circa illa que p^omo p^osuppōis replicare nō intēdo. q^z sup^o
de hoc habuim⁹ colloquiū in cap^lo p^o te allegato. S^cz st^otra sup^o
positū tuū aliqua vident⁹ dicēda. Et spāl^oit st^otra illud q^d dicis
figficari p^o p^oma bestia. nam fm planū sensū l^ore daniel p^oma
bestia nō videt⁹ inape nisi a nabuch. sic et i visione statue p^o
ma ps illi⁹ statue. s. caput que rūdēt p^ome bestie a Nabuch.
incepit. Cui dan. dicebat. tu es caput aureū dan. ij. Silr er
go videt⁹ dicendū de p^oma bestia q^d s. incepit a nabuch. non
aūt a nemroth de quo nō fit mentio i istis reuelatōibz dan.
Itē de hoc q^d dicis q^d p^oas tyrānica p^o Nemroth icepta stann:
ata est p^o assirios et p^o alios vsqz ad Nabuch. nō allegas ali
quā aūtēz seu rōnez in quibz hoc fūdes. et iō p^osuppositū tuū
in hoc manet sine fūdamēto. Itē hic agim⁹ ad habēda z verā
expositionē de cornu puulo fixo i q^urtā bestia. ad q^d nichil re
fert an p^oma bestia iapiat a Nemroth put tu vis. vl a Na
buch. put l^ora videt⁹ sonare. Supflūū videt⁹ ergo hoc itrodu
cere de extensione figficati p^o p^oma bestiam q^d nichil facit ad
p^opositū.

Paul⁹.

¶ Int⁹ expositores n^os. quida z

sūt qui regnū p^o p^oma bestia figficatū dicūt inape a nabuch.

sicut tu dicis. **S**ecundum alios illo incipit a Nemroth ut dixi. q
quidē expositio. s. scōa magis placz in eo q Nemroth fuit p
mus rex i babilonia et Caldea ubi p^{re}ea regnavit nabuch.
de quo quidē Nemroth singlaritē et p^{ri}mo. legi^t q fuit oppressor
hoīm. que quidē oppressio tāte fero^{ci}tatis fuit q vtebat in pro
verbiū vt legi^t gen. x. **E**t qz ista qtuor regna o quibz hic fit
mēto ouenerūt in hoc q qdlibet eoz fuit affligēs iustos seu fi
deles cū qua dā fero^{ci}tate. Idcirco rōnabile videt q cum de
Caldeis ageret inq^{ui} fuerūt oppressores iustoz seu fidelū q i
tali narratōe non p^{er}mitteret Nemroth qui fuit p^{ri}m^{us} rex
Caldeoz de cui^{us} tyrānica p^{re}ate p^{ri}us facta fuit in dinis scrip
turis mēto. nec ē sile qntū ad hoc de visione statue. qz ibi di
ctū fuerat vt sup agebat de hys qtuor regnis inq^{ui} ouenie
bant in cultu ydolorū i quo nabuch. fuit p^{ri}ncipalit^{er} excedēs.
voluit enī sibi vsurpare honorē dinuz intm q fecit sibi statu
am aureā magnā i qua adoraret ab vniūsis pplis mūdi da
niel. iij. Cui^{us} sile nō legi^t factū ante ipm Nabuch. **E**t id
rōnabile fuit vt ab ipso tanqz a capite iciperet figuratio ydo
latraz. In hac aut visione de qtuor bestiis in qua nō agi^t de
ydo latria s; de tyrānica p^{re}ate et fero^{ci}tate qtuor regnoz pre
dictozū. nō īmerito inīciū sumi debet a Nemroth rege babi
lonie. de cui^{us} tyrānica fero^{ci}tate p^{ri}mo facit dina scrip^{ta} men
tionē vt dictū est. **N**o aliud vero qd obici^s dicēs. q nō p^{ro}
p^{re}atez tyrānicā p Nemroth inceptā annuatā fuisse p assir
os et alios vsqz ad nabuch. Dicendū q satis legi^t de Senna
cherib rege assirioz. quicquidē assiriū exiuerūt de terra sana ar
scz Caldea vt habetur gen. x. q muasit multas regiones et
t^{ra}nsulit naciones de suis. p^{ro}p^{ri}is patris ad alias vt habetur
ysa. xviij. et xix cap^{it}ulo. vnde p^{re}sumendū est q etiā aliq^{ui} de il
lis p^{ro}p^{ri}is orientalibz succederēt ymitatores hui^{us} tyrānice fe
ro^{ci}tatis licz scriptura de hys nō faciat mētionē eo q nō ēēnt
tante p^{re}at^{is} sic Nemroth et Nabuch. qui in hoc multū ex
cedebāt. p^{ro}p^{ri} hoc enī regna illa figurant^{ur} p bestias monstro
sas veputa leenam cum alijs qd nō est in rez nā. ad denotā
dū q eoz fero^{ci}tas erat singularis tanqz mōstruosa. **D**e alijs
vero mēmedijs oppressoribz seu tyrānis qui nō ad t^{er}mⁱⁿ gradū
fero^{ci}tatis attingebant nō fuit mēto facta. s; p^{re}sumendū est
q nō defuerūt oppressores hoīm in illis p^{ro}p^{ri}is ex quo nō fuerūt
p^{ri}ncipales oppressores deuicti vel supati p alios. talia enī vicia

ex quo incipiunt non consueverunt cessare nisi eis fortiter resistat. quod
non legitur factum fuisse circa Caldeos usque ad tempus persarum seu me-
dorum. Ad illud autem quod dicitur quo ad expositionem de cornu puulo
nichil refert an prima bestia incipiat a Nemroth vel a Nabu-
chodo. etc. Rursus quod licet hoc non faciat ad istud appositum de ne-
cessitate. facit tamen de congruitate. Nam si per primam bestiam signifi-
cantur omnes tyrannice potestates a principio mundi usque ad nabuch-
includive. congruum est ut per quartam bestiam designentur omnes tyrannice
potestates incipiendo a regno romanorum usque ad antichristum includive.
quicquid autem antichristus erit versus finem mundi. Congruum enim est ut
fines secundum proportionem. scilicet in suis principijs seu incipijs. **S**
Saul. **Q** Dic ergo mihi quomodo exponis hanc revelationem
circa quartam bestiam cuius significationes dicitur esse duraturam
usque ad finem mundi. **P**aulus. **P**er quartam besti-
am cointer secundum omnes intelligitur regnum romanorum. que quidem bestia quar-
ta non nominatur proprio nomine sicut alie precedentes ut puta leena vel par-
dus et huiusmodi. eo quod ferocitas eius esset valde difformis propter mag-
nam durationem temporis huius bestie. In qua quidem duratio varietate
varie ferocitates contingeret et in futuro extingueretur. Et ideo non be-
ne possent per proprium nomen alicuius bestie designari. De semina autem
istius bestie istra fideles dicunt quod est tribulatio et mirabilis et fortis
nimis. Dicit etiam de ea quod dissilis erat ceteris bestiis eo quod fero-
citates precedentium regnorum excedebat. quod satis patuit in persecu-
tione fidelium tam apostolorum quam martirum. que quidem persecutio a Ne-
rone usque ad Constantinum non cessavit. sed continuata est per octo
annos. dicit etiam de hac bestia quod habebat cornua decem per quod
cointer intelliguntur decem reges circa mundi finem in quos reges
secundum quosdam Romanorum regnum dividetur ante finem mundi. sic ut sil-
erunt decem reges circa mundi finem. potest etiam intelligi hoc de mul-
titudine potestatum que in processu temporis successively fuerunt et erant
in hoc impio. Et summe hic nunc determinatus per indeterminatem
sic zacharia. viij. capitulo. Apprehendet decem homines de omnibus ling-
uis gentium. per quod intelligitur multitudo hominum. unde per hec decem cor-
nua intelliguntur varia et diversa regna que ab exordio regni
romanorum usque ad finem mundi in universo erant regnatura siue
simul siue successively inter que posset intelligi regnum machome-
ti quod magnam partem occupat universi. Inter que quidem cornua di-
ligenter considerabat daniel illud cornu puulum quod ortus est de
medio eorum. per quod intelligitur antichristus qui dicitur puulus. quia erit

de genere indeorum qui iam a magnis tribus. s. a passione
xpi et circa sunt in maxima defectione et vilitate. et iste autem
xpus descensus est ab eis non a nobilibus eorum ut puta de tribu
iuda vel de tribu sacerdotali. sed de tribu dan de qua nunquam fu-
erunt reges vel sacerdotes nec doctores vel principes. Et ideo figu-
rabatur a patriarcha iacob gen. xlix. in colubrum vel cerastem que
sunt animalia venenosa et pestifera. quod quidem ceraste dicitur esse animal
venenosum habens cornu in capite. et sic verba daniel in hoc loco
possunt alludere vobis patriarche supradictis. de ipso etiam cornu dicitur
Et ecce oculi quasi hominis erant in cornu isto. Quod dupliciter potest
exponi. vno modo ad excludendum ab eo divinitatem. quod dicitur licet antichristus
faciat tanta mirabilia ut ab aliquibus credatur deus. tamen
erit homo purus. Alio modo potest exponi hoc quod dicitur. quasi ho-
minis ad excludendum ab eo rectam seu virtuosam humanitatem quam
diceret. iste antichristus tanta dyabolica fraude est imbutus quod
non debet dici homo. sed quasi homo. Dicit etiam de eo. Et os lo-
quens magnalia. quia iactando se de his que non potest fa-
cere tam permittendo quam nimis magnalia loquitur. De isto etiam
cornu dicitur quod loquitur contra excelsum. quia tota eius doctrina ne-
phanda erit ad blasphemandum de christo qui est excelsus super omnes.
Unde et proprium nomen suum est antichristus. id est. contra christum.
Dicit etiam de eodem quod putabit mutare tempora et leges. Nam
tempus quod fuit assignatum ad adventum christi primum per lxx. hebdomadas
danielis quod iam transiit in preteritum ut dictum est. pu-
tabit mutare in futurum ut ipse antichristus credatur venire in tempore
assignato per prophetas ut sic habere per vero christo quod est falsissimum.
Sed putabit mutare legem gratie. s. euangelicam in cerimonias
legales que post passionem christi et euangelii sui divulga-
tionem sunt mortifera illas putabit mutare. id est. vivificare.
Quod quidem cornu sicut cum quarta bestia in qua est affixum
quod significat totam peccatam tyrannicam. est per verum christum ad iudi-
cium venientem destruenda et tradenda et comburenda igni. s. in
fernali. et tunc iudicium sedet et libri aperti sunt. Ista et plura
alia que ad expositionem huius visionis daniel specialiter circa
quartam bestiam pertinent traduntur a doctoribus nostris que li-
cet proprie consonant vite et veritati. non tamen allego ea contra
te ut arguens. Scio enim quod posses negare multa de his que
dicta sunt. Sed ut scias quomodo expositores nostri istam expo-
nunt prophetiam. unum tamen ex dictis accipio quod facit manifeste

contra te qđ nullo modo negare posses. s. qđ hoc cornu puuli
de quo dicit qđ loquet̃ contra excelsū et putabit mutare tpa
et legem erit arca diem iudicij et finem mūdi vt manifeste
lra testat̃. vnde nullo modo posset hoc intelligi de xpo nostro
put tu intēdebas. a cui⁹ tpe natiuitatis tñsuerunt. M. cccc.
xxxiiij. anni a natiuitate sua et nondum statim finis. *¶*

Distinctiones septime. ¶

¶ Capl'm. xiiij. in quo ostendit̃ qđ ex hoc quod dicit̃ de cornu
puulo qđ loquet̃ cont̃ excelsū et putabit mutare tpa ⁊ leges
que vba false indei applicant ad vez xpm sumit̃ ordo ad tra
ctandū de quibusdā qđ sūt magne arduitas in hoc opusculo.

¶ Saulus. ¶

Quicquid sit de tpe aduent⁹ seu apparitionis isti⁹ cor
nu puuli adhuc video qđ illa que de ipso cornu dictū
tur pprie adaptant̃ xpo tuo. spāliter illud quod dicit̃
de eo qđ loquet̃ contra excelsū ⁊ putabit mutare tpa ⁊ legē.
xpus enī tuus contra vnitatē dei et summā ei⁹ simplicitatē
locutus est. Silr et putauit mutare leges mosaicam tē. Et
ideo si vales responde michi ad ista que sūt maioris ardui
tatis qđ quecūqz alia inter me ⁊ te tractāda. *¶* Paul⁹.

¶ Vez est vt dicās qđ ista sūt diligētē inter me et te discuti
enda. et iō cōuenit qđ de singulis eoz p se inter nos tractē et
detur ordo tctandi. s. de quo pmo. et de quo scdo. et sic de alijs
Quē quidem ordinem ad tuū bñplacitū cōmitto. *¶*

¶ Saulus. *¶* Quia nostra cognitio cōiter pcedit a
min⁹ notis ad magis nota. ideo ordo tractādi seu discuden
di pōicta que michi cōmittis videt̃ talē esse debere. s. vt pri
us de mutatōe legis mosaice quaz tuus xpus putauit mu
tare agamus. Demde de pl'alita te quā docuit esse in diuinis.
Consequentē de incarnatōe seu incorporatione dei que oīa sunt
contra sacras scriptas diuinas. *¶* Paulus. *¶*

¶ Placet michi qđ iste ordo teneat̃. Et iō dic de pmo

Expositio distinctio septima Incipit

Distinctio octaua de seruatio scripturarum circa
innouationem diuine legis tempore messie et
statuet .xvi. capla

In primo capitulo ostendit quod legi moysayce
possit aliquid addi uel diminui licet per aliquas
auctoritates iudei nituntur oppositum probare

In secundo capitulo ostendit quod deus promisit dare populo suo
israhelico nouam legem aliam a lege moysayce.

In tertio capitulo ostendit quod lex noua scilicet lex messie tam ex-
cellencior est respectu legis moysayce quam lex moysayce dicitur esse
vana respectu legis messie nec ex hoc tollitur quin lex mo-
saya sit sancta et a deo data.

In quarto capitulo ostendit quod deus suscitaturus erat de me-
dio israhel alium prophetam legislatorem preter moysen

In capitulo quinto ostendit quod licet in aliquibus preceptis
moysayce legis videatur dici quod sint in perpetuum obseruanda
tamen secundum hebraicam veritatem hoc non est intelligendum
de perpetuitate absolute sed tantummodo limitata secundum
durationem debitam moysayce legi

In capitulo .vi. ostendit quod terminus durationis moysayce
legis est lex noua que data est per christum et quod lex moysayce non
obligat ultra illud terminum quantum ad ea que in ipsa lege
moysayce continentur que non sunt de lege nature et quod ex hoc
non sequitur quod lex moysayce non fuit a deo data.

In capitulo .vii. ostendit quod licet lex moysayce quo ad plu-
ra precepta in eadem contenta non obligat tempore legis noue
est tamen utilis ad multa quia omnia in eadem contenta
ad nostram doctrinam scripta sunt

In capitulo .viii. ostenditur quod in duobus preceptis de
dilectione tota lex pendet et prophete secundum sententiam saluatoris

In capitulo .ix. ostendit quod secundum quosdam doctores talmudicos mul-
titudo preceptorum moysayce legis in paucis uel etiam in uno con-
sistit quod etiam concordat cum dicto saluatoris super dicto

In capitulo decimo declarat de quibus mandatis moysayce le-
gis intelligendum est verbum christi dicentis Si vis ad uitam in-
gredi serua mandata .quod .xix. capitulo.

In capitulo undecimo ostendit que sunt illa precepta moysay-
ce legis que dicuntur moralia quorum duratio est perpetua in hac

vita et que sunt iudicialia seu ceremonialia quorum duratio
in lege noua terminatur *257 258*

In capitulo .xii. ostendit quod ceremonialia et iudicialia precepta sunt quedam determinationes moralium preceptorum. et quod ista licet sint instituta a deo. tamen sunt mutabilia auctoritate diuina sine preiudicio immutabilitatis ipsius dei. quod quidem mutatio ceremonialium et iudicialium habet etiam per doctores talmudicos.

In capitulo .xiii. ostendit quod fideles christi non sunt redarguendi de transgressione precepti de ydolatria eo quod adorant sculptilia et ymagines contra iudeos qui eos communiter ydolatrias esse existimant.

In capitulo .xiiii. ostendit quod fideles christi non sunt transgressores precepti de obseruatione sabbati prout iudei false existimant et quod dies dominica successit sabbato in hac obseruatione.

In capitulo .xv. ostendit quod preceptum de circumcissione corporali non obligat fideles christi. sicut iudei false existimant sed cessat cum alijs ceremonialibus veteris legis.

In capitulo .xvi. ostendit quod intelligendum sit istud verbum malachie ultimo. memento legis moysi serui mei.

Distinctiones octauae

In capitulo primo in quo ostendit quod legi moysi possit aliquid addi uel diminui. licet per aliquas auctoritates iudei nuncietur oppositum probare.

q. Saulus.

Scrutando scripturas reperio quod lex diuina que data fuit per moysen non erat inouanda nec mutanda. cum preceptis eius non ei erat aliquid addendum seu diminuendum legem enim deuterio .iii. Et nunc israel audi precepta et iudicia que ego doceo te ut faciens ea uiuas. et ingrediens possideas terram quam dominus deus patrum vestrorum daturus est uobis non ad deum ad verbum quod uobis loquor neque auferentis ex eo. Ex qua auctoritate et alijs filiis manifeste habet quod dictum est. scilicet quod lex moysayca non erat aliquo modo inouanda nec addendum ei erat aliquid in preceptis eius seu diminuendum. Constat autem quod magister tuus uel saltem discipuli eius auctoritate totum oppositum fecerunt quod patet discurrendo per precepta diuina prout moysayce legis tam affirmatiua quam negatiua que per maiorem partem a tuis fidelibus non seruantur que quidem discursu per particularia ad presens omitto. sed solum uolo a te querere in generali quod potestis asserere quod lex noua tradita per magistrum vestrum sit a

deo data cum principaliter lex mosaica consistit in preceptis in
eadem contentis quibus non est addendum aliquid uel diminuendum
ut dicitur **¶** **Paulus** **¶** Ad hoc quod obicitur dimissis ad prius
quibusdam aliis quibus ratio tua posset euacuari. volo tibi
breuiter respondere sic. Si bene attendis per auctoritatem quam alle-
gas solum prohibere subditum ne addant uel diminuatur propria auc-
toritate ad precepta diuina in lege mosaica contenta sed per hoc
non intelligitur quin deus uel etiam aliquis propheta huius diuina
potestatem ad hoc faciendum possit addere uel minuere ad precepta
per moysen data. hoc enim proprie intelligitur per verba auctoritatis
a te allegata dicit enim non addetis ad uerbum quod uobis loquitur
neque auferetis ab eo. que quidem uerba ad populum israel dicitur
gunt non autem ad deum cui non loquitur nec ad aliquem prophetam
ad hoc diuinam auctoritatem habentem. Non enim dixit. Non addet
uerbum neque auferat ab eo sed dixit non addetis neque auferetis
ab eo. scilicet uos israel quibus loquor. Secus est de deo qui semper est liber
et potest semper addere ad uerbum per ipsum datum uel ab eo auferre
idem dicendum de propheta qui ad hoc habet diuinam potestatem
¶ **Saulus**. **¶** Licet concedendum sit quod deus potest
addere uel diminuere ad uerbum seu preceptum per ipsum datum cum eius
potestas non est limitata sed est infinita nullus tamen propheta hoc
posset facere. nec credendum est quod aliquis habeat ad hoc diuinam
potestatem. non enim legitur in toto processu veteris testamenti quod deus
permittit se alicui datum tale auctoritatem. scilicet immutandi mosaica
legem uel aliquid addendi uel diminuendi ex eius preceptis
neque etiam de messia promisso ut credo hoc legitur. Et ideo magis
tuus uel eius discipuli qui precepta mosaice legis minime ob-
seruant dici debent hoc facere potius temeraria presumptione
quam diuina auctoritate. **¶** **Distinctionis octaua** **¶**
¶ **Capitulum secundum in quo ostenditur quod deus promisit**
¶ **dare populo israelitico nouam legem aliam a lege mosaica** **¶**

¶ **Paulus**
¶ **D**icere quod nullus prophetarum potest habere diuinam auctoritatem
ad hoc quod possit addere ad uerbum seu preceptum per ipsum
datum. ex eo diminuere si bene consideras derogatorum
est omnipotentie diuine que potest libere dare seu concedere suam
auctoritatem cui uoluit ad dispensandum seu innouandum in suis pre-
ceptis. Sed quia dicitur quod licet deus hoc posset facere. nunquam tamen
fecit nec promisit se facturum ideo uolo tibi ostendere oppositum. scilicet.

q̄ deus p̄misit dare populo isrl̄itico nouā legē aliā ab illa
quā dedit eis cum exirent de egipto que est lex mosaica. **S**i
militer q̄ deus p̄misit suscitare p̄phetam de medio isrl̄ qui
esset legislator sicut moyses. **¶ Saulus. ¶** Ostende
michi hoc quod dicit p̄ sacras auct̄es **¶ Paulus. ¶**
¶ autē deus promisit dare p̄plo legē nouā aliam a legē mo
saica clare habet̄ jeremie. xxvi. ubi sic habet̄. **E**cce dies ve
niēt dicit dñs ⁊ feriā domui israhel et domui iuda fedus no
uū non s̄m pactū quod pepigi cū patribus eorū in die qua ap
prehendi in anū eorū ut educerē eos de terra egipti. pactum
quod irritū fecerūt ⁊ ego domina t̄ sui eis eo q̄ dicit dñs. **S**ed
hoc erit pactū q̄d feriā cum domo israhel post dies illos dicit
dñs dabo legem meā in visceribus eorū et in corde eorū scribam
eam ⁊ ero eis in deū. **E**x qua auct̄e duo exp̄sse habent̄. vnum
est q̄ de⁹ datur⁹ erat legem nouā aliam ab illa quā dederat
patribus eorū cum educeret eos de egipto. aliud ē q̄ hec lex no
ua alio mō nouo erat danda q̄ antiqua. nā erat scribenda ī
cordibus sicut antiqua fuit scripta ī tabulis lapideis ad deno
tādū firmitatē seu stabilitatē scōe legis. s. noue et īfirmi
tatē seu instabilitatē antique de qua dixerat pactū q̄d irritum
fecerunt. **¶ Saulus. ¶** **¶** Vnde habes q̄ p̄ pactū no
uū quod hic dicit̄ intelligat̄ lex noua. dictio enī q̄ hic ponit̄
in hebraico ubi tu habes pactū est berith quod nō significat
legem solum sed etiam testamentū et fedus seu pactum. **¶**
¶ Paulus. ¶ **¶** Licet verū ē q̄ berith ī hebraico q̄nq̄
significat pactum uel fedus. frequēt tamen signi
ficat legem que est quodāmodo pactū seu fedus inter deū legem
constituentē ⁊ ho
minē recipientē legem p̄sertim ubi dicit̄ de illo berith scribi
sicut hic dicit̄. **E**t ī cordibus eorū scribā eā. ī talibus enī
semp̄ signi
ficat berith legē. **E**xo. enī. xxxiii. de moyse quando decē
mandata legis que data fuerūt ī monte synay ī quibus
p̄ncipaliter lex mosaica consistit dicit̄ ī p̄sona ipsi⁹ moy
si. et scripsi sup̄ tablas verba berith decē. s. verba. ī quo loco
manifeste habes q̄ berith accipit̄ p̄lege ī tabulis scripta. **S**i
deutro. xxix. ubi dicit̄ hec sūt verba berith que mādauit dñs
moy si scāde cum filiis isrl̄ ī terra moab p̄ter illud berith
quod scādit cū eis ī oreb. berith enī ibi significat legē. vnde
et ī libro qui dicit̄ mequilda sup̄ istis et filiis concludit̄ nō
est berith nisi lex. vnde ⁊ ī datione legis q̄n deus moy si p̄ci

piebat manē pplm ad legē suscipiendā in mōte synay·exo·
xix· sic lē· **D**ic domuiacob vos vidistis q̄ fecerim in egipto
et c· **S**ubdit· et nunc si audieritis vocem meā et custodieritis
berith meum· i· legē eritis michi in pplm et c· **V**nde manife-
stum est q̄ in hoc loco vbi jeremias in persona dei dicit feriaz
berith nouum et postea subdit de hoc berith dabo legem
meam in visceribus eoz et i cordibz eoz scribā eam q̄ p hoc
berith nouū lex noua intelligat̄ quod fuit intentum vnde et
māgri tui· s· doctores talmudici manifeste dicūt q̄ lex danda
pmissā debz eē excellēciōz q̄ lex mosayca· **D**istinctio vna
Capitulum terciū in quo ostendit̄ q̄ lex noua· s· lex messie
tam excellēciōz ē respectu legis mosayce q̄ lex mosayca di-
cit̄ esse vana respectu legis messie· n̄ ex hoc colligit̄ quin lex
mosayca sit sancta et a deo data·

Saul **Paulus**

Allega doctores talmudicos· **In** glo· ecc· ij· capitulo sup illud verbū vade queso
et c· **E**t sequit̄ ecce ipm vanitas rabi h̄sim q̄a dicit·
omnis lex quā tu addiscis i seculo isto habet· i· vanitas ē re-
spectu legis seculi venturi· p quā legē seculi venturi intelligit̄
lex messie· vnde infra· ecc· xi· capitulo sup illud· **S**i annis
multis vixerit homo et in oibz eis lereť· glo· in leticia· s· le-
gis· **Q**uidquid p̄cessit erit habet· i· vanitas· glo· ois lex quā
homo addiscit in hoc seculo habet· i· vanitas ē respectu legis
messie· habes ergo ex istis manifeste duo· vnum ē q̄ lex messie
est alia a lege mosayca· nō enī comparent̄ iste leges adiūicē
si essent tantū vna lex· **S**ecundū est q̄ lex messie tam excel-
lenciōz est lege mosayca q̄ ipsa lex mosayca vanitas est re-
spectu legis messie ut auctoritates p̄dicte manifeste sonant

Saul **M**iroz quō possis dicē de lege mosay-
ca q̄ sit vana cum q̄ plurime aucta res sacre s̄c̄pture testā-
tur ipsam legē esse sanctam et a deo data quod etiā ut credo
tu et tui conceditis **Paulus** **N**ullus nega-
re debet q̄ lex mosayca est sancta et fuit a deo data· potest tū
dicā vana inquantū p eam homines non conseq̄bant̄ finem
ad quē fuerunt creati· s· vitā eternā et gloriosā· omnis enī
mediana quantūcumq̄ bene ordinata si tam homo eā sumēs
non consequit̄ p eam sanitatē intentā· vana dicit̄· **P** autēz
p legem mosaycā homines n̄ p̄sequebant̄ finē ad quē creati

sūt. s. vitā gloriosā satis patet ex antedictis in distinctōe
vi. in capitulo secundo et alijs sequentibz. Et ideo dicit vana
respectu legis messie p quā homines finem p̄dictum con
sequunt. Et notant doctores tui dicūt legem mosaica esse
vanā respectu legis messie quia respectu aliarz legū mundi
non debz dici vana inquantū lex mosaica disponit ad legē
messie p quam finis humane vite habet. *rr*

Distinctiones octauae

¶ Capitulum quartū in quo ostendit q̄ deus suscitatur erat
de medio israel aliū pphetam legislatorē p̄ter moysen

¶ Saulus. *¶*

Habeo mentem tuā circa hoc q̄ deus datur erat legem
nouā aliam a lege mosaica. s. quia dixisti ampli
q̄ deus p̄misit suscitare pphetam de medio israel q̄
esset legislator sicut moyses. Ideo volo ut michi ostēdas vñ
hoc habes. *¶* Paulus. *¶* Hoc quod petis habet mani
feste de utro. xviii. Vbi legit. pphetā dicere. Suscitabo eis
de medio fratrum suorum similem tui. et ponā verba mea in ore eius lo
queqz ad eos omnia que p̄cepero illi qui antē verba eius quē
loqueb in nōie meo audire noluit ego ultor existā. Ex q̄bus
patet ppositū. s. q̄ suscitatur erat deus aliquē pphetā cui te
nebant credere omnia que eis ex pte dei erat dictur seu p̄cep
tus sicut et moysi. vñ tal' ppheta ex pte dei credend' erat.
et obediendū legi p eum date sicut et moysi obediunt et le
gi eius et sic talis ppheta suscitandus debebat esse legislator
sicut moyses. *¶* Saulus. *¶* Si bene fuisses scrutat'
hanc auctoritatez cum p̄cedentibz ad eam nō inde intentum
tuum concluderes in hoc enī loco non agit de propheta qui
esset legislator sed de ppheta futura denunciantē q̄ patz mā
feste ex continuatione lre ad imediatē p̄cedentia. volebat enī
deus excludere a populo israelitico dīnationes sup̄stīciosas
quibus chanaei cōiter utebant vñ dicebat eis. Gentes iste
quaz possidebitis terrā augures et diuinos audiūt. tu autē
a dño deo tuo aliter institut' es. Et imediatē ostendebat eis
qualiter institutū erat a deo q̄ popul' israeliticus haberet notā
ciām futurorū sibi ad salutē vel ad bonū statū ppli oportunā
seu congruā. s. p pphetā a deo suscitandū. Et ideo subdit sta
tim pphetā de lege tua et de fratribz tuis sicut me suscitabit
tibi dñs deus tuus ipm audies. quasi diceret. Non oportet

te querere cognitionē futuroꝝ tibi p̄nenciū ab auguribꝫ seu
diuinatoribꝫ quia deus suscitabit tibi p̄phetam de fratribꝫ
tuis a quo ista possis scire licet. qđ fuit impletū ī p̄cessu tem-
poris p̄ diuersos p̄phetas dei ut patet in hystorijs sacre sc̄p-
ture vnde in ista aucte nulla fit mencio de legislatore seu le-
gis dacione put tu vis sed solū de p̄pheta futura p̄nūciante
et sic non habes ex hoc loco p̄positū tuū. ¶ **Paul⁹.** ¶

¶ Bene arguis ī hoc qđ ex continuatiōe verbi p̄ me allegati
ad p̄cedenciā sumi d̄bet sensus hui⁹ verbi. vnde ⁊ apud docto-
res n̄ros intelligenciā dictoꝝ ex causis est sumenda dicendi
¶ Et hanc rationem recolo me vidisse in quadam epistola
tui rabi moysi ad iudeos africanos qui de mora aduent⁹ sui
messie et de alijs in lege contentis murmurabāt seu dubita-
bant et inter alia ex hoc loco intendebāt concludere qđ aliquis
p̄pheta erat a deo suscitandus ad dandā legem quos ipse cō-
futabat dicens eis qđ hic non agit de p̄pheta legislatore sed
de p̄pheta futura denūciante ad qđ allegabat p̄dictā ra-
cionē tuā. ¶ Sed reuera tam tu qđ m̄gr tuus sup̄dictus ī hoc lo-
co defecisti scrutinio. quod sic patet nā ī capitulo p̄allegato
bis agit de p̄pheta suscitando. p̄mo cum dicit. prophetam
de gēte tua ⁊ de fratribꝫ tuis sicut me suscitabit tibi domin⁹
deus tuus ip̄m audies. et ī hoc loco indubie agit de p̄pheta
futura denūciante quod patet ex continuatione ad imediāte
p̄cedenciā. s. vbi dicit. Gentes iste quaz possidetis terram au-
gures et diuinos audiunt. tu autē tē. Ex qua manifeste patet
qđ talis p̄pheta dicit esse suscitandus ad supplendū defect⁹ di-
uinatoꝝ et hui⁹i ut tu allegasti et bene quantū ī hoc loco.
¶ Sed in hoc eodem capitulo scđo legit p̄phetam suscita-
bo eis de medio fratꝝ suoz similez tui tē in quo loco. s. scđo loquit̄
de p̄pheta legislatore quod manifeste patet ex continuatiōe
ad imediāte p̄cedenciā vbi exp̄sse loquit̄ de legislatore. dicit
enī statim ante sic ut petisti a dño deo tuo in orebꝫ quando con-
gregata est atq; dixisti vltra non audiam vocē dñi dei
mei. et ignem hunc maximū ampli⁹ nō videbo ne moriar.
et ait domin⁹ michi omnia bene sūt locuti p̄phetam suscita-
bo eis de medio fratꝝ suoz silem tui et ponā verba mea ī ore
eius loqueturq; ad eos omnia que p̄cepero illi. qui autē ver-
ba que loquetur audire noluit ego vltor existā. patet igitur
ex hui⁹i continuacionis serie qđ quia in dacione legis in orebꝫ

pl's fuit maxie atterit' ex igne maximo et alijs terribilibus
ibi occurrentib' in tantum q' a deo penit' q' ampli' non lo-
queret' eis p' illum modū ne morerent' ut patet. exo. xx. 7. & de
utro. v. Idcirco dicit hic. q' deus concedit sibi ut iam non
cum talibus terroribus legem eis daret sed p' prophetam verū
hōiem sicut moyses in cui' ore poneret sua precepta. et deus
esset ultor cui'cumq' i' obediētis. Et iste ē sensus plan' l're
correspondens immediate p'cedenti b' ut patet recte consider-
anti. unde rō mea nō accipit' ex p'mo loco vbi dicit' prophetaz
suscitabo quia ibi de ppheta p'nūciante futura agē prout tu
vis. Sed rō mea fundat' i' hoc q' dicit' scōo prophetā suscita-
bo eis q' loquit' de ppheta legislatore prout ē manifestū. *

Distinctiones octauae 27

Capitel'm. v. in quo ostendit' q' licet in aliquibus p'ceptis
mosayce legis videat' dici q' sūt in ppetuū obseruanda tamē
s'm hebraica veritatem non est intelligendū de ppetuitate ab-
soluta sed tantūmodo limitata s'm duratiōez debitam mo-
sayce legi.

Saulus.

Asseruo tua de inouatione seu mutatiōe legis mosay-
ce similiter & de propheta legislatore suscitando quan-
tumq' videant' facē pro te. sūt tñ auctes sacre mai-
feste testantes de multis p'ceptis mosayce legis que duratura
erant ieternū seu in ppetuū. Quaequidē precepta a tuis fide-
libus nūme obseruant' ut patet de sabbato de quo. exo. xxxi.
Et custodient filij isrl' ad faciendū sabbatū in generatiōib'
suis pacto sempiterno. idē de pascate. exo. xij. Erat dies ista
uobis ad memoriā & solmēpnisabbātis ipsā lege sempiterna
Idē de solempnitate pentecostes & de festo tabernaculoz & de
die expiatiōis. leuitic. xxij. et. xxiiij. Idē de sacrificijs i'
p'dictis solempnitatib' faciendis & de pane ppositionis i' sin-
gulis sabbātis coram me proponendo in quib' et q' plurimis
alijs ceremonialibus et etiā iudicialib' consilij dictōes po-
nunt' quib' manifeste ostendit' q' meternū seu sempiternum
erant illa p'cepta obseruanda unde licet concedat' tibi q' alia
lex noua a lege mosayca erat danda & q' alius legislator p'
ter moysen erat suscitandus non tñ ex hoc sequit' q' alia lex
esset danda que esset contraria mosayce legi papiendo & per-
mittendo fieri qd lex mosayca phibuit. n' etiā q' aliquis le-
gislator suscitand' erat a deo qui legi mosayce modo p'dicto

contradiceret. hoc enī esset de dīcō contra sacras auctes p:
dictas testantes de p̄dictis p̄ceptis ⁊ alijs sīlibz q̄ i p̄petuum
seu sempiternū erant duratura. **¶** **Paulus** **¶** Ad
hanc tuā obiectionē sufficientē euacuandā oportet p̄mo scru
tari dictiones que in lingua hebraica p̄petuitatē durationis
sonant que sūt i duplicia oria. Nam quedā eaz signē p̄petui
tatē duratōis absolutā. s. sine fine. quedā vero p̄petuitatem
duratōis signē nō semp absolutā s; qñq; periodicā seu limi
tatam ad aliquē ambitū temporis determinatā. **¶** 2° discurre
dum est p̄ p̄cepta sup̄dicta p̄ te allegata et filia ad videndū
que illaz dictionū i eis ponunt p̄petuitatē durationis signi
ficantiū. s. an sint de illis p̄mo mō dictis. s. que p̄petuitatem
absolutā signē. ul. de illis sc̄do mō dictis que p̄petuitatē sig
nificant non absolutā s; periodicā uel limitatā. **¶** Quantū
ad p̄mū attendendū q̄ s̄m Ra. uecab i libro sarasny quicpē
liber apud hebreos habet sicut catholicon apud nos dictiones
p̄petuitate absolutā significantes sūt plures quaz vna est
tela vñ in psalmo. ubi dicit in secula seclōz laudabunt te.
¶ Vbi nos habem⁹ in secula seclōz in hebreo habet tela. **¶** Alia
dictio signē p̄petuitatē absolutā est uecab. vnde m. p̄s. dicit
vivet adhuc in eternū ubi nos habem⁹ in eternū in hebreo
ponit uecab. **¶** Dictio uō signē p̄petuitatē duratōis limitatā
seu periodicā est hec dictio helam que proprie significat in he
breo sicut hec dictio seculū in latino. **¶** Seculū enī non semper
importat p̄petuitatē duratōis absolutā s; qñq; limitatam
seu periodicā put p̄tinet ad t̄p̄is ambitū illius rei cui coniu
git. vnde cum coniūgit alicui dictioni significanti rē cui⁹ dura
tio limitatē p̄ vitā hoīs tunc tale helam seu seculū significat
totū ambitū durationis vite ipsi⁹ hoīs. **¶** Si autē coniungitur
alicui dictioni significanti rē cui⁹ duratio est s̄m statū vni⁹
gentis tunc helam significat totū seculū seu totam durationē
illius gentis. exemplū p̄mī deutro. xv. de seruo emptio de q̄
legit. **¶** Et accipies subulā et dabis eam in aure eius ⁊ in por
tam. ⁊ erit tibi seruus helam. i. i seclm. quod quidē seculum
finit p̄ totam vitā suam. non enī potest seruus ultra illum
terminū seruire ei. vel potest intelligi p̄ totam vitā serui. nō
enī potest seruus postq; mortu⁹ est s̄uire. **¶** Et sic manifestum
est q̄ nō significat p̄petuitatē duratōis absolutā s; durationē
vite illi⁹ dñi q̄ est illi⁹ seculū uel etiā illius serui. **¶** Similiē

1. **R.** 1. anna dicebat de samuele filio suo. et adducā eum et
apparebit ante faciem dñi et habitabit ibi. ad belam. 1. ad se-
culū quod exponit Ra. sal. usqz in seculū leuitay. s. usqz ad
quingagesimū annū. Legit enī nū. viij. q. leuite tenebant
seruire in templo seu in tabernaculo a. xxv. s. etatis sue anno
vsqz ad quingagesimū annū. et hoc est quod dicebat anna de sa-
muele q. fuiret i tabernaculo usqz i seculū. s. leuitay p̄dictū.
Non enī potest dici q. eternū uel in p̄petuū ibi debebat sta-
re. **Ex.** scđi jeremie. ij. capitulo ubi dicit ab belam. 1. a se-
culo confregisti iugū tē. In quo loco seculū intelligit de tpe
durationis illius gentis. non aut de duratōe seculi absoluta
et hoc quantū ad p̄mum. **Q**uantū uo ad 2° manifeste replet
q. in predictis auctōibz p te allegatis ad pbandū p̄petuitatez
durationis moysaye legis ul p̄ceptoz eius nunqz ponit aliq
dictio significans p̄petuitatē absolutā. s. nec ab l tela ul huiōi
s; solū in eis ponit hec dictio belam. que qñqz significat p̄petui-
tatē p̄iodicā seu limitatā sicut hec dictio seculū. **E**t est sen-
sus q. illa p̄cepta duratura erant p̄ totū spaciū duratōis mo-
saye legis non autē ultra. **S**aulus. **H**ec dictio
belam multociens significat in s̄ptura eternitatē duratōis.
Cū enim dicit in psalmo eternū dñe pmanet verbū tuū.
in hebreo dicitur. in belam pmanet uerbum tuum. **S**imiliter
cū dicit ueritas dñi manet eternum ubi dicit eternum
in latino. i. hebreo dicit in belam. **M**anifestū est autem q. uer-
bum dei filii et eius ueritas non hnt duratōē limitatā sed
absolutā quod ē contra sup̄ius per te dicta. **P**aulus.
Si bene uerba mea considerasti hoc quod nunc dicit
nō facit cont me. dixi enī q. seculū seu belam non semper
importat duratōē absolutā sed qñqz limitatā put p̄met
ad t̄pis ambitū illius rei cui coniungit. unde cū hec dictio be-
lam coniungit rei hnti certū tempis ambitū tunc illis dictio
significat p̄petuitatē ad talē ambitum p̄nentē. sicut de seruo
emptio dicit deutro. xv. et de alijs sup̄dictis. **C**um autē hec
dictio belam coniungit rei cui p̄met duratio et̄na tūc importat
et̄nitatis duratōē unde sicut seclm seu belam leuitay t̄mi-
nat in .l. anno. **E**t seculum serui empti terminat in uita
sua uel dñi sui et seclm gentis isrl̄itice terminat in duratōe
status illius gentis. **S**ic seculū diuinū quod est inēminabile
cōmēsurat eternitati. vñ cum dicit de deo in psalmo a seculo

tu es deus. intelligit ab eterno. eo q̄ duratio ad deū p̄tens ē
et̄na. et ideo ī auctōib; p̄ te allegatis ubi habet q̄ aliqua lex
mosayca utputa lex de sabbato obseruando ⁊ de pasce ⁊
huiūdi erat duratura in helam intelligendum est in secl'o legi
mosayce p̄tenti non autē ultra. ¶ **Saulus.** ¶ In
auctōib; per me allegatis contra te h̄c dictio helam interpretan
da est in sempiternū sicut iā interpretati sunt translatōres tui
ut patet p̄ translationē cōm apud te et tuos autenticā. vñ
non decet te aliter in predictis locis iam interpretari. ¶

¶ **Paulus.** ¶ Licet vez sit q̄ translatōres n̄ri interpretati
sūt hanc dictionē helam p̄ eternū seu sempiternū ī auctōibus
quē loquunt de obseruatione sabbati et quorūdā legalium p̄cep
torū. non tñ cum eis tenendū est s; potius standū est cū verita
te hebraice l̄re. p̄batū est enim sup̄ q̄ hec dictio helam n̄ semp
figurat spaciū seu durationē eternā s; durationē rei cui con
iungit congruentē. et ideo in hoc loco nō est tenendū cū trās
latione vestra cōi cum stare nō possit cum hebraica veritate
nec etiā catholicorū det̄minatione. ¶ **Saulus.** ¶ Quō
ergo posses saluare interpretatōres tuos p̄sertim iheronimū qui
tante auctas est apud te. ¶ **Paulus.** ¶ **Beatus iheronimū**
loquit̄ ī hoc loco more cōi seu vulgari quō dicunt̄ p̄petua il
la que complēt terminū sibi possibilē seu debitū ut cū dicē
cōiter in istrumentis publicis. ad p̄petuā rei memoriā. S̄ilr
in collacionib; beneficorū cōsuevit dici canōica ⁊ in p̄petuum.
quequidē p̄petuitas nō est absoluta s; ad suū debitū seu possi
bilem t̄minū limitata. Et isto mō translatō iheronimi est in
telligenda ī hoc loco. Cum enī dicat de obseruatōe sabbati q̄
esset eterna seu p̄petua ⁊ sic de alijs itelligendū ē de p̄petuitate
durationis legi mosayce p̄tente. **Distinctionis octa.**

¶ Capitulum. vi. in quo ostendit̄ q̄ terminū duratōis legis
mosayce est lex noua que data est per xpm et q̄ lex mosay
ca nō obligat ultra illū terminū quantū ad illa que ī ip̄a
lege mosayca continent̄ que nō sūt de lege nature. et q̄ ex
hoc non sequit̄ q̄ lex mosayca non fuerit a deo data.

¶ **Saulus.** ¶ **Paulus.** ¶
Nullus terminū duratōis legis assignat̄ fuisse mosay
ce legi ut ad illū terminū referri possit helam seu se
culū legis sicut fuit terminus assignatus leuitis ad finiendū
in templo seu ī tabernaculo legis ut dictū est. S̄ilr ⁊ seruo

emptio ad fruendum dño suo. Et ideo hec dictio helā q̄ ponit
 in obſuatiōe ſabbati ſeu arcu maſiōis ⁊ huiōi inēpretāda
 eſt ſm duratōeꝝ totius ſeculi pſentis. ſ. uſqꝫ ad finem mundi
 put cōiter intelligit apud nos **¶ Paul⁹** **¶** Vex eſt q̄
 tu et tui non creditis aliquē terminū fuiſſe poſitū in hac vi-
 ta duratōi moſayce legis. vnde p̄ hanc dictionē holam i ob-
 ſuatiōe p̄ceptoꝝ legaliū poſitā intelligitis duratōeꝝ p̄petuam
 absolute. quē quidē errorē nō nulli eoz qui fidē xp̄i r̄ceperūt
 ſūt ſecuti ut patet in p̄mitua ecclia quando q̄ plurimi bap-
 tizati r̄te legalia obſuabant. contra quos apl's n̄r paul⁹ in
 ſuis efficacit̄ ſc̄pſit eplis. qui quidē morbo peſtiferus atquē
 ad huc inter b̄necos pullulat modernos cui⁹ tamē falſitas
 manifeſta ē. Nā lex moſayca ex dei ordinatōe nō erat ob-
 ligatoriā ad ſemp. ſed tm̄ ad terminū a deo p̄fixū. ſ. uſqꝫ ad
 legē meſſie p̄miſſi. Quod ſic patz. nā ut ex ſup̄dictis habet̄
 deus p̄miſit ſe daturū p̄lo iſrl̄itico legē nouā aliam a lege
 moſayca put habet̄ jeremie. xxxi. que quidē. lex noua i m̄l-
 tis habebat p̄cellē legem antiquā. Et p̄mo in modo dandi q̄a
 lex moſayca data fuit i tabulis lapideis. lex nō noua erat
 in cordib⁹ ſcribenda ut habet̄ ex auct̄e jeremie p̄allegata. per
 q̄o designat̄ legis noue maior ſtabilitas. In q̄ quodāmodo
 aſſimilat̄ legi nature que i delebilit̄ i cordib⁹ imp̄mit̄. **¶** q̄
 lex moſayca quantū ad illa que in ea cōtinent̄. que non ſūt
 de lege nature nō obligabat ad eius obſuandā niſi ſolā gen-
 tem iſrl̄iticā cui ſola data fuit vnde i pſalmo de deo dicit̄. an-
 nūciāns verbū ſuū iacob iuſticias et iudicia ſua iſrl̄ nō fecit
 talit̄ omni naciōi r̄c. **¶** S; lex noua que eſt lex xp̄i ſicut et lex
 nature om̄s natiōes obligat. vnde yſaie. xlii. de xp̄o et eius
 lege dicit̄ donc ponat i terra iudiciū ⁊ legem ei⁹ iſule ſpecta-
 bunt. **¶** q̄ lex moſayca quantū ad ſup̄ dicta. ſ. que non ſūt
 de lege nature nō obligauit ſubditos ſuos ubiqꝫ ſ; ſolū i ter-
 ra p̄miſſionis vnde dentro. iiii. Sc̄tis q̄ docuerim vos p̄cep-
 ta atqꝫ iuſticias ſicut m̄dauit michi dñs de⁹ ut faciatis ea
 i terra quā poſſeſſuri eſtis et obſuabitis et implebitis ope.
 Et iſra eodē capit̄lo michiqꝫ m̄dauit i illo tpe ut docerem
 vos ceremonias et iudicia q̄ facē debetis in terra quā poſſeſſuri
 eſtis. Silr ⁊ dentro. v. poſtqꝫ moyſes repetiuit p̄cepta decalo-
 gi et ea que contigerūt tpe datiōis legis ſubdit. Tu nō hic
 ſta mecum et loqr̄ tibi oīa m̄data et ceremonias atqꝫ iudicia

d. lo lege mea in iſraelib⁹ cor̄p
 et i iudib⁹ cor̄p̄o dñi

que docebis eos ut faciāt ea in tēra quam dabo eis ī possessi-
onē. **Ex** quibz et mltis alijs silibz manifestū est q lex mosay-
ca quantū ad ea que in ipa continebantur que nō erāt de lege
nāte non obligabāt ad omnē locum s; solū in tēra pmissi-
onis. lex uō noua. s. xpi sicut et lex nāte obligabat vbiq;
de qua malachie pmo postq; dixit de reprobatione sacrificioz
veteris legis dicit. **Nō** est michi volūtas ī vobis dicit dñs
exeratuū. et munus nō suscipiā de manu vā. statim subdit.
ab ortu enī solis usq; ad occasū magnū ē nomē in eū ī gen-
tibz et ī omni loco sacrificat et offerē nōi meo oblatio mū-
da. **Ex** quo patet manifeste q sacrificia deo oblata que nullo
mō erant in veteri lege accepta nō in templo ul' tabernaculo
que ī tēra pmissionis erāt sita. p̄ea debebāt esse deo accepta
vbiq; s. ab ortu solis usq; ad occasū. **2o** quia lex mosayca
tpalia bona pmittebat in pmiū sue obsequancie et penas tpa-
les in penā transgressiōis eius. quod patz leuitici. xxij. et de-
utro. xxviii. et in mltis alijs locis. **Lex** uō noua ut patet p
eius decursū spūalia bona pmittebat. s. regnū celoz et p penas
spūales comminat ut est gehenna ignis. **Constat** autē etiā
apud phos q bona spūalia incōpabiliē excedūt temporalia
et econtra de malis oppositis. **Ratio** autē huius diuinitatis est
quia lex mosayca dabat p̄lo rudi ad huc impleo. ī compa-
dione ad pfectionē que ventura erat. in tpe noue legis. vnde
rabimoyse egipaus ī sua expositione super libro caulethorin
caholoch ponit exemplū ad huius remunerationes tpaales pro
missas itelligendū de puero qui puocat ad discendū lras p
aliqua pua munuscula que sūt in affectu ei. **Consequenter**
cū attingit ad etatē ī qua ad honores afficiē. puocat ad di-
scendū p hoc q pmitte sibi gradū magistrum uel doctorat.
Consequenter uō cū attingit ad cognitionē q p virtutē scien-
cie aīa magis pfiat tendit ad discendū amore ipi scēcie seu
pfectionis. **Et** sic ī proposito. nā p̄ls isrlitac cui lex fuit da-
ta rudis erat et nō erat in ei affectu nō cupiditas terrenoz
et ideo p bona terrena seu temporalia iducebat ad obsequatōz
pceptoz legis. **Sz** tpe messie quando diuinorū cognitō magis
debebat esse in mūdo de quo tempore ysa. xj. **Repleta** ē terra
scēcia dñi sicut aque maris operientis tunc lex noua per ipm
danda non habebat iducere ad sui obsequanciā p bona tpaalia
que mīma sūt et quasi nlla respectu bonoz spūaliū. quā p̄pē

m̃gr̃i tui dixerūt q̃ etiā lex quā tu addiscis ī hoc seculo .s. ī
secl'o vetis legis . vana ē respectu legis messie ut sup̃ fuit al-
legatū. **Ex** quo patet q̃ temp' duratōis veteris legis dicē
seculū p̃ se et vocabat' secl'm .s. holā p̃ns respectu secl'i mes-
sie qd̃ dicē futurū. vñ Rabumoyse ī suo deutro . li . de iudici-
bus tit'lo de regib' capit'lo . xij . dicit . **Nō** est int' holam . i . se-
culū istud et temp' messie n̄ s̃biectio regnoz . **Ex** quo patet
manifeste q̃ s̃m ipsū temp' veteris legis vocat' holam seu
secl'm p̃ se distinctū a dieb' messie . vnde ī illo secl'o tantū
a dieb' messie distincto lex moſayca obligabat . **Et** sic itel-
ligēda ē hec dictio holā ī obſuatōe p̃ceptoz legalū posita .
lex autē noua .s. xp̃i obligat ad semp̃ sicut et lex nat̃e . **Ex**
quib' habes q̃ legi moſayca fuit t̃min' p̃fixus sue duratōis
.s. lex noua ī quā terminat' . et ad quā disponit et ī quā
ordinat' sicut īmp̃fectū ad p̃fectū . **¶ Saul' ¶** **V**ideo
q̃ arca legem moſaycā quedam concedis que nō possūt sil-
stare . **Concedis** enī ip̃am fuisse datā a deo . et tamē dicis q̃ ē
īmp̃fecta . que quidē duo nō possūt simul stare . **Testat'** enī
sc̃ptura deutro . xxxij . q̃ dei p̃fecta sūt op̃a . **Tē** asseris q̃ lex
moſayca non obligat ad semp̃ s̃ solum ī seculo t̃minato
seu limitato . quod nō p̃tinet ad opus dei . **Legit'** enī eccl̃ . iij .
q̃ omnia op̃a que fecit de' p̃seuerant ī eternū . et sic ista duo
īncompossibilia sūt .s. q̃ illa lex sit a deo et tñ q̃ non p̃seue-
ret ī eternū . **¶ Paulus ¶** **A**d p̃mum r̃ndeō tibi q̃
p̃fectū potest dici duplicat' . vñō modo quod est p̃fectū simpli-
ter . put p̃tinet ad speciem seu naturā suam . alio modo dicē
p̃fectū nō simpliat' . s̃ s̃m tempus siue duratōez . p̃mo modo
dicē homo esse p̃fectus ille . qui ad p̃fectionē humane speciei
attigit iam ī etate p̃fecta . 2° modo dicē p̃fectus puer . qui
s̃m tyis conditionē attigit p̃fectionē humane speciei . non
aut' simpliat' . et isto modo recta p̃cepta que pueris danē sūt
quedā p̃fecta . s̃m conditionē eoz quib' danē . et si nō sint p̃-
fecta simpliat' . et talia fuerūt p̃cepta legis .s. p̃fecta s̃m con-
ditōez ppli rudis cui dabant' . **¶ Ad 2° r̃ndeō** q̃ ī illa aucte
ecclesiastica que dicit oīa que fecit deus p̃seuerāt ī eternū .
vbi ī translatōe nostra dicē ī eternū ī hebraico habet' ī
helam . i . ī secl'm . quod nō s̃g̃t duratōē eternā seu p̃petuā
s̃ p̃iodicā et limitatam ut dictū ē quod verificat' de quolibz
ente . vñū qd̃qz enī durat seu p̃seuerat ī seculo sue duratōis

a deo determinato. Et iste est verus sensus et planus illius
auctoris. falsum enim esset dicere de quolibet ente a deo facto. quod per
seuerat in eternum. unde et de lege mosaica verum est dicere quod per
seuerat in belam. id est in seculo suo prout iam fuit ostensum.

De distinctione octauae

Capitulum .vij. in quo ostenditur quod licet lex mosaica quo
ad plurima precepta in eadem contenta non obligat tempore
legis noue est tamen utilis ad multa quia omnia in ea con
tenta ad nostram doctrinam scripta sunt.

S. Paulus.

Lex mosaica non perseuerat nisi in seculo suo quod
quidem seculum secundum te in legem nouam terminatur. sequitur quod
lex mosaica secundum te qui credis legem nouam iam ve
nisse iam non perseuerat. et sic est iam omnino inutilis nec
obligat ad aliquid faciendum neque vitandum quod est in conue
niens manifeste nam secundum hoc lex mosaica ad quid occuparet
membranas vestras. et quare in bibliote volumine includeretur
cum ad nichilum valeret ultra. illud enim cuius seculum iam pre
terit definit esse et in nichilum redigitur.

S. Paulus

Non sit a mente fidelium credere quod lex mosaica est inutilis
etiam post aduentum legis noue. nec etiam asserere licet quod lex mo
saica etiam tempore gratie non obligat ad aliquid faciendum
neque vitandum ista enim sunt a veritate catholica omnino aliena.
primum patet sic dicere enim quod lex mosaica vel etiam alia que in ca
noniis libris veteris testamenti continentur sunt inutilia post
legem nouam. est de directo contra apostolum nostrum quem in doctorem
gentium habemus qui vniuersaliter dicit. **Q**uecumque scripta sunt
ad nostram doctrinam scripta sunt. illa enim que ad nostram doctrinam
scripta sunt. manifeste sunt nobis utilia. quod etiam discurrendo
potest haberi. discurrendo dico non per singula genese. quia esset
valde difficile sed per genera singulorum vel eorum plurima. **C**onstat
enim quod ea que in sacra scriptura antiqui testamenti continentur
sunt in quaduplici ratione. quia vel sunt historialia. ut ea que nar
rant gesta que antiquis temporibus contigerunt. vel sunt prophetica.
et hoc diuersimode. quia aut de preterito ut cum moyses propheta
uit de creatione mundi gen. primo cuius noticiam non potuit habere
nisi per diuinam reuelationem. aut de futuro ut cum propheta pro
phetant de aduentu messie et etiam de multis alijs quorum aliqui erant
pro tunc futura. nunc autem impleta. **A**lia vero ad hoc sunt

implenda in futuro. vel sint sapiencialia ut ea que pro ma-
iori pre in libris salomonis continentur vel sint legalia ut pre-
cepta affirmativa uel negativa que pre in pentateuco con-
tinentur. **H**istorialia autem que narrant in sacris scripturis mag-
nam nobis prestant spiritalis utilitatem sicut in historia di-
luuii que narrat gen. vii. capitulo informant de diuina punde-
cia et eius iusticia per quam deus omnia animalia punxit. et noe ius-
tum cum sua posteritate reseruauit. **S**ilr ex historia Sodomorum
iusticiam diuinam per malorum punitionem percipimus. **E**t eius miseri-
cordiam per euersionem loth precebus seu meritis patriarche abrahe
cognoscimus. **I**dem de submersione egyptiorum et liberatione filiorum
isrl' ab eorum seruitute. et de multis alijs iusticijs dei quibus iniusti
pununtur iusti vero remunerantur plene cognoscimus. et de talibus
in scripturis sacris contentis intelligi potest illud psalmiste.
iusticie domini recte letificantes corda. **T**ales enim historie recte
narrate iustorum corda letificant iuxta illud psalmiste. memor
fui iudiciorum tuorum a seculo domine et consolatus sum. **E**x prophetiis
autem sacris scripturis veteris testamenti multa nobis ad doctrinam
nostram accommodata accepimus. de creatio enim mundi quam moy-
ses prophetauit habemus veram fidem de hac quod mundus non fuit ab
eterno nec a seipso nec ab alio nisi tantum a deo de nichilo pro-
ductus. in quo nonnulli phantasi errauerunt. oppositum asserentes.
Silr et de aduentu saluatoris tunc futuro quod multa nostre salu-
ti accommodata per prophetas variamur percipimus unde et de talibus
potest verificari illud psalmiste. quod de sacra scriptura dicitur.
Testimonium domini fidele sapienciam prestant puulis. talia enim
prophetica testimonia sapienciam prestant puulis. scilicet hominibus
quorum cognitio naturalis contra ad talia cognoscenda non nisi
reuelatione diuina attingit. **S**apiencialia vero in sacris scrip-
turis contenta magnam nobis conferunt utilitatem quoniam in cog-
nitione diuinorum quoniam vero in commendatione morum et vicio-
rum extirpatione. ut patet ipsa diligenter intuenti. de quibus potest dici
illud psalmiste. declaratio sermonum tuorum illuminat et intel-
lectum dat puulis. **P**recepta vero legalia. scilicet moysi legis
etiam tempore legis noue maxime nobis conferunt. quorum quedam
sunt maxima tanquam coelestia et prima precepta legis nature. scilicet dili-
ges dominum deum tuum ex toto corde tuo et de dentro. vi. **E**t diliges
proximum tuum sicut teipsum leuit. xix. que sunt per se nota rationi
humane vel per naturam vel per fidem que quidem precepta licet sint

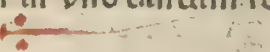
duo ppter diuersitatem obiectoy. sūt tamē vnū ex vnitāte
finis quia de^o diligendus est ppter se. et pxim^o ppter deum.
ad quod quide^z pceptū de dilectōe. pcepta decalogi referunt^r
sicut conclusiones ad pncipia cōia. Et ideo de isto pcepto
s. dilectōis pprie intelligit^r illud psalmiste. pceptū dñi lu-
cīdū illuminans oculos. Sicut enī p lumen corpale visibilia
cognoscunt^r corpalia. sic p illud pceptū alia pcepta supdcta
cognoscunt^r esse iusta. que quidē pcepta. s. tam pma que p se
sūt rōi humane nota p naturam ul' per fidē ut dictū est. qz
alia pcepta decalogi que ex pncipiis cōibus manifesta sūde
ratōe cognosci pnt ī lege noua oñio sunt obfunda. vnde
et m^gr et saluator n^r de pncipiis duobus dicit **Mat. xxii.** In
hijs duob^z pceptis lex pendet et pphete. de pceptis vero deca-
logi dicit **Mat. xix. capitl^o.** Si vis ad vitam ingredi serua
mandata. nullus enī sane mentis asserē posset. q lex vetus
in qua hui^oi pcepta salutū humane necessaria a deo fuerunt
data inutilis sit tempore legis noue. nec enām dici p^t q p-
cepta legis moysayce de quoy numero pcepta pdicta sūt nō
obligant tempore gracie. **¶ Distinctio octaua**
¶ Capitl^m. viii. in quo ostendit^r q in duob^z pceptis de di-
lectōe tota lex pendet et pphete sū sententiā saluatoris.

¶ Paulus

Dicta m^gri tui p te nūc allegata vident^r rōnabiliter
impugnanda. Et pmo p^mū. scdo sū. Primū enī
manifeste discordat cū toto pcessu pceptoy in lege
et pphetis contentoy. in quo quidē pcessu non ponit aliqua
pendenciā vni^o pcepti ad altez s; quodlibet illorū ponit tan-
qz a deo pceptū p se sine aliqua pendenciā ad altez. dicē autē
q in duob^z pceptis de dilectōe. s. dei et pximi tota lex pēdet
et pphete est oīno sacre scripture in consonū. Item istud pre-
ceptū de dilectōe nō ponit inter pcepta decalogi nec de eo vi-
dēt in decalogo facta fuisse mentiō. Sūl^r nec legi^t fuisse da-
tū ante dationē legis. Dicē autē q pcepta decalogi referant^r
ad pcepta de dilectōe qd nō fuit datū anteqm decalogus da-
ret. Et q decalogus se h^ret ad pceptū de dilectōe sicut solu-
siones ad pncipia cōia nullaten^o rōz vident^r stinere. et sic il-
lud dictū m^gri tui ī quo dicit q in illis duob^z pceptis. s. de
dilectōne dei et pximi tota lex pendet et pphete remanet va-
cuū et inane. **¶ Paulus** **¶ Ad p^mū quod obia^s**

contra dictū m̃grī meī dicentis q̃ in duob; p̃ceptis. s. de dī
lectione dī et p̃xi tota seu vniuersa lex pendet et app̃ete. tibi
r̃ndeō q̃ hoc dictū est verissimū sicut et cetera alia que in mei
m̃grī et saluatoris doctrina continent. **Nā** i duob; p̃ceptis
de dilectōe sup̃dictis cetera p̃cepta diuina pendēt dupliciter.
vno modo sicut conclusionēs in p̃napiis. **Nā** sicut in specu
latiā veritas conclusionū dependet ex veritate suoz p̃napioz
sic etiā i p̃actiās rō p̃uclariū agendoz dependet ex rōe suoz
p̃napioz. **Ex** hoc enī q̃ deus ē sup̃ omnia diligendus sequit̃
q̃ nō est alius deus p̃ter ip̃m colend; nec eius nomē in va
nū sumendū et sic de alijs p̃ceptis i deum ordinantib;. **Et** sic
patet q̃ p̃cepta i deū ordinantia manifeste pendēt ex p̃cepto de
dilectōe dī modo p̃dicto. **Ide** est dicendū de p̃ceptis ordinantib;
in p̃ximū. ut cū dicit̃ non occides. non mechaberis etc. s. q̃
oīa dependent ex rōne istius p̃cepti diliges p̃ximū tuū sicut
teip̃m sicut rō conclusionū dependet ex rōe suoz p̃napiorū
Alio modo p̃cepta diuina in sacris eloquijs contenta pendēt
ex rōe suoz p̃napiorū in duob; p̃ceptis de dilectōe sup̃dic
tis. s. in p̃mio debito facientib; illa p̃cepta. nullū enī p̃miū
debet̃ custodientib; diuina p̃cepta nisi i dilectione dī fundent̃
seu radicent̃. quod patet sic. nā exo. xx. in p̃hibitiōe ydola
trie de; p̃mittens penas trāsgressorib;. et p̃mia obsequantib;
subdit. **Ego** sū dñs deus tu; zelotes fortis visitans iniqui
tatem pat̃ in filios in terciā et quartam generatiōez eoz qui
oderūt me. et faciens misericordiā in milia hys qui diligūt
me. et custodiūt p̃cepta mea. **Ex** q̃ patet manifeste q̃ de; p̃mi
at p̃ suā misericordiā custodientes sua p̃cepta si tñ diligūt
eum. et oppositū de transgressorib;. **Et** sic habes q̃ p̃mia debi
ta custodiētib; p̃cepta diuina pendēt ex dilectōe dī quā qui
non habet p̃ custodiā alioz p̃ceptoz nullū p̃miū consequit̃.
et sic tota lex quantū ad rōnem p̃mij et p̃ consequēs merita
dependet in duob; p̃ceptis de dilectōe sup̃dictis. **Et** p̃ hoc pa
tet r̃nsio ad 2° obiectū tuū in quo dicit̃ q̃ p̃cepta decalogi
nō referunt̃ ad p̃ceptū de dilectōe eo qd̃ nō fuit datū anteq̃
decalog; dareē. nec in decalogo fit mencio de hui; p̃cepto.
nā manifestū est p̃ auctē p̃dictā q̃ in decalogo fit mencio de
hui; p̃cepto. s. de dilectōe dī que requirit̃ ad quādā dei
misericordiā in custodientib; p̃cepta diuina. unde dicit̃ faci
ens misericordiā hys qui diligūt me et custodiūt p̃cepta

mea tñ et sic habet exp̃ssa mencio de dilectōe dei necessaria ad
p̃mia consequenda . non tñ ponit dilectio dei p̃ modū p̃cepti
hic in decalogo . s; p̃supponit tanq̃ p̃ se notū p̃ naturā uel p̃
fidem ut dictū est . ponit tamen dilectio dei p̃ modū p̃cepti
deutro . vi . ubi hoc p̃ceptū explicite et p̃fecte tradit . s; et p̃
ceptū de dilectōe p̃ximi leuitici exp̃sse ponit . **¶ Saulus**

¶ Sicut dilectio dei requirit̃ ad consequendā dei mise-
ricordiā in custodiendib; p̃cepta diuina ut in auēte p̃ te alle-
gata videt̃ contineri . sic custodia p̃ceptoz diuinorū requirit̃
in diligendib; deū ad cōsequendā dei misericordiā ut patet p̃
auētem p̃ te allegatā in qua dicit̃ faciens misericordiā hīs
qui diligūt me et custodiūt p̃cepta mea . unde nō magis pen-
det custodia p̃ceptoz diuinorū in dilectōe dei . ad eius miseri-
cordiā consequendā q̃z dilectio dei in custodia p̃ceptoz eius .
unde scōa ratio tua in qua dicit̃ q̃ p̃cepta diuina pendent ī
duob; p̃ceptis de dilectōe dei quantū ad p̃miū non videt̃ va-
lere rōne p̃dicta **¶ Paulus** **¶** Preceptū de dilectōe
dei . put explicite et p̃fecte tradit̃ deutro . vi . oīm p̃ceptoz di-
uinorū custodiā includit . in hoc enī quod dicit̃ ex toto corde .
p̃cipit̃ q̃ tota n̄ra itēcio ferat̃ ī deū . Ex hoc autē quod dicit̃
ex tota mente . p̃cipit̃ q̃ intellect⁹ n̄r subdat̃ deo in creden-
dis quod est tota mente deū diligere . In hoc autē quod dicit̃
ex tota aīa . p̃cipit̃ q̃ appetitus n̄r regulet̃ s̄m deū . quod est
ex tota aīa deū diligere . In hoc autē quod dicit̃ ex tota forti-
tudine . p̃cipit̃ q̃ exterior actus n̄r obediat deo . Et sic patet
q̃ ad implecionē hui⁹ p̃cepti requirit̃ custodia ceterorū mā-
datoz dei . Sed in custodia mandatoz dei seorsū sumpta nō
includit̃ dilectio dei . potest enī homo custodire mandata dei
utputa nō sint tibi dii alieni honora patrē tñ sū hoc q̃ dili-
gat deū . ul' q̃ hoc faciat ex dilectōe seu caritate dei . et ita fa-
ciens nō dicit̃ transgressor p̃ceptoz illoz que sic obseruat̃
q̃zuis nō habeat habitū caritatis siue dilectōis dei . neq; hoc
faciat ex amore dei . Ex quibus patet q̃ custodia mādatoz
dei includit̃ in p̃cepto de dilectōe dei et non econtra . et sic
tota lex . s; p̃cepta legis pendent in p̃cepto de dilectōe dei
et p̃ximi modo p̃dicto . unde si bene scrutat⁹ fueris dicta
doctoꝝ tuorū repies q̃ nōnulli eorū asserūt multitudinē p̃cep-
torum moysaye legis in paucis ul' etiam in vno tantum s̄b-
sistere quod satis consonat p̃dictis .

Distinctiones octauae

Capitulum .ix. in quo ostendit qd fm doctores talmudicos multitudo preceptorum mosayce legis in paucis uel etiam in vno consistat qd etiam concordat cu dicto saluatoris supradicto.

Saulus.

Allega mi obsecro doctores nros hoc qd didis asserentes **Paulus.** In libro qui dicit machab. di. que incipit. Isti sunt qui flagellant. Quidam doctor talmudicus nomine Ra. cambalai dicit qd precepta mosayce legis sunt .dc. xiiij. quorum affirmatiua sunt .cc. xlviij. negatiua vero sunt numero .ccc. lxx. et qd venit quid et constituit predicta .dc. xiiij. precepta i. xj. ut habet i ps. Dne quis habitabit in tabernaculo tuo etc ubi dicit de isto. Qui ingreditur sine macula et operatur iustitiam etc qui facit hec non commouebit in eternum. Ex quo inferre qd in illis .xj. preceptis affirmatiuis et negatiuis que in illo psalmo continentur consistit vis omnium preceptorum mosayce legis quantum ad premium eternum. Nam fm ipm dauid qui facit illa .xj. tantum securus est de hoc qd non commoueat i eternum. Sequitur in eadem auctoritate venit ysaias et constituit ea sup sex ysa. xiiij. ambulans i iusticiis et loquens equitatem et infra sequitur ipse excelsa habitabit. In qua auctoritate ysaias ponunt sex opera meritoria super quibus concludit qd faciens talia excelsa habitabit. s. in primo eterno. Et sequitur ultra in predicta auctoritate venit michaeas et constituit ea sup tribus Michae. vi. annuntiavi tibi homo quid est bonum et quid dñs petit a te utiqz facere iudiciu et diligere pietatem et humiliter ambulare cu deo vñ i istis tribus tantum fm Michae oia precepta mosayce legis consistunt cu dicit qd de nichil aliud petit ab hoie nisi illa tria. et sequitur vltimo i eadem auctoritate venit abacuk et constituit ea sup vnu tantum. vnde abacuk. ij. Iustus in fide sua vivit. Habes igitur ex auctoritate predicti doctoris tui qd tota multitudo preceptorum mosayce legis i solo vno consistit vñ non mireris de verbis saluatoris nri dicentis qd in duobus preceptis de dilectione tota lex pendet et prophete **Saulus.** Multum discordat hec auctoritas p te allegata ab auctoritate magistri tui. Ipse eni dicebat qd in duobus preceptis de dilectione supradictis tota lex consistit. abacuk autem dicit in vno. Item illud vnu preceptum assignatum ab abacuk e de fide. Illud autem magistri tui e de dilectione que sunt diuersa

precepta **¶** Paulus **¶** Licet auctas doctoris tui i p'dictis
videat deuiare a veritate m'ri mei eo q' m'gr me' in duob'
p'ceptis dicit pendē totam legē et doctor tuus i vno tantum.
Sil'r in hoc q' magister me' declarat illud p'ceptū i quo lex
pendet esse p'ceptū de dilectōe. et doctor tu' dicit ipm esse de fi-
de. adhuc sufficēt tibi q' fm doctores tuos mltitudo p'ceptoz
mosayce legis reducēt ad pauca ul' ad vnum tm quod erat
intentū meū. Sed adhuc si bñ consideras ad eundē itellctū
reducī pnt verba euangelicā m'ri mei cū verbis pphetis
abacuk. **N**ā fides meritoria de qua agim' semp intelligenda
est cum dilectione dei sine qua nullus actus possit esse meri-
torius ut patet p' auctam exo. sup' allegatā vbi dicit faciens
misericordiam diligentib' me. Et ideo fides in qua homo
viuit vita spūali intelligenda est q' sit formata caritate seu
dilectione dei. duo etiā p'cepta de dilectione vnū sūt ut dcm
est sup' quia in vnū et eundē referunt finē. Et ideo verba ab-
cuk dicentis q' iustus in fide sua viuit intelligenda sūt de fide
formata caritate cui' caritatis duo sūt p'cepta que ad vnū
reducunt ut dictū est. Et sic patet q' dicta m'ri mei dicen-
tis q' i illis duob' p'ceptis de caritate tota lex pendet et pphe-
te stant in suo vigore tanq' verissima impugnationib' tuis
non obstantib'.

¶ **Distinctiones octauie**

¶ Capitulū .x. in quo declarat de quib' mandatis mosayce
legis intelligendum est verbum xpi dicentis. Si vis ad vi-
tam ingredi serua mandata. **Mathei .xix.**

¶ Paulus

Audio quid sentis circa dictū m'ri tui de p'ceptis de di-
lectione dei. s' circa scōm dictū suū quo dicit. Si vis
ad vitam ingredi serua mandata **Mathei .xix.** am-
pli' insistere nos oportet. videt enī ex hoc dicto q' ad habendū
vitā eternā oportet seruare mandata legis mosayce de qua i-
tendit. licet enī ibi exemplificet de p'ceptis decalogi. non tñ
ex hoc intelligi debet q' alia mandata excludē intendit. p'ser-
tim cum alibi vniuersalit' loquens dicit. non veni solue legē
sed implere. Ex quo manifeste patet q' mandata mosayce
legis nō erant soluenda p' ipm sed implenda. Cui' oppositū
p' te et alios discipulos suos ubiq' docet et etiā implent' ope-
cum oīa fere mandata diuine legis que p' moysen data fue-
rūt penitus enacuauit opore et sermone docendo ea non esse

obseruanda. quod nō solū est contra doctrinā prophetica i cuius
fine p malachia dicit mementote legis moysi serui mei cui
mandauit i oreb ceremonias et iudicia. sed etiā est contra doc-
trinā euangelij tui ut ex dictis patet. ¶ **Paulus** ¶
Si es memor illoz que fuerunt tibi ostensa in pcedentibz ca-
pitulis huius distinctōis facilius habere posses tuoz obiectorū
solucōnē. habes enī ex dictis supi q pcepta mosaice legis p-
sertim ea que non sūt de lege nature nō erant ppetue obseruā-
da et q terminū duratōis mosaice legis ultra quem lex mo-
saica nō obligat in pdictis ē lex noua que data est p xpm.
Ex quibz sequit q dictū xpi dicentis **S**i vis ad vitā ingre-
di serua mandata. si intelligat de omnibz mandatis mosai-
ce legis oportet illud restringere ad tempus duratōis mosaice
legis. in qua lex mosaica obligat ad oīa pcepta in eadē con-
tenta. infra quod tempus necesse erat ad habendū vitā eternā
omnia mandata seruare. et in eodē tempore xps locut⁹ fuit
illa verba. **S**i autē cum dicit. **S**erua mandata intelligatur
de mandatis decalogi uel de alijs moralibz in lege mosaica
contentis. que quidē moralia mandata cū ptineant ad legē
nature in ppetuū durant tūc intelligendū ē dictū saluatoris se
extendē ad omne tempus. In omni enī tempore huius vite seruā-
da sūt mandata decalogi et alia moralia in lege mosaica cō-
tenta. **Distinctiones octauæ 27**
¶ **Capitulum. xi.** in quo ostendit que sūt illa pcepta mosai-
ce legis que dicunt moralia quorū duratio est ppetua in hac
vita. et que sūt iudicialia seu ceremonialia quorum duratō
est in lege noua terminata.

¶ **Saulus**

Mandata legis mosaice indistincte dantur seu indifferentē
non enī circa ea distinguit quod eoz sit pceptū mo-
rale seu ptinens ad legē nature. vel quod eoz ad hoc
nō ptineat. Et ideo hec distinctio quā ponis circa pceptorum
diuine legis duratiōē nō videt esse certa s; pot⁹ ambigua.
vnde pcepta mosaice legis. vident esse oīa ppetua. uel nlla.
dicere enī q quedā eoz sunt ppetuo duratura. et quedā nō.
non videt habere rationē nec autētem. ¶ **Paulus** ¶
¶ Mandata mosaice legis nō fuerūt data indifferentē ut eu-
dicas nā quedā eoz ut sūt pcepta decalogi fuerūt data solem-
niori modo qz alia. Et pmo in hoc q illa tantū fuerūt a deo

data toti populo. alia vero precepta fuerunt data moysi qui
postea ea dedit populo ut habet expressse deuterio. v. ubi facta repe-
titione preceptorum decalogi statim subdit hec verba. locutus est
dominus ad omnem multitudinem vestram in monte de medio ignis
Et infra in eodem capitulo de alijs preceptis dicit sic. **T**u vero hic
sta mecum et loquar tibi omnia mandata et ceremonias atque iu-
dicia que docebis eos. **I**tem precepta decalogi fuerunt scripta a
deo in tabulis lapideis ut patet exo. xxxij. et. xxxij. **A**lia vero
precepta non sic sed in rotulo a moysi fuerunt scripta. **I**tem
precepta decalogi fuerunt posita in archa testamenti que fuit
collocata in sancta sanctorum ut habet. iij. **R**e. v. ubi. sic. non
erat in archa nisi tantum due tabule lapidee quas posuit ibi
moyses seruus dei in orebus. **E**x quibus manifeste habet maxima
excellencia preceptorum decalogi cum precepto de dilectione dei in eis
incluso ut supradictum est respectu aliorum preceptorum mosaice legis
Vnde et illa precepta. scilicet decalogi sunt omnino indispensabilia et
consequentur perpetuo duratura. cetera vero dispensabilia et non
perpetua nisi sint de lege nature ut moralia precepta. **¶** **S**aul
¶ **P**reter precepta decalogi quorum excellencia patet ex dic-
tis sunt multa alia precepta in mosaica lege de quibus non habet
certitudo neque regula ad hoc ut sciamus an sint de lege nature vel
non. **¶** **P**aulus. **¶** Precepta que sunt de lege nature
sunt illa que ex dictamine naturalis rationis habent quorum aliqui
sunt que statim post modicam considerationem possunt approbari vel
reprobare per communia principia naturaliter omnibus cognita vel
per fidem ut sunt precepta decalogi supradicta. quedam vero sunt ad
quorum iudicium requiritur consideratio diversarum circumstantiarum
quas considerare diligenter non est cuiuslibet sed sapientium sicut cum
dicitur. **C**oram domino capite consurge et humili. **C**uius simile con-
tingit in speculativis. scilicet considerare particulares conclusiones sci-
entiarum que ex primis principijs speculativis deducuntur non perti-
net ad omnes sed ad solos philosophos. **E**t ideo in talibus sepe contingunt
errores in speculativis in deducendo a primis principijs ad con-
clusiones prefertim longinquas. **E**t similiter contingit in operabili-
bus. nam ut ait philosophus primo ethicorum. bona autem et iusta de quibus
anulis intendit tantam habent differentiam et errorem ut videantur
lege sola esse nature. aut non. unde considerandum est diligenter
singula precepta an. scilicet deducantur recte ex primis principijs iuris
naturalis an non. et sic potest cognosci que illorum sint precepta

*Que precepta di-
cuntur moralia sunt
et que ceremoniale*

moralia ad ius naturale pertinenda. et que non possunt etiam
cognosci precepta que non sunt de lege nature in hoc quod ante le-
gis dationem indifferens erat an sic vel aliter fieri deberent. et
tunc talia manifestum est non esse de iure nature ut quod quis ha-
beat duas sorores coniunctas sibi matrimonialiter put Jacob
legit habuisse gen. xxix. capitulo quod non prohibiti sunt in
lege mosaica ut habet leuitica. **Habes ergo ex dictis quod pre-**
cepta moralia in lege mosaica contenta quorum propria sunt pre-
cepta decalogi cum precepto de dilectione in eis inclusio sunt per-
tuo duratura cum pertineant ad legem nature que perpetua est. Ce-
tera vero precepta ut ceremonialia et iudicialia non sunt perpetua
sed eorum duratio fuit tantum in seculo mosaice legis de qua superius fuit dictum

Distinctione octava. 277
Capitulum. xij. in quo ostenditur quod ceremonialia et iudica-
lia precepta sunt quedam determinaciones moralium preceptorum et quod illa
licet sint instituta a deo tamen sunt mutabilia auctore diuina sunt
providentia immutabilitatis ipsius dei. que quidem mutatio cerimo-
nialium et iudicialium habet etiam per doctores talmudicos.

Saulus
De michi que sunt illa que dicuntur ceremonialia et quod
iudicialia. et consequenter unde habes quod ista non fue-
runt perpetuo duratura. **Paulus** **Precepta**
cerimonialia sunt illa que determinant precepta moralia ad deum
sicut precepta sacrificiorum et sacerdotum de quibus dantur multa pre-
cepta in leuitico in pluribus capitulis. **Silr** et precepta que dabantur
de abstinentia ciborum leuitica. xj. et de abstinentia ab aliquibus ve-
stimentis leuitica. xix. **Silr** quod proprie de fimbriis faciendis per
angulos palliorum numeri. xv. que et multa alia filia ordinantur
ad deum per cultum debitum secundum statum illius populi sub lege existentis
Iudicialia vero dicuntur illa precepta que sunt determinaciones mora-
lium preceptorum in hijs que pertinent ad ordinacionem hominum ad diuicem.
de quibus agitur exo. xxj. et in alijs locis. que quidem precepta non
habet vim obligandi ex sola ratione sed ex institutione. et sub quolibet
istorum generum. scilicet preceptorum ceremonialium et iudicialium sunt multa
precepta differenda numero et etiam specie de quibus magister tuus **Ra-**
moy. tractat in tercia parte sui libri de directioe populi reddens
rationem litteralem de singulis. **Sed** nostri doctores magis proprie ea
tradunt reddendo rationem singulorum non solum litteralem sed etiam
figuralem. **Saulus** **Dic ergo michi cum predicta**

pcepta tā ceremoniālia q̄ iudiciālia distinguunt a moralibz
pceptis ut p te ē assertū. quare dicant ista pcepta ceremoniā
lia seu iudiciālia deēminacōes pceptoz moralū. ¶ **Paulus**
¶ Hoc quod petis tibi ostendā ex emplificando p aliqua p
cepta picularia ut ex hijs possis de alijs iudicare. Et primo
de ceremoniālibz de quoz nūc sunt sacrificia. Constat autem
q̄ de iure nature est sacrificare deo put pbi tradūt. Nam in
qualibet gente et ritu sacrificat deo iūo uel putatuo. Et sic
patet q̄ de iure nature quod omnibz est cōe. s; deēminare cer
ta sacrificia certo modo facta in certo loco et cū ceteris circū
stantijs et mīstris hoc non est de iure cōi nature quia ista di
uersimode sūt in diuersis locis et gentibz. vnde certa deēmi
natio taliū nō p̄inet ad ius nature. nec p oīs ad moralem
doctrinā. iō t̄les deēminacōes dicūt ceremoniales nō morales
Silr i iudiciālibz q̄ latro restituat ablatū ē de iure cōi oibz.
τ ideo hoc est morale. sed q̄ aliquod furtū restituat i duplū.
aliud iō in q̄druplū τ huiōi ut exo. xxij. hoc non est de iure
nature s; ex institucōe et iō non dicūt pceptū morale s; iudi
ciale. Et sic ē intelligendū de alijs deēminacōibz iuris natu
ralis que nō sunt seruande i lege noua sicut nec sūt de iure
nature s; ex institucōe. ¶ **Saulus** ¶ **Licet** ista pcepta
tā ceremoniālia q̄ iudiciālia nō sūt de iure naturali sūt tamē
ex institucōe diuina non autē humana. Institucōes autē diue
immutabiles debēt esse quia ut legi nūc. xxij. Nō ē de^{us} ut
filius hoīs ut mutet. Et ideo doctores nri dicunt ea esse pe
tuo duratura. vnde Rabi moyses libro de iudicijs titulo de
regibz capitūlo. xi. vbi loquit de messia sic dicit. lex ista scilicet
mosaica ceremoniālia eius et iudiciālia eius non sūt muta
bilis in seculū nec in seculū seclī. nec est addendū sup ea nec
diminuedū. Et quicunq; addit uel diminit uel extrahit
verba pceptoz a sensu suo lrali in dubie est impi^{us} et epicur^{us}
huc ille. ¶ **Paulus** ¶ **Leges** a deo institute mutari possūt
sine mutacōe ipsi^{us} dei instituentis. In p̄ma enī etate ex isti
tutione diuina non erat hoībz licitū edere nisi de terre nascenti
bus ut habet gen. p̄mo. Et tamē in scda etate post diluuiū
fuit eis licitū comedere aīalia ut habet gen. ix. Ex quo patet
q̄ deus immutabilis manens statuta sua put diuersis con
gruit temporibz mutat. Ex dictis autē magistri tui Rabi
moysi nō potes sumē contra me efficac argumentā ut sepe

dictū est sup̄. p̄feram cū in p̄mo capitulo huius distinctionis
ostensū est q̄ legi mosaice p̄t addi aliquid ul' diminui. ⁊ etiā
p̄nt in .v. capitulo ostensū est q̄ in aliquibz p̄ceptis mosaice
legis videat̄ dici q̄ sūt p̄petuo obsuanda. non tñ intelligen-
dū est de p̄petuitate absoluta sed tantūmodo limitata s̄m du-
rationē mosaice legis p̄taxatā. **Sunt etiam aliqui doctores**
tui antiquiores q̄z Rabinomyses qui dicūt exp̄sse de quibusdā
p̄ceptis ceremonialibz legis veteris q̄ non erāt duratura in
p̄petuū. **Et s̄l'r est dicendū de alijs.** **¶ Saul.** **¶ Allega**
michi rogo illos doctores n̄ros hoc sentētes **¶ Paul.** **¶**
¶ In libro beresich rabba gen. xli. exponēdo illud psalmi
Dñs soluit cōpeditos sic dicat. oīs bestia que imunda repu-
tata est i hoc secl'o. s. tpe legis deus sanct⁹ et bñ dictus faciet
eam mundā in fuco. quēadmodū fuerant munda p̄mitus
filij noe. de quibz dictū gen. ix. Sicut olus herbe dedit no-
bis oīa. quēadmodū olus mundū fuit oībz. Sic etiā omne
ai'al et bestie fuerūt mūde eis. s. filijs noe. Ita quoqz in fuco
tpe deus erit absolutus quicquid phibuit hec ille. Ex quibz
patet q̄ s̄m istos doctores tuos oīa phibita i veteri lege q̄
ab eis vocat̄ seculū istud. i. secl'm legis mosaice erant soluē-
da tempe fuco. s. messie. Et idem dicendū est de alijs cerimo-
nialibz que non hñt maiorē rationē manendi q̄ illa. 277

Distinctiones octauē 277

¶ Capitulu. xlii. in quo ostendit̄ q̄ fideles xp̄i non sūt re-
darguendi de transgressione p̄cepti de ydolatria eo q̄ adorāt
sculpalia et ymagines cont̄ iudeos qui eos cōiter esse ydola-
tras existimant **¶ Saulus** **¶**

¶ Et si dimittam⁹ loqui de ceremonialibz seu iudiciali-
bus de quibz posses aliquālit̄ subterfugē q̄modo tam
posses euadē manifestā trāsgressiōz v̄ram circa quedā
p̄cepta decalogi q̄ temerarie int̄ vos non obsuant̄ ymō vio-
lant̄ ⁊ nō seruāt̄ a tuis fidelibz. Decalogus aut̄ dat⁹ fuerit
solemnit̄ a deo ut sup̄ p̄ te fuit allegatū et ei⁹ p̄cepta p̄petuo
sūt obsuanda non enī data fuerūt cum aliq̄ limitacōe t̄a-
ta uel exp̄ssa ut patet exo. xx. vbi eoz dācio p̄mo narratur.
Et deutero. v. Vbi ip̄a dācio decalogi a moyse repetit̄. 277
¶ Paulus. **¶ Ostende quō aliqua p̄cepta decalogi a fide-**
libz violant̄ seu nō obsuant̄. **¶ Saulus.** **¶ Duo p̄cep-**
ta de p̄ncipalibz decalogi in p̄ma tabula p̄tenta. s. p̄ceptū de

phibicōe ydolatrie quod apud vos ē p̄mū p̄ceptū apud nos
vero 2°. **Silr** p̄ceptū de obſuacōe ſabbati apud vos ē Ter:
ciū . apud nos quartū . **M**anifeſtū eſt q̄ tui fideles neutz eoz
ſeruant ſed ea cōiter et publice trāſgrediunt̄ . **¶ Paul^o** .

¶ Oſtende michi quod dicis . p̄mo de p̄cepto ydolatrie et
oſequentē p̄cedam^o ad p̄ceptū de ſabbato . **¶ Saulus** . **¶**

¶ In p̄cepto de phibicōe ydolatrie ſup̄dicto tria legunt̄ eſſe
phibita . vnū eſt q̄ nlls acapiat̄ in deū niſi ſolus deus . ille
ſ . qui eduxit pplm iſrl de egipto quod ſic patet . **N**am cum
dixiſſet . **E**go ſū dñs deus tu^o qui eduxi te de t̄ra egipti ſtati
ſubdit . **N**ō ſint tibi alij dij corā me . 2° eſt q̄ nullus faciat
ſculpale nec ymaginē eoz que in celo ſūt nec in t̄ra t̄c . quod
patet cum dicat̄ . non facies tibi ſculpale . **T**ercū q̄ nichil
taliū ſculpaliū ſeu ymaginū adoret̄ . quod patz cum ſequit̄ .
Non adorabis ea neqz coles . quodlibz autē iſtoz triū tranſ
grediunt̄ fideles tui . manifeſte enī habent fidē in deum xpm
tūū . qui quidē licet concedat̄ q̄ fuit meſſias . non tñ eſt ille
deus qui eduxit pplm iſrlitū de egipto . vnde manifeſtū eſt
q̄ reapiendo illū meſſiā in deū eſtis trāſgreſſores illi^o phibi
cionis i qua dicat̄ . non ſint tibi alij dij corā me . **I**tē eccleſie
et oratoria v̄ra plena ſūt ſculpali^o et ſimulacris atqz hoīm
ymaginibz qđ eſt manifeſte v̄tra phibicōz ſcđam in q̄ dicat̄
nō facies tibi ſculpale . **I**tē p̄ſcripta ſculpalia ſeu ſimulacra
adoratis et colitis . et ſic manifeſte trāſgredimini . **T**ercā
phibicionē . in qua dicat̄ . non adorabis neqz coles ea .

¶ Paulus . **¶** Preceptū de phibicōe ydolatrie in decalo
go contentū obſuat̄ a fidelibz put̄ decet obieccōibz tuis nō
obſtantibz . **N**am hūdo xpm noſtz in deum nō tranſgrediunt̄
phibicōz diuinā in qua dicat̄ nō ſint tibi dij alieni corā me
Ip̄e enī xps ſm veritatē catholicē fidē eſt ver^o de^o . ſ . et ver^o
homo . **E**t iō ipſe eſt qui eduxit pplm iſrlitū de t̄ra egipti .
Silr qui creauit celū et terrā et legem dedit moyſi in monte
ſynay . **E**t ideo ſm datatē ipſi^o ſm quā oīa p̄dicta ei com
petunt ipm habem^o in deum . nec habem^o ſm hoc niſi vnum
deum . et ſic non tranſgredimur p̄dictā phibicionē . **¶**

¶ Saulus . **¶** Audio verba tua que tñ non comp̄ehen
dunt̄ ab intellectu humano . quō enim poſſet non ſolū veri
ficari ſz etiā itelligi ſeu ymaginari q̄ vna et eadē res ſit crea
tor et creaſa finitū et infinitū et multa alia icompoſſibilia

que in p̄dicta tua asserdōne includunt. ¶ **Paulus.**
¶ Certus sū q̄ ista q̄ ad dīnitatem xp̄i p̄tinent tibi vidēt
impossibilia. Sed quia ut sup̄dixi tibi quia de hoc mīste-
rio quod singularē difficultatē in credendis importat maxie
apud te qui nondū lūte fidei es illustrat⁹ infra ē tractandū
vbi int̄ me et te est agendū de dēitate xp̄i ideo ad p̄ns de hoc
sup̄ sedeam⁹ usqz ad p̄p̄iū locum. Sed de secōdo in quo dīas
nos transgressores esse scōde phibitōis. In qua dīcīt nō fa-
cies tibi sculptile tē. Ex hoc q̄ in oratorijs et eccl̄is nr̄is sine
simulacra sculptilia hōim ymagines et hui⁹i. R̄ndeo tibi
q̄ illa phibitō. Scōda de non faciēdo sculptile simulacra
et ymagines ordinat⁹ ī sequentē phibitōnē. s. terciā in qua
dīcīt. Non adorabis ea neqz coles. facere enī ymagines et
simulacra non ad adorandū ea s; ad rep̄sentandā aliquā ve-
ritatē vālem ad p̄templandū de dīnis mīsterijs seu miracu-
lis et de alijs similibz que nō inducūt errores s; ad mores pro-
ficiūt non intelligit̄ esse phibitū in hoc p̄cepto de phibitōne
ydolatrie. ¶ **Saulus.** ¶ Littera simpliciter phibet facē
hui⁹i sculptilia etiā si non adorenē neqz colant. Non enim
dīcīt nō facies sculptile ad adorandū sed p̄ase phibet nō faci-
es sculptile. vnde tua r̄nsio nō habet locū. ¶ **Paulus.**
¶ Si bene cōsideres necesse ē ut phibitō de faciēdo simulacra et
ymagines itelligat̄ modo p̄dicto. s. q̄ talia nō fiant ut adoren-
tur seu colant. Constat enī ī fabricacōe tabernaculi exo. xxv
q̄ duo cherubim erant sup̄ p̄p̄iatoriū cum alijs extēsis qui
quidem erant in forma humana et mutuo se respiciēbant et
ista erant in scēa sanctorū ī loco sanctiori ceteris vbi dabanē
dīna responsa. vñ. iiii. viij. capitulo dīcīt q̄ cū ī gress⁹ esset
moyses in tabernaculū federis audiebat vocē loquentē sibi
in medio duorū cherubim. aduerte igit̄ si ymagines humane
ponebant̄ in loco tam sanctissimo vbi sedes dei rep̄ntabatur
quō posses dicē q̄ ymagines simpliciter phibent̄ in decalogo.
vnde oportet te concedē quod dixerā. s. q̄ solū phibent̄ fieri
ut adorenē seu colant ut de⁹. non autē si alia rōne accomo-
da seu vtile fiant. ¶ **Saulus.** ¶ R̄nsio tua nō valet
p̄mo quia nō p̄bas q̄ cherubim essent ymagines humane.
Secōdo quia non oīdis q̄ tales ymagines. s. humane in illo
loco aliquid vtile spiritualit̄ rep̄ntarent. ¶ **Paulus.**
¶ Q̄ autē ymagines illoz cherubim essent hūane h̄ntes alas

extēsis in scēa scēoz sans declarā i iij. Re. vii. vbi i fabz
cacione templi legi. **S**cripsit quoq; in tabulatis illis q̄erāt
ex ere cherubim et leones et palmas quasi in similitudinē hoīs
stantis. **E**t idem. ij. palis. iij. **E**x quib; manifeste patet q̄
cherubim erant ymagines humane. **E**t i translatōe Caldaicā
dicunt iuuenes. **E**t sic habes primū quod q̄rebas. **A**d 2°
itō quod queris ut ostendā tibi quid tales ymagines spūaliē
rep̄ntarent. **R**espondeo q̄ quia p̄piciatoriū rep̄ntabat sedē
dei et deus erat ibi q̄i loquens moysi ut dictū est **I**darco che
rubim arcūstantes rep̄ntabant angelos qui assidue assistūt
deo. vnde ysaiē. vi. cum dicē. vidi dñm sedentē sup tronū
et sequē. **S**eraphim stabant super eum sex ale vni et sex ale
alteri. **S**ilr et danielis. vii. capitulo de deo dicē. **M**ilia milia
assisteabant ei. s. angeloz. vnde ad hoc q̄ moyses uel summ^{us}
sacerdos itrans scēa sanctoz eleuaret mentē suam in diuoz
contemplacōne diuiniens erat ut esset ibi rep̄ntacō diuine
maiestatis in p̄piciatorio quasi sup tronū sedentis cū assisten
cia angeloz qui frequentē in ymagine humana consueuerūt
apparē ut designēt eoz intelligēcia. **S**ilr et cum aliis ut de
signēt eorū p̄mptitudo et acceleratio ad exequendū diuina
mandata ut patet daniel. **E**t in psalmo dicē. **E**t ascen
dit sup cherubim et volauit. ymagines autē leonū intra scēa
sanctoz ponebant ut summ^{us} sacerdos illuc itrans ad oran
dū memoriā haberet de regno inde quod erat p̄ncipale i isrl
Ista enī tribus portabat in vexillo suo leonem. vnde dicē de
Juda gen. xlix. **C**atū leonis Juda. **E**t inē orōnes quas
summi sacerdotes intrantes scēa sanctoz faciebant vna de p̄
ncipalib; est. **N**on auferet scep̄rū de Juda et ut habet i libro
Jana. **I**n qua orōne pro perseueranciā regni iuda orabat
et etiā p̄ aduentu messie ibi cū dicē donec veniat qui m̄te
tendus ē. **E**t de illo verificat. surgit leo de tribu Juda. **E**t
sic habes q̄ ymagines ponebant a veteri lege i loco sanctiori
et etiā rōnes quas petis. **¶ Saul.** **¶** **S**i in sculptiliz
bz seu simulacris nō phibeat factio s; sola adoracō sufficiss;
hoc solū phibere dicendo nō adores sculptilia neq; colas ea.
supflūū fuit ergo dicē non facies tibi sculptile si factio sola
sculptiliū non esset phibita. **¶ Paul.** **¶** **N**on est sup
flua illa phibicio de faccōe sculptiliū quia qui facit sculpti
le et illud adorat ē transgressor duoz p̄ceptoz. **S**i autē adorat

sculptilia iā facta que ipse non fecit est transgressor vntis
pcepti tñ. Qui autē facit ⁊ nō adorat nec cū intēdōne ado-
randi hoc facit nō est transgressor alicui⁹ pcepti. Et sic habes
planū sensū harū phibicionū ex quo nō potes nos arguē de
earū transgressione. Simulacra enī et ymagines que cōiter
fiūt in oratorijs nris non adorant neq; colunt ut deus. sed
fiūt pīnapaliē ad hoc ut hoīes pferam simplices ad memo-
riam reducant gesta seu facta scōy vtuosa seu meritoria
ut inde exātent ad laudem dei et ad eoy imitacōz. hoc enim
est pūtile cōiter desiderantib; iuste viuere vnde ysaie .li. capi-
tulo. audite me q̄ sequimī iusticiā et querētes dñm intuemī
abrahā patrē vestrū ⁊c. Si igit⁹ cōsiderari seu intueri abrahā
oculo mentali consuliē seu pceptur a ppheta ad ipi⁹ abrahe
imitacionē depingē abrahā cum imolacōne ysaac pūtile
est ad reducendū memoriē virtutē ipsius abrahe et ei⁹ obe-
dienciā ad deū. Ex visis enī fm phm mouet anim⁹. vnde
ad istum finem ymagines sanctoy in ecclesijs nris ponunt⁹
.s. ut eoy opa vtuosa memoriē reducant ut p hoc pūcent
hoīes ad scōy imitacōz. Non autē ponunt⁹ ymagines pre-
dicte ad hoc q̄ adorant ut deus. ¶ **Saul.** ¶ Et si nō
ponant⁹ ymagines in oratorijs vris pat tu asseris ad hoc q̄
adorant. adorant tamen de facto ut est manifestum. et sic estis
transgressores p̄dicte phibicōis dñis in decalogo p̄dicte ⁊
hoc cōit et frequent. ¶ **Paul.** ¶ Non oīs adoracō facta
creaturis ē phibita s; sola adoracō illa que soli deo debetur
que apud nos vocatur adoracō latrē. Si enī nulla adoracō
posset liate creaturis fieri abrahā amicus dei nō adorasset
etheis quod tamen legiē fecisse gen. xxij. neq; dauid qui fuit
sc̄tus adorasset Saulē quod tam fecit ut habet. i. Re. xxij.
Et sic de multis alijs. Ex quibus constat q̄ aliqua adoracō
possit fieri creaturis. Et tñs adoracō apud nos vocat⁹ adora-
cio dñie. adoracō tñ latrē soli deo est exhibenda. nō autē crea-
turis iquantū sūt creatūe. Et iō adoracō quā nos exhibem⁹
scōy ymaginib; nō est itelligenda adoracō latrē s; adoracō
dñie q̄ creatis excellētib; poss; sū p̄cio exhiberi ut pat; exem-
plis sup̄dictis. ¶ **Saul.** ¶ Video q̄ idifferenē adoratis deū
et scōy vestroy ymagines ⁊ quod deteri⁹ est crucē ⁊ ymagi-
nes crucifixi vñ sūma adoracōe adoratis ut est manifestū.
¶ **Paul.** ¶ Vt clari⁹ ista intelligant scire debes q̄

adoratio patrie principaliter consistit in corde. scilicet cum homo cordialiter se subicit deo adherendo ei tanquam prime veritati in credendis et tradendo se suis obsequiis seu preceptis in agendis. quod quidem vere fit cum homo timorem dei filialem seu sanctum in corde habet. de qua vera adoracione dicit psalmista. adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. talis enim adoracio mentalis cum timore dei sancto qui permanet in seculum seculi fit et in hoc principaliter consistit vera adoracio. Et quia naturaliter est homini significare conceptus suos interiores per aliqua signa exteriora. vnde philosophus in primo periermenias. voces sunt earum que sunt in anima passionum note. Ideo oportuit ut adoracio mentalis que principalis est per aliqua signa exteriora manifestaretur ut puta per inclinationes corporales uel genuflexiones et huiusmodi. que quidem signa exteriora non eadem sunt apud nos omnes nec ubique et semper sed diuersa secundum diuersitatem temporum et regionum. voces enim seu locuciones diuersae secundum diuersitatem linguarum in diuersis temporibus seu regionibus idem conceptus seu similes significant et sic est de adoracionibus exterioribus. scilicet quod licet adoracio mentalis supradicta eadem sit seu eiusdem rationis apud omnes. Adoracio tamen exterior que interiorem significat adoracionem non est eadem sed diuersa secundum diuersitatem temporum et regionum. Constat autem quod reuerentia que erat exhibenda locis sacris tempore antiquo significabat per amocionem calceamentorum ut habetur exo. iii. et Josue. v. quod a magnis iam temporibus talis reuerentia exterior non exhibetur locis sacris. Ratio huius diuersitatis est quia signa exteriora non naturaliter sed ad placitum significant conceptus interiores et ideo talia signa exteriora frequenter variantur. unde in proposito inclinationes corporales seu genuflexiones que forte aliquando significabant adoracionem patrie interiores iam a magnis temporibus non proprie hoc significant sed contra adoracionem eandem tam patrie quam domus. et ideo licite possunt fieri tales adoraciones exteriores creaturis excellentibus ut sanctis et etiam potentibus. salua tamen rectitudine intentionis in conceptu interiori secundum quam nunquam adoracio patrie supradicta debet fieri nisi ad solum deum. et hoc obsuatur seu semper debet obsuari apud catholicos et sic non deberet notari de transgressione prohibicionis precepte scilicet neque adorabis ea terram. **¶ Saulus.** **¶** Quid dicis de adoracione crucis et crucifixi que ut audiui a doctoribus tue gentis adorant adoracione patrie. et tamen constat quod non sunt

di. ergo per talem adoracionem manifeste transgrediunt
prohibicionē decalogi dicentis nō adorabis. ¶ **Paulus.**

¶ In qualibet ymagine pnt duo considerari. vñ est quid est
illa ymago fm se. Aliud uo quid rñtat illa ymago. pmo
modo crux ul' crucifixus ligneus seu metallinus et huiusmodi nō ad-
rant nec debent adorari cū fm se non sūt aliud n̄ res elemen-
tares et corruptibiles. Scdo modo sūt adoranda adoracōe la-
trie. representant enī deum crucifixū de cuius deitate tractandū
est int̄ me et te ut dictū fuit supra in multis locis. vñ p̄sup-
posito qd crucifixus ille quē representat est verus deus manifestum
est qd illa ymago ipsi representans in quantū talis est adoran-
da ut ipse deus eodem enī motu mouet animus in representantē
et in representatū inquantū scdo modo sup̄dicto considerat.

Distinctio octaua 177

¶ Capitulum. xiiij. In quo ostendit qd fideles xpi non sunt
transgressores p̄cepti de obseruacōe sabbati prout hebrei false
estimant et qd dies dñica successit sabbato in hac obseruacōe.

¶ Sanctus

Durissimū est quod p̄supponis. scilicet qd deus verus est seu fu-
it crucifixus. Sed quia de hac deitate tui messie te asse-
ris tractatur placet mihi tolerare donec illud int̄ me
et te tractet. Sed ad p̄ns et si de fabricacōe et adora-
cōe yma-
ginū aliqñ possis euadē nulla tñ egiūfacōe celare posses qñ
estis manifeste transgressores p̄cepti d̄ sabbato qd est qrtū p̄cep-
tū decalogi apud nos. Tercū uo apud vos apud om̄s tam
vltimū p̄ceptū est p̄me tabule in qua p̄cepta ordinanda ad
deum ponunt. Constat tñ qd omnia opa seruilia tā mecha-
nica qz alia in die sabbati opamini nulla mencōe facta de
sc̄titate illius diei tam solemniter in decalogo data et multipli-
citer in pentateuco et alijs libris prophetalibus repetita.

¶ **Paulus.** ¶ Obseruacōi sabbati succedit apud nos
obseruacō dñice diei. in qua nullū opus seruile licitū est facē.
nec mechanica opa seu laboriosa opari sed est dies assigna-
ta ad vacandū deo obmissis sollicitudinibus mūdanicis in alijs
diebus consuetis et sic non sumus huius p̄cepti transgressores s;
potius p̄ceptū illud implemus p̄sertim p̄ deuotos fideles qui in
festis seu diuinis solemnitatibus nō in vanitatibus seu theatris
occupant s; diuinis laudibus atq; sermonibus vacant. Illi autē
qui p̄ oppositū in hys diuinis festis se hñt non sunt dicendi

sabbatorum obseruatores apud te nec etiam apud nos.

¶ Saulus. **¶** Obsuatio dñice diei q̄ apud vos assuevit fieri non posset de iure dño succedere obsuacōi sabbati in decalogo contenti ppter duo. p̄mū quia dies sabbati p̄cipitur fieri in die .vii. ut exp̄sse habet exo. xx. et deutro. v. capitelis et in mltis alijs locis. dñica autē dies est octaua. et sic deficiat manifeste i obsuacōe hui⁹ p̄cepti quantū ad obsuacōis tps. Scdm̄ quia in obsuacōne sabbati phibent multa exp̄sse in l̄ra a quib⁹ in dñicis dieb⁹ non abstinere ut de coctio ciborū et itineracō que phibent exp̄sse i sabbato ut habet exo. xvi. Silr et in cendē ignem que phibent in sabbato ut habetur exo. xxxv. vnde dato q̄ obsuandā dñice diei succedet obseruacōi diei sabbati. adhuc deficiat in ei⁹ obsuacōe facientes illa que exp̄sse phibent fieri in sabbato. **¶ Paul⁹.**

¶ Circa p̄ceptū de obsuacōe sabbati cōsiderare debes q̄ hoc p̄ceptū ad l̄ram intellectū non totū est morale ut sic semp obliget s̄m se totum. sed p̄m est morale et sic obligat etiam i noua lege sicut et cetera p̄cepta legis moralia. p̄m uo cerimoniale et sic nō obligat i lege noua sicut nec alia cerimonialia quorū obligacō ut sup̄dictū est cōminat s̄m duracōez mosaice legis. Illud enī est morale in hoc p̄cepto. s. q̄ homo deputet aliq̄d temp⁹ rōnabile ad sp̄ualē refectōez qua mens hoīs in deo reficiat. sicut deputat aliquod tps ad corpālē refectōnē. uel ad alia humano corpori necessaria. et hoc manet tpe noue legis in obsuacōe diei dñice. que quidē dies deputata est ad hoc ut homo vacet ab omni opere seruli ut i deo spūs reficiat. et hoc sufficit ad moralitatez hui⁹ p̄cepti obseruandā. Cerimoniale autē in hoc p̄cepto est dēminacō tempis in diē septimā et quantū ad hoc nō obligat hoc p̄ceptū in lege noua sic nec alia cerimōia mosaice legis ut sup̄dictū est. Et iō ad vacacōz ab opib⁹ s̄uilib⁹ et refectōz mentis in deum deputata fuit dies dñica ex institucōe ecclesie et assuetudine ppli xp̄iani. que quidē dies s̄m statū noue legis fuit temp⁹ congruū ad hui⁹i obsuacōz magis q̄ dies septima.

¶ Saul⁹. **¶** Q̄ alia dies p̄ter diē septimā instituta sit seu deputata ad dei obsequiū in loco sabbati sic ut dies sabbati reddat p̄phana et non sancta sic tu asseris nullo modo p̄e fieri ppter duo. p̄mū quia de⁹ ipse benedixit et sc̄tificauit diē septimā. s. die sabbati gen. v. capitulo. Et hec fuit p̄ma

ſſecracō ſeu ſc̄ificatiō a deo facta licet enī deus in opib⁹ ſex
dieb⁹ legat aliquas creat⁹as benedixiſſe ut aīalia et hoīez. nō
tamē legiſſe aliquā benedixiſſe et ſc̄ificaiſſe niſi diē ſeptimā
ſ. ſabbatū. **S**anctificacō autem cui⁹cunq⁹ rei cōſiſtit in eius
deputacōe et applicacōe ad diuina obſequia. vnde nūi. xvi.
capitlo dō deo dicē. **E**t ſc̄m applicabit ſibi. **N**ull⁹ aut poſſz
amouē hanc ſc̄ificacōz quā deus ipſe ſc̄ificauit ut patet de
ſe. 2⁹ quia rō hui⁹ ſanctificacōis a deo assignata adhuc ma
net in eodem vigore ſicut tūc. que quidē rō expmīe ibidem
ſ. gen. ij. vbi ſic. **E**t bñdixit de⁹ diei. vii. ⁊ ſc̄ificauit illū
quia in ipſo ceſſauerat ab vniūſo ope ſuo quod creauit. **Q**ue
quidē rāō hui⁹ ſc̄ificacōis enīdē efficacīe ē etiā poſt aduen
tū meſſie ſicut p⁹s. et iō manē debet ei⁹ efficacīa. **¶ Paul⁹**
¶ **N**ō p̄mū rñdeo q⁹ nō eſt incōueniens q⁹ aliq⁹ res a deo
ſc̄ificate reddant pphane ⁊ eis ſuccedant in ſc̄itate alie res
p̄mogenita enī fuerūt a deo ſc̄ificata ut habet exo. xii. et
loco eoz fuerūt a deo ſc̄ificati leuite. vii. min. iij. **L**ocutus eſt
dñs ad moysen dicēs. **E**go tuli leuitas a filiis iſrl⁹ p̄ omni
p̄mogenito in filiis iſrl⁹. erūtq⁹ filij mei leuite mei tē. **E**t ſic
patet q⁹ ſc̄ificacō p̄mogenitoz p̄ deū facta tranſlata fuit in
leuitas. **E**t ſimiliē intelligen dū eſt de tranſlacōe ſabbati. **¶**
¶ Saulus. ¶ **Q** ſanctificacō a deo facta tranſeat de vno i
aliud ſic q⁹ vna res ſuccedat alteri in ſc̄ificacōe nō eſt incō
ueniens ſi utrūq⁹ fiat p̄ diſpoſicōz diuinā ſicut eſt de p̄moge
nitis et leuitis p̄ te allegatis. ipſe enī de⁹ qui ſc̄ificauit p̄mo
genita tranſtulit eoz ſanctificacōz ad leuitas. put patet per
auctres p̄ te allegatas. **S**z nō ſic eſt de ſabbato quod de⁹ legiſſe
p̄ ſe ſanctificaiſſe. et niſi q⁹ legiſſe ſc̄itacōe ſuā deum trāſtulſſe
in diē dominicā. **Q** autē diſas hanc tranſlacōez fuiſſe factā
ex iſtitucōe eccleſie tue. et cōſuetudine ppli xpiani māiſtū
eſt nō valē. **I**nſtitucōnes enī humane ſeu cōſuetudines non
poſſunt diuinā legē ſeu ſc̄ificacōz tollere ut eſt māiſtū
¶ Paulus. ¶ **P**receptū de ſc̄ificacōe ſabbati quantū
ad eius moralitatē non obligat ad obſuacōz certe diei pl⁹
q⁹ alteri⁹ ſz ſolū ad aliquē diē. et ideo iſtituta aliqua die ad
hui⁹ ſc̄ificacōz p̄ceptū implet. put ē morale. vñ eccleſia
non amouit ſc̄itatem a die ſabbati. ſz hec ſc̄itas iquantū
fuit ceremonialis quo ad detinacōez certū tpi⁹ fuit amota
ſicut et alia ceremonialia. **I**nſtitucō autē diei dñice p̄ ecclia

et consuetudinē xpianam obligat ad dñice diē obseruationē.
et in hoc ecclesia quod nō tollit diuinā legē. qđ patet p tale
exemplū. deus enī mandauit decimas dari de animalibz nascenti-
bus. quod quidē pceptū obligat ad hoc qđ homo det de decem
agnis vnū. s. istū uel illū non tñ obligat aliqđ eoz determi-
natū. **Si** autē homo vnū eoz determinatū assignet et separet
pro decima tñ ille agn⁹ ex tali assignacōe humana est sc̄ifi-
catus tanqđ decimat⁹ deo. non tñ ex vi pcepti quia ex solo p-
cepto null⁹ agn⁹ determinat⁹ erat dandus in decima. et sic in
pposito. **¶ Saul⁹. ¶ Exemplū** tuū nō applicat pposito
Nam de⁹ certā diē sc̄ificauit. s. illā septimā i qua requie-
uit ab opibz suis. et ideo talis sc̄ificacō non p̄t amoueri ab
eodē diē p humanā institucōz. In decimis autē nō determinat⁹
a deo que sit illa ps que in decimā est assignanda s; hoc relin-
quit humane assignacōi. **Et** iō p̄prius accipit exemplū ad
sc̄ificacōz sabbati de sc̄ificacōe p̄mogenitoz in qua deus de-
terminauit qđ p̄mū apiens voluā esset sc̄ificatū ⁊ illud nō
possit in aliud mutari et sic intelligi oportet in sabbato in qđ
deus certā diē assignauit que nullo modo institucōe huma-
na mutari debet. **¶ Paul⁹. ¶ Si** bñ cōsideras diē illā
quā deus sanctificauit fuit p̄mū sabbatū in quo deus primo
cessauit ab opibz et illa non p̄t mutari seu amota fuit sicut
alia iō sabbata sequēcia nō sic fuerūt a deo p̄prie sc̄ifica-
ta s; in seip̄a. sed in signū p̄oris sabbati a deo sc̄ificati. unde
tū dixisset **exo. xxxj.** Custodiūt filiū isrl sabbatū ⁊ c subdit
pactū est sempiternū int̄ me ⁊ filios isrl signūq; p̄petuū. sex
enī diebz dñs fecit celū et terrā et in. vii. ab ope cessauit. **Ex**
qđ patz qđ sabbata qđ fuerūt p̄ p̄mū sabbatū nō fuerūt sc̄ifi-
cata n̄ i signū p̄oris. qđ quidē signū p̄ficiat p hoc qđ vna certa
dies determinata p̄ sex dies assignet n̄ i signū p̄mi sabbati in
quo de⁹ requieuit. ad qđ quidē signū satis sufficit dies dñica
assignata p ecclesiā ad vacandū deo post sex dies ad labores hu-
manos deputatos. vñ p̄mū sabbatū quod legit̄ in dexto cele-
bratū fuit septim⁹ dies a descensu māne. qui quidē descensus
nō legit̄ fuisse i p̄ma diē ebdomade. **¶ Saul⁹. ¶ Non**
sufficit ad hoc signū dies dñica p tuā ecclesiā assignata. hec enī
dies ē. vii. a p̄ma diē in qua deus incepit op⁹ creacōis nō
autē septima. de⁹ tñ septimā sanctificauit. Cuiquidē diē sc̄ifi-
cate corrūdent oīa sabbata sequēcia successive. om̄s enim

sunt septime computando ab exordio mundi. ¶ **Paulus.**
¶ Si bene consideras primum sabbatum quod legitur in deserto cele-
bratum non fuit septima dies corroborans primo sabbato quod fuit
in mundi exordio put tu dicis sed fuit septima dies a descen-
su mane. qui quidem descensus non legitur incepisse in prima die eb-
domade ut sic septima dies computata a prima die descensus
mane concurrat cum die sabbati in primo exordio sanctificati.
ymmo probabilius posset dici quod dies prima in qua mane descendit
non fuit prima dies ebdomade quam dicitur una sabbatorum. Nam
in primis vespertis illius diei descendit coturnix et saturati sunt
carnibus ut legitur exo. xvi. Constat autem quod si illa vespere esset
vespera sancta diei sabbati. non esset eis licitum occidere coturnices et
parare eas. Ex quo patet quod dies immediata precedens descen-
sum mane non fuit dies sabbati. et persequens prima dies in qua
mane descendit non fuit una sabbatorum. Ex quo patet quod
primum sabbatum in deserto celebratum. non fuit corroborans primo
sabbato quod a deo fuit sanctificatum. Ex quibus sequitur quod in observacione
precepti de sabbato sufficit observare septimam diem post sex dies
laboris etiam si non corroborant ad primum sabbatum mundi. Quod
etiam patet in sabbato terre de quo leuit. xxv. Sabbatizet terra
sabbatum domino sex annis serues agrum tuum et septimo autem
anno sabbatum erit terre requiescentis domini. Item de sabbato re-
missionis deutero. xv. In quibus manifestum est quod talia sabbata
non corroborant primo sabbato mundi quod a deo fuit sancti-
ficatum. Non enim deus in sex annis creavit mundum et in sep-
timo requieuit. corroborant tamen in ratione septenarii. scilicet in memoria
creacionis mundi habenda. In qua deus post sex dies operacionis quieuit
in septimo. et sic per sex annos culture in septimo requiescit terre vel
remissionis debitum et hoc sufficit observare ob memoriam crea-
cionis mundi habendam sine hoc quod sabbata corroborant primo
sabbato sanctificato put tu estimas. ¶ **Saulus.** ¶ Scdm
te sufficeret ad observandam sabbati computare sex dies incipientes
a quacunque feria siue esset prima siue sancta et huiusmodi et observare
septimam diem tanquam sabbatum quod est absurdum quia sic unus
celebraret sabbatum in die lune. et alius in die martis. ¶
¶ **Paulus.** ¶ Si contingeret quod aliquis homo ex his in quibus
valde remotis vel ex aliqua alia causa nesciret neque posset scire
que dies esset dies in qua tota civitas celebraret diem sabbati
teneret per sex dies laboris qualitercumque computatos celebrare

septimū diē ut sabbatū et sic determinat a doctoribz tuis put
Rabimoy in libro sin deutro titulo de sabbato ponit. Sed
scientibz computacōz cōem totius plebis nō licet aliā sibi fa
cere seorsū s; obſuare sabbatū ab omnibz celebratum aliter
enī esset magna cōfusio et dissensio in celebracōe sabbati.

¶ Saul. **¶** Quare ergo fideles tui fecerūt sibi nouā cō
putacionē incipiendo computare sex dies opacōes a secūda
feria ut sic sabbatum celebrarent in diē dñica cum tamen
tpe tui messie computabant hū sex dies a diē dñica que di
cē pma sabbatorū ut ī multis locis patet tui euangelij. vñ
igīe pcessit talis nouitas in hac cōputacōe cum ipi scēbāt
computacōz ebdomade cōem totius plebis. et sic non licebat
eis facē aliā nouā s; ſuare sabbatū ab oībz celebratū ex hac
enī nouitate sequit magna cōfusio et dissensio ut tu dicis in

huiūdi. **¶ Paul.** **¶** Ratio atē quare dies dñica successit
in obſuacōe sabbati talis est. nā obſuacio sabbati nō solū
fuit in memoriā creatōis mūdi put exo. xx dicē sed etiam
in memoriā eductōis de ſuitute egipciaca put habet in deca
logo repetito deutro. xv vbi sic dicit. **Memento qd et ipse ser**
uieris in egipto. et eduxerit inde te dñs deus tuus ī manu forti
et brachio ex tento. Idcirco pcepit tibi ut obſuares diem
sabbati. Sed constat qd in diebz messie nō erat faciēda me
morizā de eductōe egipti ppter reuerenciā maioris liberacōis
que p messiā erat faciēda. vñ de Jere. xvi. **Ecce dies veniūt**
dicat dñs et non diceēt ultra venit dñs qui educat filios isrl
de terra aquilonis tē. Que quidē pphēcia nō potest verificari
de tpe liberacōis a captiuitate babilonica put quidā erronee
putauerunt. nam in templo scdo celebrat agnus pascalis
in memoriā liberacōis ab egipto ut patet ī libro talmudico
qui dicē pethaym vbi tractat de agno pascali. s; itelligēda
est necessario de tpe messie in quo isrl erat liberandus a multo
maiori ſuitute qz a ſuitute egipciaca. intm qd iā redemptio
egipciaca non erat rememoranda. vñ de quia sabbatū pmiū
s. antīque legis in memoriā eductōis de egipto in pte erat
celebratū. que quidem memoriā erat cassanda tpe messie ut
dictū est. Idcirco translātū fuit de diē illa. vii. ad sequentē
diē. Et hoc ſuenient. Nam pma sabbati est. vii. cōputādo
a pmo diēz oīm. Sex autē dies opatiui ſignēt fm omīs pñs
ſeculū in quo nos oportet laborare. qd quidē ſeculū diuidit ī

sex etates huius mundi put Rabunoyfes Gerunden ponit
in phemio gen. Sabbatū uero significat septimā etatē que ē
seculū futurū ī quo aīe beatorū in deo requiescunt quod docto-
res tui Talmudici vocant seculū quod totū est sabbatū.
Octaua uero dies .s. dñica sīgt octauam etatē .s. resurgentiā.
que quidē resurrectio incepit a nro messia ī vna sabbatorū
que ē dies dñica. Et iō pprie et rōnabiliter celebritati sabba-
tine successit celebritas dñice diei ex mstitucōe ecclesie et cō-
suetudine ppli xpiani. In hoc etiā celebraē mēoria creacōis
mundi. Nam in qualibet septimana vna tñ dies celebraē.
et sic memoria creacōis mūdi ī qua sex diebus deus fecit oīa
et in vii. quieuit manifeste prestaē. Et itez quia dies dñica ē
viii. a pmo diez oīm τ ī ipa resurrectio incepit ut dictū ē.
et sic in eodē resurrectio celebraē in qua est vltima et pfecta
requies. ¶ **Saulus.** ¶ Quidquid sit de ista successiōe vnus
sabbati ad aliud. quid potes dicē in modo obfuaacōis in quo
dies dñica debuisset succedē sibi te et tñ non sic fit. nam opa
que expse phibent et phibebant in sabbato ut habet exo.
xvi. et in alijs locis tanqz licita nō veremini facē in die dñi-
cam quā succedē asseritis sabbato. ¶ **Paulus.** ¶ Opera q
phibent in lege fieri in sabbato ut decoctio ciboz et egressio
de loco et huiōi manifeste ptenent ad ceremonialia que ī lege
noua nō obligant ut dictū est sup. Illud autē est morale in
obfuaacōe sabbati .s. cessare ab opibz seruiliibz. Que quidem
opa seruilia pprie intelligunt opa peccati. nam ut ostensū est
sup subiectio spūalis p quā hō subdit pēto maior est qz fuit
corpalis. vnde facē opa pēti in die dñica grauius est qz in die
pphama. dicunt etiam opa seruilia opera quibz vnus homo ser-
uit alteri. Et hec sūt opa corpalia que si sūt talia ut impedi-
ant applicacōz hoīs ad diuina non sūt licita in lege noua qā
strariant obfuaacōi sabbati que pprie consistit ī vacando deo.
opa autē corpalia que debuit hōm necessitatibz cōibz τ nō
strariant pōcte obfuaacōe ut decoctio ciboz et huiōi. nō in-
telliguntur prohibita nisi ceremonialiter. Et iō in lege no-
ua non obligant quia talium duratio non transit vltra se-
culum mosaice legis ut iam dictum est.

Distinctio octauae.

¶ **Capitulū xv.** In quo ostendit qd preceptum de circum-
cisōe corporali nō obligat fideles xpi sic iudei falsi estimāt.

7
s; cessat cum alijs ceremonialib; veteris legis. 21

¶ Saulus.

Circumcisio que fuit data abrahe et semini eius non subiacet seculo mosaice legis i duracoe. Nam abrahe data fuit p magnu temp⁹ ante dacone legis mosaice gen. xvij. vii nec deb; computari cu ceremonialib; mosaice legis in duracoe. s; eius duracio manere debet durante fide abrahe cui data fuit in signu federis. que quide fides abrahe adhuc durat fm te. Et ideo manifestu est q fideles tui pcepti de arcumcisioe sunt transgressores. pserim cu mqr tuus arcumcisus est et etiam apl's tuus post passioez ipso tui messie arcumcidit quedam suu disciplin. Ex quo patet manifeste q arcumcisio durare no debet etiam post tua lege nouam.

¶ Paulus. Vex est q arcumcisio data fuit abrahe et semini eius in signu federis no in iustificaco; non eni abraham p arcumcisioz iustificat⁹ est nec etiā parcumcisioez est deo confederat⁹. nam ante arcumcisioz fuit p fide iustificatus ut habet gen. xv. vbi dicit de eo credidit abraham deo et reputatū est ei ad iusticiā. Et de eo sic iustificato legit ibide. In illa die pepigit dñs cum eo. s. abrahā fedus tē Ex quo patet quod dictū est abrahe si. ciam iustificato et cōfederato cū deo data fuit arcumcisio i signu huiōi federis. et hoc est quod dicit gen. xvij. Circumcides carnē pncij vri et erit signu federis int me et vos. vñ non est incōueniens ut manēte fide abrahe signu cesset si cā subsit rōnabilis. non eni i signo pdicto iusticia abrahe et semis eius consistit s; in fide ipsius.

¶ Saul. Non video que ul' qualis esset rō qua signu p ipm deum abrahe datū cessare debeat manente re pñcipali cui⁹ signu ē. s. fides. **¶ Paul.** Eadē causa qua ceremonialia mosaice legis debuerūt cessare post aduentum messie ut dictum fuit sup p eandē debuit arcumcisio cessare. Nam pceptum de arcumcisione manifestū est nō esse morale. non eni de dictamine natālis rōnalis est q hō arcumcidat se in signu vere fidei. alias eni noe iustus et alij iusti seu scī qui pcesserunt abraham fuissent rei quia non fecerūt arcumcisioz. vnde hoc pceptū licet da tū fuerit abrahe repetitū tamen fuit in lege mosaica int cetera ceremonialia legis ut habet leuit. xij. vbi hoc pceptū ponit int quedā legalia que circa pueri natū debebant fieri. vnde idē est iudiciū de oib; illis quantū

ad eorū duraciōē. s. q. nō debet excedē duraciōē mosaice legis
sup̄dictam. xps tamē custodiuit hoc p̄ceptum sicut ⁊ cetera
quia nō venit solūē legē sed adimplē. **Matthā. v. capitulo.**
Silr et paul⁹ circumcidit **Timotheū** discipulū suū post
passiōē xpi ⁊ ante totalē diuulgaciōē euangelij. q̄a tempore
int̄medio ceremonialia legis potuerūt obsuari sine peccato
mortali. p̄sertim ubi imminēbat piculū de nō obsuando sic
in discipulo illo erat. eo q̄ esset fili⁹ iudee que adhuc nō erat
informata de cessaciōe legalium sicut et mlti alij qui tunc erāt
ad fidem conuersi. paul⁹ tñ non circumcidit **Titum** qui ex
utroq; parente gentilis erat et iō non imminēbat scandalum
in eo de omisiōe circūciōis. Et circa hoc aduertē debes q̄
sicut dictū est sup̄ q̄ bona p̄missa p̄ xpm sunt spūalia. Sic
circūciō in lege xpi non cessauit ex toto sed loco circūciō
nis corp̄alis que solū ceremonialis est nullā habens utilitate
spūalem n̄ inquantū p̄cedebat ex obediēcia dei successit ar
circūciō spūalis que accomoda est et valde putilis et ī scrip
turis magis cōmendata. **Saul⁹. ⁊** Dic que sit ista
circūciō spūalis que magis cōmendat̄ in scripta q̄ circūciō
corp̄alis. **Paul⁹** **In** scriptis sacris legim⁹ diuerse ar
circūciōes quaz quedā sūt corp̄ales quedā spūales. Corp̄a
liū enī vna est de qua agim⁹. s. marcūciō membri virilis de
qua gen. xviij. **Mascul⁹** cuius p̄p̄ci caro circūcisa nō fuerit
delebit̄ aīa illa de p̄plo suo. Est etiā scda corp̄alis. s. marcū
ciō labiorū p̄ quā hō impedit̄ a recta et apta locuciōe de qua
moyses dicebat exo. vi. quō audiet me pharao et sū iarcūci
sus labijs. Est etiā tertia iarcūciō ⁊ est spūalis p̄ quam
hō impedit̄ a suscepōe audit⁹ fidei seu disciplīne. Et ista
dict̄ iarcūciō auris de qua **Jere. vi.** Cui loquar ⁊ conte
stabor ut audiat. ecce marcūcise aures eorū et audire nō pūt.
Est etiā quarta marcūciō et est spūalis. et ista dict̄ marcūci
ō cordis p̄ quam hō p̄ iniquas cogitaciōes cordis impedit̄
a dilectōe dei contra quā marcūciōz legē deuto. xxx. capi
tulo. Circūcidet dñs cor tuū ⁊ cor semis tui ut diligas do
minū ex toto corde. Constat autē q̄ ex istis marcūciōnib⁹
spūales sūt deteriores. deteri⁹ enī est q̄ homo nō suscipiat fidē
dei vel eius disciplinā seu q̄ retrahat̄ ab eius dilectōne q̄ q̄
habeat labia impedita a recta locuciōe vel memby virile in
circūcisū. vnde **Jemias p̄pheta** increpans p̄lm isrl̄nē cum

eis dicebat. Omnes gentes sūt inarchaſe et omnis domus
iſrl' inarchaſi corde. q̄i dicēt iſrl' deterioris condicōis face?
eſt quantū ad inarchuſiōz q̄z gentiles. Nam gentiles ſunt
inarchuſi corpalit̄. ſ. in membro virili ſed dom? iſrl' ſunt
inarchuſi ſpūalit̄. ſ. in corde per quā impediunt a dīna di:
lectōe et custodia mandatoz dei. Ex quibz habes q̄ in noua
lege licet ceſſauit archuſiō corpalis que nō erat in aliquo
bona n̄ inquantū p̄ceptā ſucceſſit. tñ manet archuſiō ſpū:
tialis que longe valioz eſt. ſ. archuſiō cordis. Et nota. q̄
admiſtratio archuſiōis corpalis que in tua gente remāſit
p̄ xpm admiſtraſe ſic turpit̄ p̄ doctrinā phariſaicā q̄ eſt val:
de ignominioſa et p̄ter mentē l̄re veteris teſtamenti. in q̄ p̄:
ap̄t archuſiō put Raymund? in argumentū in ſua pu:
gione large declarat quod hic cauſa breuitatis p̄termittat̄.

Diſtinctione octaua 2^a

*¶ Capitulum. xvi. in quo oſtendit̄ quō intelligendū ſit illud
verbum malachie vltimo. Memētote legis moyſi ſui mei.*

¶ Saulus.

Octa rō tua ad excuſandū a p̄cepto archuſiōis cor:
poralis fiende ī noua lege. fundat̄ p̄ncipalit̄ in hoc q̄
p̄cepta moſaice legis. ſ. ceremonialia ⁊ iudicialia nō
obligabant in lege noua ſed hoc eſt maſſeſte falſū. Nā ma:
lachias qui fuit vltim? p̄phetaz veteris teſtamenti in vltio
capit̄lo ſue p̄phete vbi agit de aduentu meſſie dicens. Ecce
ego mitto angelū meū. Subdit vſus finē illi? capit̄li. Me:
mētote legis moyſi ſui mei quā mandauit ei ī oreb ad om̄ez
iſrl' p̄cepta ceremonialia ⁊ iudicialia. Ex quo patet q̄ p̄cep:
ta iudicialia remanebant adueniente meſſia et p̄ſequens
ceremonialia. Idē enī eſt iudiciū de vtriſqz quantū ad hoc etiā
ſm te. *¶ Paul?* *¶ Ad iſtam autē rōndetur tibi q̄*
aliud eſt dicē ſuare ſeu cuſtodi te legem moyſi ſui mei. Et
aliud eſt dicē. memētote legis moyſi ſui mei. p̄mū enī dētm
importat cuſtodiā p̄ceptoz legis ad quā requirit̄ facē ea que
in lege p̄apiunt̄ et vitare ea q̄ in lege p̄hibent̄. 2° nō dictū
importat memoriā legis habendam. ad quā nō requirit̄
p̄dicta obſeruancia ſeu cuſtodia p̄ceptoz. ſ. ſufficiat h̄re memo:
riam de lege in mente ad eius ſpūalē intelligenciā p̄apiendā
Vnde in hoc loco p̄pheta ad ſpūalē intelligenciā legis p̄ ei?
memoriā mutat non autē exhortat̄ ad eius obſeruanciā

Si enī ppheta ad obſuanciā legalīū ppetuo exhortaret vtiq;
dixiſſet. Seruate ſeu custodite legē moyſi quod nō dixit. ſ;
mementote legis moyſi. in quo intelligit quod dictum eſt
Et nota q hanc dñāz int custodiā pceptoz et memoriā eoz
habere poſuit Rabimoyſes Gerunden in expoſicōe ſua ſup
penhathencū ſup illud verbū exo. xx. Mementote ut diem
ſabba ſcā fices. et illud verbū deutro. v. obſua diē ſabbatī
dicens q pñū verbū eſt pceptū affirmatiuū et ſolū impo-
tat memoriā ſabbatī habendā. Et ſcōm memby ē pceptum
negatiuū de abſtinendis ab omnib; a quib; abſtinendum ē
ī ſabbato. Et ſic pōicta auctas Malachie magis facit ſtra-
te. inuicē enim in ea quod memoria iudicialiū legis et huiū
ſufficiat poſt aduentū meſſie ſine eoz custodia. pē etiam aliter
reſponderi ad tuā obiectōz. Nam cū malachias licet fuiſſet
vlam⁹ ppheta veteris teſtamenti. fuit tñ in pmo tempe ſcōi
templi ī quo tempore uſq; ad xpm fluxerūt pl⁹ q; cccc. āni
In quib; obſuanda erat lex moſaica. vñ eē ſi dixiſſet ob-
ſeruate legē moyſi hec verba intelligerent implenda ī toto
illo tpe qdmgētoz ānoz quod temp⁹ reſtabat futuū uſq;
ad tempus meſſie et in illo tempe indubie lex moſaica erat
ſeruanda quantū ad oīa in eadē p̄tenta ſicut fuerat ante a
tempore dacionis ipſius legis.

Sequitur

- D** iſtinctio nona de ſcrutinio ſcripturaz circa ſacrum
miſteriū ſcē trinitatis et continet. xvij. capitla.
- I**n primo capitulo oſtenditur q vnitas dei eſt
credenda apud catholicos p̄t teſtimonia ſcriptura-
rū teſtanē. licet indei aliter eſtiment de fidelibus.
- I**n ſcōo capitulo oſtenditur q in diuinis ſm ſcrutiniū
ſcripturaz veteris teſtamenti credendū eſt eſſe aliquā plura-
litatem realiter diſtinctā ſimul cū vnitate eſſencie.
- I**n tercio capitulo oſtenditur q auctes veteris teſtamenti
que pl'alitatē diſtinctam in deo eſſe ſimul cū vnitate eſſencie
teſtanē non ſunt exponende prout indei falſe eſtiment ut
veritatem fidei catholice negare poſſint.
- I**n capitulo quarto oſtendit q ex auctibus ſacris vetis
teſtamenti non tñ pl'alitas ſine alicui⁹ nūi dēmiacōe deo at-
tribuit ſ; etiā oñdiē in deo eſſe pl'alitas ſub trino nūo.
- I**n capitulo. v. oſtendit q etiam a doctoribus antiquis

hebreorum hoc misterium traditur licet non ita expresse
seu perfecte sicut a nostris doctoribus. *2^a 1^a 1^a*

¶ In capitulo sexto ostenditur qd non repugnat natu:
rali rationi qd vna et eadem res sit trina et vna. *1^a 1^a 1^a*

¶ In capitulo. vii. ostendit qd generatio seu pñitas et filiatio
que in diuinis esse dicunt non sūt intelligenda fm modū
infimarū creaturāz s; fm similitudinē supnarū. s. intellectualiū
a qbo ē similitudo accepta deficiat a repñtatiōe pfecta diuinorū. *2^a 1^a 1^a*

¶ In capitulo. viii. ostendit qd pmo in hys pcedendū est ut
p scrutiniū scripturāz cognoscām? an in diuinis sit generatio
Et deinde an hec veritas in sacra scripta repta possit p rōes
humanas impugnari. quod quidem scrutiniū cum magna
diligentia et deuotione agendum est. *1^a 1^a 1^a*

¶ In capitulo. ix. ostenditur qd in diuinis est filius generis
et pater generans et hoc per auctoritatē psalmiste dicētis.
dñs dixit ad me filius meus es tu. ego hodie genui te non
obstantibus iudeorū cauillationibus. *2^a 1^a 1^a*

¶ In capitulo decimo ostendit qd in diuinis generacō cre:
denda est eterna ex auctē psalmiste dicētis de filio dei. erit no:
men eius in secula ⁊ ante solē ymmon nomē eius nō obstan:
tibus hebreorum cauillationibus. *1^a 1^a 1^a*

¶ In. xi. capitulo ostendit qd deus qui creauit seu formauit
vniuersa habet filiū. auctē puerbioz. xxx. capitulo. vbi di:
cit quod est nomē eius et quod nomen filij eius si nosti non
obstantibus cauillationibus hebreorū. *2^a 1^a 1^a*

¶ In capitulo. xii. ostendit qd spiritus sanctus est alia per:
sona in diuinis pter psonam patris et filij ex auctē psalmi:
ste dicētis. verbo domini celi firmati sunt ⁊c. Non obstan:
tibus hebreorum cauillationibus. *1^a 1^a 1^a*

¶ In capitulo. xiii. ostendit qd in diuinis est tertia psona
. s. spūs scūs auctē ysaie. xlviii. vbi dicit. Et nūc dñs mi:
sit me ⁊ spūs ei⁹ qbusdā hebreorū cauillationib; nō obstantib;.

¶ In capitulo. xiiii. exponit auctas ysaie supdicta extēse
ut ex illa sane intellecta intentū probeť supdictū. *2^a 1^a 1^a*

¶ In capitulo. xv. ostendit per alias auctes qd spūs scūs
est deus contra hebreos qui spm sanctū in scripturis conten:
tum dicunt esse creaturā et specialitē exponit ibi illud verbū
gen. pmo. Spiritus domini ferebat sup aquas. *1^a 1^a 1^a*

¶ In capitulo. xvi. ostendit qd per hoc qd dicit. in principio

creauit deus intelligendum est in sapientia in deo concepta
per quam deus mundum creauit.

In capitulo. xvij. ponunt quedam obiectōes iudeorū con-
tra veritatez generacōis quam fides catholica p̄fiteet esse in
diuinis. que quidē obiectōes solunt i cui⁹ fine declarāt q̄ in
p̄nta tractatu vbi solū agit de scrutinio scripturaz nō est trac-
tandum de oīb⁹ difficultatib⁹ que ad hoc mysteriū p̄tinent.

Distinctione. Vnde

Capitulū p̄mū in quo ostendit q̄ vnitas dei credenda ē
apud catholicos p̄ut testimonia scripturaz testant licet iudei
aliter estimant de fidelib⁹.

Saul.

Quod quid sentis circa immuacōz diuine legis
et quia sup̄ mē nos ordinatū fuit q̄ p̄sequenē
de hijs que x̄ps tuus fuerat locutus contra
excelsū tractarem⁹. s. contra vnica tē dei pro
ut fuerat p̄phetatū de cornu puulo dauid. vij.
capitulo quod adaptae x̄po tuo ut sup̄dictū
est distinctōe septima et ultimo capitulo. Idcirco ouenit q̄
de hoc ad p̄ns discuaam⁹. **Paul.** **D**ic michi vbi
muenisti q̄ m̄gr meus x̄ps contra deum excelsū fuit locut⁹
quod tū non credo q̄ rep̄ire possis. **Saulus.** **V**mmo
ip̄m et discipulos suos p̄ suam doctrinā leuocatos maifeste
rep̄io loquentes contra deū excelsū. Et p̄mo sic. Constat enī
p̄ scrutinū scripturaz q̄ vnus de⁹ qui celū et terram creauit et
p̄p̄lū suū de egipto eduxit et legē in monte synay dedit quē
om̄s sancti p̄phete et p̄riarche coluerūt vnū esse nō multos
seu plures. vñ moyses hanc fidem volens p̄p̄lo isrl̄itico fir-
miter docē cū esset in vltia etate vite sue deuterō. vij. capitulo
ait audi isrl̄. dñs deus tu⁹ vn⁹ est hanc etiā veritatē testant
oīa sacra eloquia. in quib⁹ oīa diuina noīa tam substantia
q̄ adiectiua seu appellatiua semp sunt singlaris nūi ut cum
didit deus dñs oīpotens et hui⁹i. p̄p̄rū autē nomē dei. s. te-
tagramaton de quo exodi. ij. **Hoc est nomen meū in eternū**
non solū est singlaris nūi s; in tali forma positū est i hebreo
q̄ non possit multiplicari nec plurificari ut patet cuicunq;
in illa lingua perito. hoc etiā patet de verbis quib⁹ sacra sc̄p-
tura vtit in diuinis ut cum de⁹ loquit tanq̄ in p̄ma p̄sona.
uel cū deo aliquis loquit tanq̄ sc̄de p̄sone. uel cū de deo quis
loquit tanq̄ de tercia p̄sona. In singulis p̄dictis semp tales

locutiones sūt p verba singularis nūi. **Exemplū** pmi ut cū
dicit̃ exo. xx. Ego sū dñs deus tu⁹ qui eduxi te de tra egipti.
et de utro. penultio. capitlō videte q ego sū et null⁹ ali⁹ pter
me. **Exemplū** scđi ut cum adam alloquēs deū gen. iij. dice-
bat. vocē tuā dñe audiui i paradiso. **Exemplū** tercij. In pñ-
cipio creauit deus celū et terram. In quib⁹ locucōib⁹ et ince-
teris oib⁹ nunq̃z in sacra sc̃pt̃a deus alicui loquens. ul' ipi
deo loquens aliquis. ul' de eo loquē quis n̄ p verba singl'aris
nūi. Ex quo maifeste insinuat̃ vnitas seu singl'aritas ipsi⁹
dei. hanc etiā veritatē non solū ex sacre sc̃pt̃e testimonijs.
s; ex rōe naturali pbi cognouerūt cū ex solo dictamē naēa-
lis rōis p̃mā causā que non n̄ deus est vnā esse asseruerūt
et simplicissimā. Ille ergo qui deū seu p̃mā causāz tot⁹ entis
trinū esse fatef̃ siue trinam indubie cont̃ excelsū loquē. Et
ideo tibi ut sup̃ dicebā q illud cornu puulū de quo loquē.
dan. viij. capitlō q loquē verba cont̃ excelsū. vere et p̃prie i-
telligi debet de xpo tuo qui cont̃ vnitatē dei in sc̃pt̃is apte
traditam. et p dictamē naēalis rōis inuentam exp̃sse locu-
tus est modo p̃dicto. ¶ **Paul⁹.** ¶ Non te oportebat
laborare ad pbandū michi vnitatē di. veritas enī catholice
fidei om̃s fideles xpi obligat ad credendū vnitatē dei. p̃m⁹
enī articl⁹ fidei n̄re hoc testat̃. dicim⁹ enī i simbolo n̄ro. Cre-
do in vnū deum. vñ quicūqz vnitatē dei negass; tanqz hēre⁹
a conforao fidelū esset eiend⁹. Et iō de hoc nō oportet te me-
cum disputare. ¶ **Saul⁹.** ¶ Et si ore qñqz confiteamini dei
vnitatē cū hoc tñ dicitis q deus sit trin⁹ ita q asseritis tres
esse diuinas psonas distinctas qd est maifeste cont̃ diuinam
vnitatē. Impossibile est enī aliquid esse vnū et trinū. Et iō
p̃fessio v̄ra de vnitate dei vana est cū sil' cum hoc trinitatem
in deo asseritis.

Distinctione rone xij

¶ **Capitulū 2⁹** In quo ostendit̃ q in diuinis sm scrutani-
um sc̃pt̃az veteris testamenti credendū est esse aliquā plā-
licitatē distinctam realiter simul cum vnitate essende.

¶ **Paul⁹.** ¶

Non est inconueniens q aliquid sit vnū sm aliquid
puta sm essenciā. et tñ sit plures in psonis et hoc
oportet p̃fiteri de deo sm testimonia sc̃pt̃az. Si enī
diligent̃ circa hoc sacra eloquia scrutat⁹ fueris manifeste re-
peries q sic in deo vnitas est p̃fitenda. sic etiā attribuēda

est in diuinis pl'alitas quod manifeste patet sacra testimoia
scrutanti. **¶ Saul?** **¶** Indica m' rogo testimoia sacra
in quib' hoc quod asseris repit' . oppositū enī huius inuenio p:
ut iā tibi dixi. **¶ Paul?** **¶** Per illa quib' tu conatus
es m' ostendē vnitatē dei p' ipa et posses intelligē pl'alitatem
in deo esse s'fitendā . quod patet p'mo in noib' substantiuis q'
de deo dicunt in quibus sacra scripta pl'alitatē deo attribuit
ut manifeste patet de hoc noīe heloym quod est nomē pl'ale
illū noīs heloach. **¶** Constat enī cuiusq' linguam hebraicam
scienti q' hoc nomē heloach significat singl'arē deum . sicut hoc
nomē deus sigt in lingua nostra . **¶** Sile q' hoc nomē heloym
sigt idē quod di' in n'ra lingua . manifestū est aut q' sacra
scripta loquendo de deo enī mltocōiens vocat heloym ut cū di:
cit . **¶** In p'ncipio creauit de' celū et terram . ibi enim vbi nos
habem' deus in hebraico habet heloym quod sigt di' . **¶** Et sub
istō noīe heloym quod est pl'ale hui' noīs heloach noīatur
deus in toto op'e sex die' ut in q'plimis locis sacre scripture
¶ Ex quo patet q' p' noīa substantiua significat de' in scriptura
sub noīe pl'ali . **¶** Idē inuenit in noib' appellatis ut est hoc no:
men sanctū et hoc nomē viu' uel viuens . **¶** Que quidē noīa
de deo dicunt in scriptis sacris in pl'ali nūo . vñ **¶** Josue capi:
tulo vltio ppheta loquēs de deo sic dicebat p'p'o . **¶** Nō potestis
fui're d'no qm heloym scī est . non enī dixit heloym scūs
sed heloym scī quod idē sonat sic apud nos di' scī . **¶** Item
¶ Jerē . x . de deo dicit ipse est heloym viui et rex sempitē' quod
idē est ac si dicat di' viui . eo q' heloym ut dixi significat
idē sicut di' in lingua n'ra . **¶** Et licet in translacōe n'ra ista
noīa ponant in singl'ari . s . deus sanct' et deus viu' . **¶** In he:
braica tñ veritate ut nosti in pl'ali nūo ponunt ut dictū est
¶ Ex quib' habes manifeste q' in sacra scripta deus noīat sub
noib' pl'alis nūi tam in substantiuis noib' q' appellatiuis .
¶ **¶ Saul?** **¶** Ex hīs que allegas nō habes itentū . **¶** Nam
in qualibet anēte de hīs per te allegatis repies q' illa noīa
diuina tam substantia qm appellatīa regunt p' verba singl'a
ris nūi in qua manifeste euacuat tua p'baio . nā si intendo
sacre scripture fuisset pl'alitatē deo attribue . sic noib' diuinis
pl'alitatē significantib' diunxisset vba pl'alis nūi . put agrui:
tas locucōis requirit quod tñ nō fecit . nā cū dicit i p'ncipio
creauit deus celū . licet li de' ponat in pl'ali ut dicit . tam hoc

verbū creauit singlaris nū est. **N**on enī dixit creauerūt s; creauit in quo denotat q; licet heloym sigficet idē q; dñ. tam nō est ibi plalitas ponenda nō enim dixit creauerūt s; creauit. **S**ilr in illa aucte quam allegas de Josue dicente de deo heloym scī est. manifestū est q; hoc verbū est. est singlaris nū. **N**on enim dixit heloym scī sūt s; heloym scī est. et sic euas tua pbaao. **I**de dicendū ē de illa aucte Jere. vbi dicit ipse heloym viui. nō enim dicit ipsi sūt heloym viui s; ipse est. **I**n quo manifeste demonstrat q; non ē ibi plalitas s; sola vnitas per verbū singulare sigficata. **¶ Paulus. ¶ Si** recte consideras hec euasio tua nō euacuat rōz meā s; eam fortificat. **N**am fides nra catholica nō sic asitet plalitem in diuinis q; vnitatē essentialē excludat ut iam tibi dixerā s; cū vnitatem in essentia plalitatez in psonis pfiteat. quā vnitatē auctes p me allegate testant que in noib; plalitem designāt. et in verbo vnitatē. et sic manifeste cū veritate fidei nre concordāt. et hoc patet in pma aucte tod; sacre scripture quā tibi allegauī. s. in pncipio creauit deus tē. **I**n hec enim q; deū sub plali nūo. s. heloym demoiauit ostendit plalitas i diuinis. **I**n hoc aut q; singulare apposuit cū subiunxit creauit manifeste ostendit vnitas essencie. pferam cū hoc verbum creauit includit verbū essentialē. s. est uel fuit creans. **E**t sic manifeste denotat essentialis vnitas in plalitate qd oīno consonat veritati fidei nre. **¶ Saul. ¶ Antiqui nri sepe fuerunt** impugnati ab hēticis sibi contemporaneis volentes vnitatē dē subuertē per istas noīacōes diuinas q; sub plali nūo qñq; i sacris scriptis reperiunt s; nri cōvincebāt eos ex singlaritate intellecta in verbis que talib; noib; adiungebant. **V**nde rōe ipsi dicit. in pncipio creauit heloym celū et tēz vbi heloym ponit quod sigt deū in plurali. **I**nterrogauerūt hētica ut legūt i quodā glo. antiqua sup gen. a quodā doctore antiq; noīe Rabicamblay q; dñ creauerūt mūdū. **Q**uibo respondēt ego et vos qram i lege. i pncipio creauerūt dñ. celū et tēram nō est scriptū. sed in pncipio creauit dñ tē. et sic tacuit hereticus hec ille. **E**x q; patz q; ex singlaritate isti vbi creauit cōuict; fuit hēticus volens impugnare vnitatē dē p hoc q; noīat heloym. i. dñ. et isto modo inueniunt q; plurima dicta in gestis doctoz nroz que causa breuitatis obmitto. **¶ Paul. ¶ Licet** ex dictis mgroz tuoz nō possis aliqd

contra me cōcludere ut sepe dictū est . tñ in hoc loco volo tñ
bi ostendē q̄ ea q̄ dicunt hīc p̄ duos doctores aut m̄gros nō
faciūt cōt̄ me s; pot̄ p̄ me . **N**ō quod attendē debes q̄ multi
fuerūt heretici q̄ credebāt plures deos esse in mūdo distinctos
s̄m nat̄am uel essenciā quod est oīno falsū etiam s̄m veros
pl̄hos fide carentes . Et isti tales heretici volebant ex hoc no-
mine heloyim . p̄ quod de⁹ frequentē noīat̄ in scriptis errorent
suū concludē . s; q̄ essent mlti dñ distincti s̄m essenciā . vnde
contra hūc errozē respondebant sufficientē m̄gri tui oīdentes
q̄ cum talib; noīb; pl̄alīs nūi dictis frequenter de deo cōiter
semp adiungebant̄ verba singularis nūi manifeste ostendebat̄
q̄ non erant multi dñ nat̄a differentes quia si sic oporteret
v̄ba pl̄alīs nūi adiungē talib; noīb; in pl̄ali significatib; .
Si enī pl̄alitas essēciālis seu substantiālis esset in dñis . Ita
pprie verba pl̄alīs nūi de deo dicerent̄ sicut et noīa pl̄aliter
significācia sicut cū aliquis loquens de sorte et platone sit
aliq̄ facientib; p̄ v̄ba pl̄alitatē significācia loqui deb; dicēdo .
hij hoīes sunt tales uel talia op̄mē . quod tñ sacra scriptura
maxie euitat de deo loquendo . **N**ā si noīat deū pl̄alē in noī-
bus ad designandū aliquā esse in deo pl̄alitatē . non tñ adiu-
git verba pl̄alia s; tñ verbū singularis nūi ad denotandum
singularitatē seu unitatē dñe essēcie . Et iō si bñ attendis
responsio m̄groz tuoz sic vere euacuat errozē hereticoz mlti-
tudinē deoz ponentū . sic v̄ fortificat uel pbat fidē catholi-
ce veritatē . que quidē fides verissima ut iā tibi dixerā . **N**on
multitudinē seu pl̄alitatē deoz ponit . absit . s; verā unitatē
dei facit̄ . et tamen aliquā pl̄alitatē in diuinis ponit seu
asserit conformitē ad allegatas auctes in quib; verba singu-
laris nūi adiungant̄ noīb; pl̄alitatē significatib; . **¶ Saul⁹ .**
¶ Auctes poicte quas p̄ te allegas nō conformant̄ tue
fidei . fides enim tua ut sepe audiui a doctorib; et m̄gris tuis
licet pl̄alitatē deo attribuat . non tñ cōfiteē q̄ sint plures dñ
s; tñ vnus deus . p̄ auctes aut̄ antedctas plures dñ dicunt̄
Cum enī dixit . i p̄ncipio creauit heloyim . idē est ac si dicēt .
In p̄ncipio creauit dñ ut dictum est p̄ te quod est manifeste
cōt̄ fidē tuā s̄m quā negas q̄ sint plures dñ . **¶ Paul⁹ .**
¶ Verū dicas in hoc q̄ s̄m veritatē catholicā non est conce-
dendū q̄ i diuinis sint plures dñ et hoc cū verbo substantiū
pl̄alīs nūi . sed bene concedit̄ pl̄alitas in diuinis cum verbo

singularis nūi ut cum dicit q̄ deus est trīn⁹. Nam p̄ singlari-
ritatē verbi essēcialis vnitas essēcie saluā. ⁊ sic est in oīb⁹
auctōib⁹ p̄ me allegatis. in quib⁹ omnib⁹ verbū essēciale sin-
gularis nūi ponit̄ ul' aliud verbū icludens verbū essēciale.

Distinctiones. Nonne 2^a

*Capitulū tertium in quo ostendit̄ q̄ auctōes veteris testa-
menti que pluralitatem distinctā in deo esse simul cum vnita-
tate essēcie testant̄ non sunt exponende p̄ut iudei false esti-
mant ut veritatem fidei catholice negare possint.*

S. Saulus.

Quomodo possunt ista a rōne naturali comprehendī
uel quid magis rōi naturali contrariari possit q̄ q̄
vna et eadem res simplicissima vna tantū res sit et
plures. Certe et si hoc scriptura sacra manifeste traderet po-
tēset exponenda q̄ credenda cum due veritates adinuicē con-
trariari nō possint. *S. Paul⁹* *Licet possem concedē tibi*
q̄ hoc mysteriū. s. sancte trinitatis et vnitatis a rōe naturali
humana comprehendī non possit cum hoc excedat naturalem
hoīs ratiōis. nullo tñ modo concedendū est q̄ predictū myste-
rū contrariat̄ naturali rōi humane. licet enī vna ⁊ eadem
res fm idē nō possit esse vna et plures. bene aut cū non fm
idē vna dicit̄ et plures. vñ homo est quoddā vnū fm suppo-
situm. non tñ fm ptes integrales seu essēciales. Et licz hoc
exemplū diuinis ex toto nō competat vbi nlla est pars alie
totius. est tamē sufficiens ad excludendū ratiōē tuā in qua
dicis q̄ contrariat̄ ratiōi nat̄ali humane eandem rem esse
vnā et plures. cum hoc etiā inueniē in ip̄is creatis. In hoc
autem quod dicis. Si scriptura sacra manifeste tradet q̄ deus
est vnus et q̄ est pluralitas in deo q̄ hoc non esset credendū sed
potius exponendū quero a te quōd hoc posses exponere sine hoc
q̄ sacre scripte manifeste contradicas. *S. Saulus.* *hoc*
possem exponē p̄ut antiqui nri exposuerūt quādam auctōes
que videbant̄ asserē aliquā pluralitatē in diuinis. p̄ut habet̄
in libro qui dicit̄ caubedim ⁊ etiā in beresich rabba ⁊ in alijs
locis. vbi dicit̄ q̄ oīs locus in quo dicit̄ helym. s. deus quia
significat aliquā pluralitatē intelligit̄ ipse deus et dom⁹ iudicij
sui. ⁊ sic exposuerunt illud quod dicit̄ Osce p̄mo. Et domui
iuda miserebor et saluabo eos in dño deo suo. In qua auctē
quia non dicit̄ ⁊ domui Iude miserebor ⁊ saluabo eos i me

apparet qd sit alius ille qui miseretur ⁊ alius ille qui saluat
Silr cum dicit zacharie. ij. Ego veniens et habitabo in me-
dio tui ait dñs. et applicabunt gentes multe ad dñm ⁊c In
qua aucte cum dicit. Ego veniens ⁊ habitabo in medio tui
debuissz dicē ⁊ applicabunt gentes mlte ad me. sz quia dicit
ad dñm apparet qd alius sit ille deus veniens ad habitandū
in medio iherlm. et alius ille ad quē applicabunt gentes. et
sic videtur esse plalitas in deo. Et sūt qz plurime auctes isto
modo loquentes in sacra scripta. Ad cui⁹ inconuenientiam
tollendam exposuerūt qd deus in silibz locis sacre scripture i-
telligit non solū deus sz ipe et dom⁹ iudicij sui et sic itelligit
qd illa plalitas nō est attribuenda deo ad quē ptenent summa
vnitas ⁊ simplicitas sz ad domū iudicij sui qui sunt summi
angeli beati qui semp assistunt deo. et isto modo sequendo ve-
stigia antiquoz nostroz possum rñdere ad auctes p te allega-
tas ad ostendendū plalitem in deo. s. qd pluralitas in illis
auctibz intellecta. non est attribuenda ipi deo soli sed deo et
domni iudicij eius qui sūt plures ut dictū est. ¶ **Paul⁹.**
¶ **S**i bene scrutaris scriptas nullo modo possis subterfugē
ab auctibz p me allegatis per illā explicōz. Si enim cū dicit
In pñapio creauit helym celū ⁊ terram plalitem intel-
lectam p illam dictōz helym exponas p domū iudicij ipsi⁹
dei sequeret qd deus et dom⁹ iudicij eius mundū creauerunt.
⁊ sic non solus de⁹ esset creator mundi sz deus et dom⁹ iudi-
cij eius qd est hereticū etiā apud te. Et silr si illud quod dicit
Jere. x. Ipse est helym viui et rex sempiternus exponas de
deo et domo iudicij ei⁹ sequit qd dom⁹ iudicij ipsius dei esset
rex sempitern⁹ totius mundi quod etiā est contra fidem tuā
testante scripta deuto. iij. capitulo. Sato ergo hodie et cogi-
ta in corde tuo quia dñs ipe est de⁹ in celo sursum et in t̃ra deors-
sum et nō sit ali⁹. vnde auctes p me allegate que plalitatez
deo attribuunt non pñt intelligi nisi de deo tñ. non autem
de domo iudicij ei⁹ seu angelis eius ut pñctū est. nisi forte p
domū iudicij dei intelligant psone diuine que sunt ipse deus
fm veritatez fidei nre. et sic de eis put sunt vnus deus pprie
verificat. In pñapio creauit de⁹ ⁊c. vñ si sic exponis. cessat
contencio int̃ me et te quantū ad hoc. Si aut p domū iudicij
aliquid extrinsecū deo intelligis tñ nullo modo possz saluari
auctas pñcta ut dictū est. ¶ **Saulus.** ¶ **S**cripta sacra

sepe loquitur de deo more humano et ideo quicquid attribuit deo ea
que proprie deo non competunt. unde cum dicitur gen. xi. Descen-
dit autem dominus ut videret civitatem et turrim et et gen. xviii.
Deus dicebat abrahe descendam nunc et videbo utrum clamorem
qui venit ad me impleverint ope an non. In quibus cum ma-
nifestum sit quod deo non spectat descensus sicut nec motus localis
oportet hoc intelligere secundum morem humanum. homines enim volentes
de aliquibus dubiis certificari condescendunt ad particularitates
res discutiendas seu investigandas quod deo non competit
proprie sed similitudinarie tantum. unde in proposito licet deus solus mun-
dum creavit ponit tamen in creatioe mundi hoc nomen helym
quod significat pluralitatem in deo ut intelligatur quod deus creavit
mundum cum consilio domini iudicij eius sicut in humanis illa que
cum consilio magnorum fiunt creduntur sapientius seu prudenter
fieri. unde ex hac pluralitate non excluditur nisi illud quod dicitur ps.
iiij. capitulo. Dominus sapientia fundavit terram. stabilivit celos
prudenter sapientia illius eruperunt abissi et hoc est dicere quod crea-
tio mundi fuit facta cum maxima prudentia seu sapientia dei
sicut illud quod cum magno consilio et deliberatione fit dicitur esse
prudenter factum. **¶ Paulus.** **¶** Licet verum est quod quicquid
scriptura sacra loquitur de deo more humano. hoc tamen semper fit ad
tollendos aliquos errores de deo. In quibus multi fuerunt seducti
non autem ad dandam occasionem extendendi errores circa deum.
unde quia circa prudentiam divinam erga gubernationem humani gene-
ris multi erraverunt antiquorum et etiam hodie errant aliqui esti-
mantes quod deus non habeat curam de regimine humani generis
secundum iustitiam put quidam dicebant ut habetur Job. xxi. Super
cardines celi ambulat et nostra non considerat. Idcirco ad amoven-
dos huiusmodi errores scriptura loquitur de deo sicut de homine qui diligenter
sollidatus est ad inquirendam veritatem alicuius facti. et ideo dicit. De-
scendam et videbo et huiusmodi. **Silr** ut ostendat quod deo displicent ho-
minum peccata. **Et** cum zelo iusticie procedit ad eorum punitionem attribu-
it deo iram vel furorem metaphorice dicendo. ignis succens
est in furore meo et sic de similibus. **Sz** ad hoc quod deus mundum
creasset sapienter et prudenter non expediebat dicere quod cum
consilio domini iudicij extrinseca mundum creaverit hoc enim
proberet scandalum erroris in cordibus audientium qui ex hoc
estimarent deum indiguisse aliorum consilio. **Satis** enim sufficie-
bat dicere quod deus sapientia fundavit terram prout legitur

in puerbijs et non attribuē deo defectū indigēcie cōsiliarioꝝ
quia ut ait pl̄s in .iiij. ethicorū. Consiliarij in magnis quasi
de nobis ip̄s diffidentes quod de deo asserē esset maximū in
conueniens. et sic r̄sio tua non sufficit ad saluandā pl̄ali-
tatem deo attributā in creacōe mundi. Itē ad aliam auctēz
allegatā Jere. x. nichil facit r̄sio tua nulla enī bona doctri-
na sequit̄ ex hoc q̄ dom⁹ iudicij dei si sit aliquod extrinsecuz
a deo dicat̄ ip̄e est dñ. viui et rex sempiternus. *¶*

Distinctio Nonc

¶ Capitulum quartū in quo ostendit̄ q̄ ex auct̄ibus sacris
veteris testamenti non tm̄ pl̄alitas sine alicui⁹ mūi determi-
nacōe deo attribuit̄ sed etiā ostendit̄ in deo esse pl̄alitas sub
trino numero. *¶*

Saulus.

*A*dhuc in p̄dictis non r̄ndes ad illā auctētem dentro .
vi. contentā. s. audi isrl̄ dñs deus tu⁹ vnus est. In
qua auctē sola vnitas dei ostendit̄ et docet̄ quod est
contra modū p̄bationis tue sup̄ius dictū. *¶*

Paulus.

¶ Immo i hac eadē auctē trinitas cum vnitatē inuit̄. tria
enim noīa significandā deum cum vnitatē ipsius i hac auctē
continent̄. Non enim dixit audi isrl̄ dñs deus tu⁹ vn⁹ est
Neq; dixit audi isrl̄ deus vnus est sed dixit audi isrl̄ dñs
deus tuus deus vn⁹ est. quolibz enī istoz triū modoz loquēdi
poterat vnitatē significare magis s̄formit̄ ad op̄m̄ōz tuā.
s; hoc non fecit. vñ ter deum noīauit cum vnitatē et sic illa
auct̄as quā p̄ te allegas magis facit p̄ me. *¶*

Saulus.

¶ Replicatio istoz triū noīm deum significandū in p̄dicta
auctē intelligenda est ad maiorē confirmacōez sn̄ie. Sepe enī
in script̄is sacris fit vni⁹ et eiusdē repetitio ad maiorē firmi-
tatem sn̄ie. et iō in hoc loco sic intelligi debz replicatio dñorū
noīm cum vnitatē q̄i dicet̄ firmū et firm⁹ et firmissimē t̄ne
q̄ deus est vn⁹. *¶* *¶* Paulus. *¶* Periculū ponendi pl̄ali-
tatem in deo est apud te maximū sicut etiā apud nos asse-
rere mltitudinē deoz nefandissimū est. Et iō fm̄ te nullo mo-
do debuisset script̄a occasionē dare ad attribuendā pl̄alitatem
in deo quod cum fecit ter noīando deum i vnitatē. Ad afir-
mandā aut̄ sn̄iam vnitatis suffecisset replicatio firmitatis
sn̄ie sicut in alijs locis. et ex hoc non p̄beret occasionē credēdi
trinitatē in vnitatē quod apud te nephas est. s; ad rei veri-
tatem auct̄as p̄dicta ter noīando deum tria supposita diuina.

demonstrat et includendo vnus est quod vnitatem diuine essencie ostendit. quod ad appositum meum facit non autem per te et in alijs sacre scripture locis similiter repies. scilicet repetitio trina ter nominando deum vbi sola vna nominatio suffecisset et hoc ad inuendum sancte trinitatis misterium. ¶ **Saulus.** ¶ Declara michi illa loca sacre scripture vbi talis repetitio trina domini nominis reperit vbi sola vna nominatio dei suffecisset. ¶ **Paulus.** ¶ Obmissis multis causa breuitatis que ad hoc faciunt tria tamen loca ostendam tibi in quibus solemniter hec repetitio trina domini nominis legit vbi tamen vna suffecisset. primo in .vi. capitulo. vbi deus precepit sacerdotibus ut sub certa forma benediceret populum in uocando nomen diuinum super eos. et dicit in predicto capitulo in principio illius precepti. Sic benedicetis filiis israel. et in fine dicit. Et inuocabunt. scilicet sacerdotes nomen meum super filios israel. Ego autem benedicam eos. Ex quo patet quod illa benedictio sacerdotalis sollemnis consistebat in inuocando nomen diuinum super populum. que quidem positio seu inuocatio nominis diuini pro ut in capitulo eodem declaratur precipiebatur fieri per trinam repetitionem domini nominis sub hac forma. benedicat tibi dominus et custodiat te ostendat dominus faciem suam tibi et misereatur tui auertat dominus vultum suum ad te et det tibi pacem. Inuocabunt nomen meum etc. Circa quod attende O Saule quod in ista benedictione solum suffecisset vna inuocatio diuini nominis ut dicendo benedicat tibi dominus et custodiat te ostendat faciem suam tibi et misereatur tui auertat vultum suum ad te et det tibi pacem. Sic enim dicendo manifestum est quod omnes particule huius benedictionis referuntur ad dominum primo nominatum. et sic videtur quod secunda et tertia repetitio domini nominis erat superflua quod inconueniens est dicere in forma tam sollemnis benedictionis a deo ordinata. In operibus enim nature que a deo ordinantur nichil superfluum inuenitur diligenter inuestiganti ratione repperit. multo magis in eis que a deo ordinantur immediate. unde trina repetitio in hoc loco referenda est ad trinitatem diuinam personarum quarum quilibet est deus et dominus. et sic forma predictae benedictionis perfecte ordinata ut nomen diuinum perfecte inuocaretur super filios israel per trinam repetitionem ipsius nominis. ¶ **Saulus.** ¶ Trina repetitio diuini nominis in benedictione sacerdotali contenta proprie referri posset ad pluralitatem benedictionum que ibi continentur. non enim ibi est vna benedictio sed plures. Dicitur enim ibi benedicat tibi dominus et custodiat et ostendat faciem

suam tibi et misereatur tui. unde quia plures benedictiones
dabant non est inconueniens quod pluries nomen domini repetere
¶ Paulus. **¶** Si repetitio iterata nominis diuini in predicatione
benedictionis premissa deberet referri ad pericula ipsius benedictionis
pluritas tunc non sufficeret trina repetitio diuini nominis.
plures enim sunt pericula huius benedictionis quam tres ut patet in
littera supra allegata sed quia non iuxta numerum periculorum bene-
dictionis supradictae facta est repetitio diuini nominis sed trina tamen
concludendo in fine ponat seu inuocet nomen meum super filios
israel. In quo ostenditur quod nomen diuinum per trinomiam repetitionem
expressius manifestum est quod trina repetitio non respiciat numerum
periculorum benedictionis cuius merito non adequatur sed potius respi-
cit pluralitatem trinomiam que est in diuinis cum unitate essentie
quam significat unitas nominis. et hoc cum dicit. Imponat no-
men meum. non enim dicit nomina mea ut ostendat essentie uni-
tatem. unum enim nomen unius rei competit. **¶ Saulus.**
¶ Licet predicta auctoritas non est efficax ad probandum intentum
tuum. cum dicis mihi si habes aliquam similem huic in qua ter diuinum
nomen repetatur. ubi unum tantum sufficeret. **¶ Paulus.**
¶ Psalmus. vi. ubi de illa solempni visione agitur. Cum dicit
vidi dominum sedentem super solium excelsum etc. propheta referens quod
cherubin stabant super illud cum certo merito alarum et huiusmodi. In
quibus demonstratur illius visionis solempnitas. Et de illis
seraphim qui summum gradum tenent inter agmina angelorum.
testatur propheta quod clamabant alter ad alterum et dicebant. Sanctus
Sanctus Sanctus dominus deus sabaoth etc. In qua auctoritate atten-
denda est illa trina repetitio huius nominis sanctus quod totum
deum denotat. et nichil aliud magis proprie in hac trina repeti-
tione potest intelligi quam trinus numerus personarum in quo nulla est in-
equalitas sicut inter significata unius nominis sanctus ad aliud. et tamen
de omnibus tribus dicit dominus deus sabaoth ac si dicat. hi tres
unum tantum sunt. nec est dicendum quod hec trina repetitio huius di-
ctionis sanctus sit ad maiorem firmitatem scilicet quia ut prius tibi
dixi si nulla pluralitas esset in deo talis repetitio trina esset
valde periculosa. Item psalmista in psalmo. Deus misereatur
nostri ter inuocat nomen dei ad eundem effectum dicit enim. benedi-
cat nos deus deus noster benedicat nos deus. In quo loco mani-
feste sufficeret una inuocatio omni nominis repetitio tamen ter diuinum
nomen ad predictum misterium inuocandum sicut in alijs supradictis

Et sic habes tres auctores cōformes ad hoc. quāz p̄ma sumit̄
ex lege. Scōda vero ex p̄phetis. Tercia ex agiographis que
sūt tres p̄tes integrales totius veteris testamenti. **Saul.**

Q Ex p̄dictis auctōibz non sumit̄ efficax argumentū. Nā
si hec pl̄alitas trina in deo esset ponenda sic tu vis exp̄ssius
debuisset hoc tradē scriptura sacra. cum hoc sit de p̄cipalibz
fundamētis fidei eo q̄ agit de veritate dei in seip̄o. **Paulus.**

Q Vez est q̄ hoc misterū est de p̄cipalioribz fidei fun-
damentis. Sed ut magni doctores tui dicūt illa que ad fun-
damenta fidei p̄tinēt sunt occulte tradita in scripturis. nec
erat licitū p̄dicare ea. nec etiā docē nisi tm̄ vni uel duobz
p̄sonis ad hoc p̄ut habēt i libro Talmuth q̄ dicit̄ baginga
in capitulo quod incipit. Cudorsin quod significat non p̄dica-
bunt tē. quod colligit̄ a Rabimoyse in suo de utro. titulo de
fundamētis legis capitulo. iij. Racionē aut̄ quare ista nō
exp̄sse sed occulte fuerūt tradita habebis deo dante i sequēti
distinctione ubi de dinitate xp̄i est agendū que etiā secrete
et occulte fuit tradita in scriptis veteris testamenti. vñ ibi
habebis de utraqz occultacōne sufficientem racionem. **Paulus.**

Distinctione. Nonc.

Q Capitulu. quintū In quo ostendit̄ q̄ etiā a doctoribz an-
tiquis hebreoz hoc misterū tradit̄ licet non ita exp̄sse seu p̄-
fecte sicut a n̄ris doctoribz. **Saulus.**

Q Vomodo potest esse q̄ de tali pl̄alitate si i sacris scrip-
turis qualitercūqz esset contenta q̄ nullus antiquo-
rum n̄roz aliquid saltem de hoc scripsisset. **Paulus.**
Q Multa doctorz tuoz antiquoz de hac t̄nitate sc̄pserūt
licet non ita p̄fecte et p̄prie sicut nostri qui hanc veritatez a
m̄gro xp̄o nostro didicerūt. **Saulus.** **Q** Allega michi
aliquos eoz ut videā si concordant tecū. **Paulus.**
Q M̄ti fuerūt qui de hoc aliquid senserūt s̄ allegabo tibi ali-
quos eoz om̄ssis ceteris cā breuitatis. Et p̄mo in̄ occurrit
q̄ sup̄ illud psalmi. **De⁹ deoz dñs locut⁹ ē et vocauit terrā.**
In glo. que dicit̄ medeas t̄llim. s. glo. psaltery sic queritur.
que est rādo qua psalmista nomen dei sc̄ti ⁊ benedicti tribz
viabz cōmemorat dicens. **Deus deoz dñs locut⁹ est tē.** Ad
quod r̄ndet̄ ibi sic hoc est ut docet te q̄ cum istis tribz noibz
creauit deus seclm̄ suū iuxta tres m̄doth. i. p̄prietates quibz
creat⁹ est mundus. ⁊ iste sūt. **Sciēcia sapia et p̄uidēcia sic**

dictū est in puerbijs rē. Dñs in sapiēcia fundauit terram
ornauit celos in prudēcia. In scia sua abissi eruperunt. Et
isto modo dicē exo. xx. capitulo qm̄ ego sum dñs deus tuus
zelator. Ecce tria noīa diuina iuxta tres midoch quibz crea-
tus est mundus. Silr filij Gad et filij ruben dicebant i libro
Josue. Deus deus dñs ipse sit vbi noīauerunt deū tribz vi-
abz hec in p̄dicta glo. Et idē habet in beresich rabba in glo.
magna sup gen. sup illud verbū. In principio creauit deus
celum ⁊ terram. Ex quibz habes q̄ doctores tui p̄ trīa itera-
donē diuini noīs que sepe fit in scriptis exponūt q̄ est itelli-
gēda i diuinis trinitas s̄m tres midoch i. p̄p̄tates quas deo
attribuit. **¶ Saulus. ¶** Ex p̄dictis et filiis non habes
intentū tuum. tūm quia midoch quod est nomē plale illius
noīs midda siḡficat mensurā i hebraico que non conuenit
trinitati personaz quā tu dīas esse in diuinis ut dese patz.
Tūm quia sapia prudēcia et scēcia que i deo ponunt s̄m
q̄s dicūt p̄dicti doctores itelligendā esse plalita tē in diuinis
nō sūt n̄ vna res tūm realit̄ indistincta. tu aut̄ alit̄ asseris de
trinitate p̄sonaz dīmaz quas dīas esse realit̄ distinctas. Et
ideo ex p̄dictis auctōbz non concludis quod intendis. **¶**
¶ Paulus. ¶ Ad p̄mū quod obias conē p̄ba dōez meam
de ista dictōne midda seu midoch tibi sic r̄ndeō q̄ verū est q̄
hec dictio midda siḡficat mensuram et midoch que est ip̄s
pluralis siḡficat mensuras in plali. ⁊ hoc est qm̄ hec dictōes
dicunt̄ de rebus corporalibz. s̄ qm̄ de sp̄ualibz agitur trāssumit̄
hec dictio midda ad designandū modū p̄p̄iū rei seu ei⁹ pro-
p̄rieta tē. Ratio aut̄ hui⁹ transsump̄cōis est quia sicut se ha-
bet mensura q̄ntitatiua in corporalibz inquantū mensura ade-
equat̄ rei mēsurate. sic se habet p̄p̄ietas in sp̄ualibz inquan-
tū p̄p̄ietas adequat̄ rei cui⁹ est p̄p̄ietas. vñ cum in diui-
nis dicē midda nullo modo itelligendū est q̄ siḡficat men-
suram q̄ntitatiuā que in deo nullū habet locum. Sed itelli-
gendū est p̄ midda p̄p̄ietatē diuinā qua de⁹ mensurat̄. licet
enī deus sit immensus et īfinitus. tū quedā p̄p̄e ita p̄tinent
deo quod nllī alteri ut patz in effectibz soli deo p̄tinentibz ut
est creacio. vnde talia dicunt̄ p̄p̄ia deo quia ip̄i quodāmodo
adequāt̄ ⁊ nllī alteri competūt. Et ista dicunt̄ midda seu
midoch dei in lingua tua. Nā ut nosti in talmudias scrip-
turis cū de differēcia diuinorū ad humana agit̄ semp vtunt̄

hoc modo loquendi .s. nō est mōda dei . scī sunt mōda car-
nis et sanguinis .s. hoīs. Ex quo patet q p hanc dictionez
mōda intelligunt ppiū modū seu ppietate dīnam. Ad
scōdam uo obiectōz tuam in qua dīcīs q antiqui tui in illis
tribus mōdoch seu ppietatibz quas deo adhibebant non in-
telligebant deo attribuē ppietates realitē distinctas. Nā sa-
piencia prudencia et scēcia et huiōi non sūt in deo nisi vna
et eadem res tē ad hoc tibi rīdeo q licet verē est q sapia pru-
dencia et scēcia et huiōi cū de deo dicunt vna et eandē rem
significant indistinctā realitē s; distinctam solū rōne. Ipsi tñ
doctores tui distinctōz realem intē illa esse putabant. Si enī
intē illa pdicta solam distinctōz rōis esse estimassent alia in-
terposuissent quibz deus creauit mundū .s. potēcia et volun-
tate. Non enī mund⁹ fuisset creatus nisi deus potuisset eum
creare et etiam voluisset creare eum .s; restrinxerūt se ad nu-
merū trinariū in deo ponendū quia trina iteracō dīni nomīs
eos cogit ad ponendā trinitatē distinctā realitē in deo . non
aut in maiori nūo q; trinario. Et cca hoc ē attendendū q sic
intē phos qui p inquisicōz rōis rez natās seu veritates inue-
stigabant . multi antiqui fuerūt ante aristotlē opinantes ar-
ca pncīpia rez naturalīū quedā a veritate de via que tamē
in se aliquid veritatis continebant ut in pmo phicoz. Silr
et arca felicitatē humanā quidā antiquoz opinabant varia
et min⁹ vera oīa tamen quodāmodo erant ssona veritati in
quantū aliquid veritatis continebant ut in primo ethicoz.
Sic ptingit i hīs que sūt fidei que obscure i veteri testamēto
tradūt . arca que quidā de tuis expositozibz aliquid veritatis
sēciebāt . licet deficiebant a tota cognicōe veritatis . unde in
pposito doctores tui inquantū ex trina iteracōe dīni nomīs
in supdicto vbo psalmiste contenta aliquā trinitatē in deo
intelligebant aliquid sapiebant veritatis . licet inquantū tri-
nitatem distinctā sola rōe ponebant deficiebant a veritate .
fuerūt tñ aliqui de doctozibz tuis qui de hoc misterio trinitatis
ppius et expsius videntē loqui . **¶** Saulus . **¶** Allega mī
rogo doctores illos quos dīcīs hoc asseruisse . **¶** Paulus .
¶ In glo . magna sup gen . que dīcēt berisich rabba capitlo
xlii . sic habet Rabi eliezer dīat . Non est creat⁹ mundus nī
p verbū uel cum vbo dei scī et benedicti sic dīcēt in psalmo
verbo dīni celi firmati sūt . Et sequitur ibidē Rabi symeon

breuitatis sūt omittenda. 27 **Distinctiones Rone**

¶ Capitulum .vi. In quo ostenditur qd non repugnat naturalī rationi qd vna et eadem res sit trina et vna

Dixi tibi sup̄ q̄ nullo modo rō naturalis tolerat q̄ vna
et eadē res sit tres res realit̄ distincte. ad quod in de-
disti tale r̄sum. s. q̄ hoc esset verum si vna ⁊ eadem
res fm̄ idē esset vna et tria. quod tū in apposito asseris non
sic esse. Dicis enī q̄ deus non fm̄ idē est etern⁹ et vnus. **N**ā
dicis q̄ est vn⁹ fm̄ essenciā. ⁊ trin⁹ fm̄ p̄sonas seu supposita.
quequidē responsio modicū valet in hoc loco. **N**am nō cre-
do q̄ in negabis q̄ in diuinis totū est idē. alias oporteret te
concedē q̄ est ibi aliquid diuersū quod esset manifeste contra
diuinam simplicitatē et vnitatē. **S**i igit̄ totū est idē in di-
uinis necesse est te concedē q̄ deus est trin⁹ et vn⁹ fm̄ idē qd̄
est manifeste contra rōem naturalē ut etiam tu concedis.

Paul⁹. **E**x quo ego ostendi tibi auctes sacras testā-
tes in deo esse pl̄alitatē et vnitatem. non est in necessarium
ad rōnacōes tuas r̄ndē. hic enī agim⁹ de scrutinio script̄az
in quib⁹ multa tradunt̄ que p̄ rationez humanā attingi nō
p̄nt. nihilomin⁹ tamē r̄ndebo tibi ad hoc quod modo obias
ne forte in sup̄biam incidas si non iuenisses r̄sū. **C**irca qd̄
debes attendē q̄ put̄ veritas nr̄e fidēi tradit ī pl̄alitate que
in diuinis credit̄. est deus p̄r generans. et deus fili⁹ genitus
Silr pater et fili⁹ sunt vnū in spirare spūs. ⁊ spiritus sc̄tus
est spirat⁹. **E**t quia impossibile est oīno q̄ aliqua res genēt
seipsam. et q̄ aliqua res sp̄iret seipsam ideo oportet distinctōez
esse realē inter patrē generantē et filium genitū et mē spirā-
tem et spiratū. **I**deo in hoc quod p̄supponis q̄ in d̄mis totū
est idē. addendū est hoc. s. nō obuiet relacōis oppositio ut ob-
uiat in apposito eo q̄ necesse est concedē q̄ p̄r non est filius in

ōnis nec p̄r et fili⁹ est spūs sanctus. Et iō cum assumis in
rōe tua q̄ in ōnis totū est idē. Respondet tibi q̄ hoc est vey
modo sup̄dicto. ⁊ sic nullū inconueniens est concedē q̄ deus
est trinus s̄m p̄sonas adūicem relatas. vnus aut̄ s̄m essen-
ciam. et hoc nō est strā rāconē naturalē quia non s̄m idem
vnitas et pluralitas de deo dicunt. vn⁹ enim dicit̄ deus s̄m
essendā quod est aliquid. trinus uō s̄m relacōez que est ad
aliquid.

Distinctionis Rōne .

**Capitulū septimū in quo ostendit̄ q̄ generacō seu p̄nitas
et filiatio que in ōnis esse dicunt̄ non sunt intelligenda s̄m
modū infimay creatay s̄ s̄m similitudinē sup̄nay intellectua-
liū a quib⁹ etiā similitudo accepta defiat a representacōne p̄fecta
ōnoy.**

Saulus.

In hac responsione tua conaris tollere vnū incon-
ueniens p̄ aliquid incōueniend⁹. Nam ut incōueni-
entiam pluralitatis ab ip̄o deo amoueas attribuis ei
generacōz quod non min⁹ incōueniens est q̄z pl̄alitas s̄z ad-
huc maius q̄ sic patet. Nam generacō nichil aliud est p̄pe-
loquendo n̄ mutacō de nō esse ad esse cui strariat̄ corrupcō.
mutacōis aut̄ subiectū est materia. Insani⁹ igit̄ est asserē
in deo esse generacōez que mutacōz importat et etiā materiā
p̄supponit q̄z pl̄alitatē. que etiā licet incōueniens sit deo at-
tribue p̄pter ei⁹ sūmā vnitatē. non aut̄ tot incōueniencias
implicat sic generacō.

Paul⁹. Cum deus sit sup̄ oīa
ea que de deo dicuntur. non sunt intelligenda s̄m modum
infimay creatay que sūt corpa. s̄ s̄m similitudinē sup̄nay crea-
turay que sūt intellectuales substantie. In quib⁹ etiā similitu-
do accepta defiat a representacōne p̄fecta ōnoy. vñ ysaie. xl. ca-
pitulo. Cui ergo silem feastis deū tē. Non est ergo accipien-
da p̄cessio ac generacō in ōnis s̄m q̄ est in corpalib⁹ ul' per
motū localē uel p̄ actionē alicui⁹ cause i exteriorē effectū ut
calor a calefaciente i calefactū s̄ s̄m emanacōez intelligibilē
utpote vbi intelligibilis a dicente. q̄ quidē verbū manet in
ip̄o. Et sic fides catholica ponit p̄cessionē seu generacionem
in diuinis. non aut̄ s̄m p̄cessionē seu generacōz corpalē que
nullo modo deo competūt.

Distinctionis Rōne

**Capitulū octauū In quo p̄mo ostendit̄ q̄ primo in hys
p̄cedendū est ut p̄ scrutiniū scriptay cognoscant̄ an in ōnis
sit generacō. et deinde an hec veritas i sacra scriptura repta.**

possit p rōes impugnari humanas quod quidē scrutiniū cū
magna diligēcia et deuocione agendum est. *27.*

¶ Paulus.

Et attende O Saule q̄ sicut tibi dixerā hic agim⁹ de
scrutatio scripturaz arca ea que ī eisde tradunt que de
deo credenda sūt ul' ab eo remouēda. vñ pmo arca hoc
insistendū est ut. s. cognoscām⁹ an p̄ vex et p̄ sanū intellectū
sacraz scripturaz in dñis sit p̄mitas et filiatio. Et p̄sequēte
pcedem⁹ ad rōes quib⁹ veritas repta sacris scripturis videt⁹
impugnari. Et iste ordo tenēd⁹ est int̄ me ⁊ te ī hoc tractatu
et specialit̄ in hoc misterio. *¶ Saulus.* *¶* Placet mī q̄ iste
ordo teneat⁹. Et sic oportz q̄ pmo oñdas michi. vñ habes ex
scriptis sacris q̄ in dñis sit p̄mitas et filiatio qđ non credo
posse in eisde ostendi. Et deinde pcedem⁹ ad rōes quas indu
bit mē credo hanc tuā assercionē impugnare. *¶ Paulus.*

¶ Ad inquirendū hoc misteriū p̄ testimoia scripturaz oportet
sacras auctres que de hoc loquunt cum magna diligēcia et
deuocione scrutari p̄p̄ duo. p̄mū quia talia misteria in scrip
turis sacris nō sup̄ficiēt⁹ tradunt s; in eisde quasi abscon
ditū thesauri latent. vñ de talib⁹ p̄. ij. legiē. Si quesieris eā
tanq̄ pecuniā et quasi thesauros effoderis eā tunc intelliges
tē. 2⁹ quia hoc misteriū summū gradū tenet inter alia que ī
scriptis sacris de deo loquentib⁹ tradunt. Agit̄ enī hic de deo
non p̄ respectū ad creatas seu suos effect⁹ ab extra s; de p̄p̄
tatib⁹ dñis in se cōsideratis seu relatis ad iūcē. Et iō si in
hoc contigerit aliquis error. quod absit in scrutatio p̄c̄lo hōz
ess; q̄ in alijs. cū hoc p̄ncipalit̄ dirigat ad cognicōz dei et xp̄i
sui. In qua cognicōe vita eterna p̄sistit ut in p̄logo seu ex
ordio hui⁹ tractat⁹ tactū fuit. *¶ Saulus.* *¶* Concedo tibi
q̄ in hoc scrutatio de quo agim⁹ pcedendū sit eo modo quo tu
dicis. vñ allega auctres quas habes ut attente et diligenter
scrutemur eas.

Distinctiones. Nunc.

¶ Capitulū nonū In quo oñdiē q̄ in diuinis est filius ge
nit⁹ et pater genans. et hoc p̄ auctres psalmiste dicētis. dñs
dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te nō obstan
tib⁹ iudaicis cauillationib⁹.

¶ Paulus.

Ocurret in p̄mo auctas psalmiste in. ij. psalmo p̄sa
lteri in quo loquit̄ de deo ⁊ xp̄o suo cum dicit asliterit
reges t̄re aduers⁹ dñm ⁊ aduersus xp̄m eius. Infra

in persona xpi supradicti dicit. dñs dixit ad me filius meus
es tu ego hodie genui te. que verba si diligenter scrutantur non
pnt verificari nisi de filio dei que naturaliter et eternaliter genuit.
Et sic huiusmodi auctoris testimonio concedendum est quod in diuinis est
filius et per pater. Sicut et genans et genitus. que tamen intelli-
genda sunt sine aliquo iudicio deitatis. **¶ Saul.** **¶ Quod**
etiam asseris predictam auctorem non posse verificari nisi de filio dei
que eternaliter deus genuit est manifeste falsum. Nam hec auctas
sine quosdam plane exponit de dauid qui fuit filius dei ut habetur
in Re. xviij. Aduersus quem reges et principes philisteorum fre-
muerunt et insurrexerunt ut habetur in Re. In multis locis de
quo. scilicet dauid verificari possit fuisse filium dei in quantum iustus et
sanctus. Non enim solum angeli dicunt filii dei ut Job primo sed et
iusti et notabiles viri. Iuxta id psalmiste filii excelsi omnes
vos. et etiam omnes israel cointer vocantur filii dei. legit enim exodi capi-
tulo deus dixisse de israel pharaoni. Mitte filium meum ut fuit
at in. Secundum alios non exponit de messia veniente qui purus homo
fore creditur sine nos. qui tamen filius dei posset dici modo supradicto
sine hoc quod de ipso neque de dauid verificetur genari eternaliter seu
naturaliter a deo. **¶ Paul.** **¶ Expositores** tui qui predictam
auctorem de aliquo puro homine exposuerunt non diligenter scrutati
sunt verba in predicta auctore contenta sed superficialiter tamen. Pro cuius
declaracione attendere debes quod in scripturis sacris aliqui dicuntur
filii eorum a quibus non sunt geniti naturaliter ut prophetarum filii. iii.
Re. xxx. capitulo. Quidam etiam dicuntur genari ab aliquo cuius
non sunt filii sic dicitur Job xxxviii. quis genuit stillam rosis et
etiam apud omnes cointer loquentes ipsi vermes vel pili dicuntur
ab animalibus genari quorum tamen nec sunt neque dicuntur eorum filii. unde
illi tamen filii filii et geniti dicuntur illis. de cuius substantia sine similitudine
filiacionis producti sunt. ut cum gen. v. de Seth et de alijs succeden-
tibus dicitur quod genuerunt filios et filias. Et ideo in scriptis ubi
filiacio cum generacione coniungitur semper talis filiacio intelligitur na-
turalis que tamen illa est que procedit de substantia patris. Quapropter an-
geli licet a deo procedant per creatores. et ei per ceteris creatis assilan-
tur. per hoc quod sunt substantie intellectuales. et quod plura alia bo-
na diuina percipiunt. in tamen quod dicuntur filii dei. non tamen dicuntur
geniti a deo eo quod non procedunt ex substantia dei sic filii qui per generacionem
a patre procedunt. Ideo dicendum est de iustis et sanctis in cointer. unde si
scrutatur fueris totam sacram scriptam nunquam reperies quod de aliquo

angelo nec sancto quocūq; dicat q̄ sit filius dei ⁊ ab ip̄o deo
genitus. ⁊ tñ in p̄dicta aucte legiẽ filius me⁹ es tu ego hodie
genui te. Ex quo patet q̄ ex p̄dicta aucte habem⁹ manifeste
intentū. s. q̄ ille de quo psalmista ibidẽ loquit̄ est fili⁹ dei ab
ip̄o deo genitus quod necessariū est intelligẽ de generatione
nat̄ali ut dictū est. Et sic necesse ẽ cōcedẽ q̄ i diuinis est p̄
generans filiū. et filius genit⁹ a p̄e. que quidẽ gen̄atio i deo
nō posset poni nisi eterna. nichil enī est in deo quod non sit
eternū. ¶ **Saul⁹.** ¶ **Oppositū** in sacris eloquijs reperies
eorū que tu dicis. Nam de p̄lo isrl̄itico legiẽ q̄ est filius dei
nō solū in singulari ut in aucte p̄ te allegata exodi. iij. di-
mitte filiū meū ut seruiat michi sed etiā i pl̄ali ut deutro.
xij. filij estis dñi dei nr̄i. De illo etiā p̄lo legiẽ q̄ est genit⁹
a deo ut cum dicẽ deutro. xxxij. capitulo. Deum qui te ge-
nuit dereliquisti. Ex quibus ⁊ filibus manifeste habẽ q̄ etiā
de puris creatis scriptura consuevit dicẽ q̄ sūt filij dei. i. ab
ip̄o deo geniti quod manifeste contradicat tue assertioni. ¶
¶ **Paul⁹.** ¶ **Adhuc** deficiās in seruamio verū ⁊ p̄p̄ri sensus
p̄dictorū verborū. Circa quod attẽdẽ debes q̄ licz in sacra scrip-
tura pluries reperit̄ q̄ deus vocat aliquos in pl̄ali filios ut
cum dicẽ de angelis q̄ sint filij dei ut in psalmo. afferte dño
filij dei et in alijs locis. Sillr et de p̄lo suo cultui deputato in
cōi dicẽ filius me⁹ est isrl̄. vel filij dei estis et hui⁹i. Nunq̄
tamẽ repies in scriptis in singulari q̄ aliquis vocet̄ fili⁹ dei
nisi in hoc loco et in alijs sibi corrdẽtib⁹ in quibus de filia
dōz dei coeterni patri agiẽ. Rado aut̄ hui⁹ dñe est. quia vo-
cando aliquā purā creatam in singulari dei filiū posset con-
tingere error ne forte quis existimet talẽ p̄sonam esse filium
dei s̄m genracōz que est de s̄ba p̄ris quod non ouenit n̄ soli
dei filio patri coeterno. vnde de nullo sanctorū p̄riarchaz ul̄
p̄phetaz in eorū vita uel etiam post mortẽ legiẽ q̄ sit seu fue-
rit filius dei. De moyse enī qui tante excellẽcie fuit ut dice-
retur de eo post mortẽ non surrexit ultra p̄pheta i isrl̄ sicut
moyse deutro. ultimo. Cum tñ deus ipsi⁹ moyse excellẽciā
narrasset nūi. xij. de eo dicẽ seruus meus moyse in domo
mea fidelissim⁹ est. Et sic de dauid ut in pluribus locis sacre
scripture et de alijs sanctis qui serui dei ab ip̄so deo dicuntur
qñq; in singulari qñq; in pl̄ali. Nunq̄ tam̄ aliquis eorum
in singulari fili⁹ dei noīatur. Idem etiā de angelis ut dictū

est. In hoc aut loco psalmi supradicti in singulari dicitur filius
meus es tu. Et sup hoc etiam addit. hodie genui te. In quo
expressit modus filiationis qui est per veram generationem. Et ideo
auctores tue que in plurali vocant israel genitum a deo vel filios
dei nichil contra intentum meum faciunt. ¶ **Saul.** ¶ Con-
te repio illud secundum. Re. vii. Vbi legitur ego ero illi in patre
et ipse erit mihi in filium quod contra ad litteram intelligitur de Salomone.
Et sic habet manifeste quod de aliqua pura creatura in singulari
verificetur secundum testimonium scripturarum quod sit filius dei quod est
manifeste contra te. ¶ **Paul.** ¶ Vix est quod ista auctoritas
per te allegata intelligitur ad litteram de Salomone et ideo non dicitur
ipse erit meus filius et ego eius pater sed dicitur erit mihi in filium
et ego ei in patre. quod manifeste denotat filiationem adoptivam.
Adoptio enim est acceptio extranee persone in filium quod non con-
uenit filiationi naturali in qua filius est de substantia patris. unde tua
auctoritas bene intellecta potius facit pro me. ¶ **Saul.** ¶ De
dauid legitur in psalmo. Ipse vocabit me pater meus es tu. ¶
Ex quo sequitur quod de dauid dicitur quod sit filius dei in singulari.
ex quo deus in singulari dicitur eius pater. ¶ **Paulus.** ¶
¶ Auctoritas illa licet de dauid figurative possit exponi proprie tamen
et verius intelligitur de christo a dauid descendente qui est verus filius
dei secundum eternam generationem. unde de ipso dicitur in eodem psalmo. tro-
nus eius sicut sol in conspectu meo et sicut luna perfecta. ¶
que non possunt vere de dauid intelligi sed intelliguntur vere de christo
de quo legitur verbum supradictum. scilicet dominus dixit ad me filius meus
es tu. unde idem est iudicium de utroque. ¶ **Saul.** ¶ Hec gene-
ratio quam tu conaris in dominis ponere oportet quod sit eterna. non
autem temporalis et hoc etiam super asseruisti. Generatio autem continen-
ta in predicta auctoritate demonstratur esse temporalis. dicit enim ego hodie
genui te. Cum igitur hodie genui significat preteritum tempus. hodie
significat presens tempus. oportet igitur quod generatio illa de qua lo-
quitur psalmista intelligatur fuisse preterita si referatur ad significa-
tionem verbi. vel presens si referatur ad significationem adverbii et
utrumque est temporale ut est manifestum et per consequens ex predicta
auctoritate non habes intentum tuum. ¶ **Paul.** ¶ Considerare
debes quod cum de dominis agimus non possumus loqui ita proprie sicut
in seipis existunt. sed oportet nos loqui more humano prout
doctores tui in multis locis hoc dicunt. unde in proposito quia cognitio
nostra subiaceret temporis. Ideo cum de deo loquimur oportet nos

loqui cum verbis et aduerbijs cum tpe significantibz inuendo
tamen quantū est possibile q̄ diuina non subiacent tempori
s; sūt supra tempus quod etiā psalmista i hoc loco notabilē
insinuat. posuit enī verbū p̄teritū t̄pis. et hoc cum dicit ge-
nui. ad denotandū q̄ generacio filij in d̄nis intelligenda est
esse p̄fecta. hoc enī verbū genui est p̄teritū p̄fecti temporis sed
ut i sinuaret q̄ generacio illa p̄fecta non transit in p̄teritū
ideo apposuit aduerbiū p̄ntis t̄pis. In eternitate enī nichil
transit in p̄teritū nec expectat futurū sed totū est ut presens
Ideo ad designandū generacionē eternam quantū fragilitas
n̄re cognicōis et locucionis p̄mittit ouenient fuit hic appo-
situm aduerbiū p̄ntis t̄pis verbo p̄teritū p̄fecti. Et sic si
bene consideras quod tu obias i hoc loco. magis facit p̄ me.

Distinctione 12. Zone 12.

Capitulum decimū In quo ostendit̄ q̄ generacio in diuinis
credenda est et̄na ex aucte psalmiste dicentis de filio dei. Erit
nomen eius in secula et ante solem ymo nomen ei⁹ non ob-
stantibus hebreorum cauillationibus.

S. Saulus.

Ad designandā eternitatem generacōis seu filiacois
quā tu conaris ponere in diuinis p̄p̄i⁹ insinueretur
per aliquas dictiones designantes q̄ hec generacio est
ante tempus seu supra tempus quā per verba uel aduerbia
cum tempore significanda. vñ responsio tua supradicta in
hoc loco manifeste non sufficit. **Paulus.** Est alia
auctas psalmiste in qua filiatio in diuinis ostendit̄ esse ante
omne tempus sicut tu petis. vnde in psalmo qui incipit de
iudiciū tuum regi da ubi manifeste agit̄ de filio dei de eodem
filio dicit̄. Sit nomen ei⁹ benedictū in secula et ante solē per-
manet nomen eius. Ex quo patet q̄ filius dei fuit ante temp⁹
luminaria enī celestia quorū p̄cipuū est sol facta fuerūt in
signa tempoz diez et annoz ut habet̄ gen̄ p̄mo. Et iō ad de-
signandū q̄ generacio filij dei est supra tempoz s̄mensuracōz
p̄p̄ie dixit psalmista ante solem est nomen eius. q. d. absq;
tempoz cōmensuracōne. **S. Saulus.** Ad hoc q̄ auctas
quam nunc allegas aliquid faciat pro te oportet te p̄us pro-
bare q̄ psalm⁹ iste intelligat̄ de filio dei in diuinis cui⁹ oppo-
situm est manifestū. Exponit̄ enim cōiter iste psalm⁹ apud
expositores n̄ros de Salomone qui fuit in toto israhel p̄m⁹

rex et filius regis simul. Saul enī qui pmo regnauit in isrl
licet fuerit rex non tamen fuit filius regis. Silr nec dauid.
alii vero reges qui post Salomonē fuerūt nunq̃ regnauerūt
in toto p̃lo israhel ut patet ex cursu libri Regū. Et iō cum
in pmo versu hui⁹ psalmi dicē. De⁹ iudiciū tuum regi da.
et iusticiam tuam filio regis. hoc p̃rie de Salomone habz in
telligi rōne predicta. Confirmat etiam hec expositio ex duo
bus. pmo quia de Salomone legiē. ii. Re. ii. capitulo. q̃
deo dicenti sibi. Postula quid vis ut dem tibi Salomon re
spondit. dabis ergo suo tuo cor docile ut possit iudicare po
pulu tuum tē. quod preuidens dauid in spū fecit hunc psal
mū pro Salomone filio suo in quo p̃phetice pro eo erat illud
quod deus datur⁹ erat sibi. s. iusticiam ⁊ iudiciū adiudican
dum pplm. Et idē in scdo versu dicē. Iudicabit pplm tuū
in iusticia et p̃upes tuos i iudicio. quod p̃rie correspondet
sup̃dictis. Scdo quia i titulo hui⁹ psalmi nichil p̃ponit nisi
hec dictio Salomon uel p Salomone. put in translatōe tui
Jeronimi ponit quod manifeste demonstrat istū psalmū cō
positū fuisse p Salomōe. Et tituli psalmoz cōiter designāt
materiā de qua p̃ncipalit̃ tractat i ip̃is psalmis ut patet
discurrenti titulos psalmoz ⁊ materias de quibus tractāt.
¶ Paul⁹. **¶** Expositores tui qui hunc psalmū de Salomo
ne exponūt manifeste deuiant a veritate lre. sicut in q̃zpluri
mis alijs locis sacre scripture facē consueuerūt. p̃sertim vbi
aliq̃d testimoniū catholice veritatis insurgit sicut i hoc psal
mo. falsitas aut̃ expositōis tuoz in hoc loco satis patz. tū
quia in multis passibz hui⁹ psalmi testatur lra q̃ ille rex ⁊
filius regis de quo agiē et bona que ad ip̃m p̃tinent sūt ante
quodlibet tempus quod solū p̃tinet ad eterna seu p̃petua. di
citur enī ibi p̃manebit cum sole ⁊ ante lunam in generacōe
et generacōz. Constat autem ut dictum est q̃ talia sūt supra
tempus ul̃ ante temp⁹. Silr de bonis que p ip̃m regē et filiū
regis debebant oriri. dicē oriet̃ in diebus eius iusticia et ha
bundācia pacis donec auferat̃ luna quod significat p̃petuitatē
duracōis pacis saltem apte post p ip̃m filium regis orunde.
Constat aut̃ q̃ nichil istoz competit Salomoni cui⁹ perma
nendā uel habundandā pacis nullo modo fuit ante lunam
nec post eius ortum fuit p̃petua s; statim post mortē suā pax
in regno suo cessauit ut habetur. ii. Re. cum ex ipsius filiū

regis dñio de quo mlt̃a dicit̃ que nullo modo salomonĩ com-
petunt ut cum dicit̃. adorabũt eum omnes reges om̃es gen-
tes seruiẽt ei quod nullo modo competit Salomonĩ qui non
fuit monarcha ut patet in eius historia. **A**d hoc autẽ quod
intelligas de titulo huius psalmi considerare debes q̃ hoc no-
men Salomon interpretat̃ pacificus. ⁊ p̃ hoc nomen sepe in
scripturis intelligit̃ etiam ad lram ipse deus qui pprie est rex
pacis. vñ doctores tui exp̃sse dicunt q̃ vbiq̃ dicit̃ Salo-
mon in cantico canticor̃ semp̃ intelligend⁹ est summ⁹ rex pa-
cis qui est ip̃e de⁹. **E**t iõ put̃ Rabimoy. dicit̃ in suo deutro.
sicut ille qui delet nomẽ dei tetragramaton in quocũq̃ loco
sacre scripture contentũ est reus pene ppter reuerenciã dñi
nomis. pari rōne qui delet nomẽ Salomonis in predictis lo-
cis reus est pene tanq̃ delens nomen diuinũ. hec ille. **E**t ideo
in hoc loco titulus hui⁹ psalmi in quo dicit̃ Salomon seu p̃
salomone intelligendũ est de ipso deo quod consonat verita-
ti mee exp̃sitiõis. **¶ Saulus.** **¶** Et si plura contenta in
hoc psalmo non possunt competẽ Salomonĩ rōnib⁹ p̃ te di-
ctis p̃nt tamẽ bene adaptari messie p̃ nos expectato per quẽ
expectam⁹ habundanciã pacis ppetuam et q̃ illũ om̃s reges
adorabunt et ei omnes gentes seruiẽt put̃ multi prophete
testant̃. verificatur etiam titulus psalmi de illo. s. Salomon
qui interpretat̃ pacificus. De ip̃o enim ppheta ysaias ait q̃
est p̃nceps pacis. **E**t sm̃ istam exp̃sitiõẽ psalmi iste nõ agit
de filio dei ĩ om̃is put̃ tu vis sed de filio dei puro hoĩe qui ex-
cellenci⁹ erit cet̃is filiis dei ut supra fuit etiam p̃ te deductũ.
¶ Paul⁹. **¶** Preambula tua in hoc loco verissima sũt. s.
q̃ psalmus iste de uero messia loquitur. cui omnia et singu-
la in hoc psalmo contenta pprie adaptant̃. Sed quod postea
vis inferre q̃ iste psalm⁹ non agit de filio dei in diuinis sed
de filio dei puro homĩe manifeste erras. Nam sicut alias tibi
dixeram verus messias promissus in pphetis non est purus
homo s; homo deus. put̃ in distinctione imediata sequẽt̃ deo
duce largius ostendẽt̃. que quidẽ veritas in hoc psalmo satis
ostendit̃. **¶ Saulus.** **¶** Ostende michi quõ in hoc psalmo
ostendit̃ q̃ messias ille promiss⁹ non sit purus homo sed sit
filius dei in diuinis. **¶ Paul⁹.** **¶** Ad hoc q̃ filius regis de
quo in hoc psalmo agitur sit filius dei eternus in diuinis ob-
missis quibusdam alijs in hoc psalmo contentis que in hoc

psalmo faciunt. vñū verbum tantū tibi allego cuius verbi
veram significacōz si recte fueris scrutatus hoc plane repies
¶ Saulus. **¶** Assigna michi illud verbum cum clara et
vera expōsitiōe. **¶ Paulus.** **¶** In hoc psalmo de filio re
gis supradicto dicitur **versus finem.** Erit nomen tuū in scēlū
et ante solem ymmon nomē eius. quia vbi translatiō nostra
habet pmanet In hebreo ut nosti habet ymmon quod quidem
verbū non habet filē in toto veteri testamento ī forma vbi.
et expōsitores tui qui mē ceteros potiores fuerunt in grama
tica hebraice locucōis dixerunt q ymmon est verbū derivatū
ab hac diccōne ymi. quequidēz diccō significat filiū. et nullā
aliā habet significacōnē ī sacra scriptura et sic ymmon signi
ficat aliquid uel aliquā rem filiatam. et sic est sensus q ante
solem. i. ante tempus nomen hui⁹ regis qui est filius regis
est filiatū hoc est filiacōne derivatū. Et sic vides manifeste q
filiaō de qua hic loquit psalmista est eterna qā ante temp⁹
¶ Saulus. **¶** Verū est q vbi in translatiōe tua dicit per
manet in hebraica veritate dicit ymmon. s; hec diccō ymmon
quia non habet similitē in nostris libris canonicis. vñ posset
sciri eius vera significacō. Idcirco multi ex nostris dicūt q
ymmon est nomen ppiū quo noīe messias debz vocari tanq;
nomīe ppiū. hoc autē quod tu asseris q ymmon est verbū de
rivatū a filiacōne non me recolo vidisse p aliquos doctores
nostros. vñ tu qui hec allegas debes probare ea que tu dicis.
¶ Paulus. **¶** Verū est q quidā de doctozib; tuis dicunt
q messias vocabit ymmon ut habet in glo. beresich Rabba
sup illud gen. xvi. Et vocabit nomen eius ismahel vbi pre
dicta glo dicit q aliqui fuerūt vocatī noib; ppiis anteq;
nascereēt sicut ismahel ⁊ ysaac. ⁊ alij inter quos numerat
messiam cui⁹ nomen fuit vocatū anteq; nascereēt. ad quod
probandū inducunt illud ante solem ymmon nomen eius.
Et ibidē querit quare messias vocabit hoc nomine ymmon.
Ad quod respondet ibi q futur⁹ est ut ipse filiet ul' nasci fa
ciat dormientes de humo uel de puluē terre hec in glo. pōctā.
ex qua glosa doctoz tuoz habes manifeste q tuoz. quozum
vñū est q psalm⁹ iste loquit ad literā de messia. Scdm est q
hoc nomen ymmon est nomen messie. Tercū q hoc nomen
competit ei eo q filiet ul' nasci faciat dormientes de humo ul'
de puluere terre quod pmanet ad resurrectionē futuram que

non nisi a deo expectanda est. **N**on uero doctores tui magis
moderni exponunt hanc dictionem ymion putantque ad appo-
situm meum. nam ille Rabbi abraham aben hazra qui totam
bibliam exposuit declarando significata et derivaciones dic-
tionum in exposicione huius psalmi super hunc versum sic dicit. hec
dictio ymion est verbum passivum quod derivatur ab hoc nomine
immi quod proprie significat filium hec ille. **I**tem Rabbi dauid
quibus qui fecit librum illum qui dicitur sarasin in quo dictiones
hebraicas et earum significata et derivaciones ordine alphabetico
exposuit exponendo hanc dictionem **N**im sic dicit. **N**im signi-
ficat idem quod hec dictio ben que proprie significat filium et pro-
tapium derivatum ab eo est ymion ut dicitur in psalmo. ante
solem ymion nomen eius. id est filius tuus. hec ille. **E**t sic habes a
doctoribus tuis quod tibi in hoc proposueram. **¶ Saulus. ¶**
In hijs allegationibus tuis presupponis unum quod non probas
scilicet quod hoc quod dicitur ante solem intelligitur ante omne tempus
et per consequens eternum seu eternaliter quod non videtur necessa-
rium. **S**ol enim creatus fuit in quarta die. et sic creationem
solis precesserunt tres dies in exordio mundi. et per consequens
possibile est quod aliquid esset formatum in illis tribus diebus
primis. et sic illud esset ante solem non autem ante omne tempus.
¶ Paulus. ¶ **L**uminaria fuerunt creata ut essent in signa
et tempora et dies et annos generis primo. **I**nter que sol et luna
sunt precipua ut habetur ibidem. **E**x quibus duobus luminari-
bus sol est principalius per cuius motum dies et anni et alie temporum
differentie commensurantur. **E**t ideo in scripturis sacris ubi
de duracione alicuius rei temporalis agitur de sole fit mentio tan-
quam de primo et precipuo signo temporis. **E**t ideo sepe in ecclesia-
stias invenitur talis modus loquendi ut cum dicitur ecclesiastico primo
quid amplius habet homo de universo labore suo quo laborat
sub sole. quod intelligitur de universa mundi duracione tempore
Similiter ibidem cum dicitur. vidi cuncta que fiunt sub sole.
et ecce universa vanitas et sic de multis alijs ibidem occurrentis.
Et ideo doctores tui qui asseruerunt quod aliqua fuerunt ante crea-
tionem totius mundi ut habetur in glo. que dicitur medras cyllum
super illud verbum parata sedes tua extitit quorum unum asse-
runt esse nomen messie hoc probant ex isto verbo. scilicet ante so-
lem ymion est nomen eius. **I**n quo manifeste presupponunt
quod dicendo ante solem intelligitur ante creationem mundi. et

per consequens ante omne tempus. unde in hoc psalmo. videtur
psalmista isto modo loquendi ad designandum eternitatem istius
regis et filii regis de quo agit et hoc a parte ante ut cum dicitur
ante solem ymion nomen eius et ante lunam in generatione et
generacione. et a parte post ut cum dicitur. Et habundantia pacis
donec auferat luna. Et a parte media inter utrumque ut cum di-
citur permanebit cum sole. Et hoc ad designandum quod eterni-
tas assistit omni temporis difference. Et sic ex predicta auctoritate
psalmiste habes quod in diuinis est filius eternus et per consequens
coeternus patri. In alijs etiam locis testatur sacra scriptura
quod deus qui creauit seu formauit vniuersa habet filium quod
est conforme supradictis.

Distinctionis. Nonc
Capitulum vndeamur In quo ostenditur quod deus qui creauit
seu formauit vniuersa habet filium ex auctoritate. psalmi. xxx.
capitulo. Vbi dicitur quod est nomen eius et quod nomen filii
eius si nosti non obstantibus cauillationibus hebreorum.

S. Saulus.

Allega michi auctoritatem hoc dicentem quod deus qui crea-
uit seu formauit vniuersa habet filium. **S. Paulus.**
psalmi. xxx. vbi de quodam dicitur. Et noui sanctorum
scientiam sequitur statim. Quis ascendit in celum atque descen-
dit. quis continuit spiritum in manibus suis. quis colligauit
aqua quasi in vestimento. qui suscitauit omnes terminos terre
quod nomen est eius et quod nomen filii eius si nosti. Ex ista
enim auctoritate habes quod deus habet filium de nullo enim nisi
de deo verificantur illa que in illa auctoritate predicantur. **S. Saul.**
Ex ista auctoritate non habes intentum tota enim exponi-
tur a doctoribus nostris de moyse. Moyses enim ascendit in
celum sydereum ad deum. et inde descendit ad populum ut habetur
exo. xix. vbi dicitur moyses autem ascendit ad deum. Moy-
ses cineres arduos de camino accepit in manibus eius. exo.
xix. Meritum etiam istius moysi fecit ut aque maris rubri
essent filijs israel quasi per muro a dextris et a sinistris exo.
xviii. et sic colligauit aquas quasi in vestimento. Moyses autem
in erectione tabernaculi immisit terrorem in omnibus finibus
terre promissionis. unde deutero. ij. dicitur. Hodie mapiam mitte
terrorem et formidinem tuam in populis terrae. Et quia nullus alius
propheta fuit similis moyse in predictis. Ideo dicitur quod est nomen
eius. q. d. Si dicatur quod alius a moyse fecit ista dicatur ei. quod

est nomen eius. quasi dicat. **S**i quis fuit ille. et quod est no-
men filij eius. i. que generacio remansit ab eo ex qua possit
haberi noticia aliqua de ipso. quod cum non remanet sequit
q non fuit alius ppheta sibi in predictis similis. vnde ex hac
auctoritate nichil aliud habes nisi q non fuit alius ppheta
similis moysi in supradictis. Non eni predicta auctoritas
loquitur de deo s; de moyse ut dictum est. **¶ Paul². ¶** Si
bene consideras predicta auctas de deo loquitur non de moy-
se. De moyse eni nuq; legic q ad celū ascendiss; cū eni dicit
moyses ascendit ad deum exo. xix. ibidē oñdīc q sua ascen-
sio erat usq; ad montē synay ubi gloria dei representabā
per ostensionē suoz miraculoz et non vltra vñ statim ibi-
dem subdit. vocauit eum domin² de monte. **S**ilr cum moy-
ses descendit de deo ad populū non intelligit nisi de monte
ubi deus erat modo predicto ut satis plane patet intuenti
predictū capitulū. Similiter cum dicitur quis continuit spi-
ritum i manibus eius. non potest intelligi de acceptōe anez
in cammo de quo agitur exo. ix. put tu dicas. tum quia ane-
res non sunt spirit². tum quia etiam aaron accepit aneres
sicut et moyses ut ibidem habet. et sic non posset de moyse
singulariter dici quis continuit spiritū. **S**ilr quod dicit quis
colligauit aquas quasi in vestimento non potest intelligi de
moyse in mari rubro. tum quia illud miraculū soli deo at-
tribuitur. vñ exo. xv. dicitur de hoc. **S**piritu oris tui congre-
gate sunt aque. tum quia aque in mari rubro non steterūt
quasi colligate sed cum essent fluentes prout habent ex na-
tura sua. virtute tamen diuina steterunt. **E**t ideo dicit ibi.
stetit vnda fluens. Similiter cum dicit ibi. **Q**uis suscitauit
omnes terminos terre. non poss; intelligi de erectione taber-
naci per moysen facta. **I**n illa enim erectione non fuerūt
suscitati omnes termini terre ut patz de se. **Q**uod autē dicas
q in erectione tabernaculi per moysen facta immisit terrore
omnibus finibus terre pmissionis est manifeste falsū. **T**a-
bernaculū enim fuit erectum in pma die primi mensis scdi
ani ab exitu de egipto ut habetur exo. xl. deus autē incepit
mittere terrore et formidīnē in populis propter populū isra-
heliticū quod fuit xxviii. anno a predicto exitu ut patet
intuenti scdm capitulum deutro. quod tu allegas. vnde in
erectione tabernaculi que ante p magnum tempus fuit fcta

ut dictum est. nichil legitur de immisione terrois seu for-
midine nec de aliquo alio miraculo quod ibi fuisset factum.
vñ predicta auctas non potest de moyse nec de aliquo alio
nisi solum de deo cui oia illa proprie adaptantur verificari. et
sic de illo tantum intelligi debet illud quod sequitur. s. quod
est nomen eius. et quod nomen filij eius si nosti ut iam tibi
proposueram. ¶ **Saul.** ¶ Dic ergo quomodo illa de deo ve-
rificari possunt que in predicta aucte continentur. presertim
illud primū ubi dicitur. quis ascendit in celum et descendit.
cum sit manifestū qd deo non competit ascendere nec descendere
sicut nec aliquo modo moueri. ¶ **Paul.** ¶ Tu scis qd
doctores tui frequenter dicunt qd scriptura loquitur de diuinis
more humano in quo verum dicunt et concordat cum veris
catholicis doctoribus. Nam sicut cognitio nostra accipitur
a sensibus sic et nostra locutio ex hijs consurgit. Sic enim
loquimur de rebus prout sunt in nostra cognitione. unde ad
intelligendum aliquid de deo oportet nos uti locutionibz cor-
porais quas ipse deus sit summe simplex et incorporeus. dicitur
ergo deum ascendere in celum ut intelligat qd potentia diuina
superat potestates celorum. unde de utro. penult. dicitur de deo qd
est ascensor celi in adiutorium populi sui. Similiter ut ostendat
qd prouidentia diuina attingit usqz ad infima et ea cognoscit
et iudicat dicitur gen. xj. descendit deus ut videret ciuitatem
et turrim etc. et sic de multis similibus. Et ideo ille doctor tuus
magnus Rabumoyse egipcius in suo libro de directioe per-
plexorum pte prima capitlo. ix. declarans ista verba. s. ascendere
et descendere dicit qd sunt equiuoca a consilio. et qd quicquid intelligunt
de ascensu et descensu corporali que sine motu locali fieri non
possunt. quicquid vero de ascensu et descensu spiritali qui sine motu
fieri possunt. putat large in predicto capitlo tractat. Et ibidem
concludit quomodo de deo possunt verificari ista verba ascen-
dit et descendit vide ibi si vis. ad propositum autem cum dicitur
Quis ascendit in celum et descendit. Intelligendum est de deo
qui celos celorum ascendit transcendendo eorum potestates
et in terram descendit omnium inferiorum cognitionem habens et
omnia tam superiora quam inferiora disponens. et sic nullo modo
est inconueniens talia attribuere deo ut de immensitate et in-
finitate sue sapientie et potentie aliquid saltem possimus in-
telligere. semper tamen presupponendo veritatem de immobilitate

sua. testat enim scriptura malachie. iiij. capitulo. Ego dñs
et nō mutoz. ¶ **S**aulus. ¶ **V**ellem scire quomodo expo-
nis illam auctoritatē pñ. continuando ea que in ea conti-
nent ad illud verbū quod allegas. s. quod est nomen eius ⁊
quod nomen filij ei⁹ quia ut supradicebas. et verum est In-
telligencia verborū ex causis est sumenda dicendi. Et sic vi-
debit si expositio tua consonat cum illo quod intendis ex au-
ctoritate ista concludē. ¶ **P**aul⁹. ¶ **P**lacet michi ex-
ponere tibi hanc auctoritatē in cōpiendo a pmo verbo a quo
incipit in litera et cōtinuando usqz in finem ubi tota senten-
cia hui⁹ auctoritatis finitur. Et licz hoc erit aliqua liter pro-
lixum. tamen toleranda est. plixitas ut veritas magis elu-
cescat. Incipit enim hec auctoritas in libro puer. capitulo
supradicto sic. verba congregantis filij vomentis visio quā
locutus est cum quo est deus et qui deum secum morantē con-
fortatus ait stultissim⁹ virozum ⁊c. Ad cui⁹ declaracionem
sciendum q Salomon in hoc loco intendit vilipendere scien-
ciam humanam que per inquisitionem humane rationis p-
cedit in respectu ad sciēciam diuinam que per sacram scrip-
turam seu dñi reuelacionem acquirit. Et quia ipse Salomon
veramqz sciēciam habuit. s. infusam ut habet. iiij. Re. iiij.
Similit et sciēciam acquisitam ut habet ecclesiastes pmo.
ubi dicit. Ego ecclesiastes fui rex israhel i iherlm et pposui
in animo meo querere et inuestigare sapienter de omnibus
que fiunt sub sole. Ideo in hoc loco vult ostendē q sciēcia ac-
quisita per humanam inquisitionē preapue de diuinis quasi
abiecta est respectu sciēcie a deo infuse seu reuelate. vñ dicit
verba congregantis. i. salomonis qui congregauit sciēciā
per humanam inquisitionem que est quedam congregatio eo
q parabiliter acquiritur. Et sequit filij vomentis. i. Salo-
monis qui predictā sciēciam sic congregatā tanqz abiectā
vomuit sicut homines solent fastidiosa et inutilia vomere.
vnde ecclesiastes pmo ubi supra cum dixisset. Et pposui
in animo meo querere ⁊ inuestigare sapienter ⁊c. statim sub-
dit hanc occupacionē pessimam dedit deus filiis hoīm ut oc-
cupentur in ea. Ex quo habetur q occupacōez quam habuit
in hui⁹ sciēcie acquisitione reputabat pessimam. et sic me-
rito erat vomenda. Et ideo respectu hui⁹ dicitur filij vomen-
tis. Postqz igitur ostendit abiectionem sciēcie humanitus

per congregacionē acquisite specialiter quantū ad diuina. cō
sequenter subdit. que est illa sciēcia s̄m quam ipse loquit̄
de diuinis de quo dicit. visio quam locut⁹ est cum quo est de⁹
et qui a deo secum morante confortatus ait tē. q. d. **N**on lo
quor auctoritate congregate sciēcie quam iam enomui. s; lo
quor auctoritate diuine reuelaciōis. **I**deo dicit visio quā
locutus est cum quo est deus. **E**t quia ille bene loquit̄ de diui
nis cum quo deus est non solum in intellectu sed etiam in
affectu. **I**deo postq; dixit cum quo est deus. s. i. intellectu s; b;
dit et qui a deo secum morante confortatus quod intelligit̄
de illo qui non solum s̄m intellectum sed etiam s̄m affectū
habet deum secum morantē per gradam s̄m quam homo cō
fortatur i bonis. **S**equitur i litera. **S**tultissimus sum viroz
et sapiēcia hominū non est mecum quod intelligitur de Sa
lomone postq; enomuit sapiēciam mūdā. q. d. nichil re
remanfit in me de sapiēcia illa quam a me eia modo pre
dicto. et ideo remansi q̄i seu tanq; stultissimus virozum tē
Et sequitur **E**t non didici sciēciā. hoc dicit quia Salomon
non habuit sciēciam acquisitam humanitus addiscēdo ab
alio. sed potius p se inuestigando ut haberetur ex auctoritate
ecclesiastes supra dicta. quia tamen habuit per reuelacionem
de diuinis sciēciam aliorē et aliori modo habitā. **I**deo sub
dit. **E**t noui sciēciam sanctorum. Sanctorū enim sciēcia de
diuinis perfectior est q; humana. p̄mo quia aliorē noticiā
de deo habet. **S**cdo quia habet eam aliori modo. s. per diuinā
reuelacionē. de p̄mo autem consequenter dicit sic. quis ascē
dit in celum et descendit. q. d. per sciēciam humanam non
cognoscatur quod deo possit dici q; ascendat uel descendat cū
solum de eo cognoscat q; sit immobilis. per reuelacionē diui
nam cognoscatur q; deus ascendit ad celum et descendit per
diuinam prouidentiam que se extendit non solum ad cogno
scendas et regendas res sūmas sed etiam ad cognoscendum
et regendum res infimas usq; ad mīma. et ideo in multis
locis sacre scripture de deo dicit q; ascendit et descendit. **C**on
sequenter dicit. quis continuit spiritum. i. ventum i mani
bus suis. p̄hi enim per humanam sciēciā tantū de natura
libus loquentes imperfecte locuti sūt de ventozum flatu ut
patz in scdo methauroz ubi de causis ventoz agit̄ sed per
reuelacionem diuinam que in sacra scriptura tradit̄ habet̄

q̄ deus retinet eos et facit eos flare s̄m voluntatis sue bene-
placitū. **Iuxta** illud psalmiste qui producit ventos de the-
sauris suis. Consequenter patet quia per scienciam phicam
s̄m quam eleuant aque tanq̄ minus graue q̄m terra debe-
ret eam vñdiq̄ arcū dare non cognoscatur qua ratione aliq̄
pars terre sit discoopta ideo dicit. quis colligauit aquas q̄i
in vestimento hoc enim fit virtute dīa solum ut habet geñ.
p̄mo. Dixit deus congregent̄ aque t̄c. **Et** quia ex ista colli-
gacōne seu congregacōne aquarum secutum est q̄ termini
terre fuerūt ad habitacōnē animalū supeminentes q̄z aque
Ideo subdit. quis suscitauit om̄es terminos terre. q̄ d. hoc nō
potest cognosca per humanā inquisicōnē nisi per reuelacōnē
diuinā de qua dicitur geñ p̄mo. **Et** appareat arida. **Et** quia
autor omnū predictoz est deus cuius noticiam phī non ha-
bent nisi ex creaturis que ī m̄finitū distant a perfectōe dīa
Ideo dicit. quod est nomen eius. phī enim non possunt bene
nominare deum. vñde dicitur in libro de causis q̄ causa p̄ma
est super omne nomen quod nominat̄ de ipsa. **Et** ideo dicit
quod est nomen eius idest o phē quomodo posses nominare
deum s̄m tuam scienciam per reuelacōnem diuinā deus no-
minatur ut patet exo. iij. ubi moysi interroganti de nomē
diuino fuit responsum a deo. diuinū nomē. s. deo p̄prium est
s. tetragramaton quod est incōdicabile creaturis prout etiā
doctores tui tenent. **Et** quia per reuelacōnē diuinā non so-
lum cognoscitur nomen dei essenciale ut in capitulo allega-
to exo. **Sed** etiā distinctio patris et filij in diuinis que nullo
modo per humanā sapienciā cognosci possit. **Ideo** subdit qđ
nomē filij eius si nosti quasi diceret hoc nullo modo noscē
per humanā sapienciā nisi solum per reuelacōnez diuinā
Et quia diuina reuelant̄ per sacram scripturā a deo traditā
Ideo subdit. om̄is sermo dei ignitus. i. sacra scriptura que
ex s̄mone dei habet̄ est ita purificata ab oī falsitate. sic me-
talla que ī igne p̄ficant̄. vñ psalmista. eloq̄a dñi igne ex-
aīata et sequit̄. Clipes ei⁹ est sperantib⁹ in se q̄a licet cont̄ veri-
tatē fidei m̄lte impugnacōes m̄surgant tā ex pte interiori et
hoc cū homines difficultant̄ in credendo ea que supra rōez sūt
naturalem. q̄z ex parte exteriori. s. a rationibus hereticorū
et tyrannoz persecucionibus. tamen sperantibus in deum p̄
veram fidem caritate formatā deus est defensor. **Ideo** dicitur

clipeus etc. Et sequitur. Ne addas quicquid verbis illius. scilicet de
his que diuinis verbis contrariantur seu contradicunt ne ar-
guaris. inueniaris quod mendax quia quicquid contradicit di-
uinis auctoritatibus que ab ipsa summa veritate que deus est
reuelantur mendosum est seu falsum usquehuc predicta aucto-
ritas per quam sic expositam recte continuantur verba eius ad-
muticem et intentum meum circa intellectum huius dicti quod
est nomen eius et quod est nomen filii eius comprobatur.

Distinctiones. Monit. 20.

Capitulum duodecesimum In quo ostenditur quod spiritus sanc-
tus est alia persona in diuinis preter personam patris et filii
ex auctoritate psalmiste dicentis verbo domini celi firmati
sunt non obstantibus hebreorum cauillationibus.

S. Saulus.

Habeo mentem tuam circa filiationem quam in diuinis
asseris. sed adhuc video quod addis alium deum quem spi-
ritum sanctum vocas. In quo manifeste transgredieris
preceptum sapientis per te supra allegati. In quo dicit ne
addas aliquid verbis illius ne inueniaris mendax. Constat
enim per predictam auctoritatem per te allegatam prout tu eam
exposuisti quod in diuinis est pater et filius et non alius deus. dicit
enim quod est nomen eius et quod nomen filii eius. non enim
dicit quod est nomen spiritus eius. Ex quo patet quod tu addendo
aliam personam in diuinis quam dicis esse deum manifeste
addis verbis eius et sic inueniris mendax. **S. Paulus.**
In hoc quod dicitur ne addas quicquid verbis illius. Intelli-
guntur prohibita illa que diuinis verbis contrariantur seu co-
tradiciunt prout tibi dixi exponendo illud verbum. ne addas
etc. Non autem prohibentur illa que diuinis verbis non contra-
dicunt nec contrariantur. alias enim omnia alia essent prohi-
bita que non essent contenta in predicta auctoritate quod
est falsum quia in sacris scripturis multa continentur preter illa
que in predicta auctoritate explicantur. unde in proposito quia
in verbis supradictis non excluditur quum sit in diuinis alia per-
sona preter personam patris et personam filii que ibi exprimuntur.
Et quia perscrutinium scripturarum non solum necessarium
est concedere in diuinis esse patrem et filium sed etiam spiritum sanc-
tum. Ideo hoc asserendo non est addere quicquid verbis diuinis
eis contrariando uel contradicendo sed potius est confiteri ea

que in sacris eloquijs tradunt. ¶ **Saulus.** ¶ **Allego**
michi aliquam auctem si habes per quam necessariū sit conce-
dere quod in diuinis est spiritus alius a patre et filio prout tu
asseris. ¶ **Paulus.** ¶ **Q**uod in diuinis sit spūs sanctus qui
est deus alia persona a persona patris et filij satis habetur ex
aucte psalmiste per me sup allegata. In qua dicit verbo dñi
celi firmati sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorū seu
omnis exercitus eorū. Constat autē quod psalmista loquit in hoc
loco de creacōe mūdi que fuit a solo deo facta nullo interue-
niente adiutorio seu ministro extrinseco hoc enim est vnum
de fundamentis fidei non solum apud nos sed etiam apud
tuos. tuus enim magister Rabimoyse egypcius i suo deu-
tronomio in titulo primo pmi libri capitulo pmo dicit hoc
esse pimum fundamentū omnium fūdametoz mosaice legis
Et hoc est cōe apud tuos ubicūq; de hac materia loquuntur
s. quod deus solus celum creauit et terram et omnia que in eis
sunt nullo exteriori adiutorio coopante. s. alicui creature.
vnde et talmudici tui dicunt quod deus non creauit angelos in
prima die. ne forte crederet quod angeli fuissent coopatores seu
coadiutores in creacōe mundi. s. psalmista in pōicta aucto-
ritate testat quod verbo dei celi facti sunt. vbi enī translatō
tua dicit firmati sunt In hebraica litera dicitur facti sunt.
Et sic sequitur quod deus per verbū suū celos fecit. Similit̃ et
testat quod deus per spiritū oris sui fecit seu creauit omnes vir-
tutes seu exercitus celozū. Ex quo sequit quod deus per spiritū
suū hoc fecit. Cum autē de rōne verbi est quod distinguat a di-
cente seu proferente. Similiter et de rōne spiritus oris ei⁹ ut
distinguat ab inspirante. sequitur quod spūs per quē virtu-
tes celozū facte fuerunt est deus alius ab inspirāte. Et sic in
hac auctoritate trinitas quam pōicamus exprimit que est
vnus deus creator mundi i qua quidē trinitate spiritus est
tercius in ordine trium personaz. Et sic habes quod in asserendo
spū sanctum esse deum alium a patre et filio non fit aliqua
additio que contrariet̃ seu contradicat eloquijs dñis ymo
eis manifeste conformat. ¶ **Saulus.** ¶ **N**um̃s stricte in-
telligis hoc dictum verbo domini. Silr et spiritu oris eius.
Intelligis enī verbum filiter et spiritum ut aliquid existens
in deo et a deo realiter distinctū. cum tamen non sit necessa-
rium sic ista intelligere. per verbum enim dei et spiritū eius

que in hoc loco continentur sufficit intelligere mandatum dei seu
eius preceptum prout ipsemet psalmista in hoc eodem psalmo
declarat dicens in hac propria materia. scilicet. creacionis mundi.
Ipse dixit et facta sunt ipse mandauit et creata sunt. unde
non aliud intelligendum est de hoc quod dicitur verbo domini celi fir-
mati sunt nisi quod creature fuerunt facte per mandatum dei uel
eius imperium seu voluntatem. ¶ **Paulus.** ¶ Circa hoc quod
dicitur verbo domini quod secundum veritatem significat filium dei
non est ad presens insistendum quia iam de hoc quod in diuinis
sit filius supra est ostensum. Sed manifestum est in hoc quod dicitur
et spiritu oris eius intelligitur aliquid intrinsecum deo et ab eo
precedens quod non potest esse nisi deus et a deo procedens. suffe-
cisset enim dicere. et spiritum oris eius omnis exercitus eorum ad
denotandum quod de mandato dei facta fuerunt celi. et huiusmodi. Sed
apponendo spiritum oris eius manifeste ostenditur quod spiritus de quo lo-
quitur est intrinsecus deo et a deo inspirante distinctus. Et
sic intellexerunt Rabini tui istam auctoritatem. ¶ **Saul.** ¶ Vbi
queso inuenisti Rabinos nostros sic exposuisse. ¶ **Paulus.**
¶ Supra in capitulo. v. huius distinctionis allegavi tibi quan-
dam auctoritatem que in glo. magna super gen. que dicitur
beresich Rabba capitulo. xlii. habetur. Vbi sic Rabi Symeon
dicit. sic inspirauit seu sufflauit deus spiritum suum et creatus est
mundus sicut in psalmo dicitur. Spiritu oris eius omnis
virtus eorum hec in glosa predicta. Ex quo patet quod hoc quod
dicitur. Spiritu oris eius intelligendum est per modum inspiratio-
nis seu sufflationis que in rebus creatis a quibus cum loqui-
mur de diuinis necesse est accipere aliquam similitudinem. non nisi
ab extrinseco procedat et sic oportet quod illa res inspirata sit deus
cum nichil est in deo quoniam sit deus. Similiter necesse est quod sit
alius ab inspirante ex necessitate oppositionis relatione. et sic
manifeste consonat expositioni mee. ¶ **Saul.** ¶ Licet
ille Rabi Symeon quem allegas fuit de magnis et antiquis
doctoribus nostris. est tamen vnus singularis cuius dictum
non sufficit ad concludendum in tanta materia. Et ideo si alias
auctoritates habes ad probandum quod spiritus sanctus sit deus allega.

¶ **Distinctionem nunc struam scripturam.**
¶ **Capitulum. xii.** in quo ostenditur quod in diuinis est tertia
persona scilicet spiritus sanctus ex auctoritate ysaie. xl vii
vbi dicitur et nunc dominus misit me et spiritus eius. quibus da

in hebreorum cauillationibus non obstantibus.

Paulus.

Icet verum est q̄ Rabi Symeon ille quē tibi alle-
gauit est tantum vnus doctor tamē dicta sua habent
auctem a ceteris doctoribus tuis inquantū sua expo-
sicio i hoc loco non fuit reprobata seu cōdempnata. nec etiā
legitur contradictā esse ab alijs s; collocata fuit in illo libro
antiquo supra allegato tanq; vera. et non repugnans fidei
et veritati. nichilomin⁹ tamen ex quo aliam vis auctori-
tatem allegabo tibi vnā que tibi debet sufficere quequidē au-
toritas est illi⁹ pphete euangelici ysaie qui de mysterijs fidei
nostre q̄ plurima et magna pphetauit. dicit enī in capitulo
xl viij. sic attendite ad me audite hec. non a p̄ncipio in ab-
sccondito locutus sum ex tempore quo facta fuit ibi eram et
nunc domin⁹ deus misit me et spūs eius. hec ille. Ex qua
auctoritate habes q̄ ille qui a p̄ncipio non in abscondito lo-
cutus fuit. s. ipse deus qui a p̄ncipio cum populū israhelē
ad se applicasset eis dādo legem in monte synay non in ab-
sccondito locutus est sed palam et publice cunctis audientib;
legem dedit ut habetur exo. xx. qui quidē deus in eodē tpe
s. dādonis legis ibi erat. Et quia ipse deus qui locutus est
palam in dācōe legis postea fuit missus i mundū p assump-
cionē carnis ad redimendū genus humanū de qua assump-
cione in distinctōne sequenti deo duce est agendū Ideo dicit.
Et nūc deus misit me et spūs eius. In qua auctoritate ma-
nifeste exprimunt tres persone diuine. de quāz qualibet ne-
cesse est dicere q̄ est deus qui locutus est palam. Exprimitur
enim ibi deus missus qui statim de se ante p̄dixerat. non
a p̄ncipio in abscondito locutus sum tē. Similit̄ exprimē
ibi deus mittens cum dicit domin⁹ misit me. Similit̄ expri-
mitur ibi spūs dei mittēs cum dicit. Et spūs eius. s. misit
me. Deus enim nullo modo intelligi debet missus nisi a deo
Et sic ex ista aucte plane et sane intellecta habet distinctio
trium psonaz in diuinis. quāz eāa persona est spūs sanct⁹
qui est verus de⁹ inquantū dicitur q̄ spūs dei deum mittit. est
tamē distinctus a deo misso de quo dicitur. dñs misit me q̄
intermittentē et missum necessaria est distinctio personalis
Saul. Duo p̄supponis in expositione hui⁹ auctori-
tatis ysaie que non probas nec etiam sunt consona litere

Et ideo ex illa aucte non habes intentū. pmo enim p suppo-
nis q ille de quo dicitur q fuit missus a deo. est verus deus
qui dedit legem genti nostre israhelice. quod non est verum
magistri enī nostri cōiter exponunt illud quod hic dicit. **E**t
nūc dñs misit me de ysaia qui fuit a deo missus ut habetur
ysaie. vi. **V**bi cum dicitur a deo quē mittam aut quis ibit
pnobis Rñdit ysaías. **E**cce ego mitte me. Cui deus dixit
va de et dic populo huic tē. vnde de ista missione in hoc loco
loquitur ppheta. nec valet contra hoc dicere. q iste missus a
deo dicit de se statim supra a tempore quo fuerāt ibi eram qd
intelligitur a tempore dacionis legis in quo tempore ysaías
nondū erat natus ut est manifestū. hoc enim non obstat p
dicte exposiciōi quia ut mōri nostri dicūt sic in mōte synay
moyses rcepit legē a deo. sic eodē tpe et loco omīs pphete fue-
rūt ibi qntū ad aīas et ibi vnusquisqz recepit pphetiā suā.
quam postea quilibet eoz tempore suo prophetauit. **E**t hanc
sententiā tenent omīs magistri nostri antiqui. fere qui hūc
passum exposuerunt. vñ ex hac auctoritate fm hanc veram
suam exposiciōē non scludit nisi esse vnus deus qui ysaia
misit. **S**pūs enim dei. de quo hic dicit q misit ysaia non
est verus deus. sed est spiritus ppheticus creatus quē habuit
ysaías a deo et per quē ysaías prophetauit. vnde si recte hāc
auctoritatē intelligis nichil facit pro te rōe predicta. **S**cdo
psupponis in tua exposiciōe q verus deus fuit missus a deo
per assumptiōē carnis quod non pbas nec probare valebis
Item sunt quedam in litera precedēcia et sequēcia hāc au-
toritatē que nullo modo psonant tue exposiciōi. **S**ed quia
dicta sufficiunt pronūc ad tuam exposiciōē euacuandā **I**deo
illa ad psens omitto. **P**aulus. **E**xposiciō magistrorū
tuorum. in qua dicunt q ysaías est ille de quo hic dicitur.
Nunc dñs misit me tē. est manifeste falsa tanqz fundata ī
fundamēto falso et erroneo. fundatur enim in hoc q anima
ysaie et anime aliorū prophetarū fuerunt in monte synay
tempore dacionis legis anteqz ipsi nascerent et ibidē recepe-
runt prophetas suas prout tu noīe eorum rectas. **E**t verū
est q magistri tui hoc asserūt in predicta exposiciōe. sed hoc
est manifeste falsum. nam fm naturalis rōis dictamen aīa
rationalis tunc incipit esse cum in corpore humano sibi coop-
tato īfunditur. anima enim fm verā suā diffiniciōē a phis

traditam est perfectio corporis phisica organica ut habetur scdo
de anima. Constat autem qd illud quod est perfectio alicuius
corporis non habet esse ante formacoem illius. Et sic patet qd
predictum fundamentum est falsum. Qd autem sit erroneum patet
Nam hoc est contra sacre scripture testimonium. legitur enim
zacharie. xij. Ego dominus formans spiritum hois in medio
eius quod verbum exponit a Rabbi cabadia et a Rabbi
qumbi conformiter ad predictam diffinitionem anime. dicunt
enim qd per hoc quod dicitur formans spiritum hois in medio eius
Intelligitur qd creator creat animam cum perfectione figure cor-
poris humani. Et est cõis expositio predicti verbi. hoc etiam
sonat huic quod dicitur gen. ij. formavit igitur deus hominem
de limo terre et inspiravit in faciem eius spiraculum vite et factus
est homo in animam viventem. Ex quo patet qd anima creatur et
infunditur in corpore humano formato. Et sic patet qd nullo
modo de ysaia potest intelligi illud quod dicitur a tempore quo
fuerant ibi eram. quod intelligitur a tempore dacionis legis
sive omnes. nec etiam quod ibi legitur immediate ante. s.
non a principio in abscondito locutus sum. potest de ysaia
intelligi. nec de aliquo homine puro nisi solum de deo legis dato-
re. Doctores enim tui in libro qui dicitur mequilea. exo. xix
venerunt in desertum synay et castrametati sunt in deserto ex-
presse dicunt qd hoc quod dicitur per ysaia non a principio
in abscondito locutus sum. Intelligitur de dacione legis que
publice fuit data. et est sententia cõis omnium expositorum tuorum
Ex quo sequitur manifeste qd illud quod immediate in eodem
textu dicitur. s. nunc deus misit me et spiritus eius. Intelligatur
de illo qui non a principio in abscondito locutus est tibi. quod
non nisi de deo vero intelligi potest. Ad hoc autem quod dicas
me presupponere quod non probabo. s. qd verus deus missus est
per assumptionem carnis tibi. Verum dicas qd hoc tibi non pro-
bavi usque nunc. s. hoc per dei gratiam probaturus sum in sequenti
distinctione. ubi de divinitate christi est agendum. Ad tertium
quod dicas qd sunt quedam in predicta auctoritate precedencia et se-
quencia que nullo modo consonant mee expositioni exprime
illa. et deo duce sufficienter respondebo tibi. ¶ **Saulus.**
¶ Antequam de aliis precedentibus et sequentibus contra te obi-
ciam volo tibi ostendere qd hec verba que allegas sive te exposita
faciunt manifeste contra te. vis enim ex istis verbis. s. nunc

domin⁹ deus misit me. et spiritus eius inferre q̄ in diuinis
sunt tres persone distincte. s. deus mittens ⁊ spirit⁹ sanctus
mitens et filius dei missus. Si bene attendis ex hijs verbis
sequeretur q̄ sunt quatuor persone in diuinis quod ut credo
tu etiam non admitteres. primū assumptū patet. Nam in
predictis verbis. p̄mo nominatur deus. Non enim dicit. et
nūc deus misit. s. et nunc deus misit me. ecce duo. dicit etiam
q̄ ille missus est deus. et sic sunt tres persone. dicit etiam q̄
in hoc quod sequit̄. Et spiritus eius exprimitur alia persona
diuina mittens quam etiam asseris deum mittentē. ⁊ sic fin
te sunt quatuor persone diuine quod tu ut credo nullo modo
admitteres. **Paulus.** **¶** Dixi tibi q̄ cum de hoc mister
rio scēe trinitatis ageretur oporteret diligētē scrutari sacra
eloquia non autem superficetē. unde in proposito debes at
tendē formam in qua illa duo nomina ponunt̄. s. illa pro
quibus in trāslacione nostra habetur dñs deus. primū enim
nomen quod ponitur ibi est adonay scriptū cum hijs literis
a. d. n. y. Cui⁹ quidem nominis propria significatio est dñs
deus. Scdm nomen quod ibi ponitur est nomen dñi tetrā
gramaton quod est nomen dei propriū et incōicabile crea
turis quod quidē nomen scribitur cum alijs literis a predi
ctis. s. y. h. n. h. unde si pprie transferantur hec nomina fm
veritatē hebraice lingue diceret̄ sic. Et nunc dominus meus
. y. h. n. h. y. h. misit me. et illa duo nomia quoz vnum est
propriū diuinum. et aliud est nomen adiectiuū nullo modo
signēt duo supposita sed tantū vnū sicut cum dicitur domin⁹
meus rex et hui⁹i non signēt duo supposita sed vnum tantū
Et ideo ratio tua non facit contra me. Ex illis enim duo
bus noib⁹ p̄mis habemus vnū suppositum. s. personā pa
tris. In hoc quod dicitur dñs deus In hoc quod dicit̄ misit
me habemus scdm suppositum. s. personā filij missi. In hoc
quod dicitur. Et spiritu oris eius habemus. Tercū supposi
tum. s. personā spiritus sancti. unde in hac auctoritate nō
solum tres persone diuine exprimunt̄ distincte. sed etiā ordo
earum ostenditur. Et ideo si habes alias obiectiones l̄rales
contra meam expōsitionēz propone eas ut videamus cui⁹
valoris sint. **Distinctiones. R. 2. r.**

¶ Capitulum. xlii. In quo exponit̄ auctoritas ysaie sup
dicta extēse ut ex illa sane intellecta probetur intentum

supradictum.

¶ Saulus.

S bene scrutentur precedencia et sequencia hanc aucto-
ritatem quam allegas manifeste patet qd propheta
non loquitur hic de messia seu xpo venturo. sz de Cyro
qui populū israhel redemit de babilonica captiuitate. legif
enim statim ante predicta verba que allegas. dominus dilex-
it eum et faciet voluntatem suā in babilonē et brachium suū
in Caldeis. Ego locutus sum. et vocauī eum adduxi eum
et directa est via eius. Que quidem verba fm omnes expo-
sitores tam catholicos qz hebreos exponitur de Cyro quē de-
dixit ad faciendum voluntatem suam in babilonem edu-
cēdo populū suū de illa captiuitate ad quod vocatus fuit
a deo ut habetur ysa. xlv. capitulo et prosperatus est in via
sua ut habetur Esdre primo. Et sequit statim. Accedite ad
me etc. que est auctoritas per te allegata. post autem dictam
auctoritatem cum quibusdam que sequuntur ad illam p-
nentibus sequitur in litera Egre dimini de babilone. fugite
a caldeis in voce exultacōis annūciāte. auditum facite hec.
offerte illud usqz ad extremū terre et dicate redemit dominus
populū suū Jacob. quequidem verba ab omnibus expri-
munt ad lram de redempcōe a babilonica captiuitate. non
autem de redempcōe per messiam expectata. unde in con-
sonū est veritati lre qd auctoritas tua que inter precedencia
et sequencia ponitur exponatur de messia et redempcōe sua
prout tu intendis sed magis conuenienter exponenda est de
eadē redempcōe babilonica ad quam annūciandā ysaías
ibidem dicitur missus a deo cum dicitur dominus misit me
Quequidem annūciacō fiebat a propheta per spiritum pro-
pheticum dei. ex quo dicit. et spiritus eius. Et sic patz qd hec
exposicio est magis consona litere. cum conuenientius con-
tinuatur cum precedentibus et sequentibus modo predicto
qz exposicio tua. **¶ Paulus.** **¶** Vt veritas exposiciōis
mee magis elucescat. volo tibi exponere predictam aucto-
ritatem per me allegatam cum precedentibus et sequentibus
seriose ad literam. Ad cuius declaracionem premittendū est
qd in sacris eloquijs presertim pphetias sepe fit transitus seu
translacio de vna materia ad aliam sibi similem et specialitē
cum vna sit figura alterius uel habeat cum ea aliquam cor-
respondenciā sicut membra ad caput et e contra. vñ ysaie

xiiij. cum propheta loqueretur de principe babilonis qui in
tyrannica et superba potestate ⁊ casu horribili quodam mo-
do assimilatur luifero primo angelo de celo cadenti in tantū
q̃ censendus erat membrum eius et ipsius figura. Idcirco
in eodem contextu propheta de vno trāsit ad alium ut patz
in capitulo supradicto. vnde in proposito ysaias prophetan-
do de redemptione populi israhelici a captiuitate babiloni-
ca per Cyrum ab ipso deo ad hoc vocatum transit ad prophe-
tandum de alia redemptione longe digniori et remotiori in
tempore que tūc fienda erat per messiam seu xpm. quequidez
due redemptiones. licz in hoc conueniebant q̃ vtraqz fienda
erat per dei potenciam que hostes populi sui opprimebat. Sic
per dei misericordiam qua populo suo miserabatur propter
que trāsit propheta de vna ad aliam. In multis tamen hęc
redemptiones inter se differebant et specialiter in hoc scilicet
q̃ redemptio babilonica facta fuit virtute diuina p̃ Cyrum
suum ministrum absqz miraculorum operatione. s; mundo
suo cursu naturali incedente. Redemptio vero secunda que p̃
xpm erat fienda cum miraculis a deo super naturalit̃ factis
implenda erat per totum. Quibus premisis litera sic videt̃
exponenda ab illo loco in quo dic̃. audi me Jacob rē. Ibi
enim est quedam distinctio capitularis in hebreo ubi pphē-
ta locuturus de predictis duabus redemptionibus que in a-
liquo conueniunt et tamen in multo magis differunt pre-
mitit. audi me Jacob rē. ut ad attendōz exātet audiētes.
Et sequit̃ Ego ipse. vbi in hebreo legitur ego sum. ad deno-
tandum q̃ ipsius dei esse seu essēcia per se consistit et nullo
modo ab alio dependet. Et sequitur. Ego primus et ego no-
uissimus. ad denotandum ipsius eternitatē que omniē dura-
tionem temporis excedit. Et sequit̃. manus quoqz mea fun-
dauit terram. et dextera mea mensa est celos. ad ostendendū
q̃ mundus est creatus ab ipso deo et a nullo alio. et mundi
partes adinuicem ab ipso deo sunt proportionate. Et sequit̃.
Ego vocabo eos. In hebreo habetur ego voco eos et stabunt
simul ad denotandum q̃ gubernatio mundi creati per ipsum
deum est a b ipso deo creatore suo. Que quidem omnia supra
dicta propheta p̃mittit ad hoc ut ostendat q̃ liberatio populi
dei a babilonica captiuitate de qua statim erat locutur⁹ fu-
tura erat s̃m diuinam ordinacionem qua ipse deus creauit

mundum et eum gubernat nullo inueniente miraculo sup-
naturaliter facto. **Q**uod autem ista liberatio sit a deo preordina-
ta probat seu persuadet per hoc quod deus liberationem per Cyrum
futuram ante per prophetam predixit. et nullus alius. **E**x
quo patet quod sic illa liberatio in sola dei prescientia existeret.
sic in sola eius potentia. unde subdit. **C**ongregamini omnes
vos. id est gentes omnes que diuersis ydolorum cultibus subia-
cebant. **E**t sequitur. audite quis de eis annuntiavit hec quasi
diceret hoc nullus annuntiavit antequam fieret nisi solus deus
a cuius potentia et ordinatione factum fuit. **E**t sequitur. do-
minus enim dilexit eum. id est. Cyrum quem ad dignitatem mo-
narchicam promouit ut populum suum liberaret a captiuitate
caldaica. unde sequitur faceret voluntatem suam scilicet dei
in babilonia puniendo caldeos et iudeos inde liberando. **E**t
sequitur. **E**go locutus sum et vocavi eum et adduxi eum et
directa est via eius. **A**d ostendendum quod tota prosperitas Cyri
fuit a deo preuisa et intenta ut liberationem populi per ipsum
iuxta diuinam ordinationem impleret. et hoc contra ydola-
tras qui huiusmodi prosperitatem attribuebant ydolis suis. unde
dicitur supra eodem capitulo antequam venirent indicavi tibi ne
forte diceres ydola mea fecerunt hec et sculpalia mea et con-
flatilia mandauerunt ista que audisti. **E**t sequitur. accedite
ad me etc. **C**irca quod attendendum est quod postquam propheta an-
nuntiavit liberationem populi a Caldeis per Cyrum diuina
virtute fiendam sine miraculorum operatione. nunc ab ea
transit ad liberationem que tunc futura erat per christum veram
deum et hominem. que quidem liberatio. id est. secunda facta fuit per
ipsum deum redemptorem per maxima miracula a deo facta
supernaturaliter. **E**t ideo sic ysaias locuturus de prima redemptione
que non supra cursum naturaliter facta est. premisit magna-
lia que deus fecit in mundi creatione et gubernatione que non
supernaturaliter sed cursu naturali per potentiam dei infini-
tam facta fuerunt. **S**ic propheta locuturus de secunda redemp-
tione que per miracula supernaturaliter effecta est premisit
de illis que a deo supernaturaliter facta fuerunt. et specialiter
circa gubernationem populi quorum miraculorum numero
fuit datio legis in synay in qua deus est locutus tante mul-
titudini publice et palam quod in maximum reputatur mi-
raculum. unde deutro. iij. de hac materia sic legitur. **I**ntroga

de diebus antiquis qui fuerunt ante te ex die quo creauit deus hominem super terram a summo celi usque ad summum eius. si facta est aliquando huiusmodi res. aut unquam cognitum est ut audiret populus vocem dei loquentis de medio ignis sicut tu audisti. **Et** de hoc dicit propheta. accedite ad me et audite hec quasi dicet ea que locuturus sum. maxima et a deo supernaturaliter facta sunt. unde requirunt maiorem attentionem sicut illa que homo audit a propinquo attentius intelligit. **N**on a principio in abscondito locutus sum. quod contra ex ponitur tam a doctoribus nostris quam tuis de datione legis in monte synay. In qua totus populus audiebat vocem domini loquentis ut habetur exodi. xx. **Et** dicitur hec datio legis fieri a principio quia in illa incepit populus israeliticus deo applicari in peculiarem populum. recipiendo obedienter mandata sua ut habetur exodi. xix. **Q**ue quidem verba non possunt verificari de ysaia. nec de aliquo puro homine sed de ipso deo qui legem dedit. et sic intelligunt etiam doctores tui. **E**t sequitur ex tempore antequam fierent ibi etiam. ubi in hebreo habetur a tempore quo fiebat. ergo ibi quod intelligitur de ipso deo qui loquendo populo modo predicto ibi erat quod non potest intelligi de ysaia qui nondum erat natus nec anima eius creata ut iam ostensum est. **E**t sequitur in eodem contextu et versu nulla differentia interposita. **E**t nunc misit me dominus et spiritus eius. quod non potest intelligi plane. nisi de quo continue et immediate propheta loquitur scilicet de deo. **E**t sic habetur quod deus qui legem dedit in synay loquendo populo non in abscondito postea missus est a deo et spiritu eius quod erat intentum. **E**t ut magis ostendat propheta quod verba predicta sunt verba dei a deo missi. immediate subdit. hec dicit dominus redemptor tuus scilicet deus ille qui missus est a deo et spiritu eius ad tuam redemptionem et sanctificationem. **D**e quo dicit sanctus israel ego dominus deus tuus docens te utilia. quod intelligitur sic. **N**am redemptor non solum dedit precepta que sunt necessaria ad consequendam beatitudinem sed etiam consilia que ad hoc non sunt necessaria. sed tamen utilia in quantum per ea melius et expedius homo possit consequi predictam beatitudinem gubernans te. In hebreo habetur ducens te in via qua ambules. quia gesta ipsius redemptoris ducatum prestant homini ad hoc ut in hac vita que via

est dirigatur ad terminū beatitudinis. **E**t sequitur vnam
attendisses mandata mea. et facta fuisset sicut flumen pax
tua. quod potest intelligi dupliciter. vno modo rferendo hec
verba ad hoc quod dixerat statim ante docens te valia quasi
diceret. **E**t si docui te utilia scilicet consilia que non important
necessitatem sed utilitatem in consequendo expediens beati
tudinem. **V**nam tamē attendisses mandata mea scilicet
precepta que necessitate importāt quia hoc suffeasset tibi ad
salutem per quam pax perhennis habetur atq; perpetua de
qua dicit facta fuisset sic flumen pax tua. **A**lio modo possūt
exponi predicta verba scilicet vnam attendisses mandata
mea referendo ea specialius ad phariseos quibus xp̄us dedit
duo mandata que si seruassent habuissent pacem temporale
et etiam spirituale. **X**p̄us enim interrogatus a phariseis
seu herodianis si licet tributum dare cesari. **R**espondit nō
consulendo sed potius precipiendo que sūt cesaris dare cesari
que sunt dei. dare deo. **Q**ue quidem mandata non seruauerunt
sed utrūq; transgressi sunt. **R**ebellarunt enim Rōno
imperio. et sic non dederunt que erant Cesaris Cesari per qđ
amiserunt pacem t̄pale quia venerunt Rōni et destruxerūt
locum et gentem ut patet in historijs Iosephi de destructōe
iherusalē et populi Iudaia per Titum et vespasionū. **F**ue
runt etiam transgressi. Scđm mandatum scilicet que sūt da
te deo recedendo a xp̄o tam in credendis q̄ in agendis. et
sic amiserunt pacem internam. et etiam supernam. vnde de
prima pace subdit facta fuisset sicut flumen pax tua. quia
pax temporalis est transitoria sicut flumen. **D**e scđa autem
dicit. **E**t iusticia tua sicut gurgites maris. **I**usticia enī que
est per fidem xp̄i. est iusticia superhabundans sicut gurgites
maris. et etiam perpetua sicut gurgites maris non deficiūt
Habes igitur ex predictis expositionem literalem p̄dicte au
toritatis quam tibi allegavi scilicet dominus misit me etc.
In qua trinitas in dominis exprimitur cum expressiōe ter
ce persone scilicet spiritus sancti. que quidem expositio con
sona est precedentibus et sequentibus ut dictū est. **S**aul.
Audio expositionem tuam circa predictam autoritatē
ysaie. **S**ed video q̄ expositio facit contra te. dīas enim q̄ lex
nr̄a que data fuit ī synay fuit data a filio dei quem tu deū
vocas. vnde dīas q̄ de illo solo verificatur. non a principio

in abscondito locutus sum. Ex quo sequitur qd nō fuit illa
lex data a tota trinitate quam tu asseris in diuinis esse. et
per consequens non fuit data a deo qui creauit celum et ter-
ram et qui eduxit israhel de egipto. Non enim dubito
te concedere qd tota trinitas creauit mundum et eduxit isra-
hel de egipto. Et sic si bene consideras tua expositio tibi ipsi
cōtradicit. ¶ **Paulus.** ¶ Indubie concedo tibi qd san-
cta trinitas que est vnus deus creauit mundum. Similiter
et eduxit israhel de egipto. et etiam legem dedit moysi. Nā
fm veram fidem catholicam opera sancte trinitatis indiu-
isa sunt ab extra. distinctio enim personarum i diuinis solū
est fm relaciones originis que ab intra tantumodo sūt cum
hoc tamen sit qd in sacra scriptura aliqua opa diuina apro-
priantur certis personis sicut illa que pertinent ad potendā
apropriantē patri. et illa que ad sapiēciā apropiantē filio
Similiter que ad bonitatem apropiantē spiritui sancto. Et
quia dādo legis pertinet ad sapiēciā ideo apropiat filio.
Non intelligendo qd sit propriū filij sic qd non sit commune
toti trinitati. differēcia enim est in hac materia inter apro-
priationē et proprium sed de istis ad presens non est curan-
dum circa te. donec aliqualiter sis illuminatus in fide. 27

¶ **Distinctiones Nonc 27**
¶ **Capitulum. xv.** In quo ostenditur per aliquas autorita-
tes qd spiritus sanctus est deus contra hebreos qui spiritum
sanctum in scripturis contentum dicūt esse creaturam. Et
specialiter exponitur ibi illud verbum gen. primo. Spiritus
domini ferebatur super aquas. ¶ **Saul.** ¶

Adhuc non plene probas michi qd spiritus sanctus
sit deus. Nos enim bene credimus spiritum sanctum
esse aliquid a deo creatum quod est quid sanctissimum
de quo psalmista spiritum sanctū tuum nec auferas a me.
qui quidem spiritus sanctus loquit in prophetis. Iuxta illud
17. Re. iij. capitulo. Spūs dī locutus est in me s; qd iste spūs
sanctus sit verus deus mīme credimus. nec autoritates per
te allegate hoc plene ostendunt. ¶ **Paulus.** ¶ Ex quo
spiritum sanctū credis esse quem etiam credis fuisse locutū
in prophetis. put autoritates p te allegate hoc plene testan-
tur. ex consequenti debuisses ipsum credere deum verum esse.
uel aliquam substantiam intellectualem seperatam a corpe

Sed non est dicendum qd sit aliqua substantia intellectualis
creata sepaata a corpore quia sic esset aliquis angelus. uel aia
alicui? beati sed sepaata. **S**ed non primum quia nec fm phoz
inquisitionem nec etiam fm testimonia sacrarum scriptura
rum habetur qd sit aliqua substantia intellectualis creata se
perata a corpore nisi solum angeli. **N**ec scdm etiam tu con
cederes. **E**t sic remanet qd spiritus sanctus de quo scriptura
loquitur sit deus prout auctoritates pdicte per me allegare
satis ostendunt. **S**ed ad maiorem habundantia adhuc osten
dam tibi auctoritates i quibus concedere coheris qd spiritus
sanctus est deus per quas auctoritates plene ad literam spiri
tui sancto attribuitur illud quod solius dei est. manifestum
est enim apud doctores nostros et etiam tuos qd solius dei est
esse ubiqz per essentiam presentiam et potentiam. **N**am hoc
pertinet ad infinitatem essence et potencie diuine que nulli
creature competit cum quelibet creatura sit finita psalmista
enim esse ubiqz attribuit spiriui dei qui est spiritus sanctus
Vnde in psalmo qui incipit. domine probasti me dicat quo
ibo a spiritu tuo. et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in
celum tu illic es etc. **E**x quo patet qd spiritus dei est ubiqz tan
qz ipse deus. **S**imiliter. Job. xxxiiij. legitur. Spiritus dei fecit
me et spiraculum omnipotentis uiuificauit me. **C**onstat autem
qd facere hominem et uiuificare eum solius dei est. doctores etiam
tui antiqui de spiritu sancto qnqz loquentes ei attribunt ea
que ad solum deum pertinent. **¶ Saul.** **¶ A**llega illos
doctores nostros hoc dicentes. **¶ Paulus.** **¶ I**n illo libro
qui dicitur beresich rabba que est glo. magna super gen. sup
illud uerbum spūs domini ferebatur super aquas queritur
quid est ille spūs domini de quo dicitur. **E**t spūs dei ferebat
super aquas. **E**t respondetur hic est spiritus messie de quo i
ysaia legitur et requiescet super eum spūs domini. **S**piritus
sapientie etc. ysaie. xj. hec in glo. pdicta tā maiori qz immo
Item in predicta glosa gen. xlij. legitur Rabbi Symeon
dicit. Quid est illud quod legitur in psalmo. Spūs oris eius
omnis uirtus eorum. hoc est inspirauit deus sanctus et be
nedictus spūs oris sui et creatus est mundus. **E**x quibus et
multis similibus patet propositum. **¶ Saulus.** **¶ I**lla
glosa quam allegas super illud uerbum. spūs domini fere
bat super aquas modicum facit pro te. possum enim responde

q̄ spūs messie est anima eius. Sepe enim i scripturis anima
humana dicitur spiritus. vnde zacharie. xij. Ego dominus
formās spiritum hominis in medio eius quod intelligitur
de anima. Constat autem q̄ etiam s̄m te aīa xpī seu messie
non est deus. nec etiam illud quod dicitur spūs domini fere-
batur super aquas intelligendum est de ipso deo. tum quia cū
deus sit omnino immobilis non potest verificari de ipso q̄ fe-
rebatur quia hoc importat motum. tum quia si per hoc quod
dicitur hic spiritus dei intelligatur ipse deus quem dīas esse
terciā personam in diuinis. inconueniens esset q̄ in creatōe
mundi fieret mēdo de spirītu sancto quem dīas esse terciā
personam. et non de filio dei quem dīas esse scđam. Ad au-
toritatē scđam quā allegas ipsius Rabbi Symeō nichil
aliud occurrit dicendum nisi illud quod supra contra eam
dixi ad quam per te fuit responsum. ¶ **Paulus.** ¶ Con-
cedo tibi q̄ anima xpī nō est deus s̄ est anima humana que
creata fuit in eodem instanti quo in fusa fuit in corpore criti-
humano. sicut dictum est et ostensum supra de alijs aīabus
humanis. et non antea et iō de ipsa nō potest dici q̄ ferebat̄
sup aquas in exordio creatōis mūdi cum protunc nondū
fuisset inesse producta. Ad aliud vero quod obiās dicens q̄
hoc dictum ferebatur. non potest dici de deo ad quem nullo
modo pertinet moueri. possem tamen tibi rēdere. vno modo
q̄ licet verum est q̄ deus sit omnino immobilis tamen sepe in
scripturis de deo dicuntur aliqua verba quorū propria sigifi-
cata non possunt esse sine motu. ut cum dicit̄. descendit deus
super montē synay **Exodi. viij.** Et in psalmo ascendit deus
in iubilatione. et in multis alijs. Que quidem verba salicet
ascendere et descendere cum de deo dicuntur non proprie sed
methaphorice dicta intelliguntur. vnde et in proposito cum
dicitur. Spiritus dei ferebatur non debet intelligi q̄ ferebat̄
p̄motū locale sed methaphorice. s. q̄ spūs dei. i. spūs sanctus
cui bonitas et amor ap̄priae affidebatur ad perficiendam
perfectionem aquarum. i. omnium eandem productorum.
aque enim iuxta seriem litere illius capituli. omnia eandem cor-
poralia in p̄ordio producta continebant. Et licet predicto-
rum verborum sententiā hoc modo possit haberi. tamen aliter
et magis proprie iuxta veritatem hebraicam exponi possunt.
Circa qđ attendendum q̄ vbi nostra translatio dicit. Spūs

domini ferebat. In hebreo habetur quedam dictio que sonat
meraphephet quod in lingua nostra idem significat quod in
cubare in similitudinem volucris oua suo calore animantis.
Idem enī verbū ponit deuteronomin penult. ubi dicit. Sicut
aquila puocat ad volandū pullos suos et sup̄ eos volitans.
Ibi in hebreo habet sup̄ eos isrl̄. i. incubas. vñ in apposito q̄a
spūs sanct⁹ viuificator oīm a pñapio dicit. de quo i psalmo
Emitte spm̄ tuū et creabunt. **I**oharco in rex exordio sic deo
pñi attribuit pñucao rex de nō esse ad esse p creacōz. sic spūi
sc̄to attribuit viuificacō rex. quequidē viuificacō p̄t̄ intelligi
fm̄ motū pñi mobilis. **N**ā mot⁹ fm̄ plm̄. iij. phicoz est
vita rex nāaliū. **M**ot⁹ aut̄ pñi mobilis est pñ⁹ et p̄apu⁹
a quo oīs mot⁹ regulant̄ et mesurant̄ tanq̄ a p̄ma oīm
motuū mēsurā quicquidē mot⁹ rex nāaliū viuificati⁹ est a
deo tanq̄ a p̄mo mouēte pñ⁹ creatus. vñ in p̄mordio crea
cōis rex nāaliū de hoc p̄mo motu tanq̄ de vita rex nāali
um fit mencō atēbuendo ipm̄ motū deo in p̄sona spūs sc̄ti
cui appropriatū est viuificare ut dēt̄m est. **E**t ex ista exposicōe
tolliē quedā admiracō que aīn non modicū pulsat q̄modo
s. i. mē p̄mo creati fit mencō de tpe cū dicit̄ factū est vespere
et mane dies vn⁹ et de motu nulla vidē fieri mencō. **M**ot⁹
aut̄ est p̄or tpe nāaliē. **Q**uequidē admiracō tolliē p̄ p̄dictā
exposicōz. **N**am fm̄ eam p̄us fit mēdo de motu q̄ de tpe ut
dictū est. **N**o scdm̄ uo quod obias cont̄ exposicōz sup̄ illud
v̄bū. spūs dñi ferebat dices q̄ mēconuēiēs esset dicē q̄ i crea
cōe mūdi fieret mēdo de spū sc̄to qui est t̄ta p̄sona i oīs et
non de p̄re qui est p̄ma p̄sona nec de filio qui est sc̄da p̄sona.
No hoc ubi rñdeo q̄ vez dias i hoc. s. q̄ mēconuēiēs esset dicē
q̄ in creacōe mūdi que est pñ⁹ et pñapalis effect⁹ dñitatis
nō fieret sufficiēs mēdo t̄cta ul' exp̄ssa de distinctōe dñaz
p̄sonaz. **S**i si recte scrutat⁹ fūis sensū p̄dictoz v̄boz. s. i. pñ
apio creauit de⁹ tē usq̄ ibi spūs dñi ferebat sup̄ aquas. inez
nies q̄ fit mēdo sufficiēs de trib⁹ p̄sonis oīs ipas inuendo.
saltē sacras scriptas recte et diligētē scrutātū. ad cui⁹ dēclara
cōz p̄supponē debes q̄ fm̄ v̄itatē fidēi nō solū nr̄e s; etiā tne
de⁹ est cā oīm rex creataz p̄ suū intellectū et volūtātē sic ar
tifex est cā artificatoz inuentoz p̄ ipm̄ dicit enī scripta. **O**ia
quecūq̄ voluit de⁹ fecit. velle aut̄ p̄supponit cognoscē. **C**ōstat
aut̄ q̄ artifex p̄ artem quā habz in suo intellectu s̄ceptā. et p̄r

amore sue voluntatis relatu seu applicatu ad suu op^{us} pducen
du opat. Ex quo vlt^{imo} considerandu est q^{uod} de^{us} p^{ro} opat^{us} est omⁿi
creaturam p^{er} suu verbu seu sapia^m s^{ec}pta quod est fili^{us} et p^{er} suu
amore quod est sp^{iritu}s sc^{ilicet}s. Ita t^{amen} q^{uod} n^{on} intelligat^{ur} q^{uod} creare sit
p^{ro}p^{ri}um alicui^{us} p^{er}sone d^{omi}ne t^{amen} o^mia eni op^{er}a t^{er}nitatis ab extra s^{un}t
indivisa ut sup^{ra}dictu est. S^{ed} sic itelligendo q^{uod} causalitas crea
dois attribuit^{ur} p^{er}sone p^{at}ris p^{er} modu efficietis. et p^{er}sone filij at
tribuit^{ur} p^{er} modu cause ex^{em}plar^{is}. Sp^{iritu}i sc^{ilicet}o uo hui^{us}modi causali
tas attribuit^{ur} p^{er} modu amoris seu affect^{us} ad res c^{on}atas p^{ro}du
cendas. Et i^{tem} sacra sc^{ri}pta recte inuit p^{er}sona p^{at}ris cui causali
tas creac^{on}is attribuit^{ur} p^{er} modu efficietis. Cu^m dicit^{ur} creavit de^{us}
celu et terra. Inuit etia p^{er}sona filij cui calitas creac^{on}is at
tribuit^{ur} p^{er} modu ex^{em}plar^{is}. cu^m dicit^{ur} In p^{ri}ncipio q^{uod} id^{em} est ac
si dicat in v^{er}bo seu i sapia p^{ut} alibi in sacra sc^{ri}pta iueni^{re}
Et etia quida de magnis doctorib^{us} tuis hoc sentiu^{nt}. Inuit
etia sacra sc^{ri}pta p^{er}sona sp^{iritu}s sc^{ilicet}i cui attribuit^{ur} calitas creacio
nis p^{er} modu amoris seu voluntatis p^{er} hoc quod dicit^{ur} sp^{iritu}s d^{omi}ni
ferebat sup^{er} aquas ut sup^{ra} expositu est. Ex q^{uod} recte considerat^{ur}
re^{sp}icies q^{uod} sup^{er} p^{ro}cessioes p^{er}sonar^{um} in d^{omi}nis ro^{les} p^{ro}ductiois reru
creaturar^{um} aliq^{uod} addit inquantu. s^{cilicet} includit ess^{en}tialia attributa
d^{omi}ni. s^{cilicet} potenda que ap^{ro}pria^{ta} s^{un}t p^{at}ri. Scienda que ap^{ro}pria^{ta} s^{un}t
filio. Et voluntatem que ap^{ro}pria^{ta} s^{un}t sp^{iritu}i sc^{ilicet}o ut per doctores
nostros ista plenius eludam^{us}. *Dispositio Nonc.*

*Capitulum. xvj. in quo ostendit^{ur} q^{uod} per hoc quod dicit^{ur} In
p^{ri}ncipio creavit deus intelligendum est in sapia a deo s^{ec}pta
p^{er} qu^{od} i mandu deus creavit.* *Saul.*

Ostende m^{ihi} v^{er}u habes ex sacra sc^{ri}pta ul^{ter} a doctoribus
n^{ost}ris q^{uod} in hoc q^{uod} dicit^{ur} In p^{ri}ncipio creavit de^{us}. itelligat^{ur}
in filio ul^{ter} v^{er}bo seu i sapia a deo s^{ec}pta. mirabile eni
est i oculis meis si hoc posses rep^{re}ire. *Paul.* Hoc quod
queris habes exp^{re}ss^{um} in glo. Rabbi moy^{ses} Gerunden^{sis} qui in
cet^{er}os expositores tuos dicit^{ur} In^{te} uos mag^{is} esse erudit^{os} i se
cretis d^{omi}ne legis. Quicquid^{em} Rabi moy^{ses} sup^{er} illud v^{er}bu. In
p^{ri}ncipio creavit de^{us} celu. disciplo seu auditori suo sic loquit^{ur}
Si vis itellig^{ere} secretu hui^{us} dictionis bereshich. s^{cilicet} in p^{ri}ncipio
cognosces. q^{uod} s^{ec}un^{da}m via^m veritatis sc^{ri}pta loqu^{er}es de i^{er}ioribus
inuit i sublimibus. dictio eni bereshich. i. In p^{ri}ncipio inuit i
sapia q^{uod} est p^{ri}ncipi^{um} p^{ri}ncipio^{rum}. Et i^{tem} m^{et}ra^{ns}lacio iherosolimi
tana i loco vbi dicit^{ur} bereshich seu in p^{ri}ncipio habet^{ur} i sapie^{nt}ia.

hec ille. ex qua auēte habes itentā meū sup̄dictū. ¶ **Saul.**
¶ **Adhuc** ex illa glo. Rabi moy. nō habet q̄ illa sapiā q̄
figificat cum dicit beresich seu In p̄ncipio sit a deo s̄cepta sic
ut distinguat realit̄ ab ip̄o deo sapiēte. hoc enī requirit̄ ad
hoc q̄ talis sapiā dicat̄ verbū s̄ceptū seu fili⁹ genit⁹ put tu
oīdē p̄sumis. ¶ **Paul.** ¶ **Ille** sapiētissim⁹ Salomon vo:
lens de sapiā a deo genita aliq̄ loqui ad exatandū audiētū
de tāta re attentōez in p̄sona ip̄si⁹ sapie sic p̄mittit in. viij.
p̄u. **Audite** quia de reb⁹ magnis locutura sū. q. d. ista que
dictura sū maxia sūt et auditu digna. fides enī est ex audi:
tu. doctores enī tui cū loquunt̄ de aliq̄ re que a deo fuit eis ul̄
p̄fibo reuelata sēp s̄sueuerūt dicē hoc habet̄ ex auditu seu ex
ore audit⁹. vñ τ sapiēs p̄p̄e dicebat. **Audite.** q. d. ex auditu
ista hñt̄. nō ex inquisicōe. Et sequit̄ de reb⁹ magnis locut̄a
sū. Et s̄m aliā trāslacōz dicit. audite quia p̄ncipalia loquor.
p̄ncipia enī cui⁹libet scie que sūt p̄ncipalia i ip̄a p̄supponūt̄.
tanq̄ vā extradicōe seu auditu alioris scie ut p̄hs in poster:
riorib⁹ dicit. Et iō p̄ncipia seu p̄ncipalia doct̄ne dīne oportz
q̄ p̄supponant̄ tanq̄ vera et p̄bata ex auditu alioris scie.
quequidē scia est scia dīna. p̄ cui⁹ reuelacōz talia p̄ncipia ha:
beat̄. Cōsequent̄ infra eodē capitulo. Sapiā p̄dicta quib⁹dam
inēpositis q̄ p̄anēt ad s̄mendacōz ip̄i⁹ docz que τ q̄lia sūt hec
p̄ncipalia seu magne res de quib⁹ locut̄a erat sic dicit. Deus
possedit me i resich. i. i inīcio viay suay anteq̄ quidq̄ facēt
a p̄ncipio ab et̄no ordiata sū. et ex antiq̄s anteq̄ terrā fieret
nondū erāt abissi τ ego iā s̄cepta erā nec dū fontes aquay
eruperāt. nec dū montes mole grauī s̄stiterāt añ colles ego
pturiebar adhuc terrā non fecerat et fluia et cardines orbis
t̄re. qñ ip̄parabat celos aderam qñ certa lege τ giro vallabat
abissos t̄c usq̄ ibi. Cū illo erā cuncta s̄ponēs. Ex quib⁹
diligent̄ s̄sideratis habes maifeste q̄ aliq̄ sapiā erat cū deo añ
mūdi s̄stuticōz. quequidē sapiā erat s̄cepta a deo non creata
seu fct̄a τ erat cū deo cūcta s̄ponēs. s. oīa que i p̄mordio rez
fuerūt a deo creata que oīa fere i p̄dicta auēte tangūt̄. Que
quidē sapiā ante mūdi s̄stuticōz erat semp cū deo τ a deo con:
cepta p̄ quā de⁹ fuit cūcta s̄ponēs non p̄t esse n̄ de⁹. alioquin
sē q̄ nō solus de⁹ esset creator mūdi s̄ illa sapiā p̄ quā mun:
dū creauit et sic essēt duo creatores mūdi qd̄ nephas ē apud
te sic et apud nos. ¶ **Saul.** ¶ **Anteq̄** aliq̄ dicā contra

hoc qđ afferis de sapia a dō sceptra volo tibi oñdē qđ trāslator
tu⁹ non vere trāstulit quā dā dictōz in p̄dicta auēte p̄sentā
In qua quidē dictōe magna vis tue rōis asistit. vbi enim
dicit trāslator tu⁹. Cū illo erā cūcta sponēs **I**n veritate he-
braica dī. Cū illo seu apđ illū erā amon. hec aut dictio amō
licet habeat mltas mēpretacōes. in nlla tñ sīgt cūcta spon-
nens. vñ ex vītate lre nō habes ex p̄dicta auēte qđ sapiēcia
illa quā dīas a deo esse sceptra sit cū deo seu apud deū cūcta
sponēs. Et sic dicendū qđ illa sapia de qua sapiēs loquīt nō
est de⁹. quod tñ tu ex hac auēte p̄ncipalit̄ p̄sumebas p̄bare.
Paul⁹. **V**ez dīas qđ ista dictio amon in hebraico mltas
habet mēpretacōes s; doctores tui in hoc loco istā dictionē
mēpretati sūt cōformit̄ ad trāslacōez nram. vñ in glo. super
gāi que dīcūt beresich rabba sup ill⁹ v̄bū. In p̄ncipio creat⁹
de⁹. volentes exponē istā dictōez In p̄ncipio qđ in hebraico
dī in resich s̄cordant istā dictōz r̄sich cū illa alia dictōe oīno
fili que ponit cum p̄dicta auēte p̄i. p me allegata vbi dīcūt
dñs possedit me ī resich. i. in p̄ncipio viay suay In eodem
loco allegāt verbū sup̄dictū. s. erā apud eū amon. Et ibidē
istā dictionē amon mltā mēpretātes finalit̄ sic dīcūt. amon
est artifex. lex enī dei dicebat. Ego fui instrumentū artis dei
scēi ⁊ bñdictū ī via seclī. **R**ex enī carnalis edificās palacia
nō edificat ea nisi habeat exemplaria ⁊ de scriptōes ut sciat
quō factur⁹ est cameras et cubicula seu cellaria. Sic etiam
deus scēs et benedict⁹ respiciēs in lege creauit seclm. vnde et
lex dīcūt beresich. i. in p̄ncipio creauit de⁹. non aut est resich
p̄ncipiū nisi lex ut dictū est p̄i. viij. dñs possedit me resich
.i. p̄ncipium vie sue. hec in glo. Ex qua habes manifeste qđ
amon sīgt artifex seu artificū artis ul artem et hoc manifeste
s̄cordat cū trāslacōe nra que dīcūt cū illo erā cūcta sponēs
p artē enī artifex cūcta sponit hoc etiā explicauerāt p exēp-
lum de rege edificante ut ī sua exposicōe p̄dicta cōtineēt. Et
sic est manifestū qđ hī doctores tuos sapia p̄dicta a deo sceptra
ante mūdi s̄stitucōz est illa p quā mūdū de⁹ creauit sic ar-
tifex p artē suā artificatū p̄ducit. **S**aulus. **V**ez est qđ
sic nri doctores exponūt. s; hanc sapiam dīcūt esse legē dei qđ
debet itelligi de lege mosaica non autē de sapia quā tu dīas
esse deum. **P**aul⁹. **I**n disputacōib; dialecticis seu in
iudicijs cōtendosis. aliē disputancū seu p̄tendancū p̄t acapere

ex dictis sui aduersarij illud quod p se facit relicto alio quod
non facit p se. pferam cu illud relictu sit manifeste falsu. vn
in pposito ex pdicta auete tibi oñdo q fm doctores tuos vez
est q amon i hoc loco sigt artē seu artificiu qd facit p me 7 p
trāslacōe nra. Sz qd vlteri⁹ dicūt q illa ars seu artificiu est
lex. s. mosaica ut tu asseris. hoc est nō solū falsū sz ridiculosū
7 forte absurdū dicē. tū qz lex mosaica nunqz legē esse añqz
fuisset data m mōte synay. nec etiā tpe p̄iarchay. Tū qā
supflūū etiā esset illā esse añ mūdi s̄tuticōz qū null⁹ homo
erat qui eā intelligēt seu obsuaret. De pluuiā enī legē gen
11. non enī pluerat dñs sup terrā eo q nō erat hō qui oparet
terrā. vnde a fili seu a foraozi nullo modo est credendū q lex
fuisset pducta qñ hō nondū erat i mūdo. tū qz si lex illa per
quā dē fecisset mūdū fuisset aliqd ext dē existens. sequerē
q deus min⁹ pfecte pducēt mūdū qz aliqs artifex pducit suū
artificiatū qd est nō solū falsū sz absurdū. ssequēda patet ex
hoc. qz artifex pducit suū artificiatū p artē sibi mēsecā. dē
tiō fm tuā p̄siccōz pduxisset mūdū p artē sibi extēsecā qd
derogat pfectōi creacōis vez a deo facte qz deus fm hoc indi
guisset adiutore exteriori ad creacōnem mūdi. 2^a 11.

Distinctione 11. 2^a 11.

Capitelū. xvij. in quo ponunt quedā obiectōes in deorū
cont̄ vītātē gñacōis quā fides catholica p̄fiteē esse i dñis.
que iudez obiectōes soluūt. in cui⁹ fine declarat q in p̄senti
tractatu vbi solū agit de scrutinio sc̄ptay nō est tractandū
de omnibus difficultatibus que ad hoc mīsterium pertinet.

1^a 11. Saulus.

Expositio tua ēca p̄dictā auctem pū. nullo modo sfo
nat rōi. q enī sapia dīma p quā dē fecit mūdū sit a
deo genita sic ut a deo gñante realit̄ distinguat nullo
modo p̄t a rōe tolerari. gñalit̄ enī ut tu sup̄dixisti in. vij. c.
ea que de deo dicunt̄ non sūt intelligēda fm modū infimay
creafay que sūt corpa sz fm silitudinē creafay que sūt intel
lectuales s̄bz. et sic q gñacō m dñis intelligēda est fm ema
nacōz intelligibilē put v̄bū intelligibile a p̄frente seu a di
cente distinguē. Quequidē emanacō nō transit in exteriorē
materiā sed int̄ manet. adhuc fm istaz tuā declaracōnem
nullo modo dicendū est q in dñis sit gñacō. nec p ssequēs
generans et genitū seu p̄ et filius. In hoīe enī et in angelo

in quibus est aliqua emanatio intelligibilis secundum quam est in eis
intelligens et intellectus. non tamen in homine seu in angelo
dicitur esse generatio sic quod intelligens pater dicatur. et illud quod
intelligitur filius ergo nec in diuinis ratione predictae ema-
nationis intelligendum est esse generationem secundum quam ibi dicatur
esse pater et filius. Item de ratione geniti est ut accipiat esse
a generante. Et sic oportet quod genitum habeat esse receptum. et per
consequens quod non sit per se subsistens. quod repugnat perfectioni
diuine cuius esse est per se subsistens. Ex quibus sequitur quod nullus
genitus esse sit deus. ¶ **Paulus.** ¶ **V**erum est prout tibi dixi
quod generatio in diuinis non est intelligenda secundum similitudinem
generationis reorum temporalium sed secundum similitudinem emanationis intellectualium
rerum. Sed circa hoc attendere debes quod nulla res creata tantum
deo assimilatur quam inter talem rem et deum sit maior dissi-
militudo quam sit ista similitudo accepta a rebus. Juxta illud
ysaie. xl. capitulo. Cui ergo simile fecisti deum terrae. Cuius
ratio est. Nam perfectio diuina est infinita. perfectio autem crea-
ture cuiuscumque finita est. Inter finitum autem et infinitum non
est danda proportio. unde cum ex perfectione alicuius creature
quequidam perfectio finita est. similitudinem accipimus ad di-
uinam perfectionem que est infinita oportet quod semper remaneat
maior dissimilitudo. Ex quo ulterius sequitur quod ex qua cumque
similitudine a rebus creatis in deo accepta oportet amouere
a deo omnes imperfectiones que in huius perfectione rei crea-
te intelliguntur seu includuntur. verbi gratia. dicimus in deo esse
scientiam seu sapientiam quam nullo modo intelligeremus nisi
per aliquam similitudinem sapientie create cum cognitio nostra
a sensibilibus seu a rebus creatis sit accepta. Sed constat quod
sapientia creata angelica seu humana est quoddam accidens in
ipso sapiente quod nullo modo deo competit. cui nullum acci-
dens inesse seu competere potest. quiddam enim est in deo deus est. Et
ideo cum attribuimus deo sapientiam vel dicimus quod in deo est sapientia oportet
quod intelligamus eam esse non eo modo quo in creatis in quibus est
per modum accidentis sed eo modo quo deo competit. scilicet sapientia per se sub-
sistens. unde in proposito licet in diuinis dicamus esse verbum seu sapientiam
que procedit a dicente ad modum siue similitudinem nostri verbi
intelligibilis quod in nobis procedit secundum intelligibile operationem
Non tamen hec similitudo est omnimoda. deficiat enim a perfectione ema-
nationis verbi diuini in multis. Et specialiter in hoc quod verbum in

nobis pcedens s̄m intelligibilē opationē non est eiusdē nate
cum eo a quo pcedit. Et id illud qđ intelligit̄ in nobis seu
a nobis non dicit̄ esse fili⁹ de rōne enī filij est qđ eiusdē nate
cum p̄re. Intelligē aut̄ diuinū est ip̄a s̄ba intelligentis qđ nō
dubito te acedē. vñ verbū in diuinis pcedens pcedit ut sub
sistens eiusdē nate cū illo a quo pcedit quā rōne pprie dicit̄
genitū et fili⁹. vnde in aucte allegata de dīna sapia s̄ptura
ut cū dicit̄ et ego accepta erā. **Silr** et ad p̄tū ut cū dicit̄. Ego
p̄turiebar ī intellectu autē n̄ro vñmur noīe acceptōis s̄m qđ
in n̄ro intellectu inuenit̄ aliqđ de nouo apprehensū non autē
vñm noī filiacoīs cū non sit ibi p̄emptas nate. s̄. intelli
gentis et intellectū. **Ad** scđm uō qđ obias dicens qđ si ī deo esset
aliqđ genitū illud esset receptū tibi rñdeo qđ nō om̄e acceptū
est receptū in aliquo s̄biecto. tota enim s̄ba rei crea te acapit
esse a deo. non tñ habet aliqđ s̄biectū receptū. vñ genit⁹ in
dōmis accepit esse a gñante non tam illud esse est receptū in
aliq̄ materia seu s̄biecto. hoc enī repugnaret s̄sistēcie in di
uinis. vnde fili⁹ in dōmis in quantū pcedit ab alio habet esse
diuinū non qđ aliud ab esse dīno existēs. In ip̄a enī p̄fectōe
dīna s̄met qđ sit et verbum intelligibilē pcedens et p̄ncipiū
vbi si c̄quecūq; ad ei⁹ p̄fectōz p̄nēt. Et attende qđ s̄m inten
tionez hui⁹ tractat⁹ p̄ncipalit̄ intendē debem⁹ arca scrutiniū
script̄az p̄ut in p̄logo dictū fuit. De quo iā arca hoc m̄ste
riū satis habuim⁹. Non aut̄ debem⁹ scrutari maiestātē. Et
id sup̄sedeam⁹ ab argumentacoīb; que in hac materia sunt
seu fieri possūt. de quib; doctores n̄ri multa alta seu p̄funda
tractant tā arca relacōes originis que in diuinis dicuntur
q̄ arca p̄sonales pprietares et notiones et huiōi ad amouen
das quascūq; hereticas impugnacōes que in hys s̄sueuerūt
fieri. De istis enim cum inceperit te summ⁹ illuīator cordiū
lumine fidē aliquālit̄ illuminare poteris ad tui informacōez
vlt̄erius pcedere. Nunc aut̄ ad nostrū scrutiniū. s̄. script̄az
arca alia que restant procedendū est. **27**

**¶ Sequit̄ distinctio deāa
scrutiniū script̄az 27**

Sequitur summa nona disti.

Distinctio decima de scrutinio scripturarum circa
mysterium divinitatis christi. et continet novem capitula.
¶ In primo capitulo ponitur quod ex hoc quod fides
catholica proficit christum esse verum deum et verum
hominem non derogat divine perfectioni. **27**

¶ In secundo capitulo ostenditur per auctoritatem psalmiste in psalmo.
Quare fremuerunt gentes etc. quod christus est deus et homo. **28**

¶ In capitulo tercio ostenditur idem per auctoritatem psalmiste
in psalmo. Deus iudicium tuum regi da etc. **29**

¶ In quarto capitulo ostenditur idem per auctoritatem psalmi-
ste in psalmo. Eructavit. **30**

¶ In v. capitulo ostenditur idem per auctorem ysaya in x. capitulo.

¶ In capitulo vi. ostenditur idem per auctorem jeremie. xxiii.

¶ In capitulo vii. ostenditur idem per visionem factam ezechieli
in primo capitulo suo prophete et per visionem factam da-
nieli in capitulo quarto. **31**

¶ In viii. capitulo ostenditur idem per auctoritatem pro-
phetarum michae. v. et zacharie. xii. **32**

¶ In capitulo ix. ostenditur idem per dicta antiquorum talmu-
distarum. Et in eodem imponitur prime partis huius tractatus finis.

Distinctiones decime.

¶ Capitulum primum in quo ponitur quod ex hoc quod fides catholi-
ca proficit christum esse verum deum et hominem non derogat divine per-
fectioni. **33**

Saulus.

Quidquid sit de promissis adhuc video quod christus tuus mani-
feste fuit locutus contra excelsum. docuit enim per se uel
per suos discipulos contra divinam simplicitatem et quasi
contra omnem divinam perfectionem. Et ideo proprie de ipso debet in-
telligi illud. dan. vii. capitulo de cornu puulo qui locutus
erat contra excelsum prout tibi super dixi. **¶ Paulus.**
Dic michi obsecro ubi invenisti quod magister meus christus uel ipsius
discipuli talia contra deum excelsum fuissent locuti. Non enim
credo quod talia possis reperire in doctrina sua uel suorum.

¶ Saulus. Manifestum est. nunc tu ut credo nega-
bis quod magister tuus et eius discipuli ipsius nomine docuerunt et publi-
lice et continue predicant quod ipse tuus messias est verus deus et
verus homo et consequenter de ipso deo etiam asserunt quod fuit ter-
paler natus ex muliere. cum tamen deus nunquam esse incepit te

stante psalmista a seculo et usq; in seculum tu es deus. et in multis alijs locis. asserunt etiam ipsi deum fuisse crucifixum mortuum et sepultum et huiusmodi. Quid ergo magis contra deum excelsum dici possit quam quod sit uel fuit passibilis cum tamen deus sit omnino immortalis et immutabilis dicente scriptura. Ego deus et non mutator malachie. in capitulo. Quomodo enim pati possit qui mutari non posset. quid enim absurdius contra deum excelsum dici possit quam quod fuit mortuus de quo scriptura dicit uiuo ego ieter nunc et cetera. Certe et si scripture de his tacuissent ipsi philosophi pagani maxime contra hoc insurgerent qui ex solo rationis dictamine probant uerum deum quem cognoscunt esse primam causam mundi omnino esse incorporeum et immutabile scilicet siue simplicem secundum quos omnia predicta per te et tuos asserta ludibria reputarent seu deliramenta. ¶ **Paulus** ¶ Concedo tibi quod secundum ueritatem fidei nostre christus in prophetis promissus de quo hic agitur est uerus deus et uerus homo quam ueritatem ex testimonijs sacre scripture cogimur concedere. Si uero secundum eandem ueritatem conceditur quod christus fuit natus de muliere passus mortuus et sepultus. Que quidem de deo omnia concedimus fuisse uera. non tamen in quantum deus seu secundum naturam diuinam sed secundum naturam assumptam. scilicet humanam. Sic tamen predicta de deo dicuntur secundum ueram fidem ut in nullo derogent diuine perfectioni apud eum qui sacra testimonia recte scrutatur et sanam habet rationem. ¶ **Saul** ¶ Duo hic dicis que nullo modo possis probare. quorum primum est quod christus in prophetis promissus est seu debet esse uerus deus cuius oppositum sacra scriptura testatur que in multis locis asserit eum futurum esse de genere dauid quod non credo te negare. ¶ 2º quod de deo possit verificari quod fuit natus de muliere passus mortuus et sepultus et cetera sine hoc quod derogent diuine perfectioni. hoc enim manifeste uidetur implicare contradictionem ut super dixi. dicit enim quod deus eternus et immutabilis fuit natus temporaliter et mortuus et cetera huiusmodi manifeste implicat contradictionem non obstantibus cauillationibus pro te allegatis. scilicet cum dicas quod hoc est secundum naturam humanam. Non autem secundum naturam diuinam. talis enim cauillatio non uidetur valere cum deus nullam habet naturam nisi solam diuinam. Sed quia dixisti quod ex testimonio sacre scripture cogaris concedere quod christus in prophetis promissus futurus erat uerus deus et uerus homo. Rogo ut doceas. me ubi habes talia testimonia. Et deinde procedam ad discutiendum de secundo. ¶

Distinctiones decime.

Capitulum secundum in quo ostendit quod per auctorem psalmiste in psalmo. Quare fremuerunt terra quod Christus est deus et homo. 2°

Placet michi recurrere ad testimonia sacre scripture quibus manifeste habetur quod Christus in prophetis promissus futurus erat verus deus et verus homo ad quod primo in teste adduco ipsum egregium psalmistam israel. scilicet. dauid qui proprie posset dici cythareda Christi ipse enim in. ii. psalmo sui psalterii qui primo psalmus est secundum quosdam ubi loquitur de deo et de Christo suo ad litteram cum dicit astiterunt reges terre et conuenerunt in unum aduersus dominum et aduersus Christum eius. infra in persona Christi super dictum dicit. dominus dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Que quidem verba diligenter fuerunt altercata inter me et te in ix. capitulo precedentis distinctionis et ibidem ostensum est quod verba predicta non possunt proprie verificari nisi de filio dei quem deus eternaliter genuit. Et sic patet manifeste quod Christus in predicto psalmo propheta filius dei a deo eternaliter genitus et consequens deo conaturalis et coeternus. nichil enim in deo quoniam sit eternum et eiusdem nature cum ipso deo. Quam quidem auctorem tibi induxi in predicto capitulo ad probandum generationem naturalem et eternam esse in diuinis. Contra quod multipliciter arguisti ibidem tam contradicendo mee expositioni quam etiam introducendo alias doctorum tuorum expositiones. ad que omnia fuit tibi in predicto capitulo sufficiens responsus. Et sic non oportet ut hic replices ea quae ibidem fuerunt. talis enim iteratio esset fastidiosa potius quam fructuosa. Vnde remitto te ad id caputulum ubi ex testimonio psalmiste habetur Christum esse filium dei eternum. et sic verum deum. Quod autem ipse sit verus homo. non credo te negare. Et ideo ex ista auctoritate nunc per me allegata et super in predicto capitulo per me proprie et vere exposita. vnacum tua concessione de humanitate Christi habeo intentum. **S**aulus. Bene recolo quod ista auctoritas psalmiste fuit per te allegata in precedentibus ubi etiam circa eius expositionem fuit inter me et te altercatum. sed ad huc ex ista non habes propositum tuum. Nam licet verum est quod ego concedo Christum fore hominem. nullo tamen modo concederem quod esset deus et homo. in predicta autem auctore solum conaris probare quod est deus seu filius dei eternus. non autem quod sit homo. **P**aulus. In predicto psalmo. deus alloquens ipsi Christo filio suo dicit sic. postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam etc. Constat

autem q̄ si x̄ps de quo ibi agit̄ ess; pur⁹ deus et non homo.
nullo modo conueniret ei postulare aliquid a deo cum scdm
hec ē oīo equalis p̄ri. habens ip̄e eandē potēciā que ē ipsa
dei essēcia vnde necesse ē q̄ ista verba. postula a me tē itel:
ligant̄ fm naturā humanā fm quā ip̄e x̄ps est ver⁹ homo
cui competit qñq; a deo petere aliquid quod nō habet. Et sic
ex p̄dicta auctē habes intentū

Distinctionis Decime

*Capitulum tertium in quo ostendit̄ idē p̄ auctem psalmiste
in psalmo. Deus iudiciū tuū regi da 2°*

S. Saulus.

Udeo quid sentis circa p̄dictam auctoritatem sed volo
q̄ ostendas michi si aliā habes auctem ad p̄positum
tuum fundandū. *Paulus.* Habeo aliā
auctem eiusdē psalmiste in psalmo. qui incipit. Deus iudi:
cium tuū regi da. vbi manifeste agit̄ de x̄po qui ibi denūciat̄
saluator populī p̄feram humilium ⁊ pauperum. d̄ quo dicit̄.
Saluos facies filios pauperū et aīas pauperū saluas faciet et
huiōi. De quo quidem x̄po saluatore dicit̄ sic ibidē. nomen
eius ante secula et ante solē p̄manet nomen eius quā aucto:
ritatem sup̄ tibi allegaui in. x. capitulo p̄dicte distinctionis
ad p̄bandū generacionē eternā esse in dīnis. Circa qd̄ large
altercauimus. Et finalit̄ in p̄dicto capitulo fuit tibi ostensū
q̄ ex p̄dicta auctoritate p̄feram fm hebraicā veritatē sūpta
ostendit̄ manifeste q̄ filius dei de quo in illo psalmo agitur
fuit ante seclā ⁊ manet i eternū. Non obstantib; multipli:
cib; tuis cauillationib; ibidē contentis. Et sic ex eodē psal:
mo habet̄ q̄ saluator ille promiss⁹ de quo ibi agit̄. qui ver⁹
homo et filius hoīs est. est ver⁹ deus et filius dei etern⁹ quod ē
intentū. Nec hic oportet replicare illa que fuerūt inter nos
altercata circa expositionē hui⁹ psalmi i p̄dicto capitulo de
cuius ne fiat repetitio vni⁹ et eiusdē que fastidiosa est. et ideo
remitto te ibi vbi p̄dicta plene inuenies. *S. Saulus.*
Habeo mentē tuam circa expositionē p̄dicti psalmi. Cū
quā nolo amplius replicare. quia satis fuit i p̄dicto capitulo
inter nos discussū. Sed si habes aliā auctem indica michi.

Distinctionis Decime.

*Capitulum quartum In quo ostendit̄ idē p̄ aucterita:
tem psalmiste in psalmo. Eructauit cor meū ⁊ c.*

S. Paulus.

In psalmo qui incipit. *Eructauit cor meum verbum bonum. psalmista loquitur ad litteram de christo qui inter ceteros unctus a deo. qui ratione unctionis christi vocari possunt. excellenter est. Et ideo de ipso dicit unxit te deus deus tuus oleo leticie per confortibus tuis. ubi psalmista paulo ante loquitur ipsi christo sic dicit. Sedes tua deus in seculum seculi. virga directionis virga regni tui. Quequidem verba de nullo verificari possunt nisi de vero deo ut est manifestum. Nullus enim habet sedem dinam in seculum seculi nisi ipse deus et sic per ista verba psalmista testatur quod ille christus cui loquitur est verus deus. Cui etiam dicit. Sedes tua deus in seculum seculi. Unde ex hac auctoritate habes veritatem a me intentam. **S**aulus. **I**ste psalmus exponitur a doctoribus nostris multipliciter. scilicet de diuersis regibus sub quorum quolibet filii israel fuerunt in prospero statu ut cum fuerunt sub salomone valde prospere viuentes ut habetur. iii. R. vel de assuero in cuius tempore **M**ardocheus et alii iudei fuerunt honorati. vel etiam de rege dauid. In cuius tempore dauid debellauit multis gentes conuincias terre promissionis ut habetur i. ii. R. Unde ipse dicebat psalmista accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. intende prospere prece et regna. Et ideo psalmus iste non necessario exponitur de christo de quo agimus. de quolibet enim predictorum regum potest exponi. Et ideo in primo versu dicit dico ego opera mea regi indefinite loquendo. scilicet non appropriando alicui predictorum regum. vel forte alicui aliorum qui prospere egerunt. **P**aulus. **L**icet in primo versus psalmista loquatur indefinite. cum dicit dico ego opera mea regi. tamen ly regi intelligendum est anthronomastice. scilicet per excellentiam respectu ceterorum regum quod patet ex hoc quod subdit verba que de nullo ceterorum regum nec de aliquo alio puro homine dici possunt ut iam tibi dixi. Eidem enim regi de quo loquitur dicit. Sedes tua deus in seculum seculi quod nullo modo possit verificari de dauid nec de salomone. nec de assuero. nec de aliquo alio puro homine. Unde virtute istorum verborum oportet restringere materiam principaliter istius psalmi ad christum qui verus deus est habens sedem dei in seculum seculi. et verus homo quia unctus oleo leticie per confortibus ut dictum est. Item translacio caldayca. scilicet. jonathe que apud vos equiualeat textui illud verbum psalmi. Speciosus forma filiis hominum sic transtulit pulchritudo tua rex messia maior est quam filiorum hominum. Et sic patet quod psalmus iste de messia loquitur de quo testatur quod est*

verus deus et verus hō modo pōictō.

¶ Saulus ¶ Quedā stinent ī hoc psalmo que n̄ possūt applicari messie tuo. dicitur enim ibi assistit regina a dextris tuis. **Silr** audi filia et vide et inclina aurē tuā. **Et** ī fine psalmicludit. p p̄ribz tuis nati sunt tibi filij constitues eos p̄ncipes sup om̄ez terrā. Constat autē q̄ nichil horz p̄ verificari de messia tuo qui nullā habuit reginā ad dexterā suam assistentē. **Silr** nec filiā disciplinā audientē nec etiā habuit filios quos p̄ncipes constituisset. unde expositō tua nullomō tolerat a lra

¶ Paulus ¶ Tu nosti q̄ doctores tui cōiter tenēt q̄ Synagoga isrlis dicit esse sponsa dei. unde liber canticorū ap̄ eos exponit de deo sp̄so et synagoga sp̄sa. et de ea exponit ī d̄ canticorū. iij. capitulo. **Tota** pulchra es amica mea et macula non est in te quod licet de synagoga patz antiqz aliquid contineat veritatis. de ecclia tam xpi que vna ē vnitate fidei potius verificat. **Et** q̄ ista ecclia vera sponsa xpi est et ei coniuncta. et cū eo regnans seu regnatura in eternū ideo dicit potest regina. et de illa verificari p̄ illud assistit regina a dextris quia in bonis p̄dioribz assistit xpo. s. ī p̄nti in bonis gradē. et ī futuro ī bonis glorie. **Et** quia sicut ista ecclia est coniuncta xpo sicut sponsa sponso dicit regina sic. eo q̄ recipit eius legē seu disciplinā euangelicā dicit esse filia ideo de ea dicit audi filia et vide. **Et** quia ista ecclia succedit synagoge antiquę in fide. quia eadem ē fides patz et fides discipulorū xpi licet in credendo de p̄terito ul' de futuro q̄nqz variet ī ceremonialibus aut legis antiquę que iā cessant post xpm oīo sūt diuerse ut sup̄ dictū est ideo dicit obliuiscē populū tuū. s. iudaicū et domū patris tui. s. templū antiquū ī quo sacrificia offerebant que post xpm cessarūt ut dictū est. **Et** sequit et concupiuit rex decorem tuū seu sp̄m tuā quia cultus ecclesie pulchrior ē et delectabilior est xpo cultu synagoge hoc autē quod dicit ī fine psalmi p p̄ribz tuis nati sūt tibi filij. **Silr** intelligendū est de xpo. Cui loco patz suorum sim humanā naturā. s. patriarchaz l' p̄phetaz nati sūt tibi filij sp̄uales. s. apli et alij discipuli qui p̄riarchis et p̄phetis successerūt q̄ cōstituti sūt p̄ncipes sup om̄ez terrā ī sp̄ualibz. qui quidē filij xpi p̄ncipes constituti reduxerūt ad memoriā facta regis xpi in generatōibz sibi succedentibz usqz in finē mūdi ideo subdit memores erūt nōis tui dñe in generatōe

et generationē . propterea . populi confitebunt tibi tē prop-
terea populi . s . fidelium confitebuntur tibi in eternum ⁊ in
seculum seculi . **I**sta enim laus que procedit ex memoria
seu cognitione xpī non cessabit in hoc seculo nec in futuro
ubi potior erit unde omnia contenta in hoc psalmo nō di-
scerpant a proposito meo sed pot⁹ adoptant . ⁊ iste tres auctes
p̄dicte debent tibi sufficere quo ad psalteriū licet ibi sint mlt̄a
alia .

Distinctiones Decime .

Capitulum . v . in quo ostendit idē p̄ auctem ysaye in . ix .
capitlo .

Saul .

Habeo mentē tuā circa auctes p̄ te allegatas de psalmo
sup̄tas s̄ allega michi auctem alteri⁹ p̄phete si habes
ad intentū tuū probandū . **P**aul⁹ **I**lle
p̄pheta euangelic⁹ scilicet ysaias misterium humanitatis ⁊ divi-
tatis xpī nō p̄termisit . s̄ ipm̄ clare p̄phetauit . unde ysaye .
ix . capitlo agens de messia seu de xpō sic dicit d̄ eo . puer na-
tus est nobis et fili⁹ datus ē nobis . Cui⁹ imperiū sup̄ humerz
eius ⁊ vocabit̄ nomē eius admirabilis . consiliari⁹ d̄ fortis
pater futuri seculi seu sempitern⁹ p̄nceps pacis . **E**x qua auc-
toritate manifeste habes qd xp̄s de quo loquit̄ est ver⁹ hō t̄pa-
liter nat⁹ . ⁊ hoc cū dicit puer nat⁹ est nobis . habes etiam ex
eadē aucte qd sit d̄ ver⁹ **E**t hoc cū dicit d̄ fortis p̄ futū
seculi seu sempitern⁹ et p̄nceps pacis p̄dicta ei nōia nō possūt
verificari n̄ de deo vero . **E**t sic p̄ istam auctem manifeste ostēdit
meū p̄positum . **S**aulus **H**ec auctas p̄ te allega-
ta exponit̄ p̄prie a doctorib⁹ n̄ris de ezechia rege in cui⁹ tēpo-
re deus dedit pacē in iherl̄m . et inde a demeto Sennacherib ut
habet . iiii . **R** . **Q**ua rōe vocat̄ a deo p̄nceps pacis eo qd fuit
p̄nceps in cui⁹ tempore pax miraclose v̄guit . unde s̄m istā
verā expositionē doctorz nostrorū nōia que ponūt̄ in hac auc-
toritate ad solū deum p̄tinentia nō sūt nōia illi⁹ pueri nati
s̄ dei vocantis ipm̄ puerz p̄ncipem pacis . **S**ic enī exponēda
est l̄ra p̄dicte auctis . puer nat⁹ ē nobis et filius datus est no-
bis . s . Ezechias . Cui⁹ imperium sup̄ humerz ei⁹ i quantū fuit
rex impans . quē quidē puerz deus admirabilis ⁊ fortis ⁊ p̄
futuri seculi seu sempitern⁹ vocavit p̄ncipē pacis . et sic nōia
ad deitātē solū p̄tinentia q̄ in hac aucte ponunt̄ referēda sūt
ad deū vocantē **I**llud solū quod dicit̄ p̄nceps pacis est nomē
pueri nati . s . ezechie . et hic est s̄sus plan⁹ hui⁹ auctoritatis

fm quē nichil facit ad ppositū tuū. ¶ **Paulus.** ¶ Bene
scio qd hec expositio tua ē Rabi Sal. et quorundā modernoz
expositoꝝ tuoz qui semper intendūt offuscare sacras scrip-
turas. que de xpo vera testimonia tradūt. vñ si bene scruta-
tus fueris sententiā hui⁹ auctis manifeste repies qd hec tua
expositio est oīno mu alida tū quia irrōnabilis. tū quia incō-
sona lre. tum quia contra mentē antiquoz tuoz. qui fuerūt
maioris auctis qz ipse Rabi Salomō qz tu allegas. p mū pa-
ter. ¶ **NA** nulla ratio est quare deus tot nominib⁹ vocaret in
vocatione vni⁹ pueri nat⁹. fuerūt enī mlti alij qui ante suā
natiuitatez fuerūt vocati suis ppris noībus a deo sū ab an-
gelo ut ysmāel et ysaac et iosias. nūquam tamē in eorum
voca tōz deus vocat⁹ plurib⁹ et variis noībus. Suffecisset enī
dicere. vocauit eum dñs pncipē pacis. vnde nlla apparet rō
quare alia noīa ad deū p tinentia ibi adiungerent. ¶
Saulus. ¶ Hec rō tua filiter facit contra tuā expositōez.
Non enī videt⁹ esse aliqua rō qua tot noīb⁹ ille puer natus
vocaret⁹. suffecisset enī dicē fm tuū ppositū. puer nat⁹ est no-
bis et vocabit⁹ nomē eius de⁹. vñ multiplicatō noīm illius
pueri nati superflua videt⁹ etiā fm tuā expositionē. ¶
Paulus. ¶ Scdm meā expositionē. quodlib⁹ nomē illi⁹
pueri sīgt aliquid notabile ī ipso. in hoc enī qd dicit⁹ puer na-
tus ē nobis designat⁹ ipi⁹ magna humilitas ī natā huma-
na. sicut puulus humilior ē qz ceteri maioris etatis. in hoc
autē quod dicit⁹. Et fili⁹ datus est nobis. designat⁹ ī ipso pu-
ero nato aliam esse naturā fm quam nō fuit natus tpalit⁹.
s; datus nobis. in hoc autē quod ponit⁹. Et factus est pncipa-
tus sup humez ei⁹. Ostendit⁹ qd ille puer nat⁹ accepit super
se iugum legis obſuande. licet nō esset ad hoc obligat⁹. vñ
in translatōe caldaica ista verba. Et factus ē pncipat⁹ sup
humez eius transferunt⁹ sic. Et recepit sup se legē ad obser-
uandū. in hoc quod sequit⁹. Et vocabit⁹ nomē eius admira-
bilis. designat⁹ qd sua natiuitas de qua p dixerat puer natus
ē nobis fuit maxime miraculosa quia ex vīgine sine semīe
virili. in hoc autē quod dicit⁹. Et consiliari⁹ designat⁹ qd ipse
puer nat⁹. erat datur⁹ cōsilia salutifera sup addita pceptis
decalogi. In hoc antez quod dicit⁹ deus. Expmit⁹ ei⁹ deitas.
In hoc antez quod dicit⁹ fortis. declarat⁹ eius fortitudo que in
eius passione fuit abscondita. In hoc quod dicit⁹ pī futurū

seculi designat q̄ ip̄e habebit iducere om̄s electos ad celestē
gloriam que est in futuro seculo **I**n hoc autē quod dicit̄ p̄n
ceps pacis designat q̄ ip̄e datur⁹ erat suis fidelib⁹ verā pacez
·s· internā que non posset esse cū peccato mortali iuxta il
lud psalmiste ·non est pax ossib⁹ meis a facie pctōz meorū
Silr ⁊ pacem supernā que supat omnem sensū · **E**t sic vides
q̄ omnia que i hac vocatōne cōtinent̄ sunt pp̄ia ⁊ notabi
lia et non supflua in uocatōe illi⁹ pueri nati · Quedā enim
p̄tinent ei pp̄e ex duplici sua natā · Quedā uo ex effectib⁹ ei⁹
⁊ alijs que p̄tinent ad redempciōnē nr̄am p̄ ip̄m factā · vnde
m̄ltiplex noiatio p̄dicta pp̄ia et notabilis ē i puero nato de
q̄ agit̄ **E**t sic patz irrōnabilitas tue expositōis · **Q**uā aut tua
expositō sit incōsona lre patz ex hoc · **N**ā post p̄dicta verba
p̄allegata sequit̄ statim i lra · **M**ultiplicabit̄ eius imperiū
et pacis nō erit finis · **Q**ue verba nullo modo p̄nt verificari
de ezechia · cui⁹ pax habuit finē in breui tpe ut patz in sua hy
storia · **iii·j·** **Re·** **7·ii·** palipominū · **S**ilr quod sequit̄ statim sup
soliū dauid et sup regnum eius sedebit ut confirmet illud ⁊
corrobores usqz i seculū **R**idiculū est hoc exponē de ezechia
cui⁹ regnū et imperiū et pax fuit breuissimū ut notū est · **D**e
xpo autem meo omnia ista verificant̄ cui⁹ ecclesia i qua se
det et regnat nō solum celestis s̄ etiam terrena confirmata
est a xpo usqz in eternū · **¶** **S**aulus **¶** **H**abeo mentem
tuam circa hec · **S**ed quia dixisti q̄ doctores nr̄i antiqui p̄dic
ta verba ysaye nō exponebant de **E**zechia s̄ de messia volo
ut indices michi qui sūt illi doctores **¶** **P**aulus **¶**
¶ **T**ranslatio caldaica · s· jonathe que fuit ordinata ex ore
Rabi eliesar et **R**abi josue qui fuerūt p̄ magnū temp⁹ aū
structionē templi p̄dictā auctē exp̄sse trāstulit de messia ·
Translatio vero · **lxx·** interpretū silr intelligit̄ p̄dicta verba
de messia · s̄ loco istaz dictionū admirabilis consiliari⁹ · de⁹
forās · pater futuri seculi p̄nceps pacis solū posuerūt mag
ni cōsili⁹ angelus · **¶** **S**aulus **¶** **T**ranslatio · **lxx·** iter
pretū facit contra te · p̄termisit enī noiatiōes exp̄mentes di
uinitatē · **E**t sic de mente sua patet q̄ licet p̄dicta verba in
telligant̄ de messia · non tamen debet credi q̄ ip̄e sit de⁹ **¶**
¶ **P**aulus **¶** **R**atio quare · **lxx·** interpretes s̄btraxerūt
noiatiōes exp̄mentes deitātē xpi in hac auctē talis est · nā
ip̄i transtulerūt sacra scripturā veteris testam̄ti p̄tholomeo

regi qui erat gentilis. Et licet vnū deū credebatur sicut et verū
phī. nō tū credebatur mysteria xpī sicut nec illi. Et id vbiq;
siebat mendō de dīnitate xpī sicut ī hoc passu p̄termiserūt.
et qñq; aliter transtulerūt. ne forte ptholomeus crederet eos
dicere q; xps fm̄ quod homo esset deus. et ut secreta fidei nō
aperirent gentili qui nondū erat lumine fidei illuminatus.
Et scias q; Rabi moyses egipaus qui fuit maxim⁹ mē doc
tores tuos modernos considerans seriem lre. et etiā jonathe
translatōez sup̄dictā que equipollet textui apud vos in qua
dam eplā sua ad iudeos africanos cōmendans messīā ab eis
expectatū allegat p̄dictam auctem ysaie vbi dicit. Et vo
cabit̄ nomē ei⁹ admirabilis. Consiliari⁹ et dicit hec sex sūt
nōia pueri nati hec ille. Et sic habes p̄positū meū ex docto
ribus tuis magis autenticis 27

Distinctiones decime 27

Capitulu. vi. in quo ostendit̄ idē per auctem jeremie.
xxij. capitulo.

Saulus

Habeo mentē tuam circa p̄dictam auctem ysaie. Sed
si habes aliquā auctem alterius p̄phete ostendentem
dīnitatē messie put tu opinaris iudica michi
Paul⁹ **Habeo auctem jeremie** que messiam venturū
tunc fore testat̄ verū deum. **Jeremie enī. xxij** ubi ad litterā
agit̄ de messia sic legīt. **Ecce dies veniūt** dicit dñs. et suscita
bo dauid germen iustū et regnabit rex et sapiēs erit. et faciet
iudiciū et iusticiā ī trā. **In dieb⁹ ei⁹ saluabit̄ iuda et isrl** ha
bitabit p̄fident. et hoc est nomē qd vocabūt eū dñs iust⁹ n̄r
hec ille. **Circa quod attendē debes q; vbi nos habem⁹ in hac**
aucte dñs iustus noster. in hebraica lra habet̄ illud nomen
q̄tuor lraz tetagramaton. qd quidē nomē solius dei est pro
priū ut habet̄ exodi. **iiij.** quod quidē nomē ut nosti in tanta
reuerencia habet̄ apud hebreos q; non est licitū ut ore p̄ferat̄
p̄ easdem lras quib⁹ scribit̄. s; loco talis nois p̄ferat̄ aliud no
mē compositū ex alijs lris a quatuor p̄dictis que sonant a
donay. s. dñs. **Et ideo soli sacerdotes sacrificia ī templo mi**
nistrantes illud nomen p̄ferebant prout iacet in lra. et hoc
tempore sacrificioy et in templo et non alibi. vnde hī hono
res et hee reuerenciē illi nōi debebant̄. eo q; inter nōia diuina
solū illud sigt̄ sui dīnitatē īfinitatē sui esse seu sue essenae
absq; aliquo respectu ad aliquā creaturā seu aliquē effectū.

vñ cōiter tenē q̄ illud nom̄ incōicabile ē alicui creat̄e. Et
iō antiqui tui sup̄ illud verbū exo. iij. hoc est nomen meum
ī eternū. dicūt hoc ē nomē meū. s. michi solū ppriū et nllī
alterī a ttribuentūz de cui⁹ nomine maxia solemnitate et
iōiuiditate et incōicabilitate Rabi moyses ī libro de di-
rectōe put ī capitulo. lxj. et lxij. large tractat. Ex q̄b⁹ se-
quē q̄ cū messias teste jeremia vocand⁹ erat hui⁹i noīe. s.
thetagramaton ssequens ē q̄ ipse messias esset ver⁹ deus
cum illud nomen nulli creat̄e pure sit cōicabile ut dictū ē

¶ **S**aulus **¶** Licet verū est quod dīcās de solenni-
tate p̄dicti noīs eo q̄ est nomē ppriū solius dēi. ex hoc tamē
non tollit quin appropriet aliqñ aliq̄b⁹ puris creat̄is. legīt
enim gen. xxij. q̄ abraham vocauit nomen loci illi⁹. s. in q̄
imolare intendebat ysaac filiū suū dñs videt uel dñs vi-
debit. et vbi translatio tua habet ī hoc loco dñs. In lebreo
habē nom̄ thetāgmaton. Itē exo. xvij. edificauit moyses
altare et vocauit nomē eius dñs signū meū. ī quo loco vbi
dīcē dñs. In lebreo habē nomen sup̄dictū Item iudicum
vi. Et edificauit ibi Gedeon altare dño et vocauit eum ado-
nay pax. ibi etiā ponit p̄dictū nomen Item ezechielis vl-
timo capitulo de ciuitate iherlm legīt nomen ciuitatis ex illa
die dñs ibidē. in quo loco ponit nomē sup̄dictū. Ex quib⁹
manifeste habes q̄ p̄dictū nomen licz sanctissimū et soli⁹ dēi
ppriū. tamen qñqz quasi p̄ modū appriā tōis de puris crea-
turis dīcē. ut patet ī quatuor passibus sup̄dictis.

¶ **P**aulus **¶** Ex istis allegationib⁹ tuis nō habes q̄ aliq̄
pura creatura vocet pprio noīe dīno. s. thetagramaton licz
ī p̄dictis noīationib⁹ icludat illud nomē. Circa quod at-
tendē debes q̄ a noīe pprio alicui⁹ ra qñqz denoīant alie res
que non sūt eiusdē nature cū re a cui⁹ nomine acceperūt de
noīatōes s̄ referunt ad eam certo modo verbi grā. sanitas
corporis aīalis pprie dīcē sanitas seu dispositio p̄ quā opa
corporis aīalis pcedūt salubrit̄. Sed ex hoc noīe dīcē aliquid
sanū quod conseruat uel efficit sanitatem p̄dictam ut cum
dīcē abus san⁹ ul⁹ mediana sana. Silr dīcē aliquid sanuz qd
figt p̄dictā sanitatē ut cū dīcē color san⁹ uel vrina sana.
Constat autē q̄ mediana neqz vrina l⁹ color et hui⁹i nō sūt
sanitates s̄ referunt ad sanitatē p̄dictis modis. vñ ī po-
sito ex hoc q̄ ille locus fuit vocatus ab abraham gen. xxij.

dñs videt uel videbit non sequit̃ q̃ ille locus sit dñs sed q̃
in illo loco de⁹ videret meritū ipsi⁹ abrahe in immolatione
filij ut cōit̃ tui expositores dicūt. **Silr** cū dicit̃ **Ezech.** ultio
q̃ nomen ciuitatis est dñs ibidē. non ex hoc sequit̃ q̃ nomen
ciuitatis sit dñs sed q̃ deus habitaret ibi ut in suo templo.
Silr ex hoc quod dicit̃ **exo. xvij.** de altari edificato a moyse
et vocauit nomē eius dñs signū meū. non sequit̃ q̃ illud al
tare esset dñs seu vocaret̃ dñs s; q̃ illud altare esset i memo
riam illi⁹ signi qd̃ de⁹ fecerat i victoria amalechitarū. **Silr**
ex hoc quod dicit̃ **iudic. vi.** q̃ **Gedeon** vocauit nomen illius
altaris dñs pax. non sequit̃ q̃ istud altare esset dñs uel vo
caret̃ noīe pprio ipsi⁹ dñi. s; q̃ illud altare esset in memoria
q̃ deus dederat sibi pacē ab hostib⁹. Possunt etiā alie intelli
gi ista duo p̃xime p̃dicta s̃m translationem **Caldaicā** que
apud te ē autētica. transtulit enī aquilon illud verbū **exo.**
xvij. Et vocauit eum dñs signū meū sic et coluit ibi dñm q̃
fecerat signū. Similit̃ transtulit illud **Judicā. vi.** Et voca
uit eum dñs pax sit Et coluit ibi dñm qui dederat ei pacem
Et sic patet q̃ s̃m istā translationē illa noīa diuina nō sūt
noīa altariū p̃dictorū s; sūt ipsi⁹ dei qui i illis colebañt. Ex
quibus patet q̃ ex p̃dictis allegationib⁹ tuis non habes ali
quid contra me. ¶ **Saul⁹** ¶ Sicut tu exponis auētes
p̃ me allegatas sic ut ille res non noīent̃ noīe diuino. Sic
ego possum exponē auētem p̃ te allegatā. taliter ut messias
nō nominet̃ noīe diuino. put tu itendis. vñ illud qd̃ dicit̃
jere. xxij. de messia hoc est nomen quod vocabūt eū domin⁹
iustus nr̃. Exponat̃ sic q̃ dñs vocabit̃ messia iust⁹ nr̃. eo q̃
erit iustus p̃ excellenciā. ul' quia p̃ eum de⁹ nos iustificabit̃.
Non enī est aliqua rō quare auētes p̃ me allegate. de ducā
tur ad aliū sensū p̃ter illū quē p̃ma littera sonat q̃ auētas
tua. ¶ **Paulus** ¶ Licet possint assignari rōnes vere
quib⁹ auētas p̃ me allegata nō ē exponibilis sic ut messias
non nominet̃ noīe pprio diuino sicut tu vis obmissis tam
hui⁹ rōib⁹ causa breuitatis p̃ tuos doctores possū tibi oñdē
q̃ ex ista auēte **Jere.** concluderūt q̃ messias vocandus erat
pprio noīe diuino. s. thetagramaton sine alia expositione siue
inēpretatione quod tibi debet sufficē ad itentū meum conclu
dendū. ¶ **Saulus** ¶ Ostende michi rogo si est aliquis
de nr̃is qui hoc quod dīas sendat ¶ **Paul⁹** ¶ In glosa

Distinctiones decime rre

capitlo

Saulus

Paul

• Ezechiel in primo

capitlo sue pphete vbi ponit illa reuelatio magna de rotis
et de aialibz et de trono dei supsedentis. quod quide capitulu
prout cõiter tradit doctores tui continet magna seu maxi
ma de misterijs diuinis in tantu qd erat illicitu apud eos ex
ponere illud capitulu in publicu seu plibz hominibz. sed tñ
vni discipulo intelligenti et discreto prout habetur i primo
libro talmudico qui dicitur baginga primo capitulo quod
Ra. moy. egipci large tractat in suo libro de directoe put
in pmo capitlo. **I**n cuius capituli expositoe varij varia sense
runt. specialit̃ arca aialia ⁊ rotas. Quidã eni exposuerunt illa
fm monarchias pñapales mundi. s. Caldeoz medoz Gre
coz ⁊ Rom. moz. alij uo ⁊ meli⁹ exposuerunt pdictã visionẽ
correspondentẽ ad diuina misteria xpi seu messie qui tñc erat
faturus. Sed quicquid sit de veritate istaz expositionum. de
qua ad pñs non est tractandũ tamen fm omes illud quod
dicit ppheta i fine visionis qd sup capita aialium viderat si
militudinem troni saphirini. ⁊ sup similitudinẽ troni qua
si aspectũ hois desup. p istum hoĩem omnes intelligũt deum p
fidentẽ totã creaturẽ ad cuius nutũ aialia illa mouebant̃ et
quiescebant. ibant et reuertebant̃ qd nõ nisi de deo potest ver
rificari. apparebat tñ pphete in forma hois. in quo designat̃
qd deus summ⁹ qui totã creaturẽ p fidet erat humanand⁹ seu
in forma humana videndus i quo ppositũ meũ comprobat̃
¶ Saulus ¶ Ex illa visione ezechielis quã allegas
non habes ppositũ tuum ppter multa. pñm quia ut dicit ⁊
vex est ista reuelatio est tam occulta et misteriosa qd nulli li
cuit eam exponere publice seu palam sed ei⁹ expositio tra debat̃
a sapientibz antiquis singularit̃. s. ab vno m̃gro ad vnũ tñ
discipulũ ydoneũ et ad intelligendũ diuina secreta dispositũ.
Et in hoc concordant om̃s doctores nři tã antiqui qz moderni.
Constat igit̃ qd ex tali visione tu non possis sumẽ argumẽ
tum ad tuũ ppositũ pbandũ. Cũ illa que p predictã visiõẽ
designant̃ sunt nobis maxime abscondita et ignota. vnde
si tu ex illa aucte ppositũ tuũ quod ignotũ est nobis pbare
intenderes. manifeste pcederes ad pbandũ ignotũ per igno
tus vel saltem p aliud file ignotũ. 2⁹ quia per illũ habentẽ
aspectũ hois et sup tronũ sedentẽ de quo i visione pdicta fit
mencio nõ est necesse ut intelligat̃ ipse deus. potest eni p illũ
intelligi aliquis angel⁹ qui ex ordinatõe diuina haberet pñdẽ

re illis aialibz et rotis. et etia totu mundo. angeli eni frequen-
in scripturis leguntur apparuisse i forma humana ut patet
gen. xviii. capitlo et iudicu. xiiij. **Terciu** quia dato qd p illu
hoiem sedentem sup tronũ significaret aliquis verus homo.
uel etia ipse messias. non tam ex hoc sequeret qd ille homo
esset verus deus. put tu vis sz sufficet ut p ipm intelligat aliqs
homo excellentissim⁹ ceteris hoibz. et etia omnibus angelis.
non tamen ex hoc sequit qd sit deus. **Quartum** quia in visione
illa nõ legir qd aliquis homo sederit sup illu tronũ sz silitu :
do quasi aspect⁹ hominis. et sic ille pñdens non designat esse
verus homo sz similitudo hois. **Cũ** aut messias de quo agim⁹
etia fm te est ver⁹ homo sequit qd non loquit de illo ppheta.
magna eni differenciã est inter similitudinẽ hominis et verum
hominem. ¶ **Paulus** ¶ **Licet** ver⁹ est. qd illa visio in
p̃mo capitlo ezechielis contenta apud tuos doctores repu-
tet valde occulta. et etia eius expositio publicari phibeat. hoc
tamen intelligit quantũ ad eius integram seu completã ex-
positionẽ. non aut quantũ ad aliquid sui utpata quantum
ad pphetã cui visio fuit facta qui est. s. ezechiel sacerdos. hoc
enĩ exp̃sse tradit m lra. **Silr** nec quantũ ad temp⁹ in q facta
fuit visio quia exp̃sse tradit qd fuit in .xxx. anno etatis ipi⁹
pphete. et in .v. transmigracõis et in .iiij. mense et i quinta
die mensis et hui⁹i. **Silr** et de loco quia fuit in transmigra-
cione sup flumen cobar. **Ista** eni non sunt occulta sed exp̃sse
tradita. **Silr** apud antiquos tuos habet p exp̃sso nõ ta cto
uel secreto qd p illu hoiem sedentẽ in trono intelligat ip̃s de⁹
put sup dixi. unde qntumcunqz cetera que continent in hac
visiõẽ ut de aialibz et rotis in figuris et moribz eorũ et alia
hui⁹i sũt secreta seu occulta non tñ sũt occulta alia supra-
dicta de quoz numero est qd p hominẽ sedentẽ in trono intel-
ligat ipse deus quod verbũ solũ allego ad pñs in ostensionẽ
ppositi mei ut iã dictũ est. ¶ **Saulus** ¶ **Nescio** vñ ha-
bes qd fm doctores nros p hominẽ illu intelligat verus deus
¶ **Paulus** ¶ **Doctores** tui in expositiõe hui⁹ visionis
super illud verbũ in eadem visione contentũ vbi dicit sic et
man⁹ hois sub pñis eoz. s. aialiu. querunt cui⁹ sunt manu⁹
iste. **Ad** quod rñdent qd sũt man⁹ dei sancti et benedicti que
extendunt sũ pñis aialiu ad recipiendos penitẽtes hec ille.
Ex quo habes manifeste qd homo de quo loquit ppheta i illa

visione est verus deus. Et ex hoc patet ratio ad 2^{am}. Similiter
ad tertium. Ad quartum vero dicendum quod prophetia ezechielis in
hoc primo capitulo contenta facta fuit per quandam ymaginariam
similitudinem. Cuius signum Ezechiel intellexit alias non esset propheta.
nec ipse ezechiel ex hoc diceretur propheta. Intelligentia enim
opus est in visione. dan. x. Constat autem quod illud apprehensum
in ymaginaria visione non est ipsa res per visionem significa-
ta sed aliquid eam representans seu significans. Et ideo in hac vi-
sione contra dicitur prophetam dictionibus similitudinem significantibus
ut cum dicitur. Et ex medio eorum similitudo quatuor animalium. Non
enim dicit quod viderat quatuor animalia quia in ymaginaria visi-
one non erant illa quatuor animalia realiter existenda sed eorum simi-
tudines. Et sic cum dicitur quod viderat super thronum similitudinem hominis
hoc refertur ad suam ymaginariam visionem in qua non erat aliquis
verus homo sed aliquid vel hominem representans qui quidem
homo erat ipse deus ut dictum est etiam secundum doctores tuos. Et
huic sensui concordat daniel in viij. capitulo. ¶ **Saulus** :
¶ Doce quod daniel concordat huic sensui tue ¶ **Paulus**
¶ Daniel in predicto capitulo. s. viij. narrat quandam visionem
valde notabilem quam habuit de quatuor bestiis terribilibus que
apud omnes significant quatuor monarchias regnorum huius mundi
supradictas. Et ibidem dicit. Aspiciebam donec throni positi sunt
Et antiquus dierum sedit etc. Que verba apud omnes intelliguntur
de deo patre. Et infra de messia subdit Et ecce cum nubibus celi
quasi filius hominis veniebat. et usque ad antiquum diem pervenit
et dedit potestatem et honorem et regnum. et omnes populi tribus et lingue
ipsi servient. potestas eius potestas eterna que non auferetur et reg-
num eius quod non corrumpetur. Que quidem verba omnes expositores
tui contra exponunt de rege messia. Et sic patet quod sicut Ezechi-
el in sua visione supradicta designavit quasi hominem presidentem toti
creature. Sic et daniel in sua visione predicta designavit filium
hominis cui datum erat regnum eternum et incorruptibile. Constat autem
secundum tuos doctores prout iam exposui quod homo visus ab ezechiele
designabat vel deum. Similiter et filius hominis a danielle visus secundum eos
designat regem messiam. Et sic patet quod omnino consonant huic
veritati. s. quod rex messias secundum predictos prophetas est verus deus
et verus homo. quod est intentum. In alijs etiam locis hoc idem testatur
scriptura ¶ **Saulus** ¶ **Allega etiam alias scripturas si**
habes hoc testantes ¶ **Paulus** ¶ De libro. xi. prophetarum

allegabo tibi duas auctes tantū. licz possem tibi plures allegare. et hoc cā breuitatis. **Nicheas** enī. v. capitulo loquens de xpo tunc venturo sic dicit. **Et tu bethleem effrata. non es minima in pñcipibz** Iuda. **Ex te enī egredietur qui sit dominator in isrl.** et egressus eius ab antiquo a diebz etñitatis hec ille. In hoc enī qđ dicit de messia qđ de bethleē egressur⁹ erat denotat humanitas ipsius xpi s̄m quā ex certo tempe et loco egressur⁹ erat. Ex hoc aut quod subdit. **Et egress⁹ eius ab antiquo a diebz etñitatis denotat ipsi⁹ natiuitas etñā que non a tpe nec ī loco incepit** et sic habes intentū meū ex p̄dicta aucte. **Saulus** ¶ Non constat qđ ista auctas loquat⁹ de messia. vnde quidam exposuerūt eam de ezechia. **Paulus** ¶ Rabi Sal. tuus expresse exponit eam de messia. et manifestū est qđ nullo modo possit exponi de homīe puro qui tm̄ ī tpe nascit⁹. s; de hoīe xpo qui nat⁹ est temporalit⁹ et eternalit⁹. Que quidē natiuitates seu emanacōes in p̄dicta auctoritate exprimunt modo predicto.

Distinctione Decime ¶ **Capitulū. vii.** In quo ostenditur idem per auctoritates prophetaz **Nichee. v.** et **zacharie. xij. capitalis.**

Saulus ¶ **A**lega michi scđam auctem quam dīas te h̄re de. xij. pphetis. **Paulus** ¶ **Zacharie. xij. capitulo** de deo saluante iherl̄m legīt. **Effundā sup domum dauid et sup habitatores iherl̄m sp̄ritū gracie et p̄dicti et aspicient in me quē confixerūt et plangēt sup eum tē.** Constat autem qđ ad nullū p̄net effundē sp̄m gracie nisi ad solū deum. ait enī psalmista. **Graciā et gloriā dabit dñs.** Et iō qđ dī effundam sup domū dauid et sup habitatores iherl̄m sp̄m gracie. **Intelligendū est esse dictum in p̄sona dei.** vnde cum immediate in eadem serie subdit. **Et aspicient in me quē confixerunt.** oportet qđ intelligat⁹ de ip̄o deo in quē aspicient iudei et quē confixerūt. s. in sua passione. Et sic patet qđ illa verba nō possunt s̄l saluari nisi de aliquo in fundente graciā. s. deo qui fuit lancea confixus quod de nullo alio potest intelligi nisi de n̄ro saluatore qui inquantū deus īfundit graciā et inquantū homo confixus est. Et sic ex ista aucte habes intentū. s. de dīnitāte xpi et etiā de eius humanitate et passione. **Saulus** ¶ **Doctores n̄ri** exponūt istā auctem zacharie

aliter et verit^r. dicunt enī q^d duo messie sūt venturi. vn^o. s. de tribu effraym qⁱ fuit fili^o Joseph. et iste vocabit^r messias fili^o Joseph et put^r dicūt interficiend^o est in p^{er}secucōe gog et magog. Scōs nō messias est de tribu Iuda. Et iste dicit^r fili^o dauid. Qui quidē fili^o dauid saluatur^r est pplm isrl p^{er} tua saluacōe. vnde de p^{ri}mo messia. s. filio Joseph verificant^r verba sup^{er}dicta aspicient in eā quē s^ufixerūt. nō enī dicit^r l^{it}ra aspicient in me s^{ed} aspicient in eū. Et iō ex p^{re}dicta auctē nō habes intentū. ¶ **Paulus.** ¶ Quod p^{re}supponūt doctores tui de duob^{us} messijs falsissimū est et ficticiū. non enim ī tota scriptura habes fundamentū s^{ed} oppositū. Nam quociēscūq^{ue} de genē seu stirpe messie agit^r in scripta sēp dicit^r esse de dauid seu Iuda. Nunq^{uam} at^{que} d^{icitur} effraym seu de joseph. Et tu^m Rabi moyses egipci^{us} in libro Iudiciū titulo de messia. vbi epilogat dēta oīm antiquoz apud te autentica. In hac materia exp^{re}ssē dicit^r q^d messias futur^{us} credend^{us} est fore de genere dauid nullā faciens mencōnē de alio messia. S^{ed} hoc finxerūt tū ut euaderent p^{re}dictā auctem que euident^{er} testat^{ur} deum esse confixum. Itē quod dicit^r q^d in l^{it}ra non dicit^r aspicient ī me s^{ed} aspicient in eū est manifeste falsū. In omnib^{us} enī biblīs antiquis et correctis legit^r. Et aspicient ī me. et etiā in trās^{lat}ione caldaica. s. Jonathe que equiualeat textui sic legit^r. vñ euillaciones tue nichil tibi proficiunt in hoc passu. ¶

Saul. ¶ Post illa verba que allegas immediate sequit^r Et plangēt sup^{er} eū quasi placentū vnigenitū q^{uod} facit contra te. Non enī dixit plangent sup^{er} me. s. sup^{er} eum. Ex quo patet q^d ille qui effudit graciā non est ille qui est s^ufixus put tu intendis deducere. ¶ **Paulus.** ¶ Licet ille qui grāz infudit. s. d^eus est ipemet in p^{er}sona qui confix^{us} est. s. hō xp^{ist}us put verba p^{er} me allegata testant^r. non tū s^{ed} vñā naturā ista duo ei oueniūt quia infundē graciā ouenit ei s^{ed} m^ultā naturā quā habz ab eterno Et esse s^ufixū seu passū ouenit ei s^{ed} m^ultā humanitatē quā ex tempore assumpsit. Et ideo m^ultuē dū istud misterii. s. de duplici natā in ipso messia notabiliter p^{ro}pheta cū dixisset aspicient ī me quē confixerūt. statim subdit. Et plangent sup^{er} eū ut designet aliā naturā esse s^{ed} m^ultā quā confixus est a natā s^{ed} m^ultā quā graciā infundit. ¶

Distinctio decima
¶ Capitulū. ix. in quo ostendit^r idem per dēta antiquoz

talmudistar. Et i eodē imponit finis p̄me p̄a hui⁹ tracta :
tus

¶ Saulus

Quideo omnia p̄ te allegata ex dictis p̄phetarū ad tuū
intentū .s. de dīnitate messie fundandum. Et vellem
scire si forte haberes aliquā auctem antiquorū n̄rōrū
hoctestantez . ip̄i enim post p̄phetas scripserūt et ea que ip̄i
p̄phete obscure tradūt qñqz clar⁹ inēpretati sūt . et iō oportet
q̄ de illis aliquid alleges ut m̄ magis sufficiat. **¶ Paul⁹.**

¶ Si dicta antiquorū tuorū bñ scrutat⁹ fueris multa re-
peries p̄dictā veritatē .s. de dīnitate xp̄i testanda. Licet non
ita expliate sicut doctores n̄ri tradūt eo q̄ antiquis p̄ribus
mysteria diuina non ita lucide tradebant. Et quia longum
esset narrare omnia que de hoc tradunt antiqui tui. **A**lega-
bo tibi duas ul' tres auctoritates que tibi debent sufficere .
primam reperies in glosa super psalterium que dicitur me-
dias allini sup illud verbū psalmiste quia apud te est fons
vite . et in luce tuo videbim⁹ lūmē ubi dicit sic dixit Ra .
Johanan quidā ambulans in nocte tenebrosa incendebat lu-
cernā et cum p̄ eam p̄ aliquā morā temporis aliquantū illuīa-
retur extinguebatur lucerna sic iterū incendebat et iterum
extinguebatur . dixit ergo ille homo usqzquo laborabo incen-
dendo lucernas que modice duraciōis sūt . meli⁹ est ut expectē
ortū solis ut possim ire ad lumen eius . Et sequit⁹ . Sic con-
tingit isrl' qui captiui fuerūt i egipto ⁊ p̄ moysen et aaron
redempti ut habet in exodo . s; postea subiugati sūt sub fira
Chananeo a cui⁹ iugo liberati sūt p̄ barach ⁊ delborā **J**udiciū
quarto . Postea subiugati sūt sub madianitis a qua subiec-
tione liberati sūt p̄ Gedeon **J**udiciū . vii . Consequent⁹ p̄ alias
nationes quānas a quib⁹ liberabant a deo per iudices iuxta
illud **J**udiciū . ii . capitūlo . Suscitauitqz dñs iudices qui libe-
rarent eos de vastantiū manib⁹ . p̄ea trāsmigrati sūt in ba-
biloniā . Et redempti sūt p̄ Esdrā et neemiā . Rursus sub-
iugati sūt p̄ Rōnos . dixit ergo isrl' usqueqz laborabim⁹ in
hui⁹i redēp̄ciōib⁹ et subiecciōib⁹ successiuis ā modo nō que-
rim⁹ illuīari nisi p̄ ip̄m deū in sua p̄sona . Et hoc est qđ dicit
benedict⁹ qui venit in noīe dñi . deus dñs et illuxit nobis .
hec in glo . Attende igit⁹ . Saule q̄ iste doctor voluit ponē dif-
ferenciā inter vltimā redēp̄ciōē ab isrl' expectatā . ad re-
dēp̄ciōes p̄teritas . In hoc q̄ redēp̄ciōes p̄cedentes fuerunt

facte p̄ pphetas seu hoīes v̄tuosos ⁊ redēp̄cio vltima expectā
da erat p̄ ip̄m met̄ deū. **Cū** autē ista redēp̄cio vltia expectat̄
ab omnib⁹ esse p̄ messia sequit̄ q̄ ex mente isti⁹ doctoris est
q̄ ille messias est verus de⁹ de quo exponit illud dictū. **De⁹**
dñs et illuxit nobis. **¶ Saul⁹.** **¶** Non bene p̄bat̄ ex
dictis illi⁹ doctoris q̄ messias sit deus sed sufficiat q̄ redimat
virtute diuina. **¶ Paulus.** **¶** Scrutare bñ illius docto-
ris rōez et meū p̄positū clare respies. Si enī redēp̄cio p̄ messi-
am facta ul' s̄m te fienda esset redēp̄cio p̄ puz hoīem facta
s̄ tantū diuina v̄tute. nulla rō erit quare redēp̄cio vltima
diceret̄ esse facta p̄ ip̄m deū plus q̄ alie. **Moyſes** enī ⁊ alij
iudices seu redemptores nō nisi v̄tute diuina hoc opati sunt
ut est manifestum. vñ nulla esset dīa inter eos n̄ forte s̄m
maius ul' min⁹ q̄ s̄m p̄m non diuersificat species. **Et** ideo
manifestū est s̄m p̄dictū doctorē q̄ redēp̄ciōes p̄cedentes facte
sūt per puros hoīes licz v̄tute diuina. sed vltima redēp̄cio
crexenda est fieri p̄ ip̄m deū in p̄sona de quo exponit illud
In lūie tuo videbim⁹ lumen. ⁊ in hoc etiā concordat hic doc-
tor cū alijs. **¶ Saulus.** **¶** Allega michi alium concor-
dantem. **¶ Paul⁹.** **¶** In glosa magna sup̄ gen. que
dicit̄ beresich **Rabi** abba querit quid est illud verbū daniel
s̄. scdo capitulo vbi de deo dī **Ipe** reuelat p̄funda ⁊ abscon-
dita et nouit in tenebris cōstituta et lux cum eo est. **Et** rīdet
hec lux est lux regis messie de qua in psalmo **In** lūie tuo vi-
debim⁹ lūmē hec ille. **Ex** quo habes satis manifeste q̄ lūmē
diuinū quod semp̄ cū deo est p̄m̄o et verius lumen quod de⁹
est. ē lux messie. **Et** tibi sufficiant ista ex multis que ī scrip-
turis antiquoz tuoz continent̄. **¶ Saulus.** **¶** Allega
rogo terciaū auctem alicui⁹ antiqui doctoris nostri quia ut
nōsti in ore duoz ul' trium stat om̄e verbū. **¶ Paul⁹.**
¶ In quodā antiquo libro qui intulatur ab illo famoso ⁊
antiquo doctore noīe **Rabi** nehumā filio alchana. qui qui-
dam liber nominat̄ habet quod interpretat̄ lucidū seu lucida-
rium sup̄ illud verbū puerbioz. x. **Iustus** est fundamentū
sempiternū sic querit quid est quod dicit̄ **Iustus** autē est fū-
damentū sempiternū. **Ad** quod rīdet̄ quendā iustum habet
seu hēbit deus sanct⁹ et benedic⁹ in seclō suo qui ē sibi valde
dilectus eo q̄ sustinet mundū vniuersū et est fundamentum
eius et gubernat mundū et fecit mundū germinare ⁊ cetera

multa similia de quo iusto concludit. Et ipse est fundamen-
tum oim animarum. Et hoc e quod dicitur Iustus est fundamen-
tum sempiternum hec ille. Attende igitur Saule quod de nullo hoie
puro quantumcumque iusto p'dicto possent verificari nisi cum hoc
sit verus deus. Et ideo habes quod etiam p' scrutinium scripturarum et
doctorum vestrorum antiquorum In quibus putatis habere vitam eter-
nam repiunt vera testimonia deitatis christi nostri seu messie.
et in dictis prophetarum idem repiunt ut dictum est. ¶ **Saul.**
¶ Recogitatis testimoniis tuis que in supradictis p' te dicta sunt
et michi p'posita. dicere possim illud psalmiste. Testimonia
tua credibilia facta sunt nimis. omnia enim consonant vero seu
veritati fidei catholice quam predicas. Et ideo dico cum **Job.**
xxix. Qui leviter locutus sum quid respondere possum. Manum
enim meam ponam super os meum vix enim quia iuxta illud psal-
miste. Mirabilia sunt testimonia tua. sunt enim altissima et p'
funda. Ideo restat ut scrutetur ea anima mea. non iam dialogice
concertando ut prius sed querendo de quibusdam ampliozem in-
formationem seu declarationem ut sic ex tali scrutinio declaratio
sermonum tuorum sequatur que me illuminet et intellectum det p'uulis
scilicet michi et in filiis. Unde sicut prima psalmi fuit dialogica quasi
inter duos disputative acta. Sic ista secunda sit didascalica quasi
inter magistrum et discipulum ad ipsius discipuli eruditionem tracta-
ta. Et sic de cetero non saul sed discipulus vocabor sicut et tu
doctor seu magister in sequentibus vocari debes. ¶ **Paulus.**
¶ Ille solus laudetur qui docet omnes sciam ad quem solus fidei pertinet
donum dare. In cuius auxilio confidens pete frater quicquid vo-
lueris. Et respondebo tibi gratiam quam deus michi ministravit.
vnum tamen oportet presupponere quod in sequentibus auctores novi te-
stamenti accipias sicut et antiqui accipiebas utrumque enim
est a deo datum seu reuelatum. Sicut et auctoritates sanctorum
nostrorum quorum eloquia sunt igne caritatis examinata recipias.
qui primo calumnicia dicta que in multis igne infernali succen-
sa ut forte insequentibus apparebit temerarie recipiebas. Et
sic ad vota tua implenda deo duce procedam. Explicit prima
pars.

Secunda pars scripturam didascalica
Xincipit secunda pars tractatus de scrutinio scriptura-
rum. Et est didascalica que est quasi continuatio eorum
que dicta sunt ad dicenda. Cuius prima distinctio
continet sex capitula.

In pmo capitulo ponunt a discipulo quedā argumenta-
tiones contra ea que dicta sūt de deitate xpi. et petit discipu-
lus eaz solucōnes ad infidelium maiorem confutationem.

In capitulo secundo ostendit qd difficilia fidei put est incarnacō
verbi non pertinet usquequaqz scrutari ad eos qui nouiter
ad fidem veniunt.

In capitulo tercio solvunt argumentaciones predictae.

In capitulo quarto ostenditur qd perscrutinium scriptu-
raz cōicatio p̄dicatorū dei et hoīs in xpo sufficient cōprobat.

In capitulo v. ostendit qd nō licebat in divinis docē plures
hoīes nec p̄dicare de certis capitulis vtrius testamenti in quibz
mysteriū sancte trinitatis et incarnacōis verbi continet.

In capitulo vi. ostendit racō quare antīqs p̄dicata mysteria
nō explicite s; implicite tradebant. Et ibidē ponit a discipulo
quoddā exordium ad ea q sūt in hac pte ulterius tractanda.

Secunda pars distinctionis p̄me.

Capitulū p̄mum in quo ponunt a discipulo quedam ar-
gumentaciones contra ea que dicta sunt de deitate xpi. Et
petit discipulus eaz solucōnes ad infidelium confutationem.

Discipulus.

Humiliter credens ea q p te michi tradita sūt
arca divinitatē xpi seu messie put scripturaz
testimonia p te iam allegata manifeste testā-
tur. ad huc vellem informari de quodā quod
est michi mirabile et de quo infideles olim so-
cios meos audiui murmurare qui etiā hodie de hac materia
murmurant. s. posito etiā pnt verissimū ē licet ipi oppositū
credant qd xpus in lege p̄missus non purus homo s; verus
deus et verus hō est. adhuc illi de quibusdā locucōibz que a
veris catholicis concedunt et p̄dicant de quaz veritate non
dubito. ipi tamen de hijs scandalizant et contra ea sepe lo-
quunt sic dicentes quō illa que de ipso xpo dicunt q nullo
modo ad deitatē p̄tinent s; solū ad humanitatē attribunt
deo utputa tpalit nasci et pati et mori et cetera huiōi. Con-
quā veritatem m̄gri eoz multiplicat cōsueverūt arguē vno
modo sic dicūt enī q sicut nulla p̄positio est verior illa qz in
qua idem p̄dicat de seipso ut cū dicit homo est hō. Ita nulla
p̄positio est a veritate remotior qz illa in qua idem negat de
seipso. vel id quod est maxime distans et diversū predicat de

subiecto a quo maxime distat et diuersificatur. Sed in ista appositione deus est homo predicatum significat rem corruptibilem et temporalem et corpoream que maxime distat ab hoc quod significatur per illud terminum deus. ergo ista appositione deus est homo est maxime a veritate remouetur. propterea dicunt quod fides nostra asserit quedam que sibi in uicem operata sunt non solum maxima admiratione digna sed etiam sunt talia que nullo modo ab aliquo sensato sunt sibi concessibilia quod sic declarant. Dicunt enim quod in diuinitate ubi tantum est unica natura indiuidua et simplicissima. cum hoc tamen a fidelibus nostris non conceditur quod una persona diuina predicetur de alia ut dicendo pater est filius et econtra. et tamen in christo in quo sunt nature summe distantes et diuerse. scilicet humana et diuina promittitur ymago et conceditur quod humana natura possit predicari de deo saltem in concreto sic ut dicatur quod deus est homo. Item dicunt quod hec appositione homo est deus repugnat manifeste sacre scripture veritati in qua nomen diuinum et spiritualiter illud quatuor litterarum quod est thetagramaton de nulla creatura posset verificari iuxta illud exo. iij. hoc est nomen meum in eternum ubi etiam nostri doctores dicunt quod illud nomen sic est proprium nomen diuinum quod est omnino inconcubile alteri. per istam appositionem homo est deus manifeste concitat nomen dei alteri. scilicet homini. et sic hec appositione videtur repugnare veritati sacre scripture. Item ut dicunt hec appositione deus est homo videtur repugnare alijs sacris scripturis in quibus manifeste ostenditur quod deus est ab eterno et nullo modo eius esse a tempore incepit. dicitur enim in psalmo a seculo usque in seculum tu es deus. Et ibidem in alio loco non erit in te deus recens. Si igitur ista est vera deus est homo sequitur quod deus incepit esse a tempore sicut et homo qui de deo predicatur quod videtur esse falsum tanquam repugnans sacrarum scripturarum veritati. per ista et multa alia similia infideles per dictam veritatem nituntur impugnare unde summe desidero a te informari quomodo possem ab istis et similibus rationibus euadere. quod quidem desiderium reputo esse bonum iuxta illud psalmiste. Et respondeto exprobrantibus michi verbum. *2°*

Ordine pariter distinctionis prime 2°

¶ Capitulum secundum In quo ostenditur quod difficilia fidei prout est incarnatio verbi non oportet scrutari ad eos qui nomen ad fidem veniunt. **¶ Magister**

¶ Iacet desiderare informacionem veram de hijs que sunt fidei ad hereticorum seu infidelium responsionem sic bonum simpliciter

tamen si quid talis informatio non est bona. s. illis q ad hoc
ex sua teneritate non sunt idonei. illi enim qui nouit ad fidem ve-
niunt per baptismum regenerati et de articulis fidei simpliciter seu
summarie eruditi non debent ad difficilia et ardua fidei festinare
accedere. Non enim essent ab eis prout decet susceptibilia nam sic
pueris non debent dari cibaria difficilia vel difficilis digestio
ad que vires sue in sua teneritate non sufficerent digerere. Sic
nouiter ad fidem accedentibus difficilia fidei non sunt proponenda
quam doctrinam habemus a principe apostolorum. s. petro qui in prima sua
epistola que canonica dicitur in secundo capitulo nouit ad fidem con-
uersis sic loquitur. Quasi modo geniti infantes lac concupi-
scite. s. eruditionis facilioris doctrine. Interea enim cibaria quibus
animalia vtuntur lac est facilioris digestio. Et ideo natura que a
deo instituta est lac disposuit ad nutriendum nouum generatos
Et eadem ratio est de spirituali generatione et cibo spirituali ei competente
s. quod nouit generati non debent uti cibariis solidis et duris quan-
tumcumque sint bona sed tamen leuibus et defacili ad nutrimentum conuer-
tibilibus ut est lac. hanc etiam doctrinam habemus a doctore gentium
s. paulo qui huiusmodi in fide nouicijs. i. ad Corinthe. iii. sic dice-
bat tamquam pueris in christo lac vobis potum dedi. non escam. puer-
tis autem et iam sensus exercitatos in hijs que fidei sunt habentibus per-
tinent ardua et difficilia fidei iuxta posse querere et de hijs spiri-
tualiter nutriri. de quibus ad hebreos. v. perfectorum autem est solidus
cibus. Antiqui etiam magistri hebreorum ut credo nostri hac ratione pro-
hibebant. ne certa passim seu capitula sacre scripture ab eis designa-
ti. in quibus magna mysteria fidei etiam hinc eos tenentur plu-
ribus exponerent. nec publice predicarent. unde in proposito quia
argumentationes tue proprie respiciunt ad modum benedictionis vni-
onis verbi diuini cum humana natura in christo que summa et ineffa-
bilis est. Idcirco ad te ad prius non pertinet siue statum cui noui-
ciatus de hijs tractare. poteris tamen cum deus amplioris gratiam
tibi concesserit de hijs informari audiendo a peritis magistris.
Tercium scilicet ubi de istis tractat sufficienter. et doctores ibi
magna et subtilia tradunt. ex quibus posset responderi ad tua ar-
gumenta et ad multo fortiora plene et perfecte. **¶ Disapu-**
lus. **¶** Video quod tuum consilium sit sanum et tutum quantum ad
me et michi siles. s. de non procedendo festinante ad querendum de
alijs et profundis in hijs que fidei sunt preterea cum hoc sit de doc-
trina sanctorum apostolorum quos allegasti. Et forte de hoc intelligit

illud ysaie. xxviii. ubi dicitur. Ecce ego ponā in syon fun-
damentū tē quod intelligit ad litterā de xpo. Et sequit̃ qui
crediderit non festinet. s. nō festinet ad alta et p̃funda acce-
dere s; paulatim i hoc p̃cedat. Et licet in aliquib; biblijs la-
tinis habeat̃. Qui crediderit nō p̃fundet̃. in hebraicis tñ biblijs
correctis habeat̃. Qui crediderit nō festinet nichilominus si
placet saltē aliqua p̃ncipia vellem a te audire. ex quib; p̃e-
dicte murmuracōes solui p̃nt seu euacuari. que quidē p̃nci-
pia cū a te audierim et si nō possem ex fragilitate mea illa
plene intelligere. absq; dubio tñ illa credā. paratus enī sū sup̃
sensū et intellectū credere illa que a sc̃tis doctorib; tradunt̃.

De parte p̃ncipii distinctionis.
Capitulū. terciū i quo solunt̃ argumentacōes p̃dicte.

Placet michi cōdescendē ad ea q̃ petis p̃feram quia di-
cis q̃ pat̃ es credere ea que tradunt̃ a sc̃tis etiā si illa
pro nūc ad plenum non intelligas. hoc enim est sa-
num con siliū a beato augustino traditū. qui cuiā dicebat.
Noli itelligē ut credas s; crede ut itelligas. Ad euidentiam
aut̃ eorū que dicenda sūt p̃ nūc ad ea que arguis soluenda
p̃supponenda sūt aliqua. quorū p̃mū est q̃ p̃sona ul' suppositū
alicui⁹ rei aliud sūt q̃ natura seu essentia ipsi⁹ rei. natura enī
sūt essentia speciei seu quidditate tē quam sūt diffinitio. perso-
na uō seu suppositū sūt aliquid q̃ subsistens in quo includit̃
ipsa natura seu essentia cui⁹ ē suppositū seu p̃sona. Et q̃nq;
etiā includit̃ in p̃sona ul' supposito quedā alia que sūt p̃ter
rōz speciei. unde suppositū significat̃ ut totū. habens naturā
sicut p̃tē formale et p̃fectuū a sui. Et intelligendū est de rebo
subsistentib; in quib; mueniri possit aliquid quod non p̃anet
ad rōez speciei utputa accidēcia uel p̃ncipia indiuiduanda
naturā. sicut apparet in hys que sūt ex materia et forma cō-
posita in quib; s̃m rē differūt natura et suppositū. unde in eis
natura nō p̃dicat̃ de supposito. nō enī dicim⁹ q̃ albū sit albedo.
Nec etiā q̃ homo sit humanitas. In hys aut̃ in quib; nichil
aliud adiunctū inueniri possit quod sit p̃ter rōez naturā nulla
necessitas est distinguendi naturā a supposito ipsi⁹ nature
quod quidē suppositū est indiuiduū subsistens i ista natura
unde in deo non est aliud s̃m rē p̃sona seu suppositū et natura
s; solum s̃m rationē intelligendi. quia natura dicit̃ s̃m qd est

esse quoddam. psona uo dicitur secundum quod est quoddam subsistens. veritas autem huius presuppositi ex vera intelligentia terminorum patet intelligenti. **S**ecundo presupponitur quod omne illud quod mest seu unitur alicui persone seu supposito siue pertineat ad naturam eius siue non. unitur ei in persona. quod quidem suppositum. patet ex primo nam suppositum seu persona ut dictum est significatur ut quoddam totum huius naturam sicut parte perfectam et alia que ei insunt seu uniuntur ut quedam adiacencia veniencia ab extrinseco. **T**ercio presupponitur quod unio verbi diuini incarnati non est facta in natura. Quod quidem suppositum doctores euidenter probant inducendo ad impossibile si daretur oppositum. unio autem predicta facta est in persona quod probatur euidenter a doctoribus nostris. quam quidem probationem ad personam omitto. **E**x quibus presupposita veritate fidei sequitur quod unio verbi diuini incarnati est facta in persona. sic quod una et eadem persona que subsistit in natura diuina eternaliter. subsistit etiam per ipsam unionem in natura humana a verbo assumpta secundum hoc licet in christo sint due nature distantes et diuerse. non tamen in christo est nisi tamen una persona et unum suppositum diuinum in utraque natura subsistens. consequentia patet. **N**am si humana natura verbo diuino non unitur in persona nullo modo et unitur cum iam presuppositum est quod in natura non est unio facta. et sic fides incarnationis preterit quod esset contra omnia testimonia scripturarum que super sunt allegata ex quibus diuinitas christi approbata est. **Q**uibus presuppositis ad tria argumenta sic dicendum est. **N**on primum enim dicendum quod quando due forme seu nature quantumcumque sint distantes et diuerse possint tamen in uno supposito conuenire non est inconueniens unum predicare de alio. **S**ed talis predicatio potest esse contingens vel naturalis sicut cum dico albus est musicus. unde quis natura diuina et humana sint maxime distantes per incarnationis tamen mysterium conueniunt in uno supposito ut dictum est cui neutra illarum naturarum est per accidens sed secundum se unum hec propositio deus est homo non est in materia remota seu contingenti sed in materia naturali. potest enim in ea homo de deo per se sicut de sua hypostasi. non tamen ratione nature significare per hoc nomen deus sed ratione suppositi quod est suppositum humane nature. **N**on 2° autem dicendum quod in misterio trinitatis persone diuine conueniunt in natura. distinguunt tamen in personis seu suppositis. et ideo non predicantur de inuicem. **I**n misterio autem incarnationis est oppositum. nam nature sunt diuerse. persona autem seu hypostasis est unica. **E**t ideo nature que distincte

sunt non p̄dicantē de inuicē p̄ut significānt in abstracto. non
enī est vez dicē q̄ nat̄a diuina est humana. S; quia hee due
nat̄e oueniūt in supposito p̄dicantē de inuicē in concreto tm̄.
Et sic vez est q̄ deus est homo. **Ad** terciū dicendū q̄ i hoc q̄
nomē dei in cōicabile attribuim⁹ x̄po. non attribuim⁹ no-
men deitatis hōi fm̄ humanā nat̄am. hoc enī esset derogato-
riū deitati s; atribuim⁹ nomen diuinū x̄po hōi fm̄ suppositū
eternū quod p̄ vnionē verbi est etiā suppositū humane nat̄e
ut dictū ē. **Ad** quartū dicendū q̄ licet humana natura sit i
x̄po quoddā recens aut̄ suppositū humane nat̄e in ipso x̄po
non est recens s; eternū. Et quia hoc nomē deus non p̄dicat
de hōi rōne humane nature s; rōe suppositi eterni. Ideo non
sequit̄ q̄ in hoc habeam⁹ seu concedam⁹ deum recentē. Et at-
tende in hijs ⁊ filijs q̄ ex vnione verbi cum nat̄a humana
in supposito facta diuino sequit̄ q̄ ea que de deo p̄prie dicunt̄
p̄nt dici de hōie illo cui⁹ nat̄a humana assumpta est in vni-
tate suppositi. S; illr et illa que dicunt̄ de illo supposito rōne
nat̄e assumpte p̄nt etiā dici de deo q̄a ex vnione vbi modo
supdicto facta cōicant̄ ydiomata vtriusq; nat̄e i eodē supposito.

De parte p̄mie distinctionis

Capitulū. iij. in quo ostendit̄ q̄ per scrutiniū scripturarū
cōicatio ydiomatum dei et hōis in x̄po comprobatur.

Discipulus.

Omnia p̄ te dicta credo esse fidelissima et vera licet ad
p̄ns non me sentio tam ydoneū q̄ illa plene intelli-
gam desidero tamē habere aliquā sacram aut̄tem per
quam cōicatio ydiomatum p̄ te dicta approbareē quod solum
desidero ad infidelium s̄futa cōz. **Magister.** **Q** hoc quod
queris habes euidentē in p̄xima distinctōe p̄cedenti in qua de
scrutinio scripturarū circa deitatem x̄pi tractatū fuit. Ibi enī
per plures aut̄tes ostensū est q̄ sacra scripta de vno et eodem
affirmat quedā que solī deo p̄tinent. ⁊ quedā alia que p̄tinet
ad hōiem. Ex quib; aut̄tib; manifeste habes cōicacōz ydiona-
tum supdictā in x̄po seu messia p̄misso. **Discipulus.**

Repete m̄ rogo aliquas ex dictis aut̄tib; ex arduitate
enī seu magnitudine misterij de quo tractat̄ tam intellectus
me⁹ q̄ memoria mea sturbant̄. legit̄ enī dan. x. q̄ ex visioe
angelica danieli facta dicebat vidi visionez grandē et non
remansit in me fortitudo. s; et spēs mea mutata est in me et

emarcui nec habui quiddā viriū. vñ non mirū si nō habeam
in memoria omnia que mī tradidisti. Et id peto ut saltē
duas uel tres auctes de predictis memorie mee reducas. in
quibz pōicta cōicatio ydiomatū ostendat. **Magister.**

In psalmo illo qui incipit. Eructauit cor meū verbum
bonū. vbi ad lram agitur de xpo ut supradictū est. psalmista. di-
rigens verba sua ad ipm xpm dicit. Sedes tua deus in seclm
seculi quod ē ydioma panens soli deo. cui xpo i eodē orextu
dicit. vñxit te deus tu? oleo leticie p consortibz tuis quod est
ydioma panens homi. vñde ex ista aucte habes ydiomatū
cōicacōz p me dictam. Itē Jere. xxiij. Loquens de ipso xpo
ppheta in psona dei dicit. Sulcabo dauid germen iustum.
quod ppiū est humanitatis. et ibidē de eodem sequit. hoc est
nomen quod vocabūt eum dñs iustus nñ. in quo loco vbi
habemus dñs habet i hebraico nomen dñi thetha gramaton
quod solus dei est ppiū. Et sic ex hac aucte habes pōictā
cōicacōz. Itē zacharie. xij. dicit i psona dei. effundam super
domū iuda spm gracie quod ad solū deum panet. Et ibidem
de seipso ipse de? mfundens graciā dicit. **A**spicient i me quē
pfi xerunt quod solum panz ad humanā naturā. Similiter
ex alijs auctibus sup allegatis ad pbandū diuinitatē xpi si
eas diligētē scrutatus fueris hoc reperies manifeste. Et ista
tibi debent sufficere ad presens. **2°**

Secunde part et pme distimtio 2°

Capitulum. v. in quo ostenditur q nō licebat in dñis
docere plures nec pōicare de certis capitlis vetis testamēti
in quibz mīsteriū sancte trinitatis et incarnacōis verbi con-
tinent. **Disapulus.**

Sufficiunt michi pōicta in hoc pposito s; quia audi-
ueram a te sup q Judei p occultacōe mīsterij sancte
trinitatis et incarnacōis verbi diuini phibebāt aliq
loca secreta seu capitla sacre scripēe publice docē ul de eis p
dicare. Idarco peto ut in hoc amplius declares. **Magi-**
ster. **D**uo sūt capitla in veteri testamento quoz pōica-
cio publica oīno phibebat in doctrinis calumudiis. nec solū
hoc sed etiā dicē ea que in eis continent pluribz disaplis erat
inter eos phibitū. Itaqz non erat eis licitum docē de secretis
illoz capitloz. nisi vñ magistro vñū disapulū discretū et
pconeum uel duos tñ. quoz quidē capituloz vñū est gen.

pmo. aliud est ezechielis pmo. que quidē phibitō habetur in
 Calmuth in libro qui dicit haginga i capitulo quod incipit
 Gidorsin quod sūt non docebūt. quā quidē doctrinā sequūt
 omēs posteriores ut patet p Rabimoy. in pmo suo deuto.
 in titulo de fundamētis legis capitulo. ij. pñcula vltima. **I**de
 de eodē libro de directōe pplexoy pte pma in mltis capitulis.
Ratio autē quare ista occultabant assignat ab oibz genalr
 talis. s. quia i illis capitulis stnebant alta et magna myste-
 ria fidei que et qualia sint illa null⁹ plene declarabat. nec
 concordie in hijs se habebāt. s. sub velamē et obscure ea tra-
 debant sic pfiguratū est p moysen qui velamē posito ante fa-
 ciem suā pmo apparebat. tpe autē gracie quando reuelata facie
 magister nr xps veritatē fidei ad salutē nciam discipulos
 docuit quā etiam ipsi in ppls pdicauerūt. pdicta q ab anti-
 quis occultabant in lucē veritatis palam pduxerūt. **C**irca
 quod debes scire q i capitulo pmo gen. mysteriū scēe trinitatis
 stneet. **C**um enī dicit in pñapio creauit deus tē usqz ibi. **E**t
 spūs dñi ferebat sup aquas tres psone dñe designantē put
 sup dixi nona distinctōe. et i eodē arca finē idem habet. **D**i-
 cit enī ibi faciam⁹ hoīem ad ymaginē et similitudinē nostraz.
 vbi pluralitas in dñis manifeste ostendit. **N**on enī dixit
 et faciam⁹ hoīem s. faciam⁹. **S**ilr in hoc quod dicit ad ymaginē
 nrām manifeste habet q in hoīe est ymago dei creata q sumaz
 trinitatē p modū ymagnis repñtat. vnde quia istud myste-
 riū in hoc capitulo inclusiū non erat antiqs explicite declaran-
 dū. **I**deo phibebat eius declaratio ut dictū est. **I**n capitulo
 autē pmo Ezechielis mysteriū incarnacōis cōtinet specialiter
 in hoc quod dicit q qñ similitudo hoīs erat sup tronū positum
 sup aialia et rotas. in quo designat q homo habebat pñdere
 totū vniuerso tanqz deus put sup fuit dictū distinctōe decia.
 quod quidē mysteriū nō erat tradendū explicite antiqs sicut
 nec primum. **E**t ideo pñpriebat ne de hoc capitulo pdicarent
 seu docerent multitudinem. **E**t de distinctiue parte pme
 Capitlm. vi. in quo reddit⁹ rō qre antiqs predicta myste-
 ria nō explicite s. implicite tradebant. et ibidē ponit a disci-
 pulo quoddā exordiu ad ea q sūt in hac pte vlti⁹ tractanda

Disapulus.

Iter vez est et sic credo q ista duo mysteria in pñctis
 capitulis stnent. tamē vellē habere rōz occultacōis.

tum enim ista explicitate credenda sunt de necessitate salutis. mirum
est quare non ista antiquis explicitate tradebantur. Non enim
videtur dicendum quod hoc fiebat propter duriciam cordis eorum ne forte
propter altitudinem misteriorum ea non crederent quia legimus quod deus
expressse mandabat annunciari veritatem. etiam eis qui non erant
dispositi ad credendum. legimus enim ezechielis. iij. Et dices ad eos
hec dicit dominus deus qui audit audiat et qui quiescit quiescat
quia dominus exasperans est. ubi in hoc quod dicit quod quiescat quiescat
intelligitur secundum veritatem hebraicam ac si diceret qui noluerit credere
non credat. unde scire desidero quare non sic fuit factum in hijs
que sunt fidei de necessitate credenda. scilicet ut proponerentur explicitate
populo antiquo licet ex duricia cordis eorum multi non crederent
Magister. **¶** Hec misteria rationabiliter prohibebantur dici
antiquis propter vulgariam. populus enim ille promissus erat ad creden-
dum multitudinem deorum. Et ideo deutero. iij. monebat eos moy-
ses dicens. Scias quoniam dominus ipse est deus et non est alius preter
eum. Et infra. Scito ergo hodie etiam cogita in corde tuo quia
dominus ipse est in celo sursum. et in terra deorsum et non sit alius.
Quod sepe eis ista dicebat ut auerteret eos ne declinarent ad cre-
dendum multitudinem deorum ad quod erant promissi. Scilicet primi erant
ex sua ruditate. et intellectus imbecillitate ad credendum corpor-
reitate esse in deo. Rudes enim et intellectu imbecilles non capi-
unt entitatem esse nisi in rebus corporalibus quia ratio populi ille
sumpta modica occasione ex morositate moysi in monte fe-
cerunt viculum in orebus quem adorauerunt et ei sanctificauerunt dice-
tes. hijs sunt domini tui israel qui te ascendere fecerunt de terra egypti.
exo. xxxij. Ideo eos monebat moyses capitulo supradicto di-
cens. Custodite sollicite animas vestras quoniam non vidistis omnem
similitudinem in die qua locutus est dominus vobis in orebus de medio
ignis. ne forte decipiamus vobis sculptam similitudinem
terram. unde si tali populo explicitate traditum fuisset misterium sancte trini-
tatis facile laberetur in errorem credendi multos esse deos qui esset
error valde periculosus. Similiter si eis fuisset traditum misteri-
um incarnationis ubi facile fuissent lapsi in errorem ponendi
in divinitate corporeitatem quod nephastum est. unde patet ratio quare ista
misteria fuerunt eis tradita implicitate ut doctores eorum qui sane in-
telligebant scripturas possent ea habere plene quantum eos de-
cebat. Simples autem et rudes haberent de eis saltem implicitam
cognitionem que sufficiebat eis ad salutem secundum quam non laberentur

in errores sup̄dictos. **¶** *Discipul.* **¶** Sufficit michi rō
p̄dicta ad hoc quod querebā. De cetero aut̄ vellē ut me illu-
minares de quibusdā que in corde meo q̄i p̄bleumata q̄nqz
v̄sanē. que licet dubitacōez in me non causant arca ea que
fidei sūt. absit. tñ iducūt desiderii scēdi rōz eoz. iuxta illud
psalmiste. **M**irabilia testimonia tua iō scrutata est ea aīa
mea. Ex quo scrutinio psalmista desiderabat declaracōz et i-
tellectū p̄uulis cōperentē. vñ subdit declaracō s̄monū tuoz
illuminat et intellectū dat p̄uulis. eo enim q̄ testimonia fidei
sūt credibilia nimis ut alibi dicit. et etiam mirabilia quia
de multis que ad ea p̄nent nescit hō simplex et quasi noui-
tus reddē rōz. **I**darco fidelis scrutatē multa arca rōz eoz q̄
ad fidē p̄nent nō ut dubitet absit. s̄ ut deuot⁹ et tenac⁹
fidē teneat. **I**n quibz p̄bleumatibz p̄ me tibi p̄ponendis nō
intendo seruare aliquē ordmē artificialē s̄ tñ ea p̄ponē put
in corde meo v̄sanē ut ex declaracōibz tuis ascensioēs deuote
in corde meo deo auxiliante p̄ducantē seu concrecant. **¶**

¶ *Sequitur distinctio 2^a et p̄t^a 2^a 2^a 2^a*

Distinctio scda de scrutinio scripturarū arca quedā
que pertinet ad excellēciam virginis gloriose et
continet duodecim capitula. **¶**

In p̄mo capitulo p̄ponunt a discipulo tres ad-
miracōes arca ea que de virgine gloriosa i scripturis sacris
vident̄ omitti ad ipsius excellēciam p̄nentia. **¶**

In scdo capitulo m̄gr p̄mitat quedā p̄ambula ad pre-
dictas admiracōes tollendas. et ibi declarat q̄ v̄tutes bea-
te v̄gis sp̄aliē ip̄i⁹ huilitas cōsideranda est sūma. s̄. heroica. **¶**

In capitulo tercio discipulus arguit contra quedam que
in p̄cedēti capitulo a m̄gro fuerāt tradita ad que in eodē ma-
gister rīdet et tollit p̄nam admiracōnem. **¶**

In quarto capitulo discipul⁹ repetit scdam suā admi-
racōz. ad quā m̄gr eodē rīdet eam soluens in q̄ capitulo quedā
declarat p̄nēcia ad genealogiā xp̄i. **M**athei. p̄mo stentā. **¶**

In capitulo quinto discipulus repetit suam terciā admi-
racōnem ad quā magister ibidem respondet. **¶**

In vi capitulo discipulus replicat contra responsionē
magistri ad quod m̄gr sufficienter respondet concludens ex
supra dictis q̄ magnam deuocōnem oportet ut habeant fi-
deles arca virginem gloriosam. **¶**

In capitulo. vii. discipul⁹ ponit quādam aliam admiracōz que sibi videt^r circa hoc q^d nō legi^t ip^sam vīstasse sepl^r crā xpī sic de mlierib⁹ et de quib⁹ dⁱ discipulis legi^t. ad q^d ibi a magistro respondet. 27

In capitulo octauo pponit a discipulo alia admiracō specialit^r q^d nō legi^t xpī ip^si v^gini gloriose misisse angelos ad annūciandū suam resurrectōz sicut mulierib⁹ et discipulis ad quod rīdet a m^gro ibidē declarando aliqua que p^otenent ad excellēciā fidēi beate v^ginis. 27

In capitulo nono pponit a discipulo alia admiracō de hoc quod non legi^t xpī apparuisse in sua resurrectōe v^gini glōse. cum tū de apparicōe ad mlieres et discipulos fiat pluries mencō. ad quod in eodē a m^gro rīdet. 27

In capitulo. x. ostendit q^d tam pfectio fidēi v^ginis glōse circa resurrectōz xpī q^d etiam impfectio fidēi apo^loloz circa idem conueniens fuit ad ecclesie utilitatem. 27

In. xi. capitulo ostendunt quedā que ad ordinē manifestacionis circa resurrectiōē xpī p^otenent. Ex quibus concluditur q^d ad beatam virginem non pertinebat mīta ad resurrectiōē annūciandā ppter excellēciā sue dignitatis.

In capitulo. xii. ostēdit q^d deuocō cui⁹ cūq³ fidelis exatari debet ad v^ginē glōsā sup oēs scōs cū xpī q^d scōs scōz est.

¶ Sūte part^r et dīstīctō. 27

¶ Capitulu p^omū In quo pponunt a discipulo tres ammiraciones circa ea que vident^r in scripturis sacris de v^gine glōsiosa omīta ad ipsius excellēciā p^otenencia. 27

¶ Magister. ¶

Placet mī q^d ea que in corde tuo versant^r ut p^obleumata de quib⁹ miraris. eo q^d effectū cognoscas causas tamē ignozas mī pponas ut tibi respondeā p^out potero auxilio opitulan^r te dīno. **¶ Discipul⁹** **¶ Quia** ut nostis^r m^g p^olm. iij. methaphisicephari incepit ab admirari. Idcirco ego tanq³ mapiens ab altissimo peto cū psalmista. Reuelā oculos meos et cōsiderabo mirabilia de lege tua. p^o que quidē mirabilia a me cōsiderata aīa mea ad ea scrutandū mōucat^r Juxta illud quod sup dicebam. Mirabilia testimonia tua ideo scrutata est ea aīa mea. p^o q^d scrutiniū declaracōz f^omorum dei et illuīacionē intellect⁹ mei et p^ouuloz mei similiā

dño dirigente expecto. Subdit enī psalmista. Declaratio
fmonū tuoz illuminat et intellectū dat pūilis. Circa quod
p̄mo occurrit in cōsiderandū de scrutinio scrip̄arū de quibodā
que ad v̄ginē pertinent beatam vt sic ab illa btissima salus
n̄ra exordiū sumpsit. sic ab eadē pars ista tractatus nostri ī
icū sumat. Circa quod occurrit in quedā non modica āmi
racio que talis est quō sacra scrip̄a que s̄fueuit sc̄os excel
lentissime cōmendare et eoz gesta et v̄tutes narrare ut pat̄
de abrahā geū. xviij. 7. xxvj. Et de moyse num. xij. 7 sic de
q̄busdā alijs excellentibz sanctis. De beata tñ v̄gine que ex
cellenciōz ceteris fuit. nō legunt in nouo testamento aliq̄e
cōmēdacōes siles n̄c narrant ei⁹ v̄tutes seu aliq̄ pp̄ia gesta
Quasquidē v̄tutes credendū est fuisse maximas que ī nouo
testamento p̄cipue videntē debuisse narrari. In eu angelio le
gim⁹ concep̄cōz Jo. baptiste et eius natiuitatē. Similit̄ et de
ei⁹ vita v̄tuosa et morte. De beata uō v̄gine que excellēciōr
iohanne fuit nichil hoz in euangelio. legi⁹ nec in epl̄is nec
in actibus apl̄oz. In quoz tñ tpe ip̄is apl̄is p̄ntibz p̄ut in
ecclesia legi⁹ assumpta est. Non ergo modica ammiracōne
dignū videt̄ q̄ in nouo toto testamento de p̄dictis gestis b̄te
v̄ginis. s. concep̄cōe natiuitate et assumptōne nulla mencio
fit s; oīa p̄termittant̄. cum tñ de b̄to Iohanne singula p̄dicta
exp̄sse ī euangelio narrant̄. Ex qua p̄termissione arguit̄ q̄ ī
officiō assumptōis sue. que est potissima ip̄si⁹ festiuitas legi⁹
cōiter in ecclesia illud euangelii. Intrauit ihs in quoddam
castallū 7c. In quo euangelio nichil agi⁹ de ip̄a v̄gine glo
riosa ut est manifestū. historialia etiā que in ista festiuitate
legant̄ oīa sunt apocrypha extra canonem biblie stenta vel
non sibi pp̄ia ut cum legi⁹ illud ec̄. xxiij. In omnibus
requiē quesiui 7c que certe scrip̄a pp̄ie intelligi⁹ de sapien
cia increata. non aut̄ de beata v̄gine. vñ talia licet non sibi
pp̄ia in suis festiuitatibz legant̄. eo q̄ in ip̄o canone talia de
vita sua. nec de suis miraculis et gestis nō cōtinent̄. quod
apud me vertit̄ in magnā āmiracōz. p̄terea cū lucas narrat
missionē angeli ad ip̄am dicens. Missus est angel⁹ Gabriel
a deo 7c. testat̄ euāgelista de Ioseph q̄ erat de genē dauid. di
cit enī Miss⁹ est angel⁹ Gabriel ad v̄ginē desponsatam viro
cui nomen Ioseph de domo dauid et nomen v̄ginis maria.
vnde ex p̄dicto textu habem⁹ q̄ Ioseph erat de genere dauid.

non tamē ex lra euangelij . habetur q̄ maria esset de genere .
 dauid . **Q**uequidē narratio duplicē in me causat amiracōez .
 quarū vna est . cum enī esse de domo dauid dicat aliquid perti-
 nens ad excellenciā cū dom⁹ dauid est dom⁹ regia a deo singu-
 lariē int̄ om̄s regias dignitates approbata ⁊ in scriptis valde
 cōmendata de qua domo fm̄ veritatē fidei ipsa vgo gl̄iosa
 fuit . q̄re ergo euangelista non exp̄ssit de maria . q̄ esset de do-
 mo dauid . et tñ hoc dixit de Ioseph . **S**cda vero amiratio q̄
 in hoc loco n̄ occurr̄ et p̄miam s̄firmat est talis . **N**ā q̄ Jo-
 seph esset de domo dauid uel nō . hoc nichil facit ad genealo-
 gram xp̄i . non enī xp̄s descēdit de Ioseph . absit . s̄ de maria
 v̄gine . cur ergo euangelista facit exp̄ssā mencionē de Ioseph
 in hoc q̄ descendit fm̄ originē a dauid . et tamen nullā facit
 mencionē de qua domo esset beata vgo . in quo s̄sistebat fun-
 damentū tot⁹ genealogie xp̄i a dauid descēdētis . **P**reterea
 int̄ p̄cepta decalogi p̄ceptū de honoracōe parentū . est p̄mū et
 p̄cipuū in scda tabula decalogi in q̄ danē p̄cepta q̄ ordinant
 hoīem ad p̄ximū . xp̄s autē qui totā legē impleuit nō legē
 honorasse matrē sp̄aliē in suis colloquijs . nūq̄ enī legē eā
 vocasse matrē . quod est nomē maxie dignitatis ad feminam
 p̄ueniēis sp̄aliē respectu tanti filij . s̄ xp̄i cū tñ vere sic potuiss̄
 eam vocare s̄ solum legē eā vocasse mulierē quod est nomē
 cōe ad totā sexū femineū humani generis . legē enī Joh̄ . ij .
capitulu . quid n̄ et tibi mulier . et Joh̄ . xix . Mulier ecce fili⁹
tu⁹ . **E**x quib⁹ patz q̄ dignitatē maternitatis xp̄i que ē sūma
 dignitas que ad m̄lieres posset p̄uenē xp̄us subtrahit ⁊ m̄rez
 alloquens solum eam mulierē vocabat . **Q**uid ergo magis
 mirandū q̄ q̄ xp̄us q̄ verissime v̄ginē gl̄iosā m̄rez vocan-
 do sūme honorasset hanc singularē excellenciā subtrahendo tñ
 modo eam m̄liere vocat . quod nomē non solū bonis m̄lie-
 rib⁹ s̄uenit s̄ etia alijs quibuscūq̄ . **Q**uid ergo dicendū nū-
 quid xp̄s aliquid omisit ex p̄ueniētib⁹ ad parentū honoracōz .
 absit . unde circa p̄dicta illuīacōz et intellectū puulis compe-
 tentem desidero . **B**re p̄t et distinctio 2^a c^a .
Capitulū . ij . in quo m̄gr p̄mittit quedā p̄ambula ad
 p̄dictas amiracōes tollendas . et ibi declarat q̄ v̄tutes b̄e
 v̄ginis sp̄aliē ipsi⁹ huilitas s̄sideranda est sūma . s̄ . heroyca .

Magister . **Q**
Audeo valde quia in tuis p̄bleumatib⁹ a b̄e v̄gine

tui scrutiniū iniaū sumpsit. de cui⁹ mīa confido q^d ipsa inē:
cedente in tua illuīacōe ⁊ deuocōe pficiēs. **De ipsa enī potest**
intelligi illud psū. ij. **Si** quesieris eā tanq³ pecuniā et tanq³
thesauros eam scrutat⁹ fueris tūc intelliges amorē dñi ⁊c.
Ad declaracōz aut⁹ eoz de quib⁹ ammiraris quedā sūt p^rmitten
da. quoz vnū est q^d huilitas licz nō videat⁹ numerari a pl^uis
inē vtutes morales nec intellectuales. i sacra scripta tñ ⁊ i
dicis sanctoz doctoz huilitas tanq³ magna vtus cōmen
dat⁹ inē q^d dicit⁹ esse fundamentū oīm virtutū. vñ augu⁹
in libro de verbis dñi dicit. **Si** cogitas magnā fabricā con
struē celsitudis. de fundamēto pri⁹ cogita huilitas. Constat
aut⁹ q^d fundamentū est de p^rmis ⁊ p^rncipalib⁹ p^rib⁹ edificij cor
palis. Et sic patet q^d huilitas debet censerī de p^rncipalib⁹ edi
ficij spūalis. s. vtutū p^rib⁹. Et inde ē q^d sicut nāfa sūm boeū
sumit iniaū a p^rfectis. sic sciendū est de grā que nāfam per
ficiat. **Scrutando enī scriptas** rep^rim⁹ q^d in viris in quib⁹ aliq³
excellenā scēitatis sumit exordū in eis spūalē sit mēdo de
eoz magna huilitate. de abrahā enī qui p^rm⁹ i publicacōe fi
dei legi⁹ fuisse. **Silr** et in suscepōe signaculi fidei ut habetur
gen. xij. et xvj. capi t^o legi⁹ de seipō deo dixisse. cū sum pul
uis et cinis que verba magnā insinuāt huilitatem. non enī
se assimilauit aīalib⁹ brutis nec plantis s³ pulueri et cineri
que sunt vilissima in rez nāfa. **Silr** et de moyse qui solus
legislatoz fuit in veteri testamento legi⁹. **Erat enī moyses**
vir mitissim⁹ sup omēs hoīes q³ morabant⁹ i t^ra nūi. xij. In
quo eius mititas seu huilitas preferē huilitati alioz quozū
cūq³ in seculo illo existentiū. **De dauid** etiā qui p^rmus rex a
deo approbatus fuit. Cui etiā facta fuit rep^romissio xpi de
semie suo venēi legi⁹ deo dixisse. **Quis ego sū dñe deus me⁹.**
aut que domus mea q³ adduxisti me hucusq³. ij. Re. vij.
In quib⁹ verbis notat⁹ magna huilitas ipsi⁹ dauid. qui etiā
postq³ accepisset a deo regnū quod iā pacifice possidebat et p^r
multa et magna bella et de oīb⁹ aduersarijs et vicinis regi
bus triumphū habuisset. cū hys tñ ⁊ alijs magnis p^rsperita
tib⁹ non solū seipm s³ et totā domū suam vilificabat dicēs.
quis ego sū et que dom⁹ mea. q. d. nichil sū ⁊ dom⁹ mea. q³
ad magnā huilitatem p^rtinz. **Nā** ut ait bernhard⁹. non est
magnū esse huilem i abiectōe. magna p^rors⁹ et rara vtus
est huilitas honorata. **In nouo aut⁹ testamento** redemptor

et magister n^r x^ps a quo o^mis virt^u et gr^acia deriuat^r suis di-
sapulis dicebat. discite a me quia mitis sum et huilis corde
Mathei. xj. R^acionabile igit^r est q^d in beata v^gine que x^pm
plen^u gr^acie et veritatis concipe meruit v^urus huilitatis p^{ri}-
pue v^uguisset. Et i^o in cantico p^{ri}mo dicebat. Quia r^uspexit
huilitatez ancille sue r^e. Circa quod notandum q^d solum de
huilitate sua fecit menc^oz que est fundamentu^m v^urtutu^m ut di-
ctu^m est. Non aut^{em} de v^urtutib^{us} alijs edificatis sup^{er} hui^us fundam^{en}-
mentu^m. licet o^mis plene habuisset que gr^a plena p^{er} angelum
testat^u fuisse. R^acio aut^{em} quare de alijs v^urtutib^{us} noⁿ fecit men-
cionem nisi de sola huilitate talis est. Nam ad v^urtute^m huilitatis
p^{ri}prie p^{er}uenit noⁿ magna de seip^{so} sentire sed crede^{re} et p^{ro}n^uciare
se omnib^{us} viliozem p^{ut} in gradib^{us} huiliat^{is} in reg^{la} beati
b^undicti stentis habet. v^unde de hoc q^d beata v^go p^{ro}stebat^u se h^ure
huilitate^m non sequit^{ur} q^d h^uret v^urtutes s^{ed} solu^m fundamentu^m v^urtu-
tum quasi dicet^{ur} solu^m capacitate^m habeo ad v^urtutes sup^{er} edifican-
das etia^m si sup^{er}iora edificia v^urtutu^m in me noⁿ assint. Et notan-
du^m q^d v^urtutes beate v^ginis c^{on}siderande^m s^unt esse heroice. s. quasi
d^{omi}ne de quib^{us} p^{ri}us tractat i. vij. ethicy. Ad cui^{us} declarac^oz
attende^{re} q^d s^um aug^u de morib^{us} ecclⁱe. Cui^{us} s^unt antiqui phi-
concordant v^urtutes q^{uod}ruplic^{iter} c^{on}siderant^{ur} vno modo p^{ut} sunt
politice. et sic p^{er}uenit ad ho^mies inquantu^m recte se habent in re-
bus humanis gerendis. et de istis v^urtutib^{us} co^mit^{ur} phi^{losophi} tractat.
Alio i^uo modo c^{on}siderande^m s^unt v^urtutes ut exemplares. et sic p^{er}-
tinent ad de^um in quo p^{er}existunt o^mni rez p^{er}fec^{ti}ones. et p^{er} o^mis
p^{er}fecto^{res} v^urtutu^m et de istis ex^{em}plarib^{us} v^urtutib^{us} intelligende^m s^unt
v^urtutes que in sacris scrip^{tu}ris deo attribuunt^{ur} ut mⁱa et iusti-
cia et hui^us. In^{ter} quas v^urtutes. s. politicas et ex^{em}plares q^{uod} s^unt
quasi in extremis posite. quedam medie interponunt^{ur}. quaz
qued^{am} dicunt^{ur} v^urtutes p^{ro}gatorie que p^{er}uenit ad illos qui v^urtu-
tes politicas transcendent^{ur} in s^{im}ilitudine^m diuinaz v^urtutu^m co-
nant^{ur} tend^{ere} alio etia^m modo mⁱuant^{ur} v^urtutes que dicunt^{ur} p^{ro}gati-
u^u animi et p^{er}uenit ad illos q^{uod} i^ua d^{omi}nam s^{im}ilitudine^m iⁿ hui^us v^urtu-
tibus quodammodo assequunt^{ur}. quantu^m in hac vita possibile est.
Et i^o vocant^{ur} a p^{ri}us v^urtutes heroyce. s. d^{omi}ne. de qua diuisione
v^urtutu^m q^{uod}ruplic^{iter} habes ad plen^u in p^{ri}ma sc^{ri}p^{tu}re q^{uod}e lxj. Q^{uod} aut^{em}
v^urtutes b^{ea}te v^ginis c^{on}siderande^m s^unt esse heroice pat^{et} ex sua p^{ri}ma
r^un^{ti}one ad angelu^m salutant^{ur}. in qua dixit. Qu^{id} fiet istud
q^{uod} viru^m non cognosco. Si enim sensu^m ho^mu^m verbor^{um} diligen^{ter}

scrutat⁹ fueris manifeste repies q^d eius v^ginitas heroyca cō
sideranda est nō politica seu p^gatoria. non enim dixit quō
fiet istud qm̄ v^ginitatez voui nec dixit v^ginitatis ppositū
firmiē habui uel habeo s; dixit qm̄ viz nō cognosco. quod
nō includit votū. nec ppositū v^ginitatis. **S**unt enim multe
v^gies que nūq; cognouerūt viz et tñ nō vouerūt v^ginitatē
nec eam habent in pposito. **S**ilr licet verissimū est q^d viz nū
q; cognouit. tñ p^odicta v^oba non sūt intelligenda put p^omo
modo sonāt. s. q^d beata v^go solū testabat de se q^d nunq; virū
cognouerat quia si sic respōsio sua in nullo satisfacēt angelo
nec pposito correspondēt. **S**unt mltē v^gines que nūq; virū
cognouerūt. et cū hoc tales postea cōapiūt et pariūt. unde ut
p^odicta v^oba pposito correspondant seu aliquā vim habeant
respōsiois oportet ut sic intelligant. s. viz nō cognoui. i.
cōcupiscencias carnales nedū nō habeo seu ppono uel voui
nō habere. nec etiā passioēs rep^omo seu terrēna despicio quod
ad v^otū p^gatoriā p^oner s; etiam penit⁹ eas nescio et totalit⁹
ignoro quē alior et pfectior v^ginitas q; v^ginitatis ppositū
habere seu v^ginitatē vouē. p^orie enī hoc p^oner ad v^ginitatē
p^gati animi. s. heroycā nō autem ad politicā seu p^gatoriā.
Quob; pnotatis ad tollendas tuas āmiracōes pcedendū est
Et p^omo ad p^omam dicendum q^d gesta et facta beate v^ginis
que indubie max^a fuerūt. in nouo tam testamento penit⁹
subiacent nisi ea tñ que sūt a nobis necessario credenda ex
p^olicite sicut eius v^ginitas et mat^oritas xpī ista exprimunt⁹
i euāgelio et i simbolis fidei nobis pponunt⁹ tanq; necessario
exp^olicite credēda. **S**ilr et ei⁹ huilitas exp^omiē. cū dī respexit
huilitatem analle sue. ut ex hoc possim⁹ rōz sumē de hys q^d
āmiraris s. quō cetera gesta v^otuosissima et facta b^ote v^ginis
in scrip^ois canonicis subiacent vñ hoc fuit rōe sue huilitatis.
huilitas enī sūma et heroyca ad quā soli pfectissimi attigūt
quā ip̄a b^ote v^go consecuta est nō patit⁹ suas laudes audire.
nec in eis delectat⁹ s; potius compungit⁹ eo q^d non credit de se
magna. q^d p^oit⁹ p^o rōz sumptā ab opposito. **N**ā sic arrogans
intimo cordis sui affectu credit se oib; supiorē ut habet luce
xvii. capitulo de phariseo ascendente in templum qui se arro
gant⁹ emendans ceteros spernebat. **S**ic ei⁹ oppositū dicendū
est de vero huili. s. q^d opinē se oib; viliorē. huilis aut⁹ heroyc⁹
sup hoc transcendit usq; ad hoc q^d in fugā laudancū tendat

quasi tediū habeat audiendo cōmendacōes pprias. et ideo in
sacris scriptis noui testamenti nō legunt cōmendacōes bte
v̄ginis n̄ tantū sup̄dicte que a nobis de necessitate credende
sūt. huilitas eius etiā exp̄miē ut ex ea possim⁹ summē racionē
quare laudes ei⁹ in scriptis sacris subicentē ut dictū ē. vnde
concep̄cio uel natiuitas seu mors ipsi⁹. In quibus magna
miracula contigisse pie credi debet nō narrant in canonicis
scriptis ne ex tali narracōe ip̄i v̄gini gl̄ose que tunc in hu-
manis viuebat et ea que in sacris eloquijs scribebant eā nō
latebant. fastidiū seu tediū gen̄aret rōe predicta. Concep̄cō
tamē et natiuitas baptiste et hui⁹i narrant in euangelio eo
q̄ i p̄phetis scriptis antiq̄ testamenti de p̄cursoze xpi exp̄sse
agit ut ysaie. xl. et malachie. iij. et in alijs locis et sic opor-
tebat q̄ scripta implerēt de ip̄is euāgelista testaret. nec eē
de Iohanne licet sc̄tissimo ē necessario credendū q̄ ad gradū
huilitatis heroyce sicut beata v̄go atigerit. *27*

Side pte et distmctōis 2. 27

*Capitulum terciu in quo discipul⁹ arguit contra quedam
que in p̄cedenti capitulo a m̄gro fuerāt tradita. ad que ma-
gister in eodem respondet et tollit p̄mam amiracionem.*

Discipulus.

Iacet q̄z dulcē fauibus meis sūt eloquia tua. adhuc
tū desidero ampli⁹ informari de hijs que circa amira-
cionē meam p̄posuisti. dixisti q̄ huilitas heroyca nō
patit sine fastidio seu tedio laudē suā audire quod apud me
ē mirabile. de⁹ enī cui⁹ vtutes excedūt heroycas. Sūt enī ex-
emplares ut tu doces. videm⁹ tū p̄ sac̄s scriptas eū debē lau-
dari. dicit ei psalmista. Sacrificiū laudis honorificabit me
Et alibi. Semp laus ei⁹ in ore meo. Idem etiam in psalmo.
semp hortat hoīes ad dei laudē cum dicit. laudate dñm om̄s
gentes. Item laudate pueri dñm et hui⁹i. Quō ergo deum
laudam⁹ debite et meritoze cui⁹ huilitas est sum̄a et exēpla-
ris. qui cū esset infim⁹ ⁊ immortalis. huiliauit tū seipm for-
mam serui accipiens in similitudinē hoīm factus ⁊ habitu m-
uentus ut hō ⁊c phil. ij. capitulo. Si enī deo cui⁹ huilitas est
immensa et ineffabilis laus vocalis placet qui etiam corda
hoīm scrutat. In quib⁹ vera et potissima laus consistit. et qui
ex suis laudib⁹ ab hoīb⁹ platis nō potest ad meliora puocari
cum sit immutabilis et opam⁹ quo nō est dare melius neq̄

equale. quod ergo de beata virgine non fuerunt laudes in sacris scri-
pturis proferende cuius perfectiones seu virtutes quantumcumque magne
et in se puras creatas maxime semper contra perfectionem christi sunt
extimande. **I**tem ipsa virgo glossa seipam legit emendasse. **I**psa
enim de seipso dicit. **R**espexit humilitatem ancille sue. quod ad ma-
gnam laudem pertinet. cum humilitas putari dixisti sit fundamentum
omnis virtutis. **I**tem dicitur quod oportebat quodam gesta baptiste in euange-
lio narrari ut impleceretur eorum quod in prophetis scriptis de precursore
christi pronuntiata fuerunt testaretur euangelium quod dictum mirabi-
le est in oculis meis. nunquid dicendum est quod de beata virgine nichil
fuit pronosticatum in prophetis eloquiis sicut de baptista. absit. De
ipsa legitur ysaie. vii. **E**cce virgo concipiet. **E**t egredietur virga
de radice ysaie. xi. capitulo. **E**t quod plurima que in libro can-
ticorum de sponsa dicantur de ipsa proprie intelliguntur idem pariter ratio
et fortiori ea que de ipsa benedicta pronuntiata fuerant antiquitus
in nouo testamento testari debuissent fuisse impleta ea ratio quia
de baptista per te super dictum est. placeat ergo de istis me amplius
illuminare. **M**agister. **C**irca hoc quod obicitur de dei laude quod
etiam vocaliter facta in scriptis emendare scire debes quod licet deus
quantum ad suam essentiam que incomprehensibilis est a nobis et in-
effabilis. maior est enim omni laude ut ecci. xlii. capitulo. **S**ilicet
et laudem nostram sicut nec bonorum non indiget ut in psalmo. nec
per ipsas laudes ipsi aliquod de nouo innotescat nec accrescere possit.
Omnia enim sunt nuda et aperta ante oculos eius hebrei. iiii. **L**aus
tamen eius etiam vocalis est utilis nobis ad multa. tum ut nos
metipsos solum et alios audientes ad eius reuerentiam inducamus.
nostros affectus et etiam audientium in deum exultantes. unde cum dixisset
psalmista. **S**emper laus eius in ore meo. subdit audiet mansueti-
as et letentur. tum ad retrahendum affectus nostros et audientium ab
hys que sunt contra deum. unde ysaie. xlviii. **L**audes mea refrena-
bo te ne intereas. et sic de laude dei nullum inconueniens sequitur
sed comoda spiritualia ut predicta et alia multa que inde sequuntur.
Secus est de laude hominis puri et perfectissimi qui summam humilitatem
heroycam consecutus est. qui dum in hac vita existit et fragilitate
humanam perfecte cognoscit et perfectorum diuinam quantum possibile
est in hac vita apprehendit laudes proprias audire non patitur
ut de beata virgine supra dictum est. **A**d 2um vero quod obicitur de
illo verbo. **R**espexit humilitatem ancille sue. **E**x quo infero
quod beata virgo saltem seipam de virtute humilitatis laudauit.

Dicendū q̄ huilitas absq; alia v̄tute non est commendanda
seu laudanda ut itēgra v̄tus. sic enī fundamentū in edificō
corpali parū ul' nichil valet n̄ addat aliquid etiā supedifica
tū. Sic sciendū est de huilitate que fundamentū est v̄tutū
ut dictū est sup quā nisi alie v̄tutes supedificent humilitas
sola modica seu nulla laude est digna. Et ideo beata virgo
in qua erat plenitudo gr̄e et per s̄sequens v̄tutū solam
huilitatez testat̄ se habere. non aut̄ alias v̄tutes supedifica
tas quas idubie habuit cū plena gr̄a fuit. Et circa p̄dictū
verbū vlt̄erū notandū est q̄ huilitatē illam quā beata v̄go
se fatetur habere innuit̄ esse remunerandā non ex dignitate
seu cōgruēcia ipsi huilitatis s; solū ex acceptōe dīna. dixit
enī. Respexit huilitatez ancille sue. s. q. d. huilitas mea nō
ex seipsa digna fuit remuneracōe. s; quia deus eam respexit
.i. acceptauit eo modo quo dicit̄ gen. iij. Respexit domin⁹
ad abel et mun⁹ suū. Et id in p̄dictis verbis bene intellectis
beata v̄go potius cōmendat acceptōez diuinā q̄ huilitatē
suam. Ad terciū vero quod obiāt q̄ de beata v̄gine debuiss̄et
testari in nouo testamēto fuisse impleta ea que antiquitus
fuerūt p̄nūciata pari rōe et forozī sicut de Johāne baptista
fuerant tradita ea ī euangelio que de eo p̄nūciata fuerūt.
Dicendū q̄ illa que in veteri testamento exp̄sse de beata vir
gine fuerūt tradita ut est v̄ginitas cum cōceptu et p̄u ysa.
vij. Silr et q̄ esset de radice yesse et de stirpe dauid ut ysaie.
xi. Ita silr tradunt̄ exp̄sse in nouo testamento vbi ei⁹ vir
ginitas et maternitas xp̄i. et descens⁹ xp̄i de genē dauid ex
p̄sse tradunt̄. Cetera v̄o v̄tuosissima que ī veteri testamēto
non exp̄sse s; figuratiue seu enigmatice tradunt̄ de p̄nenti
bus ad ipsam in canticis canticoz et silib; subticent̄ seu p̄e
mittunt̄ ī nouo testamento eo q̄ apli et euangeliste fuerūt
ei contemporanei et cognoscebant q̄ sūma humilitas sua a
talib; attēdiaret̄ narracōib; ut dictum est. postremi v̄o qui
post apl̄os et alios cōtemporaneos scripserūt q̄ plurima gl̄osa
et magnifica tradiderūt de ea puta q̄ iam in celo est assūp
ta et similia que ad laudem dei et exemplū salutarē aliorū
narrant̄ et grata et acceptabilia sunt. *Distinctio 2^a p̄t²*
¶ Capitulū quartū in quo discipul⁹ repetit scd̄am ammi
radonem. ad quam m̄gr in eodem r̄ndet eam soluens in quo
capitulo quedā declarant̄ p̄nencia ad genealogiā xp̄i q̄

pmo contentam.

Discipulus.

Sufficiunt michi p̄dicta ad p̄mā mei āmiracōnez tollendā. s; peto ut pcedas ad scdā sub qua duplicem āmiracōnez tibi p̄posui. quāz vna fuit de hoc q̄ Joseph in euangelio exprimit̄ fuisse de domo dauid. de beata tñ virgine non sic exprimit̄. Ad quā ammiracōz tollendam sufficiunt michi p̄dicta. Nam cū esse de domo dauid est quoddam excellens quod humilitas sūma seu heroyca quā beata vgo in hac vita attingit nō p̄cedebat̄ audire. Idarco fuit in euangelio non exp̄sse traditū. licet tāte intelligat̄. In hoc enī quod dicit̄ Mathei p̄mo. Ex qua. s. maria natus est ihs qui vocat̄ xps. Et in p̄ncipio hui⁹ capituli cum legit̄ de xpo q̄ filius dauid est. necessario sequit̄ q̄ maria p̄ quā xps fm carnem immediate descendit sit de domo dauid. p̄supposito q̄ maria concepit non ex virili semine. s; ex v̄tute spūs sancti put exp̄sse tradit̄ a matheo eodē capitulo ubi dicit̄ qd enī in ea natū est ex spū sancto est. Sed hoc intelligit̄ argumentatiue. non exp̄sse rōne sup̄dicta. Et licet de hac ammiracōne michi sit satisfactū. adhuc remanet michi scda in hoc loco. Cur matheus euangelista genealogizauit ioseph de quo xps nullo modo descendit. neq; ei⁹ genealogia facit ad genealogiā xpi. et tamen p̄termisit genealogiā virginis in qua fundamentū totius genealogie xpi a dauid descendētis cōsistit et de hoc peto a te plane doceri. **Magister.** Ammiracō enī tua rōnabilis est. In glo. enim n̄ra sup̄ hunc locū dicit̄. Quid ad xpm generacō ex dauid deducta a Ioseph. cum xps non ex semine Ioseph sit. Et licet huic qōni seu āmiracōni in eadem glo. respondet̄ q̄ non est cōsuetudo scriptaz ut ordo mulierū in generacōibz texet̄. hoc tñ non videt̄ valere. eius enī contrariū inuenit̄ in scripturis. nam p̄mo palip. ij. capitulo. In genealogia yesse interponunt̄ mulieres. s. sarua et abigail. a quibus p̄nter genealogia text̄ ut ibidem patet. Qua rōe. et alijs quibusdā que hic cā breuitatis omittunt̄ solucō p̄dicte glose quā multi expositores sequunt̄ ad tuā āmiracōne tollendā non sufficiat. Sed sup̄ hoc videt̄ vltimus aliquid dicendū. ad cui⁹ euendā p̄supponendū est q̄ filius put in paternis bonis succedit multipliciter possit dici. Et quantū ad p̄positum spectat duplicat̄. Primo enī dicit̄ filius fm generacōz naturalē fm quam de sba patris fili⁹ generat̄

quiquidē filius isto modo genit^{us} plezq^{ue} succedit patri tam
in bonis nāalibus corporis ut in bona habitudine seu com
plexione ut de gigantib^{us} legit^{ur} gen. vi. q^{ui} etiā in bonis aīe.
plezq^{ue} enī s^{ecundum} naturalē inclinacōz put. s. aliquod corpus i
diuiduū est tali aīe p^{ro}portionatū sequunt^{ur} aliq^{ue} v^{ir}tutes na
turalit^{er} s^{ecundum} inchoacōz et aptitudinē put in p^{ri}ma scdē. q. lxiij.
Et in talib^{us} fili^{us} nāales sepe succedūt p^{at}rib^{us}. vñ Ca s^{ecundum} modo:
rus in quadā eplā. laudabilis vena suā suat originē. Scdō
modo dic^{itur} filius alicui^{us} etiā ille quē non genuit nāaliter
modo p^{re}dicto sed tantū s^{ecundum} famā publicam et cōem ppli est
macionem dic^{itur} talis patris filius. quod contingit cum vxor
parit filiū quē latent non ex marito habuit s^{ed} ex alio viro. re
putat^{ur} tñ in pplō sine contradicōe sui mariti fili^{us}. qui quidē
fili^{us}. s. putatu^{us}. licet in bonis nāalib^{us} non habeat nāalit^{er}
succedē tali p^{at}ri ficto. succedit tñ sibi quiliē. nō solū in bonis
fortune que sūt minora ut in diuicijs s^{ed} etiā in nobilitate
seu generis claritudine que magis desiderabilia bona apud
magnānimos sūt q^{uam} diuicie ut in p^{ri}ma scdē articlo. ij. Que
quidē successio patet p^{er} iura quilia seu cōem genaiū cōsuetudi
nem. Quib^{us} p^{re}suppositis sit tibi in p^{ro}posito p^{ri}ma conclusio q^{uod}
p^{er} scrutiniū scrip^{tu}raz de xpi genealogia loquendū pat^{et} q^{uod} xps
habuit esse filius dauid et abrahā s^{ecundum} verā generacōz nāalē
p^{ri}mo modo dictā. legit^{ur} enim gen. xxij. abrahā fuisse dictum
Et benedicent^{ur} in semie tuo om^{ne}s gentes terre. quod ad gal.
iij. exponit^{ur} de xpo. Similit^{er} et ad dauid dic^{itur} in psalmo. De
fructu ventris tui ponā sup^{er} sedē tuam. De veraq^{ue} enī p^{re}dicta
vba non vere dicerent^{ur} de filio putatuo. s. qui tñ s^{ecundum} pub
licam famā esset alicui^{us} filius talis enī non diceret^{ur} de semie
eius nec de fructu ventris sui ut est manifestū. Scdā vero cō
clusio sit ista q^{uod} descensus xpi ab abrahā et dauid s^{ecundum} nāalē
generacōz sufficiēnt tradit^{ur} quantū ad fideles euangelii fide
lit^{er} recipiētes p^{er} matheū in p^{ri}mo capitel^o sui euangelii dicentē
liber generacōis ihu xpi filij dauid filij abrahā. Etiam si
mathe^{us} de genealogia xpi nichil ampli^{us} seu extensius tra
didisset. quod sic patet. Nam ex solis istis v^{er}bis manifeste
testat^{ur} euangelista ihm xpm a dauid et abrahā p^{er} veram gene
racōnē naturalem descendisse quod est sufficiēns testimoniū
apud fideles veritatē euangelicā indubie recipiētes. licz enī
filius dicat^{ur} etiā ille qui tñ s^{ecundum} famā publicā est filius ut

dicē in scōdo p̄supposito sup̄dicto. generari tamē seu generatio
nunq̄ dicē nisi de filio naturalit̄ generato. vñ cum dicē lib̄
generacōis ihu xp̄i manifestū est q̄ loquē de genealogia que
est p̄ viam generacōis. Non aut̄ de illa genealogia que fm̄
famam tñ est. Si aut̄ contra hoc dicas q̄ licet apud fideles
p̄dictus titul⁹ sufficiat. apud infideles tamē quia euangeliiū
negant uel de ipsi⁹ veritate dubitant. p̄dictus titulus non
sufficiat. **C**oncedo tibi quod p̄ponis. **S**ed attende q̄ apud infi-
deles euangeliiū non recipientes. non solū titul⁹ mathei s̄
etiā tota genealogia xp̄i p̄ matheum cōiter tradita non
sufficiat ad p̄bandū q̄ xp̄us a dauid ⁊ abrahā descendit. t̄es
enī cum sint a fide euangelioꝝ alieni totā illam lineā nega-
rent nisi forte hebrei qui non aucte euangelij s̄ aucte veteris
testamenti aliquā p̄tem genealogie mathei habent reape. s.
usq̄ ad zorobabel et hui⁹i et non vltra. **N**am apud eos de
cetis autentica h̄istoria non habet̄. vñde sicut apud infideles
non sufficit illa narratio extensa que in euangelio de genea-
logia xp̄i tradit̄ ad verā genealogiā eius naturalem osten-
dendam. **S**ic apud fideles sola verba tituli mathei sufficiunt
ad hoc fundandū. vñde aug⁹. conē faustū xp̄m non esse fili-
um dauid asserentē. eo q̄ non ex Joseph concept⁹ est. ad quē
seriem genealogie pro ducit sic ait. **S**ic ergo nos credimus
etiā mariā fuisse in cognacōe dauid quia scriptis credim⁹
que verumq̄ dicūt. s. xp̄m ex semine dauid fm̄ carnē ⁊ eius
matrem v̄ginem mariā esse hec aug⁹. **T**ercia conclusio q̄
sueniens fuit ut xp̄us etiā fm̄ publicā famam fm̄ quā
filius Joseph putabā a dauid descendē crederet̄. et ut talis
descensus licet putatu⁹ in euangelij traderet̄. **Q**uod sic pro-
bat̄. **N**ī hoc fuit sueniens ad fidelū in cōi xp̄m suo tempe
reapiendū ordinatā instructōz. **N**am cognicōz fidei cōiter ī
hoībz oportuit ab imp̄fecto ad p̄fectū p̄cedere ut in scōda scōde
.q. p̄ma articulo. vij. **E**t ideo xp̄s p̄ius fuit cognitus etiā
apud electos sub rōe saluatoris in cōi q̄ cognoscereē esse de⁹
⁊ homo. **I**n p̄ma enī vocacōe apl'oꝝ Joh. p̄mo. **A**ndreas
dicebat inuenim⁹ messiam. i. xp̄m quod est nomen cōe alijs
ml'tis. vñde in psalmo. nolite tangē xp̄os meos. **S**⁹ postea
Mathei. xvi. capitlo. xp̄o inērogante suos apl'os. vos quez
me esse dicatis. **P**etrus respondit tu es xp̄s filius dei viui.
Ex quo patet q̄ p̄us sequebantur ipsum tanq̄ xp̄m anteq̄

cognoscere et deitatem ulterius etiam aplis tanq̃ m̃ius
plene informatis de ydemp̃tate diuinitatis in patre et filio
eisdem dicebat Joh. xiiij. Tanto tempe vobiscū sum et nō
cognouistis me. qui videt me videt et patrē meū. Similiter
et parī rōne prius x̃ps fuit cognitus q̃i esset fili⁹ Joseph q̃
cognoscere ē esse sine p̃re in terris. vnde non solū apud emu-
los qui x̃pm spernētes dicebāt. Nōne filius fabri ē Mathei.
xiiij. Sed etiā apud discipulos simplices et cognatos cōter
filius Joseph reputabāt anteq̃ mysteriū sancte ṽginitatis
marie esset apud eos cognitū. euangelista enī in p̃sona taliū
dicebat luce. ij. Non cognouerūt parentes eius. Nec solū
hoc s̃ etiā nathanael qui s̃m glo. peritissim⁹ script̃az erat cū
audiuit a philippo Joh. p̃mo. Quē scripsit moyses in lege
et i p̃phetis inuenim⁹ Ihesū filiū Joseph a nazareth. nō fuit
admirat⁹ de hoc q̃ x̃pus esset filius Joseph s̃ de hoc q̃ a naza-
reth esset. dixit enī a nazareth potest aliquid boni esse. Non
enim dixit non potest esse fili⁹ Joseph cum adhuc deitatem
x̃pi non cognoscebat s̃ de loco nazareth admirabāt. de beth-
leem enī expectabāt apud eos messias s̃m illud michee. v.
capitlo et tu bethleem terra Iuda. Et quod ampli⁹ est ip̃a
eade beata virgo mysterij diuini sup̃ om̃s conscia istū modū
loquendi obsuabat dicens. Ego et p̃r dolentes querebam⁹
te luce. ij. Ex quib⁹ habet q̃ ad instructōez fideliū in cōi qui
x̃pm in mundo venientē receperūt cōueniens mod⁹ fuit ut
eis p̃ntaret x̃ps prius sub rōe messie filij dauid sine reuela-
tione mysterij deitatis sue et ṽginitatis m̃ris q̃ p̃ eis a p̃nci-
pio oīa ista archana reuelarent. Sic enī p̃cesserūt ab imper-
fecto ad p̃fectū qui est modus hominib⁹ in cōi generalis. fuit
etiā iste modus oueniens ad refutandos infideles preapue
hebreos qui ex stirpe dauid tm̃ saluatorē expectabāt. Si enī
tales rōnabilē ignorassent x̃pm a dauid descēdisse p̃seram
cum cōis fama et ppli estimatio testarent oppositū tunc tales
redderent excusabiles. nō enim ip̃i tenebant cognoscē verā
generacōz naturalē x̃pi s̃m quā a dauid descendit. talis enī
generacō a longissimo tpe descendens non est cognoscibilis
nisi p̃ diuinā reuelacōz. Cōueniens igit modus fuit ut x̃ps
s̃m publicā famam a dauid descendisse i euangelio traderet
ut sic ip̃m reape refutantes. saltem sub rōne saluatoris in
cōi inexcusabiles essent. X̃ps enim intendebat inobediētes

inexcusabiles reddē ut habet Joh. ix. Et ista sufficiant tibi
ad pñs p tua āmiracōe tollenda. Si tñ vis de pñctis et de
alia genealogia xpī que habet luce. ij. que nō est naturalis
neq; putativa s; adoptiva. vide in quadā addicōe sup capī:
tulū mathei pñctū vbi de hīs plene poteris informari. **27**

Et pñct et distinctio 26

Capitulū quintū In quo discipul⁹ repetit suam terciā
amiracionem ad quam magister ibi respondet. **27**

Discipulus.

Sufficiunt michi ad pñs ista que circa genealogiam
xpī a matheo traditā declares. Et licet genealogia
a luca tradita que valde diuersa est ab illa quā ma:
theus scribit. quia tñ me remittis ad addicōnē tuā ad pñs
omitto vlteri⁹ pponens ad illā addicōnē recurrē. peto tamē
ut ad meā terciā āmiracōz pcedas tollendā. valde enī ani:
mū meū pulsāt. s. quō xpūs qui non ad legem soluendā sed
ad implendā venit ut mathe. xij. capitulo. Scēssimā mrem
suā quam sūme honora sset vocando eam mrem hoc tñ pter:
mittens solūmodo mulierē eam legē voca sse ut sup in capī:
tulis p me allegatis patet. mulier aut est nomen cōe prinēs
ad mulierē quancūq; etiā peccatricem. vnde luce. vii. Ecce
mulier que erat in ciuitate peccatrix. **Magister.** **Q**
aut xpūs obfua sset pceptū de honozacōe parentū non solū
erga matrē que erat vera et scēa parens. s; etiā erga Ioseph
qui erat parens fm publicā famam tñ manifestū est. legē
enī luce. ij. capitulo de xpō. Et erat subdit⁹ illis. In tali enī
subiectōe pzinapaliē consistit pentū honoz. vnde deutro. xxi.
De filio contumace ⁊ pteruo legē q non audiuit vocē pñs
nec mñs. vñ p locum ab oppositis fili⁹ ille vere honozat pa:
rentes qui est oīno subditus illis. Ratio aut quare non vo:
cabat suā beatā mrez nisi noīe mulieris tñ potest assignari
sformitē ad pñcta. Nam fm plm in. viij. ethicoz. homīes
qui volūt honozari testificacōz sue excellēcie querūt. ad huīlī:
tatem aut beate vginis heroicā de qua sup dixim⁹ non pñ:
nebat querē testimoniū sue excellēcie pseruam respectu xpī
Nōmē enī pñitatis uel mñitatis nō importat excellēciā
nisi respectu filij illi⁹ patris seu mñs. Manifestū est aut q
huīlītati vginis glōse nullo modo placēt q vocareē tali noīe
q ipsi⁹ excellēciā sonaret respectu filij sui. s. veri dei s; poa⁹

vocari tali noīe quod magnā excellenciā filij respectu ip̄si
m̄is designaret. vnde ⁊ angelo salutanti et p̄nunciāti ei q̄
erat paritura filium cui⁹ regni non esset finis R̄ndit. Ecce
ancilla dñi. ancilla enī est nomē non sonans excellenciā sed
p̄cū defectū respectu dñi. vnde xp̄us ista totalit̄ sciens ut
pure ⁊ plene matri obediret vocabat eam illo nomē quod
magis sibi placere sciebat. *Ende p̄f ⁊ distictio 2.*

*Capitulū .vj. in quo discipul⁹ replicat cōt̄ responsiōez
magistri. ad quod m̄gr sufficient̄ respondet concludens ex su
pra dictis q̄ magnā deuocōz oportet ut habeant fideles circa
virginem gloriōsam.* *Discipul⁹.*

Sus essem contentus de responsione tua sup̄dicta n̄
p̄pter vnū quod videt̄ michi tue responsiōi obuiare
Manifestū est enī q̄ de beata v̄gine iā in celo assūpta
totus orbis terraz in suis laudib⁹ et excellencijs frequenter
clamat. i. tñ q̄ de ea possim⁹ simplici⁹ dicere q̄ laudis eius
plena est terra. non enī solum honorat̄ et laudat̄ apud fide
les. s; etiā apud infideles de singulari sc̄itate cōmendat̄.
In illo enim libro qui dicit̄ Alchoran⁹. In quo p̄phana lex
machometi continet̄ memini me legisse q̄ in oīb⁹ homib⁹
habuit aliquā p̄t̄tem sathan p̄ter q̄ in ih̄u et matre eius.
Ex quo constat q̄ etiā apud sarracenos beata v̄go reputari
dicit̄ sancta. In quodā etiā libello apocripho apud hebreos
qui intulāt̄ liber generacōis ih̄u nazireni. non tamen fm
Matheū. In illo enī libello multa falsissima et absurda cō
tinent̄ contra xp̄m et ei⁹ discipulos. de beata tñ v̄gine matre
ei⁹ quā falsissime dicūt concepe ex adultero eo q̄ cum esset de
sponsata. Ioseph ex quodā adultero concepat. ibidez stinet̄
q̄ hoc factum fuerat ip̄a omnino nesciente quia erat mulier
sancta et in adulterium nunquam consensisset. Et sic veri
ficatur q̄ ip̄a p̄dixit in suo cantico. beatam me dicent om̄s
generacōes. non solū enim generacō rectoz. s. fidelium eam
dicunt et p̄dicant b̄tissimā s; etiā generacō praua ⁊ exa spe
rans. s. Iudeoz et sarracenoꝝ ip̄am dicūt vere esse sanctam
ut dictū est. Quero igit̄ a te ut m̄ indices quō humilitas
beate v̄ginis patet q̄ totus mund⁹ i suis laudib⁹ p̄rumpat
et ip̄am sup̄ om̄s creat̄as glorificat cum in vita sua ut di
xeras om̄ia talia sibi displicebāt. Non enī videt̄ michi q̄
tanta varietas circa beneplacitū beate v̄ginis posset p̄ungere.

n quia aut ignorat illa que in hoc seculo ad suū honorem et
laudē frequentantē seu celebrantē aut quia humilitatē quam
in hac vita habebat que erat magna seu maxia vñt ut p
te dictū est iam in illa vita licet pfectiori nō habet. aut qā
honoracōes iste que p sua reuerendā sunt ipsi vñt glōse
non placent sicut nec alias placebant. quodlibet aut istorū
vidē michi valde incōueniens. et iō peto ut aliquid ēca hoc
vltērius m declares. **¶ Magister. ¶** Nullo modo est sen
tiendū q bēa vgo iam in celis assumpta et glorificata igno
ret ea que hic sūt in honore suo nec q ei talia displiceant. .
¶ In illo enī statu de⁹ erit omnia in oībus. i. ad corinth. xv.
vnde quilibet beatus oīa videt in deo pferam que ad suā bea
titudinē ul' ad humanā salutē pñent. **Silr** in eodē statu. s.
glorie omēs beati sformabūt voluntatē suam deo nō solum
materialiter sed etiam formalitē ut in pma scōe. q. xi. **Sz**
an vñtes morales de quibz est humilitas maneant post hāc
vitam. **Circa** hoc diuersi diuersa senserūt. **Quidā** enī phoz
antiquoz posuerūt q vñtes morales post hanc vitam non
manent. vñt phs in. x. ethicoz dicit q ridiculū est ponere
in angelis vñtes morales. hoīes aut beati assimilantē ange
lis ut habet Matth. xxij. doctores tñ nostri de veritate ma
gis illūiati tenent q huiōi vñtes quo ad aliqd manēt et q
ad aliqd non ut aug⁹ in. xij. de trinitate. **¶** Manent enī quo ad
ordinē rōis et vim appetitūā que erūt rectissime in hīs q ad
illū statū pñent. non aut manent qñtū ad hoc qd est in eis
matiale. s. ad concupiscēdas et delectacōes dōbz et huiōi re
frenādas nec etiam timores. nec audaciē circa picula mortis
nec etiā distribucōes. nec coīcacōes rez que veniūt in vsum
pñtis vite in vita beata sūt. manent igit qñtū ad id quod
in eis est formale ut in pma scōe. q. lxvij. **¶** Ex quibz in pposi
to circa humilitatē dicendū est q humilitas in beata vñte
non manet post hāc vitam qñtum ad istū actum qui est vi
lescē seipam. quod pñt ad hūilitatē hui⁹ vite ut sup tactū
est. **¶** Quilibet enī beatus videns se dñe glorie pñcipem. nullo
modo potest se vilescere qñto magis vgo beata que sup omēs
scōs hac pñcipacōe gaudet. **Sed** qñtum ad hoc quod ē de rōe
hūilitatis. s. pñtis adherē put yfider⁹ in libro ethimologiaz
dicit. aliquid manet in patria sic enī deus ut in psalmo licet
in altis habitat hūilia tñ respiciat sic et scōi licet sint i gradu

beatitudinis excelsi. sūt tamen humiles. ymīs ī hac vita ex
istentibz ad herendo pro eis deū deprecantes. vñ de beata v̄gine
sencendū est q̄ sicut in hac vita cognoscens defectū nature
humane maximā huilitatē habuit seipam vilificando et se
ancillā cum esset regina maxima reputando sic ī statu gl'e
maximā huilitatē habet mē ceteros beatos atra xpm ī ad
herendo ymīs. s. peccatoribz ī hac vita contritis et de suis p̄
cibus deuote cōfidentibz. Et ideo tenendū est q̄ sibi placent
oraciones humiliū pro quibz etiā continue deū impellat. Ex
quibus bene cōsideratis excitari debet in quolibet fideli magna
deuotio erga veneracōz et obsequiū v̄ginis gloriose. pruden
tes nāq; viri tali dño consueuerūt p̄mpta mente obsequia
p̄stare quē estimāt seu credūt esse p̄mptus paratū ad eorum
peticiones audiendas et eis subueniendo in suis necessitatibz
Sicr hoc est credendū esse in ip̄a v̄gine gloriofa rōe sue huili
tatis beate qm̄ cotidie ecclesia expiē q̄ respiciat orōnes humi
liū et non repulit p̄ces eoz. vnde te ex hortor discipule q̄ ad
eam recurras laudē eius semp habens ī ore tuo et eam fidelit̄
in necessitatibz iuocando. Numq; enim ut ait bernhardus ī
quodā sermōne fidelit̄ inuocam reparies de fuisse. 207

Scdē p̄t et distinctōis 2^e

Capitulu septimū In quo discipulus ponit quandā ali
am admiracōz que sibi videt̄ circa hoc quod non legiē ip̄am
visitasse sepulchrum xpi sicut de mulieribz et de quibusdam
aplis legiē. ad quod ibidē a magistro respondetur. 208

Discipulus.

Quam dulcia fauibus meis eloquia tua. Et quia a
mandatis tuis dulcissimis intellexi ut meā deuotōz
ad gloriosā v̄ginem dirigam tota mente. deo dante
hoc sequi intendo. Sed adhuc volo a te de quibusdā ad ip̄am
v̄ginem gloriosā p̄nentibz illuīari et specialit̄ circa ea que
tempe resurrectionis gesta sūt. Circa que p̄mo in corde meo
versat̄ admiratio quedā que talis est. Estimo enī q̄ nullus
sane mentis qui fidem catholicā corde et ore p̄fiteē dubitare
habet q̄ virgo gloriosa filio suo xpo quē concepit et in suis
sacris visceribz portauit qui et eius vbera suxit deuotior fuit
q̄ ceteri sancti quicumq; sint. Sz video q̄ signa sue deuotōis
erga xpm hoc non ostendūt p̄seram post passionē suā et tpe
sue resurrectōis. legim⁹ enī q̄ mulieres que xpm sequebant̄

et specialit magdalena post passionē monumentū xpī visi-
tare frequentabant et ei obsequia sibi possibilia offerebant.
discipuli etiā licet nondū ita firmit credētes misteria passio-
nis et resurrectōis sibi alias a xpō p̄noscata. ausati tamē
aliqualit a mlieribz de xpī resurrectōe tūc ipsi cum magno
feruore ad ipm sepulcrū p̄gebant ut patet de petro et Johē.
Joh. xx. capitlo. De beata tñ virgine non legimus q xp̄m
post passionē neqz ei⁹ monumentū querebat neqz legi⁹ q ip-
sum monumentū xpī aliqñdo visitasset. qd magna admi-
racōe dignū puto rōe iam dicta. ¶ Magister. ¶ Nullo
modo dubitandū est q beata vgo deuocōz fuit ipi xpō qz ali⁹
quicūqz sit. tum quia ei⁹ caritas in qua radix tot⁹ meritū cō-
sistit indubie excedit alioz caritatē sicut et p̄miū eius alioz
p̄mia excedit. Cantat enī ecclesia. Exaltata est maria super
choros angeloz. Caritas enī seu dilectio est causa p̄xia deu-
cionis et immediata ut in scda scde. q. lxxxij. tum quia eius
meditatio assidua erat et frequens circa misteria redempcio-
nis humane. in quibus beneficia dīna circa gen⁹ humanum
maxie p̄siderant. legi⁹ enī de ea luce. ij. Maria autē p̄suabat
oīa verba hec p̄ferens ea in corde suo. tales autē meditacōes
ignē diuine caritatis accēdūt. iuxta illud psalmiste. In me-
ditacōe mea exardescet ignis. tū quia m̄rnalē dilectōz erga
filiū tenēdū est i ea n̄ defecasse. vñ ysa. xlix. Nūq̄ obliuisci
p̄t mulier infantē suū quym̄no credendū q m̄rnalis dilectō
que est a natā in eadē ex plenitudine gr̄e reddita sit perfec-
tior. gr̄a enī p̄ficiat naturā. Ex quibz patet deuocōz beate vir-
ginis maiore esse seu p̄fectiore ad xp̄m qz alioz sc̄toz. nec ob-
stat illud de quo miraris. s. q tantā deuocōz p̄ signa exteriora
tpe resurrectōis nō ostendit sicut sc̄te mlieres et discipuli
et hui⁹i. Et hoc p̄pter duo. p̄mū quia ut dionisi⁹ dicit libro
de diu. no. Amor diuin⁹ extasim facit qd intelligit de amore
dīno p̄fecto sic credi⁹ fuisse in beata v̄gine q̄ntū in statu vie
possibile fuit. Non autē de quibuscūqz diligentibz deū seu in
caritate exn̄tibz. p̄ extasim autē homo est p̄ excessū mentis ex
statū suū. Et iō b̄ta vgo tpe resurrectōis p̄sumenda est fuisse
tam incensa in amore dīno q esset i extasi posita. et q̄i a cor-
poralibz quodāmodo alienata. et iō de istis exercicijs corporalibz
ad que mlieres sc̄te. et discipuli ex deuocōe concurrebat non
curabat. occupata vehemēci⁹ i intrinseca deuocōne et dīno

amore. 2° quia ad v̄ginalē pudiciā p̄n̄z secreta d̄ma non ore p̄nunciare s̄ corde custodire et in eo de eis conferre. vnde sup̄ illud verbū euangelij sup̄dictū. Maria aut̄ cōsuabat tē Beda sic dīc̄ i omelia v̄ginalis pudiciā secl̄a xp̄i q̄ noīat nemi diuulgare volebat s̄ cōferebat in corde suo. nō ore p̄mens s̄ clausa seruans in corde. hec ille. Ex quo patet q̄ ad modestiam pudiciē v̄ginalis stat^o non p̄nebat deuociōez suā erga xp̄m p̄ signa exteriora ostendē sed pot^o in corde suo clausa suare.

De p̄t̄ 7 distinctōis 2^e 3^e
Capitulū. viii. In quo p̄ponit̄ a discipulo alia admiracō specialit̄ circa hoc q̄ non legit̄ xp̄m v̄gini ipsi gl̄ose misisse angelos ad annūciandū suā resurrectōz sicut misit mulierib^o et discipulis. Ad quod r̄ndet̄ a m̄gro ibidē declarando aliqua que p̄nēnt ad excellēdā fidē beate v̄ginis. 21^e

Discipulus.

Sufficiūt michi p̄dicta ad p̄dictā meam amiracōnē sedandā. S̄ adhuc aīm meū pulsāt vnū aliud. vidē enim q̄ xp̄o resurgente suis discipulis et sanctis mulierib^o resurrectōz suam p̄ angelos denūciasse. vnde marc^o. xvi. dicte discipulis ei^o et petro tē quia. p̄cedet vos tē. et Matth^o. xxviii. Ite annūciate fratrib^o meis ut eant i galileā ibi me videbūt et hui^oi quod videt̄ michi maxia admiracōne dignū. Nunq̄ resurrectio xp̄i potius expectabāt a fr̄ib^o q̄ a m̄re. fr̄ib^o enī nūciare mittebat suā resurrectōez. nō autē m̄ri quā credendū est intensi^o et ardent^o suam resurrectōz expectasse ceteris oib^o iam dictis. **Magister.** Si bñ cōsideras gl̄osā v̄go et discipuli xp̄i different̄ expectabāt resurrectōz xp̄i post ei^o passiōz. Ad quod attendē debes q̄ sicut in moralib^o v̄tutib^o humilitas habet̄ vt fundamentū ut ex sup̄ dictis ex sn̄ia au^o patz. Sic i theologiis v̄tutib^o fides ē p̄p̄e earū fundamentū ut habet̄ sc̄da sc̄de. q. iiii. ar. vii. Ex quib^o duob^o fundamentis b̄ta v̄go commendata est in scripturis. vñ de illa circa hoc dic̄ p̄ illud psalmi fundamenta eius in montib^o sc̄tis. licet enī illa montes sc̄tos v̄tutū altius q̄ ceterē creat̄e ascendit de solis tam̄ fundamētis commendat̄ in scriptis rōe sup̄ius tacta. De huilitate enī p̄ illud verbū res̄pexit huilitatē ancille sue tē ut iam sup̄ expositū est. De fidē aut̄ cōmendat̄ p̄ id v̄bū elizabeth luce p̄mo capitl^o. b̄ta que credidisti qm̄ p̄ficiēte inte oīa que dicta sūt tibi a dño. Ex

quibz v̄bis que elizabeth repleta spū sc̄to p̄tulit oīdī. q̄ fī:
des v̄ginis gl̄ose tanti meriti fuit ut illa que dicta sunt ei
a dño p̄ angelū uel etiā p̄ int̄secam reuelacōz ul' inspiracōz
in actu p̄ficerent in ea. **Q**uod quidē meritū si bene cōsideret
excedit meritū cuiuscūqz creat̄e. **I**ncludit enim in hys que
dicta sūt beate v̄gini ab angelo totū redemptōis hūane mī:
steriū ut patz bene intuenti v̄ba angeli ad mariā dicentis.
hic erit magnus et fili⁹ altissimi vocabit̄. dabit ei dñs deus
sedē dauid p̄ris ei⁹ et regnabit in domo Jacob in eternū et re:
gni ei⁹ non erit finis luce p̄mo capit̄lo. **E**t vltra hoc rōna:
biliter p̄sumendum est q̄ etiā alia misteriosa archana reuela:
ta fuerūt a dō imēdiate ip̄i v̄gini gl̄ose p̄ter illa que dicta
sūt ei ab angelo. **E**lizabeth enī nō dixit p̄ficiēte i te oīa que
dicta sūt tibi ab angelo s̄ que dicta sūt tibi a dño. **I**n quo
satis innuit quod dictū est. non tñ scripta facit mencōz ex:
p̄ssam de hys que imēdiate fuerūt dicta seu inspirata a deo
ip̄i v̄gini gl̄ose s̄ solū de hys que dicta sūt ab angelo. **N**i:
miz nam de paulo legiē. ij. Corinth. xij. q̄ audiuit archana
v̄ba que nō licet hōi loqui quod nō min⁹ sciēdū est de hys
que reuelata fuerūt b̄te v̄gini imēdiate a deo qm̄ xpm̄ men:
te et ventre ineffabiliter concepit. **H**oc tamē quod dictū est de
merito fidē beate v̄ginis sane intelligendū est. sic. s. nō quia
beata v̄go p̄ fidē meruit de condigno deū incarnari. **H**oc enī
est sup̄ om̄e meritū. s̄ q̄a p̄ gr̄am fidē et hūilitatis sibi datā
meruit ut congrue posset esse m̄r dei. **I**n quo misteriū hūa:
ne redemptōis quodāmodo includit̄. **E**t isto modo intelligit̄
quod ecclesia cantat de ipa virgine gloriosa q̄ meruit xpm̄
portare. s. de congruo tñ. **E**x quibz cū alijs ad hoc p̄nentibz
asidatis manifeste repies q̄ sic fides b̄te v̄ginis fuit summa mē
om̄s fidē habentes ut patz p̄ meritū fidē ip̄i sup̄dictū. **S**ic
fides discipulorū xpi de ei⁹ resurrectōe ante ei⁹ ascensionē et
eorū cōfirmacōz fuit valde modica. legiē enī Marc. xvj. capi:
tulo de xpo **I**n die ascensiois apparuit illis ihs et exprobra:
uit incredulitatē eorū et duriciā cordis. quia hys qui viderāt
eū resurrexisse nō crediderāt. et luce. xxiiij. legiē. quibusdā
discipulis ei⁹ in die resurrectōis euntibz in emaus dixisse **O**
stulti et tardi corde ad credendū in oībz que locuti sūt p̄phete.
vn de patet q̄ tunc discipuli non solū erāt increduli quo ad
testes q̄ de xpo resurgente testabant̄. s̄ etiā respectu scriptaz

que hoc antea pphetabant. unde et eorū spes de resurrectione
xpi debilitata erat valde. legiē enī q̄ p̄dicti duo discipuli di
cebant luce capitulo sup̄dicto. Nos autē sperabam⁹ quia ip̄e
esset redemptur⁹ israhel. Ex quo patet q̄ eorū spes non erat
p̄fecta sicut nec fides. non sic credendū est de beata v̄gine cui⁹
fides tanta fuerat ut p̄ eius meritū de congruo omnia p̄fice
rent in ea. Illa enim tam certa erat de resurrectione xpi p̄ suā
fidem p̄fectam. q̄ non oportebat eam cerciorari p̄ angelicam
ānunciacōz. nec p̄ mulierū attestacōz. Et iō rōnabile fuit ut
ei non mitterent⁹ angeli. ⁊ multomin⁹ mulieres ad denuncia
andū seu testificandū de xpi resurrectione. Nam ut aiūt Juri
ste Certus cerciorari non debet. Secus autem est de apl̄is qui
etiā post attestaciones mulierū ⁊ etiā angelicas reuelacōes
et alia signa sensibilia et scripturarū testimonia de increduli
tate arguebant⁹ ut patet ex dictis. vñ ⁊ de b̄ta virgine circa
resurrectōz xpi p̄prie dict⁹. beati qui me non viderūt ⁊ credi
derūt Joh̄. xx. sic de apl̄is illo tempore quodāmodo incredulīs
potest verificari illud Joh̄. iij. capit'lo nisi signa et p̄digia
videritis non crederis. Et de parte distincto 22
Capitulū nonū In quo ponit a discipulo alia admiracō
de hoc q̄ non legiē xpm apparuisse v̄gini gloriose in sua re
surrectione cum tamen de apparicōne ad mulieres et discipulos
fiat pluries mencō. ad quod in eodem a m̄gro respondet.

Discipulo
Adhuc circa p̄dicta restat vñum quod valde animū
meum pulsāt. et est hoc. posito enim q̄ beate v̄gini
non fuisset necessaria vlterior certificacō de resurrec
tōe xpi p̄pter eius p̄fectam fidē s̄m quam resurrectionē xpi
certissime credebat prout docuisti et est vez. Cum hoc tamen
stat q̄ visio xpi presertim in corpore glorioso fuisset sibi max
ime delectabilis spūaliter. De ipsis enī apl̄is quorū fides et
etiā spes pro tunc tepescebat ut supra p̄ te ostensum est legiē.
Gauisī sūt discipuli viso dño Joh̄. xv. capit'lo. quanto igit⁹
foraus credendū est gauisā fuisse matrē que filium suū in cru
ce pendente cum maxio dolore cor ipsius penetrante viderat
si ip̄m in corpore glorioso resurgente vidisset. non tamē in
tota euāgelioz serie legiē xpm sue matrī gloriose post resur
rectōz apparuisse. neqz eam ip̄m vidisse. quod non modica
admiracōne dignum estimo. presertim cum premium fidei

correspondens est visio **I**uxta illud psalmiste sicut audiui-
mus. s. per fidem ita vidimus. Cum igitur fm te et verum
est fides beate virginis maxima fuit inter omnes sc̃os. Sic
etiam ad ip̃am pertinet xpm̃ vidisse tempore resurrectōis in
corpore glorioso perfectius et alius q̃z ceteri quod tamē non
legit̃ de quo valde admirandū videt̃. **M**agister. **V**er-
est q̃ visio beatifica succedit̃ fidei sic et apprehensio sp̃ei et frui-
tio caritati prout doctores tradūt. hoc tamē intelligit̃ de b̃is
in statu glorie existentibz ubi p̃mia for̃amē correspondēt
ad virtutū merita. Sed in hoc casu beata virgo nec apostoli
nondū erant in terminis vite gloriose s; adhuc in via. vñ
visio xpi tempore sue resurrectōis non fuit data apostolis
et mulieribus et huiōi in premiū sed potius dabat̃ eis ad ex-
citandā eorū fidem. ut p̃eam vlt̃erius mererent̃. Quequidē
visio non requirebat̃ isto modo ad perfectionē virginis glo-
riose. que fidē perfectā iā habebat ut dictū est. **Q**uāit̃ dicit̃
q̃ talis visio licet non requirerē ei ad fidei exatationem seu
confirmacōz. erat tamen oportuna ad gaudiū et consolacōz
sp̃ualem in ea causandā. **N**o hoc dicendū q̃ si talis visio ad
maiores p̃fectionem ṽginis gloriose in hac vita existens.
ul' etiam ad maiorem ip̃i consolacōz spiritalē req̃rebat̃.
nichil phibet concedē q̃ xpus ei apparuit tempe resurrectōis
in corpore glorioso. quod etiam nōnulli asserunt ut patz de
autore libri qui flos sanctoz nominat̃ qui asserit xpm̃ appa-
ruisse ṽginī gloriose tempore resurrectōis. ad quod aliquas
rōnes assignat. nec obstat q̃ de hoc nichil in sacris euange-
lioz historiis cōtineat̃. dictū est enim sup̃a q̃ mlt̃a gesta ad
dignitatem ṽginis gloriose p̃nencia fuerunt p̃termissa in
sacris scripturis p̃pter ip̃i sūmā humilitatē fm quā ista
non placebant publicari ut iam dictū est. Et si bene confi-
deras tam perfectio fidei virginis gloriose q̃z imp̃fectio fidei
ap̃loz et alioz qui xpm̃ post resurrectionē viderūt ad eccle-
sie erudicionem seu vtilitatem proficiunt.

Secunde part̃ est distinctio 2^a

Capitulū x. In quo ostendit̃ q̃ tam p̃fectio fidei ṽginis
gloriose circa resurrectionē xpi q̃z etiā imp̃fectio fidei ap̃loz
circa idem conueniens fuit ad ecclesie vtilitatem.

Discipulus

Hoc quod vltimū dicit̃. s. q̃ tam p̃fectio fidei virginis

glorioso que resurrectionē perfecte credidit sine hoc qd xpm
videret sensibilē. nec etiā haberet angelicas reuelacōes qz
imperfectio fidei discipulorū qui donec xpm post resurrectionē
viderent non crediderūt ad ecclesie utilitatē pficiūt. Hoc per
me cōsiderare non valeo. Cum enī perfectio et imperfectio ali:
cui⁹ rei se habeant ut opposita. si vnū est vtile alicui reliquū
inutile esse sibi per locū ab oppositis iudicandū est. vñ oportet
qd vlteri⁹ michi aperias cōsideracōz tuam p̄dictam. ¶ **Ma:**
gister. ¶ **Ad** hoc quod petis vlteri⁹ declarandū oportet te at
tendere qd sicut in manifestacōe spiritus sancti p̄ gratiaz gra:
tis datarū diuersitates. deus i ecclesia sua disposuit aliquas
diuersitates graduū seu administracōnū in homibz ad sue
ecclesie utilitatē. Sic suo modo in manifestacōe resurrectōis
xpi deus disposuit ut non vniformiter facta esset omibz
sz diuersimode quod totum cedit in ecclesie utilitatē quod sic
patet. Nam de p̄mo. s. de manifestacōe spiritus sancti dicit
prima. corin. 12. xii. vnicuiqz aut datur manifestacō spūs ad
utilitatē. s. ecclesie alij sermo sapiēcie. alij aut sermo sciēcie.
alij fides etc. Consequentē etiā de hoc ibidē dicit. quosdā po:
suit deus. s. in ecclesia aplos. alios pphetas. alios vero docto:
res et hui⁹i que quidē distinctiones seu distribucōnes utilio:
res fuerūt in ecclesia qz si omnes vnū et eiusdē officij essent.
Sicut et in corpore aiāli uel hūano utile est ut membra sint
distincta que diuersa exerceant officia qz si tantū vnū mem:
brum esset ut apl's p̄ extensū in p̄dicto capitulo docet. Sic
suo modo sciendū est circa manifestacōnē xpi resurgētis.
ad quod attendendū qd sic dionisius dicit i libro de ce. Jerar.
lex diuinitus instituta talis est ut a deo immediate diuina
superioribus reuelent quibz mediantibz deferant ad inferiora
et loquūt de hys que sūt supra naturā. Et quia ea que p̄mēt
ad futurā gloriā naturalē hoīm cognitiōnē excedūt. quia
quod oculus nō vidit p̄parauit deus diligentibus se ysaie.
lxiii. Ideo resurrectio xpi non omni p̄plo manifestata est sz
quibusdam quoz testimōio deferret in aliorū noticiā. Iuxta
illud actū. x. dedit eum. s. xpm manifestū fieri. s. in resur:
rectione non omni populo sed testibus p̄ordinatis a deo. vñ
resurrectio xpi discipulis et mulieribz p̄ angelū reuelata est
sicut et alia misteria diuina legunt p̄ angelos ut plurimū
reuelari. vñ licz de maria magdalena legit Matth. 28. 1.

Resurgens dñs mane p̃ma sabbat̃i apparuit primo marie
magdalene. ipsa tamē antea habuit ab angelo reuelacionē
de dñica resurrectione Mathei. xxviii. Discipuli etiam non
eodem modo habuerūt cognicionem resurrectionis. ut pat̃ de
Thoma qui plus alijs dubitauit Joh. xx. capitulo. Beata
vero ṽgo non ab angelo. neq; ab homib; noticiam resur-
rectionis legiē habuisse neq; etiam p̃ aliqua signa sensibilia
Et sic dicendū est q; noticiam resurrectionis habuit imēdiate
a deo per suā fidē p̃fectam a deo infusā. **E**t sic patet p̃mū
.s. q; manifestacio resurrectionis diuersimode facta fuit diuer-
sis. Scdm̃ vero patet. s. q; huius diuersitas manifestacionis
arca resurrectione xpi facta est ouenienti modo. Nam hec
manifestacio. s. resurrectionis xpi est conformis ad manifestac-
ionē suam in statu beatitudinis. nam sicut ad visionē bea-
tam cōiter pueniē p̃ auditū fidē. Ita ad visionē xpi resur-
gentis pueniūt hoīes per ea que ab angelis prius audierūt.
Tercū patet. s. q; manifestacio sic facta cedit in utilitatem
ecclesie. Nam apostoli et alij discipuli fuerūt a deo ordinati
ut essent ī testes resurrectionis omni pp̃lo ut iam dictum est.
Constat autē q; testes qui leuiter et sup̃ficialit̃ aliquas res vi-
dent. magis suspicari possint de leuitate testificandi q̃ illi q;
diuersimode. et p̃cularit̃ singula scrutant̃. vñ deuto. xiiij.
de quodā facto quod per testes erat sciendū legiē. quere solli-
cite et diligēt̃ rei veritate p̃specta tē. **E**t. i. Joh. p̃mo. De
apl̃is gesta xpi testificātib; dicē. quod aurib; audiuim⁹ qd̃
vidimus oculis nr̃is. quod p̃ speximus et manus nr̃e stret-
tauerunt tē. **E**t iō ex incredulitate discipulorū quam prius
habuerant testimonia eorū postq; fuerunt s̃firmata. efficacio-
ra fuerunt. vñ aug̃ dic̃t q; dubietas thome magis profecit
in testificacōz resurrectionis q̃ credulitas magdalene que cito
credidit. Thomas enī dubitando vulnerū acatrices tetigit
tē. Fuit etiam manifestacio sic facta ad utilitatē ecclesie quia
ex tarditate discipulorū in credendo secutū fuit q; xpus ape-
ruit eis sensū scripturarū luce xxiii. capitulo. Ex qua. s. sen-
suum aperdone secutū est q; apl̃i et alij discipuli. et eorū veri
successores scripturarū sacrarū misteria ī suis doctrinis et p̃e-
dicationibus aperuerunt seu exposuerunt.

Ex de partib; et diuisionib; 2^e cap.
Capitulū. xi. In quo ostenduntur quedā que ad ordinē

manifestacionis arca resurrectiōis xpi pertinent ex quibus
concludit q ad beatam virginē nō p̄nebat mīta ad resur-
rectōis annūciandā propter excellenciā sue dignitatis. 274

Disapul

Quia ista que dīcis amplius vellem informari eo q
p̄ma facie dicta tua non vident̄ consonare hijs que
in sacra scriptura tradunt̄. Et p̄mo in hoc quo dīcis
q de lege dōmīti⁹ instituta est ut a deo ea que sūt sup̄naturalia
immediate sup̄ioribus reuelent̄ quibus mediātibz defer-
rant̄ ad inferiores quod non videtur consonare sacris euan-
gelij in manifestacōe resurrectiōis xpi de qua nunc agim⁹.
p̄mo enim fuit manifestata resurrectio mulieribz et per eas
postea aplis. Constat autem q mulieres non sunt dicende
apostolis sup̄iores. Itē beata virgo ceteris sanctis est sup̄ior
Vñ si ei immediate a deo fuit reuelata resurrectiō xpi p̄ suā
fidem perfectā ut tu asseris sequit̄ q per eam debuisset deferri
manifestacō resurrectiōis ad aplos et ceteros quod tamen
nunq̄ legit̄. **Magister.** Ad p̄mū dicendū q reuelacō
facta mulieribz de resurrectiōe xpi nō fuit ad hoc ordinata
ut de ea testimoniū ferrent publice predicando hoc enim nō
conuenit mulieribz. Juxta illud p̄mo. Corinth. xiiij. **Mulie-**
res in ecclesijs taceant. s; eis fuit manifestata resurrectio ut
de ea p̄uatim et domesticē aplos instruerent quod factū fuit
s̄m ambrosiū ut mulier que p̄mo mīcā mortis ad om̄es de-
tulit. p̄ma etiā vitam resurgentis xpi in gloriā nūciaret
in quo adeptum est femineū genus ignominie absolutiōē
et maledicōis repudiū. Et in hoc etiā q mulieribus p̄us
fuit facta manifestacō resurrectiōis q̄ apostolis ostendit̄. q
quantū ad statū glorie p̄tinet nullū detrimentū patet sex⁹
femineus. Sed si maiori caritate feruebūt maiori etiā gl'a
in visione diuina potent̄. Et ideo mulieres que deum arcus
amauerūt intantū ut ab eius sepulcro discipulis recedentibz
non recesserunt p̄mo viderūt deum in gloriā resurgentem.
quam quidē gloriā etiā aplis annūciauerūt. **Discipulis.**
Hec responsio tua fortificat scōam racōē meā in qua
dicebam q ad beatam virginē p̄nebat ceteris resurrectiōē
quam a deo immediate p̄ fidē perfectā habuerat annūciare
quod ex hijs que modo dīcis amplius ostendit̄ hoc ipi perti-
nuisse. tum ex hoc q ad ipsam solam p̄net maledicōez eue

datam euacuare. Cantat enim ecclesia in ymno beate virgi-
nis. Quod eua tristis abstulit tu reddis almo germine ꝛc. tū
ex feruendiori caritate quā credit habere super ceteros nō ob-
stante q̄ ad sepulchrū non accessit rōnibus sup̄dictis. vnde
videtur q̄ rōes quas allegas ad solucōnē p̄mi dubij. sc̄da
vident̄ fornicare. **¶ Magister.** **¶** Omnes tres rōnes tue
quibus tibi videtur q̄ ad beatā v̄ginem p̄tinuiss̄ resurrectio-
nem dñicam annūciare apl̄is et ceteris. solui p̄nt p̄ vnum
mediū. Ad quod scire debes q̄ circa missiōz angeloz a deo ad
exteriora annūcianda diuersi diuīsimode opinati sunt. fuerūt
enī quidam dicentes q̄ angeli sup̄iores semp̄ deo assistunt sic
ut ad exteriora annūcianda nūq̄ mittant̄. ad quod habēt a-
liquas auctes scripture ꝛ sanctorū que hoc videntur sonare.
¶ Quidā vero dicunt q̄ omnes angeli tam sup̄iores q̄ inferio-
res de cōi lege ad exteriora nūcianda a deo mittunt̄. ad quod
etiam habent auctes que hoc vident̄ sonare. Sunt etiam alij
qui vident̄ quasi mediū inter p̄dictos. dicūt enim q̄ angeli
inferiores ex officio p̄prio cōiter ꝛ frequent̄ mittunt̄ ad huiōi
exteriora nūcianda s̄ angeli sup̄iores nō mittunt̄ nisi rarī-
sime et quasi ex dispensacōne dīna p̄ut ista laus tractant̄
in .ij. sniaz. di. x. Quibz consideratis ad p̄positū dicendū q̄
bea v̄go tam excellentis dignitatis est ut oīa excedat agmina
angeloz tam sup̄iorū q̄ inferiorū. Idcirco non pertinet ad eā
mitti ad exteriora nūcianda. esset enī quodāmodo derogato-
rium sue maxime dignitati. **¶ Discipul.** **¶** Non mo-
dicum miror de tua responsione predicta in qua dīcis q̄ ad
sup̄iores angelos non pertinet mitti seu frequent̄ mitti p̄p̄
eorum magnam excellenciā. Et adhuc vlteri⁹ dīcis q̄ esset
derogatorium dignitati beate v̄ginis ad exteriora nūcianda
mitti. quantūcūq̄ enim angeli sup̄iores p̄emineāt dignita-
tis excellenciā et etiam v̄go glorioſa que super omnes ange-
los est nunq̄ adequari possūt in excellenciā x̄po filio dei. ab-
sit. videmus tñ cum hoc q̄ ipse filius dei missus est in mūdo
a deo. dīct enim apl̄s ad gal. iij. **¶** At vbi venit plenitudo
temporis misit deus filiū suū factū ex muliere et sic i alijs
locis q̄ plurimis. quid ergo mirum est si superiores angeli ꝛ
etiam ipsa v̄go glorioſa a deo mittat̄. cum dñs eorum legī-
mitti. Et ideo magis videt̄ tenendū cum apl̄o q̄ vnīuersaliē
de angelis dīct. Nōne om̄s sūt ad ministratozū spiritus in

ministerium missi ad hebre. ij. capitulo. unde ex hoc non habes
quod ad virginem gloriosam non pertinebat mitti ad resurrec-
tionem christi nuntiandam. **Magister.** **Hec** ratio tua prima
facile videtur continere aliquid veritatis. **Et** etiam magister in
ij. di. supra dicta rationem tuam tangere videtur. dicit enim ibidem
sic. nec debet indignum videri si et superiores mittuntur cum et
ille qui creator est omnium ad hec inferiora descenderit. hec ille.
Si tamen differentiam inter finem missionis angelorum et finem
missionis filii dei in sacris eloquiis scrutatus fueris mani-
feste reperiens quod tua ratio non habet hic locum. **M**issio enim
filii dei ordinata est principaliter ad redemptionem totius humani
generis. quod quidem opus excedit capacitatem cuiuscunque pure
creature. nulli enim pure creature concipibilis esset redemptio
actua generis humani sicut nec iustificatio uniuscuiusque impij sin-
gularis quod minus est. unde ecclesia in collecta dicit. **Deus**
qui omnipotentiam tuam precendo maxime et miserando mani-
festas. **Et** ideo augustinus dicit super Iob. quod maius opus est ut ex
impio iustus fiat. quam creare celum et terram. **Cuius** ratio est nam
iustificatio terminatur ad bonum eternum diuine participationis.
Creatio vero celi et terre terminatur ad bonum nature muta-
bilis. unde non solum ad redemptionem humanam. sed etiam ad
iustificationem impij oportet mitti diuinam personam. unde apostolus
cum dixisset. **M**isit deus filium suum etc. statim subiungit. ut
eos qui sub lege erant redimeret etc. **Ex** quo manifeste patet
quod missio filii dei principaliter ordinata est ad redemptionem hu-
manam. ad quam non sufficeret missio cuiuscunque pure crea-
ture. **S**ecus est de missione que ordinatur ad exteriora annuncian-
da. talis enim missio non excedit capacitatem angelicam. nec
etiam humanam. unde ratio tua in hoc non videtur valere. nec
etiam magister in verbis allegatis videtur procedere seriose sed
disputative tantum. **Et** ideo ratio mea prius dicta stat in
suo valore. scilicet quod angeli superiores ad exteriora annuncian-
da non mittuntur nisi forte rarissime quod consonat huic quod legitur
dan. vii. **M**ilia milium assistebant ei. et decies millies centena
milium assistebant ei. **Et** ideo de beata virgine que excedit in
dignitate omnia angelorum agmina conuenienter dicitur quod non
debat mitti ad annuncandum exteriora. **Et** sic ex dictis in
hac parte exortare debes deuotionem tuam ad virginem glo-
riosam super omnes sanctos qui in celo sunt citra christum qui sanctus

sanctorum est.

8
Secunda pars et distinctio 2.

Capitulum .xij. In quo ostenditur quod deuotio cuiusque fidelis exaltari debet ad virginem gloriosam super omnes sanctos contra christum qui sanctus sanctorum est.

Disapulus.

Notica michi quod ex premissis colligi potest quod deuotio contra virginem gloriosam supra omnes sanctos contra christum qui sanctus sanctorum est exaltanda est plusquam ad ceteros sanctorum. vniuersitas enim sanctorum maximam dignitatem sanctitatis videtur includere sicut et bonum vniuersi diuini est quam bonum alicuius singularis ut in primo ethicorum. **Magister.** Si vniuersitas sanctorum accipiat simpliciter put sonat oportet quod in ipsa includatur non solum beata virgo sed etiam ipse christus qui est sanctus sanctorum. Sed si vniuersitas sanctorum intelligatur propter christum et virginem gloriosam tenendum videtur quod ad ipsam virginem gloriosam deuotio fidelis proprior debet esse quam ad alios sanctos preter christum. quod potest ostendi per considerationem deuotionis que inter homines esse consuevit. videmus enim quod homines qui sunt sub aliquo summo rege. Cui regi aliqui principes magni propinquius subsunt ceteris propiores sunt ad obsequia illius principis quem credunt habere duas condiciones. prima est quod dominus ille sit magis paratus ad audiendum preces seu supplicationes subditorum sic patet de absolon qui attraxit cor totius populi ad seruendum ei. eo quod informauit eos quod erat magis paratus ad audiendas seu exaudiendas petitiones suas quam aliquis alius ex parte regis. **ii. Re. xv.** Secunda est quod dominus ille credatur esse magis dignus seu aptus ad consequendum effectus predictarum supplicationum seu precum. apud suum regem predictum quam alij ut patet de adonia qui volens consequi quamdam petitionem a rege Salomone petiuit a matre regis quod hoc impetraret a rege dicens precor ut dicas regi. neque enim tibi negare quiddam potest. **iii. Re. ij.** Constat autem quod virgo gloriosa potissime habet primam conditionem ex summa humilitate sua quam super diximus esse heroycam. scilicet diuinam in quam intelligitur illud. Respexit humilitatem ancille sue etc. ut supra de ipsa expositum est. Ideo de ipsa inter ceteros credendum est quod propior sit ad audiendos clamores seu preces pauperum sua intercessione indigentium quam ceteri sancti eo quod eius humilitas ut dictum est. est tanta quod magis accedat ad similitudinem domine humilitatis. de deo autem legitur in psalmo. Quia non spreuit

neq; desepxit clamores pauper. s; cum clamarent exaudiuit
eos. **S**ecundam uero conditionem credendum est ipsam habere po-
tissime ex sua fide perfectissima s; in quam dictum est ei. beata
que credidisti et ut supra expositum est. Constat q; per veram
fidem redditur homo dignus ad hoc ut petitiones eius etiam
si sint valde difficiles a deo exaudiantur. vñ Mathei. xviij. Si
habueritis fidem sic granum synapis dicetis monti huic transi
et transibit. fides autem gloriose virginis grano synapis
proprieissime comparatur. Nam supra predictum verbum euangeli-
geli glosa sic ait. fidem perfectam grano synapis comparat.
que in facie humilis est et in pectore feruens hec in glo. Con-
stat autem ex predictis q; cum fides beate virginis perfectissima
est et coniuncta sue maxime humilitati. quod de ipsius fide apprie
debz intelligi illud verbum euangelii supradictum. s. Si habueritis
fidem ut granum synapis. vñ de illa confitendum est preapue q;
valde grauia et difficilia sicut est montes transferre de loco ad
locum. a deo p; fidem quam habuit perfectissimam sue humilitati
coniunctam impetrare possit. pferam cum etiam super hoc habz
erga deum maternam dignitatem ppter quam psumendum est q;
sibi non negauit xps quidq; ut in aucte allegata. iiij. Re-
habet. Merito igitur populi xpiani ad ipsam tanq; singularem pa-
tronam et aduocatam recurrat. ad bonum aut aduocatum
pertinet necessitates sue parvas circumspicere et eis etiam non
requisitis puidere. vñ hu. in quodam sermone de ipsa virgine
gloriosa dicit. Quid mirum si inuocata adest que etiam non
vocata presto est. Et hec carissime discipule tibi sufficiant ar-
ea predicta in hac distinctione. **269**

Sequitur 2^a p^a distinctione

Distinctio tertia de scrutinio scripturarum circa quedam
que ad sacrosanctum sacramentum altaris pertinet quibus
fidelium deuotio ad ipsius veneracionem excitari debet
et continet .xvi. capitula .*z. r.*

In primo capitulo ponitur a discipulo quedam admiracio circa
sacramentum altaris inquantum est viaticum spirituale fidelium in hac vita
existentium sicut olim manna viaticum fuit patribus in desertum
perveniuntibus .ad quam respondet per magistrum .*z. r.*

In 2o capitulo discipulus querit quomodo intelligatur refectio
spiritualis in hoc sacramento fieri .ad quod respondetur a magistro per
similitudinem refectiois spiritualis ad refectioem corporalem .*z. r.*

In tercio capitulo ostenditur quod effectus huius refectiois spiritualis quo
ad vitam spiritalem assimilatur effectibus refectiois corporalis
quantum ad vitam corporalem .*z. r.*

In quarto capitulo ostenditur quod effectus huius ubi supercelestis in
spiritualibus assimilatur effectibus illi ubi celestis .s. manne in corporalibus

In quinto capitulo ponitur quedam alia admiracio discipuli circa
sacramentum altaris .que quidem admiracio ab infidelibus et contra
fidem nostram obloquentibus obiicitur .Quam admiracionem ibidem
magister soluit per quedam distinctiones miraculorum quam ibi ostendit

In 6o capitulo .ulterius redditur ratio quare circa hoc sacramentum
non fuerunt frequenter visibilia miracula sicut olim fiebant circa
archam testamenti et huiusmodi .*z. r.*

In capitulo septimo ostenditur quod ex occultacione maximorum mira-
culorum que in hoc sacramento continentur .dulcedo spiritualis seu deuotio
in mente debite fumentum accrescat .*z. r.*

In 8o capitulo ostenditur quod licet in hoc sacramento memoria
passionis christi celebratur nichilominus dulcedo seu delectacio spiri-
tualis in recte ipsum fumentum sentitur .*z. r.*

In 9o capitulo redditur ratio quare representationes communiter
sunt delectabiles .et consequenter ostenditur quare representationes in
hoc sacramento abscondite in recte fumentum sunt maxime delecta-
cionis seu dulcedinis .*z. r.*

In capitulo 10o .ponitur quedam alia admiracio a discipulo circa
hoc sacramentum .put est sacrificium et ibidem soluitur a magistro

In capitulo 11o .declatur quod tripliciter intelligi debet impletio le-
gis per christum .et quod christus legem implevit in institucionem huius sacra-
menti .put est sacrificium .et ibidem tractatur de explicita causa sacrificiorum an-
tique legis et de errore Rabimoyse circa reddendam causam sacrificiorum

In caplo xj. ostendit qd xps legē impleuit circa sacrificiū scdm triplicē eius causā faciendo qd lex iubet qui est p̄m^o modus implendi legem

In caplo xij. ostendit qd xps impleuit legē sacrificioꝝ antiquoꝝ suppleudo in eis qd deerat qui est 2° mod^o implēdi legē

In caplo xiii. ostendit qd dictū est in proximo p̄cedenti ca^o per auctem psalmiste in psalmo qui incipit. deus deoꝝ dñs locutus est non obstantib^o cauillacoib^o hebreoꝝ. Et finaliter concludit qd xps instituendo hoc sacrificiū impleuit legē sacrificioꝝ antiquoꝝ. suppleudo quod deerat quod est tera^o modus implendi legem.

In caplo xv. ostendit qd in institucōe hui^o sacramēti seu sacrificij cristus legem impleuit implendo ea que in hoc fuerunt in antiquo testamēto p̄nunciata seu p̄figurata.

In capitulo xvj. agit de multitudine noīn hui^o sacramēti que multitudine effectū ei^o salubriū denotat ex qua excitari debet deuotio ipm spūaliter sumenā. **2^a p̄t^a 7 d^a 3^e**

Capitulū p̄mū in quo p̄ponit a discipulo quedā admiratio circa sacramētū altaris qd est viaticū spūale fidelū i hac vita existenā sicut olim manna viaticū fuit p̄ribus in desertum peregrinantib^o. ad quā respondet per magistrum

Discipulus

Tuēti sunt sermones tui et cōmedi eos. et factū est verbi tuū in gaudiū et leuiciā cordis mei **Iere. xv.** Dico enī sermones tuos sup̄dictos de excellēcia virginis gloriose. et de ipi^o virtutū p̄fectione me comedisse. quia tanq̄ abus suauissim^o interiora mea huiusmodi sermōes ingressi sunt cor meū letificantes et deuocōnez meam q̄ntū fragilitatē mee possibile est in ipam virginē gloriosam excitariūt **N**unc autē ad quedam alia que in corde meo ut p̄pleumata versant^r. desiderans a te de illis illuminari sicut et de sup̄dictis tibi sequentem p̄pono admiracōez que talis est. **S**crutans enim scripturas repio qd cū olim deus p̄plo suo p̄ desertum transeunti de cibo celitus eis p̄uidit. s. de manna. multa et magna miracula in ipso seu arca ipsum cibum visibiler operat^o est deus ut habet. **exo. xvj.** ut puta qd vnusquisqz colligebat certā mensuram que dicebatur gomoz p̄ quolibet. sic qd qui ampli^o colligebat nō plus mueniebat q̄ qui min^o sed solū fm mensurā sup̄dictā iuxta numerū familie quilibet regebat. **I**tem qd si ex eo pro

mane relinquebat putrefiebat nisi solum in die sexta in qua duplex gomoz colligebat cuius medietas remanebat pro die sabbati in qua non descendebat manna. Item quod predicta mensura scilicet gomoz remansit in tabernaculo in propria forma sine aliquo putredine per totum tempus usque ad destructionem templi ut patet per predictum capitulum ubi deus mandauit quod reseruaretur in vase per custodiam in generationibus futuris. Item quod habebat plures sapores et diuersos secundum beneplacitum sumendum. Iuxta illud sapientie xvj. capitulo ubi dicitur de manna omne delectamentum in se habentem. Reperio tamen quod in lege gratie deus prouidit populo suo de cibo supercelesti incomparabiliter superexcellenti quam manna quod patet ex compactione rerum in utroque cibo contentam. In manna enim continebat res corruptibilis In cibo vero supercelesti scilicet in sacramento altaris res incorruptibilis continetur scilicet uerum corpus christi gloriosum deitati personaliter unitum. Maxima igitur admiracione dignum uidetur quod in cibo corruptibili scilicet manna tot miracula et tam magna et tam continua uisibiliter occurrerit et tamen in cibo supercelesti incorruptibili nulla miracula uisibiliter apparent. Circa quod peto a te illuminari non enim dubito quin huiusmodi diuersitas rationem habeat michi occultam quam credo tibi esse manifestam.

Magister 27

Non huiusmodi admiracionem tollendam aliquid sunt permittenda quorum unum est quod si scrutatus fueris diligenter scripturas reperies quod sapientia dei que omnia disponit suauiter cibos disposuit diuersos diuisis hominibus secundum diuisas temporum varietates prout temporum oportunitati iuxta diuisos hominum status congruebat. Iuxta illud psalmiste Oculi omnium in te sperant domine et tu das illis escam in tempore opportuno. Quod sic patet. Nam a deo omnium primo parenti in statu innocentie existenti fructus omnium lignorum paradisi qui suaves et pulchri erant propter quod lignum sciencie boni et mali dedit in escam seu in cibum gen. 2. qui quidem cibus illo tempore homini comperebat. Inter enim illa ligna que sibi fuerunt concessa in cibum lignum uite continebat per cuius esum poterat non mori ut habetur gen. 3. Consequenter vero cum adam lapsus fuisset in peccatum per quod innocentie statum perdidit et a paradiso fuit expulsus aliter fuit dispositum de cibo suo scilicet ut de terra maledicta cum labore et sudore uultus comederet panem et herbas terre gminatibus tribulos et spinas gen. 3. unde sicut in statu innocentie rectissimus in quo ratio superior soli deo obediebat et uoluntas cum

omnibus viribus inferioribus solū rationis recte sine impedi-
mento imperiū sequebatur ab eis correspondens erat suavis
et absque labore et sudore ullo acquisitus et mortalitatis necessi-
tatem non habens. Sic in statu lapsus ubi ratio superior humani-
tatem ab obedientia dei recessit et vires inferiores impio rationis
resistebant. ab eis laboriosus et tristis cum necessitate morien-
di correspondebat. Qui quidem ab eis solus humano generi per
totam primam etatem usque per diluvium fuit concessus. pro ea vero
tempeste noe deficientibus peccatoribus a terra per diluvium edificato al-
tari a noe super quod holocausta mortuorum animarum deo obtulit. quorum
odor suavitatis deus acceptavit. Noe et filius eius benedicens omnia
animalia eis dedit in cibum. unde cui antea olera et fructus terre
solum licebat comedere de cetero omnia animalia in cibum habere
licebat ut habetur Gen. ix. languesciente enim humana natura per
ipsum diluvium oportebat ipsius cibum aliquantulum fortificari. In
exitu autem israel de egipto quoniam deus separavit filios adan. sic ut
aliquos. scilicet filios israel suo cultui et legi applicaret et eos per lon-
gam solitudinem ubi non erat semen. serena neque panis come-
dendi ad terram fructiferam et lac et mel fluentem deduceret oportu-
nitatem ut eis provideret de alio cibo quem sine labore et sudore vultus
possent colligere. scilicet de manna ne forte fame deficerent in via tam ste-
rili et pluxa ut habetur exo. xvi. qui quidem ab eis sic miraculose
traditur et miraculorum multitudine ut per te dictum est fulatus
proprie competebat populo illi. tam ut per evidenciam et frequenter mira-
culorum visibiliter arca illius cibum cōtingentium eorum fides quod valde
debilis et veribilis erat ut patet in diversis locis scripture per hoc
firmior et stabilior redderetur. tum ut per experimentum cotidie con-
probaretur an recte ambulassent in lege domini. legimus enim exo. xvi
ubi super dixit dominus. Ecce ego pluviam vobis panem de celo. egre-
diatur populus et colligat que sufficiunt per singulos dies ut temptetur
est utrum ambulet in lege mea an non. Ex quo patet quod causa quare
per singulos dies deus voluit providere illi populo de pane et non
simul per quolibet anno vel aliquo magno tempore fuit ut cotidie
temptarentur an legem dei servarent an non. que quidem tempta-
tio non est intelligenda sic quod deus vellet per hoc scire aliquod quod
prius ignorabat. absit. Sed ut alijs patefieret et potissime si-
bi ipsis qui videntes per experientiam debilitatem suam adiutorium pe-
terent divinum. unde in glosa. temptatio ista est ut ipsis ostendat
quomodo humiliores fiant ad petendum adiutorium et ad noscendum

dei gratia hec in glo. **T**alis enim abusus proprie panebat illi populo
rudi et incredulo. per quem abusus infirmitas conalesceret in fide
et incredulitas puerorum patefieret. **C**um autem ad terram promissi-
onis accessissent et de eius frugibus comederent cessauit manna
ut habet Josue. v. capitulo. **E**t extunc ineperunt vii frugibus terre
chanaan sicut et alie nationes mundi fructibus terre vescebantur
Differenē tū quantum ad aliquid. **N**am illi populo tam secundi-
tas terre quam sterilitas pendebat ex meritis populi vel demeritis ut
habet leuit. xxvj. et deutro. xxviij. **N**on autem sic contingit alijs
nationibus commutar. **N**am dicitur v. capitulo Deus solē suū facit
oriri super bonos et malos. et plantat super iustos et iniustos. quod ut
dicitur eccl. ix. capitulo. **V**niūse aque veniunt iusto et impio. quod
intelligitur quantum ad ipsam substantiam bonorum et malorum temporalium
non autem quantum ad finem ut in prima. scilicet. ar. vlt. unde populus ille
qui carnalis erat. promissis presentibus huius vite inherabat. et sic
oportebat ut abusus illorum secundum sua merita et demerita eis affluis-
set. **C**um autem venit plenitudo temporis in quo populus dei non temporalia
bona promissa que vilia sunt et momentanea sed per bona spiritualia
ducere ad eterna. oportuit ut tali populo abusus daretur. supernaturalis
et celestis per cuius manducationem spiritualement vitam spiritualē nu-
triretur sic ut manducans non moreretur in eternū. scilicet. morte spirituali
unde saluator copans hunc panem alteri qui datus fuit patribus
Job. vj. sic dicit. **N**on sicut manducauerunt patres vestri manna
et mortui sunt qui manducat hunc panem vivit in eternū. **S**i igitur
predicta consideres sane inuenies quod divina sapientia disposuit dare
abū populo suo proportionatū. prout statum et temporis diversitas requi-
rebat. non ergo in cibo supercelesti. scilicet. eucharistia requiruntur miracula
visibilia sicut in manna. **M**anna enim dabitur populo carnali tali
cibo indigenti rationibus superdicis. **E**ucharistia vero populo spirituali da-
ta est qui tali pane proprie nutritur et roboratur. **Ende p. 723**
Capitulum 2° In quo discipulus querit quod intelligat spiritualement
refectionem in hoc sicut nemo fieri. **N**o quod videtur a magistro per simili-
tudinem refectionis spiritualis ad refectionem corporalem.

Discipulus 2°

Cire desidero quod per istum panem supercelestem homo nutritur
et roboratur. non enim credo quod hoc dicas per substantiam panis
et vini quibus homines proprie nutriuntur. que quidem substantia
licet cum consecratione sub illis speciebus erat. facta autem consecratione
nichil remanet de substantia panis et vini. sed solum eorum

accidencia que sensibilibet apparent **¶** **Magister** **¶** Nullo
modo dubitandum est quod sacramenta de quo agitur non nutrit cor-
poraliter per substantiam panis et vini que ante consecrationem erant
in sacramento cum consecratione facta designat ibi esse. Nutrit
tamen hoc sacramentum recte sumptum spiritualiter animam et ipsa re-
fiat. unde magister in libro quarto. di. viij. de hoc sacramento loquens
ait Recte viaticum appellatur quia in via nos reficiens usque ad
patriam perducit. assimilatur enim refectio spiritualis quam hoc sacra-
mentum in homine fidei efficit refectioni corporali. quam abusus corporalis in
corpore animali causat tam in modo refectiois quam in refectionis
effectibus. **¶** **Primam** per hoc sic Nam sicut secundum philosophum refectio corporalis
efficitur per tres vires naturales. sic quodammodo secundum veritatem fidei
nostre. tres virtutes supernaturales quodammodo predictis correspon-
dentes requiruntur in refectioe spirituali. quod sic per hoc Nam in refectioe
corporali requiritur primo vis naturalis attractiva. nisi enim abusus esse
corpus positus ad interiora loca refectiois apta. quadam vi
naturali attrahatur. impossibile esset corpus refici ut est mani-
festum. **¶** **Secunda** vis que requiritur ad corporalem refectioem est vis
retentiva nisi enim abusus per attractionem intra corpus positus re-
tinetur per vim retentivam. nichil ad refectioem proficeret corpora-
lem. **¶** **Tercia** vero vis que requiritur ad refectioem corporalem est
vis digestiva. per quam nutrimenta assimilantur et vniuntur nutrimento
que omnia philosophus large ponit in libro de animalibus. In refectioe autem
spirituali de qua agitur requiruntur tres virtutes supernaturales. que tri-
bus virtutibus supernaturalibus quodammodo correspondentes
assimilantur. **¶** Requiritur enim in refectioe spirituali virtus fidei super-
naturalis. que attractiva est credibilium. nisi enim per virtutem fidei
ea que sunt extra mentem ad que. scilicet. nec experientia nec ratio na-
turalis attingit. ad ipsam mentem per cognitiones fidei introdu-
cerent nulla esset refectio anime spiritualis. per fidem enim in mente
subsistunt ea que non apparent ut ad **Rom. xi.** **¶** **Secunda** virtus super-
naturalis que requiritur ad refectioem spiritalem est spes que virtus
retentiva est. Ea enim que per fidem attrahuntur ad nostram mentem
nostre salutis permanencia per virtutem spei retinentur. de qua virtute
ad **hebr. vi.** **¶** **Confugimus** ad tenendam propositam spem quam sicut
anchoram anime habemus tutam et firmam. **¶** **Tercia** vero virtus super-
naturalis que requiritur ad refectioem spiritalem est virtus caritatis
per quam ex nutriente et nutrimento secundum similitudinem gratie vniuntur effi-
atur. **¶** Juxta illud. prima. Jo. iij. capitulo Qui manet in caritate

in deo manet et deus in eo. Cui? oīno sile legi de sumente hoc
sacramētū. vnde Jo. vi. caplo. Qui manducat meā carnē et
bibit meū sanguinē tē. Considerandū tñ q̄ quia spūalia nō
pūt tñ assilari corpalibz qñ inter ea diffēcia nō modica re-
periat. Idēco inē nuticionē corpalē et spūalē q̄z quelibz tēmina-
tar i vnionē silitudis nutriētis cū nutritio ē quedā lata dif-
ferēcia. Nam in refecōe corpalī hec silitudo seu vnio p̄ficiē
p mutacōez nutimēti in silitudinēz nutriti. In refecōe spūali
non sic. sed p̄ficiē p mutacōez nutriti in silitudinē nutientis.
Vnde Aug. in p̄sona hui? sacramēti dicē nō ego mutabor in te
sed tu mutaberis in me. Differt etiā iste refecōes in loco seu
subiecto refecōis. nam refectio corpalis fit in mēbris corpo-
reis utputa in stomacho epate uel venis. Refectio autē spi-
ritualis hoīs nō sic. sed in mente que ē p̄capua pars spūalis
homīs. vnde Aug. loquens ad manducātem hoc sacm̄ dicē
ad quid paras dentem et ventrē. para mentem rede et man-
ducasti. hec ille. Ex quibz habes quō refecō spūalis cōsiderari
habz p silitudinēz ad refecōem corpalē. **2^a p̄ 783^a**
Caplū 3° In quo oīdīē q̄ effectus hui? refecōis spūalis
quo ad vitā spūalē assimilā effectibz refecōis corpalis
quantū ad vitā corpalē. **Disapulus**

Habeo doctrinā tuam in p̄dictis que p̄tinēt ad modū re-
fecōis spūalis. et etiā ad eius locū seu subiectum. et
vellē ut vltērius michi declarares silitudines vtri-
usqz refecōis qñtū ad effectū vtriqz eoz. put p̄us p̄posu-
eras. **Magister** Ad hoc qd̄ queris attēdere debes q̄ sicut
refecō spūalis assimilā refecōi corpalī qñtū ad modum
reficiēdi sic inueniē silitudo in effectibz qui ex vtrqz refecōe
sequunt. omne enī effectū quē abus et pot^{us} materialis facit
qñtū ad vitā corpalē hūc totū facit hoc sacm̄ qñtū ad vitā
spūalē ut in tēcia parte. q. lxxix. qd̄ p̄z discurredo p aliq̄s
singulares effectus ex quibz aliq̄ intelligi pūt. Est enī vn^{us} ef-
fectus cōiter cuiuscūqz bone refecōis corpalis augmentū
spūs vitalis tam in corde aīalis q̄z in cerebro et huiusmodi. ex
quo omīs vires natāles refoallant. Qui quidē effect^{us} in n̄ro
viatico spūalē efficiē. Est enī effect^{us} hui? sacramēti fm magi-
strum sniaz in gr̄to. di. xij. augmentū virtutis. s. caritatis
et per cōsequēs gr̄cie atqz oīm v̄tutū spūaliū quaz forma est
ip̄a caritas. Item refecōe corpalī cōpleta. notua a corpore

animalis expellunt. quod in isto sacramento spiritualiter efficitur
Expellunt enim per hoc sacramentum a recte sumente omnia venialia peccata
putant doctores tenent specialiter **Ambro. in iiii. de sacramentis**
¶ Discipulus ¶ **Q**uod in suspensione debita huius sacramenti ve-
nialia dimittantur valde rationabile est. Sanguis enim Christi qui in
hoc sacramento realiter sumitur effusus est in remissionem peccatorum
Sane tamen velle cur mortalia non dimittantur in tanto sacramento
in quo Christus plenius gratia realiter continetur. cum tamen in sacramento ba-
ptismi in quo sola virtus Christi continetur non tamen venialia sed
etiam originale peccatum et omnia mortalia peccata dimittantur. videntur
etiam verba Christi sonare de utroque sacramento quod omnia peccata in eis di-
mittantur. Sicut enim de baptismo dixit. **Qui crediderit et bapti-
zatus fuerit saluus erit. Mat. xvi. capitulo per quod intelligitur dimis-
sio omnium peccatorum etiam mortalium. sine quorum dimissione nullus salu-
atur. Sic de sacramento eucharistie dicit 10. vi. Qui manduca-
uerit hunc panem vivet in eternum. vitam autem eternam nullus habet
cum peccato mortali. unde tam per rationem quam per verba Christi videtur quod et
peccata mortalia in sacramento eucharistie dimittantur. **Magister** ¶
¶ Si bene considerasti predicta ex ipsis rationibus habes sufficientem
Nam sicut in refectioe corporali digestiva totaliter corrupta
nemo reficiat sed potius ex cibo incurrit magnam lesionem docente
hypocrate qui in suis aphorismis dicit. Non potra habentes cor-
pora quantum magis nutrietur tanto magis ledet. Sic etiam contingit
in refectioe spirituali quia cum existens in mortali peccato caritate
caret que est digestiva spiritualis ut dictum est. tunc talis non solum refi-
ciatur spiritualiter sed non solum incurrit graue peccatum. unde. qui mandu-
cat et bibit indigne iudicium sibi inducat et bibit pernam coram
Christo. Ille autem qui hoc sacramentum debite sumit oportet quod sit in cari-
tate que non compatitur secum mortale peccatum. et sic taliter sumens
sacramentum non habet mortalia que ei dimittantur. Et ideo solum
dicitur dimitti venialia. Verbum autem illud quod allegas. scilicet. qui man-
ducaverit hunc panem etc. intelligitur de manducacione spirituali de qua
ut super Augustinus dicit. Crede et manducasti quod intelligitur per fidem
caritate formatam. non autem intelligitur verbum Christi superdictum de man-
ducacione sacramentali tamen quod quidem manducacio etiam ab indignis
qui iudicium sibi manducant et bibunt fieri possit. **¶ Discipulus**
¶ Doce ulterius me rogo de similitudine refectorum predictarum in
alijs effectibus **¶ Magister** ¶ Sicut in refectioe corporali hominis
homo non solum reficitur. sed et confortatur et in suo robore firmatur**

unde p̄s panis cor hominis cōfirmet. Sic in hac refectōe spiri-
tuali languor qui ex diuturna abūdanā diuine visionis in
viris iustis cōtingere seu fieri cōsuevit in x̄ illud can. ij. ful-
cite me floribz quia amore langueo per debitū hui⁹ sacmēti
vsum roborat. Et ideo in figura hui⁹ sacmēti intelligit ill⁹
ij. Re. xix. qđ de helia lē. s. et ambulauit in fortitudine abi-
illius usq; ad montē dei. Item in refectōe corporali cōtingit
qđ in corpe bene disposito refectōe completa nedū quis reficiat
sed etiā impiguet. Juxta illud Gen. vltio. Asser pinguis est
panis eius. qđ etiā cōtingit in refectōe spūali p hoc sacm̄ rite
facta. Crescit em̄ in sic sumēte mentis deuotio que pinguedo
spūalis est s̄m hug. inq̄ntū ariditatē aīe que quedā in deuotio
est expellit. Et ideo p̄s. cū dixisset. parasti i cōspectu meo mē-
sam qđ bene p̄t intelligi de altari in quo hoc sacm̄ celebratur
que vera mēsa dñi est statim subdit. Impinguasti in oleo ca-
put meū. qđ intelligendū est de pinguedine deuotionis. Item
sicut in refectōe potus naturalis. s. vini cor letificat in x̄ ill⁹
vinū letificat cor hoīs. Sic hui⁹ potū sup̄celeste debite sumēs
magnā leticiā attingit spūalem. Jux illud sapie viij. Nō
habet amaritudiez cōuersacō illius. Item sicut potū vini su-
mentes ultra sobrietatē ebrietatē incurrūt. Sic et i hoc po-
tu spūali qui p̄mos gradus caritatis. s. inapiēciū et p̄ficiēciū
transcendūt et caritatis p̄fectionez aliq̄lic attingūt ebrietatez
quando incurrūt spūalem. unde cāticor. v. lē. bibite amīcā
et inebriamini carissimū. q. d. Vos qui estis amīcā. s. in p̄mis
gradibz caritatis constitutū suffiat vobis bibere. Sed carissi-
mī. s. in caritate perfecta inebriari debetis. que quidē ebrietas
spūalis nō est viciosa s; ualde laudabil. Nam s̄m Aug. de
agone xp̄iano talis ebrietas mētem nō eneruat sed sursum
rapit in tñ qđ oīm terrenorū obliuionē p̄stat. de qua quidem
ebrietate intelligi p̄t ill⁹ psalmista. Et calix meus inebriās
q̄z p̄clarus est. Habet etiā iste abus celestis quēdam effectū in
quo excellit om̄ia refectiua corporalia. Nam iste abus bñ su-
metabz vitam et̄nāz p̄stat. Joh. vi. Qui māducat ex hoc pa-
ne uiuet in eēnum. In quē effectū nullū aliorū reficiēciū par-
cipat etiā quo ad vitam corporalem. ¶ Discipulus
De ligno vite legit gen. vi. qđ qui comedit de eo uiuet i et̄-
num. Ex quo patet qđ esus ligni vite prestare poterat uitā
et̄nam. ¶ Magister. ¶ s̄m aug. de questionibus

veteris et noui testamēti. **E**ius ligni vite corruptionē inhi-
bebat nō tamē simpliciē prestabat immortalitatem. **V**irtus
enī p̄standi vitā etnā ē quodāmodo infinita. et sic pure cre-
ature que finita est nō est cōmunicabilis. **2^a p̄t et d^o 3^a**
Caplm q̄rtū In quo oñdīē q̄ effectus hui⁹ abī sup̄celestis
in spūalib⁹ assimilanē effectib⁹ illius abī celestis. s. māne in
corporalibus. **D**iscipulus

Eas habeo de similitudine effectus spūalis refectionis
ad effectus refectionis corporalis cōmūiter cōsiderate. **S**i
quā refectionis corporalis per illū abū celestem a deo datū
s. manna excellēdior considerat^r q̄ refectionis corporalis cōmūis
Jocōo vellem scire si abus iste sup̄celestis in aliquib⁹ effectib⁹
sen p̄prietatib⁹ assimilet^r illi abo celesti. s. māne. **M**agister
Iste abus sup̄celestis nō solū habet effectus spūales corre-
spondentes effectib⁹ abī corporalis cōis ut dictū est. sed etiā h⁹
effectus spūales correspondētes effectib⁹ sen p̄prietatib⁹ māne
excellēdiori modo. **D**e manna enī legit^r exo. xvi. nec q̄ plus
collegerat habuit amplius. nec qui minus poterat repit mi-
nus. sed vnusquisq³ iuxta illud q̄ comedere poterat congre-
gauit. put tu sup̄ allegasti. **C**ui⁹ file spūali modo cōtingit in
hoc abo sup̄naturali ip̄m debite sumentib⁹. **N**on enī quātitas
spūalis hui⁹ refectionis ex quātitate corpis xp̄i sumpti acapit^r
Cū eadem sit quātitas corporis xp̄i indiuidualit^r in omnib⁹
sumētibus ut in eādē parte. q. lxxix. et sic miraculosius et ex-
cellentius de hoc abo sup̄celesti dicat^r nec q̄ qui plus collegerat
habuit amplius. **S**ilr sicut de manna dicat^r. sap̄e. xvi. q̄ oēs
delectacōnes in se habebat. et omnē saporē suauitatis. **S**ic et
p̄fectus diuini saporis mltiplices et varij a recte sumentib⁹
in hoc sacro abo gustant^r. **E**c licz ī māna fastidiū seu nauseā
quq³ sumētes inērebāt. Jux ill^o nūeri. xxi. aīa n̄ra nauscat
sup̄ isto dō. **I**n hoc tñ abo sup̄cele. n. nausea nō habet locū in
hīs qui debite ip̄m sumūt. vnde Bā. in qu. i. d. i. eplā notabi-
liter dicebat. **M**iror si ad gustū abī dulcissimi nauscas. si tñ
gustasti q̄z dulcis est dñs. aut certe nō gustasti et nescis quid
sapit xp̄s et sic nō appetis cū sis iēxpt⁹. at si gustasti et dulce
nō sapit sanū nō habes palatū. hec bñ. **N**ec solū nauseā sui
ip̄ius hui⁹ gustus celestis nō generat s; potius alioz saporū
fastidiū in bene gustante pcurat. vnde Cris. sup̄ math. **S**icut
qui p̄iohū māducauerit abū huic esca cōmūis ingrata videt^r

sic qui semel dulcedinē xpī gustauerit terrenorū bonorū nō mē-
tum de cetero sēdet sapore. In exta illud hebreorū. vi. Impossi-
bile est enī eos qui semel sūt illūiati gustauerūt nichilomin⁹
dei verbū vītesq; seculi venturi et p̄lapsi sūt reuocari rursū
ad penitentiā rursū crucifigentes sibi metāpis filiū dei. Et
hec ubi sufficiāt arca refectiōē spūalē q̄bi sup̄celestis subali-
ora et alidiora que arca hoc sacramētum dicunt peritiorib; et
magis p̄uētis relinquendo. **Sede p̄ et d. 3. terne 2.**
Capitū. v. In quo ponit quedam admiracō discipuli arca
sac̄m altaris que quidē admiracō ab infidelib; et contē fidem
nr̄am obloquētib; obia solz. quā admiracōem m̄gr ibidem
soluit.

Discipulus

Non dubito q̄ de hoc sac̄mēto alidiora et p̄fundiora tra-
ctant a doctorib; sanctis que p̄nūc ad me nō p̄uenit
nec ad p̄ns volo de hijs scrutari p̄pter mei intellectus
imbecillitatē vnū tñ a te querē volo de quo sepe audiui tam
infideles q̄z hēricos obloquētes veritatē fidē nr̄e deridentes in
ip̄orū p̄uidē. tales enī me cotidie exprobrātes sic dicunt. dic
nobis ubi ē deus tuus. Si enī bene scripturas scrutatus fu-
eris repies q̄ p̄ archam testamēti dei olīm maxima miracula
nedū sensibilia s; etiā sic publica et toti ppl'o patenciā fiebāt
intantā q̄ de taliū miraculorū fama infideles terrebanē viden-
tes ad oculū diuinā potētiā in reuerēcia archē sui federis re-
lucentē. qñ enī ppl's isrl'iticus trāsiuit jordanē pede sicco. sa-
cerdotibus tūc archam testamēti portantib; p̄ jordanē aque su-
periores descēdētes steterūt in vno loco ad instar mōtis intu-
mescentes. Inferiores vō ad mare mortuū fluxerunt. sic ut
totus ppl's isrl'iticus q̄si p̄ aridā trāsiuit flumē jordanis sic
exiit donec sup̄dicti sacerdotes cā archa aluenē jordanis exi-
rent. quo facto jordanis rediit in cursū suū. qd̄ quidē opus
tam miraculosum et tā publicū duo fecit. vnū. s. q̄ filiū isrl'
habuerūt in tanta reuerēcia ip̄m josue qui ex p̄te dei hoc fieri
p̄ceperat sicut et moysen habuerāt. Aliud vō q̄ reges amor-
reorū et chananeoꝝ audiētes tā magnū et publicū miraculū
terroꝝ dei sic cōcussi sūt q̄ nō remāsit in eis spūs. que quidem
historia ad plenū hētur josue. iij. et. iij. **C**onsidera igit̄ aiūt
isti p̄terui q̄ i huiū archa testamēti in q̄ nō cōtinebat̄ deus
realiter neq; xp̄s. sed solum tabule lapidee p̄cepta decalogi
cōtinentes. et s̄m quosdam vna māne quam deus p̄ceperat

referuari i testimoniū generacōibz futuris ut hētur exo. xvj.
Similit et virga que floruit in domo leui. de qua vga habet
numeri. xvij. Si igit p archam p̄dicta corpa maiata tantū
modo portantem q̄ntumcūqz sacra essent deus tam euidentia
miracula et tam diuulgata et publica fecit i ip̄ms reueren-
cia quid putas miraculi facere habuisset in tuo sacramēto si
in ip̄o ip̄met verus deus seu xps realiter continetur qui sup
om̄ia in infinitū colendus et venerandus est **E**t nō solū tpe
iosue p̄dictū miraculū deus fecit in veneracōez arche sui testa-
menti sed etiā tpe Samuelis cū archa dñi fuit capta p philis-
teos et in azoth deducta. deus fecit iudicia in azoth. et in ydo-
lum eoz usqz ad hoc qz philisti miserāt archā usqz ad terrā
israhel. et nō sine magnis miraculis que in qualibet mansi-
one arche per deū fiebāt usqz ad hoc qz archa dñi remansit in
Cariatiarim p aliquos annos. que h̄istoria habet p extensū
p̄mo. Re. v. et. vj. capl̄is **I**tem quādo dauid fecit portari ar-
cham dñi sup̄dictā de domo aminadab que erat i gabaia usqz
ad domū obedom quia oza extendit manū suā et tetigit ar-
cham dñi temerarie p̄cussus ē a dño sic illico moreret ut ha-
beret. ij. Re. vj. **C**ū igit deus ut archa sui testamēti reuerentē
haberet tam a fidelibz qz etiā ab infidelibz tam magna mira-
cula et euidentia atqz publica olim faciebat qd examandum
est qz deus faceret si in sacmēto tuo ip̄i diuinitas incarnata
cōtineret n̄l etiā ip̄e xps dei benedict. cū tam nulla talia nec
etiā similia p ip̄m sacm̄ apud fideles hoc credentes. nec etiā
apud infideles hoc negantes videm⁹ fieri sed potius oppositū
Sepe enī cōtingit qz cū sarraceni p armoz potēciam aliqs ter-
ras xpianoz deuastant altaria cum isto sacmēto d̄srūpunt
nichil videntes. p̄tē qd timere debeant. ne talia audeant facē
Ex quo quilibz sensatus credere debet qz i tuo sacm̄to nō deus
cōtinet. neqz xps sicut vos xpiani asseritis s; solū substantia pa-
nis et vini que ibi sensibiliter apparet que pura creatura est.
Non enī abbreviata est manus dñi p̄nti tpe sic ut nō osten-
deret h̄ic veritatē palam et publice p signa atqz portentia sen-
sibilia tot vnūso sicut alias p archa testamēti facē cōsuevit
Hec et similia sepe ab infidelibz et h̄eticis audierā. ex quibus
licet fides mea nō p̄ntē dēmentū benedict⁹ de⁹. **C**ōfringunt
enī ossa mea p̄dicta obprobria que alias audiui reminiscens
Et factus sū sicut furous nō audiens et nō habēs in ore tuo

redargutiones. Quapropter valde desidero ut me circa hoc sic
diuina gratia coopante illumines ut respondere possim expro-
bationibus michi verbū **Magister** Ad tuā admira-
tionem in hac pte tollendā et ad os obseruandum iniqua lo-
quendū. cōsiderare debes q̄ miracula dōma que sup̄ cursū nāte
a deo institute v̄tute dōma sūt se habēt q̄ntū ad eoz p̄ximos
fines in duplici differēcia. quedā enī eoz sūt a deo ordinata
ad fidēi p̄bationē sicut de p̄mis signis seu miraculis que deus
fecit p̄ moysen corā p̄lo de cōuersione virge in colubrū et ecō-
tra et de manu leprosa et sana. Que quidē miracula corā p̄lo
facta sūt ad fidē in eis creandā seu cōp̄b̄mōdā. vnde exo-
xiii. Cum dixisset. et feci signa. s. p̄dicta corā p̄lo. sequit̄ sta-
tim credidit p̄ls. S̄ilr ex diuisione maris rubri et egip̄corū
submersione visa per p̄lm̄ isrl̄it̄cū secutū ē q̄ p̄ls credidit
dño et moysi seruo eius exo. xiii. caplo Et sic de q̄z plurimis
miraculis veteris testamēti que a deo fuerūt ordinata ut fidēs
eius in cordibz p̄li causaret̄ seu confirmaret̄. que quidē mi-
racula oportuit esse manifestā corā omni p̄lo. vnde deūtro.
ultimo cōmendat̄ moyses de signis et portētis que moyses
dōma auctē fecit corā vniūso isrl̄. Quedā vō fuerūt dōma mira-
cula que nō ad fidēi causandā seu roborandā a deo facta sūt
s̄ potius ut credēdo talia miracula q̄ occulta sūt et oīno absco-
dita fideles mereant̄. vnde huiōi miracula nō disposuit de-
manifesta esse p̄ sensū seu nātalē cognicōez s̄ occulta ut eoz
fidēs meritoria esset. Que quidē miracula sic occulta et absco-
dita p̄pue fuerūt in nouo testamēto in cui⁹ tpe fidēs creden-
dū cōiter validior fuit ut est miraculū virginēi p̄tus et dōme
resurrectionis. que quidē miracula per fidē solū p̄pē cogno-
scunt̄. et eoz occultatio a quacūqz n̄ra nātalī cognicōe n̄m
meritū efficit ul̄ auget. vnde de resurrectione dñi legit̄ Iob.
xx. Beati qui me nō viderūt et crediderunt Et de isto modo
miraculorū. s. occultorū tenendum est esse sac̄m altaris ut in
tercia pte. q. xxviii. Non enī hoc sac̄m fuit institutū ad hoc
ut sac̄ nēto viso p̄ls crederet. s̄ ut credendo veritatē hui⁹ sa-
cramēti merito pficeret vnde Aug⁹. ut sup̄ allegatū est de hoc
sac̄mēto dicit. Crede et manducaisti Et ideo q̄nto miracula in
hoc sac̄mēto cōtēta que maxima sūt occultiora sūt et nec
ab intus ul̄ ex visibilit̄ circa ip̄m sac̄m apparent tñ in nob̄
augēt meritū. vnde nullū incōueniēs sequit̄ nec admiracōe

dignū ex hoc q̄ publica seu visibilia miracula nō sūt cōiter
arca hoc sacm̄ sicut olim fieri cōsueuer̄ arca archā testam̄
dei put tu allegasti Ibi enī miracula ordmabant ad fideliū
fidem cōfirmandā seu causandā Et q̄q̄ ad infideliū terrore
incutendū. hic aut̄ querunt̄ miracula ad meritū credendum
augendū. quod quidē meritū euacuaret̄ ul' saltē diminuere
si talia signa visibilia apparerent **Edi p̄p̄ 7 d. 13.**
Capitulum sextū In quo reddit̄ ratio quare arca hoc sacm̄
nō sūt frequēter visibilia miracula sicut olim fiebant arca
archam testam̄ et huius **Discipulus**

Audiu qd̄ legē i nōnullis historialibz antiquis libris
q̄ q̄q̄ in sacm̄to altaris apparuit forma pueri vel
caro vel sanguis que sūt signa visibilia q̄ a deo fieri
credunt̄ ut fides huius sacm̄ti in cordibz fideliū magis fir-
metur qd̄ videt̄ facere contra te **Magister** Verū est
q̄ talia ul' similia dicunt̄ esse facta q̄q̄ arca sacm̄ altaris
sed talia nō dicunt̄ facta fuisse sic cōiter et publice sicut mi-
racula que allegasti arca archam testam̄ unde nō vident̄
taliam apud eccliam vniūsalē solemnizari. sed forte p̄uam
in aliquibz p̄cularibz ecclis quia nō sunt nisi raro quo ad
certas personas quibz deus qui vniūsas mentū cogitacōes
intelligit singulari modo singulis p̄uidet s̄m dictamē dñe
sapiente a quibus nō est trahenda cōsequēcia in vniūsalē

Discipulus Et si talia miracula frequēter nō debeant
fieri in hoc sacm̄to publice et cōiter ne fideliū meritū dimi-
nuatur ut dicit̄. Congruū tñ videtur ut fierēt saltē ad ter-
rorem infideliū causandū put legē i sup̄ allegatis historiis
p̄mo libro Re. v. caplo et. vi. de philistis miracula facta ar-
ca archam testam̄ videntibz qui terrore diuino nō modico
sūt cōcussi qd̄ ad diuinū p̄net honorē **Iux illud psalmiste.**
Timebunt gentes nomē tuū dñe et om̄s reges terre gloriā
tuam **Magister** Si bene cōsideras finē institucōis huius
sacram̄ti tñ p̄ximū q̄ vltimū certe repies q̄ q̄nto miracula
huius sacm̄ti occultiora sūt tantomagis ad vtrūq̄ finē ip̄i
sacram̄ti cōgruūt. p̄mū patz sic. Num institucō huius sacra-
mentū ordinata est ad vitā spūalem et et̄nam rite sumentibz
cōferendam **Iuxta illud.** Qui manducat hūc panem viuet
in et̄num **Jo. vi.** Et iste est finis p̄ximus istius institucōis
Constat aut̄ q̄ ex occultacōe miraculoy huius sacm̄ti meritū

accreſcat in cordibus fidelium inquantū nō ex viſis miraculis in
eodem ſupernaturaliter factis ſūme veritati adherēt p̄ verā fidē
Sed etiā nullis miraculis in eo viſis ex ſola auctē dīna oppo:
ſitū credūt eorū q̄ maīſte vident. **U**lle enī qui ex ſola auctē
ſeu inspiracōne dīna credit illud qđ diuinit̄ reuelat etiā ſi
ſenſibiliter apparz oppoſitū maioris meriti eſt. q̄ ille qui nō
ex ſola auctē dīna ul' inspiracōe. ſed ex quibuſdā ſignis ſen:
ſibilibz miraculoſe facis credit. vnde **Jo. xx.** beati qui non vi:
derant et crediderūt tē. **S**cōm patz. **N**am finis vltim⁹ tam
hui⁹ ſacmētū q̄ oīm que a deo facta ſūt ad dī gloriā tanq̄ i
vltimū finē ordinant. **I**n illud **yla. xliiij. caplo.** **O**mnē qđ
inuocatū eſt nōi meo ad meā gloriā creauī eū formauī atq̄
fecī. **C**onſtat autē q̄ ſicut gloriā dī ſepe in publica ſuorū mi:
raculorū maīſtācōe homībus innotēſcit ſicut patz in mira:
culis antiqui teſtamētū et in q̄ plurimis miraculis noui teſta:
mentū. **S**ic qñq̄ in occultacōne dīmorū miraculorū ipſ⁹ dī glo:
riā ſeu honor in cordibz fidelium augeē. legīt enī **p̄u. xxv. glo:**
rīa dī ē celare v̄bū et gloriā regū inueſtigare ſermōez. **Q**ue
quidē v̄ba ſapiētis a diuīſis diuīſimode exponunt. applicant
et in eī ſm eorū planū ſenſū p̄poſito ſic. **N**am ſicut reges inue:
ſtigando ea que ſūt cōiter hoībus occulta oñdunt ſuā ſapīaz
ex quo gloriā eorū accreſcat. ſicut patz de **Salomone** q̄ cauſā
occultā mīſerā coram ipſo ad iudiciū veniendū inueſtigauit
De eo enī legīt. audiuit omīs iſrl iudiciū qđ iudicaſſet et ti:
muerūt regem vidētes ſapīciā dī eſſe i eo. **Eccl. Re. caplo**
iiij. **S**ic ad gloriā dī nōnunq̄ p̄uenit q̄ illud qđ eſt in ſe **ve:**
riſſimū occultet ſeu celeē intantā q̄ nullomō a naturalī cogni:
tione hūana inueſtigari poſſit. qđ maīſte cōangit in hoc ſa:
cramēto in quo p̄ nullū ſenſū nec edī intellectū naturalē hūa:
num cognōſca p̄nt ea que miraculoſe in eo cōtinent nīſi ſolū
per cognicōez ſupernaturalem a deo infulā. ſ. p̄ fidē **E**t ſic p̄p̄e de
hac occultacōne intelligi p̄t p̄dictū v̄bum. ſ. gloriā dī ē ce:
lare v̄bū **I**n hoc enī ſacmēto p̄p̄e celat ſeu occultat v̄bum
incarnatū. de quo **Jo. p̄mo.** **I**n p̄ncipio erat v̄bū tē. de qua
quidē occultacōe explīe habet **ylaie. xlv.** vbi dicit vere tu es
deus abſconditus deus iſrl ſaluator **I**bi enī p̄pheta loquit̄
de vocacōe gentiū ad cognicōez xpī tūc futurā. de qua dicit
ſtatim ſup̄. viri ſublimes ad te trāſibūt et tui erunt et te ado:
rabūt teq̄ p̄cābunt. **E**t ut declarat q̄ gentiles ſic venientes

ad cognicōez xp̄i negantur erāt suos deos falsos. sequit̄ statim
eorū cōfessio sic dicendū. tantū in te est deus et nō est absq; te
deus. Sicut ut ppheta ostēderet q; gentiles ad fidē xp̄i venturi
non cognoscerent eū in p̄pria specie sed ip̄m cognoscerēt per
fidem sub alijs speciebus absconditū statim subdit i p̄sona gē
cum. Vere tu es deus isrl̄ saluator qd̄ p̄p̄e cōpetit p̄posito. Si
aut̄ cca hoc sac̄mentū fierēt mirac̄la publice maifesta vl̄ etiā
coram infidelib; sicut illa que allegas que fieri cōsueverunt
arca archam testam̄ti improp̄e dicerēt gentiles ad cognicōez
xp̄i in hoc sac̄mēto vementes vere tu es deus absconditus de
israhel saluator. Non em̄ est abscondit⁹ deus cū p̄ oia mira
culosa publice maifestat̄ ex hac occultacōe seu absconsiōe
recte cōsiderata magna dulcedo deuotiōis in mentib; con
templandū sane hui⁹ mysteria sac̄mēti sentiri debet. In ill⁹
psalmiste. q; magna mltitudo dulcedis tui dñe quā abscon
disti timētib; te. qd̄ p̄t̄ intelligi de magnitudine dulcissime deu
otiōis seu cōtemplacōis quā rite hoc sac̄mentū spūaliē sumen
tes in suo gustu spūali sentiunt. *Erde part et distinto.*
Capitulū. vii. In quo ostendit̄ q; ex occultacōe maxioz
mirac̄loz que in hoc sac̄mento cōtinentur dulcedo spūalis in
mente debite sumendū accrescat. *Disapulus.*

Pro ut michi declares aliquis ulterius de hui⁹ dul
cedine deuotiōis seu cōtemplacōis. quā hoc sac̄men
tum rite sumentes seu cōtemplantes sentiūt. hoc enī
in meo maxime exp̄iri desidero ut possim dicē Sub vmbra
illius quē desideravi sedi et fruct⁹ eius dulcis ē gutturi meo
Cantico. 2. 1. caplo. *Magister.* Desideriū tuū in hac p̄te
bonū est et a solo illo expectandū est impleri de quo legit̄ in
psal⁹. Qui replet in bonis desideriū tuū. verba etiā que alle
gas que in canticis cōtinent̄ verba sponse xp̄i sūt. que quidē
sponsa est ip̄a eccl̄ia et etiā aīa fidelis deuota. que certe v̄ba
ad p̄positū satis vident̄ applicabilia. *vn̄ de glō. ibidē* sic dicit̄
quasi ab estu desideriozū carnaliū sub vmbra illius. i. sub ei⁹
p̄tectione requieui. et postq; p̄texit me sub vmbra fructu ei⁹
saturata sum. i. celesti dulcedine eius vl̄ corpe suo. hec i glō
Ad vltiorē autē declaracōem quā a me petis arca ma
gnitudinē dulcedinis que ex occultacōe seu absconsiōe ve
ritatis rei hui⁹ sac̄mentū in mentib; rite sumendū illud seu
contemplandū sentitur seu spūaliter gustatur multa alte

cōsideracōis effēt introducēda q̄ forte hui⁹ tractat⁹ breuitatē
et inapienāū capācitātē excederent. **C**ondescēdendo tñ ad tue
peacōnis affectū ⁊ ad tibi aliqualiē satisfaciendū. cōsiderare
debes q̄ dulcedo ī spūalib⁹ intelligit quodāmodo ad similitudinē
dulcedinis corpālis. vnde sicut mē saporē corpāles dulcedo
est sanior. sic mē saporē spūales sanior ē ille qui de sūmo in-
telligibili seu credibili. s. de ipso deo recte accipit. vnde p̄. de
eloquijs dñis dicit q̄ sūt dulcora sup mel et fauū. **C**ū igit̄
in hoc sacmēto nō solū diuina eloquia ab hoībus plāta. sed
etiā ipm vbi dā q̄ semel locutus est realit̄ cōtinēt. sequit̄ q̄
eius spūalis p̄cepto seu manducacō suauissima sit atq; spū-
ritualit̄ dulcissima. **E**t ideo ecclia in officio institucōis hui⁹
sacmēti legit. suauitatē hui⁹ sacmēti nullus exp̄m̄re sufficiat
per q̄ spūalis dulcedo in suo fonte gustat̄. **E**t ultra hoc con-
sidera q̄ hec dulcedo seu delectacō spūalis in sumētē disposito
augēt ex absconsione seu occultacōe mirabiliū in eo cōten-
torū. **Q**uod sic patet. nam admiracō s̄m p̄m in p̄mo retho-
ricorū est delectacōis causa et p̄ hoc oīa mirabilia delecta-
bilia sūt. **S**ilr et omēs rēp̄sentacōes rez etiā nō delectabiliū
causant delectacōem. **C**ū igit̄ in hoc sacmēto tot mirabilia
cōtinent nō solū sup omēs nat̄alem facultatē. sed etiam sup
nat̄alem intellectū hūmāū utpote q̄ x̄ps deus ⁊ homo p̄fect⁹
sub modis panis specie continet̄. **S**ilr et q̄ diuiso sacmēto
sub quolibz diuisiōis p̄cāla p̄seuerat totus x̄ps. **S**ilr q̄ acci-
dētia que de sui nat̄a nō hnt esse s; solū melle. sine subiecto
tamē in eodē sacmēto realit̄ existūt. **E**t sic de alijs maximis
mirabilib⁹ que in hoc sacmēto cōsiderari pnt. **Q**ue quidē ad
miracō maxia est cui nulla equalis forte esse p̄t. **E**x qua ad-
miracōne merito maxia delectacō spūalis seu dulcedo cau-
sari debet. **E**t ideo de tali dulcedōe p̄rie p̄t intelligi illud p̄.
sup allegatū. s. q̄ magna mltitudo dulcedōis tue quā absco-
disti tē. **A**bscondit̄ enī in hoc sacmēto mltitudo mirabiliū
que dulcedōis mltitudinē causant ut dictū est. **D**isapul⁹
Licet v̄z est q̄ admiracōes causant delectacōes seu dulce-
dines. hoc tñ videt̄ v̄z cum ipa mirabilia magna vident̄
sensibilit̄ seu sensum. de quibus ut credo loquit̄ p̄s ī sua re-
thorica. **I**n hys at̄ q̄ nō vident̄ neq; sensum s; credunt̄ nō
videt̄ habere locū q̄ admiracō sit causa delectacōis. cum enī
in hoc sacmēto panis cōsecratus talis se oīno offert sensib⁹

post cōsecracōem sicut ante nichil admiratione dignū in sa-
cramēto videt̃ seu sentit̃. et sic non habet ibi locū admiracō
nec p cōsequēs delectacō ab admiracōe causata. **Magister**
Ille qui habet verā fidem p̃me veritatē innitit̃ in credēdis
que nullo mō falli potest. et ideo s̃m hoc talis firmit̃ et cerat̃
adheret hijs que p fidem cognoscit̃ q̃z hijs que sūt per sensum
sive intellectū nat̃alē cognita que q̃qz fallibilia sunt ut in
scōa scōe. q. iij. Et ideo veri fideles q̃ firmit̃ credunt absqz
ulla dubitacōe xp̃m esse sub hoc sac̃mento oportz q̃ admi-
rent̃ nō solū de hoc q̃ totus xp̃s in eodem sac̃mēto est vere. s̃
etiā q̃ xp̃s nō apparz ibi sub pp̃a specie s̃ ē sub alienis speciebo
absconditus. que quidē admiracō manifeste est delectacōnis
causativa ut dictū est nō minus q̃z i illo q̃ p sensū ul̃ intel-
lectū nat̃alem aliquid cognoscit̃ cui⁹ causā ignorat. Et ul̃
hoc cōsidera q̃ in admiracōe sem̃ p est desiderū q̃dam sciendū
illud de quo admirat̃. et si illud est in se desiderabile ad obti-
nendū. sic in tali admiracōe est desiderū cōsequendū illud de
quo admirat̃. q̃ quidē desiderū ex spe cōsequēdi ip̃m est dele-
ctabile ut in p̃ma scōe. q. xxxij. Et quia hec admiracō habz
adiūctam spem consequēdi cognicōez p̃fectā eius q̃ s̃are de-
siderat. S̃ilr et adeptōe. n̄ illi⁹ q̃ntū sibi possibile est. Ideo bñ
applicamē rite sumenti hoc sac̃mentū ṽba sponse p te allega-
ta. s̃. sub vmbra illius quē desiderabaz sedī. vmbra enī solē
seu corpus lucidū obumbrat seu abscondit sicut accidētia
quorū mōdo occultant seu obumbrāt corpus xp̃i i sac̃mēto
existens sed illud sic occultatū seu obumbratū sponsa deside-
rat ut dictū est. Et quia fructū illi⁹ desiderat i gutture suo
dulcem sentit. Ideo subdit. et fructus eius dulcis in gutture
meo. fructus enī redempcōis p xp̃m facit̃ in hoc sac̃mēto sp̃i-
ritualit̃ sumpto sentit̃ m̃q̃ntū talis sumens nō nisi per fidem
per quā sensibilibz credenda in certitudine p̃fert hoc facit̃. Si-
militer et p veram spem que beatitudinē futurā ex grāa et
meritis certitudinalit̃ expectat. S̃ilr et p caritatē que vnionē
misticā inter nutritū et nutriētē efficit. Que quidē tria ad
manducacōez sp̃ialem req̃runt̃ ut dictū est. Constat aut̃ q̃
ip̃a caritas inseparabilis est ab ip̃a grāa gratificāte sive gra-
tum faciente ut i p̃ma scōe. q. cx. Et ideo in manducacōe
sp̃iali hui⁹ sac̃mēti mens sumētis grā implet̃. et hic est fru-
ctus redempcōis xp̃i quē debite venerans istud sac̃mentū

santare habet p quo ecclia i collecta orat sic dicens Ita nos
corpis et sanguis tui sacra misteria venerari ut redemptiois
tue fructu in nobis iugiter sentiamus. Et ipse est ppe dulcedo
spu ilis de qua sup. qz magna mltitudo dulcedis tue domine
quam abscondisti te. *Et de parte et distinctione 3e*
Caplm. viij. In quo on dicit q licet i hoc sacmto meoria
passionis xpi celebret nichilominus dulcedo seu delectaco spi
ritualis in recte ipm in fumentate causat *q Discipulus. q*

Pacent michi ea que
doces circa dulcedine huius sacramenti Sed est vnum qd
an meum i contrarium monet et est hoc. Constat enim q
hoc sacramentum institutum fuit a xpo i memoriā sue passiois iux
illud luce. xxij. caplo hoc facite in mea cōmēoratōem. unde
et in collecta qu i allegasti dicat. deus qui nobis sub sacra
mento mirabili passiois tue memoriā reliquisti te. Memo
ria aut passiois nullo mō videt dicenda dulcis seu delecta
bilis sed potius amara. unde eccl. xl. c. O mors qz amara est
memoria tua. Ex quo videt sequi q in hoc sacmto non est
delectaco seu dulcedo spu ilis. s; potius memoria passiois su
p radice que ē tristabilis et amara. *Magister* Licet tri
stia i fm se cōiter nō sit delectabilis. posset tñ esse causa de
lectabilis duplicat. vno mō fm qd est in actu et inqutum facit
memoriā rei dilecte de cuius absentia aliquis tristat. et tamen
de sola eius apprehensione delectat. unde et in officio de corpe
xpi legit ab ecclia q istud sacm fidelibus est de absentia xpi
solū singulare. Nō mō tristitia pē esse causa delectacois
fm qd est in memoria ppe subsequente euasione unde fm qd
homo apprehendit se ab aliquib; tristib; et dolorosis euasisse
accrescit ei gaudiu materia. Et ideo quia p memoriā passio
nis xpi fidelis credit se euasisse ab etnis supplicijs Ibarco per
hanc memoriā dehet i eo accrescere maximi gaudiu materia
eo q ppe triūphum xpi in sui passione liberati sumus ab eter
nis supplicijs. unde aug. in. viij. cōfessionū dicit q quanto
maius fuit piculū in pzelio. tanto maius erit gaudiū in tri
umpho. Considerant etiam in hoc sacramto quedā repsen
tacois abscondite q sūt maxime delectabiles et psequens
dulcissime. *Et de parte et distinctione terna*
et Caplm. ix. in quo redditur ratio quare representationes
cōiter sūt delectabiles. et pnter ostendit q repletatōes i hoc

sacramēto abscondite a rīte sumente sūt maxime delectatō
nis seu dulcedinis spūalis **¶** Disapulus **¶**

Pro ut michi declares pmo quare rep̄sentacōes rez
sunt delectabiles. Et deinde que sūt ille rep̄ntacōes
abscondite que in hoc sacramento cōsiderant̄ que sunt
maxime delectacōis et dulcedinis ut dīcis. **¶** Magister **¶**

Secūm p̄m in pmo rethorice. Om̄es rep̄ntacōes rez sūt de-
lectabiles et etiā illarū rez que ī se nō habent racōez delecta-
cionis sicut cū aliquis homo p̄ imitacōem rep̄ntat asinū ul̄
aliq̄d aīal et q̄dam iocosum et delectabile ⁊ sic de filiis re-
presentacōibz imitacōis et alijs. Cui⁹ racō est quia gaudet
anima in collacōne vni⁹ ad alterz. Conferre enī vnū alteri
est p̄p̄ius ⁊ cōnaturalis actus racōis ut p̄lis dīat in sua poe-
tīa. vnūquodqz aut̄ in sua opacōne nō impedit̄ delectatur
ut in .vi. ethicoz. **¶** Disapulus **¶** Intelligo qd dīas. arca

p̄mum. s. quare rep̄ntacōes sunt delectabiles. Sed peto ut
2⁹ michi declares. s. quō in hoc sacramento cōsiderant̄ alique
rep̄ntacōes abscondite que ut dīcis sunt maxime delecta-
cionis. **¶** Magister **¶**

In hoc sacramento recolit̄ seu rep̄ntat̄
memoria passiois xpī ut dictū est. Silr et in eodem rep̄sen-
tatur seu p̄figurat̄ beata fructio in qua anima beata diuina
fructiōne replet̄ sicut quodāmodo sumens refectōem corpalez
illa replet̄. vnde et in vltima collecta officij de corpe xpī dī-
citur. fac nos dñe diuinitatis tue p̄petua fructiōe repleri quā
p̄cedosi corpis ⁊ sanguis tui corporalis p̄cepao p̄figurat. Et
sic patz qd sicut in hoc sacramento recolit̄ seu rep̄ntat̄ p̄ modū
memorie p̄teritoz passio xpī. sic ī eodez rep̄sentat̄ p̄ modū
p̄figuracōis futura fructio beata. et sic sūt ibi due rep̄sen-
tacōes que sūt cause delectacōis. Et quia ista rep̄ntata s̄m
se sunt maxime dulcedis In pmo enī rep̄ntat̄ summū meri-
tum hūani generis. s. passio xpī. In scdo vō rep̄ntat̄ seu p̄-
figurat̄ summū p̄mū. s. fructio beata. Consequens est qd iste
rep̄sentacōes non solū sunt delectabiles m̄q̄ntū rep̄ntacōes
sed etiā maxie delectacōis seu dulcedinis ex pte rep̄sētatoz
que quidē m̄q̄ntum abscondita sūt dulciora reddunt̄ Juxta
illud. p̄u. ix. panis absconditus suauior est **¶** Ecce p̄p̄ 7 d 3.

¶ Caplm. x. In quo p̄ponit̄ alia admiracō a disaplō de hoc
sacramēto p̄ut est sacrificiū. Et soluitur ibidem a magistro

¶ Disapulus **¶**

Pacent michi respōsiones tue p̄ quas michi oñdis
quare mirabilia cōtenta ī hoc sacramento seu ea que
in ip̄o sūt rēpresentata sūt abscondita. Et etiā quare
circa illud nō fiunt cōiter publica miracula sicut olim circa
archam federis testamenti fieri cōsueuerūt. Quas quidem ra
diones credo esse sufficientes ad obturandū os loquendi inq̄
Sed adhuc vnū est valde mirabile in oculis meis. s. q̄ in sa
crificijs testamenti antiqui que ex carnibus animalium occisorū
fiebant ut patz leuit. p̄mo. c. et in pluribus locis. tamen ad
eorū reuerenciā et potius ip̄ius dei cui offerebant non erat li
atum ip̄a offerri nisi tñ in templo dei qđ erat vnicū et non
in alio loco. vñ deuter. xij. c. Caue ne offeras holocausta tua
in omni loco quē videris. sed in eo quem elegerit dñs sed in
vnā tribuū tuā offeras hostias tē. Cum autē hoc sacm̄
ut a peritis audiui sit sacrificiū. qđ quidē sacrificiū qz in infi
nitum seu incomparabiliter sacrificia antiqua in dignitate et
excellenciā excedit videt ad ip̄ius reuerenciā pertinere ut nō
offeratur nisi tñ in vnico loco. qđ etiā esset magis cōforme
huic q̄ ip̄e xp̄us cui⁹ passionis memoria in hoc sacramento
celebrat non nisi in vno loco per suā passionē oblat⁹ est.
Constat enī q̄ xp̄us venit ad implendū legem ut habet Mat.
v. c. Que quidē impleō. et si intelligat solum ī moralibus
non autē in ceremonialib⁹ seu iudicialibus sicut sup̄ in p̄ma
p̄te di. viij. est tractatū. qua racōne sacrificia veteris legis q̄
cerimonialia erant tpe noue legis euacuata sūt. Illa tamē
que ad sacrificiorū veneracōnem siue reuerenciā p̄tinere vi
dent de dictamie nat̄alis racōis esse dinoscunt. et p̄ cōsequē
tanq̄ moralia ī lege noua durare debent. Cui⁹ oppositū video
in ecclia sācta dei exerceri. offerē enī hoc sac̄tissimū sacrificiū
in omni loco indistincte. qđ videt esse quodāmodo cōtē ip̄i⁹
veneracōnem ut dictū est. **Magister** In hac tua admira
tione p̄supponis quedā vera ut cū dicis q̄ hoc sac̄mentum est
sacrificiū qđ v̄z est. Nam nō solū hoc sacm̄ nōiatur viatū
cum racōne refectionis spūalis ut dictū est. sed etiā nōiatur
sacrificiū. In eo enī rep̄ntatur passio xp̄i que summū et ac
ceptissimū sacrificiū vespertinū fuisse dinoscitur. quod quidē
sacrificiū ī infinitū excedit cetera sacrificia ut dicis. p̄suppois
etiā q̄ sacrificia antiqua nō nisi in vnico loco offerri debāt
quod verū est p̄sertim post edificacōem templi. Presupponis

etiam q̄ x̄pus uenit ad implendū legem. q̄d uerū est put ip̄e
testat̄ in **Euāgelio** put tu allegasti. **Sed** ex p̄dictis nō cōclu
dis intentū. s. q̄ hoc sacrosanctum sacrificiū nō debet offerri
nisi in unico loco. hoc enī nō est de dictamine racōis nātalis.
put tu existimas. sed s̄m q̄ deus ubiq̄ est et ubiq̄ dñatur.
vbq̄ ei potest sacrificiū offerri. vnde **exo. xx. c.** post dācōnem
legis decalogi ubi p̄mo fit menō de sacrificijs deo offerendis
sic legi. altare de terra facies michi. et offeretis sup̄ eo holo
causta et pacifica vstra. oues v̄ras et boues in omni loco in
quo memoria fuerit nōis mei. ueniam ad te et benedicā tibi
Ex quo patz q̄ eadē de lege dīna p̄mo nō fuit phibitū q̄ in
omni loco offerretur sacrificia. sed hoc fuit tñ durante tem
plo ordinatū ut ab ydolatria phiberent. vl' etiā existente ta
bernaculo in deserto oportebat racōne p̄dicta ut ad ostiū ta
bernaculi p̄ntarenē sacrificia ut habet **leuit. xvij.** **Tempore**
aut noue legis quīdo per orbem terraz fixis x̄pi diuulgata
est ubiq̄ cōuenit sacrificare deo. **Iuxta illud malachie p̄mo**
caplo. ab exitu enī solis usq̄ ad occasū magnū est nomen
meum in gentibz et in omni loco. sacrificat et offert nōmini
meo oblacio mūda quia magnū est nomē meum in gentibz
hui⁹ enī racō manifesta est. **Nam** sicut cum lex diuina vni
tantū genti dabat. s. isrlitice vnicū templū tñ assignabat
ad deo sacrificiū. sic cū lex diuina ampliata est ad om̄es gen
tes congruū est ut ī omni loco deo dedicato liceret ip̄i deo sa
crificare. vnde de hoc admirari nō debes. **Sed** quia in hac tua
admiracōne tetigisti aliquid de implecōne dīne legis p̄ x̄pm
Idcirco tibi ostendam q̄ ī hui⁹ sacrosancti sacrificij institū
tione x̄ps excellenter legem impleuit. **Et de p̄mo q̄ 2.**
Caplm. xj. In quo declarat q̄ tripliat̄ intelligi debet im
plecō legis p̄ x̄pm et q̄ x̄ps legem impleuit in institutione
hui⁹ sacramti. put est sacrificium. et ibidem tractat̄ de triplia
causa sacrificioz antiquę legis et de errore Rabinoyfi arca
reddendū cām sacrificioz. **Disapls**

De hoc valde desidero informari. non enī video hoc sa
crificiū in aliquo cōformari sacrificijs antiquę legis
vnde nec intelligo quō in eodez x̄ps legem impleuit.
Magister **Circa** hoc attendere debes q̄ x̄ps multipliciter
legem impleuit Et sp̄aliter tribus modis quoz duo ponūt
in glosa sup̄ illud ūbum sup̄ allegatum. Non ueni soluere

legem sed implere Mat. v. vbi glosa sic dicit Impleuit xpus legem faciendo qd iubet ul' suppleudo qd deerat. Terius aut modus est cu illa que pphetice de xpo dicebant futura. xpus in suo aduentu impleuit ut cu dicit de introitu xpi in iherlm hoc totu factu est ut impleret qd dictu est p ppham. Exulta filia syon Mat. xxj. Et ad istu terciu modu reduci potest illud qd per varias figuras significabat futurum in xpo q oia per ipm seu in ipo fuerunt impleta. Que quidem triplex impleao manifeste apparet in institucioe huius sacramenti qd est vterq sacrificiu ut dictu est. In hoc em impleuit xps legem pmo modo. s. faciendo qd iubet. Nam oblatio sacrificioru est de iure naturali put in scōi scōe. q. lxxxv. Et inde est q in qualibet et ite et apud qualibet hoim nacioes semp fuit aliq sacrificioz oblatio. qd aut est apud omes natiue est. Huius aut ratio est. Num sicut in rebus naturalibz inferiora naturaliter suis superioribus subdunt. Ita ecia naturalis ratio dicitur ut fm naturales inclinacōem hoies ei qd est sup omes. subiectionē et honorem exhibeant fm modu homi cōuenientem. Qui quidē modus est ut sensibilibz signis utat ad expmendu interiorē cōceptu sicut ex sensibilibz cognicōem accipit inuisibiliu. unde ex naturali rōne pcedit q homo sensibilibz rebus utat offerens eas deo in signu subiectōis et honoris ad similitudiez eoz q dñs suis aliqua offerunt in recognicōem dñi. Ex quo patz q oblatio sacrificij panet ad ius natiue. Ex quo pē inferri q Rabin moyses ille egipcius qui solemnissim⁹ doctor inter hebreos reputat manifeste errauit in reddenda racōne sacrificioz vetris legis in tercia parte sui libri de directione pplexoz caplo xxxij. et. xlvi. Num fm eū in pdictis causis nulla racō assignanda est ad sacrificioz veteris legis oblatiōem nisi solu ut pplus retraheret ne ydolis sacrificaret. que quidē racō licet in pte vera est ut pē haberi leuit. xvij. non tñ verū est q ex ipa sola racōe sacrificia deo accepta fiebant. Noz enī cum egredere de archa ubi nulla erat ydolatria. nec ydolatre deo sacrificauit. qd sacrificiu legis deo fuisse acceptu in odorez suauitatis ut habet Gen. viij. Siliter et munera abel accepta deo fuerūt licz pñc nondū orta erat ydolatria ut habet Gen. iij. caplo. Ex quo patz manifeste q nō solu sacrificia erāt offerēda deo ut ppl's ab ydolatria retraheret ut pdictus rabi estimabat. sed etia ut pplus subderet deo ostendēdo huius subiectōez

per signa sensibilia. vut racō nāfalis dīctat modo sup̄dicto
Discipulus Scrutando veteres scripturas quedam
vident facere p̄ opione Rabimoyfi sup̄dicta. quā perīdores
hebreoz sequunt. vnū est q̄ nō legīt deū p̄cepisse pplō israhel
ut sacrificaret sacrificia nisi postq̄ ydolatriam in fabricacōe
vitulū ut patz exo. xxxij. et leuit. p̄mo t̄ m sequētibz caplis
Ex quo patet q̄ sacrificia fuerūt ordinata solū ad retractōz
a cultu ydoloꝝ. Si enī non solū ad hoc sacrificia fierent. sed
ad ostendendū subiectionē deo per signa sensibilia prout tu
asseris sequit q̄ anteq̄ ppl̄s laberet in ydolatriam debuissent
p̄cipi. hoc idē videt̄ jeremias dīcere. vii. c. Non sum lo-
cutus cum p̄ribus vestris et non p̄cepi eis in die qua eduxi
eos de terra egipti de v̄bo holocausto matū et vicimay. Que
quidē verba jeremie necessario intelligunt̄ dicta ante lapsū
ppl̄i i ydolatriā. Quē t̄ filia allegant̄ p̄ ipm Rabimoyfen
et eius sequaces ad suam opioem psuadendam. vnde peto q̄
michi illa declares cōformitē ad veritatē tui p̄positi. **Magr**
Si bene scrutat̄ fueris ea q̄ in antiquis scripturis circa sa-
crificia oblata seu offerenda dicunt̄. clare reperies q̄ Rabi-
moyses nō bene allegauit in sup̄dictis et huiōi similibz. **N**o
cui⁹ declaracōez scire debes q̄ causa sacrificioꝝ que in lege ve-
teri p̄apiebant̄ nō est vnica tñ. s. ut hoīes p̄ illa retraherent̄
a sacrificijs ydoloꝝ sicut Rabimo. p̄dict⁹ erronee estimauit
sed fuerūt alie cause p̄ncipaliores quaz vna est ut per sacri-
ficia rēp̄sentaret̄ ordinacō mentis in deū ad quā excitabat̄ sa-
crificiū offerens. In hoc enī recognoscebat offerens q̄ oīa sua
hēbat a deo tanq̄ a p̄mo p̄ncipio. **S**ilr t̄ ea ordinabat in deū
tanq̄ in vltimū finem in honorem dī sua offerendo. vnde et
dauid dicebat p̄mo palip. xxix. c. Tua sūt oīa et q̄ de manu
tua accepim⁹ dedimus tibi. vnde in oblacōz sacrificioꝝ recte
facta prestabat̄ homo q̄ deus esset p̄mū p̄ncipiū creatōis
reꝝ et vltimus finis ad quē oīa essent referēda. Et ideo pro-
hibebat̄ in lege sub anathema te offerre sacrificiū nisi soli deo
exo. xxi. tanq̄ in hoc p̄cō incurreret̄ crimen lese maiestatis.
Pant assignat̄ alia racō sacrificioꝝ ex hoc q̄ p̄ huiōi hoīes
retraherent̄ a sacrificijs ydoloꝝ licz cōcedat̄ esse p̄ialis causa
seu m̄m⁹ p̄ncipalis. non tñ est totalis causa nec p̄ncipalis q̄
sic patet. Nam etiā tpe quo ydola nō colebant̄ nec repiebant̄
tur in mūdo laudabiliter t̄ meritorie deo offerebant̄ munerā

seri oblationes et etiam sacrificia ut patz de abel Gen. iij. c.
Non fm sanctu tho. in scda scde. q. lxiiij. In prima etate
non fuit ydolatria ppter retencionē memoriē creatōis mundi
Ex quo adhuc vigeat cognitō in mente hoīm Et licet hec
sententiā nō teneat ab hebreis. suffiat tam q ipemet Rabi
moyses in suo dentro. libro pmo. ii. de ydolatria c. pmo exps
se dicit q ydolatria incepit in mūdo a tpe Enos et non ante
Constat aut q abel fuit mortuus anteqz Seth nasceret. Qui
quidem Seth fuit pater ipsi Enos. que oia habent expsse in
pdicto caplo. i. Gen. iij. Cum ergo abel obtulit munera deo
accepta anteqz ydolatria i mūdo insurgeret ut patz ex dictis
quod ead ipse Rabinomoses cōcedere habet. sequit mani feste
q rado sacrificioy deo acceptoy et oblatōum nō est acapi
enda solum ex retractōne ab ydolatria Idem etiā Rabimo.
dicit in suo dentro. in li. de iudicijs titulo de regibz caplo xi.
q rex messias habet edificare templū et cōgregare dispersio
nes israhel In quo templo fient sacrificia et iubilei eo modo
quo in lege moysi continet Et ipemet in eodē caplo dicit q
tpe sui messie oēs gentes cōvertent ad legē mosaica cōfite
tes q mendacū hereditauerūt ptes eoy. i. in colendo ydola.
Ex quo patz manifeste fm eū q tpe sui messie erūt sacrificia le
galia. ex quo manifeste habet q sacrificia nō solū papiunt
ppter retractōem ab ydolatria ut ipemet erronee docet Hys
dictis ad pmū qd p opinione Rabinomoyse allegas dicens q
nō legi deū pcepisse ppo israhel ut sacrificarent nisi postqz
ydolatravit in fabricacōne vituli. Dicendū est q hoc est fal
sum. Manifestū est eū q quando deus eduxit pplm de egipto
pcepit eis de agno pascali immolando qd fuit celebratum in
ipā nocte in qua de egipto exiuerūt. et hoc fuit pmū pceptum
quod legi datū fuisse filiis isrl a deo p moysen. Qui quidem
agnus pascalis victima vocat unde exo. xij. de pdicto agno
pascali dicit Cum dixerint filij vestri que ē ista religio. dice
tis eis victima transitus dñi est. Ex quo patet q sacrificare
victima fuit pceptū ppo israhel ante fabricacōem vituli qd
est tunc pdictū Rabinomoyse Nec valet q ipse rabimoyse
dicit in pdicto caplo xli. q pmū pceptum datū isrl'icis nō
fuit de agno pascali eo q fuit ex certa racōe datū tūc expssa
scilicet ut euaderet a plaga pmo genitoz ut habet exo. vi. Et
etiam q hoc pceptū fuit in terra egipti. nō aut cū educeretur

de terra egipti ut ipse dicat. **N**am p̄mū est manifeste falsum
ut l̄ra testatur. **N**ullum enī p̄ceptū legiē datum fuisse p̄p̄o
isrl̄itico ante p̄ceptum de agno pascale. et sic tenet Rabisa.
et om̄es expositores hebrei. Item licet per agnū pascale dī-
sponēte deo euaserint a plaga p̄mogenitoꝝ. **I**stud tñ p̄ceptū
per totū tempus legis veteris fuit obseruandum put ex̄p̄sse
habet exo. allegato. c. fuit etiam hoc p̄ceptū datum in terra
egipti et in ip̄a eductione de egipto obseruatū. et sic cauilla-
ciones p̄dicte sūt nulle. **A**d 2° vero q̄ allegas de verbo jere-
dicentis. quia nō sum locutus cum p̄ribus vestris. nec p̄cepi
eis in die qua eduxi eos de terra egipti de v̄bo holocaustoma-
tum et vicam̄az. **D**icendum q̄ hoc est vez. **N**am in exitu de
egypto quādo deus p̄cepit agnū pascale celebrare. nō p̄cepit
eis facere holocausta et vicamas sed solū vicamam. **A**gn^o
enī pascalis vicama erat ut dictū est. nō aut holocaustum.
postea vero cū lapsi sūt in ydolatriā deus p̄cepit eis holocau-
sta et vicamas deo offerri a p̄p̄o. ne talia offerrēt ydolis q̄ est
sc̄da ratio sacrificioꝝ nim^o p̄ncipalis q̄ p̄ma. **N**am p̄ma ra-
tio que sumit ex p̄testacōne subiēctionis ad deū stat om̄i tpe
etiam cū nulla ydolatria in mūdo fuisset ul̄ esset. **S**c̄da vero
ratio sacrificioꝝ que sumit ex retractōe ab ydolatria non ha-
bet locū quādo nulla ydolatria est in mūdo. **D**isapulus.
Videtur michi q̄ sanctus tho. p̄ma sc̄de. q̄. ij. ar. iij. p̄e-
dictas allegacōes facit ad p̄bandū q̄ ratio sacrificioꝝ sumit
ex retractione ab ydolatria. **M**agister. **S**i bene scrutatus
fueris verba sancti thome manifeste rep̄ies q̄ non assignat
racōem illam de retractōe a sacrificijs ydoloꝝ tanq̄ sit cōlis
ratio et p̄ncipalis ad sacrificandū deo. sed assignat eam tanq̄
causam parciālem eoꝝ que fiebant p̄culariter circa sacrificia
que quidē p̄cularia dēminata fuerūt post fabricacōem vi-
tuli. vnde sanct^o doctor p̄dicet in loco p̄ te p̄allegato sic dicat
Et ideo de causa cerimoniarū circa sacrificia p̄ assignari racō
alio modo ex hoc q̄ p̄ huiūdi retrahēbant homines a sacrificijs
ydoloꝝ. hēc ille. vbi nota q̄ nō dixit. **E**t ideo de causa sacri-
ficandi deo ī ḡnali p̄ assignari alia racō. quia sacrificare deo
put ip̄e ponit sc̄da sc̄de. q̄. lxxxv. est de iure nature q̄ semper
stat ut dictū est. **S**ed dicat notant. de causa cerimoniarum
circa sacrificia p̄ assignari alia rō t̄c. **E**t sic manifeste ex verb̄
aus habes q̄ retractio a sacrificijs ydoloꝝ nō est causa total

ad sacrificandū deo. sed solū p̄ialis ad ceremonias p̄clares
 que arca sacrificia fiebant. **S**iliter s̄m eā allegat illud v̄bū
 jere. iij. ubi dicit. **N**on precepi eis in die qua eduxi eos de
 terra egipti de verbo holocaustorum et victimarū ad ostēden-
 dum q̄ varia sacrificia nō fuerunt data p̄plo isrlitico an lapsū
 in ydolatriam. per q̄ non excludit vnū p̄ceptum. s. de agno
 pascali q̄ datū fuit t̄pe educationis de egipto ut dictū est. **E**t
 ut bene habeas causā sacrificiorū veteris legis put sc̄s doctor
 tradit in pte r̄ q̄stione p te allegata. scire debes q̄ p̄dicta sa-
 crificia triplicē h̄nt causā. duas. s. l̄rales quaz vna est p̄ma
 et p̄ncipalis s̄m quam per sacrificia p̄testabat ordinacō mētis
 in deum ad quā sacrificiū offerens excitabat ut dictū est. **E**t
 ista causa semper habet locū in sacrificijs siue ante legem siue
 in lege siue post legem cum sit de iure nature q̄ indelibile est
Sc̄da v̄o causa l̄ralis per quā reddit̄ racō de varietate ceri-
 moniarū arca sacrificia veteris legis est. ut p ea homines retra-
 herent ab ydolorū sacrificijs. que quidez causa habet locum tan-
 tūmodo in t̄pibz quibz ydolatria p vniūsum mundū viguit
Tercia vero causa sacrificiorū veteris legis est figuralis. s. ut
 per illa sacrificia multa et varia que in lege tradebant vnū
 singulare et p̄cipuū sacrificium. s. illud quo ip̄e xp̄s obtulit
 seipm deo in odorem suauitatis ut dicit ad ephe. v. figuraret̄
 tanq̄ p̄fectū p̄ imp̄fectū. vnde racōes sacrificiorū veteris testi-
 menti figurales sumunt̄ ex vero sacrificio xp̄i ut i p̄dicta q̄oe
 plene tradit̄. **E**t ista eā causa habuit locū a p̄ncipio m̄di
 usq̄ ad passionem xp̄i que figurata fuit p̄ p̄dicta sacrificia
 qua quidez passione celebrata racō figurandi iam cessauit.
Ex quibz tribus causis Rabimoyse solū sc̄dam causā assi-
 gnauit tanq̄ totalem p̄dictorū sacrificiorū in quo a veritate
 deuiat sicut in multis alijs locis. **Exeplm. xij.** In quo oñdit̄ q̄ xp̄s legem impleuit arca sa-
 crificiū s̄m triplicem eius causā faciendo quod lex iubet qui ē
 p̄mus modus implendi legem. **Disapul?**
Ex quo ergo triplicem cām h̄nt sacrificia scire desidero
 s̄m quā illaz dici p̄t q̄ xp̄s impleuit legem institu-
 endo p̄dictū sacrificiū. faciendo q̄ lex iubet qui ē p̄m̄
 modus implendi legem s̄m glosam sup̄ allegatam.
Magister. Si bene cōsideras xp̄s in institucōe p̄dicti sa-
 crifici. s. sacram̄ti altaris excellentē impleuit legem faciendo

quod iubet fm omnes tres causas supdictas. Nam si homo offeres ex rebo suis deo sacrificiū in hoc prestabat qd ea .s. ob lata haberet a deo tanqz a pmo pncipio et ordmaret in deum tanqz in vltimū finē qnto magis hoc oñdebat seu prestabat qui scpm totū in honorē dei offerebat immaclatum put xps fecit in sua passione. Que quidē passio in hoc sacrificio cuius memoriale est. repñtat ut dictū est. Scda vō causa offerendi deo sacrificia excellens fuit p huiōi sacrificij insti tucōez impleta. Nam post huiōi sacrificiū et eius diuulgacōem per orbem p pdicacōem aploz et discipuloz xpi homines fuerunt retracti a sacrificijs ydoloz multo magis qz antea. qd patet ad sensū. Nam cultu dno in templo dei vigente fm cerimonias mosaice legis nedum int gentes ydolatria vbiqz vige bat. sed etiā in iplo isrlitico publice colebant ydola. et hoc q ad decem tribus semp. quo ad tribū vō iuda et si non semper saltem frequent ut habet. iij. Re. per totū. Quantū vero ad terciā causā .s. figuralem manifestū est qd xps legem sacrificioz legalium pfectissime impleuit pncipalit per sacrificiū sue passionis. quod quidē sacrificiū tanqz pfectissimū figurabat per omia illa sacrificia impfecta veteris legis ut dictū ē. et sic sacm altaris qd pñctā passionē repñtat terminū ponit et finē oibus figuralibus sacrificijs in lege cōtētis. vnde et ecclia in festo corporis xpi in ymno cantat. dat panis celis? figuris terminum. Sede parte & distinctio 3.
Caplm. xiiij. In quo oñdit qd xps impleuit legem sacrificioz aliquozū supplendo qd in eis deerat qui est scdus modus implendi legem. Disapulus

Plaent michi racōnes tue quibz ostendis qd xpus impleuit legem sacrificioz faciendo qd lex iubet fm pñctas tres causas p te assignatas. Et vellem vltius doceri circa hoc an .s. xps impleuit legē sacrificioz antiquoz supplendo qd in eis deerat. qui est scdus modus implendi legē fm glosam p te allegatā. Magister. Ex hoc qd xpus per suam passionē impleuit ea que in sacrificijs veteris legis pfigurabant ut dictū est. cōsequens est xpm impleuisse per suā passionē ea que deerant in sacrificijs antiquis. ad hoc enī qd res significās seu pfigurās aliqd pficiat seu verificat. requirit qd tale significatū seu figuratū esse habeat i rez natura sicut ad veritatem pposicōis aliqd significantis requirit qd suū

significatū in reꝝ natura sit. Ex quo patet qꝫ xꝑs impleuit
quod in sacrificijs antiquoꝝ deficiebat inqꝫntum ꝑ suā passio-
nem ea que in eis figurabant impleuit. Et idem dicendum
de institucōe sacramēti altaris ī quo memoria ꝑdictę passio-
nis recolit. Sed adhuc sūt alij modi cōsiderandi arca hoc sa-
cramentū seu sacrificiū forte excellēdiores quibꝫ cōsiderari ꝑt
qꝫ xꝑus suppleuit ea que in sacrificijs antiquis deerant.

¶ Discipulus. **¶** Rogo ut michi apꝑas illa que dīas ut
magis possim intelligere defectū sacrificioꝝ veteris legis et ꝑ-
fectionē huiꝫ sacrificij qꝫ ea que deerant in antiquis suppleuit.

¶ Magister. **¶** Si bene scrutatus fueris ea que in ꝑphetiis
scripturis de sacrificijs dicunt antiquis manifeste repies qꝫ sa-
crificia antiqua nō erant deo grata neqꝫ accepta ex ꝑte rezū
in eisdem sacrificijs oblataꝝ sed solū erāt accepta ex ꝑte offe-
rendū quādo sic erant disposita qꝫ illa ex fide vera et obediē-
tia deo offerebant. Sacrificiū vꝫ xꝑi in quo seꝑm deo obrulit
in odoreꝫ suauitatis. non solum fuit deo gratū ex ꝑte offeren-
tis. s. xꝑi qꝫ ex sūma obediētia et ꝑfectissima caritate seꝑm
deo obrulit sꝫ etiā ex ꝑte ipꝫ rei oblate que fuit ipemet xꝑs
quo fm dei potēciā ordinatā nlla res gradior esse possꝫ neqꝫ
equaliter grata. Et idem dicendū de sacramēto altaris xꝑm
passum et oblātū realiter cōtinent. **2° ꝑt et 8° 3°**

¶ Caplm. xliij. In quo oñ dīc qꝫ dictū est ī ꝑximo ꝑceden-
ti caplo ꝑ autētem ꝑsalmistē in ꝑs. qui incipit. deus deoꝝ dñs
locutus est nō obstantibꝫ cauillacōibꝫ hebreoꝝ. Et concludit
simpliciter qꝫ xꝑs instituendo hoc sacrificiū impleuit legem sa-
crificioꝝ antiquoꝝ supplendo qꝫ deerat. quod est tertius modꝫ
implendi legem. **¶ Discipulus.**

¶ Circa desidero scripturas qꝫ hoc qꝫ modo asseris testant
¶ Magister. In ꝑs. qui incipit. deus deoꝝ dñs lo-
cutus ē. manifeste habet ꝑdicta differētia inter sa-
crificia veteris legis et sacrificia noue legis. In illo enī ꝑs^o
postqꝫ ꝑsalmistā loquens in ꝑsona dei reddidit ad dicendū
attentū dīc. audi ꝑple meus que loquor. Cōsequētē oñ dīc
eis qꝫ sacrificia antiqꝫ nō erāt deo accepta seu grata. s. fm ipā
oblata. dīc enī. nō in sacrificijs tuis arguā te. q. d. non ar-
guam te de omīssione sacrificioꝝ seu holocaustoꝝ. Nam ipā
nō sunt michi accepta. de quo dīc. Nō accipiam de domo tua
vitulos ꝫ. id ē nō acceptabo. Et infra. Nūquid māducabo

carnes tauroꝝ ꝛꝛ. q. d. manifestū est qꝫ ista q̄ michi offerunt
in sacrificijs antiquis nō p̄nent ad me s̄m sepa. Non enī
p̄net ad me manducare carnes nec potare sanguinez sicut
ydolatre insipientes de suis falsis dijs estimabāt. Et ex hoc
patet imp̄fectio sacrificioꝝ antiquoꝝ ex pte ipsayꝝ rez obla
tarum quia ad deū s̄m se nō p̄nebāt ut dictū ē Et sequitur
statim p̄fectio sacrificij noue legis qđ alioꝝ imp̄fectionē sup
pleuit. Et hoc cū dicit. immola deo sacrificiū laudis. Nā sa
crificiū altaris p̄prie dicit sacrificiū laudis. cum quia x̄ps in
eodem cōtentus sūme laudandus est intantū qꝫ maior ē omī
laude eccl̄. xliij. Et sic dicit sacrificiū laudis antihonomatice
Cum qꝫ memoria passionis q̄ in p̄dicto sacramento recolit̄
maxime obligat hoīem ad gradayꝝ actiones deo que ad lau
des dī p̄nent. Cum p̄ ip̄ayꝝ passionē homo fuerit a dampna
tione p̄petua liberat̄. De illis enī quibꝫ deus misit verbū suū
et sanauit. legīt in ps̄. ut sacrificent sacrificiū laudis. Et sic
ex auct̄e huiꝝ psalms habes defectū seu imp̄fectionē ātquoꝝ
sacrificioꝝ in quibꝫ carnes tauroꝝ et sanguis hircōꝝ immo
labat̄ que s̄m se non erant deo accepta. et p̄fectionē sacrificij
laudis deo acceptissimī. vnde manifestissimū est qꝫ x̄ps insti
tuendo hoc sacrificiū laudis qđ ex se deo ē acceptissimū ꝛ ē ma
xime laude dignū suppleuit defectum sacrificioꝝ antiquoꝝ in
quibꝫ ista manifeste deerāt. ¶ **Discipulus** ¶ **Q**uod sacrificia
antique legis nō erāt deo accepta s̄m ip̄a oblata nisi solum
ex fide ꝛ obediēcia offerentiū ex multis sacre scripture locis
haberi p̄t. vnde p̄mo **Re. xv.** nūqꝫ vult dñs holocausta aut
vicanias et nō potius ut obediāt voci dñi **Silr Michee. vi.**
Quid dignū offeram dño ꝛꝛ. nūquid offeram ei holocaustoꝝ
mata et vitulos āniculos. Nūquid placari p̄t dñs in milibꝫ
arietā aut in multis milibꝫ hircōꝝ pinguiū. Ex quibus
auct̄ibus et silibus satis habet̄ qꝫ sacrificia antiqua nō erāt
deo accepta ex pte rez oblataꝝ. Sed quod tu vlt̄erū addis qꝫ
per illud quod dicit in ps̄. immola deo sacrificiū laudis. in
telligitur sacrificium noue legis solet ab hebreis impugnari
sic. Nam dictio que in hoc psalmo ponit̄ ubi dī. sacrificium
laudis est oīno eadem cuiusdam dictioni que ponit̄ **leuit. viij.**
ubi dicitur. Si pro gradayꝝ accōne fuerit oblatiō. In quo lo
co agit̄ de t̄co gñe sacrificioꝝ veteris legis. s. de hostia passi
corum. Nam p̄mū genus est holocaustū qđ totū cōsumit̄ in

altari ut habet leuit. pmo. c. Scdm vero genus est p peccato
quod nō totū in altari cōsumit ut habet leuit. iij. c. Tercū
vero genus est hostia pacificorū que est duplex quia vno modo
offerē p graday accōne de pteritis beneficijs Aliomō p voto
ul' sponte p futuris expectandis beneficijs. et istud tercū ge
nus vocat in hebraico cōdda que quidē dictio fm transla cōz
nrām qñ qz significat grāz accōem. qñqz cōfessionē. qñqz vero
laudem. vnde cā dī in p̄s. immola deo sacrificium laudis In
hebraico hētur immola sacrificiū deo cōdda. qd exponitur ab
hebrais de tercio gñe sacrificiorū sup̄dicto. qd ē distinctū a pmo
et scōo gñe sacrificiorū nō autē de sacrificio noue legis. Et ideo
scire vallem si hec sua exposicō quo ad lram videt rācōnabi
lis possz p̄babilit̄ euacuari. **Magister.** Vex ē q̄ hec dictio
cōdda in hebraico posita tribus modis solet trāsferrī in latio
fm jero. sed omēs tres modi ad vnū quodāmodo reducunt̄
scilicet ad cōfessionē. hoc enī p̄prie significat hec dēcō cōdda in
hebraico. Sed quia cōfessio homīs ad deum qñqz est de benefi
cijs iam acceptis ut cā dicit in p̄s. Confiteant̄ dño miseri
cordie eius rē. Et sequit̄. Et faciuit aīam inanem rē. Et se
quit̄ quia cōtruit portas ereas rē. in quibz locis et silibz con
fessio facta deo intelligit̄ cum quis cōfiteretur se recepisse a deo
aliquā misericordiā seu beneficiū et tūc talis confessio potest
etiā dici grāz actio. eo enī ipso q̄ hō cōfiteat̄ beneficiū recepisse
ab aliquo intelligit̄ eidez graday actionē reddere. vnde Sene
in suis eplis. Qui grate beneficiū recipit p̄mā eius pensionē
soluit. Et etiā mod⁹ confitendi deo. s. cū quis cōsiderata dei
summa excellēcia seu bonitate ipm deū put potest laudat̄
de quo dicit in p̄s. Confitemini dño qm̄ bonus rē. id ē con
fitendū est dño qm̄ ē bonus. s. p̄ essenciā que est summa boītas
excedens omnē laudem. Est etiā alius modus confitendi deo
scilicet per cōfessionē pccōz fm quā homo confiteat̄ deo ap̄prium
defectū seu fragilitatē. qd etiā p̄tinet ad laudez dei. vnde ioseph
vij. Ipse ioseph dicebat achan qui trāsgressus fuerat. p̄ceptū
dñi. fili mi da gloriā deo isrl'. et confitere atqz indica m̄
quid feceris ne abscondas. Cui achan r̄ndit. vere ego pecca
ui dño deo isrl' et sic. et sic feci. Et sic patz q̄ ille qui peccata
debit̄ deo confitetur eo ipso dat ei gloriā seu laudem. In
quo loco vbi ponit̄ cōfiteri in hebreo habet da ei cōdda. Qui
quidē modi p̄prie cōcurrūt ī sacrificio noue legis a xpo p nrā

salute instituto. In hoc autē sacrificiō rite celebrato homo cō-
fitef se a deo recepisse beneficiū redēptionis qđ est summum
inter cetera dīna beneficia et sic p̄uenet ad grāz actionē. **S**ilicet
et in eodem sacrificiō consideratur excellēcia dīne p̄tatis s̄m
quā in ipso sacrificiō miracula cōtinent ineffabilia. De quibz
potest dici illud psalmi **C**onfitemini dño rē et sequit. Quis
narrabit magnalia dñi. **S**ilr et in ipso sacrificiō considerare
debet sacrificans seu ipse sumēs p̄p̄riū defectū et fragilitatē qđ
ad cōfessionē p̄uenet p̄ccōz. Cū enī qđ summā excellēciā dīnā
et eius misericordiā put potest in hoc sacramēto considerat.
Consequēs est suū defectū et fragilitatē cognoscere. Et quia
omīa p̄dicta in laudē dei maxime redundant. **I**deō hoc sa-
crificiū p̄p̄rie dicit sacrificiū laudis de quo p̄p̄rie intelligi debz
verbū psalmiste sup̄dictū. s. immola deo sacrificium laudis.
Ex quibz bene cōsideratis patz qđ impugnacō hebreoz in hoc
passu nō habet locū. et sic eoz exposicō p te dicta est omnino
irracōnabilis. qđ sic patz. **N**am psalmista reprobanz sacri-
ficia antiqua dicens qđ nō erant accepta p se. nec p se deo p̄-
sentia de quo dicit. **N**ūquid māducabo carnes taurozū rē.
quō potuit laudare terzū gen⁹ sacrificiōz p te sup̄ dictum. qđ
erat de eadem materia. s. de carnibz tauroz et sanguinibz hir-
coz. **N**ulla enī racō ē quare terzū genus sacrificiōz legalīū
deo esset acceptū magis qđ duo p̄ma ḡna. cum omīa p̄dicta
tria ḡna cōueniebant in mādā quam p̄phā dicit deo nō esse ac-
ceptā et ideo necesse est qđ sacrificiū laudis quod deo dicit esse
immolandū tanqđ deo acceptū nō sit de eadez mādā. s. de occasis
aiālibz brutis s̄m quā materiā sacrificia antiqua reprobaui-
t ut dēm est. sed oportebat qđ hoc sacrificiū a p̄phā cōmenda-
tū sit ex re deo p se accepta sicut est sacrificiū noue legis qđ p se
deo est maxime acceptū. vnde exposicō quā tibi p̄posuerā est
catholica et vera tanqđ cōsona racōni et etiā sequēti lre. **¶**
¶ Discipulus. **V**ideo qđ exposicō tua ē racōnabilis. nulla
enī racō apparet quare p̄ma duo ḡna sacrificiōz reprobarent
eo qđ essent de rebus corruptibilibz et nō p̄nentibz ad dei ob-
sequiū s̄m se et tñ cū hoc approbarez terzū gen⁹ sacrificiōzū qđ
cum p̄mis duobus cōueniebat in eadez racōe s̄m quā p̄ma
duo ḡna reprobanē et vellē ut vlteri⁹ michi declarares quō
exposicō tua cōsonat hys qđ in lra sequuntē put asseris. **¶**
¶ Magister. **C**ontinuānt hec vba p̄phete. s. immola deo.

sacrificiū laudis s̄m p̄dictā exposiciōem que vera est et catho-
lica hijs que sequunt̄ sic Nam statim sequit̄ Et redde altissi-
mo vota tua. per hec aut̄ vota intelligēda est bona volūtas
offerentis que ex ip̄o est per graciā dei Juxta illud ps̄ In me
sunt deus vota tua. vel p̄ hec vota intelligunt̄ ea que fideles
vouent in baptismo ul' in religione superogando. quia ad hoc
q̄ immolacō sacrificij laudis p̄ficiat in salutē eēnā oportet
q̄ ista vota reddant̄. Et sequit̄ Inuoca me in die tribulaci-
onis. s. in p̄nti vita que dies tribulaciōis est. eruam te. s.
mitigando p̄ssuras hui' vite p̄ manifestā liberaciōem sicut
patz de tribz pueris. ul' p̄ occultā sicut patz de martiribz qui
eruant̄ a deo ne in tormētis succūbant. Et sic honorificabis
me. quia sic deo immolans sacrificiū laudis p̄prie deū hono-
rat ut in fine psalimi cōcludit̄. Et quia hoc sacrificiū laudis
immolantes inhonorificant deū si sint in p̄ccō mortali Ideo
subdit. peccatori aut̄ dixit deus. quare tu enarras iusticias
meas. q. d. **C**ur credis q̄ tibi sufficiat enarracō iusticie p̄ vo-
cem sine hoc q̄ iuste viuas. et assumes testamentum meū p̄
os tuū. in quo increpat sacerdotē celebrantē in p̄ccō mortali
existentē qui in hoc nouū p̄ccm̄ committit inq̄ntū assumit
testamentū dei assumendo in ore suo verba consecracōis in
persona xp̄i. uel assumēdo sanguinē noui testamēti Et hoc ē
quod dicit Et assumes testamentū meū p̄ os tuū. Et seq̄ntē
exemplificat de p̄ccis grauibz que homines incurrūt occulte.
false estimātes q̄ talia latent deū. vnde dicit Tu vero odisti
disciplinā. Tūc enī oculū in corde cōsistit. Siliter et p̄cedit
sermōnes meos retrosum. eos in corde tuo vilescendo. Silr
dicit de furto et adulterio et susurracōne. Que quidē p̄ccā cō-
muniē occulte cōmittunt̄ ac si cōmittentes existimēt q̄ de-
nescūt occulta sicut et homines occulta latent. vnde subdit.
Existimasti inique q̄ ero filius tui. s. ignorando ea que latēt
sicut tu abscondita ignoras quod falsū est Nam arguā te
et statuā cōt̄ faciem tuā. s. ostēdendo tibi q̄ p̄ccā tua licet oc-
culte p̄fecte nouerim. vnde tales exhortando subdit Intelli-
gite hec q̄ obliuiscim̄ deū tē. q. d. vos q̄ occulta p̄ccā cōmit-
tis estimātes false q̄ deus talia ignorat obliuiscim̄ deum
quasi deus ista nō considerat. vnde cauete ne quādo rapiat
tē. vnde p̄dicta p̄prie dirigunt̄ ad offerētes sacrificiū laudis
sup̄dictū. qui nō solum mūdare se debent a p̄ccis publicis s;

etiā scrutari occulta. unde p̄ma corinth. xj. p̄bet autē seip̄m
homo et sic de pane illo edat tē. In hoc autē qđ dicit. p̄bet se
pprie intelligit loqui de occultis que p̄bacōe indigēt. In illō
Proba me deus et sato cor meū. Et sequit̄ Sacrificiū laudis
honorificabit me. Ad qđ sciendū qđ cum honor f̄m p̄m in
p̄mo ethicoz sit exhibitō reuerencie in signū v̄tutis. sequit̄
qđ q̄ntū illa reuerencia exhibita sit maioris v̄tutis signum
tanto honor crescat. Et ideo qđ i immolacōe sacrificij laudis
rite celebrata exhibet reuerencia deo tanq̄z om̄ipotentī scđm
maxima mirac̄la in eodem cōtenta. s̄l̄r et tanq̄z oīa scēti
inq̄ntū occulta cordis scrutat̄ ut dēi ē. S̄l̄r ut tanq̄z sum̄
mo bono f̄m redēptōem hūani generis per ppriā passiōez
que in eodem recolit̄. Idcirco pprie dicit̄ Sacrificiū laudis ho
norificabit me. quia in hoc sacrificiō summ⁹ honor dñi
qui in hac vitā ex dēi opibz condpi possz consideratur. Et
quia in hoc sacrificiō est via ad videndū deū beatificē. In qua
quidē visione salus existit. Idcirco subdit et illic iter id ē in
illo sacrificiō laudis est via per quā oīdam illi. s. sacrificiū
salutare dēi. i. salutem et̄nam. Vides ergo ex sup̄dictis quō
xp̄s instituendo hoc sacrificiū impleuit legem sacrificioz sup̄
plendo qđ in eis deerat. In ip̄is enī sacrificijs antiquis nec deo
similis honor attribuebat̄ nec i ip̄is filis honor dñi cōside
rabilis erat. nec etiā in eis erat via ad salutare dēi ostenden
dum. qđ fuit intentū. Et attende qđ licet dicta v̄ba psalmiste
ab aliquibz sanctis doctoribz aliter exponant̄. ex hoc tñ non
concluditur quin p̄dicta explicō sit vera tanq̄z consona ca
tholice veritati et l̄re. **Ex de parte et dym̄. 26.**
Capl̄m xv. In quo oīdīe qđ in institucōe hui⁹ sacram̄ti
seu sacrificij xp̄us legem impleuit implendo ea qđ de hoc fue
runt in antiquo testamento p̄nūciata seu p̄figurata.

Disapulus
Placet michi p̄dicta explicō quia exp̄mit differentiā
inter sacrificia antiqua et sacrificiū laudis. s. noue
legis. In hoc qđ antiqua ex ope opato nō erant deo ac
cepta. Sacrificiū vero laudis. s. noui testamēti ex ope opato
deo est acceptissimū. Et sic patz qđ xp̄s impleuit legem sacri
ficioz nō solū faciēdo qđ iubet. qui est p̄m⁹ modus implēdi
sed etiā supplendo qđ deerat. qui est scōs mod⁹. Nūc autē vellē
ut oīderes michi quō xp̄s instituēdo hoc sacrificiū impleuit

legem. faciendo ea q̄ pphetice circa hoc dicebant futura. qui ē
tercius modus implendi legem. put supra pposueras.

¶ Magister ¶ De gestis xp̄i quedam fuerūt in vaticinijs
pphetijs antiquitus exp̄sse tradita. sicut est de introitu eius
in iherl'm sollemni. de quo zacharie. ix. **Ecce rex tuus venit**
tibi iustus et saluator. paup̄ et equit̄s sup̄ asinū tē. Et sic de
quibusdam filiis. Quedā vō nō ita plane pphetant sicut
est misterīū incarnacōis qd̄ in pphetis tradit̄ obscure et figu
ratue p̄p̄ magnitudinē misterij. et errores vitādos ut dēn
fuit sup̄. Et quia in hoc sacrificiō misterīū incarnacōis xp̄i
includit̄. qui quidē xp̄us deus et homo in eodē realiter con
tinetur. Idcirco in pphetijs scripturis nō sic exp̄sse misterīū
hui⁹ sacrificij tradit̄. sed enigmatice seu figuratue. vñ Gen̄.
xiiij. de Melchisedech qui sacerdos dei altissimi erat legitur.
q̄ cum p̄cederet ad benedicendū abrahe de victoria inimicor̄
venienti. q̄ eduxit panē et vinū In quo figurat̄ sacrificium
eucaristie qd̄ sub speciebus panis et vini cōficiatur et a xp̄o qui ē
sacerdos in et̄num p̄ncipalit̄ consecrat̄. vñ et psalmista lo
quens de sacerdotio xp̄i eterno dixit. **Juravit dñs et nō peni**
tebit eū. tu es sacerdos in et̄num tē. quia sicut melchisedech
obtulit panē et vinū ut dictū est. Sic xp̄s in sacrificiō eucar
istie sub speciebus panis et vini consecrat corpus suū et san
guinem In quo sacrificiō xp̄s est sacerdos p̄ncipalis et hostia
oblata. qd̄ quidē misterīū sic figuratū est ī p̄dictis auct̄ibus
Gen̄. et psalmiste. licet hebrei ex toto nō intellexerūt sicut nec
alia misteria xp̄i cognouerūt ad plenū. nichilomin⁹ tamen
quidam de eor̄ glosatorib⁹ antiquis aliquid de hoc q̄si somni
ando senserūt vñ de in glosa sup̄ Gen̄. magna que dī beresich
rabba sup̄ illud Gen̄. xiiij. **Et vero rex Salem** eduxit panē
et vinū tē. sic dicit hoc ē ac si dicēt scriptura. tu es sacerdos
in et̄num s̄m ordinē melchisedech. hec ille. Ex quo patet q̄
s̄m eum sacerdos in eternū qui nō erat realiter ille melchise
dech sed per eū figuratus habebat panem et vinū in sacrificiō
offerre quod p̄p̄ie adaptat̄ pposito n̄ro. Item in ps̄. qui inc̄
p̄it. deus iudiciū tuū regi da. s̄m verā suā explicōem l̄rales
de xp̄o agit̄. de ip̄o xp̄o loquendo dicit s̄m transla cōem n̄ram
erit firmamentū in t̄ra ī sumis montū. In hebraica tñ verī
tate sic habet **Er̄it placenta seu placentula frumētū in terra**
quod p̄p̄ie applicat̄ huic sacrificiō ī quo sub specie placētule

frumenti xps continet **C**ui cōcordat translatio caldaica **I**n
qua vbi dicit. in summis montū interpretat in capitibz sacer-
dotum seu sup capita sacerdotū. **H**abes igit ex hac aucte ma-
nifeste cū sua caldaica translatōe q ipse xps de quo dixerat
in eodem psalmo. **E**t adorabūt eū reges et omēs gentes ser-
uiant ei **E**t multa alia que non nisi xpo cōueniūt. de eodem
subdit. **E**t erit placenta seu placentula frumenti sup capi-
ta sacerdotū quod cotidie implet in eleuacōne corpis xpi in
sacramento altaris. **I**tem in supdicta glō. s. beresich rabbā
sup illud Gen. xiiij. c. **M**elchisedech rex Salem pduxit vi-
num et panem sic habet. magistri dixerūt q legem reuelauit
ei. s. melchisedech qui reuelauit ipi abrahe. que quidez lex di-
cit. venite comedite panem meū. et bibite vinū qd miscui
vobis. pū. ix. c. **E**x quo patet q melchisedech reuelauit ipi
abrahe in illa pductione secretū legis. qd includitur in illa
aucte. pū. venite comedite panē. et bibite vinū tē. qd pprie
pposito nro adaptat vt patz intuenti **I**tem i pso qui incipit
Confitebor tibi dñe. qui immediate sequit psalmū illum in
quo dicit. tu es sacerdos in eternū fm ordinē melchisedech le-
gitur **M**emoriam fecit mirabiliū suoz misericors et misera-
tor dñs escam dedit timentibz se. **Q**ue quidem vba ad sensū
planū lrales intellecta clare dicūt q deus daturus erat escā
timentibz se in memoriā mirabiliū suoz. xps autē cum hoc
sacramentum institueret expse dixit. hoc facite i meā comme-
moracōne **M. xxvj.**

Disapulus

Ista auctas quam allegas. s. escam dedit timentibus se.
exponit ab hebreis de māna. qd fuit esca data a deo ppl'o suo
vt habet exo. xvj. c. ad qd dicunt q adaptant vba psalmiste
magis qz ad nostrū sacm. pmo ex hoc q nō dixit psalmista
Escam dabit timentibz se sed escā dedit **E**x quo dicūt q ps
loquebat de pterito nō aut de futuro **I**tē dicūt q māna fuit
datū ppl'o eo q deus misere fuit eis ne fame perirēt p desertū
qd non sic verificaret de eucaristia de qua imppē fm eos dice-
retur **M**isericors et miserator dñs. quia nō p misericordiā
hec esca fuit data sed in memoriā mirabiliū

Magister **V**erū est q hebrei exponūt hoc de māna. **S**z
verē intuenti illū psalmū fm expsicōez lralem pprie adap-
tatur pposito nro. non obstantibz eoz cauillacōibz. **N**am
hoc qd dicunt q psalmista loquit de pterito dices. escā dedit

non facit aliquā difficultatē. cum pphete sepissime loquuntē
de futuro ad modū pteriti ppter pphete certitudinem ut patz
in innumerabilibz locis sacre scripture. **H**oc etiā q̄ deus pui-
dit p̄lo xp̄iano de hoc sacram̄to p̄tinet ad dinam misericor-
diam s̄m quā quia de absentia corporali xp̄i in ecclia merito
contristaret̄ p̄l's fidelis nisi per singulārē cōsolacōem ip̄ius
p̄ncē in hoc sacram̄to spūale solaciū haberet. vnde in officio
institucōis et legiē q̄ i hoc sacram̄to de p̄ntia xp̄i solaciū
habet̄ singulare. et de hoc etiā exponit̄ vnomō illud verbum
xp̄i **M̄. xxviii.** Ego aut̄ vobiscū sum usqz ad consummacōez
seculi oībz diebus. **N**ō magnā enī dinam misericordiam
pertinet q̄ xp̄s semp p̄ncialit̄ assit ecclie sue. vnde si vis expo-
sitiōē p̄dicte auct̄s et totū psalmi plene habere vide postil-
lam Nicolai sup̄ hūc psalmū cū addicōe que ibi ponit̄. Et
ibidem videbīs q̄ ista allegacō est p̄pria et l̄ralis ad p̄positū
Item etiā habet̄ in psalmo qui incipit Expectans expectaui
dominū vbi de reprobacōe sacrificiōz antiquē legis dicit. Sa-
crificiū et oblatiōē nolūisti t̄c. Et sequit̄ in p̄sona xp̄i. au-
res aut̄ p̄feciisti michi. s. ad obediendū quia xp̄s in passione
factus est obediens usqz ad mortem ad philippē. Item in
alijs locis que causa breuitatis obmittunt̄. **Capitlm. xvi.** In quo agit̄ de mltitudine nom̄ hui⁹ sacra-
mentū. que mltitudinē effectū eius salubriū denotant. exar-
tari debet deuotio ip̄m spūaliter sumendū. **Discipulus**
Habeo mentē tuā circa hoc sac̄m p̄ quā michi osten-
dis q̄ est sacrificiū vez et deo acceptissimū s̄m se qd̄
non p̄nebat ad sacrificia antiqua. Ex quo habet̄ q̄
xp̄us impleuit legem in hoc sacrificiō sup̄plendo qd̄ deerat in
antiquis. Sed miroz quare hoc sacrificiū noīatur mltis no-
minibz. p̄sertim cū sit vnū in se indiuidualiter q̄ntū ad rem
cōtentam et nō plura. p̄ut in veteri lege erāt plura inter se
distincta nō solum s̄m indiuiduū s̄ etiā s̄m specē. vnde suffi-
ciebat ip̄m noīari sacrificiū tantū. **Magister.** Si bene cō-
sideras hoc sacrificiū rōnabiliē diuisis nominat̄ nomibz s̄m
diuisas eius excellentes p̄prietates seu notabilissimos effect⁹
que quidem noīaciones exartatue sūt deuotōis fidelīū vnde
hoc sac̄m eucaristia vocat̄. qd̄ idem est qd̄ bona grāa. Naz-
licet in omibz sacram̄tis ecclie grāa conferat̄. attribuit̄ tñ
hui⁹ sacram̄to hoc nomē eucaristia anthonomatice inq̄ntū

continet xpm plenū gradū . ex cuius plenitudine omnis gradū
 accepimus Jo. pmo. c. Item inqñtū est cōmemoratiū do-
 minice passionis que fuerat vez sacrificiū . post qđ nullū sa-
 crificiū deo est acceptū nisi per ipm Ioharco sacrificiū simpli-
 cter noiatur . Nominaē etiā sacrificiū laudis ut cū dicit in
 psalmo . immola deo sacrificiū laudis . et sacrificium laudis
 honorificabit me . racōibz p̄dictis . Nominaē etiā sacrificiū
 iusticie ut cum dicit in psalmo . Sacrificate sacrificiū iusticie
 et alibi tunc acceptabis sacrificium iusticie . inqñtum deuotio
 per ipsum rite sumptum accrescit . Que quidem deuotio
 est actus religionis ut in scda scde . q. lxxxij . Religio autē est
 pars iusticie ut in eadem . q. lxxxj . Item inqñtū p ipm com-
 municam⁹ xpo eius carnem ⁊ sanguinē p̄cipantes . Siliter
 ut per ipm vniū admuicem . noiāē sacra cōio Inqñtū vero
 nos reficit in via spūaliē ut in eius v̄tate ad fructū dīnāz
 que est ī patria pueniamus eo modo quo de helia dictum est
 figuratiue . Et ambulauit in fortitudine abi illius usqz ad
 mōtez dī . viaticū noiāē ut sup in eadē distinctōe . que quidē
 fructio p ipm viaticū pfigurāē ut sup . Considerandū est igr
 qz magna multitudo dulcedinis in hoc sacramēto abscon-
 ditur In quo nō solū gradū sed fons tot⁹ grade continetur
 Siliter et ī eo summū sacrificiū vespertinū cōmemorat Silr
 et p ipm xpm vez cōicam⁹ et in ipo admuicē vniū . Silr et
 per ipm fortitudinē spūalem ad diuinā fructū pueniendū
 acapim⁹ per qđ rite acceptū pignus quodāmodo future glē
 figuratiue nobis dat . Et sic habes qz mltitudo noiādonum
 hui⁹ sacramēti sacrosancti mltitudinē deuote dulcedinis in
 corde ipm spūaliē sumentis excitari debet . **Et 26**

Distinctio q̄rta de scrutinio scripturarū ēca dīaz mē
 modū viuendi patz antiquoz . s. scōz p̄iarcharū
 et alioz sub antiquo testamēto viuendū ante aduen-
 tum xpi . et inter p̄res seu scōs qui post xpi adue-
 tum fuerūt et cōtinet nouem capla **27**

In pmo capitulo continuāē ea que dicta sunt de sacra-
 mento altaris ad dicenda circa differēciā inter modū vinē-
 di sanctorū v̄tūqz testamēti **28**

In caplo scdo redditē racō alia quare antiqui p̄res bonis
 t̄p̄alibus ut cōiter videbant adherē . et nō sancti noui testa-
 menti qui cōiter cōsilia euāgelica secuti sunt **29**

In tercio caplo oñdiē q̄ consilia euangelica licet nō sint
ad salutem nēcia. sunt tñ valde valia. et ibidez reddiē racō
quare huiōi cōsilia nō fuerūt antiquis data explicite

In caplo q̄rto oñdiē q̄ cōsiliū de desercōe tpaliū est vale ad
deo adherendū et cōtineē impliate in veteri testamēto

In caplo. v. oñdiē cōtinendā esse laudabilez et oportunā
ad diuina suscipienda et in veteri testamēto solū impliate
traditur

In caplo sexto oñdiē q̄ obediēcia put cadit sub voto re
ligionis est virtuosa et laudabilis et etiam impliate in anti
quis documētis tradit

In septimo caplo oñdunt et ponunt quedam obiectiones
phariseoz contra viros iustos seu sanctos nostre religionis
qui per ieiunia et abstinenas frequēter se affligūt. que q̄dem
obiectiones ibide solumē

In caplo viij. oñdiē q̄ auctes in quibz rabini phariseoz
se fundant ad reprobādas abstinenas et ieiunia nre religi
onis nichil faciūt p̄ eis

In caplo. ix. agit de differēcia victorie antiquoz patrum
ad victoriā patrū noui testamēti

In caplo p̄mū In quo cōtinuant ea que dicta sūt de sacra
mento altaris ad dicenda circa differēciā inter modū viuen
di scōz vtriusqz testamēti

Discipulus

Petrus put possum q̄ntum fragilitas mee
mentis sufficē valet q̄z magna mltitudo dul
cedinis spūalis in sacramēto altaris sup̄dicto
abscondita est fm quā deuocō ipm spūaliter
sumendū maxime excitari habet. Ex quo co
gito q̄ forte huiōi causa cur viri sc̄i sub lege
nature seu sub antiquo testamēto viuetes qui huiōi sacrificiū
seu sacramētū realiter nō habebant nisi tñ figuraliter. sed
sacrificijs brutoz aīaliū occisoz utebant. nō leguntur cōitar
fuisse tam deuoti deo. sicut sancti noui testamēti qui ex vsu de
bito hui⁹ sacrificij tam excellētissimi deuotores deo viuere se
ostendūt. videm⁹ enī q̄ in p̄mordiis ecclie tanta deuocō in
ip̄is fidelibz dem̄rabaē q̄ q̄z plurimū eoz et fere om̄es omnia
bona tpalia relinquebāt ut xp̄m seu ei⁹ doctrinā sequerent.
Ex quo manifeste oñdiē q̄ tanta in eis vigebat ad xp̄m de
uocō q̄ om̄ia terrena. p̄ ip̄i⁹ amore seu sequela cōtempnebāt

neq; solā hoc faciebant circa bona terrena exteriora que sunt
mīma homīs bona .s; etiā circa bona corpīs que maiora sūt
respēu bonoz exterioroz .fuerūt enī ī pmitiua ecclīa ⁊ eadē post
q̄ plurimī martires qui in suis corporib; crudelissima marti-
ria pro fide xpi sustinuerūt .Sic et virgines deo dica te q̄ plu-
rime .et tñ de sanctis antiq̄s mīme seu rarissime talia legunt
fuerūt enī p̄pui eoz om̄s fere adherentes mundi diuicijs et
in alijs habundantes vt patz de abraham p̄riarcha qui de ex-
cellentissimis viris antiqui testamenti fuit de quo legit Gen .
xiii .c . .Erat autē abraham diues in possessione auri et argēti
et sic de multis sanctis illius t̄pis . p̄nceps autē ap̄lorū de se
dicebat . argentū et aurū nō est michi . unde gñ aliter loquēdo
paupertas voluntaria que valde cōmendat in statu noui testa-
menti In antiquo mīme legit cōmendari . qd̄ virtuti hui⁹ sa-
cramēti meo iudicio saluo semper meliori attribuendū vidē
Nam licet in utroq; statu fuerint sancti viri non tamē in
verisq; equalia deuocōnis signa sūt ostensa In antiquis enī
qui nō habebant sacrificia in quib; tanta dulcedo deuocōnis
abscondita esset . deuocō non ad tñ gradū ascendere videbat
ut ad diuisionē bonoz t̄paliū . vel ad martiria seu virginita-
tem attingeret sicut in hijs qui sub nouo testamēto deo mili-
tant . et hoc ut estimo ex racōe p̄dicta **¶** Magister **¶** Esti-
matio tua satis videt esse racōnabilis In collecta enī p̄ma
de corpe xpi legit qd̄ ecclīa a deo petit vt p̄ veneracōem debitā
hui⁹ sacramēti fructus redempcōnis xpi in ip̄is fidelib; iugit̄
sendat . Opera autē virtutū s̄m ambrosiū vt in p̄ma scōr . q .
lxx . dicant fructus . eo qd̄ suos possessores sancta ⁊ sincera de-
lectacōne reficiūt . Sunt igit̄ fructus redempcōis xpi opera
virtutū illoz que per imitacōez passionis xpi per quā n̄ra
redempcō celebrata fuit efficiunt . In xpo enī sūma fuit pau-
pertas voluntaria et summū martiriū . et sūma virginitas
p̄culdubio fuerūt . ex quib; fructus siles ī suis fidelibus per
virtutē hui⁹ sacramēti debite sumpti sequunt̄ iugit̄ put p̄ te
dictū est . unde ad cōsideracōem tuaz applicari p̄ illud psal .
Quoniā si voluisses sacrificiū dedissem utiq; holocaustis nō
delectaberis In quo reprobacō sacrificioz demonstrat antiquo-
rum Que quidē sacrificia ex ope opante ut dictū est deo pla-
cebant . Et ideo statim subdit . Sacrificiū deo spūs cōtribulat
tē . quasi dicet holocausta n̄ra nō delectant deum s̄m se . nisi

inquantū offerunt a spū conēblato ⁊ corde cōtēto. ⁊ ut designa
ret qđ futurū erat in ecclesia dē sacrificiū seu holocaustū per
se deo acceptū. Deo petit. benigne fac dñe in bona voluntate
tua syon vt edificent mur iherlm. qđ de ecclia xpi. ptunc fu
tura intelligendū est. In qua sacrificiū iusticie offerendū erat
p quod sacramentū altaris ut sup̄ dictū est intelligit̄. de quo
dicit. tūc acceptabis sacrificiū iusticie ⁊c. Et quia v̄tute istius
sacrificij fideles ad maximā imitacōem xpi que p martiriū
perficiat attingē debent. Deo subdit. tūc imponēt sup altare
tūū vitulos. qđ s̄m glosam intelligit̄ de sanctis martiribus
qui in odorem suauitatis sepos q̄si i altare dē p modū holo
caustoz offerūt. qđ satis cōcordat cū tua estimacōe. Et scias
q̄ licet p̄dicta estimatio tua sit racōnabilis vt dictū est. Est
tamē circa differētiā sup̄dictā alia pp̄ia cōsideracō ut patz
scripturas scrutanti. *Scdē partē et dīstīctōis qđ*
Capl'm scdm In quo reddīt alia racō quare antiqui pa
tres bonis t̄paliū ut cōiter videbant adherē. et nō s̄ccti nō
uī testamētū qui cōiter cōsilia euangelica secuti sunt.

Disapulus

Indica michi queso causam illam quam dīcās esse
aliā ab illa sup̄ius dicta. Nam aīm meū quedā ad
miracō vehementē pulsāt que talis est. Cum enī fides
antiquoz et modernoz ad necessitatē salutis p̄ueniens vna et
eadem sit nisi solū inquantū quedā que antiqui crediderunt ut
futura. moderni credūt ut iā p̄terita. Cōstat aut qđ ex recta
fide menā pietas sequi debet actionū. consequēs videt̄ qđ in
appetitu seu cōtemptu t̄paliū bonoz et penaliū adūsitatū esse
debet equalitas ul' saltē magna similitudo inter sc̄tos vtrūqz
testamētū. Cui⁹ oppositū legim⁹. In gestis enī sc̄oz antiquozū
cōiter repit̄ qđ adherabant t̄paliū bonis. et in illis assidue
exeratabant̄. gaudentes de ipozū liatī acq̄sitiōe et de eozū
amissione valde dolentes. legīt̄ enī de Jacob p̄iarcha qđ cum
credidisset ioseph filiū suū fuisse mortuū indut⁹ est sacco et
lugebat per mltos dies nec aliquo modo consolari volebat.
Gen. xxxvij. De moysē etiā legīt̄ qđ affligebat̄ valde de afflic
tiōe pplī isrl'itici m̄tū qđ deo dicebat. dñe cur afflixisti ppl'm
tūū quare misisti me ⁊c. exo. v. c. De ioseph aut legīt̄ qđ eo qđ
aliqui de exercitū isrl' terga verterū ab hostibus qđ sedit vesti
menta sua ⁊ querulose dicebat deo. quid dicā vidēs israhelē

terga vertentē Iosue. vii. c. hec et multa similia scripturas
scrutantū patent. Ex quibz habet qd antiqui nō patient tolle
rabant temporalia mala et penales adūsitates. Cui sūrum
in discipulis xpi et eoz sequacibz frequēter repit. Gaudebāt
enī cū de bonis ppris expoliabant ppe deū. unde hebreorum
x. Rapinā bonoz vroz cū gaudio suscepistis. nec solū hoc
sed etiā in iniurijs et contumelijs p noīe xpi sustinendis pa
cienter erant. unde actuū. v. c. Ibant apli gaudentes a con
spectu condli qm digni habiti sunt p noīe ihu cōtumelias
paci. nec solū hoc sed etiā tormenta grauiā usqz ad mortem
ppriā cū magna patiēda et nonnūqz cū mētis hilaritate su
stinebāt vt in gestis martirū lacus cōtinet. Non igit imme
rito querenda videt esse racō tante differēcie int scōs vtri
usqz testamētū quoz fides saluifera eadem fuit ut dictum ē
Magister Ad istā tuā admiracōem tollendā p suppo
nere debes qd sicut in sciētijs opz ordinate pcedere. sic ut ex
notioribus inapiat disciplina ut in pmo phisicoy et i alijs
loas ut docet phs. Ita etiā opz qd qui mouē vult hoīem seu
pplm ad obseruandās legū seu pceptoz eū inapiat monere
ex illis que sūt magis i eius affectu. pueri enī qui nōdū hnt
plenū racōis vsum nō puocant ad aliquid faciendū seu ad
discendū nisi puerilibz munusculis que in eoz affectu ma
gna bona estimant. Cū aut ad pfectā veniūt etatē despectis
puerilibz mouent ad aliquid faciendū sub spe maiōz bonoz
utputa diuiciāz seu honoz et huiōi. Constat aut qd lex vet
disponebat ad xpm sicut impfectū ad pfēm. eo qd dabat ppl'o
rudi et impfecto in compacōe ad pfectionē que futura erat
p xpm. qua rōne ppl's ille puero sub pedagogo exnti compaē
ad Gal. iiii. c. Impfectoz aut est tpalia bona i magnā exte
macōez habere. pfectoz aut ē qd tpalibus cōtemptis i spūali
bus bonis tm finē cōstituāt. Et ideo sub veteri lege exntes qz
tanqz impfecti tpalia querebant et eis inherēbant. oportebat
ut per tpalia pmissa manu ducerent ad deū. qua racōe pro
missiones que in veteri lege cōtinent cōiter sūt de bonis tpā
libz que i affectu hoīm impfectoz magna reputabant. et sic
ex talibz adeptis valde gaudebāt et i eoz amissione vehemē
ter cōtristabant. Secus est de fidelibz sub nouo testamēto exnti
bus qui tanqz pfecti nō per bona tpalia que mīma sūt mou
cunt ad legis obseruanciā sed p spūalia que maxima sunt.

vnde apl's ad philippen .iiij. c. que quidē retro sūt obliuiscēs
ad anteriora me extendo. Quicūq; ergo pfecti sum? hoc sena:
amus. vnde isti de bonis t'palibus adeptis ul' amissis nō ml'
tum gaudebant nec trīstabant sed solū de spūalibz. Ex quibz
diligenter consideratis habes racōez sup'dicte differencie

Disapulus. Hec racō tua satis videt' sufficiens q̄ntam
ad dñam vtriusq; ppli in cōi. ppl's enī antiquis indubie ru
dis erat et imperfectus ut ex eoz gestis satis patet. Nichilo
minus tñ inter antiquos erāt aliqui viri pfecti. De abrahaz
enī legīt Gen. xvij. ambula coram me et esto pfectus. Et de
moysē nūi. xij. c. Seruus meus moyses in tota domo mea
fidelissim' est. ore enī ad os loquor ad eā et palam non peni:
gmata et figurā deū intuef. Ex quibz aug' cōcludit q' moy
ses tante pfectionis fuit ut ī hac vīta deū videret p essenciā
quod maxime pfectionis est. non igīt modica admiracōne
videt' dignū quō p'dicti et eoz fil'es nō legunt' ī aliquo mun:
dum cōtempfisse nec t'palia bona ppter deū reliquisse s; huiōi
bonis sicut et alij simplices adhesisse. non enī dicendū est q'
tales erāt rudes seu imperfecti cum de eis scriptura sacra oppo
situm testet'. vellem igīt amplius de hoc a te erudiri.

Ad hoc qd queris sane intelligendū p'supponē debes q' pfectio
spūalis vite non cōsistit essēcialit' in dimissione diuiciāz et
virginitate seruanda et huiōi. licet ista sint via ad pfectōez
facilius seu securi' acquirendā. sicut aliqua sūt que iuuant
seu p'ficiunt ad sanitatem corpalem habendā que tñ nō sūt
ad hoc nēcia. nec etiā in eis consistit essēcialit' corporalis sani
tas. Et ideo de huiōi desercōz temporalium nō legīt xpm dedis
se pceptū qd nēcitatē imponit sed tñ cōsiliū qd non de ne
cessario datur sed de vtili. vnde possibile ē q' aliquis diuicias
possidens habeat pfectionē spūalem deo per caritatez q̄ntū ad
statum vie p'uenit adherēdo. In tali enī adhesionē pfectio ca
ritatis essēcialiter consistit. vnde ps. Michi aut' adherē deo
bonū est. vnde et abraham et moyses et alij sancti p'ēs anti
qui. licet nō legunt' t'palia reliquisse. nichilomin' tenendum
est ipos fuisse pfectos sicut multociens repit' q' aliquis sani
tatem corpalem pfectā acquirīt etiāz nō seruando medicorū
cōsilia que de p'ueniētibz ad sanitatē danē. ymmo ex hoc q'
aliquis perfectā sanitatem acquirīt sine huiōi medicinalibz
cōsilijs forciōris nature iudicandus est qz ille qui nō potest

acquirere seu conseruare sanitatē nisi talia consilia sequat̃
vt pl̃s ait in de celo et mundo. vnde si bene scrutatus fueris
saluatoris verba circa euangelica consilia clare repies q̃ nō
imponūt necessitatē. sed in optatōe eius cui dabant̃ ea reli
quit Dicit enī. **S**i vis p̃fectus esse vade et vende oīa que ha
bes tē. Mat. xix. Ex quo patz q̃ nō necessitatē imponendo s̃
solum cōsulendo hoc dicit. non enī dixit. **S**i vis saluus esse
vel si vis ad vitā ingredi et̃naz. sed si vis p̃fectus esse. **S**ilr
in hoc q̃ subdit. et sequere me. satis innuit q̃ in sequela x̃pi
p̃fectio essentialit̃ consistit. dimissio vero diuiciarū nō p̃fectio
sed p̃fectionis via est Et sic intelligit istā passū Iero² et alij
doctores. abraham igit̃ qui diuicias possidebat p̃fectus fuit.
Non enī habebat aīm diuiciarū irretitū sed totaliter q̃ntū in
statu vie possibile est deo cōiūctum. vnde si diligenter verba
dñi ad eū dicentis. ambula corāz me et esto p̃fectus p̃spexeris
satis repies q̃ p̃fectio abrahe in ambulando corā deo eum
p̃fecte amando usqz ad cōtemptū sui et oīm suorū cōsistit. quē
quidē contemptū in immolacōe filij sui vnigeniti maxime
demonstrauit. **M**anifestū est enī q̃ abraham p̃diligebat filiū
suū vnigenitū q̃z oīa bona sua exteriora. dicebat enī ad deū
Domine quid dabis michi et ego vado sine liberis. Et ibidē
infra. Ecce michi nō dedisti semē. et vernaculus me² heres
meus erit. et tamē ip̃e abraham ad vnicū iussū dñi volebat
immolare filiū. quē tam diu desiderauerat habere. vñ et ibi
dem dictū est ei. quia fecisti rem hāc et nō pepasti filio tuo p̃p̃e
me. benedicam tibi tē. usqz ibi. Et benedicent̃ in semine tuo
om̃es gentes terre. In quibz ṽbis facta est p̃missio abrahe
de x̃po ex semine suo venturo In quo om̃s gentes s̃m suffia
endā spūaliter b̃ndicent̃ ut dicit apl̃s ad heb̃z. Non igit̃
dubitandū est q̃ bona exteriora abraham p̃p̃e deū dimisisset
qui immolacōez filij tam p̃mptē p̃pter deū facere intendebat
Similit̃ de moyse legiē q̃ intantū p̃ximos diligebat p̃p̃e deū
q̃ p̃ remissione p̃ccatorū ppl̃i deū dēpcans dicebat. aut dimitte
eis noxā hāc. aut si nō facis dele me de libro tuo quē scripsisti
Quomō aut̃ intelligat̃ talis delectō potest haberi exodi. xxvii.
vbi est p̃prius locus tam in postilla q̃z in addicōe. Et quō
cumqz exponat̃ ex hoc loco manifeste habet̃ q̃ caritas moyfi
ad p̃ximos p̃pter deū erat tñ̃ intensa q̃ntū possibile erat in
statu vie. Et sic nō est dubitandū q̃ moyfes dimisisset oīa

bona temporalia exteriora et etiam vitam corporalem propter bonum spirituale. **Silr** et de dauid legitur. **ij. Re. vlt.** quod cum vidisset angelum percutientem in populo dixit deo. Ecce ego sum qui peccaui. Illi qui oues sunt quid fecerunt. verumtamen obsecro manus tua contra me et contra domum patris mei. Ex quo patet quod in ipso dauid virtus caritatis sic erat ordinata quod diligebat mortem propriam temporalem sui et suorum plusquam mortem populi qui non peccauerant in illo peccato. Et sic non est dubitandum quod dauid reliquisset omnia bona temporalia quibus vita corporalis perfertur propter deum et proximum. Ex premissis igitur habes quod antiqui patres. et si non legimus reliquisse temporalia. putant in consiliis evangelicis contineri que ad viam perfectionis pertinent. non ex hoc tenendum est quod ipsam perfectionem spirituales non haberent. Nec mirari debes ex hoc quod antiqui patres non legimus multum contempsisse seu bona temporalia. Nam quia oportebat eos per permissionem bonorum temporalium populum rudem ad obseruandam legis inducere ut iam dictum est. Idcirco necesse erat ut temporalia bona per quorum permissiones rudes et simplices inducerentur ad spiritualia conabamur tanquam preciosa viderentur reputare. Ille enim qui puerum per munuscula sua vult ad aliquod bonum inducere oportet quod illud munusculum ut magnum et preciosum puero ostendat ut puer per illud attrahatur ad bonum. Si enim munusculum illud puero vile esse ostenderet sicut esset in rei veritate nequaquam per permissionem illius munusculi puerum promoueret. Isto igitur modo antiqui patres temporalibus bonis videbantur adherere. ut sicut ceteri vulgares rudes temporalia bona magna esse estimarent. et sic per talium permissiones ad spiritualia bona inducerentur. **2^a p^a 9^a 2^a**

Capitulum iij. In quo ostenditur quod licet consilia evangelica non sint ad salutem necessaria sunt tamen valde utilia. et ibidem redditur ratio quare huiusmodi consilia non fuerunt antiquis data explicitate

Discipulus

Quod consilia predicta que tu dicis solum viam perfectionis demonstrare non sunt ad salutem necessaria. eo quod perfectio etiam sine illis haberi posset. ad quid queso consilia predicta data sunt cum sine eis ut dicis perfectio haberi posset. **2^a p^a 9^a 2^a**

Magister Manifestum est quod licet ad victoriam consequendam de aduersario non sit necessitas armis vel militaribus. legitur enim de Sampson quod cum mandibula asini interfecit quod plurimos philisteos. **Judicium. xv.** Silr et dauid deuicit philisteum sine armis militaribus cum sola fudibula. **i. Re. xvi.** Non tamen ex hoc sequitur

q̄ nō sit consiliū vale militantiū ut armis competentibus
utant̄ in bello . pauca enī sūt qui inermes triūphum belli ob-
tineant . nec etiā sua secure possideant . vnde luce . xj . Si fortis
armatus a triū suū tē . vnde et consilia euāgelica de dimissi-
one t̄paliū et huiōi valde vtilia sunt . Illa enī que in cōsilijs
continent̄ euangelicis sūt q̄i arma cont̄ spūales nequicias q̄
impediūt p̄fectionē vite spūalis Et ideo siue vtilia sūt . pre-
sertim p̄ infirmis qui ex huiōi t̄paliū ut plurimū impedi-
unt̄ in cōsecucōe spūaliū ut dictū est sup̄ . licet talia consilia
q̄nq̄ nō sūt nēcia quo ad fortes et robustos qui radicati sūt
in caritate dei ut pat̄ ex p̄dictis sanctoz antiqui testamēti
exemplis **¶ Discipulus** Si hec consilia put tu diās vti-
lia sūt specialit̄ infirmis qui modicū habēt de v̄tute . Cōgruū
videre q̄ huiōi consilia fuissent data antiquis qui cōiter ut
sup̄ dictū est erant rudes et imbecilles in spūalibz . vnde tales
potius indigebant cōsilijs q̄ isti qui iam nō ut p̄uuli sed ut
adulti iudicant̄ . vnde apl's ad hebre . v . fidelibz noue legis q̄
adhuc imbecilles circa spūalia erāt dicebat . facti estis quibz
lacte opus sit nō solido cibo **¶ R̄s** Ratio quare cōsilia euā-
gelica nō legunt̄ in antiquo testamēto data exp̄sse p̄esse du-
plex . p̄ma quia inter consiliū et p̄ceptū talis dīa cōiter as-
signat̄ . s . q̄ p̄ceptū nēcitatem importat . Consiliū aut̄ in op̄-
atione eius cui datur est impositū . vnde in lege noua q̄ est lex
libertatis cōuenient̄ fuerūt addita consilia p̄ceptis . non aut̄
in veteri lege que lex seruitutis erat . et hec ratio habēt p̄ma .
scde . q̄ Nā rō potest assignari ad hoc . et ē talis Nā antiquo
p̄p̄s sic erat rudi q̄ spūalia valde difficiliter capiebat et t̄paliū
cōit̄ adhibebat . vñ si talibz exp̄sse dimissio t̄paliū fuiss̄z po-
sita tanq̄ valde valis tunc plures ex sui ruditate a cultu di-
uino facilius recessissent . legi enī **mt̄ . xix . c .** q̄ cum xp̄us de
consilijs ad p̄fectionē p̄uenientibus exp̄sse loqueret̄ ut dicendo
adolescenti . Si vis p̄fectus esse tē . q̄ ille abiit tristis Silr et
cum discipulis dixisset de consilio cōtinentie . Sunt enim eunuchi q̄
castrati sūt p̄pter regnū celozū Illi dixerūt quis ergo poterit
saluus esse Si igit̄ isti qui doctrinā salutiferā ab ip̄o xp̄o im-
mediate audiebāt eius miracula cōtinue videntes cum hoc
tamē ex talibz consilijs cōtristabant̄ seu tristabant̄ q̄nto ma-
gis sciendū est de illo p̄p̄o antiquo qui puero sub pedagogo
existenti comparat̄ ad gallath . iij . vñ nō cōueniebat ut talia

consilia talibz darent exp̃sse sicut ppl'o noue legis in quibus
cōiter gr̃a habundans data est per xpm Jux̃ illud ioh̃
p̃mo. lex p̃ moysen data est. gr̃a ⁊ veritas p̃ ihm xpm facta
est. Et circa hoc notare debes q̃ licet consilia p̃dicta i antiquo
testamēto nō fuerit exp̃sse data p̃pter racōes p̃dictas. Nichi
lomin⁹ tamē talia consilia esse ad p̃fectionē valia impliate
ibidem continē licet phariseoz turba hoc nō sentiat

¶ Capl'm. iij. In quo oñdīē q̃ consiliū de desercōne t̃paliū
est vale ad deo adherendū et impliate cōtinē in veteri testa
mento

¶ Discipulus

Dedara michi rogo quō consilia euāgelica impliate
in veteri testamēto cōtineant **¶** Magister **¶** Ad ista
sciendū attendere debes q̃ sicut de hijs que sunt de ne
cessitate salutis credenda ad que nāalis racō hūana nūme
attingit sicut est mīsteriū trinitatis in diuinis et mīsterium
incarnacōis xpi Sīl'r et vltimū p̃miū beatorū nō tradunt in
veteri testamēto exp̃sse p̃pter debilitatē intellectus ip̃ius ppl'i
vt sup̃ dictū est. Nichilomin⁹ tñ p̃dicta tradunt impliate
seu figuratue intantū q̃ habētes sensus sp̃uales exercitatos
p̃nt illa papere. Sic eadem racōe in agilibz illa q̃ cadunt
sub cōsilijs euangelicis ad que implenda homīes modice vir
tutis seu consideracōis difficiliter attraherent talia non tra
dunt in lege veteri exp̃sse. Nichilomin⁹ tradunt impliate
vnde si scripturas sacras antiquas diligētē scrutat⁹ fueris
reperies q̃ paup̃tas p̃anz ad illos qui ad cultū diuinū singu
lariter deputant⁹. et hoc ut liberius ⁊ expedius se haberēt ad
obsequiū diuinū. tribus enī leui ex ordmacōe dīna fuit sepa
rata ab alijs tribubz ut dēi seruicō deputaret⁹. Idēco fuit sibi
p̃hibitū habere possessiones seu hereditates cū ceteris. legīē
enī deutro. x. eo t̃pē sepaui dñs tribū leui ut portaret archaz
federis dñi et staret in mīsterio corā eo ac benediceret in noīe
illius usqz in p̃ntem diē. Quāobrem nō habuit leui partem
neqz possessionē cū fratribz suis quia ip̃e dñs possessio eius
est hec ibi. Ex quo habes manifeste q̃ diuissio terrenoz p̃pter
dēi obsequiū virtuosū est et laudabile. alioquin nō fuisset hoc
singulariter impositū tribui leui que inter alias dīno cultui
assignabat⁹ **¶** Discipulus **¶** Ista que p̃ponis vltiori indi
gent declaracōne. paup̃tas enī leuitaz nō erat per desercōnē
oīm t̃paliū bonoz sicut ad consiliū euangelicū p̃anet de quo

2° p̃t̃ et 3° 4°

¶ cap. xix. vade et vende omnia tū. leuite enī habebant decimas
oīm fructuū in mercedem laboꝝ suoꝝ. vnde leuit. xviii. legē
filijs aut leui dedi omnes decimas isrlis in possessionē pro mi
nisterio quo seruiūt michi in tabernaculo federis. **¶** Constat aut
q illi qui omnes decimas totius isrlis habebāt non debent dici
paupes. nec oīa bona exteriora deferentes. sed potius diuites
pnt dici. **¶** **Magister** **¶** Ad istam tuā obiectionē tollendā
psupponē habes gñaliter q sicut illa que figuratiue tradunt
in veteri testamēto de credendis nō sunt oīno similia rebo per
ea figuratis s; multū differēda alioquin essent eadē. Sic inē
implicitā tradicōez eoꝝ q in veteri testamēto tradūt agēdoꝝ et
inter ipsoꝝ explicitam expōsionē magna differēda censenda
est. p̄ticulariter etiā arca decimas que in veteri testamēto p̄ci
piunt solui debes scire q de huiōi decimis varij variā senserūt
fuerūt quidā opinantes q tres decime deberēt dari in quolibz
anno. vno. s. p̄ leuitis de qua leuit. xviii. filijs leui dedi oīm
decimā isrlis ut sup̄ fuit allegatū. **¶** Scda vō decima erat reti
nenda apud dños p̄dictoꝝ ad hoc q ipam ul̄ p̄aum eius por
tarent in iherl'm et ibi expēderent ī victualibz ad votū dñoꝝ
eam portandū. De qua decima habetur exp̄sse deutro. xv. vbi
dicit Decimabis omnē fructū seminis tui et comedes corā
dño deo tuo in loco quem elegerit tū. **¶** Tercia vō decima erat
danda peregrinis pupillis et viduis et huiōi paupibz ut in
eodeꝝ caplo. **¶** Et fm̄ hanc opinionē ad leuitas p̄nebat in quo
libet anno p̄terq; in āno septimo. s. sabbati vna decima inte
gra. **¶** Sed licet hec op̄io satis posset in l̄ra fundari non tñ sic
teneē cōiter ab hebreis. quibz in silibz que nō respiciūt fidem
nr̄am assendiendū est. p̄sertim cū racō dicta q tres decimas ī
quolibz āno soluere seu separe esset grauissimū. videmus enī
per exp̄iendā q fideles xp̄i ut plurimū vnā solā decimā dif
ficaliter soluūt. et hoc in aliquibz regionibz quia ī mltis alijs
nulla soluit decima. vnde fm̄ cōem sentēciā hebreoꝝ p̄cēte
tres decime aliter sūt intelligende. **¶** Ad cui⁹ declaracōez sciendū
q in qualibet ebdomada annoꝝ erat vn⁹ ānus sabbati terre
in quo nō licebat seminare nec colere terrā. et fruct⁹ illi⁹ āni
erat cōis tam hoībz q; bestiis agri vt habet leuit. xxv. **¶** Et sic
in illo sabbato terre nō dabant decime. cum fruct⁹ terre non
erant appri alicui⁹ sed occupanti seu comedenti cōcedebantur.
¶ In sex vero annis cuiuslibz ebdomada decime dabant isto mō

Nam pmo ano decime debebant leuitis. Scdo vo anno decime
assignabant dñs. s. decimatis ad hoc ut eas ul' paup ea rñ
comederet in iherlm. In tco vo ano decime dabant paupib.
Et iste ordo seruabat in tribz annis sequentibz cuiuslibet ebdo:
made. Ita q in qarto anno decime panebat ad leuitas. In quinto
vo ad ipos dños decimantes. In sexto panebat ad paupes. vñ
cū legē leuit. xviii. filijs aut leui dedi oēs decimas isrlis hoc
est intelligendū in pmo ano et in qarto cuiuslibz ebdomade tñ
Cum aut dicit deuter. xiiii. decimā ptem sepabis de cactis fru
ctibus tuis qui nascunt in terra per annos singulos et come
des in cōspectu dñi dā tui i loco quē elegerit tē. Et infra. Cū
aut longior fuerit via et locus quem elegerit dñs deus tuus
nec poteris ad eū hec cacta portare vendes omia et in locum
rediges. portabisqz manu tua et pñasceris ad locū quē ele
gerit dñs deus tuus et emes ex eadem pecunia quidquid tibi
placuerit et comedes tē. hoc intelligit de decimis scdi et qñ
anni cuiuslibz ebdomade ad dños decimantes pñentibz. Cum
aut in alijs loz dicit q decime erant dande pegrinis pupill
et viduis et huij put in pñicto caplo et in alijs habet. hoc ē
intelligendū de decima teraj et sexta ani cuiuslibz ebdomade
que ad paupes panebat vt dictū est. et sic intelligūt omēs he
braici expositores tam antiqui qz moderni distribucōes decimaz.
Et quia in fine cuiuslibz triennij dñi pñioz debet cōputare
decimas illoz triū annoz ut pñicti pfecte haberēt pñionem
suam modo supñicto. Ioharco legē deuter. xxvi. quādo cōple
ueris decimā cactazū frugū tuaz anno decimaz tñ dabis le
uite et aduene pupillo et vidue ut comedant intra portas
tuas et saturent. In quo loco nō fit mēdo de pñione pñia
pñente dño decimati vt dictū est quia illa erat sua ad pñem
vsum. sed fit mēdo de leuita cui⁹ erat decima pñi anni et de
peregrino et vidua tē. cui⁹ erat decima teraj anni. Ex quibus
patz q ad leuitas nō panebant decime cuiuslibz anni. sed solū
decime duoz annoz. s. pñi et qñ in qualibz ebdomada septē
annoꝝ. et sic pñumendū est q ex ista decima leuite non essent
diuites. Nam cū tribz leui esset. xij. pars seu. xiiij. tot⁹ isrl.
et tamē nō haberet aliquas possessiones sicut ceteri tribus ut
dictū est. Constat q decima duoz annoꝝ tñ in qualibet ebdo
mada nō corñdet eis ad totalem sufficiendā vite. sed semp
essent indigentes seu egeni. vnde in sacra scriptura leuite cū

pauperibus et peregrinis et huiusmodi connumerant deuterio .xv. c.
Gaudebitis cum domino deo vestro vos et filii et filie vestre et servi
et anille et leuita qui in portis vestris est qui non habet partem
nec hereditatem vobiscum. Sic in eodem .xv. c. veniet leuita qui
non habet partem nec hereditatem tecum et peregrinus et orphanus
et vidua ut comedat tibi et sic in quibus plurimis locis Ex quibus
patet quod leuite ut pauperes reputabant inter omnes tribus israel
Que quidem paupertas dispone divina fuit tribui leui assignata
eo quod erant deputati ad misterium domini put habet deuterio .x.
ut super est allegatum. Ex quo ulterius sequitur quod deservit temporalium
bonorum exteriorum propter ad eos qui deo et suis obsequiis manum
ponunt quod est propositum. **Discipulus** **P**aupertas leuitarum etiam
put tu eam exponis nullo modo est similis paupertati que in consilio
filiis evangelicis continetur. In illa enim nichil debet remanere
proprium legem enim de apostolis actuum .xix. Nos reliquimus omnia et secuti
sumus te et actuum .xix. vade et vende omnia que habes tibi ubi
ergo omnia dimittenda debent nichil debet remanere unde et si proinde
decime duorum annorum tamen in ebdomada non presumant sufficere ad
sustentationem sufficientem leuitarum sufficiunt tamen ad excludendum
ab eis paupertatem ut est manifestum. **Magister** **S**i decime
duorum annorum predictorum que ad leuitas pertinebant essent singulariter
assignate ita quod quilibet leuita haberet certam portionem assignatam
sibi de illis decimis sicut modo in ecclesia ubi decime dantur clericis
cogit habere portiones suas assignatas in diuersis locis vel in
eodem secundum certam taxationem sic verum esset quod leuite deberent dici
pauperes secundum omnimodam deservitionem temporalium reum si portio sua non
esset sufficiens sibi sed sic pertinebant decime illorum duorum annorum
leuitas quod nullus eorum habebat aliquam portionem certam. Nam in
optione seu libertate dominorum decimandum erat soluere decimas ad
leuitas pertinentes cuiusque leuite maluissent unde si omnes darent
decimas suas uni leuite tamen nulli eorum tenerent dare decimas
et sic nullus eorum dici debet proprium habere quia erant quasi omnibus
cogit habere autem proprium in cogit non semper excludit rationem pau
pertatis ut potest haberi secunda secunda .q. lxxxviii. ar. vii. In promissa
nam ecclesia tempore apostolorum a quibus religio superest exordium omnia
erant eis cogit actus secundo capitulo unde huic promittitur paupertati
quodammodo assimilatur paupertas leuitarum. Et hoc in duobus primo
in habendo aliquid in cogit secundo in non habendo bona immobili
lia qui tempore apostolorum fideles vendebant talia bona unde etiam si

stricte paupertas leuitayz nō sit oīno similis paupertati euāgelice
siue apłoy. tñ satis sufficit ad ostendēdū qđ dimissio tēnoy
vālis est ad adherendū deo seu ad vacandū dīnis obsequiis.
nec obstat p̄dictis qđ ī p̄missionibz antiquo pplō facis legē
Indigens et mendicus nō erit mē vos deutro. xv. Et infra
xxviij. Et fenerabis gentibz mltis **E**x quibz apparet qđ pau-
pertas nō est laudabilis. sed potius habundācia diuidayz. Nā
īsta et similia p̄nēt ad cōem statū illius ppli qui p̄ p̄missio-
nes tpales erāt reducendi ad opera virtutū vt iam dōm est.
Sed ad inuendū qđ desertio terrenoy sit vālis ad deo adheren-
dūm satis oñdē p̄ paupertatē leuitayz sup̄dict. **2^a p̄p̄a 2^a**
Caplm. v. In quo oñdē cōtinentiā esse laudabilez et ne-
cessariam ad dīna suscipienda et qđ in veteri testamēto saltem
implicitē tradit

Discipulus

Sufficiūt michi p̄dicta ad ostendēdū qđ desertio tpaliū
sit vālis ul̄ oportuna ad vacandū deo seu ad adheren-
dūm ei. p̄feram ad eos qđ alios hñt docere legē diuinā
siue de leuitis legē deutro. xxvij. docebūt iudicia tua iacob
et legem tuā isrl̄. Sic est ī hebreo Sed adhuc scripturas scru-
tando antiquas nō inuenio qđ cōtinentia sit ibidē cōmendata
intñ qđ sit licitū et mltomin⁹ meritorū ut hō a contrahēdo
m̄fionio absteineat. pot⁹ em̄ repio oppositū. legē em̄ deutro.
vij. c. benedictus eris inter omēs gentes. nō erit in te sterilis
vtriusq; sexus Exquo manifeste patz qđ ad benedictōem sin-
gularē illius ppli inter omēs gentes fecūditas reputabatur
que nō potest exerceri cū oīmōda cōtinentia que inter euange-
lica consilia habet. talem em̄ cōtinentiā nullus p̄iarcharū
seu sanctorū antiquoy. nec etiā ipi leuite qui deo ut dictū est
specialiter famulabant leguntē obseruasse. vñ peto qđ michi
oñdas si forte in aliquo loco scripturayz antiquayz repiri possz
saltem implicitē qđ huiōi cōtinentia sit laudabilis **2^a p̄p̄a**

Magister **V**irginitas siue cōtinentia p̄petua in veteri
testamēto nō leguntē cōmendari. eo qđ maior seu potior bene-
dictio quā antiqui a deo habuerūt fuit illa p̄ quā fuit eis di-
uinitus denūciatū qđ in semie suo. s. in xpō bñdicerent omēs
gentes Gen. xxij. Ad cui⁹ maxime benedictōis executōnem
necessario requirebat fecūditas in illa nacōne. quā p̄pter in
illo statu sterilitas non cōmendabat. sed potius fecunditas.
Nichilomin⁹ si scripturas antiquas scrutat⁹ fueris repies

*De abstinentia et a legum
iuxta aliquos tpe*

saltem implicite q̄ cōtinencia requirit̄ et est laudabilis salteꝝ
in illo tpe quo quis habet seipm̄ eleuare ad diuinas suscipiē:
das reuelatōes. et qñqz etiā cum h̄t vñ aliquo sacro insolito
modo. p̄mū patz. Nam cū deus moneret pplm̄ p̄ moysen vt
disponerent̄ seu sc̄ificarent̄ ad legē diuinā in monte synay
reapiendā. tunc sp̄aliter phibuit eis accessū ad vxores. vnde
exo. xix. caplo cū de da tōe legis tractaret sic legē. descendit
moyses de monte ad pplm̄ et sc̄ificauerat eos. Cumqz lauif:
sent vestimēta sua dixit ad pplm̄. State pati i diē terciū. i.
p̄ tres dies ne appropiquetis vxoribz vñs. Ex quo satis m:
nuit̄ q̄ act⁹ m̄rimonialis licz in alijs t̄pibz esset licet⁹. tamē
in p̄paratione ad audiendā seu reapiendā legem dīnaz illiā
tus erat. qđ satis demonstrat intentū saltē implicite. Scōm
patet. Nam cū dauid a facie Saulis fugiēs et ab abimalech
sacerdote panē peteret ad sui et suoz nccitatē subleuandā. le
gē sacerdotē respōdisse ip̄i dauid. i. Re. xij. Non habeo pa
nes laicos ad manū. sed tm̄ panē sanctū si mūdi sunt pue
ri maxie a m̄lieribz manducēt. Ex quo patz q̄ etiā ad debi:
tū vsum rei sacre p̄necia saltē momentanea req̄rit̄ qđ satis
sufficit ad oñdendū implicite q̄ p̄necia laudabilis ē in casibz
p̄dictis et filibus. Et de p̄necis et distimtis quarte

Capl'm. vi. in quo oñdiē q̄ obediēcia p̄ut cadit sub vo:
to religionis est vñosa et laudabil. et etiā implicite in anti
quis documētis ēdīf.

Disaplus.

Satis habeo ex dictis p̄ te q̄ dimissio t̄paliū. et etiam
carnaliū affectionū p̄ continencia que fm̄ consilia
euangelica ad viā p̄fectionis p̄nēt in antiquo testa
mento. licz nō explicite saltē implicite inuunt̄. De obediē
cia vero que inter cetera p̄silia p̄nēt si cōsiderē in cōi fm̄
quaz quilibet inferior tenet̄ suo sup̄iori obedire in hys que p̄
nent ad talem sup̄ioritātē. satis habet̄ in veteri testamento.
Nam de hys que p̄nent ad obediēciaz dei que se extendit
ad om̄s et p̄ om̄ia manifestū est. In hac enī obediēcia tota
vis obligatōis diuine legis fundat̄. vnde *exo. xix. Cum deus*
intenderet pplm̄ disponere ad sue legis receptōz p̄mittit. nāz
si audieritis vocem meā et c. qđ idē est ac si diceret. si obedi
eritis m̄adatis meis. vnde talis obediēcia fm̄ quaz deo opz
obedire nccia est. nec p̄nēt ad consiliū. Sūt etiā alia in qui
bz obediēcia est de necessitate salutis in antiquo testamēto.

In hijs enī que p̄nēt ad iudicialia negocia lex antiqua docuit vt obediret sūmo sacerdoti vel iudici i loco a deo electo p̄ fidē suā p̄sidentibz vt habet deutro. xviij. caplo. In alijs vero agibilibz obediendū est vero p̄phete. deutro. xviij. Ex quibz licet habeat q̄ obediēcia sit quid v̄tuosū et laudabile. est tñ nēcia in casibz p̄dictis. nō enī repio in antiquis volumibz q̄ aliqua obediēcia sit laudabilis et v̄tuosa que tamē nō sit de nēcitate salutis sic est obediēcia religiosoz que ante votum cadit sub consilio tñ. nō aut sub p̄cepto. **¶** Magister. **¶** Quod aut quis totū suū velle p̄tati alteri? p̄pter deū supponat de quo dat consiliū euāgelicū. qd̄ quidē filiū religiosū vouēt. si diligētē antiquas scrutat? fueris scripturas satis repies saltē impliate q̄ t̄lis obediēcia que est totalis in q̄n? sit p̄ abdicatōz p̄prie volūtatis ē laudabilis et meritoria. qd̄ sic patz. nam vt legit p̄mo Re. xv. caplo. Obediēcia p̄ferē victimis et holocaustis. Cui? ratio est. nam i sacrificijs que deo offerunt vt ait Gregori? aliena caro mactat. In ipa uo obediēcia p̄pria volūtas deo offerē. Constat aut q̄ mter sacrificia que deo offerunt holocaustū p̄ncipaliorē tenet locū in q̄n? totū incendiē in dei honorē. de ceteris vero sacrificijs p̄s incendiē in altari. et p̄s cedit i vsū offerentiū vt habet leui. p̄mo caplo. Et infra. Sic ergo se habet holocaustū ad cetera sacrificia sic se habet obediēcia totalis ad p̄ticulares obediēcias sup̄dictas. Item circa obediēciā totalem o qua agim? cōsiderandū est q̄ p̄ desertionē tpaliū bonoz exterioroz p̄t deū qd̄ ad viā p̄nēt p̄fectōis vt dictum est. homo offert sacrificiū deo de bonis exterioribz. p̄ p̄mēciā aut offerē deo sacrificiū de p̄prio corpe. p̄ obediēciam vero totalē homo offert deo sacrificiū de bono aīe. cum volūtas in regione aīe p̄ncipatuz tenet. p̄ ipam enī homo dñat ceteris viribz aīe et corpi p̄prio et etiā rebz exterioribz. Ex quibus patet q̄ sic inter homis bona corp? p̄ferē exterioribz bonis. et aīa corpi. Sic qui p̄prie am volūtatem offert p̄pter deū. aliqd̄ magis offert q̄m qui offert bona corpis seu bona exteriora. vnde et Samuel vbi supra. victimis et holocaustis obediēciā p̄tulit. vnde ex p̄dictis habes satis q̄ abdicatio p̄prie volūtatis ad viā p̄fectōis p̄prie p̄nēt. **¶** *Et de parte et distinctione quartae* **¶** Capl'm. viij. in quo ponunt quedā obiectōes phariseoz contra viros iustos seu s̄ctos n̄re religionis qui p̄ ieiunia

*Obedia qu
fferat vnde*

et abstinēcias se affligūt. que quidē obiectōes ibidē solūnē

¶ Discipul⁹.

¶ X dicitis tuis sufficientē habeo q̄ tria vota in quib⁹ cōsistit essencialit̄ religio p̄nēt ad viam p̄fectōis cōse: quēdē. et etiā q̄ illa ad p̄fectionē p̄nere in scrinio scripturaz antiquaz implicite repūnē. Sed adhuc video q̄dam que in religione xp̄iana cōsueuerunt laudari de quibus tam infideles m̄murāt dicentes hoc esse cōtra doctrinā legis antiquē. vñ ampli⁹ vellē a te circa illa erudi. **¶ Mgr.**

¶ Explica m̄ illa vt veritas patefiat. **¶ Discipul⁹.**

¶ Infideles. et spāliter illi qui sectā pharisaicā sequunt̄. n̄ solū simplices. s; etiā eoz p̄pui rabini seu mgr̄i in suis codicibus sepe deridēt s̄ctos atq; religiosos n̄ros in hoc q̄ affligūt se. et vitā asperam ducūt abiecte viuendo. et corpora sua varijs ieiunijs et abstinēcijs macerando. qđ asserūt eē cōtra mentē mosaice legis. vñ Rabimoyse ille magnus mgr̄ eoz in suo deuto. libro p̄mo titlo de morib⁹ hūanis capitlo. iij. dicit q̄ illi qui abstinēt a carnib⁹ vel a potu vini vel a contrahēdo m̄rionū. vel ab honestis m̄dumentis. ita q̄ nō nisi sacco vel laneis grossis induant̄ sic faciūt religio: si ydumite. p̄ ydumitas aē cōiter icelligunt̄ apud eos xp̄iani. de quo subdit. **Hec est via pessima et qui in ea ambulat impius seu p̄cōr vocat̄. hec ille.** Ad qđ p̄bandū inducūt illd qđ legiē m̄i. vj. de nazareo qui ī translatōe n̄ra dicit̄ cōsecratus qui ex voto p̄pō tenebat̄ a vino et ficera abstinere. et etiā a racemis recentib⁹ seu ficis et huiōi. De quo nazareo legiē in eodē caplo q̄ debebat offerre par turturaz aut duos pullos collūbaz. vnū p̄ p̄cō. et aliud p̄ holocausto. et q̄ sacerdos debebat orare p̄ eo. eo q̄ peccauit sup̄ aiām sic est ī hebreo. **Ex q̄ arguit in noīe talinudistaz antiquoz sic q̄ nazareus qui nō afflixit se nisi tm̄ p̄ abstinēciā vini indiget p̄piciatōe seu indulgenciā. eo q̄ afflixit aiām suam in abstinēdo. q̄nto magis peccat ille qui a multis reb⁹ licitis abstinēt.** Et p̄ m̄lta dicit ibidē ccludendo q̄ illi q̄ ieiunāt frequēter nō bñ faciūt. et q̄ de istis Salomon scripsit eccl̄. vij. **Noli esse iustus multū** hec et alia filia p̄dicit̄ Rabi scripsit cōtra abstinētes et ieiunantes. et hoc q̄plimi eoz sequunt̄ vertentes q̄ in x̄risti abstinēcias et vigilijs et alias austeritates quib⁹ viri deuoti et sancti n̄re religionis cōiter vtunt̄ **¶ Magister.**

Non mireris si pharisei et eorum sequaces in p̄dictis errāte
In q̄mplim̄is enī alijs que ad verū intellectū sacre scripture
et etiā ad bonos mores p̄tinēt māifeste errasse repiunt. put
patz ex quibusdā sup̄dictis. et deo duce forte in sequentibus
ampli⁹ patebit. **A**d p̄ns autē ip̄os errasse in hoc q̄ abstineā
as et ieiunia n̄ra reprobāt. manifeste pot̄ haberi p̄ scrutiniū
scripturaz in quib⁹ putāt vitā eternā habere. **M**oyse enī
legislator de quo deus testat̄ q̄ in tota domo dei fidelissim⁹ ē.
et multas alias p̄emendāas habuit respectu ceteroz p̄phetarū.
ut nūi. xij. caplo. De eo tamē legiē q̄ bis ieiunauit. xl.
dieb⁹ et. xl. noctib⁹ ut mereret̄ legem dīnā acceper. unde deu
tro. ix. legiē. quādo ascendi in montē ut acciper tabulas la
pideas t̄c. et p̄seueravi in monte. xl. dieb⁹ et. xl. noctib⁹ pa
nem nō comedens. et aquā non bibens. Et infra. Cūqz trā
sissent. xl. dies et totidē noctes dedit michi dñs duas tabu
las lapideas tabulas federis. Ieiunauit etiā sc̄do alios. xl.
dies et. xl. noctes p̄ p̄cto ppli expiando. vñ ibidē infra. Et
p̄cādi ante dñm sic p̄us. xl. dieb⁹ et noctib⁹ panem nō come
dens et aquā nō bibens p̄pter oīa p̄cta v̄ra que fecistis con
t̄ dñm. Quanta ergo insania est illoz qui ieiunia deuote fa
cta reprobāt cū scriptura testat̄ q̄ mediātib⁹ ieiunijs dñs
legē dīnā dedit moȳsi et p̄cto ppli p̄cāt. **I**sti enī duo effect⁹
s. receptio legis dīne. et remissio p̄ctoꝝ. maxime t̄cus ppli.
quos mediātib⁹ ieiunijs moȳses a deo impetrauit. maximū
fuit unde et ieiunia deuote facta quib⁹ etiā a deo impetrant̄.
nō modicū meritū reputāda sūt. **I**te daniel p̄mo de danielē
et trib⁹ pueris qui a cibo et potu regio abstinentes solis legu
mibus et aqua st̄tabant̄. legiē ibidē de eis q̄ dñs eis dedit
sciam et disciplinā in omī libro et sapia. Danieli autē intel
ligenāaz oīm visionū et scripturaz. Quo modo ergo abstine
ciā etiā stricta reprobari posset cum deus ip̄a mediāte talia
dare famulis suis p̄sueuit. **I**tem danielis. ix. caplo de seip̄o
dicit daniel. Et posui faciem meam ad dñm deū meū roga
re et deprecari in ieiunio sacco et cinere. et orauī dñm deū meū
et confessus sum. et dixi. obsecro dñe de⁹ magne et terribi
lis t̄c. p̄ qd̄ quidē ieiuniū responsū accepit ab angelo de aduē
tu messie quē daniel vir desiderioꝝ maxime desiderabat. vñ
p̄tūc habuit reuelacionē angelicā de. lxx. ebdomadib⁹. p̄ qz
terminū aduentū messie cognouit. **I**tē ibi caplo. x. legitur.

In diebus illis ego daniel lugebam triū ebdomaday diebus
panem desiderabilē nō comedi . et caro et vinū nō intuerunt
in os meū . s; neq; vngento vinctus sum . donec complerent
triū ebdomaday dies . In quo caplo postq; narrat quedā vi
sio terribilis danieli facta p quendam angelū danieli missū
legit . Et ait ad me . Noli metuere daniel . quia ex die pmo
quo posuisti cor tuū ad intelligendū vt te affligeres in cōspe
ctu dei tui exaudita sunt verba tua . Ex quibus habet q oīo
danielis exaudita seu accepta fuit apud deū mediantib; af
flictōib; ieiunioꝝ et alioꝝ que ad hūiliatōz et afflictōz corpis
pmanent . Item de niniuitis legit q audita sñia diuina cōt
eos . crediderūt ī deū et cum maximis ieiunijs induti sūt sac
as et deū inuocauerūt in fortitudine . et auerterūt se a via ma
la . et sic deus misert⁹ est eis . et sñiaz contra eos latā reuoca
uit . Jone . iij . caplo . Quis ergo sane mētis ieiunia p repro
bare et afflictoꝝ et hūiōi . que tanti meriti sūt apud deū vt et
sñiam pēpnā cōis a deo latam reuocent . **¶** disapls .
¶ Ex hystoria niniuitay quam allegat pharise⁹ et eoꝝ seq
ces arguere nitunt⁹ contra laudabilitatē ieiunij . dicūt enī q
si quis verba de niniuitis in hoc loco dicta diligent⁹ scrutet⁹ .
manifeste repiet q nō fuit sñia dei cōtra niniuitas reuoca
ta ppter meritū ieiunij . s; ppter hoc q penituerūt et ouersi sūt
a vjs suis pessimis . Legit enī ibidem jone . iij . sic . Et vidit
de⁹ opa eoꝝ qz cōuersi sūt de via sua mala . et misert⁹ est sup
malicia sua quā locutus fuerat vt faceret eis et nō fecit . Ex
quo sic arguit⁹ . non dixit scriptura vidit deus ieiuniū eoꝝ t
saccū et misert⁹ est tē . s; vidit deus opa eoꝝ . quia ouersi sūt
de via sua mala et misert⁹ est . Ex quo patz q nō ppter ieiu
nia seu indumenta sacania niniuitay de⁹ misert⁹ est eis . s;
ppter cōuersionez a vjs eoꝝ pessimis . Et sic ex hac hystoria
fm eos nō habet q laudabilia sint ieiunia seu meritoria . s;
forte pot⁹ oppositum . **¶** Magister . **¶** Ieiuniū
de quo loquim⁹ put . s . est virtuosū mōntū est act⁹ vntas est
illud qd p rationē ordinat⁹ ad aliqō bonū honestū . assumit⁹ ei
tē ieiuniū pñapaliē ad tria . pñū . s . assumit⁹ ieiuniū virtuosū
ad hoc q mēs liberius eleuet⁹ ad sublimia ptemplāda . Scdm
vero qñ⁹ ad scupiscencias carnis repmendas . p abstinentiā
enī cibi et potus fm jero⁹ . tepescit luxuria . Tercū uo ad sa
tisfaciendū p peccatis . vnde pñū ieiuniū moysi supdictum

intelligi esse assumptū pmo modo vt. s. mens eius eleuaretur ad supna vt legē dei mereret acipe. **Silr** et ieiuniū dñi. triū ebdomaday. Nam p^o illud ieiuniū reuelationē a deo recepit vt ibidē. Scdm vero ieiuniū mosaicum assumptū est tertio mō. s. vt p pētis ppli satisfaceret. Ieiuniū vero nūtiū uitay intelligi a sumi scdo et tercio mō. nam cū ipi haberēt pēta carnalia ad que reprimenda ieiunia ut dictū est conferrūt. Silr et pēta alia p quibz p ieiuniū satisfacerēt. Idcirco ieiunia eoz ad talē finē ordinata. reputanda sūt inter bona opa. de quibz dictē. vidit d^o opa eozū quia ouersi sūt de via mala tē. Minuūte enī qui p^o carnalibz vijs dediti erant ieiunādo ab illis malis vjs cōuertebant. Silr et p pteritis pētis satisfaciebant. Et iō in hoc qd dictē. vidit d^o opa eoz non excludunt ieiunia. put pharisei intelligere volūt. s. potius intelligenda sūt includi inter cetera bona opa eoz. Ieiunia enī simplr sumpta in qmplimis locis sacre scripture vt bona opa reputant in qm^o hū se intelligunt ordinari ad eleuationē mentis. et carnis lasciuā suppressam. vnde iob^o 1. cap^o ad cōuersionem gñalem exhortās dicit. Cōuertamini ad me in toto corde vestro in ieiunijs et fletu et sacco tē. Circa qd si amplius scripturas scrutari volueris reperies q ieiunia et monumenta facanā et huiōi qñqz etiam i hijs qui nō sūt vere penitentes cōmendant a deo. in qntū talia inducunt quādam humiliatōz seu atteritōz que sūt dispositōes ad penitendā. ¶ **Discipulus.** ¶ Vellem scire vbi habet quod dicas. s. q etiam sine vera penitēcia ieiunia et huiōi qñqz cōmendant a deo. ¶ **Magister.** ¶ De achab qui pessim^o fuit vt hystoria sacra testat. de eo tam legi q cū audisset ab helia snia deī contra eum latā de delectōe sua cū sua posteritate q scdit vestimēta sua et inductus est sacco et ieiunauit. Et licz ista non fecerit ex detestatōe pēti nec timore deī. s. solū quodā timore suū. s. pene. tam legi deū dixisse helie. Nōne vidisti achab humiliatū coram me. eo q hūiliat^o est mei causa. non inducam malū in dieb^o eius. Que quidē hystoria habet. iij. Re. xxj. Ex quo patz q p ieiunia et alia que supbiā mentis suppressūt. etiam si non fuerint ex corde totalit^o contrito facta. deus leuat aliquid saltē de pena temporalī. vnde ieiunia et alia filia que humiliatōz mentis inducunt nō sūt cōtempnēda. s. nec deridēda sic pharisei

existimāt. nisi forte cum fiūt p exteriora signa tantum sine
hoc q interiorius aliquem effectum humiliatōis inducant. qđ
pānet ad ypocrisim que est bonitas simulata. et per ssequēs
fm Gregoriū duplex iniquitas. de qua falsa humilitione
legitur ecc. xix. *Est qui nequiter se humiliat et interiora ei
plena sūt dolo* *Secūda pars et distinctio. quarta*
et Caplm. viij. in quo ostendit q auētes in quibz Rabini
phariseorum fundantur ad reprobandas abstineēdas et ieiū
nia nostre religionis nichil faciunt pro eis. *277*

Disapulus.

Iacet vera sint et michi grata ea que circa ieiunia et
abstineēdas p te sunt dicta. adhuc restat dicendū cō
tra auētes p Rabimoyse supra allegatas. quarum
pma est de nazareo nūi. vj. capitulo. qui ppter hoc q vouerat
abstinere a vino et sicera incurabat peccatum. intantū q in
digeat ppiatōe cū sacrificio i oratione sacerdotis. licet nō
afflixerit se nisi tantum p abstineēdam a vino. Ex quo ar
guit q ml' tomagis peccat ille qui a multis rebus licitis ab
stinendo se affligit. Alia auētas sumitur ab eccl'iastico. vij.
capitulo vbi dicit. *Noli esse iustus multū. ex qua intelligit*
q supra iusticiam legalem mosaicam per quam phibentur
certa cibaria et comestibilia non sūt addende alie abstineēde
scilicet ieiunia. quia hoc videt esse multa seu supflua iusticia
Declara ergo michi has auētes sic ut sciam quomodo nō cō
tradiciunt illis que a te circa hec supra dicta sunt. *278*

Magister.

Prima auētas supdicta. s. de nazareo
manifeste facit contra ipm allegantem. s. Rabimoysem et
suos Rabinos. Nam aspicienti legem Nazareorū et conse
cratoz que nūi. vj. caplo continet. manifeste patet q naza
reus consecrat seu sacrificat deo p votum de abstineēda a vi
no et sicera et alijs ad hoc pānentibus. Legit enī ibi sic loqre
ad filios israhel vir siue mulier qui fecerint votum ut sancti
ficentur et se voluerint consecrare dño a vino et omī quod
inebriare potest abstinebunt etc. Ex quo habetur clare q vo
tum pdictum de abstineēda a vino et ab alijs iebriatiuis ad
sēcificationē et consecrationē vouentis pānet. Et ideo infra
de ipso legit. omī tempore consecratōis sue super mortuū nō
egrediet. nec super patrum etc. Et reddens rationē hui' sub
dit. quia consecratio domi super caput eius est. Et est ratio.

Nam sicut sacerdotes deo ministrantes olim seruare se debe-
bant a contaminatione mortui. vt leuitici. xxi. caplo. Sic na-
zare⁹ consecratus p^r votum abstinend^e supradictum a tali cō-
taminatōe mortuoz⁹ obseruare se debebat. Que quidē observa-
tio ita stricte p^rcipiebatur nazareo sic summo sacerdoti qui etiā
p^r patre et matre non debebat contaminari. Simples vero
sacerdotes licet a contagijs quozūcumq; mortuozum absti-
nere debebant. non tamen a patre seu matre defunctis. vt ha-
betur leuitici sup^r caplo allegato. et nūi. vi. Ex quo māifeste
habetur q^d sanctitas nazarei equipabatur sanctitati summi sa-
cerdotis in ceremonialibus sup^rdictis de contagio mortuozum.
Et quia posset contingere q^d nazare⁹ minus circa hoc p^ruidē-
ter talem cōtaminatōnē mortui incurreret. Ideo legi⁹ infra
Simāit mortuus fuerit quispiā subito coram eo polluet^r ca-
put consecratōis eius. ad eius rep^rationē seu reconciliatōnē
debebat offerre sacrificiū p^rut in l^ra. Et sacerdos debebat dep^r-
cari p^r eo. eo q^d peccauerit super mortuo modo supradicto. vñ
expiatio ista requirebat^r. eo q^d nō diligēter fuerat obseruat^r
a contagio mortui cū tamen esset deo consecratus. Ex quib⁹
patet q^d votum nazarei de abstinēcia a vino et hui⁹ cōmē-
datum est et laudatum tamq^m v^rtuosum et deo sanctificatū
seu consecratum. eius tamē negligēcia circa obseruatōnē
a contaminatione ad quam tenebat^r indigebat p^ridatione et
indulgentia vt dictum est. quod manifeste facit cōtra Ra-
bimoyse. Et attende q^d in hoc loco interpretati sunt hoc ver-
bum. eo q^d peccauerat super aīam dicendo q^d peccauerat super
aīam suam in abstinendo. quod tamen l^ra non patitur que
p^rdictum votum nazarei ad sanctificatōem et consecratōnē
p^rtinere dicat. quod etiam Amos. ii. capitulo manifeste ostē-
dit vbi inter magna beneficia que p^rpheta in p^rsona dei recit^r-
tat fuisse impensa populo israhelico de quibus fuerunt deo in-
grati etiā de nazareis facit mentionez. vñ de cum dic^r. Et
ascēdere feci vos de terra egipti et deduxi vos p^r desertum. xl.
annis tē. ibidez subdit. Et suscitavi de filiis vestris p^rphetas
et de iuuenibus vestris nazareos. Ex quo habetur māifeste
q^d ad magnam grāciam reputare debebat populus israheli-
ticus diuinitus sibi concessum q^d de eis suscitarent^r nazarei.
vide igit^r quanta sit fatuitas pharisaica que nazareos pec-
catores reputat. Intelligendū ergo quod dic^r super aīam.

super mortuū a quo sepata est anima sicut in translatione
nostra. nam anima in scripturis sacris quandoq; accipit p
toto homie. vt cum dicit Ezechielis. xviij. capitulo. anima
que peccauerit ipa moriet. et sic in alijs. Quandoq; aut per
aiam intelligit mortuus. vt cum dicit nii. vi. Immundi
sumus sup animā homis. que quidē immundicia intelligit ex
tactu homis mortui modo p̄dicto. Item alia auctas quam
allegat ab ecclīastico. vi. caplo sumpta vbi dicit. Noli esse
iustus multū. nichil facit p eo. arguit enī a disparatis. Ibi
enī agit de virtute iusticie que corrumpit qñq; per excessum
s. cum quis acius punit qm oportet quod p̄net ad crudeli-
tatez. qd cōiter p̄cedit ex hoc q; aliquis de iusticia sua nimis
estimat ad quod rep̄mendū dicit. Noli esse iustus multū
hic autem agim⁹ de ieiunijs et abstinecijs que p̄nent ad tē-
peranciā que est alia virtus distincta a iusticia. vnde sua ar-
gumētatio in hoc loco nō valet. **S. de parte et**
Capitulū. ix. in quo agitur de differēcia victorie anti-
quorum patrum ad victoriam patrū noui testamenti.

Disapuls.

Adhuc video quādam differēciam inter statum seu
vitam iustorum seu sanctorum veteris testamenti.
et statum seu vitam sanctorū noui testamenti. Cui⁹
differēcie rationem cupio habere. que quidem differēcia ta-
lis est. Sancti enī antiqui testamenti in hoc gloriabant et deū
in gentibus magnificabant. quia supabant infideles et eos vl-
tra modū vincebant seu supprimebant et hoc quādoq; p ar-
morum potēciam. sicut legitur de abrahā gen. xiiij. qui
quatuor reges vicit potentes cum paucis sue comitū vi-
ris. et hoc sine miraculo aliquo patente. Silr de machabais
qui pluries de bellauerunt grecos qui plures erāt numero et
magis armis muniti bellicis. vt habetur machabeorū p̄mo
et sic de alijs q̄mplimis. fuerunt etiā in illo statu qui mediā
tibus miraculis visibilibz aduersarios vincebant vel eorū
resistebant tyrannidi. p̄mū patet p moysen in mari rubro
contra egiptios exo. xiiij. et de alijs bellis q̄mplimis qui i li-
bro iudicum et in alijs libris canonicis continent. Scdm p̄z
in dāiele quē domi⁹ ab ore leonū miraculose eruit danielis
vi. Et tribus pueris qui virtute diuina impetum ignis in
fornace ardenti euaserunt. et sic resisterunt seu supauerunt

psecutorum rabiē. vt habetur danielis. iij. caplo. In statu
autem noui testamēti spāliter in pmitu a ecclesia aliter con:
tigit et q̄i p oppositum. Nam apli ⁊ sancti martires tunc tē
poris nō legunt supasse aduersarios. s; potius ab eis affligi ⁊
occdi vt patet in q̄mplimis legendis sanctoz. Cum autēz
eadem sit fides vtrozūq; scire cupio tante differēcie rationē.
Magister. **Q** Ad rationem hui⁹ differēcie quam
queris ostendendā oportet te reducere ad memoriā quedā
supdicta. Ex quib; cum alijs quibusdā veris rationēz diffe
rēcie quam petis habebis manifeste. In supdictis enī. s. in
p̄ma pte distinctōe. v. ostensū fuit q̄ duplex est victoriā. s.
corpālis et spūālis. et q̄ spūālis victoriā est melior seu dig
nior q̄m victoriā corpālis. qd testat scriptura p̄u. xvij. vbi
dicit. melior est pacēs viro forti et qui dñatur animo suo ex
pugnatore vrbiūz. Cui⁹ excellēcie rō in p̄dicta distinctōe
plene habet. vnde in victoriā xp̄i fm quāz hostem humani
generis deuict non fuit corpālis victoriā que impfcta est.
sed spūālis. pacēdo enī et moriēdo viat. In ligno enī cru
cis xp̄us moriēdo dyabolū viat. victoriā vero antiquozūz
patrum vt cōiter corpālis fuit. supando dñā virtute aduer
sariōzū corpāles potēcias. Ex quibus habere potes differen
cie rationē quā petis. Ad populum enī antiquū qui tanq̄m
impfct⁹ p corpāles p̄missiones inducēbāt ad legis obser
uationē. victoriā corpālis que sensibilis est licet min⁹ dig
na p̄nebat. Ad populū ūo nouū qui tanq̄m pfectus p spi
rituales p̄missiones ducit. victoriā spūālis que dignior est
p̄net. Et iō apli et alij discipuli vestigia xp̄i sequētes. vic
toriā spūālem sequunt que p̄ficiat p veram paciēciā psequē
tū vsq; ad mortē p̄p̄iam. docente vero magistro luce. ix.
Qui vult venire post me abneget semetip̄m et tollat cru
cem suā et sequat me. Circa quod vltēri⁹ attendē debes q̄
vtraq; victoriā in testimoniū fidei fidelib; est cōcessa. Sicut
enī antiqui videntes victoriās miraculosas corpāles in deū
credebant. vnde exo. xiiij. vidit israhel manū magnā quāz
deus fecit egypcijs. crediderūt in deū et in moysen seruū eius.
Sic tpe noui testamēti videntes ppli mirissimā constāciā
et paciēciā aploz et alioz discipuloz xp̄i. qui paciēdo ter
ribilissima et acerbissima tormēta virilē in fide xp̄i pmane
bant vsq; ad mortē crudelissimā. per hoc ppli ad assensū fidei

inducbant. ut patet in hystorijs eccl'iasticis et alijs sanctorum
martirum legendis. de qua quidem differentiā circa testimonia
fidei inter pres veteris testamenti et pres noui consideranda. aplos
ad hebreos ait ubi de promissis dicit. **S**ancti per fidem vicerunt re-
gna operati sunt iusticiam obtinuerunt ora leonum. extinxerunt im-
petum ignis etc. vsq; ibi. alij vero exclusiue que omnia ad sta-
tum antiquorum pertinent. ubi omnia illa et plura similia legun-
tur facta fuisse per sanctos antiquos. ut patet per discursum vete-
ris testamenti. unde diuina sapientia que omnia suis temporibus et locis
suauiter disponit antiqui testamenti personis victoriam temporalē
sicut et bona temporalia contra prestatuit in testimonium fidei. ut ex
talibus bonis imperfectis populus ille imperfectus induceretur ad agē-
dum et credendum illa que ad perfectionem vite pertinebant. Con-
sequenter autem postquam apostolus narrauit victorias et alia miracu-
losa antiquorum patet subdit. **A**lij vero extincti sunt non inue-
nientes redemptionem etc. ubi loquitur de sanctis noui testamenti
qui sunt alij a predictis. scilicet antiquis. qui quidem sancti presteram in
perpetua eccl'ia non leguntur victorias habuisse de aduersarijs
sed potius ab eis affligi et occidi. unde de illis dicit. **N**on inue-
nientes redemptionem. scilicet corporalem ab hostibus ut meliorem inuenirent
redemptionem. scilicet spirituales. unde de istis. scilicet de sanctis noui testamenti dicit.
lapidati sunt. secti sunt in occisione gladii mortui sunt etc. ubi
finaliter de omnibus concludit. **H**ij omnes testimonio fidei probati in-
uenti sunt. **S**i autem quis querat de comparatione alterius victorie ad
alteram. scilicet corporalis ad spirituales. que. scilicet illarum sit maior scri-
bendo diligenter apostolorum dicta hanc regulam comparationem. **D**e an-
tiquis enim sanctis preter dicitur quod vicerunt regna. **I**lli enim per fidem
veram vicerunt egyptum. chanaanem. palestinam. ydumeam et huiusmodi
que sunt regna particularia. **S**ancti vero noui testamenti per vic-
toriam spirituales non solum regna dicuntur vincere sed mundum. unde
prima 10. **H**ec est victoria que vincit mundum fides nostra.
Cuius ratio est. **N**am iustus ille qui tormenta mundi vsq; ad
mortem pacendo immobiliter in fide manet. non solum unum re-
gnum vel plura regna particularia vincere dici debet. sed vincere
mundum. **S**i enim totus mundus visibilis congregatus esset non pos-
set amplius contra unum hominem facere quam ipsum multipliciter tor-
quendo interficere. **E**t ideo sancti noui testamenti superando omnia
in testimonium fidei. que mundus contra illos posset facere. to-
tum mundum vicerunt. unde christus per huiusmodi noua victoria

comendanda dicebat. **N**e terreami ab hijs qui occidunt corp⁹
Et post hoc non habent amplius quid faciant luce. xij. **E**t si
vis amplius de hac m^a habere vide in additōe sup epl^am ad
habreos. xj. ¶ **D**isapul⁹. ¶ **S**atis habeo rationē
differēcie quā petebā in auct⁹ibus noui testamēti quā modo
allegas fundatam. vellē tamen adhuc informari si forte in
antiquis scripturis de hac differēcia. s. victorie antiquē et no
ue aliquid habeat. ¶ **A**gr. ¶ **S**cripturas scrutādo
antiquas aliquid de hoc inueniri posset. licet nō ita clare sic
in alijs miltarijs patet ut dictū est. De victoria enī antiq⁹
que corporalis erat. s. per corporalem potēciā satis tradit⁹ in hy
storijis antiquis in quibus habet⁹ q⁹ apl⁹s dei sepe aduersarios
vincēbat. eos debellando corporaliter et affligendo. non virtute
ppria s. diuina. vnde psalmista de hui⁹ victorijs antiquo
rum dicebat. **N**on in gladio suo possiderunt terrā. nec bra
chiū suū saluauit eos. s. dextera tua rē. De victoria tamen
spūali non palā s. figuratiue antiquit⁹ tradit⁹. et hoc p⁹ sacri
ficia diuisa et varia que in veteri lege fiebant ad p⁹figurandū
p⁹ncipalit⁹ sacrificiū xpī p⁹ quod victoria spūalis habet⁹ ut sup⁹
dictū est. De qua figuratiue in p⁹ma scōe. q. c. ij. plene ha
betur. ¶ **D**isap⁹s. ¶ **L**icet i hijs que modo al
legas duplex victoria intelligatur. hoc tamē est in diuersis
auct⁹ib⁹. vellē autē scire si forte in vna aliqua auct⁹e de antiq⁹s
hec duplex victoria tradat⁹. ¶ **A**gr. ¶ **S**crutāti
diligent⁹ scripturas hoc quod petis repiri posset et spūaliter in
psalmo. lxxvj. qui incipit. voce mea. ibi enī psalmista p⁹e
in p⁹sona fidelū xpī qui in p⁹mitiua eccl⁹ie sub tyrānica p⁹ea
te Romani imperij maxime affligēbant. p⁹ncipalit⁹ loquitur
ut recte intueū l⁹ram ipi⁹ psalmi hoc patz. **E**t quia hoc erat
contra modū dinit⁹ consuetum circa antiquos ut dictū est
qui aduersarios supprimebant et debellabāt. Idcirco psalmi
sta ibidē dicit. **E**t dixi nūc cepi hec mutatio dextre excelsi.
Cui⁹ sensus est q⁹ potēcia dei que p⁹ eius dextera cōiter in scrip
turis significat⁹. **I**n iuxta illud exo. xv. cap⁹lo. Dextera tua dñe
confregit iūmicū. antiquit⁹ manifestabat⁹ per destructōez ad
uersarioz corporalem. **N**unc autē. s. in statu p⁹mitiue eccl⁹ie de
qua ibidē psalmista tractat p⁹ncipalit⁹ manifestabat⁹ dexte
ra dei seu eius potēcia p⁹ miram paciēciam fidelū qua gra
uissimas p⁹secutiōes vsq⁹ ad acerbissimā mortē ab aduersarijs

Divinctio quinta de scrutinio scripturarum que in libro
Job continentur declarando mentem ipsius iob et sociorum
Similiter et heliu In quibus expositores hebreorum ma-
nifeste erraverunt Et continet xiii capla 27

In primo capitulo primo ostendit quod iob in dictis suis seu al-
tercatioibus quas cum sociis habuit non est blasphemus nec
hereticus censendus sicut Rabimoyse et omnes antiqui tal-
iudicia erronee estimaverunt 27

In 2o capitulo ponunt quedam dicta ipsius iob ex quibus predicti
hebrei arguunt iob fuisse hereticum seu blasphemum et ponunt
quodam pambulum ad veram intelligentiam quorundam que in dispu-
tatione iob cum sociis continentur 27

In capitulo tertio ponunt ea in quibus tam iob quam socii eius co-
veniebant et ea in quibus differebant et ibidem respondet ad
antecedentes supradictas que per rabimoysem contra iob allegantur

In quarto capitulo arguitur contra predictam responsionem et
solvuntur argumenta 27

In v. capitulo ponunt quedam alia verba ipsius iob ex quibus ar-
guunt supradicti iob negasse resurrectionem futuram et ibidem sol-
vuntur argumenta eorum per veram expositionem verborum ipsius iob 27

In capitulo vi. ponunt quedam verba dei ad ipsum iob ex quibus
apparet quod iob loquebatur contra iustitiam divinam et ibidem expo-
nuntur verba predicta sic ut ex ipsis non intelligatur iob fuisse lo-
cutum in derogationem divine iusticie 27

In capitulo vii. ostendit quod ex hoc quod iob naturam suam et con-
ceptionem et huiusmodi maledixit et eam vitam propter dicebat se
abhorrere non derogatur perfectioni ipsius iob seu ipsius virtuose pa-
cencie nam talia sunt parte inferioris rationis dicta intelligenda sunt
non autem secundum preem superiorem rationis 27

In capitulo viii. ponunt quedam obiectio contra ea que dicta sunt
in precedenti capitulo et ibidem solvuntur 27

In capitulo ix. declarat convenientiam amicorum iob in ipsius im-
pugnacione et distinctio eorum inter se 27

In capitulo x. exponit opinio heliu que fuit erronea a deo co-
demnata contra hebreos quiasserunt quod heliu victoriam obtinuit de
iob et distinctio eorum inter se 27

In capitulo xi. ostendit quod sicut tres amici iob erant de secta sa-
ducee sic et heliu erat de secta phariseorum quibus assimilatur tam
in suis opinionibus erroneis quam in conditionibus suis 27

In caplo. xij. ostendit quid in responsionibus domini superaddi intelligit quod ad questionem appositam de job parere videatur

In caplo xij. ostenditur quod ex malis temporalibus que hominibus eveniunt non semper concludi potest eorum malicia **2^a p^a 7^a 8^a quate**

Capitulū primum in quo ostendit quod job in dictis suis seu al-
tercationibus quas cum sociis habuit non est blasphemus nec here-
ticus censendus sic Rabinomoses et omnes antiqui talmudici
ezronee eum auerunt.

Disapu^l.

Pacent michi rationes tue quas assignas ad hoc quod antiqui patres veteris testamenti bonis temporalibus adherebant propter conformitatem ad populum quem ad obstinandam divinorum preceptorum inducere intendebant. qui quidem populus ex sui rudi-
tate temporalibus adherebat. intantum quod non nisi per
temporales promissiones ad dei obsequium induci oportebat. Sed cum
hoc quedam in surgit admiratio que talis est. quomodo job de quo
scriptura testatur quod erat simplex et rectus timens deum et rece-
dens a malo job primo. cum hoc tamen intantum temporalibus adhebat
quod ex eorum amissione quicquid in blasphemiam dei vel in primum
prout rabinomoses in libro de directione parte tertia caplo. xxij.
dicit Non enim dicendum est quod job adheferit temporalibus propter rudi-
tatem populi quem intendebat inducere ad fidem seu opera legis fa-
cienda. quia job gentilis erat. nec legem fuisse sub aliqua lege
divina propter legem naturalem constitutus. nec fuit a deo missus
ad aliquem populum de lege divina informandum. unde a miraculo
dignum videtur quod tantus vir et a deo approbatus sic in blasphe-
miam divinam propter amissionem temporalium bonorum amissionem **2^a p^a**
Magister **Q**uod dicitur quod job fuit blasphemus vel non bene sen-
dens de deo seu de providentia divina est valde erroneum tanquam
contra veritatem sacre scripture dictum. Manifeste enim testatur scri-
ptura in principio sue historie quod fuit rectus et timens deum et
similiter quod deus frequenter vocat eum servum tam in allocutione
cum sathana ut cum dicit numquam posuisti cor tuum super servum
meum. Job quia non est ei similis in terra et cetera. Job 2° quod etiam in
fine huius historie deus loquens ad ipsum eliphaz dicit Job servus
meus orabat pro vobis. Ex quibus et similibus manifeste patet
quod job computandus est inter servos dei non autem inter blasphemos
Item Ezech. xiiij. cap. dicit. Et si fuerint tres viri in medio
eius noe daniel et job ipsi iusticia sua liberabunt animas suas.

Ex quo patet q̄ deus reputabat job inter iustos qui per suam
iusticiam fuerūt digni liberari. absit ergo dicē job fuisse blas-
phemū et huiōi sicut Rabimoyse erronee asserit in loco per
te allegato. quē quidē errorem ip̄e Rabimoyse non habuit
ex se. sed in hoc sequit̄ talmudicā seu pharisaicā op̄inionē
que in diūsis locis hūc errorem tenet sicut et in mltis alijs su-
peri⁹ dictis. et deo duce infra dicēdis. **¶** Discipul⁹ **¶** Ad
hoc q̄ allegas pro defensione iusticie ip̄i job. Rabimoyse
ubi supra responderet. dicens q̄ de blasphemia et de alijs error-
ibus suis job penituit. vnde in ultima locucōe job ad deum
sic dicit. Idcirco meip̄m rephēdo et ago penitentiā in fauilla
et cinere tē. Job. xliij. In quibz verbis scdm Rabimoysem
ostendit̄ q̄ job penituit de blasphemia diuina et alijs errori-
bus per ip̄m dictis. Et ideo post p̄dictā p̄niam deus uocat eū
seruum in p̄dicto caplo. Similit̄ et in p̄phēcia Ezech. et sic et
antequā temptaret̄ et p̄cā p̄dicta incurrēt seru⁹ vocatur ut
in p̄mo caplo. et 2°. 15° job hoc patet. Motuū aut̄ seu causā
penitentię ip̄ius job Rabimoyse ubi sup̄ assignat dicēs q̄
job opinabāt̄ q̄ p̄speritates t̄pales erant finis vltimū vite
humane. et hoc qm̄ ip̄e job cognoscebat ip̄sū deū solum et nar-
radione seu auditu nō aut̄ per viā speculatiuā q̄ probat ex
hoc q̄ job dicit in. xliij. cal^o. sup̄dicto. auditu auris audiui
te et nunc oculus meus videt te. vnde scdm eū nō fuit job
commendat⁹ in p̄ncipio sue historie de intelligēcia seu sapiā
et huiōi sed de simplicitate et rectitudine vite et amore dei et
recessu a malo. que cōdicionē p̄t cōpetere etiā rudibz. Ex
quo dicit̄ q̄ job quando ex solo auditu cognoscebat deū erat
implexus in p̄dictis op̄ionibz. Sed postq̄z habuit noticiā di-
uinā p̄ viā speculatiuā tūc cognouit q̄ finis vltim⁹ hu-
mane vite non consistit in p̄speritatibz hui⁹ mūdi. s. t̄palibz
et ideo penituit de hijs que dicta fuerūt per eū cōt̄ diuinā
iusticiā atq̄ p̄uidentia p̄ut in libro Rabimoyse sup̄dicto per
te et caplis allegatis ista plen⁹ habent̄. **¶** **¶** **¶** Si
bene verba dei ad Eliphā et socios eius directa scrutatus fu-
eris sane reperies q̄ deus tanq̄z verus et p̄pius determinator di-
sceptacōis seu cōtentiois ip̄ius job et eius adūsariōz deter-
minat q̄ in ip̄a disceptacōe seu disputacōe job cū illis lo-
cutus fuerat rectum corā deo. nō aut̄ adūsarij eius. dicit̄ enī
sic deus ip̄i eliphā. Iratus est furor meus in te et in duos

amicos tuos quoniam non estis locuti coram me rectum sicut serus
meus job. **Ex** quibus manifeste patet quod deus approbat verba ipsius
job in predicta disputacione contenta tanquam recta et condemnat
partem aliorum tanquam oppositam. quam quidem sententiam deus postea
infra paucis interpositis replicat sub eisdem verbis. **Constat** autem
quod si job in disputando cum adversariis prudentiam dei negasset
seu eius iustitiam contra quod adversarii eius eum impugnassent quod tunc
falsum esset dicere quod job fuerat locutus rectum coram deo et sociis
oppositum. **Ex** hoc autem quod fecisset penitentiam de commissis seu de dictis
suis non recte dictis. non sequitur quod fuerat rectum locutus in prece-
denti disputacione. **Oportet** ergo dicere quod in disputacione ipsius
job cum adversariis. job tenuit quod rectum est ut littera testatur. **Et** sic
patet quod tam Rabimoyse quam magistri sui quos sequitur. scilicet pharisei
non recte sed false et erronee dicta ipsius job in disputacione
cum sociis tanquam heretica condemnauerunt. **Cum** constat hoc
esse manifeste contra diuinam in determinationem super dictam. **Item** quod as-
serit ipse Rabimoyse de motu penitentiae ipsius job quod fuit quia
antea cognouit deum per solum auditum. nunc autem per viam specula-
tuam est incontinentiar dictum. cum quia in hijs que pertinent ad
cognitionem humanam de diuinis. magis meritorium est quod homo
ex auditu accipit quam si per speculationem humanam hoc haberet. fides
enim est ex auditu ad Ro. x. tunc quia per speculationem humanam non
sufficienter habet prudentiam diuinam esse circa particulares actus
hominis. et quod remanentia seu punicio hominis secundum ipsius actus sit
in alia vita et multoties in resurrectione futura. de quibus
job aliqua docuit ut infra patebit. **Item** quod ipse Rabimoyse
asserit job non fuisse commendatum a deo de sapientia seu intellectu
falsum est. **Nam** commendatus fuit de timore dei et recessa a malo
in principio historie. et etiam postea. 2. capitulo dicente deo de job ad
ipsum sathan. quod non erat ei similis in terra vir simplex et rectus
timens deum et recedens a malo. **Constat** autem quod timor dei est ipsa
sapientia que in scripturis commendatur. **Similiter** et recedere a malo
est intelligentia que laudatur in scripturis. ut habet expressum job
xxviii. dicit sic. job de quo deus testatur quod erat timens deum et re-
cedens a malo. necesse est dicere quod erat sapiens et intelligens
et timens deum etc. **Et de parte et distinctione quinte**
Capitulum 2° in quo ponitur quedam dicta ipsius job. ex quibus
predicti hebrei arguunt job fuisse hereticum seu blasphemum. et ponunt
quoddam pambulum ad veram intelligentiam quorundam que in

disputacione job cu suis conuenit **¶** Discipulus **¶**

Quidquid sit de alijs vellem habere veram intelligentiam
de auctibus quas ipse Rabimoyfes allegat. ex quibus
ad lram videtur haberi q job credebatur q non erat differ-
rentia inter iustum et impium apud deum. utraqz enim ut dicit fili
modo consumit. unde in caplo. ix. ipse job dicit. unum est quod
locutus sum. et innocentem et impium ipse consumit. Item infra
job. xxj. videtur dicere de impijs q aliqui moriuntur in magna
tranquillitate et aliqui in magna amaritudine et de utrisqz con-
cludit et tam infimul in puluere dormiunt et vermes operiunt
eos. Ex quibus auctibus videtur argui re q de mente job erat q
deus indifferenter punit innocentem et impiam. Similit et qslz
impios indistincte. q videtur contra diuinam iusticiam seu pui-
dendam. unde ex istis concludit q fm job deus non puidet de
actibus humanis quoz utraqz est erronea tanqz repugnans sa-
cre scriptare in multis locis. in quibus manifeste habetur q deus bene
notandam de omnibus actibus humanis. et retribuit unicuiqz scdm
opera sua. unde in ps. de pmo dicit. qui finit sigilla recorda-
eoz et intelligit omnia opera eoz. De 2o vo ps. deo dicit. Tu
reddis unicuiqz iuxta opus suum. et in multis alijs locis. velle igit
ut michi ostenderes quod predicta vba job et filii pnt intelligi
sine derogacione diuine iusticie et puidencie. **¶** Magister **¶** Ad
intelligentiam predictoz et similia oportet pmo scire i quo pendeat
huius disceptacio. scilicet job et suoz aduersarioz. sic ut opinio cuiuslibet
eoz distincte habeat alia pcedere confusa et indeterminata. Et
circa hoc vltimū est attendendum q stilus libri job et ipius mo-
dus loquendi est valde singularis in obscuritate inter ceteros
libros veteris testamini. unde cōiter tradunt hebrei q modus lo-
quendi istius libri est non solum poeticus sed etiam metricē com-
positus. in quibus concordat iero. unde in plogo huius libri sic
dicit a verbis job in quibus ait. pereat dies in qua natus sum
usqz ad eam locum ubi ante finem voluit scriptum est. Idcirco me re-
prehendo ex ametri usus sunt. dactulo spondeoqz carētes. Et sic
patet q liber iste est p modum poematis scriptus. unde p totam
hunc librum figuris et coloribus utitur quibus poete uti consueverunt.
Illa autem que metricē tradunt non plane exprimunt sicut fit in
locutionibus poeticis sed truncata. et quicquid aperte. et quicquid im-
prie et quicquid brevius quicquid largius q oportet pponunt. Sic et in ta-
libus una sententia sepius replicatur sub diuersis vrbis seu similitudinibus

Item in filiis quicquid tradidit que prima facie videntur
esse secundum mentem loquentis. et tamen serie disceptationis prospecta oportet
ea intelligere non secundum mentem loquentis sed secundum mentem aduersarii
quem loquens seu proponens vult inducere ad inconueniens prout
in quibusdam videbitur. unde ad habendam veram intelligentiam
de mente ipsius job et sociorum et in quo vel in quibus consistit
huiusmodi disputationis fundamentum oportet primo certitudinaliter habere
cuiuslibet mentem. per dicta plana cuiuslibet eorum ut sic de singula
rebus dictis cuiuslibet posset scire quod sint intelligenda. et in quo
ipsorum disceptatio consistat. *Et ad petis et dissimulas quate*
Capitulum tertium In quo ponuntur ea in quibus et socii eius conueni-
ebant et ea in quibus differebant. et respondet ad auctores supradictas
que per Rabimoysem contra job allegantur. Discipulus

Ante omnia placet ut michi declares mentem ipsius job
fundando eam in suis dictis. et hoc fundamento habito
precedet ad alia. *Magister* Ad hoc quod petis cla-
rius ostendendum presupponere debes quod tam job quam eius amici qui ei ad-
uersabantur firmiter tenebant quod res humane a diuina prouidentia re-
guntur. Sic ut boni diuina iusticia prouidente premiantur. Mali vero
eadem iusticia puniuntur. quod quidem ratione conceptum se habet ut prin-
cipium ad alia que ex fide credenda sunt. Quod etiam conceptum seu prin-
cipium licet per solam rationem naturalem a philosophis antiquitus non
fuerit receptum. per inspirationem tamen diuinam antiquis veteris testa-
menti patribus reuelatum fuit. et in sacris scripturis dupliciter
traditum tam per historias sacras hoc testantes quam per dogmata
domina que hoc expresse asserunt. primum per innumeros locos in quibus
scriptum diuinam iusticiam res humanas prouidere historialiter testi-
tur quod patet tam in singularibus personis unde Gen. iij. capitulo de
punitioe cayn facienda et de premiacoe noe iusti Gen. vi. et de
premiacoe abrahe Gen. xij. et xv. capitulo. quam etiam in quodam
vltimo ut de punitioe peccatorum in diluuio Gen. viij. Et de punitioe
sodomitarum Gen. xix. et sic de multis plurimis historiis sacris testi-
antur. Secundo modo idem patet per omnia scripturarum sacra dogmata
unde Gen. xviij. abraham dicebat deo absit a te ut rem hanc
facias ut occidas iustum cum impio non est hoc tuum qui iudicas
omnem terram terram. et in datione legis exo. xx. Ego sum dominus
deus tuus zelotes visitans peccata patrum in filios terram. et faciam mi-
sericordiam diligentibus me terram. Que quidem omnia prouidentia arca

actus hūanos iuxta sacraz testimoniū scripturaz. non tñ
sīderat exteriora hōim opa. s; etiā interiora et intima vt vñ
cuiq; reddat pñiū vl' penā s; m pñia merita seu demerita. le
git etiā jere. xvij. Ego sum dñs scrutans cor et pñs renes
qui dō vñcuiq; iuxta viā suā et iuxta fructum adinuēciō
nū suaz vbi ppheta postq; oñdit q; humana noāia nō atē
git ad interiores hōim cogitatōes seu actiones cognoscendas
dicens. prauū est cor hōis et inscrutabile. s. ab hōie qui
tantū ea que apparēt videt. pñi Re. xvi. caplo. statim sub
dit q; hec interiora a deo scrutantē dicens. Ego dñs scrutans
cor et pñans renes. In quo itelligunt cogitatōes et affectō
nes humane qñtūcūq; sint occulte. Et vt oñdat hui' s;ru
tiniū diuini seu pñacōis effectum subdit. qui dō vñcuiq; iux
ta viā suā et iuxta fructū adinuētiōnū suaz. vbi p viā
intelligit finis quē hōmo in opibus suis cōstituit. sicut p vi
am corpalem hōmo tendit ad terminū intentū. p fructū autē
adinuētiōnū intelligunt ipa opa ab hōie facta. vñde ex hac
aucte et quibusdā alijs silib; manifeste habet q; deus. puidet
de actibus hūanis ipos examinās s; m se et etiā s; m intentōez
opantis seu adinuenientis. Ex qua aucte etiā et qñplimis si
milibus habet qd dictum est de puidenciā diuina arca res hu
manas. qd quidē pñcipiū a quolibet fidei credēdum ē tanq;
qdā pñsuppositū ad oīa que per fidem traduntē seu creduntē
vñde apl's ad hebre. xi. accedentē ad deū op; credere quia est. et
mōrentib; se remūerator ē. hoc aut pñsupposito scire debes q; fu
erūt nōnulli q; lic; pñdictū pñcipiū credidissēt. errauerūt tñ ēca
pñmū iustoz et pñicōez maloz ponētes vtq; i hac vitā tñ
esse nō aut in futū quā. s. vitā futurā oīno negabāt asseren
tes aīam hōis esse mortalez vñde p hāc vitā s; m illos nulla
remaēt pena vl' pñiū hōi. Cōsequēter et eandē erroneā rōnē
de mortalitate aīe sequētes rēsurrectōez negabāt. et de hac fal
sa seu heretica secta fuerūt. Saduca de quib; iosephus li. xx.
antiq̄tatū refert q; recipiebant tñ qñq; libros moyfi in quib;
nō sit mēciō exp̄ssa de alio secl'o nec de immortalitate anīme
sed pot' cōminacōes et pñicōnes s; m l're sup̄ficiē oīes sunt
tyales. vñde sequentes pentateucon sup̄ficialit' tñ et nichil
aliud de diuinis scripturis in hūc inaderūt errozē. quē errozez
cōfutat xps Mat. xxij. ut ibidē plane cōtinet. Vltēri' autē
cōsiderandū q; hī tres adūsarij ipius job pñrie vident' fuisse

de secta p̄dicta. Saduceorū nefanda. Et ideo om̄s tribulacōes
tpales que ip̄i job cōtingerant attribuebant pecc̄is seu delictis
ip̄ius false existimantes q̄ in hac vita nullus affligit̄ nisi ī
pena p̄p̄ri delicti. vñ innocētes et recti s̄m eos nunq̄ afflige-
bāt in hac vita vt p̄ dicta ip̄orū. **Eliphas** enī dicebat ip̄i
Job. Recordare obsecro quis vnq̄ innocēs perijt aut quādo
recti deleti sunt q̄i potius vidi eos qui operant̄ iniquitatem t̄c.
Job. iij. **Baldach** etiā dicebat ip̄i job Si mūdus et rectus
incesseris statī euigilabit te et pacatū reddet habitaculū iusti-
cie tue **job. viii.** **Sophar** etiā ip̄i job dicebat Et intelliges q̄
multo minora exiganis ab eo q̄ merē iniquitas tua **job. xi.** Et
hec sn̄ia plures replicat̄ ī dictis eorū. Ex q̄b̄ p̄ q̄ nō credebāt
q̄ aliquis homo in mūdo hoc tribularet̄ ut meritū suū auge-
retur in alia vita. talem enī vitā esse nō credebāt. job autē
tanq̄ verus fidelis credebat firmit̄ p̄ diuinā p̄uidendā; accus
regi hūanos. s̄; verū et p̄p̄riū p̄miū iustorū et verā et p̄p̄am pu-
nicōnem reproborū nō ponebat in hac vita que momētanea
est et caduca. sed in vita futura. et p̄sequentē ex hoc q̄ sibi in
hac vita tribulacōes maxie deuenerūt nō credebat sequi q̄ ip̄e
esset iustus sicut nec s̄m veritatē fidei hoc sequitur. Ex quibus
patet q̄ **Rabumoyse** manifeste errat asserens q̄ job in p̄uide-
tia diuinā cōueniebat cū aristotele qui negauit p̄uidēdā di-
uinā esse in istis inferiorib̄ nisi solū s̄m sp̄raem ul' genus
non aut̄ s̄m indiuidua et p̄culares actiones. Cui' oppositū
in multis dictis ip̄ius job manifeste p̄. Dicit enī job de deo
nonne ip̄e cōsiderat vias meas et cūctos gressus meos diui-
merat **job. xxxj.** Et infra ī eodem excusans se a suppressione
seruorū suorū sic dicit. Si cōtempsi subire iudiciū cū seruo
meo et ancilla mea cū disceptarent aduersū me. quid enī faciā
cū surrexerit ad iudicandū deus. et cū quesierit quid responde-
bo illi. Ex quib̄ manifeste p̄ q̄ job credebat p̄uidēdā diuinā
se extendere usq̄ ad actus p̄clares hūanos et etiā q̄ iudiciū
diuinū cōt̄ se si a iusticia deuiaisset timebat. Ridiculū enī vi-
detur asserere q̄ job negasset diuinā p̄uidēdā in actib̄ parā-
cularibus hūanis. cū exp̄sse tam generacōez q̄ formacōnem
suam q̄ oīa que ip̄i euenerūt deo tanq̄ p̄ncipali auctori attri-
buebat ut p̄ in mltis loas sp̄aliū **job. viii. capl'o. vbi dicit.**
Manus tue dñe fecerūt me t̄c. usq̄ ad finē capli. Et in oib̄
dictis suis fere clarissime p̄ q̄ ip̄e gub̄n acōez diuinā; se exten-

dere ad actus hūanos fatebat. **A**d auctes sup̄dictas p̄ Rabi
moysen allegatas quaz vna est illa i qua job dicebat. vñ
est qđ locut⁹ sū Innocentē et impiū ip̄e cōsumit. ex q̄ intendit
ip̄e pbare qđ job loquebat⁹ cont̄ diuinā iusticiā. Dicendū qđ
hoc est vez. s; intelligēdum est hoc dixisse Job s; in op̄ioz adū
sarioz quā ad incōueniēs intēdit deducē. q. d. hoc qđ dixi. s.
qđ si in hac vita tñ totū p̄miū iustoz et pena impioz cōsiste
ret ut vos asseritis. sequerē qđ innocētes et impij equaliter a
deo punirent. cū tā isti q; illi morte t̄pali que maxia penaz
t̄paliū est cōsumant. Et qz s; in vos nulla pena nec p̄miū ho
mis remanēt i alia vita sequerē qđ deus nō iuste p̄cedet i hoīm
gubnacōne Et quia cont̄ hoc posset dici qđ pena mortis est cō
munis oībus p̄pter p̄cēm nāte qđ ē cōmūe. adhuc irrōnabi
le videt⁹ qđ innocētes qui ex p̄p̄is p̄cēis nō sūt rei alias pate
rent afflictiones p̄ter mortē. cū s; in vos nulla alia causa est
quare alicui infligit⁹ pena nisi p̄pter p̄cēm p̄p̄iū. Cōstat aut̄ in
nocētes penas pati i hoc mūdo Et sic s; in vos sequerē qđ ta
les sine cā punirent. de quo subdit. Et si flagellat occidit se
mel et nō de penis innocentē irrideat Idem dicendū ē ad aliā
auctem job. xxi. ubi dicit. Simul in puluē dormiēt tē. quia
hoc dicit job ad cōfutādū adūsarios qui tñmodo i hac vita
dicūt esse totalē penā impioz cū tñ videm⁹ qđ aliqđ impij cōti
nue viuūt et moriunt⁹ in p̄speritate t̄pali Et aliqđ p̄ oppositum
qui tñ simul in puluē dormiūt. qđ esset cōtra diuinā iusticiā
seu p̄uidēciā nisi in alia vita ista reducēnt ad verā iusticiā
et sic job impbat suos adūsarios in hui⁹ locucōib; et filib;
deducēdo eos ad incōueniens ex hoc qđ futurā vitā negabant

Capl'm iiii. In quo arguit⁹ cōtra p̄dictā r̄sionē. et sol
uunt⁹ argumenta. **Discipulus** **2^a p̄p̄a s; q.**

Contra exposicōez tuā de dictis ip̄i⁹ job. sup̄dict⁹ Ra
bi moyses et turba cal mudicoz possent obieci sic di
centes. vba job plane intellecta intelligi debēt fuisse
dicta de mēte ip̄ius job. nō aut̄ adūsarioz. nō enī dixit s; in
vos innocentē et impiū ip̄e. s. deus cōsumit. s; dicit simpliciter
vñm est qđ locutus sum innocentē et impiū ip̄e cōsumit.
qđ plane sonat hoc esse dictū de mēte job. Cū aut̄ i exposicōe
tua sup̄addis qđ hoc intelligit⁹ s; in mēte adūsarioz hoc ē ex
textū. vñde nec videt⁹ talis sensus reapiēdus nisi aliqđ ratio
seu auctoritas nos cogat ad hoc. Idem posset dici cont̄ expo:

ficōnem scōe auctōis sup̄dictā **¶** Magister **¶** Ex duobus
cogimur exponē v̄ba job in hac disputacōe fuisse fidelissima
et vera. et sp̄aliter ea que ip̄e dixit circa futurā vitā et circa
resurrectionē. p̄mū est auctōis dīna que falli nō p̄t que testat̄
q̄ job locutus fuit rectū corā deo in illa disputacōe. nō autē
sui adūsarij job vltimo. **Nō** estis locuti rectū corā me sicut
seruus meus job put sup̄ fuit allegatū. **Si** enī job in sua di
sputacōne cont̄ ea que in fidei veritate cōtinent̄ aliquid asse
ruisset. nō potuissent p̄dicta ūba verificari de locucōe ip̄i? job
cum adūsarijs. **Et** ultra hoc notandū est q̄ nō dixit deus so
lum nō fuistis locuti rectū sicut seruus meus job. sed addit
coram me. **In** quo denotat̄ q̄ v̄ba job intellecta s̄m intemā
sui intencionē que nuda est et apta corā me deo fuerunt recta
licet possint iudicari sicut sonant aliter. **Deus** enī qui solus
nouit corda hōim testat̄ q̄ v̄ba ip̄i? job recta fuer̄ corā deo
Et ideo v̄ba sua et si p̄nt duplicat̄ intelligi op̄; ut exponant̄
eo modo quo recta sūt **Et** hoc ē qd̄ nos cogit ūba job exponē
sic ut sint recta corā deo et nō aliter **Sēdm** vero qd̄ nos cogit
ad p̄dictā expōsicōnez est q̄ ex ūbis job pp̄rie intellectis nos
op̄; concedē ip̄m h̄re sp̄em in aliā vitā qd̄ est maīfeste conso
rium fidei et repugnās errori adūsariōz. dicit enī job sic ca
pitulo. xiiij. **Ecā** si occiderit me ī ip̄o sperabo verū tamē vias
meas in cōspectu eius arguā. et ip̄e erit saluator meus. **Nō**
enī veniet in cōspectu eius omīs ypocrita **In** quibz ūbis ma
nifeste habet̄ q̄ job in hac vita existēs habebat sp̄em ut deus
ip̄m saluaret post mortē qd̄ est maīfeste cont̄ errozē sociōz qui
futurā vitā et salutē oīno negabant. vnde v̄ba sua alibi di
cta in quibus apparet q̄ ip̄e pacificat innocentē et impiū op̄;
q̄ intelligant̄ nō s̄m suā mētem s; s̄m mētem adūsariōrum
et ut insinueret q̄ ūba sup̄dicta. s. si occiderit me in ip̄o spera
bo et dicit̄ sūt s̄m mēte pp̄riā et nō aliter. **Idcirco** immedi
ate ante illa p̄mittit hoc tacet paulisp̄ ut loqr̄ qd̄cūq; mens
michi suggererit. quare lacerō carnes meas dentibz meis et
aiām meā leuō ī maībz meis ecā si occiderit me et. **In** huiōi
enī v̄bis ante p̄missis duo exp̄munt̄. vñū est q̄ illud qd̄ erat
locutus ex pp̄riā mēt̄is suggestionē p̄cedebat. **Et** de hoc dicit̄
tacete paulisper ut loquar qd̄cūq; michi mens suggererit.
Sēdm est q̄ omīa que paciebat̄ tam in carne q̄ in sp̄u sustine
bat pp̄t sp̄em future salutis. p̄mū patz p̄ hoc q̄ dixit. quare

lacro carnes meas dentibus meis quod pertinet ad corporales penas
Secundum vero cum dicit. animam meam leuo in manibus meis quod pertinet
ad afflictiones intrinsecas anime. unde declarans quare ista susti-
nebat statim subdit Et si occiderit me in ipso sperabo. quasi diceret
non solum alias penas citra mortem sed etiam ipsam mortem que est
maxima penarum preteritam cum sit violenta que pertinet ad occasionem
patus sum sustinere propter spem salutis. Item dicendum est ad se-
cundam auctorem job. xxj. s. quod illa dicta job intelligenda sunt secundum
mentem aduersariorum quos vult ad inconuenientes deducere ut super
dictum est **Ex de part et distinctionis quate r p**
¶ Capl'm qntu In quo ponuntur quedam alia verba ipsius job ex
quibus arguunt supradicti job negasse resurrectionem futuram
Et ibidem solunt argumenta eorum per veram expositionem
verborum ipsius job / **¶** Magister **¶**

Sunt alia verba job que manifeste videntur negare resur-
rectionem futuram ut cum dicit capl'o. xliij. lignum habet
spem si passum fuerit rursum viret et c. Et infra in
eodem contextu. homo cum dormierit non resurget donec atterat
celum non euigilabit neque consurget de somno suo. In quibus ver-
bis et similibus manifeste patet quod job negabat resurrectionem. nec
valet dicere quod hoc dicebat secundum mentem aduersariorum. Nam ad pre-
dicta verba sic permittit Recede ergo paululum ab eo ut quiescat
donec operata veniat sicut mercenarii dies eius. In quo loco
job loquitur deo supplicans habere refrigerium penarum considerata
breuitate vite humane ad quod fortificandum inducit diffinitionem
duracionis ligni et duracionem hominis eo quod lignum post sui passionem
viret et non autem homo post mortem Et sic vult inducere deum ad
misericordiam hominis propter breuitatem vite sue ex quo ad ipsam nunquam
redit lignum autem sic. unde manifestum est secundum seriem littere quod hoc lo-
quitur de mente sua. non autem secundum mentem aduersariorum **¶**

¶ Discipulus **¶** Hec verba ipsius job que allegas intelligi
possunt esse dicta de mente ipsius Ad quod sciendum quod fuerunt aliqui an-
tiqui qui false assererent quod homo post hanc vitam per magna temporis cur-
ricula redeuntibus omnium constellationibus siderum sicut fuerunt antea
tunc idem homo per naturam similiter rediret ad vitam mortalem
et ad omnia officia vel alia quecumque que per ipsum fiebant ut puta quod
plato legisset athenis in eisdem scholis et eisdem scholaribus et easdem
lectiones sicut ante dum vivebat. Que quidem opinio de resur-
rectione est erronea et falsa. Nam secundum philosophorum doctrinam ea que

corrumpunt nō redeūt eodem numero per motū seu mutacōem
ut in scōo de generacōe. Est etiā cōtē veritatem fidei sū quā
resurrectio crediē seu expectat ad vitā gloriozā immortalē
vnde job illā falsā rēurrectiōē negat. qđ patz ex hoc qđ dicit
lignū habet spem tē. lignū enī post suā pāsiōem itez virefat
in eadem vitā put ad aīam pertinet vegetatiuā. homo vō cū
corripit nūqz ad talē vitam resurgit sed ad vitā immorta-
lem ut dictū est. Vnde ex hoc job volebat inducere deū ut cō-
cederet sibi refrigeriū penaz ī hac breui duracōe ex quo nūqz
ad similē vitā resurrectur⁹ erat homo. Et sic ex pōictis ver-
bis nō habet qđ job negassz verā resurrectionē qđ p fidem habet
sed falsam resurrectionē ut dictū est. **Alii** vō exponūt vba
job pōicta ut ex hys cōcludat verā resurrectionē futura dicen-
tes qđ hō cū sit nobilissima creatura mē corruptibiles creatu-
ris. Rācōnabile est ut nō sit deterioris cōdiciōis ligno. S-
constat qđ si lignū fuerit pāsum itez pducat ramos et germi-
nat. De corpe aut homis pāsi a vitā pāti nichil tale videt
pullulari. Et ideo ne homo sit peyoris cōdiciōis ligno cōclu-
ditur qđ ī homīe sit aliquid immortale. s. aīa rācōnalis cui⁹
resurrectio expectat et sū hoc exponūt illud lignū habz spem
Sicqz p modū suasionis rethorice sū quā pcedit ī hoc libro
job resurrectionē veram cōcludit. vnde ex pōictis vbis job
in hoc loco non habet ipm a fide resurrectionis deuiasse expo-
nendo ea aliquo pōictorū modorū ad qđ cogimur non solum
auēte ōma supōicta testante job rectā fuisse locutū. Sed etiā
ex dictis ipi⁹ job resurrectionē verā testantibz. vnde in **xix.**
caplo. volēs de misterio resurrectiōis loqui qđ est de maximis
seu difficilioribz inter credibilia ut redderet auditores atten-
tos pmitte. Quis michi tribuat ut scribanē sermones mei
et exarenē in libro stilo ferreo et plūbi lamina vel celte scul-
panē in filice. Et declarās illa que sūt tam magna et ardua
que peteret scribi mō pōicto. subdit dicēs. Scō qđ redemptor
meus viuit et ī nouissimo die de terra resurrectur⁹ sū et rur-
sus arcā dabor pelle mea et in carne mea videbo deū saluatōrē
meū tē. que vba pprissime exponunt de resurrectionē futura
quā expresse sanctus job in hoc loco pñte. Et ideo oportet qđ
cum alibi de hac materia loquat ipi⁹ vba sic exponant ut
huic sue vere pfessionī cōcordent. **2° part et 8° qūte**
Capitulū sextū In quo ponunt quedam vba dei ad ipm

job In quibus apparet q̄ job loquebat̄ cōt̄ iusticiā diuinā
Et ibidem exponunt̄ v̄ba p̄dicta sic ut ex ip̄is nō intelligat̄
job fuisse locutū in derogacōne dñe iusticie. ¶ **Discipulus**

Sufficiūt michi p̄dicta ad oñdendū q̄ job credebāt fu-
turam vitā in qua expectat̄ iustoz p̄miū ut v̄ba sua
supra allegata. xij. caplo Et si occiderit me in ip̄o spe-
rabo testanē. Siliter et q̄ credebāt resurrectionē futuram ut
patet ex aucte per te vltimo allegata. Sed video q̄ deus ip̄m
job cōdempnauit seu rephendit in suis respōsionibz i duobz
locis. p̄mo ubi dicit. quis est iste inuoluens sn̄as sermonibz
imperitis. Secō legiē job. xl. Nūquid irritū facies iudiciū
meū ⁊ cōdempnabis me ut tu iustificeris. Ex quibz patz fm
veritatē dñe sentencie job nō solū fuisse locutū sermones im-
peritos sn̄as inuolendo. sed etiā in derogacōe diuine iusticie
q̄ manifeste patz cū dñs sibi alloquens dixit. Cōdempnabi
me ut tu iustificeris. peto igit̄ ut michi declares quō v̄ba p̄e-
dicta p̄nt cōcordari cum verbis dñi p̄ te allegatis. Job vlt̄.
ubi dicit̄ Non fuistis locuti rectū corā me sicut seruus me⁹
job. ¶ **Magister** ¶ Verba dñi que p̄mo allegas. s. quis est
iste inuoluens sn̄as sermonibz imperitis. si recte exponant̄
intelliguntur de heliu esse dicta non aut̄ de job p̄ut infra deo-
dante si de mente ip̄ius heliu tractabiē erit manifestū. Ad v̄ez
aut̄ intellectū scōe auctas quā allegas attende debes q̄ quia
adūsarj job cōmuniter asserēbāt q̄ job erat punitus in vl-
tione suoz delictoz q̄ erat falsū ut patz ex historia ip̄i job
in qua ante huiōi disputacōem p̄ponit̄ q̄ deus dixit ip̄i sa-
than qui ip̄m job p̄missione dñi affligēbat. nūquid cōsiderasti
seruū meū job q̄ nō sit similis ei i terra vir simplex et
rectus ⁊ timens deū ⁊ recedēs a malo et adhuc retinēs inno-
cenciā suā. tu aut̄ cōmouisti me adūsus eū ut affligerem
illū frustra. Ex quo patz manifeste q̄ job nō erat afflicto p̄p̄e
demerita sua Et ideo job volens excludē falsam impositiōem
suoz adūsarj suā iusticiā cōmēdabat intantū q̄ petebat di-
sputare cū deo q̄ aliis videbat̄ redundare in derogacōem dñe
iusticie. Circa q̄ notare debes q̄ si cōtingat contēdo mē duos
equales non est rephensibile si alter eozū a culpa se expurget
etiā si ex hoc alter culpabilis in hoīm opione videat̄ quia hō
plus se diligit naturaliter q̄z alium. Sed cū mē deū et hoīm sit
distancia infinita in quacūqz p̄fectione sit homo potius pati

debet ut in se culpa iniuste referat q̄z q̄ in deo putet esse iniu-
sticia Et ideo dñs ad arguendū job de cōmendacōe indiscreta
sue iusticie pponit excellenciā dei sup hoies. Que quidē excel-
lenciā ex effectibz dñis manifestat. vnde auctoritas illa quā
allegas Nunquid irritū facies iudiciū meū rē. Intelligitur
sic. q̄si dicet Nunquid sic iusticiā tuā cōmendas ut irritū. i.
nō rectū facias videri iudiciū meū. Sic enī cōmēdas iusticiā
tuā q̄ ego apud alios videar cōdēpnabilis Et hoc est qd̄ di-
cit. Cōdēpnabis me ut tu iustificeris. vnde ex v̄bis sup
dictis dei ad ip̄m job. manifestū est q̄ nō rep̄hendit eū ex hoc
q̄ puidenciā dei negabat c̄ca hoies ut Rabimoyse erronee
estimauit. s; solū de hoc q̄ se manifestabat indiscrete intantū
q̄ hoc posset referri in derogacōez dñe iusticie de qua incanta-
locucōe seu iustificacōe indiscreta job penituit. vnde postq̄
rep̄hensionē dñi audiuit in fine cōcludit Idcirco me rep̄hen-
do et ago p̄niam in fauilla et cinere *¶ 2ª parte et de q̄mte*
¶ Caplin septimū In quo oñd̄it q̄ ex hoc q̄ job natiuitatē
suā et cōceptōem et huiū maledixit et etiā vitā p̄p̄iā di-
cebat se abhorrere nō derogat p̄fectioni ip̄ius job seu ip̄ius
virtuose p̄dicende. nam talia s̄m p̄tem inferiorē rōnis diā
intelligēda sūt. nō aut̄ s̄m p̄tem rōnis sup̄iorē *¶ Disapls*
¶ Job put tu docēs tante p̄fectionis erat q̄ etiā si fla-
gellatio ei inflicta a deo usq; ad mortē inclusue atun-
geret adhuc ī ip̄o remanēt vera spes ī deo put v̄ba
p̄ te sup̄ allegata vident̄ sonare. cū dicit. Et si occiderit me ī
ip̄o sperabo job. xij. quō ergo vir tāte p̄fectōis p̄ amissionē
rerū t̄paliū necnō etiā p̄ afflictionē corp̄is sui in tantam ind̄-
derit tristitiā seu anxietatem ut cōceptōem suā et natiuitatē
maledicet. et etiā vitam p̄p̄am abhorreret. que quidē nō p̄-
nent ad vite p̄fectionē seu ad virū p̄fectū in quo spes future
vite cōsistit. Scdm enī doct̄nā apli. ad Rō. viij. Non sunt
cōdigne passiones hui⁹ seculi ad futurā vitā que reuelabi⁹
in nobis Incōueniēs igit̄ est q̄ vir iustus qui nō ex peccatis
p̄p̄is sed ad meritū suū augmētum flagellabatur sicut erat
job. put ex sup̄dictis patet q̄ vitā sic abhorrēt ut appeteret
nunq; fuisse sub hac luce. qd̄ tñ job appetebat ut. patz in t̄ao
caplo *¶ Magister* *¶* Ex hoc q̄ job suā cōceptōem et natiui-
tatem et huiū maledicebat ex quibz odibilē vitā suā demō-
strabat nō sequit̄ aliquid sue p̄fectōni r̄pugnās. x̄ps enī qui

sup om̃s sanctos p̃fectionē vite hūane attingit legiē de morte
sua futura tristari. **Dixit** enī imminente passione. tristis est
anima mea usqz ad mortē **Mat. xxvi.** Cui⁹ ratio ē. Nam ra
tio inferior hūana que sensitua p̃tem sequit̃. que quidē sensi
tua nichil ad finē refert. talis rō abhorret illud qđ sensui
repugnat. **R**atō vō supior illa que fm̃ p̃tem sensitua odi
bilia sūt si tamē referant̃ ad finē bonū. talia acceptat ut bo
na. sicut patz de potione amara que licz fm̃ sensui horrida est
et odiosa. **Cū** autē referē ad sanitatē cōsequēdam ē fm̃ racōz
valde accepta. vnde xps disposicōez sensitue p̃tis arca immi
nentē passionem oñdens tristitiā suā de passione declarauit.
quā quidē passionē fm̃ racōez supiorē semp acceptauit. **S**illi
modo dicendū est de job qđ licet flagella sua et afflictiones li
benter sustinebat reddens p̃ eis deo gradas. vnde postqz ei oīa
adiūsa adue ierūt dicit. dñs dedit dñs abstulit sit nomē dñi
benedictū. **N**ichilomin⁹ tñ fm̃ dispōnem sensitue p̃tis quā
ratio inferior sequit̃ valde dolebat ⁊ anxiebat̃ de huiōi adiūsi
tatibus ad quā dispōnez oñdendam dicebat. periat dies tē.
oñdendo qđ fm̃ huiōi dispōnem vita sua erat odibilis et one
rosa. vnde vba job in hoc loco nō sūt intelligēda tanqz vba
impacientis s; tanqz hoīs passioēs suas sensituas exp̃mētis
et fm̃ eas de se loquentis. **S**icut etiā et **Jeremias** qui sancti
ficatus in vtero legiē fuisse **jere. p̃mo.** nichilomin⁹ tñ supue
mentib; sibi triblacoib; seu p̃secucoib; magnis maledixit
nō solum diei natiuitatis s; etiā viro denūcanti p̃ri suo na
tiuitatē suā **jere. xx.** ut oñdat se esse ī tātis mīsterijs qđ vita
sua fm̃ inferiore racōem quā hoīes ut plurimū sequunt̃ odi
bilis erat et onerosa. **¶ Discipulus. ¶ De xpo** tristitiā osten
dente imminēte tpe passiois nemo racōnabiliē dubitare possz
qñ hoc esset fm̃ sensitua p̃tem hūanā. quā ad oñdendā hūa
nitatis veritatē fari oportebat. xps tñ magna signa oñdit
in quib; manifestabat̃ qđ xps passionē suā acceptabat ut cum
eam futuram sepissime suis discipulis p̃dixit et crucifigen
tibus occurrit et discipulū increpauit dicēs. **Calicē** quē dedit
michi p̃r nō vis ut bibā illū **Joh. xviij.** **jere.** etiā ut osten
deret qđ vba illa ī quib; maledicebat virū qui suā natiuita
tem denūcavit nō fm̃ racōez supiorē dicebant̃. eisqz verbis
immediate ante p̃misit **Cantate dño laudate dñm quia libe
rauit aīam pauperis de manu malozū.** In quib; vbis satis

oñdebat q̄ ad laudem ⁊ honore dñi adūitates suas cū cantu
et gaudio offerebat. qđ intelligendū est fm racōem sup̄iorem
sed de job qui simpliciter maledicebat natūitatem et vitā et
huiūdi scire vellem si ex dictis suis seu ex historia pp̄ia oñdi
posset q̄ hec nō fm sup̄iorem rōnez ab eo dicebant. **¶** **¶** **¶**
¶ aut job tribulacōes seu plagas suas fm cōsiderationez
sup̄ioris p̄is aīe que racōnez sequit̄ pacientē sustinūisset satis
habet̄ ex suis dictis. nam post om̄ia adūsa que ei aduenerūt
uxori eum subūtere volenti dixit. **Si bona suscepim⁹ de ma**
nu dñi. mala aut cur nō sustineam⁹. Ex quo patz fm ip̄m
q̄ equanimiter suscipienda sūt huiūdi bona ⁊ mala que a deo
danē seu infligant. vñde oībus adūsitatib⁹ susceptis in bene
dictionē dñi oīa terminauit dicens. **Sit nomē dñi benedictū**
et ideo tanq̄z disposicōez inferioris rōnis sue sensitiuā ptem
sequentis ut exp̄ssisset notantē p̄mittit i lra. post hec aperuit
job os suū et maledixit diei sue. q. d. postq̄z job ex plagis et
anxietatib⁹ sibi illatis deū benedixit. qđ intelligendū est fm
sup̄iore rōnem postea maledixit diei ⁊c. ad oñdendū inferi
oris racōnis dispōem. vñde ex p̄ma benedictione. s. dei et se
quenti maledictione natūitatis et cōceptōnis satis habetur
distinctio sup̄dicta. **¶** Item ex historia job in huiūdi temptacōe
satis innuit̄ p̄positū. nam ut ait m̄gr in scōo. di. iiii. talis
nūc in homīe temptacōnis ordo est et p̄gressus qualis tūc in
p̄mis p̄cessit parētib⁹ vt em̄ tūc serpens mulieri malū suāsit
ip̄a q̄z cōsensit. deinde viro suo dedit et cōsummatū ē p̄c̄m. ita
et nūc in nobis p̄ serpente est sensualitatis motus anime. p̄
muliere inferior p̄p̄o racōis. p̄ viro sup̄ior p̄p̄o rōnis. hec
ille. **¶** Attēde igit̄ diligētē q̄ i temptacōe p̄ntū i quo ē p̄c̄m
cōsummatū per serpentē mulier. et p̄ mulierē vir p̄lapsi sunt
et sic p̄c̄m p̄fecte cōsummatū est p̄ lapsum viri qui sup̄iorem
racōem designat. nō sic in temptacōe ip̄ius job. **¶** In tempta
cōe em̄ job m̄l̄r p̄suasa fuit a serpēte seu sathana temptāte
intē q̄ viro dixit ip̄m intendens a rectitudine declinare ad
huc retines innocentā tuā ⁊c. **job. ij. c.** **¶** Sed vir m̄liorem ex
p̄brauit dicens ei q̄si vna de stultis m̄lierib⁹ locuta es **Si bo**
na suscepim⁹ ⁊c. De qua historia temptacōis job ad histo
riam p̄ntū compata satis patet q̄ in temptacōe ip̄ius job
vir. s. rō nō cōsensit i p̄c̄o licet m̄lier p̄ quā inferior rō itel
ligit̄ cōsensiss̄. **¶** Quē qđē m̄lieris cōsensū job sua p̄ma p̄p̄ositōe

expm̄ ere volens dicit. periat dies tē. qđ exponendū est de mo-
tu inferioris p̄tis racōnis ut sup̄ dictū est. non aut̄ superioris
Et circa hoc cōsidera qđ licet deus om̄ia que erant ip̄i job p̄ter
aiam dedit in manu ip̄i sathane ut patet in .ij. caplo p̄ quā
potestatē p̄missiua ad om̄ia ip̄ius job destruenda sathan p̄-
cessit usqz ad filios et filias et etiā corpus p̄p̄riū ut in histo-
ria patet. nō tñ sathan nocuisse m̄lieri legi. retinuit enī eam
illesam ut esset instrumentū ad seducendū virū suū. s. job
qđ quidē instrumentū exp̄tus fuerat fuisse sufficiēs in subuer-
sione ade ut patet Gen. .ij. caplo. Sed in hac temptacōe job
sathan hoc nō potuit obtinere etiā per p̄dictū instr̄m. s. p̄ mu-
liorem eo qđ racō sup̄ior que p̄ virū designat. semp̄ remansit
illesa et sic p̄dicta exposicō nō solum ex v̄bis job sed etiam
ex ip̄o intellectu historie cōfirmat̄. *¶ p̄terea dicitur*

¶ Caplin. viij. In quo ponit̄ quedā obiectio cōt̄ ea que di-
cta sūt in p̄cedenti caplo et ibidē soluit̄. *¶* Discipulus

S p̄dicta v̄ba job
in maledictione dīa natiuitatis et huiōi solū intel-
ligunt̄. put tu exponis. s. qđ fuerūt dicta tñ fm̄ in-
ferioris p̄tis racōem. nō aut̄ fm̄ sup̄iore. incōueniēs videtur
qđ amici job cū essent prudentes et viri l̄rati contradixissent
ip̄i tali modo loquenti. debuissent enī scire p̄ssiones afflictī-
uas tristabiles esse simpliciter fm̄ sensitua p̄tem. vnde fm̄
hoc tota disputacō cōt̄ job videt̄ p̄cedere in equiuoco. **N**am
amici job nitunt̄ ostendere qđ ip̄e ex impaciētia tanqz loquens
ex erronea rōne blasphemā incurrisset qđ tñ job fm̄ te loq-
bat̄ ex solo motu inferioris rōnis. *¶* **R**egister *¶* **E**xposicō
mea sup̄dicta ē sancti thome sup̄ job cōt̄ quā m̄gr nicola²
in postilla arguit opponēdo p̄dictā tuā obiectiōnē. que quidē
obiectio si bene cōsideras nō videt̄ valere. Nam job et amici
eius p̄ncipalit̄ disputabant circa hoc qđ job credebatur seu dice-
bat se esse flagellatū sine culpa. amici vero quia estimabant
false qđ nulla alia vita esset nisi p̄ris. Consequent̄ habebāt
asserere qđ nullus patit̄ penā in hac vita nisi p̄pter p̄c̄m p̄-
p̄riū. vnde oportebat eos dicē qđ ip̄e job erat flagellat² in pe-
nam sui et suorū. vt patet ex toto p̄cessu hui² disputacōis.
vnde eorū disputatio non erat in equoco vt obiectio tua po-
nit que est postillatoris. s. de directo huiōi disputantes sibi
inuicem cōtradicebant. disputabant enī sub hoc titulo qđonis

f. utrū job fuerit iustus tpe sue flagellationis. an non. In
qua questione job tenebat ptem affirmatiuā. adūsarij vero
negatiuā. utrū aut job expmēns vitā suā esse odibilem fm
partem sensitiuā put mea expositio que sancti thome est po-
nit an essent dicta fm supiorē racōem hoc nō est de pncipali
materia questionis. vnde nec de hoc amia curabant sed solū
de impugnando iusticiā ipsius job. **¶ Discipulus** **¶** Indica
michi vnde habebāt amia job q ipse credebāt seu estimabat
se esse iustū ut hoc intenderent pncipaliē impugnare. put tu
dicas. Non enī video job hoc dixisse seu asseruisse anteqz eli-
phas qui p̄mus fuit inter impugnātes loquere. vnde vidē
q titulus opionis pncipalis hui⁹ disputacōis nō fuerit cca
iusticiā im ipi⁹ job put tu dicas. **¶ Magister** **¶** Job credēt
seipm sine culpa fuisse flagellatū potuerūt amia sui papere
tum ex eoz cōuersacōe cū ipso antiqua. Isti enī tres viri q ad
consolandū eā venerāt vnusquisqz de loco suo ut habet job
scdō p̄sumendū est q erant noti ipi⁹ job et sciebant vitam et
cōuersacōem suā. tum quia ex hys verbis que job dixerat.
Si bona suscepim⁹ de manu dñi mala cur nō sustineamus
potest intelligi q sicut bona frequentē danē a deo sine meritis
ita et mala penalia danē ab ipso deo sine demeritis an eq̄litar
enī dicebat bona et mala a deo dari. tū quia ex hoc q job tā
ardentē pcedebat in maledictōem sue natiuitatis t hui⁹i. ra-
tionabiliē p̄sumebat q job credebāt se eē flagellatū sine cul-
pa. qui enī ex culpa p̄p̄i punit nō tā p̄cedit in querulosas
p̄clamacōes. tā quia job in p̄ma sua responsione t̄o caplo
dixerat de se viro cui⁹ abscondita est via. q̄ v̄r̄is̄r̄ intellā-
gebant de eo q ipse se incidere credebāt p viam iusticie prout
erat v̄r̄ et tū cōangebant illi miserie magne sicut impius
sepe cōangāt. et sic via eius erat eis abscondita. vnde ex p̄-
dictis amia papiētes q job crederet seipm sine culpa esse fla-
gellatū p̄cesserūt ad impugnacōnem sue iusticie quilibz fm
modū suū q̄ patz ex p̄cessu disputacōis eoz. In quo quilibz
eoz conatē impugnare iusticiā fm modū p̄p̄m. **2^a p̄p̄ 7 84^a**
¶ Caplm. ix. In quo declarā cōueniēcia amioz job i ipi⁹
impugnacōne et distinctio eoz int se. **¶ Discipulus** **¶**
Adeo q isti tres cōiter conabant impugnare iusticiā
ipsius job. sed nō video aliquā distinctionē inter im-
pugnacōes eoz sic ut quilibet teneat p̄p̄iū modū in

huius impugnatione et de hoc peto a te aliquam declarationem.
Register **Q** Sicut iam tibi dixeram isti tres de secta sunt
sacerdotum ponendum totum premium iustorum et penam impiorum in hac
vita tantum. et ideo omnes conveniunt in impugnatione iusticie ipsius
job. erronee estimantes quod non possit aliter iusticia divina saluari
quod oportebat eos dicere secundum falsum presuppositum suum supradictum
In hac tamen impugnatione quilibet eorum trium invenit primo unum
modum ad salvandum iusticiam divinam. quando contingit quod aliquis
qui est secundum familiam eodem est iustus puniatur quod patet diligenter eorum dicta
scrutantur **E**lphas enim qui primo locutus est iusticiam ipsius job
impugnat imponendo ei publicas iniquitates seu iniusticias
vix in prima ipsius applicatione dicit. recordare obsecro te quis
unquam innocens perijt aut quando recti deleti sunt **job. iiii. c.** **E**x
quo patet quod secundum eum ex quo job sic affligebatur sequebatur quod non
erat innocens et rectus **E**t infra ipse **E**lphas. c. xxi. dicebat
ipsi job. **N**onne propter maliciam tuam et infinitas iniquitates
tuas abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa et nudos
spoliasti vestibus tuis. ubi multa publica peccata attribuit ei ad
crudelitatem et avariciam penam. **B**aldach vero iusticiam job im
pugnabat. non sic ei opponendo publicas malicias sed occul
tis sic quod secundum eum licet opera job exteriora bona apparerent quia
tamen occulta non recta sed perversam habet intentionem **I**darco et co
tingebat in illa. unde in. viii. c. baldach imponebat ipsi job
vitium ypocrisis dicens sic. vie hominum qui obliuiscuntur deum et
spes ypocrite pibit arguebat enim in ipso esse ypocrisim ex adu
sitatibus sibi advenientibus licet exteriora sua opera fuissent bo
na. unde ad predicta verba sic promisit. **N**unquam virescere potest
cypripus absque humore. q. d. ex hoc quod tu non virescis sequitur quod tu
non habes humorem interius. quod intelligitur de humore caritatis
per quem homo secundum veritatem virescit in virtutibus secundum enim bal
dach bona temporalia sunt premia virtutis **E**t quia hys temporalibus bo
nis manifeste carebat job **I**darco concludebat ipsum esse ypocri
tam **E**t in hoc **B**aldach concordabat cum sathan. **C**um enim dominus
dixisset sathan de job quod erat simplex et rectus ac timens deum
et. **S**athan respondit nunquam frustra timet job deum et. quasi diceret
omnia bona que job facit non procedunt ex recta intentione sed solu
ut temporalia bona ei conserves. **S**ophar autem et si non attribuebat
job aliqua peccata publica nec etiam ypocrisim **I**mpugnabat tamen
iusticiam ipsius job ex profunditate divine sapientie secundum quam deus

mundū gubernat dicens: vñā deus loqueret tecū et aperiret
labia sua tibi. et oñderet tibi secreta sapiencie. et intelligeres
q̄ mltō immoza exigaris ab eo q̄ meret iniquitas tua. q̄ d.
licet ego nescirez ostendere tibi pcc̄a tua publica seu occulta
nec etiā forte tu ip̄e scis. nichilomin⁹ tñ si de⁹ loqueret tecū
ostēderet tibi secreta sapie sue et intelligeres q̄ mltō immoza
exigaris ab eo q̄ meret iniquitas tua. hoc est dicere q̄ te pu-
nit atra cōdignum. **Discipulus** **H**ec distinctio quā po-
nis inter impugnacōes quas amia job cont̄ eum opposuerit
licet sit racōnabilis et ī dictis eoz fundata nō tam sic vidē
p̄sa q̄ impugnacō vñā non tangat per aliū. ypocrisim enī
quā baldach imposit̄ ip̄i job. etiā eliphaz s̄l̄r imposit̄ qui in.
xv. c. dicebat job. cōgregatio ypocrite sterilis. vbi notat enī
de ypocrisi. **C**ausam eius sterilitatis seu p̄dicōis suoz bonoz
ypocrisi attribuebat. **S**ophar etiā ip̄i job dicebat caplo. xx
hoc sc̄o a p̄ncipio ex quo positus est homo sup̄ terrā. q̄ laus
impioz brevis sit et gaudiū ypocrite ad instar p̄cti. ex quo
patet q̄ ip̄i imponeb̄t job pcc̄m ypocrisis s̄m qd̄ dicebat pro
speritates suas fuisse momentaneas seu cito transituras. ex
quibus et alijs que in dictis amicorū job p̄nt mueniri. vidē
haberi q̄ distinctio tua non sit p̄sa ut p̄dictū est. **Magister**
Concedo tibi q̄ distinctio mea sup̄dicta de impugnacōib⁹
amicorū job cont̄ eum non est sic p̄sa ut vnusquisq̄ sodoz
ponat impugnacōez suam tñ. et nunq̄ tangat impugnacō-
nem alterius. **S**ed consideranda est p̄dicta distinctio sic ut
vnus sodoz quā dā p̄mo muenit impugnacōnem et deinde
aliq̄ illam eandem inter sua qñq̄ repetant ut puta q̄ eliphaz
p̄mo impugnauit job de publica iniusticia et impietate. nō
aut̄ de ypocrisi. Siliter et Baldach p̄mo impugnauit eum de
ypocrisi non aut̄ de publica iniusticia. **C**onsequēter Sophar
p̄mo impugnauit enī per inscrutabilitatē dñe sapiencie s̄m
quā credendū esset q̄ m̄m⁹ puniebat a deo q̄ pcc̄a sua exige-
rent. **S**ed ex hoc non cōcludit̄ qñ quilibz eoz obiectionē alte-
rius in suis dictis mēponeret qñq̄ tanq̄ verā sicut cū in di-
sp̄tationib⁹ cōtangit q̄ opposcentes diuisis vijs impugnant
respondentē. et tñ ip̄i mūcem in oībus impugnacōib⁹ con-
cordant p̄sertim in hoc libro in quo nō solū poetice s̄ etiā me-
trice ut dictū est p̄cedit̄. et sic vñā sentēcia pluries repetitur
et sepe replicat̄ tam p̄pria q̄ aliena. vñde si scrutatus fueris

verba job in ultimo sue responsionis loco. f. caplo. xxvii. et
in sequenti. f. xxviii. manifeste repies q̄ ad tres impugnacō:
nes p̄dictas dirigit defensionē suā. In eodem enī caplo p̄di:
cas impugnacōibz p̄ ordinem cōtēdit. unde postq̄ om̄s sūt
falsificauit dicit. absit a me ut iustos vos esse iudicez. **Cōn:**
sequenter cōtē impugnacōem p̄mo p̄ eliphā inuentā dicit
Iusticiā meā quam cepi tenere nō deseram. **Et**. Si sicut im:
pius inimicus meus et adūsari⁹ meus q̄si iniquus. Ille enī
cui⁹ bona exteriora sūt iusta sicut job. om̄es sūt inimici dī:
cumē impij tanq̄ impugnantes publicā iusticiā. **Cōse:**
quenter cōtē impugnacōem baldach dicit q̄ est sp̄s ypocrite
Et. q. d. non debetis michi imponere viciū ypocrisis. **Sed** enī
q̄ ypocrita nō potest habere verā spem que ex meritis et grā
habet. **Q̄** aut ypocrita nō habeat ex meritis spem declarat cū
subdit. **Cum** auare rapiat. **Et**. Quod aut ex gratia hoc nō de:
beat expectare declarat dicens. nūquid clamorē eius exaudiet
deus. **Et**. Et ut job suis adūsarijs oñderet q̄ erat immunis
a p̄dictis duobus vicijs. s. publicis et occultis que sibi impo:
nebant. subdit. **Ecce** vos om̄s nostis et quid sine causa vana
loquimini. Nouerant enī adūsarij quibz cōuersacō sua erat
nota q̄ nulla peccata exteriora habuisset. **Siliter** nec interi:
ori quia necesse est ut p̄ diuturnā cōuersacōem ad exteriora
op̄a interiora cognoscant ut saluator de ypocritis dicit. **Ex**
op̄ibus eorū cognosceatis eos. **Et** ideo suos adūsarios aduo:
cat in testes circa p̄dicta cū dicit. **Ecce** vos om̄es nostis. et
quid sine causa vana loquimini. **Ad** scdā vero obiectōem
per quā vitā suā impugnabant ex inscrutabilitate diuine
sapientiē s̄m quā homo debet credere q̄ deus iuste punit licet
causa puniōnis in actibz hūanis inueniat nō ab hominibz
Ad hoc rñdet cōsequenter in p̄dicto caplo. f. in. xxviii. p̄mo
ostendendo excellenciā sapie que intelligenda est dīna que in:
compabiliē transcendit in p̄iositate oīa p̄iosa dicens. **Ne**
scit homo p̄cium eius. **Et**. Scdō ostendit occultacōez eius cum
dicit. abscondita est ab oculis oīm viuenciū. **Tercio** dicit q̄
solus deus cognoscat eam dicens. deus intelligit viā eius. et
ip̄e uouit locū illius. **Quarto** dicit q̄ deus qui illam scit seu
cognoscit viā eius docuit hōiem que sit illa sapiēcia. p̄ut ad
gubernacōez rez hūanaz p̄inet. et de hoc dicit vidit illam et
enarrauit. **Et**. **Et** sequit̄. **Et** dixit hominī. **Ecce** timor domini

ipsa est sapientia et recedere a malo ipsa est intelligentia. **Ex**
quibus colligitur sufficiens responsio job ad tertiam objectionem
supradictamque ex magna profunditate seu sapientia dei in gu-
bernacione humana precebat. **Que** quidem responsio in hoc con-
sistit: posito enim putat verum est quod divina sapientia excellit cunctas
res in proficacitate putat in primo presupposito. **Secundo** posito quod illa
divina sapientia sit abscondita ab omnibus creaturis putat in secundo
presupposito: posito etiam quod solus deus intelligat viam eius putat in tertio
presupposito: posito etiam quod deus revelavit homini quod timor dei ipsa
est sapientia: scilicet quantum ad res humanas gubernandas. **Siliter**
et recedere a malo sit intelligentia. **Consequenter** habet quod non obstante
inscrutabilitate seu profunditate divine sapientie quantum ad se-
cum hoc tamen quod sciat quod in rebus humanis gubernandis timor domini
ipsa est sapientia: et recedere a malo ipsa est intelligentia putat
patet ex divina revelacione per ipsum job allegata. **Cum** autem de
job testatur scriptura quod erat timens deum et recedens a malo job
primo sequitur ulterius quod non obstante inscrutabilitate divine sa-
pientie job indicandus erat rectus: et sic non erat puniendus
propter demerita sua. **Ex** quibus omnibus diligenter consideratis ha-
bes opinionem ipsius job que vera est et catholica: scilicet quod primum
iustorum et pene impiorum principaliter in alia vita consistat non in
vita presentis. **Et** sic non sequitur quod si aliquis in hac vita puniret
quod sit iniustus sicut si aliquis in hac vita prosperaret non ex hoc
sequitur quod sit iustus putat amicum job false opinabantur. **Unde** Ra-
bimoyse qui sententiam job tamen hereticam condempnavit per te
in capitulo supradicto manifeste in hoc erravit. **Habes** etiam ex hoc
opiones amicorum eius qui de secta saduceorum ut dictum est erant
Unde simul conveniebant in hoc quod totum primum iustorum et pena
impiorum in presentis vita erat: non in alia quam non credebant: ex
quo firmiter estimabant concludere quod nullus in hac vita puni-
rebat nisi propter propria demerita quod est falsum ut patet in histo-
ria ipsius job de quo scriptura testatur quod erat simplex et rectus
et etenim fuit graviter punitus nullis suis demeritis precedentibus
Ex quo patet error rabimoyse qui opinionem eliphaz approba-
vit ut patet ubi super. **Qualiter** autem opiones predictorum trium
distingui intelligantur habes supra. **2^a pro et dist^a quate**
Capitulum .x. In quo exponitur opinio heliu que fuit erronea
et a deo condempnata contra hebreos qui asserunt quod heliu victo-
riam obtinuit de job **¶ Disapulus** ¶

Propter ea que dictis circa disputacionem job et sodorum
eius tenenda videntur tanquam vera. tamen adhuc occurrit
michi in eis de unum quod inconsonum supradictis videtur. video
enim quod heliu convenit cum predictis tribus in condemnatione ipsius job
quod patet in multis ipsius dictis. et tamen heliu videtur victoriam
obtinere de ipso job. quod patet saltem ex hoc. nam job silentium
videtur imposuisse tribus sociis qui ad ultimas responsiones eius
que a capitulo. xxvi. usque. xxxi. inclusive continentur nichil va-
luerunt respondere. Ad dicta tamen heliu que a capitulo. xxxii. usque ad
xxxviii. inclusive continentur. nichil videtur job respondisse. Ex
quo patet quod heliu denique seu inclusit ipsum job. unde exposito-
res hebreorum ut Rabin moyses et Rabi salomon et alii ceteri
tenent quod heliu in hac disputacione triumphum obtinuit. cum
tamen cum alijs tribus convenisset in ipsius job condemnatione
ut dictum est. unde de hoc volo ut me doceas declarando michi
opinionem ipsius heliu et eius distinctionem ab opinionibus aliorum
Magister. **C**irca hoc quod petis sciendum est quod sicut tres amici
job ut dictum est erant de secta sadduceorum futuram vitam negan-
tium. et veram penam iustorum et penam impiorum in hac vita tamen
esse ponebant. unde et job in sua flagellatione ut impius con-
demnabatur credentes quod nullus in hac vita puniatur nisi pro
propria peccata seu demerita ut superius largius dictum est. Sic tenendum
est quod heliu erat de secta phariseorum qui licet aliam vitam concede-
bant ut patet capitulo. xxi. superius allegato tamen credebant quod nullus in
hac vita puniret nisi propter propria demerita ut Rabin moyses
qui proprie phariseus fuit in preteritis et capitulis allegatis expressse dicit
Et est eorum sententia talmudistarum. falsitas tamen huius creduli-
tatis manifeste patet ex ipsa historia job que testatur quod job
nichil mali demeruit ut sic puniret. sed solum hoc evenit ei per
modum temptationis ut ipsa littera manifestat in primis duobus
capitulis. Quod autem heliu aliam vitam crederet. habet ex dictis suis
capitulo. xxxiii. ubi dicit. ut renocet animas eorum a corruptione. scilicet
animas penitentium de quibus ibi loquitur. et subdit et illuminet
in luce viventium. quod ad litteram intelligitur de vita futura. Quod autem
heliu crederet nullum in hac vita puniri nisi propter propria peccata
facis patet ex hoc quod ipse condemnavit job sicut et alii socii. et
adhuc acius propter demerita que sibi imponebat. Et notan-
dum quod licet opinio heliu quantum ad aliquid magis continet ve-
ritatem. in quantum aliam vitam concedit. tamen est magis inconsona

sibi ipsi inquantum dicitur quod nullus in hac vita puniatur sine pro
peccato. Cum enim punitiones et poenae huius vite momentanee
sint respectu eorum que sunt in futura. manifestum est quod licet ius
sti in hac vita puniantur et mali prosperentur quod ista possunt compensari
ad plenum in alia vita que est in perpetuum duratura. unde
credentes poenae et punitiones in futuro seculo non debent con
demnare patientes tribulationes in hac vita. dicit enim ecclesiasticus
ix. c. vniuersa eque eueniunt iusto et impio. quod intelligitur ad istas
de aduersitatibus et prosperitatibus huius vite. Et ideo de heliu proprie
intelliguntur verba dei dicentis. quis est iste inuolvens senten
tias sermonibus imperitis job. xxxv. c. Inuoluit enim heliu
sententiam inquam ipse job asserentes in alia vita esse
vera poenae et punitiones inuoluebat etiam sententiam aduersari
orum ipsum job condemnantem. que quidem sententiae non conso
nant aduicem ut dictum est. Quod autem dicitur de expositioibus he
breorum asserentibus quod heliu obtinuit victoriam in huiusmodi discep
tatione. verum est et rationi consonum. Nam expositores hebreorum
proprie sunt pharisaei sicut et heliu ut dictum est. Sed assertio eorum in
verificando opinionem heliu est falsa. sicut etiam false condemnauit
uerum job de heresi ut iam super dictum est. Nec ex hoc quod job non
respondit heliu et tamen non dicit alijs tribus. sumi debet argumen
tum ad hoc quod job fuit conclusus ab ipso heliu. potest enim ad hoc
triplex ratio assignari. Prima est quod si scrutatus fueris dicta
heliu manifeste reperiens quod fuit locutus ex arrogancia inten
dendo principaliter vilipensionem ipsius job. dicebat enim illi. tace
et docebo te sapientiam job xxxiiij. Et infra xxxiiij. dicebat
job. Stulte locutus es et sic in alijs locis. quia ratione job
ipsi heliu noluit respondere. sequens sapientis consilium ps. xxvi
ne respondeas stulto secundum suam stulticiam ne efficiaris ei similis. alijs
vero socijs qui non sic ex arrogancia videbantur loqui job respon
dit ut ipsorum error patefieret sequendo consilium sapientis pre
dicto capitulo Responde stulto iuxta stulticiam suam ne sibi sa
piens videatur. Secunda ratio est. nam heliu intemperate elatus est per
superbiam quod correctionem job non desiderabat. sed eius maiorem
ruinam appetebat. unde in xxxiiij. c. super dicto dicebat heliu
ipsi deo. pater mihi proberetur job usque in finem. In quibus verbis
putat contra exponuntur heliu petebat a deo quod non desisteret a fla
gellatione ipsius job in praesenti vita et etiam quod in alia vita duce
retur ad eternam condemnationem quod est valde inhumani et ex

magna elacōne pcedens. unde glō. hic dicit q̄ asperitas sup
bie usq; ad maledicē dū se extēdit. heliu cont̄ job dēp̄catur
deum. et ideo talia loquenti nō videtur dignum respondere.
Tercia racō est. Nam verba heliu non solū ex arrogancia s;̄
etiā ex ira p̄cesserūt. Ex ira enī heliu p̄ncipalit̄ fuit puocat̄
ad loquendum ut in .c. xxxij. exp̄sse dicit̄. Et ideo laudibilit̄
job abstīnit a responsione ip̄s us heliu. intendens ire locum
dare. iux̄ illud eccl̄. viij. ne litiges cū homine linguato et ne
struas in igne eius ligna. **D**iscipulus. **V**ideo q̄ de hoc
heliu p̄p̄e p̄nt̄ intelligi verbū per te sup̄ allegata. quis est iste
inuoluens sententiās. put tu exponis. sed adhuc vellem do
ceri de hoc q̄ se iuit̄ sermonib; imperitis. Intelligere igitur
vellem qui fuerūt sermones imperiti inē dicta heliu de quib;
ista verba possent verificari. **R**igister. **I**nter verba heliu
sermoēs impij regunt̄. dixit enī heliu in .c. xxxij. Onīa
hec op̄atur deus tribus vicib; p̄ singulos qui est sermo ma
nifeste imperitus. Exponit̄ enī ab hebreis cōiter q̄ tribus vi
cibus t̄n̄ recipit deus peccatores ad p̄niam. sed non amplius.
Nam si q̄rto rediuit̄ nō recipit̄ sed reseruāt̄ ad gehennam
q̄d est falsum s̄m̄ communē sn̄iam sanctoꝝ. et s̄m̄ historias
veteris testam̄ti. peccauit̄ enī dauid p̄mo ī adulterio Bersa
bee. Sec̄do in homicidio vrie. tercio in fractione iuramētī facti
jonathe. q̄rto in numeracōne ppl̄i. et s̄m̄ quosdam peccauit̄
in mortem sacerdotū nobe. et t̄n̄ dauid cōmilitatur inē sanctos
unde seruus dei post mortem ī mltis locis sacre scripture vo
catur. unde necesse est dicere q̄ penituit de omnib;. Et sic p̄
dicta verba heliu s̄m̄ exp̄sicōnez sup̄dictam hebreoꝝ que est
inter eos communior sūt falsa. fuerunt etiā aliqui eoz ut
Rabimoyse Ozundē. qui p̄dicta verba exp̄suerūt de re
uolucōne al̄ reuocacōne animaz asserentes q̄ aīa vni⁹ hoīs
post eius sepacōem a corpe itez informat corpus alterius ho
minis. Et hoc dicāt̄ ter fieri. q̄d est imperite dictū. nō solum
sc̄dm̄ veritatem fidei. sed etiā s̄m̄ naturalem rōnem ut patet
intuenti. Et licet p̄dicta v̄ba ab exp̄sitorib; nostris intelli
gant̄ ad īfinuandū q̄ de⁹ mouet p̄ccōres ad p̄niam; todēs quo
ciens iudicauerit expedire. vtendo m̄lo trino determinato p̄ nu
mero indeterminato. hoc t̄n̄ nō sonāt verba eius. Et ideo ma
gis sciendū est exp̄sitores hebreoꝝ non errasse intelligendo
illa s̄m̄ exp̄sicōem hebreoꝝ qui de secta pharisaica erant

sicut ipse heliu ut dictum est qz fm interpretacionem nroꝝ qui
verba sua voluerat reducere ad veru intellectu. Item impe-
rit: fuit locutus in eode mpnacōe ipi^o job asserens q null^o
in hac vita flagella^t nisi ppter ppiā culpā. quod ē erronee
dictum ut sup dictū est. vnde heliu tam ex dictis suis pma-
palibus qz ex circūstancijs eoz. phariseus iudican^o est. **2^a p^o 4^a u^e**
Caplm. xi. in quo oñ dī^o q sicut tres amīc job erāt de sec-
ta saduceoz sic et heliu erat de secta phariseoz qbz assimilā^t
tam i suis opionibz erroneis qz in cōdicōibz suis. **Disapls**
Ex mltis posset haberi q sicut tres amīc job erant de
secta saduceoz ut dictū est. Sic heliu erat pharise^o
tam in suis opionibz qz in cōdicōibz eius. De opi-
nionibz enī patz p sermōes impetitos de quibz statim supra
dictū est. De cōdicōibz patz ex hoc. Nam nec job nec tres
amīc sui legunt gēalogizari in hoc libro. sed tam ipse qz illi
solum a regionibz suis cognominant. vnde job de terra hus
Euphras thamanites Bildach Suites Sophar naamites he-
liu vero nō solum cognoscitur a regione cū dīc^t Busites. s;
edā imponit ibi nomē ppris cū dī heliu fili^o barachiel Silr r
nomē cognacōis cū dī de agnacōe ram qd interpretat^r altū In
quo heliu assimilā^t phariseis qui gloriabant^r de bonitate pa-
rentū suoz quibz dicebat^r q^o. ii. c. Ne velitis int^r vos dicē
p^rem habemus abraham Item pharisei cōsueverūt intantū
iactare se q ceteros spernebat ut patz luce. xvij. c. de para-
bola xpī. in qua dīc^t. Duo homies ascenderāt in templū ut
orarent. vnus phariseus et alter publican^o tē. quā arrogan-
ciam. s. pharisaicā heliu secut^o est qui tam job qz eius adusa-
rios spernebat ut patz ex dictis suis. c. xxxij. et infra. Item
heliu fuit motus ex passione irē ut patz cū dī. c. xxvij. Ira-
tus est furor heliu in job Et infra et in tres amicos irat^o est
tē. Sup qd verbū glō. vane enī glorie sectatores cū se hoībz
pferūt. alios de futuris sensibus. alios de indignis meritis
rephendūt. hec in glō. heliu aut job de fatuitate et blasphem-
ia et socios de ignorācia rephendit. Et sic maifeste inadi-
t in errore pharisaico qui deo dicebat. Gracias ago tibi dñe qz
nō sum sicut ceteri hoīm luce ubi sup. Item heliu assimilā^t
phariseis in hoc q nō correctōem job desiderabat. s; pot^o per
ruinā deū impcabat. dicebat enī heliu. pater mi pbetur job
vsqz ad finem xxxij. c. In quibz vbi s petebat heliu a deo q

non desisteret a flagellacōne ipsius job in pñti vita ⁊ edam
in alia usq; ad etnā cōdempnacōem ut dictū est qđ ad ma
gnam et crudelē supbiā pñebat ut ī glō sup allegata In
quo heliū assūmīlāt pharīseis qui in suis orōnib; et codicib;
alijs. nūq; erant. p eoz cōuersione gentilitatis s; p eoz finali
destructione Ex quib; iam dictis habet qđ opō eoz qui dixerūt
qđ liber job fuit a moyse scriptus est verisimilis. nam sup pen
tateucon quē moyses scripsit tres diuise snie insurrexerunt.

Prima. s. fideliū aliā vitā cōcedenā in qua vera sūt pñia
et pñicōes et in hac vita pñpera et adūsa iustis et iniustis
eque cōtingerent. et hec fuit snia ipi? job. alia vō fuit sentē
cia s. adueoz qui nullā vitā nisi pñtem concedebāt ⁊ pñpera
et adūsa hui? vite iuxta merita et demerita hoīm esse asserē
bant. Tercia vero sententia pharīseozū qui duas supdictas

inuoluēbant ut sup dictū est **Erde parte et d. 2. am.**
Capl'm. xii. In quo oñ diē quid responsionib; diuinis su
pera dōi intelligit. qđ ad questionem ppositam per job pñē
videatur.

Disapulus

Quoniam job verā sniam tenuit in pñctis put tu asseris
et ecā vba dēi dicta job appbantis testant. cū dicit
non fuistis michi locuti rectū sicut seruus me? job
job vlē. c. Responsio igit dīna videt esse qđ supflua suffeas
set em dēi approbasse suā sniam et repbasse alias tam trū so
aoz qđ heliū. Nec videt sufficē qđ quidā expositores dicūt. s.
qđ omia que ī respōsionib; dīnis que in xxxviij. c. et xxxix.
cōtinent. tradunt ad immēsitatem dīne potēde et sapiēcie
ostendendā. ut ex hoc mani festet qđ job indiscrete seu fatue
se habuerat in cupiendo disputare cā deo Nam hoc nō videt
cōuenient dictū Illa em que altera pars disputancū per se
concedit nō requirit ut p aliā pñent. Constat aut qđ job cō
cedebat potēciā dīnam et sapiām esse tante immēsitatis qđ
ab hoīb; nō esset cōpñsibilis. vnde ī caplo xxvi. postq;
job narrauit multa mirabilibus nature a deo facte. subdit
Ecce hec ex pre dicta sūt viay eius. et cū vix puā scintillam
sermonis audierim? quis poterit tonitruū magnitudis ei?
intueri Ex quib; patz qđ job pñtebat immēsitatē et incōpñ
sibilitatē dīne sapiē et potēcie que in dīnis effectib; appa
ret. nō ergo requirebat ut de hoc vlterius aliquid sibi dicē
Rogo ergo ut michi aliquid vlterius circa hoc declares **2. f.**

Magister **N**o hoc qđ petis amplius intelligendū confi-
derare debes qđ job in suis pclamacōibz instat a deo petebat
ut deus oñderet sibi causā sue flagellacōis .cū ipse credidisset
se esse iustū .vnde job x.c. dicebat deo .iudica michi .cur
me ita iudices .ad qđ videt job in mltis alijs locis tendere .
deus tñ oñdit sibi in hys caplis qđ mērogatio sua p̄dicta esset
irracōnabilis .et hoc sic .Constat enī qđ dīna puidēcia dispo-
suit oīa creata pducēdo ea sūm mensurā et modū corrūdentē
cuiuslibet rei existēcie et duracōni ut exemplificat p̄mo de
terra que habitacōni hoīs cui loquebat̄ est deputata de quo
dicit vbi eras quādo ponebā fundamēta terre tē .q. d. illa qđ
p̄uenit ad existēciā terre et eius stabilitatem fuerūt p̄ meā
puidēciā fundata et mensurata te non existente nec edam
nūc hōz racōnem ad plenū cōphēdente .Silit̄ qđ sequit̄
Cum me laudarent astra matutina et filij dī iubilarent tē
Intelligendū est .q. d. per meā puidēciā dispositum est ut a
p̄ncipio creacōis me laudarent astra matutina et filij dī iu-
bilarent Cui⁹ puidēcie racōem tu plene nō sas .Silit̄ quod
sequit̄ Quis cōclūsit hostijs mare tē .Et omēs mērogacōnes
quas deus ipi pponit in p̄dictis caplis tam de p̄ncipalibus
parabz mūdi qz de dictis cōdicōnibz aliquoz aīaliū per hunc
modum sūt intelligēde .s. qđ omīa illa p̄ dīnam puidēciā
fūt taliter qđ in suo esse naturali p̄seuerant .De quibus fra-
gilitas hūana nō sufficeret p̄ singlā reddere racōez .nisi solū
qđ omīa p̄dicta et quēcūqz filia p̄ dīnam puidēciā disposita
sūt modo et ordie debitis .Iux̄ illud qđ dicit̄ de sapiēcia dīna
attingit a fine usqz ad finē fortiter .et disponit omīa suauit̄
Sapie .vii. c. Ex quo sequit̄ qđ indiscretū est qđ homo q̄rat a
deo racōem sue puidēcie arca singlāres p̄sonas seu act⁹ hu-
manos put job petebat ut dictū est .Sed firmit̄ tenendū est
qđ si sapiēcia seu puidēcia dīna omīa suauit̄ disponit licet
a nobis ipius racōes sint incomphēnsibiles .Sic edam arca
actus hūanos credendū est .s. puidēciā dīnam esse iustam et
rōnabilem q̄uis a nobis eoz racōes nō cōphēdant̄ .Iux̄
illud apli .O altitudo diuiciarū sapie et sciēcie dī .vnde in re-
sponhione dīna cōclūdit̄ qđdam p̄p̄riū et p̄ncipale arca mate-
riam p̄posite questionis in libro job .s. qđ arca actus hūanos
non semp̄ est causa p̄cularis querenda .eo modo quo job vi-
debat̄ petere . **E**ndē partē et disimulā quā

Caplm xliij. In quo ostendit q ex malis tpalibz que hoibz
eueniunt nō semper cōcludi possit eoz malicia. **Discipulz**

Sarca huiōi materiā scripturas sacras scrutem ma
nifeste repit q ex hoc q mala tpalia alicui eueniunt
sumit argumentū efficax q ille cui talia eueniūt est
a deo elongatus seu derelictus. legiē enī de utro. xxxij. caplo
de ppo isrlitico q ex malis que ei ad uenerāt debebat arguere
seu intelligere q deus nō erat ī eo seu cū eo. vnde de eo ibidez
dicit ita ut dicat in illo die vere qz nō est de^{us} meū. inuenerūt
me hec mala. Siliter ibidez xxxij. c. deus redarguens illos
qui ex malis tpalibz sibi euenientibz nō intelligebant hoc eue
nisse ex puniōe dīne iusticie sic dicit vnam saperēt et intel
ligerent tē. Et sequit quō psequit vn^{us} mille et duo fugarēt
decem milia nisi quia deus vendidit eos. et dñs cōclufit eos.
Ex quibz et multis similibz habet clare q ex malis tpalibus
que homibz infligunt seu cōaugūt arguendū est efficaciter q
hoc puenit ex dīna iusticia puniēte taliū peccata qō videtur
facere manifeste p opione triū amīcoz job et etiā heliū. **2°**

Magister **I**n hac materia distinguendū est Nam sūm
thomā in pma scōe. q. xcix. historias veteris testamti scrū
tanti seu reuoluenti clare patet q cōis status isti ppli semp
sub lege in pspicitate fuit qdū lege obseuabāt. Et statim
declinantes a pceptis legis in mltas adūitates incēbāt. S
alique psonē pūculares etiā iusticiā legis obseuantes in ali
quas adūitates incēbant. vel quia iam erāt spūales effectū
ut per hoc magis ab effectū temporalū retraherent et eoz vītus
pbata redderet. aut quia tales opera legis exteri^{us} implentes
cor carneū habebant in tpalibz defixū et a deo elongatum. de
quibz ysaie. xxiij. labijs me honorāt cor aut eoz longe est a
me. hec ille. vnde auctes p te allegare de statu totius populi
isrlitici loquunt. In historia aut job agit de psona pūculari
ut est dictū. et est manifestū. et ideo tres socii job et ipse heliū
qui ex tribulacōibz ipi job euenientibz ipm esse iniustū argu
ebant erronee se habuerūt Nam hoc debuissent interpretari in
meliozem partē. s. q hoc ei cōtingebat ut ipius virtus appro
bata redderet. put tu sūm veritatē huiōi adūsa ipi euenērūt
quibz adūsitatibz vītus ipi job examināta fuit et a deo appro
bata put ex supdicis patz. et ut huiōi approbacō seu exami
natio manifestaret enā apud eos qui aliam vītā nō credebāt

sicut saducei et infideles Iuxta legem job ultimo. c. Et addidit
quoque dominus omnia quecumque fuerint job duplicata. *2^a p^{er} p^{er}stru^{er}*

Distinctio sexta de scrutinio scripturarum circa ea que
iudeis in sua perversa perfidia post mortem christi pertra-
nacter existentibus evenierunt et alijs ad hec pertine-
ntibus et continet xliij. capla. *2^a p^{er} p^{er}stru^{er}*

*In primo caplo ostendit q^{uod} pena iudeorum christum negantium et
occidentium cum eorum sequacibus grauior est etiam in hac vita q^{uam}
pena sodomitarum et dathan et abylon qui subito consumpti
sunt. et q^{uod} eorum duracio in hoc seculo cedit in utilitate ecclesie*

*In secundo caplo ostendit q^{uod} tres conditiones occurrunt hinc natio
in peccato negacionis et occisionis christi p^{er} quo peccato iudei in hac
captivitate existunt*

*In tercio caplo ostendit q^{uod} non solum per rationem culpam q^{uod}
propter tres conditiones occurrerunt in peccato negacionis et occi-
sionis christi sed etiam hoc fundat in auctoribus sacris. et ibidem
ostendit q^{uod} iudei per eorum culpam cecitatem mentis incurrerunt
circa cognitionem eorum que erant eis necessaria ad salutem. que quidem
execratio seu ignorancia non excusat eos sed potius aggrauat*

*In quarto caplo datur ratio quare primi. scilicet iudei in captivi-
tate babilonica existentes non leguntur incurrisse execrationem
mentis sicut et secundi. scilicet existentes in hac captivitate*

*In quinto caplo ostendit q^{uod} p^{er} peccato pessimo ypocrisis iudei
typi templi secundi captivi execrationem mentis supradictam incur-
rerunt ysaie prophete testimonio.*

*In caplo sexto ostendit q^{uod} licet ypocrisis simpliciter considerata
non sit de grauissimis peccatis. ypocrisis tamen pharisaica quam
christus multipliciter increpauit grauissimum peccatum est quod ex
quibus rationibus considerat*

*In caplo septimo ostendit q^{uod} in cecitate pharisaica includit
negatio diuine prouidentie magis culpabilis q^{uam} in illis qui peccata
sua publicauerunt sicut sodomites. Et in eodem ostendit q^{uod} ex
huiusmodi pharisaica ypocrisi nebanda deus elicit magnam boni-
tatem. scilicet generationem illuminationem et utrumque fundatur in quadam
auctore ysaie de qua hic agitur*

*In caplo viij. ostendit q^{uod} pharisei tripliciter incurrerunt cecita-
tem mentis sicut et triplicem veritatem per suam nebandam ypo-
crisim corruerunt. quorum duo in hoc caplo explicantur. et ibidem
declarantur verba ysaie ad hoc penenda. scilicet cum dicit. Et peribit*

sapiencia a sapientibus eius. qđ pprie et mltapliciter de phariseis
et eorū sequacibus intelligendū est. Et ibidem declarat qđ hoc
non est contra doctrinā xpī dicētis de phariseis sup cathedrā
moysi sederut scribe et pharisei quidquid dixerit vobis facite
In caplo. ix. declarat tertius modus execrationis phari-
saice qui consistit in suis ppriis inuentiones et asserciones
abscondunt

In caplo. x. ostendit qđ mltā de inuencionibus seu assercionibus
phariseorū quas ipī inuentiones seu asserentes mīme intelli-
gant qñqz nobis pfiat ad erudicionem et qđ in terminis p
eos assignatis ad suam redemptionem aliqua emerferūt ad
honore fidei catholice penentia

In caplo. xi. ostenditur qđ aliqua verissima circa eorū redemp-
cionem asseruerūt quod tamē ipsi met nō intellexerūt. Et qđ
hoc pphetatū fuit per ysaiam

In caplo. xii. ostenditur qđ cecitas pharisaica de qua ysaias
pphetauit cōpendiose tradit in euangelio

In caplo. xiii. ostendit qđ cecitas pharisaica nullū pūdiciū
generat fidelibus de gñe descendētibz isrlitico. Nam in poten-
tissimis tēpibus ecclie. s. in eius exordio et fine in quibz xpūs
fuit et erit p̄sens in ecclia in natura assumpta de stirpe isrli-
tica descēdentes p̄ncipiliores fuerūt et erūt Nam ī fine mūdi
totū genus israheliticū xpō firmissime adherebit

In caplo. xiiii. ostenditur quid de iudeis ī tpe intermedio qđ
inter p̄mū aduentū xpī et 2º fm scripturarū scrutiniū sena-
endum est et ibidē huiōi tractat in laude dīna finit

Caplm p̄mū In quo ostendit qđ pena iudeorū xpī negancū
et occidencū cū eorū sequacibz gūior ē etiā in hac vita qz pena
Sodomitarū et dathan et abyron qui subito cōsumpti sunt et
qđ eorū duratio in hoc seculo cedit in valitatem ecclie

Disapls

Arum est put sanctus thomas dicit in loco per te alle-
gato scđm sacrarū scripturarū testimonia qđ pplus iu-
daicus dum legem sub qua erat diligēte obseruabat
in tranquillitate vivebat Cum autē ab huiōi obseruacōne de-
clinabat ī magnas adūsitates incidebat Sed ex hoc occurrit
michi quedam nō modica admiracō que talis est. video enī
qđ populus ille iudaic⁹ valde grau⁹ peccauit blasphemando
et crucifigēdo xpī qm si quēcūqz alia pctā cōmisissent arca

blasphemiam dei. dicit enim glosa. psa. xviii. omne peccatum
blasphemie copatum leuius est. **C**um igitur Chore et dathan et aby-
ron et eorum synagoga propter hoc quod contumaxerunt sacerdotio aaron
et propositure moysi. descenderunt in infernum viuentes leui. xvi
capitulum. sic quod nichil ex illis remansit. scilicet de participantibus in eorum
crimine. quanto magis debuissent subito a terra deleri qui non
solum christo vero deo et homini contumaxerunt sed etiam cum magnis
obprobriis et blasphemijs crucifixerunt. **M**axima ergo admi-
racione dignum est quod deus tanto tempore tolerat predictum peccatum quod
incorporabiliter maius est quam peccatum dathan et abyron quos tam
celeriter ab hac vita deus repulit. praesertim cum hoc peccatum continue
et penaciter ab omnibus et singulis sub infidelitate iudaica ex-
istentibus committatur. nullus enim talium est qui predicta peccata in christum
commissa non approbet immo singuli tam in dictis quam in scri-
pturis suis predicta peccata approbant laudant et commendant putant
in suis codicibus tam talmudicis quam alijs quibuscumque hoc ma-
nifeste reperitur quorum allegatio omittitur. tunc ad plenitudinem vi-
tandam. tum quia ab ipsis contra conceditur. **¶ Magister ¶**
Verum est quod occasores christi praesertim illi qui eum cognouerunt ut
principes iudeorum in quibus si aliqua ignorantia fuit. non tamen eos
poterat excusare cum esset affectata ut in eadem parte. q. xlvij. nec
etiam talis ignorantia excusat minores de populo. praesertim eos qui
post resurrectionem christi et discipulorum predicaciones. per quam maior seu
papua pars mundi ad fidem christi per testimonio scripturarum et mi-
raculorum euidentiam conuersa est. quo non obstante adhuc penaciter
in sua nequissima perfidia perseverant se excusando per fal-
sas interpretationes scripturarum quibus nituntur negare christum ut in
primam parte huius tractatus multipliciter est ostensum. talis enim excusa-
tio est circumstantia aggravans quodcumque peccatum ut habetur in glossa.
super illud psalmiste. **N**olite exaltare in alium cornu vestrum. **I**tem
aggravatur hec blasphemia per concomitans homicidium quod est
gravissimum peccatum inter ea que committuntur in proximum. unde sim-
pliciter concedendum est quod peccatum occidendi christum supradictorum filium et
consentientium seu approbantium illud postquam commissum fuit est sim-
pliciter gravissimum. unde et ei debet gravissima pena. quod dicitur. xxv. secundum mensuram delicti erit plagarum modus. que quidem
pena licet putetur est gravissima credenda sit eis reservata ad fu-
turum seculum in quo unusquisque accipiet premium vel penam secundum
operum exigentiam. Considerandum tamen est quod etiam in hac vita non

relinquunt sine pena iustissime a deo proportionata peccato eorum ad
ecclesie utilitatem et infidelium confusionem **¶ Discipulus**

¶ Quæro ut michi ostendas quod in hac vita supradicta propter
puniantur proportionabiliter ad suum peccatum. cum per te concessum
est quod istud peccatum est simpliciter gravissimum et tamen videmus quod illi qui
fuerunt tempore diluvii et Sodomitæ et chore repentina plaga fue-
runt consumpti quod pertinet ad gravitatem pene. Isti vero adhuc vivunt

in humanis **¶ Magister** **¶** Ex hoc quod isti occisores christi et eorum
sequaces secundum sensum et approbationem non sunt puniti repentino
modo sicut legitur de illis quos allegas. non sequitur quod levius puni-
untur quam supradicti. diuturna enim duratio penarum sepe efficit ma-
iorem gravitatem pene. sicut et momentanea pene duratio
ad levitatem pene videtur quodammodo pertinere. unde de hac propria
materia. scilicet de condempnatione pene iudeorum ad penam Sodomitæ
trentorum. iiii. legitur **¶** Et maior effecta est iniquitas filie populi mei

quam peccatum sodomorum que submissa est in momento et non cepit
in ea manus. Ex quo patet quod longa diuturnitas pene iudeorum
reddit eam graviores seu magis odibilem quam pena sodomorum
momentanea **¶ Discipulus**

¶ Video quod momentanea pe-
na etiam si sit gravissima in se. eligibilior tamen forte est aliqua mi-
nori pena non ita gravi et si sit valde longa seu diuturna. unde
et publicè solet dici quod melius est semel cadere quam in perpetuum
pendere unde vellem scire quod huic pene diuturnitas magis
cedit in utilitatem ecclesie putavi tu asseris **¶ Magister**

¶ Considerare debes quod iudei christum occidentes seu ipsi occasionem conse-
quentur approbantes. non subito perierunt de hoc seculo sicut illi
de diluvio et sodomite. et illi qui fuerunt in scismate chore. licet
enim isti gravius quam illi peccaverint. hoc cedit tamen in utilitatem ecclesie
multipliciter. primo ut ex eis in temporum successione aliqui a deo
predestinati salventur per quos ecclesia multo et merito augere
ut ex historiis authenticis haberi potest **¶** Et forte aliquid de hoc
infra tangeat. Secundo ut testimonia fidei que in veteri lege con-
tinentur cuius textus ab eis conservatur ecclesia haberet ab eis Sunt
enim iudei ut dicit quedam gloria. bibliotece nostre et bibliothecarum
nostroarum a quibus codicibus sacre scripture testimonium accipitur
tanto fiducialius quanto nobis supradicta testimonia obantur cu-
pientibus avidius aduersantur **¶** Tertio cedit in utilitatem ecclesie
duratio populi iudeorum in vili statu servitutis seu miserie in quantum
vltimo sanguis christi in eis magis relucet. eo quod in diuersis temporibus

et locis eorum delectatio et obprobrium agnoscat. quod non sic ostenderet
si in breui tempore ubique et non solum in aliquibus regionibus consumpti
fuissent. Et de hoc prophete intelligitur illud psalmiste Ne occidas
eos ne quando obliuiscantur populi mei. scilicet ne populus dei obliuiscatur
iusticie domine vltimas occasione christi. Si enim celeriter fuissent
consumpti sicut Sodomites et dathan et abyzon cito posset hec
vltimo tradi obliuioni sicut multa que temporibus retroactis con-
tingerunt iam non sunt in memoria hominum ut certa. sed quasi sub
dubio narrantur. Sed videntes eos cotidie affligi et supprimi in
penam sceleris occasione christi non possunt ista obliuioni tradere nec
de ea dubitare. Sensus enim visus cordis est auditu et ceteris
sensibus prout patet in primo methaphisice. **2° p^{er} et 8° 6^e**
¶ Cap^{itulum} 2° in quo ostenditur quod tres condiciones occurrere debent
necesse in peccato negationis et occasione christi per quo peccato in dea in
hac captiuitate existat. **¶** Discipulus **¶**

¶ Scripturas sacras scrutanti satis constare debet quod de-
quique non statim consumit peccatores sed diu in hac vi-
ta per penas eos affligit ut ex hoc fortitudo dei et eius
multitudo plenius ostendatur. legit enim deus dixisse pharaoni qui di-
uinis preceptis de diuisione populi dei resistebat. nunc enim extendens
manum meam percussissem te et populum tuum peste. Ita ut perires
de terra. Idcirco enim posui te ut ostendat in te fortitudinem meam
et narret nomen meum in omni terra. Ex quo patet quod multi-
tudo plagarum quas deus egypciis inflixit non fuit propter hoc quod
deus non potuisset eos consumi per unam plagam tantam. sed ideo
ut fortitudo dei in eis diuinus ostenderetur prout verisimiliter coniungit in
apposito. Sed adhuc velle doceri quid dicendum sit contra iudeos
qui captiuitatem presentem in qua sunt non dicunt eis aduenire propter
peccatum occasione christi. sed propter peccata suorum predecessorum antiquorum
ut puta propter peccatum vituli in deserto fabricati. unde Rabsa.
super illud verbum exo. xxxij. ubi dicit Ego autem in die vltionis vi-
sitabo hoc peccatum eorum. dicit quod in omnibus oppressionibus seu aduersi-
tatibus que populo israelitico in diuersis locis et temporibus contingunt
peccatum vituli de quo ibi ad litteram agitur a deo puniuntur. Alii etiam
dicunt quod propter peccata que in templo primo fuerunt perpetrata que
fuerunt magna et multa ipsi puniuntur in hac captiuitate.
Vellem igitur scire si est aliqua ratio seu auctoritas autentica ex
qua ostendi possit quod captiuitas iudeorum et eorum ignominiosa de-
lectatio in qua nunc sunt eis infligitur propter peccatum occasione christi

ut tu asseris. licet enim hanc assertioem tuam credo esse veram. velle
tamen ad hoc habere aliquas rationes seu auctoris fulamentum
Magister **S**i diligenter scripturas sacras et alias apud
hebreos authenticas scrutatus fueris certe repies quod in pecca-
to pro quo iudei in hac consistunt diuturna captivitate tria opera
cogitarunt. Primum est quod hoc peccatum sit valde gravius quam illud pro
quo fuerant afflicti seu detenti in captivitate babilonica. quod
patet ex hoc. nam sicut peccata eorum captivitas valde longior est in
duracione quam illa ut est manifestum. Sic acrior est atque acerbior
illa. In captivitate enim babilonica in qua tantum. lxx. annis
duraverunt ut habetur Jer. xxx. Joachim rex iude honoratus
fuit et in sede regali cum alijs regibus honorifice positus per re-
gem babilonie ut habetur. iij. Re. vlamo. Sicut et alij ipsius
gentis in honore fuerunt constituti ut habetur dan. pmo et scdo.
Sicut in illa captivitate non legimus iudei fuisse venditi in vi-
lissimo pretio. nec etiam in magna multitudine infecti. In hac
vero captivitate contra non legimus sic in honore notabili con-
stituti. sed quodammodo ut servi seu ceteri ubique tractantur. et
de eis maxima multitudo in destructione iherusalem per Titum in-
fecta et consequenter in destructione civitatis que dicitur biter ubi
innumeralis multitudo eorum sub quodam falso messia que-
rentibus sibi imposuerunt nomine barcozba commorabantur maxima multi-
tudo eorum vastata fuit ut ista largius traduntur a Iosepho in li-
bro de iudaico bello Et in talmud in libro qui dicitur guen. Ite in
captivitate babilonica inter eos fuerunt multi prophete. quidam
eorum presentes fuerunt in ipsa captivitate qui eos ex parte dei increpa-
bant de peccatis preteritis et exhortabantur ad bonum penitentiam. Sicut de spe
redemptoris et salutis consolabantur. ut patet de jeremia et ezechiele
in eorum prophetiis. Quidam vero prophete fuerunt inter eos iam pro-
pe finem captivitatis et in principio reductionis ut patet de da-
niele et Esdra zacharia et aggeo et huiusmodi ex quo data penitentia in
eis manifestabatur eo quod deus adhuc habebat eos tanquam populum
proprium. In hac vero captivitate nunquam aliquis propheta insurgit
iuxta illud psalmi. Jam non est propheta et nos non cognoscit am-
plius. quod est magnum signum reprobacionis eorum a deo et quod eos
iam dereliquit tanquam non populum suum. Ex quibus et multis alijs
similibus manifeste habetur quod iudei in hac captivitate sunt gra-
vius puniti et a deo elongati quam fuerunt in babilonica capti-
vitate. Ex quo consequenter concluditur veritas primi presuppositi

scz q peccatū eoz ex quo captiuitas eoz pñs eis puenit valde
grauius est q̄ illud p quo in captiuitate babilonica fuerūt.
Cōsequēda pz ex hoc quia fm mensurā delicti erit plagaz mo-
dus dentro. xxv. Scdm vō qd opz cōcurrere ī hoc pctō ē q sit
cōe omibz in hac captiuitate ubiqz terraz existētibz. ita
q in illo omēs quasi cōiter p̄cipent faciēdo ul cōsentiēdo
seu approbando. et hoc a tpe quo ista captiuitas incepit usqz
nūc. Qd sic patz. Nam dicere q pctm vituli ī oreb fabricatū
vl aliud filie qd cūqz. ī quo iudei hodierni nō p̄cipāt p pctm
seu assensū ul approbaciōē sit causa tam diuīne captiuitatis
est manifeste cōt̄ sacre scripture auctem p quā habet q deus
reddīt iniquitates patrū filijs et nepotibz in etiā et quartā
gñaciōē exo. xx. et xxx. iij. caplīs et in alijs locis fm quam
auctem et alias filies habet q nō plus se extēdit iusticiā diuī
in puniēdo pctā p̄decessoz in hac vita nisi ad qrtam genera-
ciōem tñ **C**ui⁹ racō est. Nam filij et nepotes plures inueni-
unt imitatores paterni sceleris. vnde ī translatiōe caldaica
sup illud verbū vsqz ad etiā et qrtam gñaciōem dicit q hoc
est cū filij sequunt opera patrū. **C**onstat aut q hoc nō habet
locū in pctō vituli quod cōiter detestāt ab omibz iudeis hodi-
ernis. Et sicut isti nō fuerūt p̄cipēs in cōmittēdo illud pec-
catū quia nondū erāt in rege nācā. Sic nec p̄cipiant consen-
diendo ul approbando ut est manifestū. vnde cōt̄ diuinā ius-
ticiā esset q isti p tali pctō punirent. vnde Rabisal. et
alij hoc vident fingere vt applicent huic captiuitati pctm ydo-
latrie qd est de maxis qd tamē nō habet locum vt dictū est.
Tercū vero qd in pctō hui⁹ captiuitatis opz cōcurrē est q hoc
pctm est eis oīno ignotū. Hoc enī exp̄sse habet ī libro talmu-
dico qui dicit magnilla ubi querit racō quare p̄mis. s. ex-
istentibz in captiuitate babilonica fuit terminus captiuita-
tis reuelatus vt patz jere. xxix. ubi dī. postqz completi fue-
runt in babilone. lxx. āni visitabo vos tē. Et tñ posteris. s.
existentibz in hac captiuitate terminus redēptiōis ab hac
captiuitate nō fuit nec est eis reuelatus. **N**ō qd rñdēt ibidem
sic. p̄mis. s. in captiuitate babilonica exñtibz quibz pctm sue
captiuitatis fuit reuelatū. termin⁹ etiā reuelatus fuit. **S**ed
posteris. s. exñtibz in hac captiuitate quibz pctm sue captiui-
tatis nō est reuelatū. Sillr nec terminus sue captiuitatis re-
uelatus fuit hec ibidem. **E**x qua aucte apud eos autentica

habes intentū .s. q. pētm p quo in captiuitate cōsistunt nō est
reuelatū eis sed est eis occultū seu ignotū qd fuit teratū p sup
positum **E**x quibz bene cōsideratīs cōcludit intentū .s. q. pec
catū p quo iudei in hac captiuitate existūt pprie est illud .s.
blasphemā xpi et eius occasio .qd sic patz . **N**am p dicto pec
cato cōueniūt tria p supposita sup dicta et nulli alteri quod
racōnabiliter posset assignari . **A**pplicat enī huic pēto p mū
p suppositū . nam blasphemā dei in psona xpi cū tanto scelē
et enormitate cōmissa usqz ad ipius occasiōē turpissimam
et ignominiosissimā . grauior est qz ydolatria que licet sit de
grauissimis peccatoz nō tñ in psonā dei cōmittit de directo
Vnde nec ydolatria equipari debet blasphemie xpi in graui
tate . **Q**ui enī in psonā regis cōmittit offensam pseram eum
blasphemando et turpiter occidendo criminofius eū offendit
qz qui aliū regem sup se pter ppriū regem imponit vl' qz ille
qui dominiū suo regi negat tñ non cōmittendo in suā pso
nam aliā offensā . **C**um enī pēta p mox put declarāt in qrtō
Re . et in alijs locis fuerūt ydolatria adulteria et homicidia
que licz sint grauiā nō tñ sūt tante grauitatis sicut peccatū
sup dictū qd in psonaz xpi veri dei fuit cōmissū . sequit q hoc
peccatū graui' est qz pēta que in templo pmo a iudeis faerāt
cōmissa . **S**cōm vō p suppositū qd occurrē debet in pēto est q
tale pētm sit cōe oibus i hac captiuitate ubiqz terraz existi
tibus . qd pprie cōuenit huic pēto .s. blasphemie et occasiōi
xpi . licet enī iuda qui post destructiōē scdi templi fuerūt nō
inuenērūt in blasphemā xpi et eius occasiōe . omēs tñ qui
cūqz sūt sub hebraica pfidia cōsentit approbant et laudant
omīa scelera atqz pēta que cōmissa fuerūt p suos pdecessores
in psona xpi vt patz per omēs mgtos eorū qui cōueniūt in
hoc q occasioes xpi fm verā iusticiam legis eū occiderūt . vnde
Rabimōises in libro de iudiabz titulo de regibz et messia sic
dicit . **C**irca finē templi scdi . nazarenus ille iactauit se esse
messiam et ideo sapientes et mgti nri fecerūt de eo seu in eū
qd debebat fieri hec ille **E**t est cōis snia oīm eoz put est satis
notū cuiūqz noticiā eoz habenti . **T**eratū vō q in huiōi pēto
p quo iudei in hac captiuitate existūt occurrē habet .s. q. tale
peccatū sit eis ignotū pprie applicat pēto blasphemie et oca
sionis xpi . qd sic patz **N**az ipi nō reputāt q hoc fuit pētm
vnde in hoc credūt obsequiū se pstasse deo . cum estimāt q fm

in istam legem xps fuisset reus mortis ut statim sup dictu e
Cum aut nulli alteri pccō iudeoz pdicta tria cōueniūt simul
nisi tñ pccō supdicto .s. blasphemie xpi sequitur q istud sit
peccatū p quo solo in hac captiuitate existūt patz Nam nul
lum pccm dari posset qd graui⁹ sit qz blasphemia dei . nec ipi
in alio pccō qz peccato blasphemie cōueniūt ut est manifestū
nec est etiā aliud pccm in quo omēs cōueniāt . nam si aliqui
eoz peccāt in homicidio ul' adulterio aut vsuris et fraudibz
sue mendacijs et huiōi Non tñ omēs put manifestum est .
Silit̄ nō omēs peccāt in aliquo qd fm omēs estimeēt iustū
et meritoriu sicut est pccm supdictū .s. blasphemie Ex quibz
recte consideratis habet qd queris .s. q pccm supdictū est cau
sa ppria sue captiuitatis per modū demeriti **2^a p^o 7 9 6^a**
Capl'm terciū in quo ostēdit q nō solū per racōem cōpro
batur q pdictae tres cōditiones occurrerūt in pccō negacōis
et occasiōis xpi sed etiā fundat in auctabus sacris . et ibidē
ostēdit q iudei p eoz culpam cecitate mentis incurrerūt arca
cognicōem eoz que erāt eis necessaria ad salutē . que quidem
execratio seu ignorātia nō excusat eos sed potius aggrauat

Discipulus

Quod pccm hui⁹ captiuitatis iudeoz graui⁹ sit qz pccm
seu pccā p quibz fuerūt i captiuitate babilonica ra
cionabile est put tu pmo p̄supponis ad qd etiā scri
pturas scrutando aliquē repiunt auctes que huic cōsonant
veritati . vnde jere . viij . de eis dī . nō audierūt me nec inclina
uerūt aurem suā sed indurauerūt cernicem ⁊ peius opati sūt
qz p̄res eoz . qd pprie verificat de occasiōibz xpi ⁊ eoz sequaci
bus Naz ut dicit Cris . sup illud verbū Mt . xxiij . Implete
mensurā patrū vroz . patres eozū pphetas occiderūt Isti vō
dominū pphetaz . Scdm vō qd p̄supponis .s. q pccm per qd
iudei in hac captiuitate existūt est cōe oibz in hac captiuitate
exnabz etiā habet aliquas auctes que huic cōsonant veritati
vnde jere . ij . c . Quid vultis mecum iudicō contendē . omēs em̄
vos dereliquistis me seu p̄uancati estis me . quod pprie de hoc
peccato intelligi debet fm qd quasi in iudicō videtur cum deo
cōtendere eū cōdempnādo blasphemādo et huiōi . in quo etiā
omēs deū derelinquūt . Ad terciū tam p̄suppositū tuū . in quo
ostēdis q huiōi pccm est eis ignotum licet hoc fm racōem et
auctem apud eos autenticā manifestas . vellem tamē ad hoc

habere alicuius sacre auctoris fulamentum **M**agister **S**i
scripturas scrutare fueris satis repies quod inter alias plagas
que a deo infligende erant populo iudaico. una erat papua. scilicet
ignorancia seu nescientia eorum que sibi ad salutem per diuinas
reuelaciones prophetice insinuant. unde ysa. vi. c. postquam deus
reuelauit prophete summa fidei misteria. scilicet misterium sancte trini-
tatis voce seraphica ter proclamando. Sanctus sanctus sanctus filius et
digne unitatis. subiungendo dominus deus sabaoth in singulari. et
consequenter ibidem inueniendo misterium sancte incarnationis
cum statim subdit plena est omnis terra gloria eius. quod proprie
impletum fuit per plenitudinem diuinitatis in christo habitante. de
quo in psalmo. veritas de terra orta est. Et ysa. xlv. **A**periatur
terra et germinet saluator. **Q**uod autem hec plenitudo grade esset
in humana natura satis demonstrat ex hoc quod apparicio illa fuit
in effigie hominis sedentis per quod significabat quod deus assumpturus
esset formam humanam. ubi attende quod in eadem serie ut osten-
deret quod hec misteria ad salutem humani generis pertinentia licet
populo per veras prophetias proponerentur iudaico. ipsi tamen per maiori
parte predicta sacra misteria nequaquam intelligerent seu crederent
propter quod ibidem sequens vade et dices populo huic audite audientes
et nolite intelligere et videre visionem et nolite cognoscere.
Et ut ostenderet quod in credendis suspensis consistebat salus eorum
statim subdit. Exceca cor populi huius et aures eius aggraua. et
oculos eius clauda ne forte videat oculis et in auribus suis au-
diat et in corde suo intelligat et conuertatur et sanetur eum. **E**x quo
auctorem manifeste habes duo. unum est quod cor huius populi debebat esse
excecata. **S**ic et aures grauatae et oculi clausi sic ut non intel-
ligerent seu crederent predicta misteria ad salutem humanam per-
tinentia. **S**ecundum est quod si forte hec intelligerent seu crederent et con-
uerterentur statim essent salui. quod proprie contrahet etiam presupposito.
Discipulus **P**lacet michi explicatio predicta de miste-
riis fidei in predicta visione ysaie inclusis. licet enim iudei tamen
iterationem huius dictionis sancte ad maiorem expressionem sancti-
tatis diuine exponant allegantes quedam que credunt esse similia
ut cum dicit iere. xxij. **T**erra terra terra audi verbum domini. hoc
tamen non valet. cum quia tria iterationes huius termini terra referen-
da est ad triplicem distinctionem terre cui loquebatur. erat enim
triplex. una pars dicebatur terra iudee. alia galilee. alia vero
transiordanis. ut habet in libro qui dicitur caubedrin. **E**t de istis

tribus puincijs quibz terra pmissionis diuidebat fit expsse
mencio in euangelio in gestis xpi . fuit em cōcept⁹ in galilea
luce pmo . c . **M**issus est angelus gabriel tē . fuit natus i iu:
dea **M** . scdo . c . **C**um natus esset ihsus in bethleem inde tē
fuit baptizatus transiordanē ubi erat ioh̄s baptizans ioh̄ .
pmo . c . **E**t de istis tribz puincijs mtelligenda est triua itera
tio terre p jeremiā ante dicta . **S**iliter dicendū est de hoc qd lē
Jere . vii . templū dñi templū dñi est . **E**rat em templū Salo
monis pnapaliter tripartitū . s . in sanctā scōz . et sanctā . et in
atriū sacerdotū . vnde ex hijs auctōbz jere . magis habet qz ta
lis triua iteracō distinctionē insinuat qz cōfirmacōem . cum
quia licet loquēdo de creaturis scriptura qñqz utat talī itera
tione ad fortificandū suā et huiōi . nō tñ ex hoc ē trahenda
cōsequēcia ad iterandū noīa oīno similia quādo de deo agit .
Nam in deo siue piculosum est mltiplicitatē ponē . nō autē
in creaturis **S**ed de hoc qd dicit **E**xceca cor ppli hui⁹ tē . vidē
non modicū admirandū . videt em qz verba illa sonant qz
deus pperet ut cor ppli hui⁹ excicaret et aggrauarent eus
aures tē . qd est incōueniēs cū a deo de directo pcedat cuncta
bona nō aut mala **M**agister **S**are debes qz huiōi excecacō
seu obduracō que in hoc loco et in alijs filibus habet in scri
pturis nō est intelligenda tanqz a deo directe causata sed po
tus ex defectu liberi arbitrii hūani . nam homo qui se auertit
a deo mereē ut deus iuste retrahat grāā ab illo . **C**ui⁹ grāā
effectus est illuminare intellectū . et mollificare affm . **Q**ua
quidē grāā subtracta homo remanet excecatus i intellectu
et obduratus in affectu ex sui ppria maliciā nō aut ex dina
opacōne **D**isapulus **L**icet excecacō pdicta ex defectu
liberi arbitrii hūani pcedat ut tu dicis adhuc videt qz p ta
lem excecacōem excusarent a pctō illo quo xpm nō cognoue
runt tē . legit em ioh̄ . ix . c . xpm dixisse iudis Si cecā essetis
non haberetis pccm **M**agister **C**ecitas que excusat a
pctō est illa que cōtingit ex nāali defectu . vnde plis in ethi
cis . **N**emo increpat ceco nato sed magis miseretur . **C**ecitas
aut de qua ppheta loquit hic . nō puenit ex defectu nāali s;
ex defectu voluntario causato ex liberi arbitrii infirmitate
seu maliciā . pdeo talis nō excusat sed potius aggrauat pccm
presertim cū sit affectata et ex maliciā put est in pposito **D**
Disapulus **V**ellem ut oñderes michi quō in pposito

huiusmodi cecitas sit voluntaria. Cum cecitas dicat omnes per auctorem
cognitionis circa illud quod quis sit aptus cognoscere. **¶** **Magister**
Ignorancia seu excecacio quod non solum excusat a peccato sed etiam ipsum
aggrauat dupliciter posset contingere. vno modo quando est affecta
ta ut puta cum peccator vult ignorare illa que tenet agere vel
omittere ut liberius peccet de quibus job. xxi. qui dicunt deo re
cede a nobis et scientiam tuam nolumus. Quod proprie appli
catur iudeis et presertim principibus iudeorum qui in crucifixione
asserunt qui per scrutinium scripturarum loquentium de christo poterant
et tenebant christum cognoscere. put in prima parte huius tractatus
est ostensum. Similiter et per eius opera unde Jo. xv. Si opera non
fecissem in eis que nullus alius fecit peccatum non haberent. unde
de talibus proprie verificatur verbum ysaie pallegatum. scilicet excec
cor populi huius et aures eius aggraua et oculos eius clande
re. Isti enim habuerunt oculos clausos quasi non videntes opera christi mi
raculosa ut ex eis perficerent. habuerunt etiam aures grauatas
inquantum non audierunt debite ea que a prophetis de christo pronun
ciabantur. Et quia ista in eis predebant ex voluntate deprauata
ut dicitur Idarco de ipsis verificatur habuisse cor excecatum. quod to
tum inquantum consideratur per modum pene attribuendum est deo. Et
sic videtur loqui propheta. inquantum autem consideratur per modum culpe
ex defectu malicioso liberi arbitrii precedentis attribuendum est
ipsis transgressoribus. que omnia applicabilia sunt etiam moder
nis. inquantum nequicie seu facinori precessorum assendunt. **¶**
¶ **Disapulus** **E**t si modernis posset applicari aggrauacio
aurium inquantum ea que traduntur in scripturis de christo debite non
percipiunt. Similiter excecacio cordis inquantum hac ignorancia affectat
Clasura enim oculorum non videtur eis sic applicabilis. non enim
moderni viderunt opera christi miraculosa. **¶** **Magister** **M**iracula
christi bene in corde dispositis nunquam deficiunt. unde in colla de
Deus qui nullum tempus sine testimonio tue bonitatis relin
quit. Sed adhuc miraculis christi et discipulorum eius noie ipsi
faciles credere debuerant. habent enim in multis scripturis eorum
quod christus miracula faciebat et etiam discipuli eius. sed hoc attri
buebant magis aribus supsticiosis sicut et predecessores eorum
etiam christo pnter dicebant in beelzebub erat demonia. Mat. ix. c.
¶ **Disapulus** **H**abeo primum modum in quo ignorancia seu
excecacio aggrauat peccatum. doce ergo me de secundo modo. **¶**
¶ **Magister** **E**st alius modus secundum quem ignorancia peccati

nō excusat sed potius aggrauat pccm et hoc ē cū quis ex ma-
licia passionis errat in electione eius qđ eligendū est de quibz
dicit sapie. ij. c. **Excecauit illos malicia eoz. qđ potissime cō-**
tingit pccatis transgressoribus qui ex vicio pessimo inuidie
moti sūt ad crucifigendū vez xpm. vnde Mt. xxvij. euange-
lista de pilato dicit. Sciebat enī qđ p inuidiā tradidissent eū.
De inuidia enī Gregorius in. v. moralium dicit qđ qzuis p omne
viciū qđ ppetrat. hūano cordi pestis antiqui hostis intus effū-
dit In hac tñ nequicia tota sua viscera serpens cōcutit Dī
enī sapie. ij. c. qđ inuidia dyaboli mors intrauit in orbem ter-
raz. fuit etiā hec inuidia grauissima inqñtū fuit inuidia sine
grade sūm quā aliquis dolet de augmēto gratie dei. nō solum
de bono pximi. quā racōr talis inuidia ponit pccm in spūm
sanctū scđa scđe. q. xxxvij. **Exde pte et 3. 6. septe**
Caplm iij. In quo dicitur quāz pmi. s. iudi in capti-
uitate babilonica exītes nō legunt incurrisse excecatōnem
mentis sicut et scđi. s. existentes in hac captiuitate

Discipulus

Secundū doctrinā Gregorii excecatō mentis oritur ex
peccato luxurie. qđ quidē pccm nō legit fuisse in tem-
plo scđo sicut in pmo In quo tpe pphete frequenter
increpabāt pplm de illo pccō. vnde iere. v. vni sūsqz ad vxō-
rem pximi sui inhiabat. vnde huiōi excecatō potius debuissz
contingē exītibz i captiuitate babilonica qz in huiōi scđa
quod tñ non legit **Magister** **Si bene consideras aliud**
est vñū peccatū oriri ex alio Et aliud est aliqđ pccm p modū
pene infagi alicui. de pmo mō loquitur Greg. assignās quedā
pccā ex alijs puenire p modū originis. que quidē pccā dicit
filias alterius vt cū dicit qđ inuidia orit ex inani glā. Siliē
excecatō mentis ex luxuria Sed hic agit de scđo mō. s. qđ ex-
cecatō cordis et aggrauatō auris et huiōi infligere fuerūt po-
pulo iudaico in penam alterius pccā In quo pccm per modū
pene inflictā corrdere habet illi pccō p quo infligit p modū
demeritū. et isto modo excecatō mentis et huiōi inflicta sunt
illi pplō. demerebat enī excecatōem mentis et clausurā oclorū
et huiōi p aliud pccm in qđ voluntarie incurreret. et hoc per
corrdendā vñū ad alterū Juxta illud vñū sup allegatur.
Juxta mensurā delicti erit plagaz modus **Caplm. v. In quo oñditur qđ pro pccō pessimo ypocrit.**

iudei tpe templi scđi captiuitate excecacionē mēis incurrerūt
ysaie pphete testimonio. **Disapls**

Decleara qđ sit illud pctm p quod ppl's iudaic' sen eoz
pñapes excecacionē incurrerūt supdictā. **Magister**
Si bene scrutatus fueris scripturas repies qđ p pctm
pessimū ypocrisis que ē simulata sanctitas. et fm jeronimū
duplex iniquitas. deus claudere habebat oculos eoz de quoz
officio erat legem et pphēas iudais interpretari sic qđ periret sa
pientia a sapientibz eoz. et eoz intelligēcia occultaretur qđ
manifeste habet ysaie. xxi. x. ubi ppha pñosticauit iudaicaz
cecitatem a deo infligendā pphēo dicens. qm̄ misuit vobis do
minus spm̄ saporis et claudet oculos vros. pphetas. s. falsos
et pñapes vros qui vident visiones operiet. **Que** quidē exce
cacio et clausura ocl'oz i iudais facta a ppha declarat fore pñā
paliter circa intelligēciā scripturaz a quaz vera intelligen
cia in loqs panentibz ad cognicōem xpī dupliciter iudei decli
nant. **N**am illi qui sūt apud ipos periti ubi pphete loquūt
de tempore aduentus xpī et huiōi. sic qđ fm planū et verum
intellectū xpī iam aduenisse demōstratur. respondent qđ talia
sunt occulta et nō interpretabilia per eos. **S**implices vero de hoc
excusant per suā inpietā de quibz duobus modis quibz veri
tas scripturaz a supdictis amouet. ppheta in loco allegato
sic dicit. **Et** erit vobis visio oīm sicut vba libri signati. quē
cum dixerint scienti lras dicent lege istā. **Et** rñdebit nō pos
sum. signatus est enī. qđ panet ad eoz peritos. **Et** sequit. **Et**
dabit liber nescienti lras dicetqz lege. et rñdebit nescio lras.
quod perinet ad illratos. **Et** sic patet qđ ab utrisqz veritas
scripturaz ignorat per excecacionē supdictā. **Et** reddēs cau
sam quare deus sic clausit oculos eoz ut veritatē in scripturis
traditam nūne pperet statim subdit. **Et** dixit dñs pro eo
qđ appropinquat ppl's iste ore suo et labijs suis glorificat me
cor aut eius longe est a me. et timuerūt valde me mandato
hoīm et doctrinis. **I**tem ecce addam ut admiracione faciā pphēo
huic miraclo grandi et stupendo. peribit enī sapiēcia a sapi
entibus et intellectus prudenciā eius abscondet. **E**x quo patz
manifeste qđ in ipis habebat esse pctm ypocrisis fm qđ exte
rius deū colebāt. de quo dicit labijs suis glorificat me. **I**nt'
aut nō solum nō glorificabāt deū sed etiā ab eo elongabant
in corde. **I**n corde autē cultus deī verus fm Aug. consistit

sic et culpa maior debet esse fm iaz dicta. **Magister.** Licet ypocrisis simpliciter considerata putet solū dicit simulacrum vel fictionē nō sit ita grauis culpa sicut homicidiū et adulteriū tē. Cū ypocrisis quāq; possit esse veniale peccatum tamen ut in scōda scōda. q. c. xi. ypocrisis tamen de qua hic loquitur. scilicet pharisaica magis grauitatis est. unde super illud verbū saluatoris luce. xij. Attēdite a fermento phariseorū quod est ypocrisis. Beda ait Sic modicū fermentū totam farine in assā corrumpit Sic simulatio animi totā virtutū sinceritatē et veritatē fraudabit. Et theophilus ibidē Nichil enim sic alterat mores ut ypocrisis scilicet pharisaica. unde patet quod grauitas huius peccati putet in phariseis vigeat magna ē tanq̃ alteratiua et corruptiua morū oīum. Circa quod considerandū est quod seriem euangeliorū diligenter scrutanti manifeste patet quod xp̃s nō legisset tantū impugnasse cetera vicia que in phariseis et alijs suo tpe habundabant sicut ypocrisim. Cuius ratio est Nam ypocrisis pharisaica quā increpabat ex quāq; reddidit grauissimū peccatum. p̃mo ppter eius grauitatem. que quidē grauitas patet ex hoc quod viciū ypocrisis est corruptiū oīum morū ut dictū est. Scōdo quia glō. super illud trenorū q̃rto caplō. maior ē iniquitas ppli mei peccō Sodomorū dicit. Scelera autē plāguēt que ī ypocrisim labiēt cuius maior ē iniquitas peccō sodomorū. Si autē querat ratio quare ypocrisis sit maior iniquitas q̃ sodomorū. ad hoc dicitur fm Jero. super illud ysaiē ubi sup̃. ppl̃s hic labijs me honorat tē In compicōe duorū malorū leui⁹ est apte peccare q̃ simulare sanctitatē In tali enim simulacōne cōcurrūt duplex iniquitas quarum vna est malicia interior. alia vero simulacō exterior. **Tercio** quia ypocrisis fm se considerata est quedā spēs mendaciū ut in scōda scōda questione sup̃ allegata. Constat autē quod mendaciū q̃nto magis elongat a veritate tanto est grauius unde pl̃s in. v. metaphisice magis mentitur qui asserit de nouē quod est centū q̃z qui dicit quod est decem. Mendaciū autē quod in ypocrisi pharisaica includit in exēmis distat a veritate Ip̃i enim cum essent pessimi et pleni vicijs simulabāt se nō solum esse iustos ul' bonos sed etiā sanctos tanq̃ ceteros in bonitate et iusticia excedentes. ut patet de phariseo ascendente in templo qui de sua iusticia iactās cōfidebat ceteros spernendo luce. xviij. Intm̃ enim ex supbia iactancia ceteros spernebant huius pharisei quod dedignabantur ut alij quicūq; eos tangerēt

de quibus ysaie. lxx. c. qui dicunt recede a me non appropinques
michi quia immundus es etc. Ex quo patet quod eorum simulatio erat
maxime mendosa. quarto quia hoc vitium. scilicet ypothesis phari-
saica christo maxime contrariabatur. christus enim non solum secundum divinam
naturam sed etiam humanam intrinsecus plenus gratie et veri-
tatis fuit. foris tamen in similitudinem carnis peccati mundo apparuit
pharisei autem per totum oppositum. conabantur enim magnam innocen-
tiam exterius ostendere ut oves. Intus autem omni immunditia et
rapacitate erant pleni sicut lupi. de quibus Mat. vii. venit in
vestibus ovium. intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Quanto quod ypo-
thesis pharisaica non solum contrariatur veritati in vili sed etiam
particulariter contrariabatur cuilibet spiritui veritatis. scilicet veritati doctri-
ne. et veritati iusticie. et veritati vite. In hijs enim tribus secundum
Iero. veritas consistit. quam quidem triplicem contrarietatem verita-
tis in pharisaica ypocriti contentam christus execrabatur Mat. xxiii.
ubi ypocritum phariseorum multipliciter increpauit pronuntiando eis
penam eternam. Cum dicit. ve vobis pharisei ypocrite etc. ibidem
etiam explicat quod triplicem veritatem supradictam quantum in eis erat
offuscare conabantur. Quod patet primo de veritate doctrine. Cum
dicit. ve vobis scribe et pharisei qui clauditis regnum celorum etc.
scilicet celestem beatitudinem cuius introitus christus est. unde Joh. x.
capitulum. Ego sum ostium si quis per me introierit saluabitur. Quod
quidem ostium recte aperit per sanctam doctrinam scripturarum secundum quam
vera christi cognitio habetur. unde christus discipulis qui conabantur
tendere ad eius cognitionem sensus aperuit ut intelligerent scri-
pturas et sic eum cognouerant. luce. xxiii. pharisei vero perverse
scripturas que de christo loquuntur interpretando. ut patet in hijs
que super in prima parte huius tractatus dicta sunt. regnum celorum clau-
debant quo ad se et eorum sequaces de quo dicit. vos non intra-
tis nec introeuntes finitibus intrare etc. Et quia pharisei non so-
lum eos qui de gente sua erant per falsam doctrinam corrumpebant
sed etiam laborabant ut gentiles ad suam falsam doctrinam peruer-
terent. Ideo subdit. ve vobis scribe et pharisei qui circumcitis ma-
re et aridam ut faciatis unum phaselum. et cum fuerit factus
facitis eum filium gehenne duplo quam vos. In quo ostendit quod corru-
pere conabantur per suam falsam doctrinam non solum israelitas.
sed etiam alienigenas. Et quia non solum in hijs que pertinent ad
cognitionem christi sed etiam in hijs que ad cultum dei pertinebant do-
ctrinam veritatis nitebantur corrumpere. Ideo subdit. ve vobis

duces ceteri qui dicatis. quicumque iurauerit per templum nichil est. quicumque autem iurauerit per aurum templi debet. **I**n quo Christus ostendit quod circa observacionem iuramentorum que ad ydolatriam pertinet pharisei false interpretabantur scripturas ex cupiditate ex cecati preferentes sanctitatem auri quo templum ornabatur sanctitatem templi per quod aurum sanctificabatur putant contra exponitur. **C**onsequenter ibidem Christus increpat pharisaicam ypocrisim circa veritatem iusticie. **E**t primo in hoc quod illa que erant maioris necessitatis ad salutem consequendam contempnebant ut est misericordia vel iudicium vel fides. **I**lla vero que modice utilitatis ad salutem erant ut est decimare mentem magna reputabant. **A**d quod ex duobus propriis suis viciis movebantur. primo ex iactancia ut ab omnibus crederentur sancti esse. **I**n quantum decimas de minimis rebus offerebant. **S**cundo ex cupiditate ut aliis exemplum preberent ut solveret eis decimas de omnibus nichil premittebant. et de hoc dicit vobis scribe et pharisei qui decimatis mentem. **I**dem ostendit sub alio exemplo dicens. vobis duces ced excolantes culicem. camelum autem gladiantes. **I**n quo ostendit quod illa que erant magni ponderis secundum mentem legis ipsi per nichilo reputabant. minima vero cum magna diligencia perquirebant quod est contra veritatem iusticie que unicuique quod suum est reddit secundum equalitatem proportionis. **C**onsequenter ostendit qualiter veritatem vite contempnebant. **E**t primo in quantum de mundicia exteriori. scilicet vestitu et corporum curabant. **N**on autem de interiori mundicia. scilicet mentis que peior est et ad salutem necessaria. de quo dicit. vobis scribe et pharisei qui mundatis quod de foris est pharisee cetera munda prius quod intus est ut fiat quod de foris est mundum. **C**onsequenter hoc idem increpat sub alio exemplo dicens vobis pharisei ypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis. **Q**uod quidem in exemplo differt a precedenti quia prius respicit res exteriores. **S**cundum vero respicit propriam conversationem quam ab extra honestam habebant ut cooperirent maliciam interiorum sicut sepulcra ab extra sunt dealbata ab intus vero plena ossibus mortuorum. **I**n ultimo vero exemplo increpat eos de corruptione veritatis vite. in quantum se conabant ostendere esse meliores quam presentes eorum unde ornabant et edificabant sepulcra prophetarum qui fuerunt a suis predecessoribus mactati dicentes. Si fuisset in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. **S**ed quia ipsi pharisei non solum erant equales in malicia patribus in occidendis

pharis. sed erāt dispositi ad maximū malū petrandū. s. ad occidendū xpm qui est dñs pharisey. Porco eos maledicat pharizando dicens. implete mensurā patrum v̄roz. pharisei enī xpm occidētes impleuerūt mensurā p̄m suoz eos ī malicie plenitudine excedēdo. In quo summa malicia pharisaice ypocrisis oñdiē. Inq̄ntū iustiores p̄ribz se oñdebant dicētes Si fuisseni⁹ in diebz p̄m n̄roz tē. et tñ occulte scēm scōz et regem pharisey occidere intendebāt. Ex quibz omibz diligēte cōsideratis satis habē q̄ pharisaica ypocrisis cetera vicia excedebat. inq̄ntū ex ea secuta est occasio xpi q̄ gravior est grauissimis pcc̄is. vnde postq̄ dixit Implete mēsurā p̄m vestroz. statim subdit. Serpētes et gemina vipay quō fugietis a iudicio gehenne. q. d. Sic estis in malicia obstinati p̄ excecacōez mentis quā per ypocrisim meruistis ut ex aucte ysaie sup̄dca ostensum est q̄ nullo modo potestis fugere a iudicio gehenne eterne. nec etiā a pena t̄pali. s. a destructione templi tūc p̄ romanos futura de qua in fine capli subdit Ecce relinquet̄ vobis domus v̄ra deserta. *Ende part. et 8. et 9. scilicet. 1. 2. 3.*
Caplin vii In quo oñdiē q̄ in cecitate pharisaica includitur negacō diuine p̄uidēcie magis culpabilē q̄ in illis q̄ peccata sua publicāt sicut sodomite. Et in eodez oñdiē q̄ exhibuōi pharisaica ypocrisi nephanda de⁹ elicit magnū bonū. s. genū illuminacōnem. et verūqz fundat̄ in quadā aucte ysaie de qua hic agit̄. *Disapulus*

Habeo q̄ ypocrisis pharisaica grauissimū pcc̄m ē p̄ntē tu dīas. s. aliquādo per scrutiniū scripturarū repire posses q̄ grauius peccat ille qui sua pcc̄a publicat q̄ ille qui ea occultat ceteris p̄ribz. vnde legiē q̄ p̄pha quosdā increpabat eo q̄ pcc̄a sua publicabāt et nō abscondebant ea. ysaie. iij. c. Et pcc̄m suū q̄si Sodomā p̄dicauerūt nec absconderūt ve aīe eoz. q̄ non videt̄ oīno cōsonare p̄dictis. *Magister* Cum quis publicat pcc̄a sua nō curans ea abscondere hoc cōiter contingit ex cōtemptu dei et iudicioz eius specialit̄ cū quis credit q̄ de⁹ nō habet noticiā de istis inferioribus. Iux̄ illud ps̄. viduā et aduenā mēfecerūt et dixerūt. non videbit̄ deus. et hoc manifeste aggrauat pcc̄m. Sed si bene consideras hoc etiāz includebat̄ in pharisaica ypocrisi. Ex hoc enī pharisei ypocrite occultabāt pcc̄a sua homibz tñ qz credebant q̄ deus nō essz inspector cordiū. vnde ī auctoritate

allegata ysaie .xxix. postq; ppheta p̄dixit culpā ypocritarū
dicens. labijs me honorāt. cor aut̄ eorū longe ē a me **S**iliter
et penā i execracōis eorū dicens. p̄bit enī sapia a sapiētibus
eius. et intellectus prudenciā eius abscondet. **Q**ue quidē pena
correspondet culpe illius ypocrisis vt sup̄ dictū est statī ibidē
ppha declarat q̄ huiū p̄ctm ypocritarū abscondentiā p̄cta p̄
cedebat ex hoc q̄ credebant deū non cognouisse abscondita hu
manarū mentiū. vnde immediate ibidē subdit. ve q̄ p̄fūdi
estis corde ut a dño abscondatis consiliū quorū sūt in tenebris
opera **E**t consequentē de eis dicit. **E**t dicūt. quis vidit nos ⁊
quis nouit nos. **E**t attendēdum q̄ negacō dñe noticiē seu
p̄uidenciē que includit in hijs qui p̄cta sua simpliciter publi
cant et si sit valde grauis nō tñ tante grauitatis est sicut ne
gacō illa que i ypocriti p̄sertim pharisaica includit. **I**n ista
enī p̄cta occultant ab ypocritis ut p̄ exteriorē iusticiā alios
deapiant et ad errores deducāt nō aut̄ in alia. **E**x quo patz
q̄ in pharisaica ypocriti includit negacō dñe noticiē de hu
manis graui⁹ q̄ sodomis qui p̄cta sua publicāt. et sup̄ hoc in
ypocriti pharisaica addunt alia nequanda que sup̄ tacta sūt
Discipulus **V**erba ysaie in aucte p̄ te allegata. s. xxix
caplo. non vident oīno adinuicē consonare. dicit enī ibidē
Et claudet oculos v̄ros pphetas et p̄ncipes v̄ros qui vident
visiones operiet qđ tu exponis de cecitate pharisaica que in
penā sue ypocrisis est eis infacta qđ satis cōuenientē videt̄ esse
dictū cum cōtinuacōe ad illud qđ statim de eis sequit̄. p̄p̄us
iste labijs me honorat tē. in quo declarat̄ eorū ypocrisis **S**ilr
et statim subdit penā eorū cū dicit ideo addā ut admiracōem
faciam p̄p̄o huic miraclo grandi et stupendo. peribit enī sa
piencia a sapiētib⁹ eius tē. de quib⁹ statī declarat̄ vnū de p̄
cipalib⁹ eorū moriū cū dicit. ve q̄ p̄fundi estis tē. **E**t dicūt
quis videt nos et quis nouit nos. p̄ut cōuenientē exposue
ras. de quo increpat eos ppha dicens p̄uersa ē cogitacō v̄ra
tē. **E**t q̄ hoc sequit̄ in l̄ra. nōne adhuc in modico ⁊ in breuī
conuertet̄ libanus in charmel. et charmel in saltum reputa
bitur. et audient in die illa surdi verba libri ⁊ de tenebris et
caligine oculi cecorū viderbūt. non videt̄ bene cōsonare cū hoc
qđ dictū est et claudet oculos v̄ros tē. vnde peto q̄ istā pphē
ciam vltērius michi declares que videt̄ mltū facere ad ypo
crisim pharisaicā declarandā simul cū eorū pena q̄ fuit mēas

excecacō **Magister** Recte iudicasti in hoc q̄ ysaias in
aucte allegata pharisaica ypocrisim cū ipius pena declarat.
sed ad illa verba que vltari⁹ sequunt⁹ quoz petis declaracōez
psupponē debes q̄ fm doctrinā aug⁹. de⁹ a deo est bonus q̄ non
pmitteret mala fieri nisi ex eis bona elicet. pmitte em̄ pmū
angelū peccare ut inde ruine angelice restitucio p xpm glori
osius fieret. vnde in apposito ex pharisaica excecacōe quam in
penā sue ypocrisis nephāde incurrerūt. diuina bonitas elicuit
illuminacōez gentiliū q̄ hactenus i hijs que p̄ueniunt ad dīna
erant surdi et cecī. vnde apl's ad **Rō. xi.** Cecitas ex pte cōm
git in isrl' donec plenitudo genū intraret de quo actū. ix.
Quia vos indignos iudicatis eterne vite. **Ecce** conuertam̄
ad gentes. Quo psupposito sensus lre quē pens clare habetur
Nam postq̄z ppheta declarauit cecitatē pharisaicaz ut dictū
est. statim subiūgit de illuminacōe genū que ex p̄dicta cec
tate pharisaica statim secuta est dicens. **Nōne** adhuc in mo
dico et in breui cōuerterē libanus in charmel. **Charmel** enim
mons sterilis et siccus ē. libanus vō mons fructuosus et aro
maticus. per hoc figuratiue intelligens ut gens iudaica in q̄
cōiter cōsuenerāt fructus spūales vigere. cōuerterē i charmel
scz in siccitate seu sterilitate et econē de gentibz **Et** ut hanc fi
guram apte nobis declarasset statim subdit **Et** audiet in illa
die surdi. i. gētiles qui nūq̄ audierūt diuinū vbum. verba
libri. s. legis dīne. et de tenebris et caligine oculi cecoz videbūt
Et est eadem snia **Et** quia ex ista illuminacōe genū apli et
discipuli xpi fuerūt valde leti. i. darco subdit **Et** addet mites
in dño leticiā. qd̄ intelligit de discipulis xpi quos ipse docuit.
disate a me quia mitis sum **Mt. xi. c.** **Et** paupes homines in
sancto isrl' exultabūt. s. ipi discipuli quos ipse docuit **Mt. v.**
beati paupes spiritu. **Nā** aut racō leticie sup̄dicte. s. mitiū
et paup̄z xpi subdit **Cum** dicit qm̄ defecit qui p̄ualebat. cō
sumatus est illusor. et succensi sūt om̄es qui vigilabāt iniq̄
tatem tē. que om̄ia de cetū phariseoz et scribarū plane intel
ligunt p̄ut cōiter exponit qui in destructōe isrl' in p̄ rōnos
sūt occisi et dispersi et i captiuitatē usqz ad p̄ntez diē deducti
Caplm. viij. In quo oñdiē q̄ pharisei triplicat incurrerēt
cecitatē mentis sicut et triplicem veritatē p suam nephandā
ypocrisim corruerūt quoz duo in hoc caplo explicantur. et
ibidem declarant verba ysaię ad hoc p̄ueniētia. s. cū dicit **Et**

peribit sapiētia a sapientibz eius qđ pprie ⁊ mltiplicat de pha-
riseis et eoz sequacibus intelligendū est. Et ibide declarat qđ
hoc nō est contē doctrinam xpī dicētis de phariseis sup cathedrā
moysi sederunt scribe et pharisei quidquid dixerint vobis fa-
cite tē.

Discipulus

Ad huc volo qđ michi vbi pphete in hac pphētia con-
tenta. s. ubi dicit Ideo ecce addam ut admiracōnem
faciā p̄lo huic miraculo grandi et stupendo et pibit
sapientiā a sapientibz et intellectu prudenciā eius abscondet
Si enī hec vba de pharisaica cecitate exponāt supflui vident
Iam enī de ipis dixerat modicū sup Et claudet oculos v̄ros
pphetas et p̄ncipes v̄ros qui vident visiones opiet. qđ suffe-
cisset ad ostendendū cecitatē suā p̄dictā. querendū ergo videt
quid hic addit sup p̄dictā cecitatez cū dicit Icarco ego addā
In quo videt aliquid addi sup p̄dictā cecitatē

Magister. Si bene scrutatus fueris in hoc loco verba pphete reperies
ipā p̄pissime adaptari pharisaice cecitati in quā incurrerūt
in penam sue ypocrisis sup̄dictā. ut dictū est Ad cui⁹ declara-
cionem scire debes qđ pharisei ypocrite sicut triplicē veritatem
corrumpebāt seu offuscabant ut sup. vi. c. Sic triplicē incur-
rerūt execracōem mentis. p̄mo. s. circa cogniciōem t̄pis aduē-
tus xpī et diuinitatē eius et modū redempciōis eius ⁊ hui⁹
de quibus pphete fuerūt sufficientē locuti. et tñ ipi tanqz clau-
sos mentis oculos habentes hoc nescierūt de quo in p̄ma p̄e-
distinctione p̄ma ⁊ in mltis sequentibz large dictū est. Et de
hac execracōne ppheta loquit̄ cum dicit. Et claudet oculos
v̄ros tē. vsqz ibi nescio l̄ras. De istis enī et similibus l̄rat̄
eoz qñqz p̄tendūt se excusare dicētes qđ talia sūt signata seu
secreta. Simples vero excusant se dicētes. nescio l̄ras put
sup. Scđo vero incurrerūt execracōem circa obseruanciā legis
mosaice estimantes qđ lex mosaica esset p̄petuo duratura etiā
quo ad ceremonialia et iudicialia qđ falsū est ut patz supra i
p̄ma p̄e di. viii. Et de hoc dicit ppheta peribit sapiā a sapiē-
tibus eius. Ad qđ sciendū qđ hui⁹ ceremonialia t̄pe duratio-
nis mosaice legis indicabant̄ racōnabiliē apud omēs sapi-
encialia esse. vnde in deutro. iiii. postqz dixit moyses. Scitis
qđ docuerim vos p̄cepta atqz iusticias sicut p̄cepit michi dñs
tē. Subdit. obseruabitis ⁊ implebitis ope. hec est enī vestra
sapientiā et intellectu corā p̄lis ut audietes vniūsa p̄cepta

hec dicant **E**n ppl's sapiens et intelligens gens magna hec.
Que quidem sapientia manifestu est q perijt ab eis post xpm
Nam sicut p obseruancā legalū tpe legis a ceteris nacōibz
iudicabant sapientes. inqntū p huiōi obseruacōez regebant
a deo tanqm populus peculiaris p miracula ⁊ reuelacōes
ppheticas et huiōi vt patz in pcessu veteris testamti. Sic post
xpi aduentū ⁊ diuulgacōem euangelij ipi? cū huiōi legalia
fuerūt euacuata. ab omibz iudicant p obseruacōez eaz insi-
pientes et stultū tanqz laborantes in hys que sūt nullū auto-
ritatis seu utilitatis qd patz ad sensū cū hodie omia illa ver-
tunt in derisum apud intelligētes. Et de hac ignorancia seu
cecitate ppheta dicit. Et pibit sapia a sapientibz. s. sapiētia
supdicta que in legalū obseruacōe cōsistebat. Item pdictum
verbū. peribit sapientia a sapientibz verificat de eis ex hoc q
illud nephandū opus talmudicū eoz cum magnis fatuita-
tibus et absurditatibz pmixtis cōposuerūt. vt large habetur
supra ysaie. xxxiij. et zacharie. ix. in addicōibz. vīde ibi de
quibz. s. scribis huiōi mendacissimā doctrinā cōponentibz in-
telligit illd jere. viij. c. Quō dicitis sapiētes sum? ⁊ lex dñi
nobiscum est vere mendacū opatus est stilus mendax scri-
barū. vbi ppheta volens reddē causam tante insanie subdit
verbū dñi. picerūt ⁊ sapiēcia nulla est i eis. q. d. postqz ver-
bum dñi. s. filiū dei. picerūt intm caruerūt vera sapiētia. q
ad huiōi nephandā doctrinam in scriptis ponendā mō pdicto
pcesserūt. Et quia illa. s. cōtenta i pdicto ope talmudico ne-
phandissimo sūt tante insanie et fatuitatis q merito quilibz
sensatus admirari debet quō talia ab hoibz auderent cōscribi
Ideo de hoc pprie intelligit illud i hac ppheta ysaie cōtentū
s. Ideo ecce addā ut a miracōe faciā ppo huic miraclo gran-
di et stupendo et pibit sapia a sapientibz. q. d. hec perdicō sa-
piencie ad tantā deueniet insanā q in admiracōes stupēdas
verteret qd manifeste patz aspiciēd pdictas addicōnes. **¶**
¶ Disapulus **¶** Verū est q i codicibz illis talmudicis mltā
tradunt de deo que si intelligant ut sonāt nō solū falsa sed
absurdissima sūt ut cū dicit i libro baratoch q de i quolibet
nocte sup iherlm et ppo isrl flendo dicit. ve michi qz destruxi
ciuitatem meā et combussi templū meū et in captiuitatez re-
digi pplm meū. Siliter dicūt in libro qui dicit hulin q deus
peccauit in faciendo q luna esset minoris quantitatis qz sol

propter quod peccatum expiandum deus iussit ut in kalendis fieret
sacrificium de vno edo caprarum ut peccatum dei supradictum expiaretur
que quidem et multa similia in suis codicibus contenta ipsi conantur
a falsitate seu absurditate excusare sic dicunt enim quod ista intel-
ligi debent metaphorice fuisse dicta sicut cum in scriptura deo at-
tribuitur motus ut cum dicitur exo. xix. Descendit deus super montem
synai. Sic et attribuitur deo in scripturis sacris ira et penitudo
que nullo modo competunt perfectissime immutabilitati diuine ut
est manifestum. Sed ista et similia soluantur exponendo ea metha-
phorice fuisse dicta. scilicet quod deus se habet non in se sed in suis effec-
tibus per modum descendens seu irati vel penitentis et huiusmodi.
unde et filii modo dicunt quod sunt intelligenda verba talmudica
supradicta et filia cum de deo dicunt aliqua que nullo modo deo com-
petunt sed metaphorice seu similitudinarie et non aliter. et isto
modo nituntur defendere multa que in dicto opere nephando tal-
mudico supradicto continentur. propter igitur ut michi ostendas quid
circa hoc sit tenendum. ¶ Magister ¶ Si bene consideras illa que
de deo in sacris scripturis dicuntur licet imperfectorum important
tamen aliquid bonitatis seu perfectionis includunt. Mouetur enim licet
perfectioni diuine cuius esse purus actus est. nulli potentialitati
admixtus omnino non conueniat. importat tamen actum entis quod est
aliquid perfectionis quod deo attribuitur. omnes enim perfectiones que in
creaturis sunt in deo preexistunt seclusa quacunque imperfectione que
in eis includitur. Ira similiter licet in creaturis est passio quedam que
deo non competit. quia tamen quicquid laudabilis est ut cum mouetur
a ratione recta. Idcirco deo attribuitur sub ratione perfectionis quia
cumque imperfectione amota. Sed miserum esse quod intelligitur per illud
dictum. ve michi. vel peccare. quod non solum deo sed nec etiam beatis
competit. nullo modo est attribuendum deo cum nec etiam ydolatre
suis dijs falsis talia audent attribuire. que tamen fatuitas tal-
mudica deo temerarie attribuit ut dictum est. Item differentia
debet esse inter modum tradendi prophetarum et inter modum tradendi
eorum qui verbi prophetarum exponunt. prophete enim quia quicquid de his que
supra homines sunt eis reuelata loquuntur. quicquid vero ut homines more
loquuntur humano in dictis suis inueniuntur obscuritates. unde
super illud psalmi. tenebrosa aqua in nubibus aeris. Glossa. ob-
scura doctrina in dictis prophetarum. Expositores tamen qui dicta
prophetarum declarant debent non obscure sicut prophete loqui sed aperte
sic ut errores que contingere possunt in expositione prophetarum locutionum

vitare studeant. non aut inductua ad errores pponat. unde
et talmudici qui expositores sacrae scripturae se dicunt non
methaphoricis locutionibus ut debent. sed methaphoras in scri-
pturis sacris contentas recte habent exponere. Cuius oppositum in su-
peradictis et multis talmudica insania frequent induat. Et
attende quod non solum antiqui talmudici in cognitione divinorum
sepe errauerunt. sed etiam eorum moderni magni rabbi. inter quos
papnus fuit Rabun oyses egypcius quem aliter moysen esse di-
cunt. qui quasi per viam pharisaicam ad expositionem sacre scripture
tendere videtur cum hoc tamen in multis errauit que ad cognitionem
pertinent divinorum. ut cum asserit omnia nomina que de deo et creatu-
ris dicuntur esse mere equoca. ex quo sequeretur quod nullam de deo
haberemus veram noticiam. **S**ilicet cum alios errores in suis codicibus
ponit periculosos. de quibus super est aliquid tactum Item quia hu-
mana perfectio papne consistit in imitatione divine perfectionis. Iuxta
illud leuit. xi. Sancti estote quia sanctus ego sum dominus deus vest-
rorum. **I**tem talia in scripturis attribuunt deo in quorum imitatione
quicunque homo meritorie perficitur. **H**eretur itaque homo in odiendo im-
pios seu irascendo contra eos propter bonum iusticie. Iuxta illud
nomine qui oderunt te domine oderant et super inimicos tuos tabescebat
et sic ista et similia in scripturis deo attribuunt ut ea homines
imitentur in bonum. Sed misere esse uel peccare. ad quorum imita-
tionem nullo modo homines inducendi sunt deo attribui non debent
¶ **D**isciplis **¶** Licet verum est quod pharisei talmudici in credendis
multa falsissima et absurda introduxerunt prout super dictum est
et in tuis additionibus. scilicet psalmi. xxxiii. et salm. v. plene conti-
nentur. tamen in agendis videtur quod christus eorum doctrinam approbavit
unde **Mat. xxiii.** Super cathedram moysi sederunt scribe et pharisei
quidquid dixerint vobis facite etc. Ex quo patet quod de his que
agenda erant. pharisei et scribe non extorserunt sed recte docebant
licet ipsi opere non implerent **¶** **M**agister **¶** Verbum christi supra
dictum intelligendum est de doctrina mosaice legis quam pharisei etiam
non excedebant nec corrumpabant per eorum traditiones. non autem
de lege talmudica quam fingunt esse secundum legem moysi datam
unde notant christus dixit. Super cathedram moysi sederunt. scilicet pha-
risei etc. ut designaret quod loquitur de doctrina in lege mosaica vere
contenta. non autem de doctrina falsa et ficta. scilicet talmudica **2^a p^a 86^a**
¶ **C**apitulum. ix. In quo declarat tertius modus execrationis pha-
risaice qui consistit in hoc quod suas proprias inuentiones et asserciones

abscondit.

¶ Discipulus ¶

Habeo duos modos excecacōis pharisaeice per te michi
ostensos. sed quia dixisti q̄ tribus modis incurerent
cecatatem seu mentis excecacōem. ideo peto vt michi
declaras tercium modum. **¶ Magister ¶** Tercio incurerūt mētis
cecatatem intm̄ q̄ verba pp̄ia sua et suos mentis cōceptus nō
intelligentes. suae pp̄ie inuencōes ab eis abscondite sūt. **Est**
enī sup̄ i p̄m i pte i mltis locis ostensū q̄ p dicta doctoz suoz
veritas catholica qñqz oñdiē qd̄ tamē ip̄met nō intelligūt.
Sed sicut de Cayphi **Joh. xi.** legiē q̄ nesciens pphetauit ita
et eis accidit. de quo intelligit verbū p̄dictū ysaie. s. et intel
ligenciā prudenciā absconde. q. d. ppheta nō solum pphedas
antiquas de xpo dictas p cecatate mētis nō intelligent. nec
solum sapiam eoz legalem p̄sent. sed etiā qd̄ ip̄met intelli
gunt absconde ab eis. verbi grā. dicūt q̄ p̄i arche et oēs
sancti ante aduentū messie nō intrabant paradisi sed erant
in eius suburbio donec veniret filius phares. i. xps filius da
uid. et hoc pp̄e p̄c̄m ade. et tñ cum hoc negant p̄c̄m origina
le fuisse nec esse p xpm seu messia expiandū. et inter multa
que ip̄i asseruerūt vera et salubria q̄ tñ ip̄met nō intellexe
rūt ut bene agerent. p̄pue sūt illa que ad terminū aduentus
messie p̄tinent. **Circa hoc enī fuerūt mltaplicat̄ in op̄ionibus**
diuisi. **Quidam enī volentes claudere portā inquisitionis huius**
t̄mini p scripturas asseruerūt q̄ terminus redemptōis eoz ab
hac captiuitate est inscrutabilis p scripturas. **Et querūt ra**
cionē quare p̄mis. s. in transmigracōe babilonica exñtibz
fuit reuelatus. s. terminus sue redemptōis **Jere. xxix.** Cū im
pleti fuerint i babilone. lxx. anni visitabo vos. **Et tñ scōis**
scz qui fuerūt seu sūt in hac captiuitate nō fuit reuelatus ter
minus sue redemptōis. **Ad qd̄ respondent q̄ racō huius dñe**
est ista. **Ni in p̄mis fuit reuelatū p̄c̄m seu p̄c̄a p quibz fu**
erunt in captiuitate ducti vt patz. iij. **Re. et scdo palippo.**
Et ideo illis fuit reuelatus terminus sue captiuitatis ut d̄m
est. **Sed scōis. s. in hac captiuitate exñtibz non est reuelatū**
peccatū pp̄ter qd̄ in hac captiuitate sūt deducti. et ideo t̄mini
sue redemptōis ē eis silr̄ ignotus. **Ni vō tā antiq̄ qz moderni**
assignauerūt t̄minos diuisos ad huius aduentū. qui tñ t̄mini
om̄es transferāt iam in p̄teritū vt sup̄ distinctōe t̄cia capitulo
q̄rto plene ostensū est. **Quidam vō eoz asseruerūt q̄ oēs t̄mini**

preterierunt et quod non pendeat redemptio eorum nisi in sola penitentia.
Attende igitur quod sunt tres opiniones supradictas ipsorum propria intelligentia absconditae ab illis. Nam si prima sequantur opiniones oportet eos concedere quod peccatum per quo sunt in hac captivitate est eis ignotum et hoc est verum. putat superius in puncti distinctione ostensum est. Et consequenter si hoc peccatum sibi innotesceret. quod quidem peccatum est derelinquere Christum verum deum et hominem et suas facultates sequi. tunc manifestum quod terminus captivitatis esset eis notus. scilicet cum ab isto peccato converterentur per agnitionem veri Christi seu messie. per hanc enim conversionem statim redemptionem adipiscerentur. Si autem secundam opinionem sequerentur operibus eos concedere quod Christus seu messias iam venit cum omnes termini per suos ingross assignati in preteritum transierunt. Non enim possunt divine scripture in quibus quilibet eorum secundum suam intelligentiam fundatur a veritate deficere. Si autem etiam sequantur opinionem operibus eos concedere quod nullus eorum est in vera penitentia. Nam si aliquis eorum in vera penitentia esset. tunc saltem ipse penitens esset redemptus per messiam. Ex quibus manifeste habetur quod illud quod ab ipsismet intelligitur circa tempus redemptionis seu adventus messie ab ipsis absconditum est. Et hoc est quod propheta predixit. Et intelligentia prudentium eius absconditum est. non enim dixit. Et intelligentia eorum probat sicut dixerat de sapientia sed dixit absconditum est. quod dicitur quod ipsi non percipient ea que per ipsos sunt intellecta sed ab eis abscondentur ut dicitur. nos autem quibus veritas palata est intelligentiam supradictam per eos inveniunt. specialiter eorum que aliquid continent veritatis habere possumus et ad nostram eruditionem perficere possunt si sacras scripturas scrutari conemur et quodam vera historialia ad hoc penitentiam attente perspicimus.

2^a pars et distinctio 2^a sententia
¶ Caplm. x. In quo ostenditur quod multi de inveniendis seu assercionibus phariseorum quas ipsi inventores seu asserentes minime intelligunt quoniam nobis perficiunt ad eruditionem et quod in terminis per eos assignatis ad suam redemptionem aliqua emerferunt ad honorem fidei catholice penitentia.

¶ Discipulus
Hoc vltimum quod dicitur ulteriozem requirit declarationem. unde peto quod michi amplius declares quod intelligentia quorundam supradictorum erronee opinantium ad nostram perficiant eruditionem.

¶ Magister **¶** Secundum philosophum in methaphisica veri philosophi in cognitione veritatis profecerunt ex opinionibus antiquorum etiam a veritate deviantium in quantum in talibus erroribus

aliquid veritatis cōtinebat. **Cui** sile in pposito cōtingit. **Ad**
quod sciendū q pharisei et eoz sequaces xpm pniōse abidē:
endo tribz modis circa inquisicōez terminū sue redēpcōis in
ipso pcessu tps se habent. **Quidā** enī eoz sic sūt in sua excecā
dione obdurati q nec volūt inquirere de pctō p quo sūt ī hac
diuēna captiuitate. nec eadē ipius captiuitatis terminū p scri
pturas scrutari curant. **Et** ideo dicūt q utrūqz est ignotum
et hū assimilant infirmo qui intē mcurrit sue sanacōis de
speracōem q nō curat de cognicōe sue infirmitatis neqz eadē
de curacōe. **Et** istis cōsequētē corraspondet p̄mus modus
errandi sup̄dicte qui inter alios pessimus est. s. dicendum q
peccatū p quo sūt ī hac captiuitate est ignotū. **Silr** et t̄m̄
sue redēpcōis. quoz utrūqz licz sit vez qntū ad eos q utrūqz
ignorant non tñ quo ad nos qui utrūqz p scrutiniū scriptu
raz cognoscimus ut ex sup̄dicis in p̄ma pte habē hec tamē
ignorancia nō excusat eos sed potius accusat cū sit nō solū
crassa sed eadē affectata. **Sunt** aliī qui nō curant de m̄quendo
circa pctm p quo in hac captiuitate detenti sūt vl si curāt hoc
attribuūt alijs pctis antiquis utputa pctō vituli in deserto
fabricati ul pctis modernis que nō sunt cōia totū eoz vniūsi
tati sed singularia. quoz utrūqz est falsū vt sup̄ ostensū est. cū
de tribus cōdicionibz hui⁹ peccati agere. **Isti** tñ conantē scru
tari terminū sue redēpcōis p scripturas. et assignauerūt sin
guli singulos t̄minos iam p̄teritos. **In** quibz t̄minis uel no
tabiliozibz eoz fm quosdam fideles ī antiqua sacra pagina
l̄atos et a iudaica cecitate ad lumē fidei cōuersos aliq̄ ma
gnū bonū sp̄iale ad laudē dī et honorē xp̄iane fidei emicuit.
quod sic patz. **Nam** int̄ terminos assignatos p iudeoz docto
res duo fuerūt p̄apue. s. termin⁹ assignatus p Rabimoyse
egiptiū fm quē redēpcōez isrl̄iticeā dixit esse futurā in āno
certo computādo a creacōe mūdi. qui quidē terminus iam
transiuit in p̄teritū p. ccxviii. ānos put sup̄. di. p̄ma. c. iiii
dictū fuit. **Constat** aut q in p̄dicto t̄mino ab ipso assignato.
vel fere claruerūt in ecclia dī duo viri sancti et religiosissimi
scz dominicus et franciscus. **Ex** quibz et eoz sequacibz in reli
gione docēna fidei et mox ecclia vli s maxime refulget. ut ē
manifestū. **Non** igit̄ immerito estimandum est q de tantis
viris et ordinibz in toto orbe coruscantibz aliq̄ p̄nōsti cū esset
p scrutiniū scripturaz repiēvū. vñ t̄m̄ quē Rabimoyse

egiptus scrutatus est nō ad redempcōem iudaice perfidie sed
p̄uacū est referendus . sed potius ad redempcōem ppli dei . s .
xp̄iani . quis enī nūare sufficēt quot aīe p̄ mīsteriū p̄dicacōis
et docēne p̄dicatoz et mīozū tam in dictis q̄ in scriptis sunt
deo coopante a demoniaca captiuitate redempte . certe nullus
nisi solus deus cui soli cognit⁹ est numer⁹ electoz **I**tem post
p̄dictū Rabinmoysen egipciū fuit alter Rabinmoyses Gerū:
den . qui licet nō tam magne auctas fuit sicut p̄mus nō tamē
mediocris auctas fuit sed inter eos magnus reputatus fuit
Scripsit enī sup pentateucū et sup aliquos alios libz biblie
et sup suū talmuth multa q̄ apud eos habent tanq̄ magna
lia qui in exposicōe pentateuci in pte p̄hemiali cū magna so
lemnitate dēminauit q̄ ēmin⁹ aduent⁹ messie futur⁹ erat
certissime in anno . v . millesimo . cxviii . a creacōne mūdi fm
computacōem hebreoz **Q**ui quidez rabinmoyses secut⁹ est in
hui⁹dī tērmī assignacōne Rabi leuixenm seu de puincia
puincia in sua expōne sup danielē iactans se sup hoc diuinaz
reuelacōem habuisse . put laus ista dicta fuerāt sup di . tēda
quem quidē ēminū omēs iudei spālīter atra marini tanq̄ certis
simū anteq̄ transisset expectabāt . sed deo disponēte contigit
eis oppositū . pro quo scire debes q̄ i hispania spālīter i regnis
et diuicijs serenissimi dñi dñi regis **C**astelle ⁊ legionis a ma
gnis tyibus suadente antiquo hoste iudei habebant magnos
status intantū q̄ fidelibz in mltis p̄erant et officia magna et
publica exercebant inter xp̄ianos . et fidelibz in mltis p̄fide:
bant . obanebant enī in domibz regū et etiam magnatū offi
cia magna p̄ que omēs subditi etiā fideles eos in magna ha
bebant reuerencia et timore qd nō in modicū scandalū seu pe
riculū aīaz cedebat fidelū simpliū . **D**e facili enī tales cōsue
uerūt ad errores eoz qui eis p̄sunt moueri . **I**n fideles etiā iu
da ex hoc occasione p̄sistendi i suis erroribz sumebāt dicētes
et in suis codicibz nōnulli eoz scribentes q̄ ap̄hega **J**acob pa
triarche . in qua dicit . nō auferet ceptrū de iuda tē . **G**en . xlix
verificabat in hoc q̄ iudei i hispania ceptrū dñi seu regimīs
obanebant modo sup̄dicto . **S**ed scrutanti historias hispanie
notum est q̄ in termino sup̄dicto qui cōcurrīt cū anno dñi .
m^o . ccc . lviii . ul' arde contigit q̄ rex petr⁹ in carcerez duxit
illū qui inter iudeos erat maxim⁹ et valde magn⁹ in domo
regia quē in carcere iussit interfici et alios magnos eiusdem

generis cū eo et extūc nō fuit aliquis iudeus qui in domo regia sicut hactenus p̄ficere. **C**onsequē etia rex henricus secū dus bone memorie frater eius qui regnū fratris habuit. mltas cedes seu strages ante q̄ reg. assz in iudeos fecit tam i vrbe **T**oletana q̄ in quibusdā alijs villis et castris in cōfinibz regni castelle exūtibz. et cū huiōi rex henric⁹ scd⁹ regnauit regno accepto a fratre suo petro. ip̄e instituit in curijs generalibus q̄ iuda portarent signū distinctōis in suis vestibus put iura canonica volūt. qd̄ cū nūq̄ fuit auditū i hispania sed indistincte cū fidelibz cōuersabant. ex quo mltā enozmia sequebant et diue legi difformia. **C**ōsequē rex iohes p̄m⁹ felici⁹ recordacōis fili⁹ p̄dicti regis henrici scd⁹ instituit q̄ iuda nlla hērent publica officia nec iurisdicōez etiā mē sapos in criminalibz exercerent. quā quidem iurisdicōe al's maxie abutebant. **P**ost quē. s. regē **J**ohem regnauit rex henricus terci⁹ sancte memorie fili⁹ eius in āno. xj. etatis sue in cui⁹ regni p̄ncipio deo vlcōne sanguis xp̄i excitante mltitudo popularis magna et valida contra eos surrexit et q̄ plurimi erant interfecti p̄ totā hispaniā. qui quidē tumult⁹ incepit a ciuitate hispanensi i cui⁹ ecclia metropolitana quidā archidiaconus in l̄atura simplex et laudabilis vite cepit p̄dicare cōt̄ errores iudeoz et modos eoz viciōi enozmes. et cōt̄ sinagogas eoz nouit cōt̄ sacroz canonū tenorē edificantes ex quo tumultus sup̄dictus incepit et consequē in breuissimō tempe per totā hispaniā et vltra usqz pereneos et i insulis maioricay et **S**ardinie velocissime euolauit. deus aut qui adeo bon⁹ ē ut ex malis eliciat bona sic disposuit q̄ hac vexatione currente. et etiā post ip̄ius sedicōem nōnulli iudeoz ad cor suū reuersi dixerūt illud dentro. xxj. vere quia nō est mecum deus inuenerūt me hēc mala. et vexacōe dante intellēm auditū. scripturas scrutari ceperūt et deo illuminante errorē suū cognouerūt sic q̄ ad deū conuēsi nomē xp̄i publice et deuote p̄dicantes mltorū cordi filioz ad p̄s deo dirigente conuēterūt que om̄ia in hys regionibz manifesta sūt. post p̄dictū vero regem henricū etiā sancte recordacōis successit serenissimus rex **J**ohes filius ei⁹ qui hodie regnat et i longenis temporibus felici⁹ regnet. **I**ste incepit regnare in ciuilibz cum esset in scdō āno etatis sue et sic fuit sub tutoribus usqz ad tempus p̄finitū a p̄e. in cui⁹ tam durante tutela q̄ post cū

iā regimē regnoz suoz accepit mltā fuerāt instituta conē
iudaicā impietatez que in suis curijs et regnis p maiori
parte obseruabāt sub quo dīno auxilio opitulante fideliter
expectabāt q infidelitas tam iudaica qz saracenica supprimē
tur. **E**x quibz satis patz q in termino finalit a peritis iudeoz
pro sua redempcōe assignato incepit vastacō pfidoz infidelū
et salus vita ⁊ resurrectio fidelū ad xpm cōuersoz est exorta
qđ est intentū. **E**t attende q intē duos p̄dictos tēminos qui p
p̄dictos rabinos in suis libris et tractatibz assignati fuerūt
fuit tēminus alius a duobz iudeis in hispania qui pphete dice
bant quoz vn⁹ fuit in ciuitate abulensi pūinde cōpostellane
et alius i villa que dicit̄ ayllon Seguntie dioc̄. **T**olerane
pūinde qui quidē duo tam magnalia loq̄bant et qñqz fuēa
p̄nosticabant et occulta reuelabant et fm̄ morē eozū honeste
vnebant q ab om̄ibz iudeis istius regionis reputabant sic
pphete. **E**t isti duo assignauerūt tempus ad videndū signū
sue redempcōis in anno a creacōne mūdi .v. millesimo qua
dringētesimo q̄nto fm̄ eoz cōputacōem qui quidē āni con
currunt cū anno dñi M^o. cc. xcv. **I**n quo quidē anno i q̄rto
mense qui apud eos dicit̄ chanum vltima die ipi⁹ mensis.
in quo die p̄dixerūt q iudei debebāt habē signū sue redempcō
nis a deo miraclose factū ad quozū p̄clamacōem om̄es iudei
fecerūt suas p̄nias in ieiunijs mltis cū satisfactōnibz et ele
mosinis q̄si ad deū reuē orantes ut sibi p̄dictū signū sue sa
lutis oñderet. in quo āno mense ⁊ die assignatis iudei intra
uerūt synagogas suas ad orandū deū induti sindonibz albis
lineis seu sericis put est moris apud eos in die expiacōis
scz in die decima mensis .vij. vnde et tūc altissimo deo coope
rante qui nullū t̄pus sine bonitatis sue testidō relinquit in
sindonibz sup̄dictis apparuerūt signa crucis in oībz et ubi
cūqz erāt ecā in illis sindonibz que seruabant i suis apotecas
quo signo viso mlti eoz fuerūt turbati quoz quidā dicebat
q hoc fuerat factū dyabolica arte. **M**imirū cum p̄decessores
eoz de xpo maxima mirac̄la faciente dicebāt. **I**n beelzebub
ēiat demonia M^o. ix. c. **N**ij vō dubitabāt nō audētes loqui
neque aliquid circa hoc iudicare **N**ij vō crediderūt hoc signū
fuisse veri xpi crucifixi et disposuerūt se ad ei⁹ fidez cū bapti
smo recipiendā. **I**sti tñ fuerūt pauci **I**n illud jere. iij. c. **A**s
sumā vos vnū de ciuitate ⁊ duos de cognacōne ⁊c. **S**aluator

etiam de via que ducit ad paradisu dicit. Et pauci inueniunt
eam **Q^d. vii.** Que oia large tradunt a magro alfonso vali:
soletan. in quodam suo libro q dicit de bellis dñi caplo. xxvii.
qui ex p̄dictis mlti vidit et testimoniū phibuit. Ego aut
licet nondū essem tpe istius signi natus. qui quidē terminus
p̄cessit natiuitatē meā per. lx. ānos fere. testifico tñ corā deo
qui hoc p̄dictū signū modo p̄dicto contigisse sepe et sepiissime
audiui ab antiquioribz iudeis nemie contradicere in ipso facto
nisi solū in cā eius quia quidā eorū hoc attribuebāt magis
arabz. quidam vō causā relinquebāt sub dubio. Ego autem
quāqz mirabar quō dñi illius t̄pis p̄feram plati ecclie de hoc
nō fecerūt mēdonē in suis historiis. de quo tñ racōnabiliter
debuissēt festū in p̄petuū celebrari ad honorē crucis xpi. Sed re
uera hāc admiracōem tollit a me excessiu⁹ iudeoz status in
illis t̄pibus de quo iam dictū est. tantū enī locū habebāt cū
regibus et p̄ncipibz terre tam ecclia sticis qz secularibz q hoc
potuerāt cauillacōibz suis impedire. Ex quibz omibz racō
nabiliē p̄sumendū est q sicut i p̄dictis t̄minis a suis m̄gris
assignatis redemptio per ip̄os false expectata nō puenit. sed
pocui aliqua cōgesserūt ad cōfirmacōez seu honorē dei et fidei
catholice penencia. Et p consequēs ad nrām redemptōez seu
salutē. Sic p̄sumendū est contigisse in alijs t̄minis de quibz
facta fuit mēdo sup̄ pte p̄ma di. iij. licet illa ad nrām no
tiā nō deuenissent p̄pter remotōez parauē t̄re oriētalī atqz
meridionalium ab hac regione hispanie que occidua est et
septentrionalis. **Capitulum. xi.** In quo oñ die q aliqua verissima arca eorū
redemptōem asseruerūt que tñ ip̄met nō intelligāt. et q hoc
p̄phetatū fuit p ysaiā.

Disapul⁹
Habeo ex pte dictis quō ex p̄mis duobz modis errādi
phariseoz arca cognicōem t̄pis aduentus xpi aliquid
nobis vale elici. Sed de t̄ao mō. s. asserendū q om̄s
termini aduent⁹ messie seu xpi p̄terierūt et q non pendet re
demptio nisi in p̄nā vellē aliquale declaracōem ut scire quō
ex hoc aliquid nobis vale insurgat. **Magister.** Iste t̄erā
mod⁹ dicendi eoz verissim⁹ est. nec indiget alia interpretacōe.
sed sicut sonat p̄p̄riū obānet veritatē nam q om̄s termini
aduentus iam p̄cesserūt hoc oīno cōsonat catholice veritati
per quā crediē q cum venit plenitudo t̄pis misit de⁹ filium

suum tē. tūc enī plenitudo tēpis venit quādo omēs tēmini per
scripturas sacras ad hoc assignati sūt impleti. Si enī sacras
scripturas fueris scrutatus repies q̄ ad idē temp⁹ aduent⁹
messie fuerūt termini diūsis modis assignati. aliqui enī ter
mini assignati sūt ex pte ablacōis potestatis seu dignitatis
pncipatus a ppl'o iudaico. et hoc modo patriarcha assignauit
huiōi terminū dicēs. nō auferet ceptrū de iuda tē. Gen. xlix
Fuit enī alius modus assignandi huiōi terminū ex pte mo
narchiarū que in orbe pcesserūt aduentū messie. Et hoc modo
huiōi terminū daniel declarat cū dicit. in diebus regū istoz
suscitabit deus celi regnū qd̄ in eternū nō corrumpet dān. ij
Fuit eqā alius termin⁹ assignatus ex absassione. Lxx. ebdo.
mada. dān. ix. c. et sic de alijs que ad huiōi assignacōem in
sacris scripturis pnt repiri. vnde notabili apl's dixit. Cum
aut venit plenitudo tēpis. tūc enī plenitudo tēpis venit quādo
tēpa diūsimode ad hoc designata simul cōcurrerēt. Silr et vba
pharisaica sup̄dicta nō aliud apprie sonāt nisi q̄ omēs tēmini
p̄finitū transierūt in p̄teritū et q̄ nō pendet redemptio nisi ex
pnia. Que quidē verba q̄ fidelissima sūt et vera vanā intelli
gerent ut bene agerēt. Sed verus intellectus huiōi verborū est
eis absconditus ut sup̄ dictū est. specialit̄ ex hoc q̄ p̄cēm pro
quo in hac captiuitate existāt est eis ignotū. qd̄ exp̄sse p̄nosti
catum fuit p̄ Jemiā tren. ij. vbi dī. p̄phete tui et expositores
tui viderūt tibi falsa et stulta nec apiebant iniquitatē tuam
ut te ad p̄niam puocarent. Et sic patz q̄ si p̄cēm huiōi esset
eis cognitū ad p̄niam puocarent. et sic statim ad ip̄scerent
redemptōem. Sed p̄ terciū modū execracōis quā iuste incurre
rant per quā apprie inuencōes sue sūt eis abscondite. iux̄ illud
Et intellectus prudenciū abscondet. Sanus intellect⁹ apprie
inuencōis eoz est eis abscondit⁹ ut dictū est 2^a p̄t et 26^a
Caplm. xij. In quo oñditur q̄ cecitas pharisaica de qua
ysaias p̄phetauit cōpendiose traditur in euangelio 27^a

Disapulus

Ax p̄missis habeo triplicem execracōez pharisaicam per
ysaiam auctē sup̄dicta p̄nosticatā cum illuminacōe
geniū simul in eadem auctē cōtentā. Et vellem scire
si forte huiōi cecitas fuit a xpo ip̄is phariseis denuntiata 27^a
Magister. Si scrutat⁹ fueris euangeliā xpi clare repies
q̄ illud qd̄ p̄phetica tuba. s. ysaias de hac cecinit cecitate euā

gelia dicta cōpendiose exposuē. vnde saluator i phariseoz
pñcia dicit In iudiciū ergo i hūc mundū veni ut q nō vidēt
videāt et qui vident cecā fiant Joh. ix. In quibz vbis xpūs
qua tuoz expōsit arca huiūdi cecitate. pñm. s. q hoc intelligen
dum erat de phariseis. vnde ibidē subdit Et audierāt phari
sei et dixerūt. Nūquid et nos cecā sum? Scdm q hāc cecita
tem ex iudicō dño incurrerūt pharisei ut iam dictū est. Et
de hoc pōixit. In iudiciū ergo in hūc mundū veni. Tercium
ut illuminacō genai cum pōicta cōcurreret cecitate de quo di
cit ut qui nō vident videant. Quartū q huiūdi cecitas phari
saica nō excusat a pctō sed potius aggrauat. vnde phariseis
dicentibz. nūquid et nos cecā sum? rñdit. si cecā essetis nō ha
beretis pctm Non em erat cecā per pñacōem lumis naturalis
racōis. sed p lumis grācie subtracōem quā ut sup dictū est
mernerunt Et de part et dñmtois scote

Caplm. xiiij. In quo oñdit q cecitas pharisaica nullum
iudiciū generat fidelibz de gñe descendētibz isrlitico. Nam
in potēssimis epibz ecclie. s. in eius exordio et fine i quibz
xpūs fuit et erit pñens in natura assumpta de stirpe isrlitica
descendentes pñcipaliores fuerūt et erūt. nam in fine mundi
totum genus israheliticum xpō firmissime adhaerebit.

Disapulus

Considero hanc triplicē excecacōem iudicō dño insti
fimo iudaicā plebem incurisse ut ex vaticanijs pph
taz et euangelicis patz documētis. De qua triplici ex
cecacōne vidēt intelligendū illud de utro. xxviii. percutiet te
dñs amēcia et cecitate et stupore mentis. vbi nō de cecitate
corpali agit sed mentali. Nam statim subdit. Et palpes in
meridie sicut palpare solz cecus. Si em cecitas de qua loque
batur esset corpalis sup fine diceret. palpes in meridie sicut
cecus Ex hoc nō immerito mirandū vidēt nō solū quomō
aliquis eoz saluari potest ul' potuit. sed etiā si aliqui eoz sal
uand. quomō ab eis ob pñriū seu macula tante excecacōis
tollī possit. Et arca hoc scire vellem si de hac sūt aliq ppheta
vaticania spālter loquēda de sua illuminacōne et elenacōne
post casū Magister Jux doctrinā saluatoris qd apud
homies ē impossibile nō est impossibile apud deū Mat. xix. c.
Et ideo pñeniente grācia dñi qua homo se cōuertit ad deū
nō est impossibile q homo illuminet et deo adhaereat p grācia

gratificante. Sed ad tollenda penitus tua scdam admiraco-
audi aplm ad ro. xi. qui de hac materia alte loquit. et pfunde
et circa hoc tradit verissima documeta ut cum dicit de iudeis
Nunquid sic offenderat ut caderent. absit te. In quo docet q
conuasio eoz potius est intenta a deo tanqz ad pfectoem huane
salutis ptinens qz eoz casus. Et infra. Si em amissio illoru
recoaliatio est mudi que assupco nisi vita ex mortuis te In
quo ondit q ex quo amissio eoz pfuit in recoaliaco mudi
a foriori cosiderare debem q assumptio eozu potior esset et qsi
vita ex mortuis Et infra potens est em deus itez inferere il-
los. Et ut apls ondat q huiodi conuasio eoz no solu reputa-
da e tanqz possibilis apud deu quia de mltis possibilibz apud
deu qz plurima no pcedit ad actu. sed q estimanda est de pos-
sibilibz que expectanda erant seu sunt ventura Idcirco ibidem
dicit Nunquid dñs pplm suu repulit. q. d. nullo mo credendu
est q deus repulissz pplm suu antiquu sic ut eos penit? nuqz
esset recoaliaturus. qd pbat ex hoc q sine pnia em sunt dona
et vocatio da. Que quide vba apli si diligenter pspexeris cum
aliis in hoc caplo contentis admiraco tua penitus tollet. et
de hoc vide s. pma pte di. ij. c. vlt. Et circa hoc attende debes
q sicut excecaco iudeis incredulitate pharisaica i factis fuit
pphetice pnunciata. Sic eoz couersio saluifera i pphaz va-
tianijs repit fore excellēs et potētissima intantū q ob pbruū
excecacois in honorem conuiteret quo ad illuminatos.

¶ Discipulus **¶** De hoc vltimo queso vt me ulterius do-
ceas **¶** Magister **¶** Ad huiodi declaracoem cosiderandu est q si
diligentē scrutat⁹ fueris scripturas repies q tam in exordio
eccleie qz in fine que pnapaliores ptes sunt totius eccleie xpi du-
racōis et in quibz xpi pñcia in sua ecclesia potior cosiderat⁹ in
illis. s. duabz pnbz. fideles xpi de gñe isrlitico carnalitē descē-
dentes pñcipales assistentes ipi xpo fuerūt seu erūt In pmo
em aduētu apli q p maiori pte isrlitici fuerūt inter ceteros
a xpo fuerūt electi ad fructū redempcois in orbe pducendum
Iuxta illud ioh. xv. Ego vos elegi de mūdo ut eat⁹ et fru-
ctum afferatis te. In scdo vō aduētu similiter ipi pñcipalio-
res expectant. iux illud Cum sederit filius hominis in sede ma-
iestatis sue sedebitis et vos te. Mt. xix. Ex quibus tanta ex-
cellencia huic nacōni isrlitice attribuenda est q ob pbruū ex-
cecacois supdicte sufficient ab eis tollit. vnde ysaiē. xxix. c.

vbi de cecitate quā pharisei ex suis demeritis incurrerūt agē
pheta ibidez subdit. ppter hoc dicit dñs ad domū iacob. nō
modo cōfundē iacob. nec modo vult⁹ eius erubescat quia cū
viderit filios suos sanctificantes nomē meū et sanctificabūt
sanctā iacob et deū isrl' p̄dicabūt **I**n quib⁹ verbis ppha re-
mouet op̄ionez false estimandū q̄ ex hoc q̄ pharisei et eoz se-
quaces que maior p̄s indeoz erant s̄m numez tantā incurre-
runt cecitatem q̄ xpm eis pmissū eiecerūt q̄ hoc in cōfusione
ip̄ius iacob a quo s̄m carnē descenderāt redūdaret qđ tamē
p̄pheta improbat dicēs. nō mō cōfundē iacob. s. p̄riarcha
pater eoz vt habeat racōem cōfusionis ex hoc q̄ pharisei p̄s-
simi ⁊ ingrati ab ip̄o s̄m carnē descenderūt **N**am cū viderēt
filios suos. s. ap̄los qui de sua stirpe descenderunt sc̄ificantes
nomen meū et deū israhel p̄dicantes. ex quoz sanctificacōe
et p̄dicacōne errores sp̄uales fuerūt euacuati et increduli le-
gem didicerūt diuinā de quo statim subdit. **E**t sciant errātes
sp̄ritu intellectū et inusitatos discant legē ex hoc nō habet
locū cōfusio sup̄dicta. **E**x quo patz qđ dictū est. s. q̄ in exoz
oīo eccl̄ie p̄ncipales fuerūt illi qui de stirpe iacob descenderūt
intantū q̄ ex hoc tollit cōfusio iacob et fidelū ab eo descen-
dentū. licet etiā ex eo pharisei ul' scribe descēderūt **I**tem ysa.
liij. ubi agē de tpe p̄mi aduentus xpi cū dicit **I**n die illa
sc̄z mapiente tpe grade que dies est erit germē dñi. s. xps in
magnificēda. **S**ubdit. **E**t om̄is qui relictus fuerit in syon.
et residuus in iherl'm sanct⁹ vocabit⁹ tē. qđ intelligit⁹ de fide-
lib⁹ xpi p̄mittis qui pauca et quasi derelicti fuerūt **E**t con-
sequēt sancti vocant⁹ qui om̄es fere de genē isrl'itico fuerūt
vt est manifestū **I**n sc̄do vō aduentu xpi qui ppe finē mūdi
expectat⁹ ip̄i qui in p̄mo aduentu xpo p̄ncipalit̄ assistērūt **I**n
hoc sc̄do p̄ncipalit̄ assistere debent ut iam dictū est. de reliquis
vero. s. iudeis qui illo tpe remanserūt cōiter teneē q̄ detecta
anti xpi falsitate xpo firmissime adherebūt intantū q̄ p̄ eis
fide magnas p̄secucōes usqz ad martiria passuri sūt ⁊ in fide
xpi deuotissimi vsqz in finē p̄seueraturi. de quib⁹ intelligitur
illud apli ad rō. xj. om̄is isrl' saluus fiet p̄ut doctores ibide
exponūt qđ p̄prie ⁊ plane legit **O**zee. iij. vbi sic. dies mltos
sedebūt filij isrl' sine rege et sine p̄ncipe ⁊ sine sacrificio ⁊ sine
altari et sine ephod et sine cherafin. **E**t post hoc reuertent⁹ filij
israhel et querēt dñm deum suū et dauid regem suū. vbi in

translacōe caldaica dicit. **Et** obedierunt messie filio dauid regi suo. et pauebunt ad dñm. In hebreo habet **Et** fluent ad dñm et ad bonū eius in nouissimis dieb. hec **Ozeas**. Que quidem auctas prophetica pprie verificat de statu iudeoz qui sūt ī pñti diuēna et absqz certo tñmo captiuitate quā pprie signat propheta dicens. dies mltos. q. d. p dies mltos quoz finis nō est nobis notus. In hac etiā captiuitate manifestū est q sūt sine rege de gñe eoz et etiā sine pñape. qd tamē nō fuit in captiuitate babilonica ubi regē habuerūt et comites qntā ad honorificendā vt in **ēgio Re**. Sunt etiā in hac captiuitate sine sacrificio et altari cū carent templo fm legē mosaicam regulato. Sunt etiā in hac captiuitate sine ephod. s. veste sacerdotali. et sine cheraphim qd est quid ydolaticū fm ritū ydolatrie ad futura cognoscenda ordinatū. **laban** enī **Gen. xxxi** dicebat de suo cheraphim. Cur furatus es deos meos. per ista enī propheta significare intendebat q in hac captiuitate iudei nec colebant deū verū nec ydola. qd tamē al's nō sic erat sed semper fuerūt cultores dei ul' ydoloꝝ. Quid aut de hoc cōtingeret in nouissimis dieb. arca finē mūdi oñdit dices q postea scz post mltos dies illos qui diuēnā signāt captiuitatē retinent filij isrl' et cōuertent et querēt dñm deū suū. s. deū patrū suoz qui deus isrl' cōiter noīat in scripturis. et querēt dauid regem suū et messia et fluent ad dñm et ad deū recurrētes ad modū impetus flumīs et ad bonū eius. s. ad bona spūalia pmissa per xpm et hoc in nouissimis dieb. s. in fine mūdi vt dictū est. Ex quo habes q ī nouissimis dieb. s. in fine mūdi tota gens isrlitica conuēti debet ad fidem xpi qd concordat cū aplo vbi s. **¶ Discipulus** **¶** Hec auctas **Ozee** exponit ab hebreis de messia p ipos expectato quē dicūt vēturū esse in fine tpi. **¶ Magister** **¶** Si bene cōsideras hoc qd dicit propheta **Et querent dauid regem suū** Et fm trāslacōem caldaicā et obedient messie filio dauid regi suo. nō potest vere seu pprie intelligi de messia p ipos expectato. De illo enī debuisset dicē **Et veniet dauid rex suus** quia ī illo tpe. s. nouissimis dieb. fm eos pmo venturus est. Sed cū dicit **Et querent dauid regem suū** seu obedient messie filio dauid regi suo manifeste oñditur q ille messias iam venerat. S; filij isrl' ipm antea nō querebant nec ei obediebant. et ideo nō inueniebāt eum. sed in nouissimis dieb. querēt deū et obedient vero messie q

iam erat in mundo licet usq; nūc eum non quesuissent nec
obediissent et *Orde partē et distinctionis secūte 27.*

¶ Caplm xiiij. In quo oñdiē qđ de iudeis ī tpe medio qui
inter p̄mū aduentū xpi et 2° scđm scripturaz scrutiniū sen
ciendum est Et ibidē huiōi tractatus ī laude diuina finitur

¶ Discipulus ¶

Habeo ex hīs que docēs q̄ in duobus t̄pibus p̄puiis
scz in tpe aduent^o xpi p̄mo et scđo fideles qui fuerūt
et erūt de gñe isrl̄itico excellēciā habent et habere de
bent inter ceteros fideles cōiter Sed in tpe intermedio vellem
scire quid de eis per scripturaz scrutiniū sciendum sit *27.*
¶ Magister ¶ De hoc tpe in medio qđ valde maius est in ex
tensione duraciōis licz in m^o in deuociōis intensiōe ille p̄p̄a
euangelicus .s. ysaīas p̄dixit qualit̄ isrl̄itici descendētes a ia
cob fm carnem se debebant habere .s. q̄ paucissimi eoz p̄ inter
ualla tempoz et locoz distinctiōz erāt ad statū salutis colli
gendi. De hīs enī intelligit̄ illud ysaīe .xviij. Et relinque
m̄ eo sicut racem^o et sicut excussio oliue duarū aut triū oliua
rum ī sūmitate rami. postq̄ enī p̄ eoz infidelitatē sūt excussi
et sepati a radice oliue ī qua fuerūt antiq̄tus radicati adhuc
erant ī eis relictī q̄si due ul̄ tres oliue .s. pauci ī n̄lo qui ī vi
riditate sue radici radicati relinquent̄ qđ videm^o impletū
in isto medio tpe In quo aliqui paucissimi eoz in fide xpi sūt
radicati. qđ nō solū intelligendū ē de simplicibz seu ill̄atis
eoz sed etiā de viris notabilibz qui felicit̄ eccl̄iaz gub̄nacula
possederūt et opuscula fidelissima in honorē fidei et xp̄iane re
ligionis cōposuerūt. vnde notanter dixit p̄p̄a in sūmitate
rami. q. d. de illis paucis remanentibz nōnulli erant in sūm
mitate rami q̄si ī ap̄icibz magnis siue sūmis eccl̄ie. vnde se
cundū historiā damasci p̄t̄ ptolomeus de luca narrat.
Quidā sūmus pontifex de gñe isrl̄itico noīe euariscus in ca
thedra petri sedit anno dñi *MD. cxij.* et sepm^o fuit a beato
petro et per .x. annos septem menses et .xij. dies vlem eccl̄e
siam laudabilē rexit et vitam suā gloriose finiuit maritimo
fuit etiā in hispania tpe Gethoz quidam de stirpe isrl̄itica no
mme Julianus pomeri qui t̄aus a beato hillefonsio cathedrā
Toletane eccl̄ie et p̄matū hispaniaz obtinuit. de cui^o vita
gloriosa dñs Rodericus archieps toletanus in sua cōpendi
osa historia laudabiliter facit mencōnem. Item vincenciū

barnacensis in sua historia narrat qd fuit in hispania quidā
de hoc gñe noīe petrus alfonfi qui quēdam dyalogū solemne
edidit ad fidei catholice declaracōez conē pharisaicā pfidiam
Qui quidem dyalogus i hijs p̄tibz repit. Fuit etiā in hac re-
gione tempe regis alfonfi decimi quidā m̄gr alfonfus burgē-
sis magnus biblicus p̄hus et al' methaphisicus qui in .lx.
anno etatis sue fere fidē xpi et sacrū bap̄isma suscepit. Et
consequēter cū esset sacrista ecclie balisolethane pulcra opus-
cula ad confirmacōem fidei et confutacōez pfidie iudaice in
hebraica lingua edidit quoz trāslacōes i vulgari in domo p̄-
dicatoz balisolethan hodie repiri p̄nt. vñ p̄sumendū est qd in
alijs mūdi p̄tibz ubi captivitas isrlitica ē dispersa filia cōi-
gerūt licz ad nr̄az noticiā p̄p̄t eoz raritatē et viāz p̄lixitatē
non dū veneit. quoz oīm cōsideracōe p̄t intelligi impletū fu-
isse illud p̄phetiā. assum i vos vnū de civitate et duos de co-
gnacōe et adducā vos i syon jere. iij. c. ¶ **D**isap̄ls In fine
tractatus refert gradaz actiones

Scrutiniū nr̄m casti eloquiū hora ē ut intrāpat oracō
grāz actio et vox laudis. quē finē scrutandi finis li-
bri expectare nō p̄t qz incōprehensibil' est quē cepimus
scrutari. et ut v̄bis vtar hilarij qd pie infinita p̄sequit et si
nō se p̄uētuz novit tñ p̄fectū ḡtulat' inestimabilē. **D**e fructū
tā pulcis scrutiniū celis laudibz p̄sequam' apte cōfidentes qz
hec ē lex dñi imaclata cōitens aīas testimoniū dñi fidele sa-
piendā prestans p̄uulis. **I**lla ergo parva stilla sermonū
eius quā ip̄o distillante scrutando degustauim' a p̄sequēdi
lectione in eius dilectōne sponte nos rapiat et quē nos di-
ligent' hactenus scrutati sumus scrutemur āmodo diligendo.
Ex quo in hijs que xp̄iane religionis sūt penetrabilius sine
carta et calamo p̄cedemus quia dilectio interdū intrat ubi
cognicō foris stat. **S**i alimenta quoqz morituri corpis edūt
paupes et saturant' ut laudent dñm qd requirūt eū in mensa
eloquioz dei medullam eterne vite sub cortice scrutantes in
voce exultacōis et confessionis debent epulantes alacrius
resonare. quoniā quidquid in ea studiose scrutamur est veri-
tas. quidquid p̄cipitur bonitas. quidquid p̄mittit' felicitas.
Ip̄e aut' mediator dei et hoīm homo xp̄us ihs veritas ē sine
fallacia. bonitas sine maliciā. felicitas sine miseria. **C**ui ho-
nor et gloriā in secula seculoz amen. **D**eo gratias. **¶**

p̄b. 118.

Incipit prologus in quondam glosulam moralem
petri bleysii sup iob ad henricum regem anglie

Henrico dei gratia anglorum illustrissimo regi duci normannorum
et aquitanum et comiti andaginensi suus petrus bleysii
bathoniensis archidiaconus in vero salutem salutem
adago gratie largitori quia gratant audias que edificiant ad sa-
lutem. Cumque curialium sollicitudinem ferreona ac intricatos ne-
gociorum laboribus evaditis libenter meditari in lege domini
et de divinis laboribus in lone facit pagine respiratis. Quasi
si quidem est in pnapie cordicinos artus suos et ab eo finire
et unpe in eo qui est pnapium sine pnapio et undiat fines
terre. Precepisti michi ut ad similitudinem illorum tractatum
quos feceram de transfiguratione domini et de conversione beati pau-
li vitam beati iob sumam et sub quodam compendio de libera-
ram et duntaxat interspersis que ad patientiam et ceteras
virtutes vos informarent. Hoc sane existimo cordi vestro duntaxat
insallatum. Cor enim regis in manu dei est et quocumque voluit
vertet illud ut vitam domini iob et aliorum sanctorum patrum libenter ve-
lius deducit ante oculos mentis vestre quatenus audire possit
in eis secundum quod dominus precipit per prophetam. Eru domini qui
iudicatis terram. Exemplo si quidem talium confirmat si deus spes
erigit nutrit caritas depunit supbia humilitas custodit
auget devotio et boni operandi desiderium excitat. Hinc est quod nova
filiis israel pbi fecit dominus in rationale iudicium ut omnibus appare-
rent ad sequentiam et exemplum. Opus itaque arduum et for-
cinam aggrediatur magne molis non quod sufficere cogitare
simus aliquid a nobis sicut apostolus dicit quasi a nobis sed suffi-
cientia nostra a deo est et ab eo qui dicit apertis tui et ego im-
pleto illud. Et iterum dum steteritis ante reges et principes
nolite cogitare quid aut quomodo loquamini nolite cogitare quid
qualiter respondeatis. dicitur. Incipio ergo in ipso nomine
qui est benedictus in secula. Magnificence vestre supplico humiliter
et obnix ut exortationes devotissimi vestri cum patientia sustine-
re velitis recedentes quod cum moyses esset princeps in populo dei
consilium ietro gratant admisit. Petrus apostolus apostolorum princeps
pauli correctiones non respuit. Salomon asine verbis arguit
David rex et propheta nathan minoris prole in paucos humiliter
supportavit. Huius etiam cum mansisset in iherusalem et dicit oportet
hic rem esse in his que prius sui erant non acquiescentibus
illis parentibus suis secutus est eos nasireth rex parios
magister discipulos deus hores verbum et sapientia fabrum
et femina et erat subditus illis sicut evangelista subiungit
historia. Lectorem etiam requiro ut hic climati operis non
requerat ornatum. Quippe si quidem et in orbem orationis
hinc angustia temporis hinc angustie anime excusant per
negotios etiam cantuarien etiam inuito ad tempus manseris et
et curia sequor. in

et fine qz pñ

pc
sup
nec habeo corporis quietem n^o pacem an^{im}e n^o liberam copiam nec
spacium sedendi n^o stidendi oportunitate n^o expediti animi
iudiciū n^o plenam arbitri libertate. Opusq^{ue} p^{er}ens ex^{tra}nis
tantum confias que n^{on}strat paup^{er} deus in dulcedine sua
et que quq^{ue} me audiuisse recolo vel legisse vñ vñ

Job et erat

io subm^{it}it^r &
recedens a malo

¶ Incipit glosa sup^{er} lib^{er} Job vñ p
Ut erat iuxta huc n^{on}de. Vir ille simplex et rectus ac
timens deum et recedens a malo. ¶ Triahit ponit
simplex et rectus ac timens deum. Et quia amor dei causa est
quare declinamus a malo. Scriptura em^o attestante que dicit q^{ui}
timet deum faciet bona et facientib^{us} mali non est amor dei
ante oculos eor^{um}. In t^{er}tiis commendat Job. In simplicitate. In
rectitudine in timore. Et aut simplicitas q^{ue} est cognata f^{aci}ti
tatis et est simplicitas que in evangelio commendat. Etote
inquit prudentes sicut serpentes et simplices sicut colube.
Erat itaq^{ue} Job simplex ad se ipsum rectus ad proximum timens
ad deum. Non est aliquis rectus si non recte diiudat. Vene offere
ait enim sed pessime diiudabat. Deo offerent hostias et frēm p^{ro}p^{ri}um
quens innocentem. Non est rectus qui legum deo offert animam
aut dyabolo. Non est rectus cui sup^{er}esse sunt iniquitates caput
eius et sicut onus que gravate sunt sup^{er} eum. Non est rectus que
avaricia thit quem torquet ambicio. Que voluptas maculat.
Rectus aut est qui dat non sue vocem v^{er}ut bene loquens et
melius agens. melior est vox op^{er}is quam vox oris. Merito
q^{ui} Job rectus erat cuius verbis opa respondebant. Merito
rectus quem non infestabat elatio quem non dep^{re}mebat iniquitas
quem adversitas non frangebat. ¶ Sequit^{ur} et timens deum. No
timebat eum periculum q^{ui} p^{er}na. sed filiali affectu p^{ro}pter g^{ra}tiā
Quatuor timores in s^{an}c^{to} eloquio distinguit. Mundanus s^up^{er}biis
humilis filialis sine castus. Mundanus timor est ac p^{ro}p^{ri}um
aut temporalis v^{er}o dispendia formidans. Carialis ad time
mus dolores et nos et angustias gehēnales. Inicialis est
cum incipit homo delectari in observantia mandator^{um} dei ad
iam ea que duriora fuerūt et austeriora dulcescunt. De
isto timore dicit apl^{us} q^{ui} caritas foris mittit timore q^{ui} timor
in caritate non est. Castus aut^{em} sive filialis timor est cum uxor
virum quem sup^{er} omnia diligit cret^{ur} offende aut filius a
liquid face quod displiceat in oculis amantissimi pat^{ris}. Iste
timor non p^{re}cedit ex^{tra} formidme sed amore. Iste timor test
monio p^{ro}phete p^{ro}nūciat n^{on}seculum seculi. timebat itaq^{ue}
Job. b^{ea}tus aut^{em} qui timet deum hoc in v^{er}itate f^{re}q^{ue}nt^{er} exoptat
s^um^{us} nihil est efficacius ad g^{ra}tiā p^{ro}merenda reu^{er}panda
quam si inveniam^{us} quis semp non alta s^{ap}te sed timere. Id
circo s^{ap}rens dicit. b^{ea}tus qui semp est pauid^{us}. Erat itaq^{ue} Job

qui misereatur dolens in terra huius ad sonat consilium simplex et
 rectus ac timens deum quia inter anxios dolores et perturbationes
 les passuras diuino consolabitur consilio. Vincibat hostem huius
 generis coersutum impuunt supinum in simplicitate uigilia
 et timore et Requirit. Nati sunt ei septem filii et tres filie
 et fuit possessio eius septem milia ouium et tria milia camelorum
 et. In inuoluntate filiorum et in possessionum multiplicata
 pler felicitas attendi huius mundi. Verum tamen non est felicitas
 in hoc mundo. Transiit enim mundus et gaupiscentia ei gerendi
 omnia quae sub celo sunt dicit sapiens et omnia conuoluit et afflic-
 tio spiritus mundana. Hec omnia collissima reputabat ille fortis-
 simus cuius inuoluntate inple dilatacio in bonis temporalibus ideo re-
 censetur ut ostendat quante fuit constantie qui non tot filiorum
 morte conuicti non tante amissione possessionis potuit ferri.
 Sic exanimauit in fornace iusticie. Dominus aurem sic placet
 in aduersitate sancto suum ut eum puerit ad coronam suam et
 tam principibus quam plebis sit paterne astutiae et humi-
 litatis exemplum. In felix ego homo quis dabit capiti meo
 aqua et oculis meis fontem lacrimarum. Huius enim qui bene iob i-
 mitatores esse debuerant et sequentes mentes ariditatem
 habent omni flatu redit omni spiritus edunt omni amiserunt
 vento. In uiduis fauore liquefuit. In consiliis pauore
 deficiunt turbant tristitia auaritia quertim periturum
 ambicet. In quietant suspitionibus curis estuant. Catens
 odio mordent inuidia honoribus tument oculos habent
 ad numerum pupillo et uidue non intendunt. Ymo quod lon-
 ge quuius est et quod sine miserabili gemitu explicare non
 possim. Christi obprobria sputa flagella clauos tantum
 crucem mortem. Hec omnia plati inornare auaricie
 flant amissionis paucum suis marsubis includentes pri-
 monum crucifixi aut nepotibus erogant aut dampnabile
 retinet aut in usus extraordinarios dilapidant et perfugit.
 Nomen aspidant infelices quod mortui sunt nomen regitanti
 quod requirat dominus ab conuoluit sue villitatis ratione
 aut sui principis honorem. pro quod irritauit impius deum
 dixit enim in corde suo non requireret sed deus requireret usque
 ad nouissimum quadrantem et retribuet habundantem fa-
 ciens superbia malos male perdet vineam suam locabit
 alios agricolis. Ve opantibus coneam dominus sabaoth si cum
 parmentis absodunt. Ve piscatoribus si ad malis piscibus
 uiciant foras. Ve cultoribus diuice messis si ad paleam co-
 burum. Iste sunt quibus ysaas imperat dicens pastores
 erant et ignorabant intelligentiam. Et helmas tenetes
 legem nescierunt me. In eo siquidem sunt pastores quod

se pasant. quoniam enim ad curam omnium ponet tonsores sunt potius
quam pastores. Lat et lanam. quoniam in omnibus non salutem.
Sine in leuitico praecepit ut sacerdos habeat in sacrificiis armum
dextrum separatim ut opaco plati non solum sit sancta quod
significatur per dexterum sed exemplo et imito singularis. quoniam
tunc prestat subditos ope. quoniam prestat dignitate. Agnoscat
quod quique sue vocacionis honorem sciat quia angelus domini ex
eratuus est. sciat quod est sal terre et lux mundi. Recordet inquit
platus quos antecessores habuit et quorum retineat dignitate
habet primatum. Abet primatum abraham gubernacorem noe or
dinem melchisedech dignitatem aaron auctoritatem moysi
virtutem samuelis. platum petri. vinctorem christi. quid dicit
de ceteris qui infantas animas suscipiunt in curam animarum
et illorum salutem non curant. Alii sunt quos non dicit
pastores animarum de quibus respondere iubent in die extremi iudicii
sed iuxta etiam suam munus cognouerunt adiungit enim etiam
etiam domum domini agro agro copulantes usque ad terminos
soli et abanti. pheta. de qui multiplicat non sua usque
adguat. quoniam non possunt presumunt non laborant non sem
nant non edificant non nauigant neque pugnant et
ut verbo palimpseste utar. In labore hominum non sunt et ad
hominibus non flagellabunt. eterna sunt a demonibus flagel
la passuri. Monachi autem et canonici regulares qui vitam
arctius iure et sancto ordo elegerunt simplices ut columbe
sed multu non actu habitu non effectu. vocant inquit dicit
ad uos in vestibus ouium. Intusque autem sunt lupi rapaces.
non est aliqd forum venale aut iudiciale. au se ubique vi
ri religiosi non immiscant et au se importunissime non
importent. excepto pauperum negotio. Mundum autem quod
simulatoria religione fallentes fallunt pessime. et mundo
mortui negotiant et venant que mundi sunt. quod si et
semper quod dicit regnum dei est in vobis. cum parit et uolenti di
cipulis illud. De regibus et principibus qui ceterudine et iusticia
iob debuerunt mutari. Capitulum dicit quod non sine causa gladium
portant ad emendanda malefactorum laudem ad bonorum. unde
et constituti sunt presides orphanorum iudices uiduarum punitores
excessuum religionis aduocati eterne defensores. Audi quid
dicit iob pater eorum pauperum quaterdam molas imperii et
de dentibus iniqui auferendam perdam non negaba pauperibus
quod volebant et potendam oculos expectare non feci.
Nouissima clausula quing vi specialiter illos principes tangit.

se de se luti dei
qui non possident
possidere
+ quod tenuit eos sup
bia. O felices vni
saperet et dehi de
ret ac nouissim p
maret vna sape
rent quod possidet
vni in hoi la no fla
gellabat.

cu ipi erant ul vio
lencia ul venalitate
tuadut secura ipso
q regni dei

qui cum de facili ~~pot~~ possint pauperum negotia expedire semp
 differunt et oculos expectantium gratia pertractando sus
 pendunt. Sed salomon ait. Ne dicas amico tuo vade et
cras reuertere et dabo tibi ann statim possis dare ei quia
sicut quidam magr auerius elegantiissime dicit de iugrit
meriti dantis mora factaq rapti. Numeris plus laudis
plusq fauoris habent et qui cito dat bis dat dimittit mora
dona minorat. quodadmodum pt manus tua di sapientia in
stanti spare. nescimus quid ventura parat dies de mor
te quidem certissimi sumus. nichil tamen incertius huius mortis.
 Jam venimus ad canos et mortis pambulos nuncios festinat
 accipimus. Sicut eni dicit apostolus ad hebreos in epla q antiq
 et senesit spe intentio est. In certi ergo sumus qua hora
 dñs ventura sit quia sicut fur in nocte ita venit. cu
 em dixerint pax et securitas tunc repentinus superveniet
 meritis et sicut dolor in utro habentis et non effugiet
 quia uota salomone. spiritus stultorum pdet eos. Immo e q ad
thimoteu apostolus dicens ait. diuini huius periculi pape nil
supbe pape. n. sperare in incerto diuicio. vñ in certo
dormierit eni. not p salusta sompnu suu et nichil
inuenerit ois uiri diuinae in manib suis. Sequitur
Et ibant filij eius et faciebant quicquid vni quisq in
domo sua in manibus suis. et mittentes vocabant tres
procores suas. tot immederent et liberent cum eis. Cum
 p diuisione hereditarie portis frequent plect esse zelus et
 emulatio inter fratres paret prudentia id quise uita optiat
 filios. tot se mutua caritate diligere. et se ad amica quicquid
 p uassindines imitarent. Bonum est si quidem et iocundum
 habitare fratres in vnu. quia quanto fructus est in aspectu dei
 et hominum amor fraterna. tanto diuinius est. sunt eos
 suspensiones et saluata nutrant. Aplius dicit. exsec. vñ
frat per nomen dñi nri ihu xpi ut id ipsum in vobis pua
atq et non sint in vobis salsinata. Erat itaq plena gratia
int filios et filias ad prem. tot sim aplm suarent inuice
mutatem. Non esset int eos qui no assuaret pri debita
caritatem. Nulle a pde pde radu et non licet. pade
radu a fonte et crescit. Abside ramu ab arbore et sicut
membr a corpe et putrescit. Separa filiu a deuote priu
et non erit iam filius. sed spiritus et collega illor. quibus
dicit. vos ex pre dñi. etis. In principio legit. nre filios e
nutriui et exaltavi vñ aut spreuerut me. Alimu aut vñ
quere eiusdem et vermis eoz no moriet. et ignis eoz

non exstinguet. **¶** In ven. testa^{te} papebat agnus paschalis comedere
 cuna domorum essent inhabitantibus agnoscantia moris et affectum
 videri pueri sicut scriptum est. qui habitare facit vultus moris
 in domo. **¶** Insum quod pater iob ad aliorum virtutem cumulis
 accedebat. p filios suos nutrebat in amore et magis ad
 leporem motus sui reuera conuenienter. **¶** **Helin**
 licet illas iustus esset filios cepit corrigebat et ideo iustus d
 repleuit a dno et apella iniqua reddat ei quod ille fecerat
 cecidit quia filios non corripuit. **¶** **Dilexisti d dno** ei magis
 filios tuos quod me ~~corripuit~~ perit igitur quia p filios cor
 rectorem negligens fuit et filij eius ephraim et manasses sunt
 ceciderunt. **¶** **Caueant** pater spirituales qui cathedra sedent ne
 ob negligentiam filij sui ceciderint ne detestantur ne i iudicio
 confusione et puer cathedra subuertat. **¶** **Sequitur** **Cumq**
 in orbem transissent dies quinq mittebat ad eos iob et
 sanctificabat eos. **¶** **Septem** enim dies filijs coniunx et sic
 septem diebus completis mittebat iob et sanctificabat eos.
¶ **Septenarius** statim pnt uite significat q septem dies
 annis voluit et designat pntis tempa. **¶** **Septemitas** die
 bus lapsis iob filios sanctificabat et post uite pntis cursu
 totam illam sanctificationis et gratie exspectationem qua dicit
 dno filijs suis. **¶** **Venite** benedicti pater mei pape regnum
 qd vobis paratum est ab initio. **¶** **Consurgen** siluando esse
 rebat holocausta p singulos. **¶** Dicebat enim ne forte per
 uenerint filij mei et maledixerint deo in cordibus suis. **¶** **Ne for**
 te dicit conuerteret que exspectatio non inuenerit et quod
 verisimiliter mulieris efficeret non uideret a liberior et spor
 tular occasio quod p familiarem inimicid et domesticam pro
 ditionem. **¶** **Scriptum** est eni ab eo qui dormit in sinu tuo custo
 di claustra viscerum tui. **¶** **Sciebat** q na mulieris quato flagitior
 est tanto flexibilior est ad culpam et q quodam depna
 cione) pertraxerunt filij mei et maledixerunt deo in cordibus
 suis. **¶** **Ne forte** dicit **Temerarius** esset de corde alieno pferre
 sententiam. **¶** **homo** uidet in facie de cordibus aut uidet dno
 cui nunc cor patet qui solus scrutat renes et corda. **¶** **propterea**
 erat apud pater nimis mirum est ut a uobis iudicet aut ab
 quanto die offereret iob propius suis holocausta p singulos
 dies. **¶** **timens** ne iniquitate suis dno detestaretur. **¶** **Solet** siquid
 orri ex amissionibus garrulitas nisi eni deditur quile. **¶** **de**
Gregorius rapet immoderata loquacitas dicit ille q epula
 tate splendide grauius non arderet in lingua dicens / pr
 aoriam mittere mei et mitte lasar ut intingat extre
 mu digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam in
 ceruicem in hac flamma. **¶** **lingua** siquidem modum meum
 est ~~quia amissionibus garrulitas~~ et mobile / ceteraq meum

De amessa
 nomibus.

quæ multiplici malignitate ataminat. **E**t n. lingua dissoluta
 lingua impudica lingua magniloqua dissoluta in sermonibus
 otiosis impudica ignominios verbis magniloqua in se proba et
 adusione. prima saurilitat. 2a casame / 3a arogantiae
 famulat. **E**t quid est detestabilis lingua regis babilonis.
 qua dicebat. Nomen her est babilon magna quæ etiam edifi-
 cavi in domum regni mei. **P**pter hoc in bruti animalis &
 rectori humiliari meruit principis illius presumptuosa clamo.
Homo tunc cum inhonore esset nō intellexit compaty est
 uimentis in synedibus et similis factus est illis. **C**ate si he-
 ues et asini loquerent possent dice ecce nabuchodonosor
 factus est quasi unus ex nobis. **V**erebat itaq. iob ne lique-
 subriat fines suos tueret ad petram ut maledictionis suæ
 dicerent. i. maledicerent domino in corde suo maledixit deo
 quia bona opa non recta intentione facit. **I**n corde suo male-
 dixit deo quia bona opa non recta intentione facit. **I**n cor-
 de suo maledixit ~~de quia bona opa non recta intentione facit~~
~~maledixit~~ qui qd a deo sibi non illi ascribit /
 putridissime pulvis et vento terris dissipende / quid ha-
 bes a te ut possis aut debere gloriam / qui gloriatur in dno
 gloriatur. **S**i in aliqua pte gloriaris fur es. **E**um enim xpo
 subripis et furaris. **S**i osalatus sum manu mea dicit
 iob p erit ei summa iniquitas et adnegatio in deum. **M**a-
 gnam suam osalau est de suis opibz gloriam. **A**d eum
 gloriam referamus qui solus gloriosus est in secula. **N**on
 nobis dñe nō nobis sed nōi tuo da gloriam. **S**olus habere glori-
 am qui solus pugnasti solus in patibulo triumphasti. **C**oracian-
 inquit calcavi solus et de gentibus non est uir mecum. **D**e
 nobis dñe pare, impletem tuam et fiat pax in salute tua.
Sanna enim q prudentissime disagrebat angelus ad dñem
 offerebat utique iob in holocausta p filijs suis. **S**anna erat enim q
 a gressationibz surgit frequent ebrietat. **S**anna dñe ra-
 cionis indicat, temeritas papitat in reatu. **D**eus aplam
 gressationes et ebrietates multiplicat maledictio quoniam
 deus vent est et glia eoz in confusione. **E**t ventri dicit apla
 et venter esus / deus aut huc et hanc destruet. **L**egit q na-
 bushardan princeps cocoro destruxit muros mardachon / quia
 ppter q venit q mardachon gula mita eoz destruat et sub-
 uertat qui in religione et pante panis positio elegerat.
Illud nati papue nūq doloris importat q hodie uiri
 religiosi et sancti pfectores ordinis ferulorum miositate
 attingunt. **S**i inuenerit uir religiosus a se aut pulsum
 velore aut uirum nitensum aut ebetem appetit. **A**plut
 medicos / examinat spes electuaria fant / nullis otitur
 palamentis q nō sit inuamonia et ex gatiopinto & mure mustata

et sufficit nob
 loquere dñe pte

V. Quam odiosum in hore e qui de learchia sup celest debueat loqui qd de
 ierapim et de ieralogodon disputat. **D**icit religiosus vir / **D**isputa
 potius epurari / **P** xpi hor capis / **H**or onit / **H**or stomacho meo noceat / **B**utire
 quetibile e ncl confia uetos fuit / **A**ulcs melancolici sud porci colera ardeat /
 pisa gutta generat / **S**abe roripant / **P**midalite e malis / **S**ilac uenem ppiat /
 dum piae adoro uenos debilitat / **L**eumias turbat / **C**erebrum sigilae desinat / **N**uq
 ruenit / **H**ec in ewagelio aut in pphig / **T**etenet sp hor i futuro / **R**udith / **S**ed in
 scrib her no euclat / **S**aguis **Q** Dequit **2° textu** **2° textu**

masia

De ebrietate

De ebrietate que e quessatiois portio / et sequela illius / **S**umma binitate p
 ptingo / quia pait adam gule sic Noe / **L**oth ebrietati subiacuit / **C**erte dicit
Ambrosius / **N**uq fuisse fecit / si ebrietas no fuisse / **Q**uid dicit de illis p dte
 mentit / **H**oribz qui putado decetant q plus bibere uoluerat / **A**rbiteant / **Q**ui tur am
 plius bibunt cu minus cupiunt / **Q**ui tur se felices epunt / **A**i aut se aut sonas
 uident lingua titubae et pedibus / **Q**ui hoiez de testat / **Q**ui ebrietas no shidet
 et si ebry no fuerint dormire no pnt / **A**udiant quid dicit dñs p orandum
 pñs si p vñ / **V**e qui potentes esis adhibendū / et fortes admittēz ebrietate
Salomon ebrietatē scomoda summa / et urbana benignitate / **C**oncludit dices
Cui zelus uoluerat / **A**i qñsio adoz uolue hys q morat i vno / et student ca
 tiabus epotandis **Q** Sequitur **2° textu** **2° textu**

De pscuerā

Hic faciebat Job mlt diebus / **I**n hor pscuerā bon opibz de signat / **I**scue
 rancia hor pscuerā sp qui omib virtutes circunt ad brauiū / **S**ed p se
 uerāa coronat / **N**ultu siquid ualeat de pñs mlt assidua qd mōrōe / **M**osi
 manifeste liquet / **D**idem oraret / **D**ū manq existeret / **V**inebat pñs dei / **D**ū
 aut dñm ttebat mag aut ab orōe cessabat / **A**maleth pñalebat / **D**eozq Job
 cūctis diebus offerebat holocausta p filijs / q seim cottidianis corp qumyis
 peccandi materia m gerebat / **O**potebat p qñmud esse remediū / **P**ñi aut
 lina erat occasio / **P**ñitas ad peccatū **Q** Sequit **in textu** **2° textu**

**Quae mittit
an qñs bon qñ
q mali**

In eadem aut die / **C**ū uenissent filij dei / **U**t assistent corā dño / **A**ffuit mlt eos
 et **S**athan / **M**ulte sunt ciuie et vna semp **S**athan / **I**uenit in singulis
Sathan qui e accusator / **S**em btorz depuatore / **S**aultz homz aduersariū /
 quas agnus mte agnillis / **L**egatores ei fecit / **M**ingit / **E**t forte quod pñi
 ascribit ad glam dei / **U**idit pñi mponit ad labore / **A** Mittunt angeli a dño
 quā bon pñt dñt / **A**plius / **M**issi i msteriū pñe eos q hēdate capiunt
 uerbum salutis / **M**ittunt etiā mali angeli / **A**d separatoz malos / **P**ut fiant
 pñt dñt / **P**phā / **I**mmisiones p angelos malos / **M**ittunt ad pñt / **A**d
 uirtutū exercitiū / **A**d augmentū grē / **A**d glie mērentū / **Q**uia uero forte
 qua uidetia pñt ille pñt filius ille angelus appōnta mlt filias
 appāre / **S**z pñt / **A**d uirtutū supbiendo / **A**stendit semp / **S**upbia quid
 nātōe celestis est / **I**n celo concipit dolore et peccat iniquitate / **A**t pñt
 libentius credit / **U**nde recidit / **N**am ideo appet **S**athan mlt filios dei ut
 uideat uirtutē in que cōspiciunt / **E**mb facit / **A**ngeli semp uident / **Q**uia
 dñm no uidebit et uinet / **A**blatus e pñt / **N**e uideat glām dei / **A**ppareat corā
 dño ut uideat ab eo quā uide no pñt / **E**perant ed malicia / **P**ñt uirtutū qui

In radio ē et bñficio solis nō utitur. Pro solis vnde pñtū q̄ pbi reputet
 ad tormentū. Corq̄ cō m vñia / mañt angloz felicitē & pspicitate
 fidelū mtabesat. lūp illud pñtū / indebit & itastet / dentibz suis fomet
 et tale pñtū desiderū pñtū pñtū. Lucit i dñs ad a sathan q̄ pñtū
 tñs vñde uenit. Cū pñtū dñt lūstus uidet nēstie / mētrū nō vñt
 et mēdaciū nō attemptat. pñtū qui nouit uñd mñtōz / vñd pñtū
 ignorat. Cūcū tēram & pambulauit / bñtū Cūcū
Impij enī et mētrū ambulant. Adusq̄ quid nē / quasi leo ru
gientis cūcū q̄cūcū quē dēdēt / cōsp̄ libentūq̄ dēdēt tēptat / q̄
vñt sanctioris agnōuit / quā scriptū ē. Cūcū cūcū dñt sūnt / pñtū
dñs adēd. Nūq̄ q̄s dēdñt sēcū mēd lab / q̄ nō pñt pñt ci m tēra
vñt sūmptōz at rectus et timēs dēd. Non dēdē tēptat mñt / nō
qui se ipm comedat ille pñtū est / pñtū quē dēd q̄mēdat. Illasq̄ vñtēs
illi pñtū quas amptūs habebat exosib / ut mñtū uēhēmētē
torqueat / et puōet ad tēptand. Vñt enī dñs sūos tēptatū ut
faciat mēptatōe pñtū. Gaudet pñtū mñtū / pñtū mñtū
sūd nō pñtū adusq̄ sēcū mēd pñtū pñtū cōsp̄cūt. Expulstat
ad mñtū sūd uidet flagellat. Nūc cōsp̄cūt m cūcū / nūc sēcū / la
māri vñtūibz / nūc sēcū / q̄pōm / nūc tēptat / nūc vñtūibz
q̄pōm. Stat mñtū afflictus / quid s̄ mñtū / vñtū s̄ s̄cū sūd
expūstis pñtū ebullire / nō sūa s̄ saluātis vñtū attēdit. Inter
anprietat / q̄ acerbimās tēptatū & tēptatū dōlōs cōsp̄cūt
lūcū nō sēntit q̄ pñtū. acēpē / nēc facit h̄ s̄cū / pñtū / pñtū
nēc dēst dōlōr / nēc acerbimās / pñtū pñtū / pñtū / pñtū
dōlōr / acerbimās m pñtū / nō s̄cū mñtū m cōzōnā. Dir dñs
& poss̄sionē & pñtū sūi sūi lab. Maliciā tēptatū expōsūt / ut p
q̄tūcūq̄ & mñtū afflictū mñtū / ad dñs / ad pñtū et a s̄mñtū
et / acēptat m grāciā & pñtū ad cōzōnā. Emē tēptatū

Et statim

Respondit sathan. Nūq̄ frustra timet lab dēd. Nōne tu uallastū
et domū cūcū vñtūibz sūbstrād cūcū pñtū. q̄pñtū mñtū
budipñtū et poss̄sio cūcū tēnt mñtū / pñtū mñtū / q̄tūcūq̄ mñtū
cūcū quē poss̄dēt dñt mñtū budipñtū tñt. Cūcū sathan m
vñtū nō mñtū quē amñtū / bōnā cōuērtit mñtū / falsē et mñtū
lūcū sēcū mñtū mñtū uolētis et mñtū / quē alit nō pñtū
sēcū pñtū / quasi dñt nēc te timet / q̄q̄ mñtū / nēc ē quāc te ti
mēat / quā uallastū enī & domū amñtū timētis & vñtūcū mñtū
mñtū absidisti. Scēbat adusq̄ vñtū mñtū cē pñtū
hōmō amptūs dñtū. Ingratitudo enī ē uēntū uēntū sūcū
fontē pñtū rōcū mñtū sūcū grāciā. Ingratitudo ē dñtū vñtū

Ingratitudo

Insuper p[ro]p[ter] d[omi]n[u]m **E**xprimam[us] m[er]itu[m] h[om]i[n]is si quid ante passionem xpi laborabat
 in g[ra]titudinis morbo dicebat em[en] h[om]o creatus / s[ed] n[on] d[omi]n[u]s redemptus / n[on] amplius
 teneat q[uam] recte creature Dixit em[en] + status suus / non plus in me q[uam] i[n] alio
 b[ea]to[rum] a[n]i[m]a laboravit. Summebat itaq[ue] q[uod] humana inspectas occurrer[et]
 m[er]itudinis de n[ost]ra g[ra]tiaz / s[ed] obstructu[m] est ob loq[ui]ndu[m] iniqua / et i[n] n[ost]ro
 e[st] g[ra]titudinis locus / plus em[en] laboravit deus in sola redemptione / qua[m] i[n]
 tota fabrica. Factus na[m]q[ue] de d[omi]no frater / de d[omi]no pauper / de i[n]mortalit[er]
 mortalit[er] / de verbo caro / de filio dei filius hominis. Subiungunt obprobria ex p[ro]
 brantia / passus e[st] insidiatores in factu[m] / q[uod] ductos in u[er]is / illusores In
 angustis u[er]itatib[us] tam[en] horore morte / ignominia t[er]ris. **A**ud aman
 tissime p[ri]ncip[er] excellen[ti]a[m] v[est]ram rogo et c[on]sulo / ut iustit[er] habeatis
 in mente q[ui]nta fecit d[omi]n[u]s vobis de Comite indur[er]e de d[omi]no m[er]itum
 vob[is] exultat. **P**ostea regionib[us] m[un]das + maximas / ad corp[us] p[ri]ncip[is] / v[est]ra
 d[omi]n[u]m subiecit. **E**t quia sunt infirmitates eius sup[er] o[mn]ia op[er]a eius singulis
 diebus / laudes q[uod] p[ro]p[ter] p[ri]ncip[is] p[ri]ncipales p[ri]ncipales p[ri]ncipales referat / deinde quod
 i[n]discussione filio[rum] exhibuit. **R**ecesserunt a vobis caro v[est]ra / v[est]ra erat
 emissa a vobis om[n]is irradiantes p[ri]ncipales et p[ro]p[ter] om[n]es v[est]ras uere i[n] v[est]ro
 am[er]elabant exultat / et anteq[uam] dicit scriptura / m[un]da ho[m]i[n]is domestica **f**acit
 Veru[m] q[uod] h[ab]uerunt eos qui est an[te] p[ri]ncip[is] / dedit q[uod] hostes v[est]ros in mag[is] v[est]ras / +
 aligandos p[ri]ncipales corp[us] i[n] c[on]peditib[us] / + nobiles corp[us] i[n] manib[us] fereb[is] **I**pe
 em[en] quitit corda corp[us] ad p[re]m[ia] corp[us] ad ea subiectione + humilitate v[est]ris
 pedib[us] inclinavit ut iam non dubitent v[est]ros p[ri]ncipales p[ri]ncipales lib[er]os
 et p[ro] v[est]ro amore offerre s[ed] i[n]d[omi]n[u]m / n[on] ergo hoc vobis ascribat[ur] s[ed] d[omi]no ne
 i[n]dignu[m] obprobriu[m] illud no[n]et i[n] vobis / n[on] fuerit n[on] memores i[n]f[ir]mitat[um]
 eius / et m[er]it[u]m eius / que audit eis ab it[er] ab ore / + a corde v[est]ro uox illa
 postf[er]at et i[n] audib[us] altissim[is] adha[er]et. **M**anib[us] v[est]ra exarsa + n[on] d[omi]n[u]s se
 her[et] a[n]i[m]a **A**udite quid sapiens dicit / Quato maior es humilitate / i[n] v[est]ris
Iustitiam sub potenti manu dei. Sub eo p[er] que reges regnat[ur] que n[on] se
 i[n]u[n]d[er]e est an[te] fure regnae e[st] / sine ang[ust]ia / n[on] p[ri]ncip[is] honore nec p[ro]
 habet pace nec quiete religio / nec ead[em] libertate. **C**ausa m[er]it[u]m o[mn]ia q[uod]
 possidet nisi i[n] facie i[n]dixerit / **S**uaves d[omi]n[u]m eius g[ra]tia est **O**stende
 m[er]it[u]m p[ro]p[ter] salu[m] sta[ti]o facie tua + salu[m] erig[er]e **E**t alibi de vultu tuo iudiciu[m]
 meu[m] p[ro]deat et vultu tuo d[omi]n[u]s equit[er] / deo itaq[ue] i[n] facie m[er]it[u]m
 qui g[ra]m[us] eius qua[m] i[n] p[ro]p[er]itate seruancat / i[n] vultu t[er]rali sub
 tracto[rum] aut i[n] corp[us] afflictio[rum] q[ui]ntemp[er]at **D**ixit d[omi]n[u]s ad sathan / **E**cce
 vniuersa que h[ab]et i[n] manu tua sunt t[ibi] i[n] ead[em] n[on] extendas manu[m] tua[m]
 non fauere aut p[ro] diaboli inclinat d[omi]n[u]s deus / ut ip[s]e temptator
 secundu[m] suu[m] uelit exponere / s[ed] seru[us] suu[m] utilitati p[ro]p[er]int et honori
 i[n]iustit[er] suu[m] exponit ad p[ro]p[ter] / que nouit **R**ep[er]it[ur] de p[re]lio
 gl[ori]am et triumphu[m] iudicio quid dei / i[n] deo est ut ille pessim[us]
 maledictor / d[omi]n[u]s i[n] iustis p[ro]p[er]int / inter maledictu[m] et maledictu[m] fabricat
 eis coronas p[ro]p[ter]bas / et qui om[n]es atteptat v[est]re ab aliq[ui] vinct[ur]

et q̄ sancti multiplicat ad gl̄iam / et ad ignominiam multiplicat q̄nta
Eam ne in eis extendas manū tuā / possessiones iob nimis ex
 pōit / protegit deus corpus / in illud postea traditū exaltat
 d. pōit hoc faciens. Sciebat em̄ q̄ fortis vñ teptari resistet
 q̄ diabolus et q̄ ex victoria p̄me pugne iamq̄ iob ad alterutrum te
 ptatōis tollerariad / constans firmaret. Non em̄ sic dicit apl̄us
p̄mittit deus suos ad temptatōem p̄p illud qd possunt / sed fuit etiā di
temptatōe p̄uentū / Collitq̄ dñs vitam p̄tōis sup̄ fortē iustit̄ ut
 non extendant nisi ad iniquitatē m̄q̄ suas. Egressus q̄ ē salhan
a facie dñi Vere egressus ē q̄ in videtē m̄q̄ stetit / qui in p̄p̄ria
 sua corruit / qui in gr̄a nō p̄mansit. Et t̄m̄p̄
um aut quadam die / filij et filie eius comederēt et biberēt
in domo fratris sui p̄mogeniti / uenit nūq̄ ad iob dicens
Bovēs arabant et asine pascabant iuxta eos / venerūt p̄boi
 tulle rūtq̄ oīa / et p̄ueros p̄cesserunt gl̄ia / et cuasi p̄lū
 ut m̄tārem tū. Optimū temp̄ q̄ teptatōis eligit / ad filios
 iob quēdentes inuenit / adhuc esse erant core ip̄os et r̄ia dei aste
 dit p̄p̄ eos. Cum q̄ messatores sine p̄tō in p̄ esse possunt / Comessa
 corbus m̄m̄is se libentē m̄getit / Oratione uero et ieiunio p̄
adit / quā gēnq̄ oīa demor̄ q̄ nō in p̄ m̄tāe / et ieiunio ex
 p̄dit. Et nōd̄ q̄ nō aliud sume / s̄ in abo delitā p̄tō oī / Cumq̄
 en̄ nō m̄q̄ gulosus ē / in vilissimis abis. q̄ aliis in epulis et h̄ic
 legit̄ Ionathan p̄tasse m̄gustū mellis. Esau in edulio lentior
 Sodomit̄as in sabidate p̄m̄s / ergo hōis teste leōmmo Non abus sed
 appetitus in culpa cōsideranda. In abo sumedo tempus modus q̄ntas
 tempus / ut nō p̄uiciat h̄oā. Modus ut sumā r̄o moderatōe in culpa
qualitas / ut nō sint ibi nimis exquisiti / aut nimis sup̄tiosi. Con
 medo p̄q̄ salutate ē p̄p̄lū / ante esurē oīosū. In esurē h̄atū / p̄q̄
 esurē m̄tāre. Certe nō credo in h̄oie m̄colūm̄ / ieiunio aliq̄ m̄tā
q̄ esurēs nō p̄dat ieiunāe / et ieiunio nō affligi. Nō q̄ m̄tā ieiū
 nandi. Si in p̄nt app̄or̄ in filie / aut alia t̄p̄a que necessitate ieiunā
 indicant p̄cedenti die m̄plēnq̄ et in ḡd̄itūm̄s h̄oīat̄atib̄ p̄d̄o
 atq̄ in fraudem futurū ieiunij / tūto m̄tā uentibus m̄tā h̄ic q̄ p̄p̄
 r̄ienter posset sustentat / biduo sobrius dispensat. Nō q̄ dicit dñs
p̄p̄m̄ / hoc ieiunio q̄ elegi. Sūt em̄ ieiunia q̄ p̄bat dñs / et sūt
 ieiunia q̄ elegit. Ieiunant quid p̄p̄e nāc / impotētiā. Alij p̄p̄e auariciā
 alij p̄p̄e appetitū alij aduitā / alij ad op̄is sanitatē. Egratus ut nō
comalescat yporita / ut appeat 2 fastidat ut appetat. Anarq̄ ut p̄at
In oībus intentō tua / op̄i tuo nō impōit. In oīq̄ dist̄a p̄uadā ē
 m̄r̄ga d̄itū 7 op̄m̄ / atq̄ m̄gitatōm̄ op̄ia moderat̄. Et t̄m̄p̄
Et cum ad h̄uc ille laxaret uenit abis et dixit / Aldei fecerūt tūc
tumias et camelos in m̄scēt et tulerūt eos nec uon̄ 7 p̄ueros

De ieiunio

passerunt gladio. Adhuc eo loquente venit alius dicens ignis dei ce-
ndit de celo et tritus oues puerosque consumpsit et effugit ego solus ut
iniciare tibi. Adhuc loquatur ille et ecce intus alius et dixit filiis tuis
et filiabus vestimentis et libentibus vinum in domo factis in pino genti
repente unus vehemens venit et respice defecti et corripit quatuor
angulos domus que conueniens obruit filios tuos et moti sunt et quasi
ego solus ut iniciare tibi. Sathan ad multiplices septuaginta artes ad
varia nocendi argumeta suas astutias addidit. Sunt enim mille eie
astutie sicut apparet. Non ignoras astutias Sathane. facit enim
dampna in opmata et publica iniuriarum ut lob exaginato dampnorum
curat. vehementem consternat. addit voluam super voluam dolorem ut aduultum
super uenientis mali. Platorum malorum memoria reficit. et ut in uiciat iniqui
tas eius ad adu. Igne de celo uentus exacerat et intus impetu perdat
hostilem ut filius ille superbie in celo et aere et interis indeat hunc
aliqua parte. Verum non ex sua sed ex dei parte ad usum nequie sue
conit lob clementia mouet. permittit ut lob inter flagellatur persequatur
admodum synagoga. ad plus querit. vehementius in arde stat. ut dicit ad
spiritus omnia rastendi quia expeit in oculis super. Sequitur.

Tunc suscepit iob et sedit uestimenta sua. Ecce flagellum fuit
unde et statim in uestimentorum strissione signa doloris exhibuit. Et loto
capite conueniens interam placuit et dixit. Indus egressus sum
de utero matris mee et nudus reuertar illac. Dns dedit Dns abstulit
sicut dno placuit ita factum est. ut no dno benedictio. Communitio est
uas pignus dandi et dedit et dedit suauitate odoris. contrita sunt
aromata et flagrantia emiserunt. Afflictus est iob et ad laudem dno se
conuertit. Quam dno enim fuit in die prosperitatis sue offerebat cotidie
holocausta. In nocte uero aduersitatis tantum laudem offerre non cessat.
Super uocem psalmiste. In die madant dno benedictio et nocte catrid
eius. Et non solum quod loto capite interam conueniens adozauit. In eo quod
tondit caput quod interam corruit quod adorat. notum quod in iob p-
capue comie dat erat et in habitu quod in ope et in affectu. Ro e
en nomen quod tondent clerici quod in capite coronant. Exemplum ioseph
habent in xpo qui pincem coronam in signum humilitatis gestauit in
capite suo. Quid gentiles petro apolo corona rasisse dicit nob
probrum xpi et contemptum. quod in ipse in membris corone pince rasti
patientie et pinta uoluntate sustinuit. In huius humilitatis memoria
pristilla et aquila se ipos prout in actibus apostolorum legit tondendret
Paulus etiam tondit se et thronis. Tondit itaque se iob in sig-
humilitatis considerans se tondere et humiliter flagellum amplius se
humilians et manu aduocat flagellantem. Indus nunc egressus

De humilitate

sum de uero meo meo et mundus reuoluitur illuc Ad memoriam reducit lob
 conditoris humane miseria ut hoc ipsum ad solatium ei redat / q quqz nichil ha
 buerit. Enatqz de rebus tpaliu amissioe no esse dolendum que ato acqru
 et cunctis euanescent. Nemo de terra conditqz intera euerit. Sicut in ge
nesi dnm e pmo hoi Cuius es et interqz euerit / qd ideo dnm credimus
 ut q dnm militat homo in hac die uita mori. Et ordet origines sue et memo
 ritex teneat unde ueniat et quo uadat. Terra terra terra audi sermones
 meos. Dicit ppha ppha terra hanc uocat terra q hio triplici mo terra est
 terra est quia de terra creatus est terra est quia intra quiescit terra est
 quia ad terram euerit. Terra caue quiesce et mote. Terra h natura
 uita et sepultura. Et quia terra hic terra iterat ideo pponit triplicat terra
 sumamta ut de terra diffiliis ad terram uincendo euerit. Reuoluitur suma
 mit euerit reuoluit reuoluit de terra caput de terra pti de terra motu
 reuoluit interam libertate intera grace et terram gle. In scilicet ergo ho
 unde pt obrepe miso homi claris occasio qui de in mundo qceptus e fac
 et iteru mundissim puluis fiet. Unde sic qren a quod ppho / quid fui / q sum
 quid ero / le pphus respondisse / uile pphus uas stercore abus uenit. Quiso
 adhuc ut hoc uerbu fidei teneat milites q de suis uiribus gloriat. Sicut
 de sua pulchritudine / cete no possent exale miseria nram ee tuta / nisi ex
 ppon libere ocula fide no doceret. Uidemqz em viros strenuissios armis
 mulieb elegantiisqz for pnapes pte terribiles / tota die mud et terra
 in fidi / ut q terra fuerit intera euerit. Alle pubquo hodie fremit multitud
 que timuit pph et punicie aliene. Si hodie moriat. Infra breue tempq
 reuiget in uilissim puluim flatu q leuissim poterit exsuffari. Ubi mig
Julius Cesar ubi Alexander magnus ubi Carolus magnus nisi q Carolus
 optima pte elegit que no auferret ab eo. Alij mppetua cometa sunt dapiati
 prut scriptu e. Uolent potente cometa sustinebat. Acceptu Carolus q mppetua
 credidit / licet inuoluntate sua gntu deliquisset. Delicta inuoluntate sue pro
 fessione lauit et a neppa uite sue qdus ad dnm se ipm dno obulit sacri
 tud uespitu. Attende prudentissie princeps quia in uespitu h in uite tue
 dnm aut ampliqz petisti. Considerabat rex Ezechias quia dnm sic inuolunt
 in ptiis / et q dnm in festinabat ad inferos. Idoqz dicebat. Ego dixi in dnm
 dnm meo / uadam ad ptiis inferi. Et submisit. Reuoluit annas meos in
 amaritudine aie mee. Uide et tu fac pte auferas qd quorundam antecessorum
 tuo obprobriu. De quibus dicit. Quia qnto ampliqz seniept. tato ampliqz
 uanitatibus / et illecebris huius mdi et la sine copis indulget. Erant uacti
 minino gressus / si finis euis ad ppos ronalibat. Hec e ipse ad miorum ad
 impleat illa que so. Si peccasti. Quis te. Quia optu pme moq e / a peto. Iste
 ut cessare. In mo tuo forsitam ordinas et disponis ad huc ludam ad huc ex
 pectabo / et differa donec etate sum matius et in potens ad peccand. Dic qd
 que gratia tui debet ad dnm si tui desists a peto. Ad peccat non possis festina

q̄s bñ age / non diffas nec expectes Verbo p̄phete 3 de populo obumato
p̄ph̄s hic dicit. Non ē temp̄a edificandi templū dei et alibi. Sacrificia iniquitatib;
meis et nō impleta fuerit vita mea malis q̄siderabo v̄as meas. Illud volo
et confido / ut hanc iactatā semp̄ h̄as apput dēd / et hoc ei semp̄ obicere
to p̄moe ip̄q̄ singulis diebus aliquid obmisse cenne. Quo sunt que mi
rabilit̄e h̄az a p̄to p̄stuit. Effraques cōfessio / et frequas disciplina. Quid
aliqui ita tenes sunt et delicata ut ligati q̄uetudine peccandi / q̄ nō min;
ab h̄o reut succeda quā latro indicem. Quid dubitas modice fide / tunc q̄
dus p̄ta tua nō dimittit. Nome m̄ibus crui ea affixit sp̄e passus ē
p̄ p̄tibus non p̄m̄st. Audi quid p̄ph̄a dicit ad dñm. Dixi confiteb̄ et nō
remisi. Si p̄m̄ ap̄as tūc dicit dñs illud op̄o. Si agnosces cō ignosco
Si remissus / ego cōfiso. Si te iudicas et q̄dempnes h̄et te iudico / nec q̄dēnabo
Si p̄ uos iudicet̄ dicit ap̄lus nō itaq̄ iudicarem. Homnada dāuid ad
ulter et p̄dior / arguete illud h̄atq̄m p̄ph̄a / quā p̄m̄ fūd h̄m̄le cognouit
audie meruit. Transulit ate dñs p̄m̄ tūc. Gaul aut̄ qui Samuel ip̄m
arguenti sup̄e respondit. Auduit Transulit ate dñs regnū tūc / ab
altero p̄m̄. Abalter translatū ē regnū. Hoc ideo moneo et cōsulo / ut q̄e p̄
bñ lob sit memos cū dñs ure lūdus em̄ intrast et nudus q̄stib̄ / q̄
duces nō intēret / non sinet oīa neq̄ descendat ad eo gl̄d̄m̄. Illud p̄m̄
q̄stib̄ reputabat / q̄ m̄lestes t̄saur̄os p̄m̄ang paup̄m̄ p̄m̄sist̄.

Et in textu 2o

Quia dicit dñs absulit sicut dñs placuit ita f̄m̄ 3 / sit nō dñi bñdictio
Ab m̄l̄m̄stet absulit / p̄secutor gram et bñdictio / ut in gram mellis / p̄secutor
m̄l̄tudo dulstet / non transeat pot̄ ad lacrimas et mensurā. Si p̄st̄as
absulit / et melle gram nectare acceptabile candiat. Lot nō dicit p̄ph̄a
v̄mo q̄p̄m̄s sine tribulac̄. Si h̄ic v̄mo lob detortente uoluptate app̄at
et q̄ ita eis ap̄li dicent̄ libente gl̄oriab̄ et infirmitatib;
meis / et q̄o in
f̄m̄m̄ / tūc f̄m̄ior sum. Forma end̄ am̄ fūd / adam̄ malor̄ tollerancia / et
f̄m̄s angustis gl̄oriat̄. Aegit q̄ alioth̄ filius ḡra ambid̄or̄ v̄tr̄q̄ m̄d
p̄st̄abat / tūc p̄ssam p̄l̄d̄m̄ lob tenebat qui nō m̄q̄ sinistra q̄ d̄p̄t
f̄m̄ in p̄ss̄is f̄m̄is in ad̄sib̄. Adis erat ap̄lus fac̄s h̄abudae et pe
nuria p̄m̄ / gl̄oriab̄ in infirmitatib;
meis / et p̄m̄fama et bona fama
p̄ gl̄m̄ et ignobilitate ad̄s̄a sine m̄m̄urac̄e sustinens et fac̄s in bñd̄
necessitatib;
v̄tute. In orb̄ h̄ys nō peccant lob lab̄s sine neq̄ p̄m̄tū q̄
q̄ d̄d loatib̄. Stulto cō dē loquit̄ qui dicit se ad nō p̄tra m̄d̄as f̄m̄
q̄p̄m̄a flagellari. Et q̄ in uocēd̄ sua allegans p̄p̄be ac̄s̄at / in f̄m̄
f̄m̄ḡ l̄ant̄. Factū ē aut̄ ad quā die p̄st̄ent filij d̄i et staret corā deo
veniss̄. q̄p̄m̄ f̄m̄ in. Et dicit dñs ad f̄m̄ in / v̄nde uenit̄ qui tūdit dēu
tēram / p̄ am̄ b̄l̄am̄. ad tūct̄ f̄m̄ in de dampnis / q̄ m̄t̄l̄cat̄ p̄o v̄mo m̄t̄
em̄ et confisio reputat̄. dñs h̄az ad̄m̄le dicendū dampnis / 4 colorib;
m̄st̄abat̄ ad̄ d̄e b̄nd̄az / t̄p̄st̄a l̄audis off̄re cōs̄d̄cat. Et dicit dñs
ad f̄m̄ in. Quā q̄siderasti f̄m̄m̄ meū lob q̄ nō p̄t p̄lis ei m̄t̄ri p̄m̄p̄ley
et v̄rt̄q̄ et t̄m̄m̄s. dēd Et id̄q̄ retinens in uocēd̄ sua. Dñs f̄m̄ in
m̄l̄is v̄tute em̄at / addices sup̄om̄ne laude ei / obp̄m̄d̄ et ignom̄ia t̄p̄
t̄m̄is m̄l̄ia / ip̄q̄ aq̄ latente in sinuat̄. dñs innocēcia q̄ am̄sist̄. dñs
ess̄s in celest̄ b̄t̄udine in p̄l̄d̄m̄is st̄az / et anḡloz d̄p̄t̄itate. Ho l̄iq̄
fragilis / et m̄st̄ cū d̄m̄s ea in afflictoe p̄m̄uaut̄. Sic dñs p̄udente

et uoluit illud d. diabolo. **Q**uoniam iste e. d. n. e. que formasti ad illudend. ei. illud e. m. ate. ab h. ore. ab angelo. **U**te illud e. ei. d. d. ad p. m. t. t. n. o. r. e. hom. ut m. n. o. c. e. n. d. o. p. s. i. a. n. t. **I**llud e. ei. a. h. g. o. r. e. / que ad p. l. u. s. d. i. v. i. l. i. t. a. t. e. u. l. t. f. o. r. a. r. e. **I**llud e. ei. a. b. a. n. g. e. l. i. s. q. u. o. b. a. d. q. u. i. b. e. a. t. p. u. b. l. i. c. e. s. d. g. l. i. a. h. i. b. e. n. d. a. n. i. g. r. a. t. i. a. f. i. l. i. g. e. n. t. e. s. m. e. d. i. t. a. t. e. c. e. l. e. s. t. i. d. i. v. i. n. i. s. l. u. m. i. n. i. b. u. s. r. e. s. p. l. a. n. t. e. s. **R**ecordat. unde recedit + alioz. g. a. u. d. i. s. i. n. g. e. m. i. s. t. e. n. s. n. a. + l. e. n. d. e. t. a. l. i. s. **E**u. a. n. t. q. u. o. n. i. a. m. m. e. a. d. d. i. s. e. u. t. a. f. f. l. i. g. e. m. e. u. f. u. i. t. i. f. i. n. e. c. a. u. s. a. s. i. n. o. p. e. n. t. i. b. u. s. p. e. t. t. e. t. e. u. q. u. i. f. l. a. g. e. l. l. u. t. t. a. n. t. e. a. n. t. d. i. s. c. o. n. s. i. g. e. n. t. u. l. f. e. s. t. i. a. q. u. i. d. a. d. p. p. o. r. t. u. d. t. u. n. d. i. n. e. a. d. e. n. e. b. v. a. l. i. s. i. n. q. u. o. n. a. r. e. i. n. t. e. d. i. s. **E**u. a. n. t. q. u. o. n. i. a. m. m. e. **N**on e. c. e. d. e. n. d. u. d. q. s. a. t. h. a. n. q. u. o. n. i. a. m. d. e. u. i. p. u. d. q. u. e. n. o. e. h. i. f. i. n. i. t. u. d. n. o. r. e. v. i. n. s. i. t. u. d. i. n. i. s. o. b. u. n. d. a. t. i. o. n. e. **E**t p. r. a. p. a. l. i. s. v. a. l. a. n. t. i. a. b. **E**u. i. t. **E** g. o. d. u. s. + n. o. m. u. t. a. **S**z. q. u. o. n. i. a. d. e. a. f. l. a. g. e. l. l. u. d. e. i. p. i. q. u. i. f. l. a. g. e. l. l. a. b. a. t. d. u. s. d. n. s. i. n. f. u. r. o. r. e. i. n. n. i. a. p. e. t. u. n. a. i. n. f. u. r. o. r. e. f. l. a. g. e. l. l. a. u. n. t. d. i. a. b. a. l. i. d. i. n. n. i. a. d. u. m. h. i. o. r. e. z. m. u. l. t. a. e. m. i. n. q. u. i. t. a. t. e. i. n. d. i. t. a. t. i. / a. m. b. a. a. f. f. l. i. g. a. u. n. t. i. p. t. q. u. o. l. l. e. a. d. i. l. l. e. p. u. n. e. / **I**l. l. e. s. t. i. e. f. l. a. g. e. l. l. a. u. n. t. d. n. s. d. i. a. b. a. l. i. d. i. i. n. f. u. r. o. r. e. q. u. e. s. u. p. p. e. i. p. s. i. o. n. i. s. d. e. l. a. t. t. e. d. n. s. p. e. p. l. i. c. u. a. r. e. q. u. i. a. d. a. g. l. o. n. e. p. e. g. e. r. a. t. e. x. p. e. d. a. n. t. v. i. d. i. i. q. s. a. t. h. i. m. a. d. i. a. q. u. i. f. i. l. g. o. r. e. d. e. c. e. l. o. c. a. d. e. n. t. e. **I**d. e. o. d. n. s. n. o. i. n. f. r. e. l. u. t. q. u. i. n. e. n. t. a. e. i. n. q. u. i. t. a. d. e. m. i. s. a. d. a. d. i. d. **I** f. l. a. g. e. l. l. a. u. n. t. i. n. i. r. a. h. o. r. e. z. e. u. d. e. p. a. d. i. s. u. a. l. i. p. r. a. t. i. b. u. s. e. t. c. r. e. a. t. v. e. r. a. t. i. d. q. u. i. p. s. e. n. o. c. a. d. i. t. h. o. l. i. s. a. l. i. o. i. n. f. i. g. u. r. e. / q. u. a. n. t. p. u. l. s. i. e. / e. t. c. o. n. s. t. a. n. t. d. n. s. t. e. m. p. r. i. s. i. n. f. e. n. d. i. e. i. q. u. e. t. h. i. z. f. l. a. g. e. l. l. a. u. n. t. e. u. i. n. n. i. a. **I** n. t. y. t. u. n. i. e. u. o. l. u. n. t. r. e. c. o. r. d. a. t. **E**t f. l. a. g. e. l. l. u. d. u. t. r. a. q. u. e. t. u. n. e. d. z. q. u. i. a. u. t. r. a. q. u. e. s. i. m. u. d. **C**o. n. c. u. l. a. m. e. u. d. i. a. t. p. p. i. a. i. n. f. u. r. o. r. e. m. e. o. / e. t. a. l. t. a. m. e. o. b. i. n. n. i. a. m. e. a. **E**t p. o. u. t. r. a. q. u. e. a. b. h. o. r. e. n. d. u. d. i. a. b. i. t. d. n. e. n. e. i. n. f. u. r. o. r. e. a. l. i. q. u. a. b. m. e. / n. e. q. u. i. n. n. i. a. t. u. a. c. o. r. p. i. a. b. m. e. **E**u. a. n. t. e. f. l. a. g. e. l. l. u. d. u. n. t. e. q. u. o. a. d. p. u. n. c. t. a. d. p. p. o. r. t. u. d. v. i. t. u. d. i. **A**u. a. n. t. q. u. e. n. d. u. r. o. r. e. / c. o. r. p. u. s. h. i. u. s. a. f. f. l. i. g. i. t. / a. n. t. b. o. n. a. t. e. m. p. a. l. i. a. s. u. b. t. h. i. n. t. **I** h. o. r. f. l. a. g. e. l. l. o. / f. l. a. g. e. l. l. a. t. d. e. q. a. n. i. m. e. h. o. r. e. z. / q. u. e. i. n. p. i. t. **E**g. o. i. n. q. u. o. b. a. m. o. a. r. g. u. o. / e. t. c. a. s. t. i. g. o. h. o. r. f. l. a. g. e. l. l. o. f. l. a. g. e. l. l. a. u. n. t. d. e. u. s. f. i. l. i. o. s. i. s. r. a. e. l. / q. u. o. p. e. c. c. a. b. a. d. m. u. l. t. i. c. o. r. p. u. s. i. n. t. e. t. e. r. a. t. a. n. t. e. u. s. i. n. t. e. f. l. a. g. e. l. l. a. **I** n. i. q. u. i. **D** e. u. s. i. n. i. n. i. q. u. i. f. u. i. s. t. i. e. i. s. + i. l. l. a. s. c. e. n. s. d. a. n. s. a. d. m. u. l. t. i. c. o. r. p. u. s. **D** i. l. i. g. e. n. t. i. a. s. i. n. t. u. b. o. c. a. d. i. l. i. g. e. n. t. i. a. q. u. i. b. l. a. n. d. i. n. e. a. d. u. l. a. n. t. i. s. **U** n. d. e. c. o. r. u. p. i. e. t. m. e. i. n. s. t. y. i. n. i. n. a. e. t. i. n. d. i. c. a. l. i. t. m. e. o. l. e. a. d. a. n. t. p. o. t. o. r. i. s. n. o. i. n. p. u. n. c. t. a. p. u. t. m. e. a. d. **E** s. t. o. l. e. a. d. p. o. t. o. r. i. s. m. o. l. l. i. c. i. e. s. a. d. u. l. a. t. o. r. s. **M** a. l. l. i. t. i. s. i. n. t. i. n. q. u. i. f. u. r. o. r. e. s. a. n. d. p. p. o. l. e. a. d. e. t. i. p. i. s. i. n. t. i. n. o. u. l. a. **V** i. d. e. o. c. o. s. q. u. i. v. i. a. m. s. u. l. t. e. m. b. l. a. n. d. i. e. t. e. e. t. f. a. c. i. o. c. o. r. r. e. c. t. i. o. n. i. s. e. p. t. o. r. e. d. e. b. u. c. a. t. / a. d. u. l. a. t. o. r. e. s. f. i. c. i. / e. t. a. l. i. a. u. e. n. d. i. t. o. r. e. s. **A**u. d. a. t. p. o. t. o. r. i. n. d. e. s. i. d. e. r. i. s. m. e. s. u. e. **Q**u. a. n. t. e. g. o. g. e. n. e. b. e. t. a. d. i. l. i. s. m. e. i. s. l. a. c. r. i. m. i. s. d. e. d. u. c. e. n. s. d. i. c. t. o. v. i. p. u. d. e. n. t. i. s. s. i. m. a. n. n. e. s. n. o. u. a. l. e. n. t. e. s. l. a. t. r. e. i. y. m. o. n. o. u. a. l. e. n. t. e. s. l. a. t. r. e. v. o. s. s. q. u. o. i. n. d. i. c. a. t. i. s. i. n. p. u. t. a. t. e. e. t. f. a. c. i. o. s. p. o. t. o. r. i. s. s. u. m. i. s. f. a. c. i. o. s. s. i. q. u. i. d. p. o. t. o. r. i. s. s. u. m. i. e. e. s. e. p. m. i. s. s. i. o. n. e. a. t. a. s. e. s. p. e. c. i. a. l. i. b. u. s. q. u. o. r. e. **S** a. n. t. q. u. i. d. e. p. o. t. a. h. o. m. i. n. o. r. o. g. i. b. u. s. o. p. l. i. u. s. a. d. i. s. s. i. m. u. l. s. i. n. t. i. s. h. i. z. p. p. t. e. r. e. a. c. o. r. u. p. i. s. / q. u. i. a. e. a. d. s. e. p. i. q. a. g. i. t. **E**u. e. q. u. i. t. i. n. t. e. x. t. u. i. n. **R** e. s. p. o. n. d. i. t. **S** a. t. h. a. n. p. e. l. l. e. m. p. p. e. l. l. e. / e. t. c. u. r. t. a. q. u. e. h. i. z. d. a. b. i. t. p. a. n. a. s. u. a. p. e. l. l. e. m. p. p. e. l. l. e. d. a. t. q. u. i. v. i. n. d. m. e. m. b. r. u. d. p. a. l. i. u. s. e. x. p. o. n. i. t. u. t. i. n. v. i. n. d. u. b. i. t. a. t. i. o. n. e. s. u. i. s. t. a. d. o. b. i. a. t. g. l. a. d. i. o. n. e. m. e. t. i. n. e. i. n. c. a. p. i. t. e. v. o. l. u. n. t. **S** z. d. i. c. i. t. **S** a. t. h. a. n. **I** o. b. a. n. d. a. m. p. n. a. e. x. t. o. r. i. o. a. p. a. n. e. t. e. t. e. q. u. i. n. n. i. t. s. i. s. t. a. t. / q. u. i. a. i. n. e. g. r. a. u. i. q. f. l. a. g. e. l. l. e. t. / e. x. t. o. r. i. t. i. m. e. t. m. a. n. u. l. t. d. a. m. p. n. i. s. e. x. t. o. r. i. o. b. u. s. a. f. f. l. i. q. u. a. i. d. u. n. t. e. p. u. n. d. i. d. c. o. r. p. e. f. l. a. g. e. l. l. u. d. **E**t h. o. r. e. p. e. l. l. e. i. n. o. p. e. l. l. o. a. l. i. o. r. u. d.

Trip. flage
furor
p. r. e. flage
m. e.

animam suam filiorum dabit hō p pelle sua. Idē uita sua. Quis ueroq; aīa pte
 hōis digniore que post dīe iudicij ad corpē glāficiatū aut ad corpē mōti
 fuerit mētendū. De ista dicit **Indur** nā sua mea dno. Et adhefit aīa mea
 post te et hūmā. **Et** nā eā uocamq; animā corpis uita sicut in eāa legit.
Qui diligit animā suā pdat eam. Certe bonū ē uiuamq; aīa suā
 pē pderē ne pdat. Mala aīa med pderē ut custodiam quā custodire pōt
 pōm hūmā sine nīgē aut optima rēdū amato. **Paulus** applūb qui ad
 patib; esset nō pōt in iherlūm rē sedet mod p nōrē dno. **Qui** dicebat Non
 facis aīa mea pāosere q me. **Indur** tēq; uidi quēd hūmā sette discipulū
 uōrē celū dū. **Indur** siend odinū frād. **Iste** p pōd de desideratib; sua id
 p septemū desiderabat mod sapiens epōe deatē. De uindicta hūmā
Erat p pōd dicit **Educ** dūe deatē aīa mea. **Consideras** itaq; de mēte
 p amplius de uita dei. **Indur** bat dissolu et ēē ad p pōd rē nō habebat
 uitam pūte mūm epōsam q uos mīsi mōtem. Non mūm exēgēbat
 uindictā p uos mōrē singulis noctib; p pūpū uigiliāz surgebat. Vno dī
 tici palat uigiliāz noctē ego et quēd alij qui etiam ad eā dabamq; eqū
 tempib; mēis et oculis mēis dōmitatōz. **Ipe** aut p uigiliat rēdē
Semp tū orōe et gemitu uno aliq; hōa pmedebat pōrē sine lacrimis
 sedet pāculū suū ad flectū mīstebat. In dī tēpe supplicabat ad p pūm de
 p pūm tēd celū supplicans utens mūmū quasi nō utens et mēte utendi
 et facēda quod mūm sapōe distēns tūstōrē tūstōrē utebat et etēna
 quā quod etēno amplectebat affīdē et etēna q quēd etēnitatē uimōgō
 e constans et fīr tūta rō. **Et** hūmā tūq; cēt t hōis nō nouiss; hābeat tū
 mōde scriptā digito dei sūam uita et discipline. **Sane** docēat ad qui
 docet hōiōz sūam et deo testor nō mūg cūspate et sūne deatū fidei
 xpīane r p pūm bat quasi maxīmā sūe uita p pūm mōstis p pūm ex p pūm
 In stūla p pūm illūb eruditq; fīcāt qui t dōnt t m flammāt d p pūm deatē
 ē quā uigilāz ab m sīon et cānq; cūb m iherlūm. **Erat** itaq; stūlūb ap pūm
 et illū p pūm qui dicit De ex p pūm ignē mīst m ossib; mēis et erudit mē
Erat loquebat quasi sūmōs dei hābeat em ad mūm p pūa uita. **Distant**
 quēso mōd legiste q cūb ad salutem tō fīr et p pūm mīlīs t pūmāz loquēd
 nōq; ille babilōnīq; calix quo mēbāt p pūm tēre. **Ille** p pūm legiste
 quib; ego m fēlix quā mīlām hōet tū uisū corp uita hūmā utilissimū q
 mīp bōmāte corp abutere hūmāna maliciā uig ē rō et uita ē illū lex
Lex immaculata et iūtenb aīa et sūpūm p pūm pūlīs. **Lex** em dōmū
 et pūlīs et mīgūis et mēd uocēb; p cōfōmū. **Conde** scendit mōt b; p
 pūmū impietatib; p pūm. **Turbat** mōt tūstū rōp. **Indur** bat
 mīssimā ē p pūm cōmpūm mīst mēd uocēb; mīst tollēnā bīlīs dēliat
 fōmōb; sūfficiens mōderata mīstūm quib; bīlīs p mīstūm mīstūm
 pūm fūera bōm optmūq; **Lex** ista et iūstūm et mīstūm ad uita. **Sapū**
 hūmā mōd ē stūlūm apud deū. **Et** q mī et sequatib; aīa p pūm p pūm
 uentosa qūtas p pūm stūlūm dēd. **Sabaot** ignorabat ab ipō et tū fūo
 ad ipō p pūm mīstūm corpō sapiebāt sūa p ipō sūpūa mē sit sūpūa et
 p pūm p pūm pauli qui cōstantissimē affirmabat se mīstūm alūd stūre d

mentis ligore p'diga / fictus / et gula indulgens. Sic t'atō pars sup'pinoſa
 intentor odij ſimulator duplex in uis / et opibz in honeſta / licitū ſemina
 moleſtus ſocijs acruſto / ſim p'dito adulter g'teptor ecclie / obſtāz dei
 in memor aie ſue / et in rep'd ſenſu d'atibz. Sic aliquis tot voluētibz
 afflictqz volūcā etiā volūcibz et inſtāte i'gnti apponit ſaqz debitor
 in q'sultibz qui ſemp ſe ere alieno ouent. **Donet** abruat uſuribz ſic ſp'd
 eſt. **Intuitu** p'tor + nō ſoluet / nō ſi ad redemptōe ſuā ad lacrimas re
 uertat. **Dub** q' uſuribz + iniquitatibz redimet aīaz eūbz. **Im** apud d'm
 mīa / et copioſa apud eū redemptō ſp'e ē qui dicit q'qz ip'i ingemunt
 p'tor / p'tm ſuū vita uiuet / + nō moriet' in eū. **Ip'e** ē qui p'te volūcā
 nrā / volūcātus ē qui oīa volūcā nrā ſanāe / et uelit + poſſit + nouit
Ip'e nō hōrunt latronē moruē p'dente / non lacrimātē p'atruē
 non chanaanē ſuplicante / nō adulterā dep'henſa nō negātē diſciplī
 non ſedente m'hecolōmō / non publicānū nō p'ſecutōe diſciplāz nō
 upōbz crucifigōres ſuoz. **Equit'** quia iob ſanem teſta tudebat
 ſedens in ſterquilino. **Teſta ſanem** radē ē p' mīz et diſciplīnā
 ſuāz iniquitatē abſtergere. **Teſtam** cū que appa ē ſignificat
 p'me auſtēritas + aſpēctus diſciplīne / teſta que ē t'ra ſine hūere
 ſignificat radē p'atruē / que nec rore celeſti q'pluta ē / nec hūere
 m'itatis induta. **Sicut** dicit **ip'a** anima mea ſicut t'ra / ſine aq'li
Et reuertit tamqz teſta virtutis mea. **Edens** itaqz in ſterquilino teſta
 ſanem radit / qui r'cordat' miſere / et in mūdo originibz ſue r'cordat'
 quia de mūdo q'cepto ſemē / deputōne natqz dabit' q'q'mibz i' abū
Putredo in putredine reuertit' / ſicut n'r athleta q'mēat de ſe ipō
 dicit. **Im** q' putredo q'ſumēda ſū / et ſicut neſtimētū q'd quēdit'
 a t'mea / frequēti p'p'a r'cordatōe nrē miſe q'd d'it' / radit' ſanem in
 t'rioribz volūcibz / et malū optandi uoluptas abſcidit'.

Dixit aut illi uxor ſua adhuc p'manes in ſimplicitate tua. **Bndic**
 deo + m'orete. **Aduerſarij** qui beato iob + filios + poſſeſſionē
 abſtulerat vniuerſas ſuāz ei reliqz uxorē. **Non** ad ſolam uirū ſed ſue
 q'ſuāz maliciā ut p' ſemina q'mēt' / quē ex p'ſecutōe nō uiderat
 et q'd uerberibz nō poterat uis mulieris efficeret. **Non** uidebat' ei li
 berior + optimor occaſio q' p' ſamiliarē inimicū et domeſticū pro
 ditorem. **Scriptū** ē em ab eo qui dōmūt in ſmū tuo / cuſtodi clauſē
 oris tui. **Sciebat** q' nā mulieris q'nto fragilis ē t'nto ſcepibilis
 ē adulpā et ex quā de p'uacōe in nata p'clūis ad uicē. **Im** aut
 rei faciebat fidem plēſſimā / frequēti rap' exp'ien et mltiplin
 exp'emplor. **P' ſemina** ioseph m'atratqz ē d'at' ſus. **Uabatqz** ſanſon
 vniuerſatqz ioseph m'atrat' ſus. **Salomon** factus apoſtata. **Dauid**
 factus hūcūda et p'ditor. **Eyzara** clauo conſeſſus. **P'atruē** d'it
 baptiſta de collatqz. **Salomon** uehēmēcie maliciā m'icis exp'mit
 aut. **Chor** ē iniquitas uirū quā n'rō hūf'at' ē. **P' ſemina** m'orē
 intrant / et cū p'ſuū deſ n'rā eſſet redemptō d'at'ata p' ſenāz

q̄sora iniqua. **I**n em tangit p̄ta iniquabit ab illa. In palapona
 Joseph et qui de amata vita mltis adcolit p̄amio de adu. rege
 amio ~~iniqua~~ iniqua p̄amio inq̄ p̄bet angulud / et hys q̄ aderat
 dnd amicaa quidgeris / idco nra dei mercedis nra q̄ oca op a
 mimenta sunt nite co q̄ detera mda lutoa absterge. **T**radut plerq̄
 q̄ Elephas exstis Esau theumaniar p̄ncipis fuit. **B**aldach Sa-
 theor. **E**lephas mior rex p̄cietis aut ad galatay amia / et dicit
 oculos exclamat / explorat p̄pugnat pulueri sup capud m̄ alim
 et sedentes ad eo septe diebus atq̄ septe noctibz / nō loquit̄ a m̄
Elephas m̄ abq̄ doloris facie et p̄passione affectu. **A**d hoc q̄ ut m̄
 saluas affectore dolore ranoiet / ut rclenet fē ad flentibz + dōle-
 libz q̄dole optet. **S**eptem diebus q̄tine tacent postmod mlo loquo
 affluentes. **I**n quo notat q̄ hys p̄letuq̄ / qui tardius loquunt / ex quo
 m̄pūnt fūa uerbis m̄pūe nō nouerūt / q̄ p̄ quid p̄pūe dnt
Censurē plenij / mltura ē vī. **R**uidam p̄ncipis lob qui ad m̄itaut
 adpetand / m̄telligē noluit uanas cogitacōes vras cadus desidia
 et illerebris hūq̄ m̄ti. **H**ec em asistunt nobis familiaritē et m̄ticipiat
 blandit. **V**ane siquid cogitacōes / statū aīe p̄pūantibz dnd dissipant
 et q̄fundunt. **D**esideria nō cadus que m̄litat ad m̄pūe amia nouū
 hōez qui p̄dnd dnd creatū ē mortificat / ut aīa totiq̄ nouitatē oblita
 salam sapiat uetustate. **V**nde et scidq̄ aīa uocat̄ **B**aldach **B**aldach
 quaq̄ m̄tēptat̄ uetustas sola aīa itaq̄ dissipata m̄ co iudicio rano
 cadus desiderijs m̄ ualescentibz dnd q̄tempne m̄pūit. **P**ecatis em
 ad uenit m̄pūndū p̄tōr / ad m̄iay dnd q̄tempnit. **V**nde t̄ aīa
 aīa uocat̄ **E**lephas q̄ m̄tēptat̄ q̄tempnq̄ dnd. **I**stos nōs aut p̄m̄
 domestica m̄m̄cōs vici illosi et qui vīa vite ar dnd aggr̄si sunt
 fēquēte expūit. **E**uent p̄m̄ ut ad aliq̄s q̄tempnand dnd aīa uocat̄
 m̄pūe m̄dentes p̄ducunt suauitate uigenti / q̄ uane cogitacōes
 turbantes q̄tū q̄tempnand / obrepuit / et m̄diantibz cadus de
 siderijs sustant amore fēd / dei q̄ q̄tempnū. **R**eligiosus q̄ paulatim
 m̄tēd desiderijs m̄helabat / que m̄flamab ut / q̄ p̄ta abfūm̄ dicitabat
 paulatim m̄pūit oblūsi que dei sunt / et cogitat̄ que m̄ti sunt
 et q̄tempne que dei sunt / turbat m̄ co aīe m̄dand oampant̄ fēuēte
 m̄pūe / obduat̄ lūmē rōdis fēuēssit de uocō libetas enanestit. **O**b-
 edientia lentescit / p̄lūat m̄ fēre p̄m̄ptat̄ tūm̄ / uana p̄p̄s dēp̄it
 trahit ambicio / cont̄it̄ m̄m̄q̄ / subit̄ q̄tā p̄t̄it p̄p̄s ex tē lūm̄-
 gioris bēandit / voluptas allūit m̄m̄q̄ fallit / p̄m̄ptas r̄uocat̄ / q̄suetudo
 aut̄q̄ dissimulat̄ ulq̄ abunduat̄. **I**us p̄p̄as p̄stabit / dēclūit̄ tūm̄
 dei dnt m̄pūndente manq̄ et adempta p̄lūa illa appōstata. **C**adus
 ille ignominiosq̄ de ex cōfō m̄ abyssū / de t̄p̄m̄ m̄ti quibz dēclū
 m̄m̄d de paradiso / d̄m̄fūnd de claustris m̄ p̄m̄ d̄m̄ d̄m̄ m̄ fūgillat̄

mōstia ordmō que p̄ssimū reputo. Et erubescit q̄so religiosus
 ēē deterior in claustris q̄ in p̄sco fuit / nō estimat q̄d euomit nō
 mundū repetit que reliquit. Erubescit sūden aut mae verbum
 vsue ē / erubescit claustralibz mte nequioribz ēē in claustrō q̄ in mte
 p̄sco fluitz v̄saret. Post hoc appuit lob os suū / et maledixit diei
 sue dicens periat dies in q̄ natus sum. Duo sunt maledicō modū p̄m
 consideratōe iusticie. 1ª hūc v̄ndictē. 2ª hūc p̄hibitiōem. B̄dm
 p̄mū modū dixit dñs ada Maledicta terra in opa tua. Et abrahe
 maledicti male dicentibz tibi. De 2° maledicōne nō dicit apl̄s
 Nolite maledicē et maledicti regnū dei nō possidebunt. Maledixit
 ita iob dei naturatū sue in iusticiā ratiōis et iusticie motū nō zelo
 v̄lōnis / aut aliene inuicē appetitū. Est eū naturatū hōibz d̄mpnata
 ē iusticia naturatū iustificata / et ē naturatū b̄tā p̄na hōibz nā ē
 naturatū / 2^a gr̄e / 3^a gl̄e. In p̄na ē p̄tū In 2^a ē m̄dū In 3^a p̄mū
 p̄na ē ut quibz v̄nat 2^a ut iuste v̄nat 3^a ut b̄tē v̄nat. Maledixit
 iob diei p̄mē naturatū in q̄ hōis q̄ceptū ē p̄culpa / gentiū admi
 scia. Naturā ad p̄mā diuine siquid aie d̄m̄sionis antiquū in d̄m̄
 sequens q̄d iusticiā hūc naturā d̄mpnata a p̄mōd̄is in se d̄mpnat
 ut maledicat creaturē dei aut dei que iudē in ratiōe nā nō erat s̄
 merito afflictū p̄d̄m̄tate diuine sententię recognoscat. Et ut m̄tā
 b̄tā iob iusticiā et p̄p̄tā b̄tātē p̄st̄m̄gā nā eū et r̄p̄p̄sides
 anox atq̄ occulta in eū s̄m̄t̄m̄tū in uolūta p̄t̄m̄tū. Porro ne
 delicatū aut v̄b̄ p̄d̄m̄tū s̄m̄t̄m̄tū p̄t̄m̄tū. p̄ illud in m̄sio p̄d̄m̄tū
 attemptatē. P̄ssimū quid ē q̄ p̄ In modū s̄m̄tū ad v̄ngūe v̄m̄sa
 ex p̄lorat nec dubitandū q̄d tractatū illud d̄m̄tū dei s̄m̄tū in
 corde illiq̄ quz eū anglico nō loq̄tū et columba p̄d̄m̄tū in p̄b̄
 h̄nd p̄d̄m̄tū nō p̄m̄l̄ḡm̄tū. Restat utiq̄ d̄m̄tū op̄is p̄p̄tātē ad
 compendū redigē et ratiōe nōre op̄isimū / v̄m̄tū alt̄m̄tū ratiōe. q̄ in
 p̄tū p̄o lob m̄t̄m̄tū p̄p̄tātē p̄tā q̄ adūm lob nā s̄m̄tū q̄m̄ss̄rat
 aūb̄ orōe m̄d̄m̄tū / sanos ip̄q̄ v̄m̄tū dolores m̄t̄m̄tū m̄t̄m̄tū
 teptatōes bona t̄p̄tā m̄t̄m̄tū p̄d̄m̄tū v̄tā / ratiōe d̄m̄tū
 p̄h̄tū et m̄t̄m̄tū et p̄t̄m̄tū / ratiōe p̄t̄m̄tū. Et hoc q̄d orōe s̄m̄tū
 libri teptū h̄m̄tū s̄m̄tū p̄t̄m̄tū d̄m̄tū

om̄q̄ aut b̄ndixit nouissimū iob / maḡ q̄ p̄m̄p̄is et f̄tā sunt ei om̄i
 milia onū et vi milia cameloz et centū q̄ v̄m̄tū b̄nd et mille asine
 adhuc aut m̄t̄m̄tū b̄nd in p̄t̄m̄tū ubi quia p̄d̄m̄tū m̄t̄m̄tū d̄m̄tū
 m̄t̄m̄tū eūb̄ / q̄d̄m̄tū h̄m̄tū b̄nd ratiōe al̄m̄tū d̄m̄tū ad p̄p̄ d̄m̄tū
 adūb̄ et app̄m̄tū p̄p̄tātē diuinas et d̄m̄tū longitūdinē s̄m̄tū
 Cūm̄q̄ t̄m̄tū et filij h̄m̄tū / aūb̄tū q̄ magn̄tū p̄tā p̄tā dei
 p̄p̄ nob̄. Et eū iob am̄sit t̄p̄tā d̄m̄tū d̄m̄tū. Sperandū est in
 eo qui ē p̄tā m̄tū quia in t̄p̄tū gl̄e p̄tā m̄tū s̄m̄tū nob̄ gr̄m̄
 l̄m̄tū. Mensurā eū bona et confortat et v̄m̄tū et p̄p̄ eff̄m̄tū
 in s̄m̄tū v̄tā. Mensurā d̄m̄tū est s̄m̄tū m̄tū et modū s̄m̄tū m̄tū. Har

[illegible]

[illegible]

in uacuatione. In unitate populi huiusmodi ex altate. Propter nos a deo
commissi salute + quiete letate. Viduis + aduenis + pupillis nos
affabilem exhibet et mittent. Reliquos pro pauperes benignis re-
cipitis. Quia paratur coram coram audient omnes uia et quia per gratiam
necessitates eorum. Propter in budoribus uas precientis. Hodie propter hoc
specialiter ad remissionem narces elemosinas uas endeat dicitur certa
propter. Agitur in deo lig. Dignitate. Date pauperibus nec huiusmodi paratur
uas hereditatis quoniam. Deterere nos possunt quia multa elemosina
propter manus nobis salam + asperum. Cuius ad illa propter nos
cuius maiorem in qua est pax eterna quoniam incommutabilis. Item
dicitur quod non diffinit. Aliter quod non quoniam. Item quod non
inest. Quam nobis + nobis parare + prestare altissimus altissimus
filius ihesus propter qui in pre + fili propter triumphat + regnat
propter omnia secula seculorum Amen.

• Explint petrę blefenę 17. 28. 29.

**Incipit prologus dylogi sancti Hieronimi recte
fidei prespiteri cum pelagio monacho heretici
dogmatis repertore quem sub actici et Chritoboli
nomibus voluit annotari &c**

Crypta iam ad thesiphonte epla. nūq̃ interrogata respondi.
Crebra fratru expositio fuit. tunc pmissus opus ultra differe
inquo pollicitus sum. me aduictas corp/ qui **patibz** predicat
q̃tūculus responsuū. Nulli enī dubiū qn̄ stoycorū et paripateti
corū. **H**oc est verū archademiē. ista q̃tencio sit. **Q**uā aliecorū as
serant. **P**ate. quas nos p̃turbatioes possū dūc. egritudine. spem.
gaudiū. spem. timore. et aduictas. et q̃tūpau posse demeruiq̃ homi.
Aly frangi. regi atq̃ modici. et quasi infenes equos. quibusdā lu
patibz cohereri. Quorū smā et illū intusculū disputacō
bus explicat. et oīgmes ecclesiastice vitate instrumatiq̃ suis misere
tonat. **V**t p̃terea manichēū. p̃scilianū. euaginu libonū. Ioui
nianū et totius pene syrie hereticos quos p̃mone gentili de **stra**
meni idē p̃uasi. massalinos grece eucitas vocant. Quorū om̄
ista smā est. posse ad p̃fectū. et nō dūc p̃titudine sed equalitate dei
hūanā vitate et p̃tū puenire ita ut se asserat. nec incogitacō quid
et agnoscacō adq̃sumacōis culmen ascenderet. posse p̃tūc. **Q**uāq̃
superiori epla. contra erases eorū pro angustia t̃p̃is pauca p̃stinxerū.
Sic libes quē nūc audē nitimur. p̃tūc p̃tūc q̃tūc p̃tūc p̃tūc
ut extraxi p̃te/ qd̄ dici possit exponat. et mag̃ p̃p̃tūc vltas fiat.
tūc p̃tūc vūq̃ quistū quod senserit. **I**llud aut̄ origenes p̃p̃tūc est. et
impossibile esse hūanā ap̃tūc iūq̃ ad mortē nō p̃tūc natura.
et nūc esse possibile. tūc se aliq̃ ad meliora conuēnt. ad tantū forti
tudine p̃tūc ut ultra nō p̃tūc. **A**dūm eos aut̄ qui me dūc
hoc opus inflammatū inuidie fūcū p̃tūc viciū respondebo. **N**ūc
me hereticis p̃tūc et ideo egisse studio. **V**t hostes ecclē. mei q̃q̃ hostes
fierent. **E**cluidius scribit cont̄ sancte maie ṽginitatē p̃tūc.
Nūc ut ei r̃p̃ondere ductus invidia sim. quid dūc m̃tūc nō vidi
Iouinianū cuius ate m̃tūc h̃tūc sustinat. romana fido/ me absente
turbauit. **T**am elinguis et sic p̃mone puduit ut mag̃ misacōdia
dignū fuerit q̃ invidia. **I**lli q̃ r̃p̃ondi ut putauī. **R**ufinū nō vni
verbi sed orbi blasphemias origenis et petrii th̃m libros. q̃tūc in se
fuit intulit martini edicet. et quasi illud parū dixisse nouū pro eo
volūmen euomēt. **N**ūc inuidim̄ ei. q̃ r̃p̃ondem̄. et tanta
in illo eloq̃tūc fuerit flūa. ut me abstūcendi atq̃ dictandi studio
detēderet. **P**alladius p̃tūc nequie candē h̃tūc instauracō conatq̃
est. et nouū h̃tūc in cōtūc in strūc. nūc et illū

ingemo nobilitate inuidimus. Nunc quod misterium iniquitatis operatur. Et
garrit unusquisque quod sentit. Ego sum solus qui cunctorum gloria mordeat.
et tam miser. Ut hijs quod inuidetur. quod non merentur inuidia. Unde ut
omnibus appareat me non odisse bonos sed errores. Nec aliquorum infamiam
querere. magis dolere vicem eorum. quam si nominis sui subplantat. Necti
et chetoboli nomina posui per quos et nostra peccata et aduersariorum quod sentiat
exponere qui potius omnes qui catholicam sectam fide. optant et au-
pimus. damari heresim. homines emendari. Aut et si in errore volue-
rint permanere. non nostram culpam esse quam scripsimus. sed eorum quam mediam
protulerint veritati. Recusque calumniatoribus respondemus qui suam nos
offerunt. manifestum esse finem. hominum dampnare naturam et liberum aufferre
arbitrium. et adiutorium dei tollere. Rursusque aptissime insanie. hoc
homines dicere esse. quod deus est. et sic inuadendum via regia. ut nec ad sin-
istram. nec ad dextram declinemus. Appetitum quoque per voluntatem de se
credamus auxilio gubernari. Si quis autem falso se infamari clamat. et
gloriam suam sentire. tunc vero fidei probatur assensum cum apte absque dolo ad-
uersa dampnauit. Ne audiat illud prophetarum. Et in omnibus hijs non est. quod
ad me peruenit. sicut et iuda. extoto corde suo. sed mediam. minusque
potest est sequi malum quam bonum putauit. quod non audire defendere quod
bonum precepto noueris. magis babilonias. vnicuique. Quod bella seruauit.
pax ficta non auferat. Nolo timore perfidia discere cum veram fide me
christus reliquerit voluntati.

**Explicit prologus. Incipit dialogus sancti
Hieronymi sub nominibus actii et critoboli scriptus**

Actius. Sic michi chetobole verum est quod ate scriptum audio posse
homines sine peccato esse. si vult et facilia dei esse precepta. **Critobolus.** Verum
actus. sed non eodem sensu abemulis accipitur. quo ante dictum est.
Actius. Quid enim ambiguitatis induto est. ut duxit intelligere tibi
ocasso. Nec quatenus ut de utroque per te respondeas. Duo enim ate proposita
sunt. Vnum. posse homines sine peccato esse. si vult. Alterum. facilia dei
esse precepta. Licet ergo sit dicta sunt. et tamen per pres singulas discutantur.
Ut quatenus una videtur fides. nulla sit infirmitas diuersitate generis.
Critobolus. Ego actius dixi hominem absque peccato esse. si vult. non ut quidam
maledicti calumpnia absque deo gratia. Et etiam cogitare sacrilegium est.
Sed simpliciter posse. si vult. ut subaudiatur cum dei gratia. **Actius.** Ergo
et malorum in te operum autor esse dominus. **Critobolus.** Nequaquam ita ut
estimari. sed quid in me boni habeo. illo suggerente et adiuvante com-
pletur. **Actius.** Non de natura quero. sed de actu. Quis enim dubitat
deum omnium creatorem. hoc michi respondeas velim. quid agis bonum tuum
est an dei. **Critobolus.** Non id. et dei. Ut ego operer. et ille adiuvet.
Actius. Et quid hoc omni opinio est. quod dei auferat gratiam. et quicquid

homines agimus prope in astra voluntatis **Chri.** Nunc adice cur ex his
 rationibus alieni a me causam flagites. **Adi.** Quod quidem quod scriptum non est?
 Cum perspicuum sit quid suspicem. dixi hominem esse sine peccato si velis. Aliquod
 addidi. absque dei gratia **Acti.** Sed exco quod non addidisti. videtur negasse.
Chri. Immo exco quod non negavi. dixisse extremam ad finem. Neque enim quod
 non dicimus negare sed arbitrandi sumus. **Acti.** Confitetur quod posse hominem
 sine peccato esse si velis. cum dei gratia. **Chri.** Non solum fatebor. sed et
 libere proclamabo. **Acti.** Errat quod qui dei gratiam tollit **Chri.** Errat.
 Minus potius arbitrandum est impium. cum dei intuitu omnia gubernantur
 et quod sumus et habemus appetitum proprie voluntatis. dei conditoris sit bene-
 ficium. Ut omni libertatem possideamus arbitrium et vel ad bona vel ad mala
 prout desinemus propria voluntate. cuius est gratia. qui vos ad ymaginem
 et similitudinem sui talis condidit. **Acti.** Nulli. **Chri.** Dubium est. ex quo
 cuncta pendere iudicio. qui creator est omnium et quicquid habemus. illius bene-
 ficium adputandum. Sed quare hoc ipsum quod dei assensu gratia. ad adiutorium
 referas beneficium an in singulis rebus putas esse quas gerimus. Ut sit
 illius in omnibus utamur auxilio. An se ab eo libero arbitrii conditi nostra
 voluntate. vel vobis agamus. quod voluerit. Non enim plerisque vram ita ad
 dei cuncta referre gratiam. Ut non impiis. sed iustis. Hoc est nequaquam
 in singulis rebus. sed in conditionibus et arbitrii intelligat placeat. **Chri.**
 Non est ita continuandum. sed a me. utique dicitur. Ut et dei gratie sit quod tales
 conditi sumus et per singula opera illius amminiculo sustentamur. **Acti.** Con-
 stat quod me nos in bonis operibus post propriam voluntatem. dei nos utique ad
 iutorio in malis dyaboli. **Chri.** Constat. et per hoc nulla gratia est.
Acti. Male quod sentiant qui per singulas res quas agimus dei aufert
 adiutorium. A illud quod psalmista canit. Nisi dominus edificaverit domum. inua-
lens laboraverit qui edificat eam. Nisi dominus custodierit civitatem. inua-
lens vigilaverit. qui custodit eam. et cetera huiusmodi. prout in contemptibus. ymo-
rum dignis. ad alios sensus retorquere nituntur. **Chri.** Sed michi ne-
 cesse est. contra alios dicere. cum meum sponsum habeas. **Acti.** Quum
 responsum augmori. bene eos sentit. an male. **Chri.** Et que me cogit
 necessitas. Ut contra alios promissa sententia. **Acti.** Disputandi ordo et
 ratio veritatis. An ignoras omne quod dicitur. aut est. aut non est. et aut
 me bona. aut me mala debet mirari? Hoc quod de quo interrogas. a bene-
 dici a male ingratis tibi fatendum est. **Chri.** Si in singulis rebus quod
 gerimus dei utendum est adiutorio. quod et calamum tempore ad scribendum. et
 spatium pumice terere. manum quod aptare literis. tacere. loqui. sedere. stare. abula-
 tur. comedere. ieiunare. flere. ridere. A cetera istiusmodi. nisi deus iuberet
 non poterimus. **Acti.** Iuxta meum sensum. non posse perspicuum est. **Chri.**
 Et in quo liberum habemus arbitrium. et dei in nos gratia custodit sine hoc
 quid absque deo possumus facere. **Acti.** Num sit donata est liberi arbitrii

gratia ut dei p[er]singula collat[ur] amminiculū. **Chri.** Pontollit[ur] dei ad ui-
torū tū creatur et semel dati liberi arbitrii gratia q[ue]runt[ur]. Si em[en] abq[ue]
deo et nisi p[er]singula ille me iussit. nich[il] possū agere. nec p[ro]dormo
me iuste opib[us] coronabit. nec affluget p[ri]malis. Sed multaq[ue] p[ro]p[ri]ū ut
recipiet ut dampnabit auxilium. **Acti.** Sic go simpl[iter] q[uo]d dei auffs[er]at
grām q[uo]d em[en] tollis m[er]itis. necesse est ut m[er]itū neget. **Chri.** Nō
nego grām. tū ita me adeo assēd[is] conditū. ut p[er] dei grām mee datū
sit volūtat[is]. uel fac[er]e quid uel nō fac[er]e. **Acti.** Dormitat go deus in
opib[us] nostris p[er] data liberi arbitrii p[ro]tate. nec orandus est. Vt i[n] sin-
gulis rebus nos uiuet. tū volūtat[is] n[ost]rę sit et p[ro]p[ri]i arbitrii. Vel facere
si volum[us]. Vel nō fac[er]e si nolum[us]. **Chri.** Qui non m[er]itis creaturis q[ue]
dicionis ordo seruat[ur]. sit gressu semel liberi arbitrii p[ro]tate n[ost]re volūtat[is]
omn[ia] derelicta s[un]t. **Acti.** Ergo ut dixi non debco adeo p[er]singula auxi-
liū deprecari. q[uo]d p[er] meo datū est iudicio. **Chri.** Si in omnib[us] ip[s]o
cooperat[ur]. nō meū. sed ei[us] qui adiuvat. ymo qui in me opat[ur]. p[er]stet
tū absq[ue] eo fac[er]e nich[il] possim. **Acti.** Oro te. nō legisti. nō est volūtat[is]
neq[ue] tuerentis. sed misentis est dei. ex quo intelligim[us] n[ost]rū quidē esse
velle. et tuerē. sed ut volūtat[is] n[ost]ra op[er]at[ur] et cursus ad dei misericordiā
p[er]tineat. atq[ue] a ita fieri ut et in volūtat[is] n[ost]ra. et in cursu liberū seruet[ur] or-
bitū. et in gressu volūtat[is] et cursus dei tūta potestate relinquat[ur].
Sed nūc m[er]itū i[n] scripturaz testimonio replicanda s[un]t. quō p[er]singula dei
sanctis flagitet[ur] auxilium. et in singulis opib[us] suis. illo adiutor et p[ro]-
tutore. vti desiderant. lege totū psalteriū. Omnes sanctorū voces. m[er]it[us]
e[st]. nō additū in tūctis opib[us] deprecato. Ex qua p[er]spicue ostendit[ur]. te a dei
negare grām. quā tollis m[er]itis. aut si m[er]itis dederis. q[uo]d neq[ue]quid
te uelle manifestū est in n[ost]rā s[an]ctā transire. qui p[er] liberū hōis seruā
arbitriū ut dei p[er]singula adiutorū non negem[us]. **Chri.** Capriosa
est illa cōclusio et dyalecticor[um] arte descendens. **Acti.** aut n[on] auffs[er]e
potuit liberi arbitrii p[ro]tatem. ne si in opib[us] meis de[us] semp[er] extiterit
nō michi debeat[ur] merces. sed ei q[ui] in me opat[ur] est. **Acti.** frue libe-
ri arbitrii p[ro]tate. ut tōn deū armes lingua tua. et in eo te liberū
probes. si tibi liceat blasphemare. Vnde sup[er] hoc q[uo]d sentias. nulli
dubium est. et prestigie gressionis differe[n]cie tue. aptissima luce clare-
tū. Nūc tuer tamē ad id vnde differat cepim[us]. Sic michi si t[ibi] v[er]ū
hoc q[uo]d nō tū dei adiutor. paulo ante dicebas. posse hōem non
petere si velit. **Impetū** dicas. nō satis intelligo. **Chri.** Ita nō duro
es. ut manifesta nō sentias. **Acti.** Non me pudet nescire quod nescio
et defutū est disputatū. debet m[er]itū utiq[ue] querere que semp[er] habeat
Chri. Ego hor assere. qui potest se vno die abstinere a p[ec]cato. posse et
alt[er]o qui posse duob[us]. et trib[us]. qui trib[us] posse. diu[er]s[imod]e se voluerit
obseruare. **Acti.** Sic go simpl[iter] posse homin[em] impetū sine p[ec]cato

esse si velit. possumus ne omne qd volumus: **Chriz.** Nequaq. Neqz
em possum quicqz voluere. s. hoc solum dico. posse hominem sine peccato esse si
velit. **Quest.** ut michi respondeas. hominem me putas an beluam. **Si**
de te ambigo. Vtrum homo an belua sis. ipse me belua qfutor. **Acti.**
Si ergo. ut dicis. ho sum. **Quo** tu velim et satis cupiam no peccare.
delinquo. **Chriz.** Qui voluntas in peccato est. **Si** em vere velles. ve
lutiqz no peccare. **Acti.** Ergo tu qui me arguis no ve cupes sine peccato
es. quia uere cupis. **Chriz.** Quasi ego de me dicam que peccare esse co
fiteor. et no depauper et tatus. si qui voluerit no peccare. **Acti.** In
terris ex meo tuoqz iudicio. et ego qui interrogo. et tu qui respondes. per
tatores sumus. **Chriz.** S. possumus non esse. si velimus. **Acti.** Dixi
velle me no peccare te qq. assensu no dubium est. **Quo** go qd uterqz
volumus. uterqz no possumus. **Chriz.** Quia plene no volumus. **Acti.**
Da go qui maiorem nostrorum plene voluerint. et potuerint. **Chriz.**
Hoc qd non facile est ostendere. Neqz em qm dico posse hominem sine pec
cato esse si velit. aliquos fuisse concedo. sed simpliciter posse esse. si velit
Aliud est namqz esse posse. qd grece dicitur virtus. **THEOPHIL.** Aliud
esse qd illi appellant. **THEOPHIL.** sed nec diu dicit. Aliud quid ergo
possum licet no diu sim. tu ero si volueris. **Acti.** Aliud put artem
Aliud id qd sup artem est. artem et fabricam et artes cetera inveniunt
in plinibus sine peccato aut esse perpetuo. diu solus est peccatus. Itaqz aut da
exemplum qui absqz peccato fuerint in peccatum. aut si dare no potes qfute in be
nilitatem tuam. et noli imponere in celo os tuum. ut posse et esse posse stultore
illud as auribus. Quis aut em tibi concedat posse hominem facere. quod
nullus unquam hominum potuerit. an tu dyalecticus ne imbutus qd es. Si
em pot homo. no posse tollit. Sin aut no potest. posse subvertit. aut
concede michi alique potuisse. qd fieri posse contendis. aut si nullus
hoc potuit multo teneberis. nullus posse qd possibile iactitas. Inter
dyodorum et theophrastum valentissimos dyalecticos **THEOPHIL.** Ita
contentio est dyodoru id solum posse fieri dicit. qd aut sit verum. a verum
futurum sit. et quidqz futurum sit id fieri necesse esse. quicqz aut no sit futurum
id fieri non posse. **Theophrastus** vobis et qd no sit futurum posse fieri dicit.
ut frangi hoc margaritum. etiam si id nunqz futurum sit. quid go aut posse
hominem esse absqz peccato si velit. no potuerit hoc vni probare. nisi futurum
diceretur. tu aut futura incerta sunt oia et maxie in ea qd nunquam
facta sunt. ppter id est eos id futurum dicit qd no sit futurum. etiam hoc co
firmate sentias. Omne qd futurum est id factum est. in piori scilicet. **Chriz.** Oro te
ut hoc michi respondeas. possibilia deus mandata dedit. an impossibilia
Acti. Cerno. quo tua adtendat assertio. s. de hoc in posteris qd disse
rendum est. ne diu mistemus qstionibus qstiones. obscura audientibus
intelligentiam relinquamus. Reseruato ergo hoc qd fatemur possibilia deo

deū dedisse mandata. Ne qd in iusticie autor sit si id exigit si. quod non potest fieri. Vnde illud imple qd pposueras posse homines sine peccato esse. si velis. Aut enim das eos qui potuerunt. aut si nulli potuit. quando confiteberis hominibus iniquitatem vitæ peccata non posse. **Elyzi.** Cum virges me me. ut dem quod dare non debui. illud queso aspice. qd dñs dixit. facilius camelū pforamen acus intrare posse q̄ diuitem in regna celorum. et tñ dixit posse fieri. qd nūq̄ factū est. Neq̄ em vñq̄ camelus pforamen acus ingressus est. **Acti.** Minor homines prudente pposuisse testimonium. qd con se faciat. In hoc em nō quo fieri possit dictū est. sed impossibile impossibili comparat. quō em camelus nō potest intrare pforamen acus. Ita et diues non ingreditur regna celorum. aut si potius ostendat. qd diues ingreditur regna celorum. sequet̄ ut et camelus intret pforamen acus. Nec michi abrahe et tētorū quos in veti testamēto diuites legimus exempla pponas qui diuites ingressi sūt regna celorum. tñ in ipso diuitijs ad bona abutentes opa. diuites esse desierunt. ymo nō sibi sed alijs diuites fuerunt. q̄ dispensatores magis dei q̄ diuites appellandi sūt. Sed nobis euangelica pfectio req̄renda est. nūq̄ p̄cipi. Si vis pfectus esse vade vende omnia tua q̄ habes et da pauperibus et veni sequere me. **Chri.** Sum nescis. p̄io captus es laqueo. **Acti.** Quasi amodo. **Chri.** Exsententia dñi assensu hominem posse esse pfectum qñ em dicit. Si vis pfectus esse. Vende omnia q̄ habes. et da pauperibus et veni sequere me. Ostendit hominem si voluerit et fecerit q̄ p̄cepta sūt posse esse pfectū. **Acti.** Validissimo qd pugno me percussisti. ita ut coliga m̄ oculos obuersari cepit. Sed tñ hoc ipm̄ qd dicit. Si vis esse pfectus ei d̄r qui nō potuit. ymo noluit. et idē nō potuit. tu aut̄ ostende in qui si voluit et potuit. qd nūc pollicitus es. **Elyzi.** Que em me cogit necessitas ostendat qd pfecti fuerint. Quā p̄piciū sit posse esse pfectos. ex eo qd vni saluatore sit dictū et p̄vni omnibz. Si vis esse pfectus. **Acti.** Tergueris et in cod̄ luto hestab. Aut em quod fieri potest aliquid factū est aut si nūquā factū est. fieri nō posse credere. **Elyzi.** Quid vltia differo. scripturam aut̄itate vincendo es. ut cetera p̄mittam. Nōne hys duobz testimonijs hbi imponet̄ silentiū. In quibz Job et Zacharias elizabeth q̄ laudant̄. nisi fallor em in Job ita scriptū est. Homo quidā erat in regione auside. nōne Job. et erat homo ille verax et sine cōm̄e verus dei cultor abstineris se ab omni re mala. et tñ quis est qui arguit. Iustum meū sine peccato. et loq̄t̄ vbi suis pignoratitiam. **Incedo** qd s̄dm Zacharias. de vice abia. et vxor illius defiliabz aaron et nōne eius elizabeth. Erant aut̄ ambo iusti cū deū incedentes in omibz mandatis et iustificacōibz dñi sine querela. Si verō dei cultor est. et cū maculatus et sine cōm̄e et qui ambulat in iusticiis iustificacōibz dñi

iusti sūt in oſpectu eius. puta q̄ p̄tā carcat. et nulla re indigeant.
que ad iusticiā p̄tinet. **Acti.** Proposui testimonia q̄ nō de alterius ſanp-
tū loco. ſed de p̄p̄is libris absoluta ſūt. Nam et iob poſtquā p̄cuſſus ē
plaga. multa aduſus ſineq̄ dei. p̄uocans eū ad iudiciū. dixiſſe cōſue-
at. At utinā ſi iudicaret. virtū deo. quō iudicat. filii hominū eū colloca-
ſua. Et utinā quibz tribuat michi auditorem. Ut deſideriū meū om̄pt-
audiat. A lib̄ū ſcribat ip̄e qui iudicat. Et rurſū. Si ſuū iuſtus om̄eū
iniquia loquet̄ et ſi abſq̄ crimine p̄raus in uerax. Et ſi purificatiōe
et lotus mūdus manibus. ſatus me ſorde tinxit. Et exeatid eſt me ve-
ſtimentū meū. Et de zacharia ſcriptū eſt quod anglo natiuitate filii
pollicente dixerit. Vnde hoc ſciam ego em̄ ſum ſenex. A uxor mea p̄ceſ-
ſit in diebus ſuis. Ob q̄ ſtatim ſilentio cōdemnat̄. eū tacens et loqui nō
poteris. Vſq̄ addiem quō fiat her. q̄ nō credidiſti uerbis meis. q̄ com-
plebit̄ in te p̄no. ex quo p̄ſpicū eſt iuſtos q̄d dici. A in maculatoſ.
ſed ſi negligencia ſubreperit. poſſe concide. et p̄ hominē in medio po-
ſitū. Ut et de uirtutē culmine aduicia dilabat et de uicis aſcendit ad
ſublimia et nūq̄ eū eſſe ſecurū. ſed p̄ metue in tranquillitate nau-
fragiū. Ac p̄ hoc hominē ſine p̄tā eſſe nō poſſe dicere ſalomō. Nō eſt
homo iuſtus ſup̄ terrā. qui facit bonū. A nō peccat. et eodē in eū lib̄o
Neq̄ em̄ eſt homo. qui nō peccat. Ac b̄to dauid. Delicta quibz intelligit
ab oculis meis mōdā me. ab alienis p̄te ſeruo tuo. Et iterū. Ne ingredi-
aris in iudiciū cū ſeruo tuo. quō nō iuſtificabit in oſpectu tuo d̄s uiuēs
Et multa alia q̄bz ſc̄ptē ſc̄te plene ſūt. **Chri.** Qd̄ gō reſpondebis ad
illud exemplū. qd̄ p̄t̄ euangelista ioh̄es. Sc̄m̄ q̄d om̄s qui na-
tus eſt ex deo. non peccat. ſed generatō dei cōp̄uat eū. A malignus
nō tanget eum. Sc̄m̄ q̄m̄ ex deo ſum̄ et mōdā totū in maligno
poſitus eſt. **Acti.** Dar̄ pari referā. A p̄uā euangeliste epl̄am. ſc̄m̄
ſenſū tuū. dorebo ē eſſe cōſueū. Si em̄ om̄s qui natus eſt ex deo. p̄t̄m
non facit. q̄m̄ ſemen eiū manet in eo. A nō p̄t̄ peccare. quia ex deo
natus eſt qua q̄ſequentia idē in eodē loco ſequitur. Si dixerimus
q̄m̄ p̄t̄m nō habem̄. ip̄s nos ſeducim̄. et ueritas in nobis nō ē
Ignoras racionem. Heſitas. atq̄ turbas. et ueritas Audi eūdem euā-
gelistam. Si q̄ſiteam̄ p̄t̄m nr̄ā. fidel' eſt iuſtus. ut dimittat nobis
p̄t̄ā nr̄ā et mūdēt nos ab om̄i iniquitate. Tūc ergo iuſti ſum̄.
q̄m̄ nos p̄t̄ores fatem̄. A iuſticia nr̄ā nō exip̄ia mōdā. ſed ex dei q̄ſit
miſericordia. dicente ſancta ſc̄ptū. Iuſtus accuſator ſui eſt in p̄ncipio
ſermōis. Et in aīo loco. Dic tu p̄t̄ā tuā ut iuſtificeris. Concluſit em̄ d̄s
om̄ia ſub p̄t̄o. ut om̄ibz miſereat̄. Et hoc hominē ſum̄a iuſticia.
quicūq̄ potuit habere uirtutis. nō ſuū putare eſſe. ſed d̄m̄ qui lar-
gitus eſt. Qui ergo natus eſt ex deo. non peccat quā diu ſemen
dei manet in eo. et nō poteſt peccare. quia ex deo natus eſt. Sed

quia magro dnico dormiente p[re]familias . nimirum homo q[ui]zama
sup[er] seminat . A frumico horreis totito bono / dū nesom[us] lollui aūc
nasq[ue] rator noctuus mterit . Ideo palea illa euāgdy formidanda
est que purgat areā & frumico horreis totito . paleas ventorū flati
bus dissipandas . A vrendas ignib[us] decelmat . Vñ et in hieroniam
scriptū legim[us] . quid de paleis adfrumicu dicit dñs . Palee aut frumico
in q[ui]sumatōe sceli sepant[ur] . Ex quo appbat[ur] dū sum[us] m[or]te isto mortu
li mixtus esse cum tritico . Quod si opposueris q[ui] dixerit & nō pot[er]it
petare . quia ex deo natus est . audiens et vbi erit p[ri]mū voluntatis .
Si em[en] ideo nō peccat . quia peccat[ur] nō p[ot]est . liberū tollit arbitriū .
et nequaquā m[en] fiet . s[ed] nate bonū . q[ui] p[er]tā nō capiat . **Chri.** Quid
faciliora p[ro]posui vt tem[por]e m[en] abo exerceat . Quid ad illud dicit[ur] pot[er]it
qd[ui] quāuis s[ed] ingeniosus nulla valebit arte subūtere . p[ri]mū ponā
deuetū testamētū . Deinde nouo . Vete[re]s testamēti p[ri]ncip[us] est .
Nou[us] . dñs atq[ue] saluator . moyses loquit[ur] ad pplū . p[er]f[ec]ti estote in aspectu
domini dei vestri . Et saluator ad ap[osto]los . Estote p[er]f[ec]ti sicut pater v[est]r[us]
celestis p[er]f[ec]tus est . Aut em[en] possibile est audientib[us] fieri q[uo]d dñs et
moyses p[re]ceperunt . aut si impossibile nō est culpa eorū q[ui] obedire nō p[ot]est
sunt . sed eius qui impossibilia p[re]cepit . **Acti.** Sic locus ap[osto]l[us] imp[er]tos
et s[er]uātū sanctatū modicatione vsq[ue] et s[er]uāt nō habet . Vñ op[er]a
tue p[ri]ma fiente blandiri . ceterū discussus facile soluit[ur] et tū testi
monia s[er]uātū alijs p[ro]p[ri]e testimonijs . ne o[mn]i s[er]uāt p[er]ualitate
locorū et temporū videat[ur] q[ui]s esse . Sed illud q[uo]d s[er]uāt est . abyss
abyssū inuocat in voce cath[olice] aractatū suatū . tūc veritas apparuit .
Id est a xpm[us] possibilis p[re]cepisse dicente . estote p[er]f[ec]ti sicut et pater v[est]r[us]
celestis p[er]f[ec]tus est . A tū ap[osto]los nō fuisse p[er]f[ec]tos . **Chri.** Nō dico q[uo]d a
postoli fecerint . sed quid xps p[re]cepit . neq[ue] em[en] culpa im[per]antis est . s[ed] corp[us]
qui audierit m[er]itū q[uo]d vñq[ue] potuisse fieri exustia eius / q[ui] m[er]abat ag
noscat . **Acti.** Pulchre . Nolo g[er]o m[en]chi dicas posse hoies sine peccato
esse . si velut . sed posse hoiem id esse . q[uo]d apli nō fuerunt . **Chri.** Tam
stultū me putas vt hoc audire loqui . **Acti.** licet nō loquar . tñ ex
p[ro]positione tua ip[s]a q[ui]sq[ue] et rerū ordine inuitus hac loquet[ur] .
Si em[en] p[ot]est homo esse sine p[ec]c[ato] q[uo]d apli nō potuisse p[ro]p[ri]e est . potest
homo esse sup[er] apl[os] . vt taceā de p[ro]phetis et p[ro]phetis . quorū in lege
nō fuit p[er]f[ec]ta iusticia . S[ed] illud apli . Omnes em[en] peccauerunt . et
egent gl[ori]a dei . iustificari gratis p[er] grām ip[s]is p[re]demp[tor]is que ē xpo
ihū que p[ro]posuit de p[ro]p[ri]etorem . **Chri.** hoc argumētū tortuosū ē
eclesiastica simplicitate m[en] p[er] hilozophorū spineta q[ui]uidet . Quid
aristoteli et paulo Quid platoni et petro . Vbi em[en] p[ri]ncip[us] p[ro]p[ri]orū
ita hic aplorū fuit . sup[er] que eccl[esi]a dñi stabili molo fundata est . que

nec impetu fluminis nec ulla tempestate cōcutit. **Acti.** **h**retoricus. et
dum michi obijtis phia. adoratorū castra transcendis. **V**erū audi quid
idem loquat̃ orator tuus. desine cōmūibz locis domi nob̃ ista nascunt̃.
Clari. Nulla hic eloq̃tia est. nulla oratorū timor. quorū diffinitio q̃t
dicere ad p̃suadendū accommodare. sed parū puro finis q̃rim⁹ veri
tatem. a' dñm̃ possibilia non fecerūt. a' si nō possit fieri nō eōs quim̃
possibilia nō faciūt. sed illū qui impossibilia p̃cepit. qd' nephās dictū
sit cōvinci iusticie. **Acti.** **V**ideo te cōm̃ mores tuos vehementer esse cō
motū. A' p̃p̃ea argum̃tari desinā. sed parū p̃te m̃trogabo. qd' de illo
ap̃li loco sentias. quā scribit adph̃i ad philipenses. **N**on q̃a iā accepi.
a' iam p̃fcti sum. p̃sequor autē si cōphenda in quo et apphensus sū
xpo. fratres gō me dum arbitror cōphendisse vñlū aut postuorū
obliuiscens adea q̃ m̃p̃ora sūt me extendens. **I**uxta p̃p̃itū sequor ad
brauiū sup̃ne vocacionis dei in xpo ihu. **Q**uod gō p̃fcti hoc sapiam⁹
et si quid aliū sapitis hoc q̃ vobis deus reuelauit. **E**t cetera. q̃ testis
nō dubito. **E**t nob̃ breuitatis studio retexerim⁹. qd' dicit se nec dum
q̃phendisse et neq̃q̃ esse p̃fctū. **S**z in ista sagitta r̃y ad p̃p̃itū et ad
signū iacula dirige' quē significantius greca **scopon** notant ne
sagitta ad p̃tem decimas altera. impetitū ostendat sagittarū. **E**t as
sent p̃tectorū se semp̃ obliuisci a' ad priora semp̃ extendi. p̃q̃ doct̃ p̃
tecta negligenda et futūa cupienda ut qd' hodie p̃fctū putauit. dū ad
meliora et p̃ora extendit̃. cras m̃p̃fctū fuisse cōvincat. **A**tq̃ ita
p̃singulos gradus dū nūq̃ instatōe. s' semp̃ m̃uēsu ost m̃p̃fctū. doccat
qd' hominē p̃m̃ putabam⁹ esse p̃fctū. solā q̃ p̃fctōz. a' verā iusticiā
dei tantū ṽtutibz coaptanda. **S**cdm̃ p̃p̃itū m̃q̃t p̃sequor adbrauiū
sup̃ne vocacionis dei in xpo ihu. **O** ap̃le paulē ignosce m̃ quasi tui
mūculo mea vicia confitēti. si audact' m̃trogem dicis te nec dū ac
cepisse et nec dū q̃phendisse et nec dū esse p̃fctū et p̃tectorū semp̃ ob
liuisci et ad priora te extendi. **S**i quō possis occurrē' i resurrectione mor
tuoū et cōsequi p̃rauiū sup̃ne vocatōis. **E**t quō statim inferis q̃tq̃
ergo p̃fcti hōr sapiam⁹ siue sapim⁹. diuisa em̃ sūt exemplaria. quid
sapim⁹. a' siue sapiam⁹ nob̃ esse p̃fctos. qd' non dū p̃fcti sum⁹. **Q**d
gō sapim⁹ ṽmo quid s̃ape debem⁹. qui p̃fcti sum⁹. m̃p̃fctos nob̃ esse
cōfiteri et nec dū q̃phendisse. nec dū accepisse. **H**ec est hōis ṽdā sapia
m̃p̃fctū esse se nosse atq̃ ut ita loq̃r cūctorū in carne iustorū i p̃fctā
p̃fctō est. **V**n et m̃p̃ulibz loq̃im⁹. ad intelligendā iusticiā verā m̃p̃
em̃ esset et falsa iusticia. nūq̃ dei ṽa iusticia dicit̃. **E**t in eodē apti
loco seq̃t̃. **E**t si qd' aliū sentitis a' hoc vob̃ deus reuelauit. **R**e nouā au
dio. qui paulo ante dixat. nō quia iam acceperat. quia iā p̃fctus
sum. a' vob̃ electoribz. q̃ p̃sidentia habitantibz in se xpo. audiebat loq̃
dū exp̃metū q̃ritis eius. qui in me loq̃t̃ xpi. **E**t tam simpliciter

fatebat^r. ~~An expmētū quātū~~ ~~quis~~ se nō esse pfectū. ~~Illū~~ qd' s' p'ie de
negabat. mittit mīturba. Iungit q' dī cetis. et ait. Quodq' gō pfectū
hoc sapiam⁹. sed quā ratione hoc dixerit. expōit mōsēntibus hoc
inquit sapiam⁹ qui volum⁹ p' hūmāne fragilitatē modū esse p
fectū. Nec dūm nos acceperit. nec dū q'phendisse. nec dū esse p
fectos. A q' nec dū p'fcti sum⁹. A forsitan tēl' sapiam⁹ quā possit va
et p'fctū p'fctū. si quid alī sapiam⁹. A alī intelligim⁹. quā deī habz stā.
et hoc nobis dñs reuelabit. ut p'emonat cū dauid. atq' ~~Quam⁹~~ ~~Revela~~
oculos meos et p'p'dabo mirabilia de lege tua. ~~Et~~ quo p'p'itū ē duos
m'p'turus s'm'tis esse p'fectiones. Duasq' iusticias. A duos timores.
p'mā p'fctō et inq'p'abilem v'itatem p'fctā q' iusticiā. A timorē q'et
m'itū sap'ie. deī v'itutibz coaptandā. ~~Sed~~ aut q' nō solū hōibz
sed et omīs creatūe cōpetit n're fragilitati. Iux illud qd' in p'salmis d'
Nō iustificabit^r in p'spectu tuo omīs viuens. Ad eā iusticiā que nō cō
p'atōe. s' stā deī dicit^r. esse p'fctā. Iob q' et zacharias et elizabēth iusti
dicti sūt. s'dm eā iusticiā que possit in iusticiā alijs n' mutū et nō s'dm
illam. q' mutal nūquā pot. et qua d' ego de⁹. A nō mutar. hoc est
q' ap'us in alio loco scribit. et em nō est gl'orificatū qd' gl'orificatū est
p' excellentē gl'ām. ~~Et~~ videlicet legis iusticia ad q'p'atōē euāgēlicā gr'
nō videt^r esse iusticia. ~~S~~ em aut qd' destruit^r gl'osum est. nullo mag⁹
qd' p'manet et in gl'a. ~~Et~~ utq'. Expte som⁹. A expte p'p'and. cū aut
veniret qd' p'fctū est. destruent^r illa q' expte sūt. ~~Et~~ videm⁹ nūc p'spe
culū i' cūgnate. tūc aut facie ad facie. Illū expte agnosco. tūc agnosca
sūt et cognita sum. ~~Et~~ in p'salmis. ~~A~~ mirabilia facta est stā tua ex me. A
fōrtata est et nō potō ad eā. ~~Et~~ itē. exultabo cognosce h' labor est
i' p'spectu meo. donec introcā in sanduāriū. A intelligā in nouissimis
corū. ~~Et~~ meode loco. ut iunetū factū sū ap' te. A ego semp tecū. ~~Et~~
lyctemia. stultus factū est omīs homo a scia. ~~Et~~ idē paulū ap'us. fa
ciū inquit deī sapientius et hōmibz. et multa ā. q' studio b'uitatibz
omitto. Phyzi. Argute qd' mī attici memoltqz dixisti. sed labor
tuus A multiplex testimoniorū p'plicatō mee p'ti p'fite. Neq' em hō
ego hōiez deo cōparo sed alijs hōmibz. quārū collatōe qui studiū de
dēt p't esse p'fectus. ac p'fct q' d' Homo p't esse sine p'cto s' voluit
iux mensurā hōmīs. Nō iux deī d' m'auestate. cuius cōp'atōe nulla
creatūa p't esse p'fctā; Acti. ~~Q~~spitabile. h'et memoratō mētū fac
et ego hoc sentio. nullā creaturā. s'dm v'itū g'sumātū q' iusticiā pos
se esse p'fectam. ~~Ceterū~~ aliū differe alio. A duobz m'hōmibz esse
iusticias. nulli dubiū est et v'd maiore esse aliū cū m'iorem. et
tū s'dm statū. et mensurā suā posse iustos nōiari. q' aliorū q'p'atōe
nō iusti sūt. Verbi grā. Paulū vas electōis. q' plus omnibz ap'lis

laboravit. **U**tiq; iustus erat. scribens athymothed. **C**ertamen bonum
certavi cursu. summaui. fidem seruavi. **D**etelo reposita est michi corona
iusticie qua reddat mi dñs in illa die iustus iudex. **N**ō solum aut michi. **S**
et omnib; qui diligunt aduerti ei. **I**ustus erat et thymothedus discipulo eiq;
et imitator. que docet. quid agere debeat. et que modis tene virtutū pu-
tam. ne una et eandē multoq; fuisse iusticiā. et nō plus habē meci-
torū eū. q; plus omnib; laborauit. **M**ulte māssiones apud prēm. quia et
merita diuisa. **S**tella a stella differt ingtā et in una eadē cōpe mēbra
diuisa sūt. habet sol fulgore suū. luna q; noctis tenebras temperat. **E**t
q; alia sidera. q; vocant errantia. diuisis cursib; et lūib; celū pāgrāt
In nūa bilis alie stelle quas mirde infirmamento termin. in singulis
diuersa sūt lūa. A tñ in suo una q; pfta est. **I**ta dūtaxat ut q; pāde
maioris pfectionis careat. **I**ncorpe q; aūq; mēbra diuisa sūt. aliud oclū
aliud manū. aliud pes. agūt. **V**n dicit. et apls. **N**ō pot oclū dice manū
nō em est in necessaria. aut itū caput pedib; **N**ō desideo opa vtrū.
Nūq; omib; apli nūq; omib; pphete. **N**ūq; omib; ingtū. **N**ūq; oclū virtutū
Nūquid omib; donationes habent sanitatū. **N**ūquid omib; inguis loquū
Nūq; omib; mēptant. **E**mulamū dona maiora. **Q**uā aut hoc opatur
Vnq; at; idē spūs diuidens ppiā vnicuiq; put vlt. **I**nquo diligēt in-
tende q; nō dicit. sctm q; vniq; mēbrū caput s; sctm q; ipē ut
spūs. **N**eq; dicit em pot vas figulo. **E**t ita al ita me fecisti; dū nō
habet figurā pstatem. de code luto. aliud vas factū m honore aliud in
timeliā. **V**n q; q; aduerti. **E**mulamū dona maiora l meliores q; sim
hīs qui pācomit ut fide et in dūtia plus totū cōfirmatib; habē mēam
meliores q; sim hīs qui pācom nū mēdo lā tñ gradu post sūt. **I**n
domo magno vasa diuisa sūt. alia aurea alia argēta. cūca fēta. hū
nea q; et tñ sctm modū suū cū enē vas pfectū sūt. cōpācom argē-
tei vas m pftm dē. **R**ursū q; argenteū aurei collacōe detegit
at; hoc nō dū s; in vice pānt. et m pfta sūt omia. **I**nagro tūc bōc
exona semente. tricenarius. A sexagenarius. 7 centenarius fructū exorūt
ipsū mūs iudicat m pftū q; nascit. et tñ suo pftū sūt singlā. **E**t
sabeth 7 zacharias. q; testimomo. q; in penetrali vteris clūco. docē
nos possūt. q; mēiores sūt bte mēre vgmis mūs dñi. sanitatē. q;
cōstētia mē habitantis dei libere pclamabat. **E**cce em ex hoc l. tam
me dicit omib; generaciones. Quia fecit michi magna qui potē est
et sanctū nome ei. **E**t mīa ei; argēne m pftm. timētib; eū. **F**ecit
potētia m brachio suo. **I**nquo aiadit q; beatū esse se dicat. nō ppiō me
rito at; vltū. sed dei mē habitantis clemētia. **I**pse q; ioh; quo maiō
nō fuit mē natos mulierū parētib; suis melior est. **N**ō em solum
hōmib; sed et anglis testimio dñi ppar. et tñ q; cūctis hōmib; erat

maior mita. minime in regno celorum minor fuisse prohibet. Quod mirum colla-
tione sanctorum. alios esse meliores. alios inferiores. in conspectu hoc liquido
possit intelligi. Ad illud dicitur quod multis erat peccatorum gressu vulneribus. Iustifi-
cata est Sodoma extra. non quo Sodoma ipse iusta sit. quod meritis collapsa inest
audire perzechiam. restituitur Sodoma in antiquum. sed quo operibus sceleratioribus
hietur. hoc iusta videatur. Illa enim filium dei trucidavit. hoc per habundantiam
panis. et pluxum magnitudinis excessit modum libidinis. Publicanus in
evangelio. qui percutiebat petram. quod thesaurum cogitationum pessumavit et con-
stentia delictorum. oculos non audebat tollere superbiens pharisei collatorem sit
iustior. Et thomas sub specie meritis fallit iuda. At ipse simon. qui deceptus est
maior audire. iustificata est thamar magis quam ego. ex quibus omnibus apparet
non solum ad operibus diuine maiestatis. hoc nequaquam esse perfectum. sed ne an-
gelorum quidem et celorum hominum. qui virtutem culminem constendunt. ut cum tu qui melior
es. alium collatorem tui imperfectum esse maiorem. Rursus ab alio te perire vin-
ctus. ac per hoc non habere veram perfectionem. quod si perfectus sit nulla te induit
Chry. Et quo accite ad perfectionem diuinam finis prouocat. **Acti.** hac voce
qua dicitur. Ut secundum vires nostras unusquisque quantum valuerit extendat. Si quo
possit peruenire. et apprehendere beatum summe vocationis. Denique omnes dei
tui docet apostolus. Vix dispensator carnis assumptis subiiciendum filium. ut sit
deus omnia in omnibus perspicue demonstrat. nequaquam si cuncta esse subiecta. Vnde et
per hanc subiectionem sui infirmis presumit dicens. Non deo soli subiecta erit anima
mea. ab ipso enim salutare meum. Et quia in corpore ecclesie caput christus est. quibusdam
Necnon patitur unum membrum copatur. omnia et totum corpus unus membrum doli
crudat. quod dico ita manifestius fiet. quia dum habemus thesaurum istum in vasa
fictilibus et fragili carne circumdant. vnde mortali et corruptibili. bios esse
nos credimus si in singulis virtutibus. pluribus virtutum deo subiecti sumus. Cum autem
mortale hoc indultum fuerit in mortalitate et corruptum in corruptione vestitum
et obseptum moris mixta victoria. tunc deus erit omnia in omnibus. Ut non sit tantum
in salamine sapientia. In dauid cum mansuetudo. In helia et phineas zelus.
In abraham fides. In petra. cui dictum est. Symon. iohannis amas me. perfitur
dilectio. In electionis vase studium predicandi. Et meritis vel bona vel trina. si
totus in cunctis sit. et omni virtutum choro sanctorum nobis gloriatur. At sit deus
omnia in omnibus. **Chry.** Nullus ergo sanctorum. quia dum in isto corporeculo est
cunctas potest habere virtutes. **Acti.** Nullus. quia nunc ex parte prophetamus. et ex
parte cognoscimus. nec enim possit omnia esse in hominibus. quia non est in mortali
filius hominis. **Chry.** Et quo legimus qui vna habuerit omnes habere vir-
tutes. **Acti.** Participatione non proprietate. necesse est enim quod singuli excellat
in quibusdam. et in hoc quod legisse te dicitur. ubi scriptum sit. nichilo. **Chry.** Ut
noras. hac prophetam esse sententiam. **Acti.** Sed non apostolum. Neque enim tunc
nichilo est. quod aristoteles. sed quod paulus doceat. **Chry.** Obsecro te. nonne

Jacobus ap[osto]lus subit. qui in vno effo[nde]at. esse cu[m] om[n]i re. **Acti.**
Ipse locus sic int[er]pret[ur]. Non eni[m] dixit. Vn[de] repperat disputat[i]o. qui dunt[axat]
paup[er]i inhonore[m] p[er]tulerat. reus est adulteri[um] v[el] homicidii. In hoc eni[m]
deh[er]ant stoyci. paria co[n]tendentes esse p[er]ita. Sed etia[m] ita qui dixit
non me habebis. dixit. et no[n] occides. **Ex.** si no[n] occides. me habebis
aut factus es transgressor legis. **Legio.** Leuia eni[m] leuib[us] et graui[us]
graui[us] comparat[ur]. Nec secula dignu[m] viciu[m] gladio vindicandu[m] est. Ne
gladiu[m] dignu[m] scelus. secula coherendu[m]. **Elizi.** Esto. ut n[on] s[an]cto[rum]
om[n]es v[ir]tutes habeant. hoc certe dabis meo q[uo]d p[otes]t face[re]. si fecit. esse p[er]f[ec]tu[m]
Acti. Non tenes q[uo]d sup[er] dixi[m]us. **Elizi.** Quid na[m] illud est. **Acti.**
P[er]f[ec]tu[m] esse in eo q[uo]d fecit. et im[per]f[ec]tu[m] in eo q[uo]d face[re] no[n] potuit.
Elizi. Sed sicut p[er]f[ec]tu[s] est in eo q[uo]d fecit. q[uia] face[re] voluit. Ita et in eo
p[er] q[uo]d im[per]f[ec]tu[s] est. q[uia] no[n] fecit. p[er]f[ec]tu[m] esse potuisse si face[re] voluisset.
Acti. Quis eni[m] no[n] vult face[re] q[uo]d p[er]f[ec]tu[m] est. aut q[uo]d no[n] auct[orit]as cupiat f[aci]de
v[ir]tutib[us]. Si totu[m] equi[us] ab om[n]ib[us] tollis reru[m] diu[er]sitate[m] et graui[us] diu[er]sita-
tia[m]. et creatoris artificia[m] varietate[m]. cui s[an]c[t]a p[ar]t[is] s[an]c[t]at[ur] carmine. Oia
i[n] sapia fecisti. Indigne[m] lucifer. q[uia] lune fulgore no[n] habet. Luna sup[er]st[itu]s
defectib[us] et labore trahit[ur]. cur annu[m] solus c[ir]cu[m] singul[is] m[en]sib[us] explicat
Sol queat q[uo]d offendit ut lune cursu tardior sit. **Clamon[is]** et nos homin[um]
tuli. quid cause extiterit. Vt homines et no[n] angeli facti sum[us]. qua[m]quam
magis vester **Q[uod] p[er] x[p]o d[i]c[t]o e[st].** De cuius h[er]e fonte p[re]cedit. om[n]es rationales
creaturas equo asserat iure conditas. ut instar quadrigaru[m] et curru[m]
de carcebus exi[er]et. in medio spacio. v[el] curru[m] v[el] p[er]t[ur] volu[er]it. et ad optata
p[er]ueniat. Elephanti tante molis et gryphes in sua grauitate tenent[ur].
cur quat[er] pedibus m[er]cedant. cu[m] musce culices et cet[er]a h[er]emodi a[n]i-
ma. sub p[ri]m[is] senes pedes habeat. et aliqui vermiculi sunt. qui tantis
pedibus stant. et in mirabiles s[un]t motus. nulla acies q[ui] p[er]hendat. Quat
hoc marcion. et om[n]es heretici. q[uo]d creatoris op[er]ibus illud v[er]it[as] dect[ur]
h[er]etice p[ro]p[ri]et[as]. et d[ic]t[ur] singula calumnia[m] man[us] inicit deo. Cur solus
deus sit. cur inuideat creaturis ut no[n] om[n]es eade[m] polleat maiestate. q[uo]d
licet no[n] dicat[ur] neq[ue] eni[m] tam i[n]s[er]m[us] estis. ut apte p[er]pugnetis deo. In
alijs verbis loq[ui]m[ur] te de[us] h[ab]et copulata[m]. Vt sit absq[ue] p[ar]te. q[uo]d et de[us] est.
Vn[de] et ap[osto]lus. sup[er] diu[er]sa inuocand[is] gratijs loquit[ur]. Diuisiones dona-
tionu[m] sunt. idem aut[em] sp[irit]us. et diuisiones m[is]terio[rum]. s[ed] id[em] d[omi]n[us]. et diui-
siones op[er]ationu[m]. Vn[de] aut[em] de[us]. qui op[er]at[ur] oia in om[n]ib[us]. **Elizi.** Mi-
nimus es moria atq[ue] eade[m] q[ue]stione. Vt p[er]suade[re] contris homin[um] vni[us]a
p[er] h[ab]ere no[n] possit. Quasi aut[em] inuideat. aut no[n] potuerit de[us] p[re]stare vni-
gini et p[er]sona[m] sue ut in om[n]ib[us] suo s[er]pondeat creatori. **Acti.** Ego
ne nimis. an tu q[uo]d soluta p[ro]p[ri]et[as]. et no[n] intelliges aliud esse similitudine[m]

aliud equalitate. Illud pictura. hoc esse corporis veritate. Venus equus
temporū spacia transuolat. pictū parietī heret. Inturru arriam dei
filio nō concedit. qđ tu omī homī tribuis. Alij nō audet pfectum
mypo homī confiteri ne suscipe in eo hoīs pctā rogant. quasi po-
tencior sit creatio creatore et idipsū filius tantū hoīs. qđ filius dei.
Aut gō ppone alia quibz ppondeā. aut desine supbie. Et da glāz
deo. **Chri.** Inimicor es sponsiois tue. A dū argumētis argumenta
conuectis. ac p pptuā latissimos campos mfermē. qui libtate bachūs
sup fortissima questioē tui pollicitū es te msequētibz resposurū. ond
taciūst. obliuione simulans. ut necessitate pponsois euaderes. Ez ego
stultus adhorā tribui qđ petebas existimā oblatinū sponte qđ accipias
et nō admomtu reddē quod debebas. **Acti.** Nisi fallor. de pssibilibz
mandatis dilata pponso est pone gō ut volueris. **Chri.** Aut possibi-
leus mā data dedit aut impossibilia qui si possibilia. In nā est ptate ea
face si velim. Si impossibilia nec mlior rei sum. si nō faciū quod
implere nō possumus. At p hoc sine possibilia dedit deus mandata
sue impossibilia. pē qđ sine pctō esse. si velit. **Acti.** Quō ut patienter
audias. non cū de adūsāo victoriā. sed cō mēdatū qz vitatē
Deus possibiles dedit huāno ingenio omēs artes qipe qđ plim didice-
rūt. Ut taceā de hys quas greci brauifera vocat. nos ad opa manū
ptine possum. dice. Verbi grāa grammatia. rethorica phie trā grā
phiscam et ethica loyca geometria qz et astronomia. astologia. et
arismetica. musica qz. et ipē ptes phie sue medicina q in trā diuidit
sofma. medoxonem peyria. iuris qz et legū stia. quis vtrū
quāuis sit ingeniosus pē mūsa qphendē. cū eloquētissim. orator de
rethorica a iuris stia disputas dixerit. paua vtrū poss. vtrūqz nemo
Vides gō qđ et de pssibilia uiszer. A tū id qđ possibile est p natū
ullū potuisse comple dedit itaq pceptū dūda. Stutezqz varias. qđ
omēs simul habē nō possū. Atz ita sit. ut quod malo. a pmd aut
totū est in alio ex pte uer set. A tū nō sit mēme. qui nō hz oīd. nec
condempne exco q nō hz sed iustificat exco q possidet Desunt paulo
qual' esse epūs debeat. scribens ad thymothē. Optet epmd nrephensibile
esse. vms vxoris vtrū. sbū pudat. ornatū hospitale. docibile. nō
vmolentū. non p ruffore. sed mansuetū. nō litigiosū. sine auaricia.
Et iterū nō neophilū. ne inflatū inuidiū incidat dyabolū. Optet
aut cū etiā testimoniū bonū habere de foris. Ne in oppreū incidat
et laqueū dyabolū. Cito qz scribens disciplo. quales epōs debeat ordinare
breui smone demonstrat. Ideo reliq te arte. ut q reliq sūt cōgās. A
cōstituas pssibiles. sit ego tī pceptū. Siquis est sine dme. vms vxoris
vtrū filios habens fideles. nec in accusacione luxurie. aut nō sub iectos

Optet aut epum esse sine omni sine accusacoe. hoc em magis anesthaetor
sonat. Sicut dei dispensatore. No proteruum. No iracundum. No imole-
tum. Non perversorem. Non turpis lucri appetitor. S; hospitale. benignu.
nū. pudicu. iustu. sanctu. gmentem. obtinentem. doctrine fidele s; monit.
ut possit exhortari indoctrina sana. et contradictees coargue ut dicitur
p'sonaū varia p'cepta. nūc sileam. ita madata epū me tenebo. ut
recte deus tales esse epōs siue p'sbros. quales vas electōis docet. Primum qd'
dixit p'rephensibilis. aut nullus aut rarus est. Quis est em qui nū quasi
impulsio corpis aut nequid habeat a verum. Si em ipse ap'us dicit de
petro. q' nō recto pede incesse ut i' ewangelij vitate. A m'itū ep' h'p'bil'
fuit. Ut et barnabas adductus sit in eandē simulatione. q's indignabit'
id s' denegari quid p'ncipis ap'lorū nō habuit. Porro. Vnius vxoris
vnu. sobriū. pudicu. ornatū. hospitaleq'. ut v'ias illud certe qd' s'et.
ΔΙΔΚΤΙΟΝ. qui possit docē. non ut m'ptat' latina simplicitas. doctri-
lem cū ceteris v'tutibz difficult' invenias. Vmoleū q'. A p'aversū. A t'p'is
lucis cupidū. repudiat ap'ls et p'his cupit mansuetū. absq' iungio. sine
avaricia. A ut domū suā optime regat. qd'q' uel difficilimū ē. ut filios
habeat subiectos tū omni pudicia. vel filios carnis. v' filios fidei. cū od
m'q't pudicia. Nō ei sufficit. p' uia habē pudiciā. nisi eā filiorū et
comitū ac n'p'horū pudore decorēt. dicere dauid ambulā in via
immaculatā. Sic m'ch n'p'habat. Cōp'demus q' ep'itaphū pudicie filios
habentes subditos in omni pudicia. ut nō s'it ope. s; b'moe q' et m'chy
se obstruat n'pudicijs. Ne forte illud incidat heli. qui certe m'p'uit
filios suos dicens. Nolite filij m'i nolite malū hoc facē. nō bonā famā
ego audio de uobis. Corripuit et punitus est. quia nō cōspe debuit. s;
abyrē. quid faciet qui gaudet ad vicia. qui emedare nō audet. q' q'stiaz
sui metuit. A qd' dictus p'p'us clamat nescire se simulat. qd'q' s'et.
Anesthaetor. ut a nullo accusetur. ut bonā op'ioz ablyis qui s'ous p'
habeat. ut etiā adūsaūz m'adu maledictis carcat et q'bz doct'ia
dupliet. placeat q'st'ed. puto q' nō sit facile regere maxime q' illud
ut potes sit adūsaūz resistere et p'ulas opp'mē et sup'ore doct'ias. Ut
nō neophita ep'us ordinetur quod videmus n'ris t'p'ibz p'suma legi.
iusticia. Si em baptisimū statim iustu facit et omni plenū iusticia.
nequaq' v'itq' ap'ls neophitū refutaret. Sed baptisimū v'etā peccatū
concedit. nouas v'irtutes nō tribuit. dimitti decetere. et dimissio s;
laborantem p'mia pollicetur. Aut nullus iniquū aut rarus est. qui oīa
habeat. Habere debet ep'us. A tū si vnu vel duo decatalogo v'tutū
epū nūquā defuerit. nō tū iustū carebit vocabulo. Nec ex eo dammabit'
qd' nō habet. sed ex eo coronabit' qd' possidet. oīa em habē et nulla in
digeret v'tutis eius est. qui p'fectū nō fecit. nec dolus inuenit est.

more eius. qui si malediceret non maledixit. qui confitentur virtutem confitendi
loquebatur. ecce venit princeps mundi. huius. A in me inueniet michi. qui
cum esset infans dei nequaquam rapina arbitratus est. equalem se esse deo.
Sed se examinavit formam serui accipiens. et factus est obediens patri usque
ad mortem mortem crucis. Propter donauit ei deus nomen quod est
super omne nomen. ut in nomine ihesu flectantur genua terrestria. A terrena
et inferna. Si ergo magna est persona. pauca precepta. A nequaquam. aut
difficiliter mutuas. quod facies de omni homine. qui cuncta debet implere
mandata. ex corporalibus quidem spiritalia. Alius videri potest. sed non
fortis manu. Ille tardus in actu. sed stabilis in pio. hic pulchritudinem habet facie
sed rauca vox est. Alius tenax. sed dulci medullatione decantat. Illud genus
osum sed obliuiosum. Huc mentem. sed tardiorem in genio. Iuxta con-
trouersas. In quibus quondam pueri lusimus. non omnes similes. vel in premissis
vel in narrationibus vel in excessibus. vel in argumentis. aut exemplorum
copia. et epilogorum dulcedine se agunt. sed eloquentie. multa atque alia
parte dissimiles sunt. De viris magis clarissimis loquor. Multi euangelia bene
dissimiles. sed in explanatione apostoli imperatores sui sunt. Alii cum instructo
nouo optime senserunt in psalmis. A in veteri testamento multi sunt. hoc
totum dico. quod non omnia possumus omnes. **R**arusque aut nullus est diuinitus
qui in omni substantia sua parua omnia possideat. Possibilia precepit
deus. et ego fateor. sed hec possibilia cuncta singuli habere non possunt. Non
in beatitudine nate. ne calumnia facias. sed cum lassitudine que cunctas potest
et se non potest habere virtutes. **Q**ui et in eo arguit creatorem. quod te talem
condiderit. qui deficiat atque lassescas. diuinitatem. maior erit reprehensio si
enim. voluit accusare quod te non deum fecerit. Sed dices si non possum ergo
peccatum non habeo. habes peccatum. qualiter non feceris. quod alius potuit facere
Rursus est illud cum quatuor deteriores vel cum in alia virtute vel aliter
ent collatione peior. atque ita fit. ut quicunque prius putauit minor sit eo
qui se in alia parte minor est. **Chri.** Si non potest homo esse sine peccato
quo iudas scribit apostolo. Si autem qui potens est. vos seruare suum peccatum
et constituit omni aspectu glorie sue maculatos. Quia testimonio con-
probatur posse hominem sine peccato esse. A macula non habere. **Acti.**
Non intelligis quid passus. Neque enim homo potest esse sine peccato. quod sua
habet suum. sed potest si voluit deus seruare hominem sine peccato et in
maculatum sua misericordia custodire. Hoc et ego dico. quod cuncta deo
possibilia sunt. homini autem non quicquid volumus possibile est. et maxime id.
esse quod nulla habet legem creaturam. **Chri.** Non dico hominem esse
sine peccato. quod tibi forsitan impossibile videatur. sed posse esse si velit
Aliud est enim esse. aliud posse esse. quare exemplum posse ostendit implet
veritate. **Acti.** Miraris nec meministi illius precepti. Actum ne agas. et in //

eodem ceno voluptatis. ymo laterē lauab. pro quo michi aliud audies.
 nisi hoc qd hominibz pz. rem te uelle firmare. que nec est. nec fuit. ita foris
 nec fuit est. **Atz** ut ipso dho utat et stulticia asusthathe argumētatōis
 ostendā esse. posse te dūc. qd' esse nō possit. hoc enī qd' ppositū. posse hoīez
 sine pccō esse. si uelit. Aut uerū est aut falsū est. **S.** uerū est ostende
 quibz fuerit. **S.** falsū. qd' falsū est. fieri mīp' p' **Verū** hoc qd' explosā
 taceant. et mīstrimolis vīs tū mīlīent. Publicā facie formidantia
 transcam' ad alia. in quibz ppetua orōe utendū est. Ita dūtagat ut hēas
 potestātē r'ellendi. et querendi. si quid uoluīs. **Chri.** Audā patienter
 non em' dūcā libent'. et mirabor ingeniu. cuius magis stupēo falsitate
Acti. Vtū falsā sint an uerā. q' dicturus sum. cū audiens cū p'bab'. **Chri.**
 Loquere ut uis michi dectū est si r'pondere nō potuēs magis silere. q' mē
 dāo adquiescere **Acti.** Quid mīest. an te tacente. ul' loquente supem'. et
 iuxta prothēi fabulā vigilante capid an dormientem. Cum dixeris
 que uolueris. audis. q' nequaquā uelis. Veritas em' laborat p'. vni
 non p'. Libet sūas tuas parū p' dīscute. Ut intelligant sēctatores tui
 quā diuīnū mīe mīent' ingeniu. Quis sine pccō esse nō posse n' qui
 sūam legē habuerit. p' qd' magnā p'tem xpianozp' excludis a uisita.
 et qui p'dicatores in p'tante. omēs p'ccōes esse p'mittas. Quoto enim
 quisq' xpianorū habet legē sūam. quā in multis doctoribz ecclē aut
 raro. aut difficulter inuenias. **Verū** tu tate es liberalitatis. A fauore t' ap'
 amazonas tuas cōtūas. ut in alio loco scripseris. **S.** Scien' legē ecclē
 fennas habē debē. cū aplūs doceat. tacendū esse mulieribz in ecclē. et si
 quid ignorant. domi uiros suos debē q'sule'. Nec suffiat ibi dedisse agmini
 tuo sūam p'p'tuand. n' earū uoz. A cātiās delecteris. **¶** Iugis em' et p'p't
 intitulo. et v. **¶** et fennē dū p'salle' debeat. Quis em' ignorat p'salle'
 dū esse fennis in cubilibz suis. A absq' uolozū frequēcia. A aggregacione
 turbatū. **Verū** tu donas qd'libet. ut qd' uēnde facere debebat et absq'
 ullo arbitrio. mīgū auctoritate p'tamāp'. **¶** Addis p'terea seruū dei mīh'
 amari de ore suo. sed semp' qd' dulce est. debere p'ferre. et quasi aliū
 sit seruus dei aliū doctor. et sacerdos ecclē. oblitus p'p't sine p'p't i' alio
 titulo. **¶** Sacerdotē suē doctore omī artū p'p'tulari debere q' fiducial'
 coripe p'ccātes ne p'p'tidem rāconem reddat. A corū sanguis de
 suis manibz exquirat'. nec semel dixisse contentus adp'm p'p'tas et in
 tulcas. **¶** Sacerdotē suē doctore nemū adulari debē sed audent' omēs
 coripe. ne et se et eos qui eū audiūt p'dat. tātū ne esse i' uo aye
 dīstōnātiā. ut quid p'us dixeris nescias. **S.** i' em' seruus dei mīh' amari
 desuo debet ore p'ferre. sed semp' qd' dulce. et suauē est. Aut sacerdos et
 doctor serui dei nō erūt. qui fiducial' debent coripe p'ccātes et nūllū
 adulari. sed audacter omēs increpare. Aut si sacerdos et doctor nō

xxv

clv

xm

xxvii

xxxix

soli serui dei. sed me seruos dei pñ apem tenet locū frustra seruos dei
 blandicias et dulcedines reseruasti. cū hoc pprie hereticorū sit. 4 cor
 qui deape cupiūt audientes. dicente aplo. hōmō em xpo dñō mō
 nō seruiūt. sed suo ventri. et p̄dultes p̄mones et benedictiones sedu-
 tūt corda. **I**mmotentū. **I**n insidiā. collida blanda est adulatio. **P**ul-
 chreque adulator ap̄ p̄ios diffinitur. blandus inimicus veritas amara
 est. rugose frontis ac tristis. offendit q̄ correptos. **V**n et aplos loquit̄.
Inimico vobis factus sim veritate dicens vobis. **A** comice. obsequiū
 amicos. veritas odit parit. **Q**ua pp̄ pascā cū inauaritudinibz comē-
 dm̄. **Q**ua vobis electionis docet pascā celebrandū cū veritate et sinceritate
Veritas sit in nobis. **A** sinceritas et amantudo ilico consequit̄. **I**llud
 vō quod in alio ponis loco omēs voluntate ppria regi. **Q**uā xpianorū
 possit audire. **S**i em nō vn̄. nec pauci. nec multi. sed omēs regūt̄
 pp̄ia voluntate. **V**bi erit auxiliū dei. **E**t quō istud expones a domno
 gressus hominū dignit̄. **A** nō in homine via eius. et nemo p̄r q̄cūq̄
 accipe. nisi datū fuerit ei desup̄. **E**t in alio loco. **Q**uid em habes qd' nō
 accepisti. **S**i aut accepisti. quid gloriaris q̄ nō accepisti. **D**icite dñō
 saluatore. **N**ō descendi de celo. vt faciā voluntatē meā. sed voluntatē ei
 qui me misit pat̄r. **E**t in alio loco. **P**ater et si fieri p̄r transeat calix
 iste a me. **V**erū nō qd' ego volo. s̄ qd' tu. **E**t in oīe dñica. fiat volū-
 tas tua. sicut in celo et in terra. **Q**ua sine temeritate auferis dei oibz
 pp̄dū. **E**t qd' in alio loco frustra conatus aduēgē. **N**ō absq̄ dei grāa
 quō sentire velis ex hoc loco intelligit̄. **D**ū grām eius nō ad singula
 refas opa s̄ ad cōditiōis ac legis et lib̄i arbitrii potestate. **I**llud
 vō qd' in sequenti ponis capl̄ in die iudicij iniquos et p̄tōres nō parat̄
 dñm. sed eos ignibz exurendos. **S**erte quis pot̄ m̄dicē te misericordiam
 dei. et et an̄ die iudicij de sua iudicis iudicare. **V**t si voluerit iniqui
 et p̄tōibz pat̄r. te p̄sente nō possit. **S**icut em scriptū est m̄tēstis
 tercio psalmo. deficiāt p̄tōres a terra. **A** iniqui ita nō sūt. **E**t in esaya
 coburent̄ iniqui et p̄tōres s̄. **7** qui relinquunt deū cōsumabūt̄. **A** nō
 intelligis cōminacionē dei in te dū sonare cōueniētiā. nō em die eos
 et̄n̄ ignibz exurendos. s̄ arda deficiēt et iniquos esse cessare. **A**liud est
 nāq̄ a p̄tō desiste. aliud qd' p̄re impetui et et̄n̄ ignibz cōsumat̄
Deniq̄ ysaias de quo p̄m̄ testimonij coburent̄ aut iniqui et p̄tōres
 sūt et nō addidit in et̄n̄ et qui d' relinquēt dñm cōsumabūt̄. **I**pp̄
 hoc de hereticis loquit̄ qui rectū fidei tramitē relinquēt cōsumabūt̄
 si noluerit reuerti ad dñm quē d' relinquēt. q̄ s̄mā et t̄ p̄ata est. si
 neglexeris ad meliora conuerti. **D**em cuius est cō temeritatis iniquos
 et p̄tōres impiis iugē. quia nobis sic desinūt̄. **O**m̄s impius iniquus

est et peccator. nec recipiat. ut possimus dicere omnes peccatores et iniquos etiam
impii est. Impietas enim prope ad eos pertinet qui notitiam dei non habent
vel cognitam transgressionem mutarunt. Peccatum autem et iniquitas per se
viciores post peccatum et iniquitatem ubi recipit sanctitatem. Unde scriptum est
multa flagella peccatorum. A non meritis sempiternis et per omnia flagella. atque
cruciatibus emendat. Israel. Quod enim diligit dominus corripit. flagellat autem deum
filium quem recipit. Aliud est magis. et parentis affectu. Aliud contra ad
sauros crudeli animo deservire. Quod ob causam et in primo psalmo canitur
Quoniam non resurgunt impii in iudicio. Jam enim perditionem plurimum sunt.
neque peccatores in consilio iustorum. Aliud est gloria perdere resurgendi
aliud pure perpetuo. Veniet inquit hora in qua omnes qui in sepulchris sunt
audient vocem eius. et egredientur. qui bona fecerunt. in resurrectionem
vite. qui autem mala egerunt in resurrectionem iudicii. Unde et apostolus coram
sensu. quia eodem et spiritu loquitur ad Romanos. quicunque enim sine lege peccaverunt
sine lege peribunt. Et quicunque in lege peccaverunt. per legem iudicabuntur.
Sine lege impius est. qui merum peribit. In lege peccator credens in deum. qui
per legem iudicabit et non peribit. Si peccatores et iniqui etiam ignibus
exurentur. Nemo timeat suam tuam qui iniquum et peccatorem esse te dicis. et ar
gumētatur non esse te hominem sine peccato. sed esse posse. Ergo solus ille saluus
qui nunquam fuit. nec est. sed futurus est. a seorsum in futurum. et peccatorem omnes
quos retro fuisse legimus. tu ipse qui nobis catholica omnia nobis inflaris su
perbia et milonibus humeris intumesas. quia temeritate peccator in gratiam
nomen assumis. a si iustus esse. et humilitate simulas peccatorem inuadunt
Atque gaudebimus habere te solum possides cum sociis. quod non perit. nec
perit. nec apostolorum quicquam habuit. Sim autem origenes omnes rationales
creaturas dicit non esse perendas. et dyabolo trahuntur perimur. quid ad nos.
qui et dyaboli et satellites eius. omnesque impios. omnesque peruersos et
dicitur pure perpetuo. Christianos si impietate perueni fuerint. saluos esse
post penas. **¶** Iungis propterea duo capla inter se discrepantia. quod si verum
sunt ob apertum non potens. sapientiam et intellectum scripturam. nisi quod didicerit
scire non posse. **¶** Et utinam scientiam legis usurpare non debeat in doctum
Aut enim magis a quo didiceris proficere rogetur ut si scientiam legis licet
usurpare aut si magis talis est. qui ab alio non didicerit. A docuerit te.
quod ipse ignorabat. Festat ut non recte facias. qui inductus usurpas
scientiam scripturam et magis perquam discipulus esse ceperit. Nisi forte humilitate
sobria. magis tui iactas deum. qui docet homines scientiam. Ut cum moyses
in nube et caligine facie ad faciem audias verba dei et inde nobis cor
nuta fronte peredas. Nec hoc sufficit. sed repente mutaris in istos
et dezeronibus nobis tonas superfluo. **¶** Christianum illud debet esse pacem
re. ut si quis sua auferre noluerit gratiam amittat. Nunc nobis satis

xxi

xx

xxiii

est patient' p'de q' habemus nisi violento atz inptoi agamus gratias
et cu' cunctis l'ndicioribus psequam'. Docet euangelu' cu' qui nobiscu'
velit iudicio totende. A plures ac surgia auferre tunc. et la pallu'
esse credendu' Non p'cepit ut agamus gra's. 7 leti m'a p'dam'. hoc di'
co no' quo aliquid sceleris mihi sit. sed qd' ubiqz. hyperboli
roy's. inedia transcas et magna sceleret. **¶** Vnde et adiungit
gloria vestru' et ornamento deo esse contraria. Que su't rogo
minime con' de'u. sep' tunc habu'd m'udior'. Si ep'us. p'sb't. dya
con'. A reliquis ordo eccl'asticus in administracoe sacrificioru' candida
veste p'cesserit. Cauete cl'ici caute m'ochi vidue et v'gines. pacula
mini si sordidas vos atz pannosas v'lgus apperit. tacco de h'ab'z
st'li. bellu' induit' et minime con' de'u si p'tios' atz m'itend' v'can'
exhib'z. **¶** Audiam' et cetera. inimicos ut p'ximos diligendos statim
qz off'usio grauissimo letargo ponit ac dicit. Inimico nu'quid esse cre
dendu' qd' sibi esse con'ia ead' me s'cente p'piciu' est. sed dicit v'tru'qz sp'ec
vocaly totineri. Non adu'tens quo sensu in suis locis dicta sunt. p'ceptu'
est mihi ut diligam inimicos. Aorem p' p'secutoribus. Nu'q' uissum
est ut ita diligat quasi p'ximos et consang'wines et amicos. ut inter
emulu' et necessariu' nulla distan'cia sit. Si inimicos diligo. quasi
p'ximos. amicos qd' amp' exhibeo? Aut si hoc dixerat illud tace' de
buerat. ne contraria s' in eode' loco dice' vide'us. Inimico nu'q'
esse credendu'. sed quo diligat' inimicu'. A lex docet. Iumentu' adu'sarij
si ceciderit subleuandu'. A apl'us. si osuerit inimicu' tuus da illi cib'u'
Si sitierit da illi potu'. **¶** Hec eni' faci'z carbones ignis congregab'z
sup' caput eius. No' ut maledictu' et co'dempnacoe ut pleruqz est
mant. sed in resurrectione et p'entudine. ut sup'atus beneficijs exco'to
frigore. caritatis. in inimicus esse desistat. **¶** Addis p'tea regnu' celoru'
ead' in testam'to vet'i p'mitti ponisqz testimonia de ap'oc'ris. Cum
p'piciu' sit regnu' celoru' s'mu' in euangelio p'dicari p'iohem baptista
A dnm saluatorem et apl'os. lege euangelio. Iohes baptista clamat inde
serto iudice p'entend' agite app'iquabit eni' regnu' celoru'. 7 de salua
tore s'p'tu' est. Exeo t'pe cepit ihus p'dicare A dice'. p'entend' agite. app
p'iquauit eni' regnu' celoru'. **¶** Et itm' c'mbat ihus ciuitates A vicos
docens in sinagogis ip'soru'. A p'dicans euangeliu' regni. **¶** Et apl'is p'cepit
ite et p'dicate dicentes. qm' app'iquabit regnu' celoru'. Tu autem
nos manicheos vocas. Cur legi euangeliu' p'fere'tes. nulla con'bram
m'ior ventatem esse dicam'. A no' intelligis stulticia tua impud'ie
capulata. Aliud esse dammare legem. qd' manicheus facit aliud
legi p'fere' euangeliu'. q' apl'ica doctrina est. In illa eni' s'c'm. In hoc

xl.

xxlvi

xxlvi

xxxi

pñs loquit̃ dñs. Si pmittit̃ huc implet̃. Ibi incia. huc pfecto q̃t. In illa
opere fundamenta iacunt. huc fides et gr̃a culmen imponit̃.
Nec posuim⁹ ut egregij pceptos doctrina monstret̃. **S**enectus
titulus est. posse hominem sine peccato esse. et dei mandata facili custodire
si velit. De quo abunde dictum est. atq̃ se imitatore vno expletore op̃is
bñ m̃ris typam scribentis ad tyrinm esse fateat̃. Non intelligis eod̃
ope dixisse cōtra. Ille em̃ in quingentesimo quarto titulo t̃ij libri. p̃t
uicime sine sordē. et sine peccato esse. statimq̃ iungit testimonia in quibus
scriptū est ap̃ job. Quis em̃ mund⁹ a sordidit⁹ nec si ead̃ vñ⁹ dia se
vita ei⁹ m̃tra. Et in psalmo quingentesimo. In iniquitatib⁹ concepit⁹
sum. et in delictis peperit me mater mea. **E**t in epla iohānis. Si dixē
rim⁹ quia peccatū non habem⁹. nosipos decipim⁹ et vitas in nobis nō est.
Tu eduis⁹ asseris. posse hominem sine peccato esse. et ut hoc verū dixisse videat⁹
statim iungis et dei mandata facili custodire. si velit. q̃ a variis a' nullis
impleuit. **S**ed si em̃ facilia sunt. debent aplib⁹ custodiri. Sin aut̃ cōce
dam⁹. t̃i variis quib⁹ ea exple p̃t manifestū est difficile esse qd̃ rari⁹ est
atq̃ hoc augeas et magnitudinē tue ṽtutis ostendis. quo s̃z de bono. q̃st̃
thesaur⁹ eructuare conaris. **¶** **D**omin⁹ in titulo. c. xxiii. Nec leuiter
qd̃ em̃ esse peccandū. A quid sit hoc leuiter. ne forte in ope te aliq̃s dixisse
extimeret adnectis. **¶** **M**ultū ne cogitandū. neq̃ illū s̃mē r̃cordandū.
¶ Delicta quib⁹ intelligit̃ ab oculis m̃is m̃dā me dñe. et ab alienis parte
seruo tuo. Cū etiā etiā ea q̃ p̃ignorantiā delinquim⁹ a sola cogitacōe
peccam⁹. Delicta esse fateat̃. Putantū ut hostias perire iubeat offere
et pontifex qui p̃uictō ip̃s deprec̃t̃. an p̃ se offerat victimas. q̃ certe
nūquā pro alijs iubet̃ offerre. si iustus ip̃s nō esse. Nec rursū p̃ se
offere. si peccatō carē ignorācie stiliq̃. Nūc in latissima scripturā spa
cia pagenda sūt. **¶** Et docet̃ errorem et ignorāciā esse peccatū. obsecro
te. Nōne legisti. Quid videt̃ mulierē adgūpiscendū. sam metha
est eam in corde suo. Nō ergo solus aspectu a in centina viciorū repu
tam in peccatū. Sed ea quib⁹ tribuim⁹ assensum. Aut em̃ vitare possūq̃
malā cogitacōe a q̃s q̃nt̃ possūq̃ carē peccatō. aut si vitare nō possūq̃
nō reputat̃ in peccatū qd̃ cauēri nō p̃t. Callide qd̃ em̃ argumētari⁹ sed
non intelligis argumētationē tuā cōt̃i s̃mctas scripturas facē. Voluit
em̃ eloquiā scripturāp etiā ignorāciā habē peccatū. Vñ et job offert hos
tias p̃ filijs suis ne forte p̃ignorāciā in cogitacōe peccauerint. et qui
ligna gredit̃ se securi ac ferro fugiente deligno. **¶** Homo fuit occisus p̃ge
iubet̃ ad urbem fugitivorū. A tam diu ibi esse. quā diu sacerdos m̃xi⁹
mouat̃. qd̃ est redimat̃ sang̃ne saluatoris aut in dono baptismatis. a
in penitencia que ymitat̃ baptismatis grām p̃inēssabilem clemēciā
creatoris qui non vult p̃ire quicquid nec delectat̃ mortibus peccatorū.

C

C. xxiii

Cxxviii

sed ut fuerat et uiuat. **Ch. 21.** Fogo que est ista iusticia. ut
improbo teneat erroris cuius rectum non habet ostentia. Nescio me
peccasse. et eius rei. quas nescio penas habeo. Ut quid plus faciam
si sponte peccaui. **Acti.** Ame sine et disposicio dei truas equum
Respondet stulte interrogatori tue libet sapie. Aliud tene quod
et fortiora te. ne scrutari sis. Et iterum. Noli esse sapiens multum
et noli argumtari plusquam oportet. Et in eod. insipientia et simplicitas
te cordis quate deo. Et ne forte huic volumine coram dicas audiaphy
euangelicum claugente tuba. Quod altitudo diuinarum sapie et scie dei.
quod insutabilia sunt iudicia eius. et inuestigabiles rue eius. quibus
enim cognouit sensu domini. Aut quibus consiliis eius sunt. Iste sunt questiones
de quibus et in alio loco scribit. stultas autem et metuditas questiones d'vita
stientis quam lites gerant. Et ecclesiastes de quo recte libro nulla est am/
biguitas. Dixi magis sapiens efficiar. Et ipse longe facta est ame profunda
profunditas. quibus inuenit eam. Et ame quibus. quare figulo aliud vas fecit
in honore. aliud in contumelia. et non adquecis paulo. ipso domino respon
denti. Quod homo tu qui es qui respondeas deo. Audi ergo breuius testimonia
scripturarum et stulta ymo impia suscitato impetuum conticeat. Post
deus in genesi. Non adquecia ultra maledicere tre. per opera hominum. quod opposita
est mens hominis diligenter ad mala apiricia. Abraham et Sara au
dita reprimissione filii ysaac. videt in corde suo. et tacita cogitatio
non latet istas dei arguit in risu. Et ipse cogitatio qui per infidelitatem
reprehendit. Et tunc non ex eo quod rixere diffidere tandem namque. sed ex eo
quod postea crediderunt. iusticie palmam accipiunt. Aoth nescit in concubitu
filium quid fecerit et inebriatus ab eis non habet crimen constare. Et tunc
error in vicio est. Argue sanctum contra iacob quod rachel formosam
dilexerit pro qua et seruiuit multo tempore. et in Lye primo gemitu fuit
contristatus. Et ad quiesce tandem humane fragilitati. quod et puellam corpore
diligat. Et infirmia detestatur. Auger iacob morte morte filii ioseph
et multo tempore consolacionem recipit filiorum. Responditque lugens a gemis
vada ad infernum et perat si hominem dum iustus ignoat quod actum sit iusto
filio. ioseph. In exodo scriptum est. Si percussit aliquis quempiam et motus
fuit morte moriat. Sim autem non volens. sed deus tradidit eum in
manibus eius. Dabo tibi locum ad quem fugiat qui occidit. In quo non dubio
quod deus tradiderit hominem in manus eius. Et ille qui occidit. per ignoram
nam exilio condemnatur. Inleuitico lex ponit. Nam si peccauit iocun
domini non sponte ex omnibus preceptis domini que non oportet fieri. feceritque
vnum ex eis. Sive pontifex fuit sive omnis synagoga. Et reliquus
populus. Et propterea diducit peccatum suum quod peccauit. per ignoramiam offert munus

In tu in capris. masculinū in maculatū. et ponet manus suas sup
caput eius. mēfiet q̄ illū in loco ubi mactant holocausta corā dñō
q̄ p p̄cto est. **S**tatim q̄ moſeq̄tibz. **S**i tetigerit aliqd in mudū qd
nō hat tangere. A fecit pignoratū et p̄ca didicē. siue p̄miserit
aliqd. A fuit oblitus. p̄miserit p̄miserit p̄miserit p̄miserit p̄miserit
dñō p̄miserit q̄ p̄miserit agnā. siue caprā p̄miserit q̄ p̄miserit p̄miserit p̄miserit
sup p̄miserit. A dimittet ei p̄miserit. **S**im aut nō p̄miserit manū ei ut offer
duem p̄miserit suo qd p̄miserit. duos turtures. aut duos pullos colubaz
offeret dñō. unū p̄miserit. A unū in holocausto. A portabit ea ad sacerdotē
et offeret sacerdos id q̄ p̄miserit est p̄miserit. A in ip̄o reconciliabit p̄miserit
qd p̄miserit. A dimittet ei cetera q̄ hys illud q̄ p̄miserit tūc dñō dñō. ne
fastidius stomacho tuo facias. **I**nscrip̄tibz q̄ n̄rat moyses q̄ in q̄miserit
aaron et filios eius obtulerit vitulū p̄miserit et posuerit aaron et filii
eius manū sup eū sup caput videlicet vitulū q̄ erat p̄miserit. A macta
uerit eū et tulerit deſanguine eius. A posuerit sup cornua altaris incenſu
digito suo. Atq̄ altare mundauit. **S**icut fecit maria et deſanguine eiū teti
gerit auriculā eius dextera. A manū dextera et ſimilitate pedis dexte
et p̄ multa alia q̄ n̄rat longiſſimū est. enūtiis diebz ſep̄te italegō
Factū q̄ est indie octavo et vocauit moyses aaron et filios eius et
omnes ſemōes iſrl. **E**t dixit aaron tolle vitulū debubz p̄miserit. et arctē
in holocaustū in maculatū et offeret eos moſpectu dñi. et ſemōibz iſrl
loquē dicens. **T**ollite hircū de capris unū p̄miserit. A vitulū in maculatū
amniculū in holocaustū. **D**ixitq̄ moyses et aaron aaron ad altare. et fac
p̄miserit tuo reliqua. **P**ur ſup̄ eleuauit aaron manū ſuas sup populū. et
b̄ndixit eis. **D**eſcenditq̄ tū ſciſet p̄miserit et holocausto et ſalutū. **M**ulier
generat liberos lege natē. et immunda eſt. **S**i masculinū peperit. diebz
quadraginta. **S**i femininū diebz octaginta. **A**cuſa acutoze cur d̄m̄m
quicq̄ n̄rat. qd ip̄e condidit et nō ſolū ip̄a in munda eſt. ſed et om̄ q̄ teti
gerit. **E**ūq̄ diebz inquit purgatiōis eiū q̄pleti fuerit ſup filio aut fi
lia offeret agnū amniculū in maculatū et pullū colubaz et turturē
p̄miserit ad hoſtiū tabernaculi teſtamenti. ſacerdoti qui offeret moſpectu dñi
et expiauit p̄ca ſacerdos. **D**o loyſ q̄ qd indie purgatiōis eiū offerat
p̄ca victima p̄miserit duo q̄ turtures. A duo pulli columbarū. **U**nū
p̄miserit et aliū in holocaustū. et qui fluxū ſem̄is patit̄ eod̄ ſacrificij
ordine p̄miserit et holocausto liberat̄. **E**t ad extremū inſert̄. **I**mmozatiō
facite filios iſrl ab in mudiis ſuis et nō moriet̄ p̄miserit. **S**i cotampnia
uerit tabernaculū teſtamenti. **I**p̄ſ q̄ aaron p̄miserit ut nō ad tempe
nigrediat̄ in ſanta ſanctorū ne forte moriat̄. **E**ūq̄ aut ſi voluerit
munda offerat vitulū p̄miserit. et arctē in holocaustū. **A**lter hircū
corū tūcta p̄miserit ſuſcepit iſrl. in typū dñi ſaluatoris. et offeret in ſolitudine

et si placat de omni multitudinem. Ad extremum dicit. Si amodo
homo desanctificatus per ignorantiam imputat ei iniquitas atque delictum
et voti reus erit. Vnde et apostolus. Nonne outzareth dominum cum
conuicta summe ne in contempnacoe nobis sumamus atque iudicium
Si dicitur in lege ignorantia. quanto magis in euangelio conscientia. Crimen
scilicet aduersus et de contenciosorum imprudentia refutanda. Summa quod
carpamus. Nazareus scilicet cruce venerabilis. alio subita morte ma-
culat et omnes dies offeracionis eius preteriti ieriti sunt fuit. pro
quod offerunt pro duo turtures. et duo pulli colubaru unus pro peccato
et alius in holocausto et agna pro peccato. Et post multa scriptum est. et
nunc magnificat fortitudo domini. sic loquutus est dicens. Dominus longanimus
et multe miseratione. auferens iniquitates et scelera et munda. non
facit in nocente. Pro quo septuaginta interpretati sunt et emundat
non mundauit rem. quo scilicet etiam post indulgentiam reus sit propter offerre
Quod aut ignorauit populus et fecit unum ex his quod facere non debuit.
post longam ceremoniarum ordinem inserit. et dicit. offerre hircum caprum
pro peccato et placauit sacerdos populum in synagoga filiorum israel et propitiabitur
ei dominus. quod ignorantia est et ipsi offerent oblationem suam sacrificium
domino pro peccato suo in conspectu eius quoniam nescierunt. Ibi quod addit. Si autem una
peccauit per ignorantiam offeret capram anniculum pro peccato et deprecabitur
pro sacerdotibus. eo quod ignorauit pro peccato ignorantie coram domino et roga-
bit pro sacerdotibus et propitiabitur ei. In kalendis singulorum mensium of-
fertur hircus caprum pro peccato domino. In pascha quod pro diebus octo a die
 quinta decima mensis primi usque ad diem vicesimum. primum sacrificium
pro peccato est. In pentecosten pro peccato hircus offertur. et in kalendis mensis
septimi. quando tubarum clangore concinit eadem hirci pro peccato et ligio quod
Die quod decimo eodem mensis septimi. quando ieiunium est usque ad vesperam
offertur hircus caprum pro peccato. pro eo cum hircu. qui ante holocaustum pro peccato
ex lege mactatur. Indicibus quod stenophie quando figebant thebanaria a die
 quinto decimo eiusdem mensis septimi usque ad diem vicesimum secundum. multas
alias victimas pro peccato hircus offertur. Ut illud impleat beatus dauid
Tibi soli peccavi et non malum coram te feci. ut iustificeris in sermonibus
tuis et vincas tu iudicatus. Sex ciuitates eligitur exilij eorum. qui non
sponte sed per ignorantiam vel iactu lapidis. vel in pulsione manus
vel loco atque lasciuia absque inimicijs. infelicitate magnaque voluntate
peccauerunt et tamen non absque crimine sed dum relegantur impetru. et ante
constituti die nec supplicacoe nec pro eorum reuersio impetrari et redi-
mi possunt. In deuteronomio qui liber peccatorum emendacoe est per spiritum dei
monstrat. non opibus nostris atque iusticia sed dei nos misericordia conseruat

Dicante dñō p moysen. Ne dicas in corde tuo. tū subuerteret eos dñs
deus tuus a facie tua in iusticia mea intro duxit me dñs ut possidea
eam hanc. quia impietate gentium istarum dñs consumet eos a facie tua
nō in iusticia tua et directio cordis tui introibis. **Ut possideas eam** coram
sed impietate eorum dñs deus tuus consumet eos a facie tua ut sustinet
vbi qd loquutus est patribus tuis abraham. et ysaac. et iacob. et facis
q nō iusticia tua dñs deus tuus dabit tibi eam optimā ut possideas
eam. qz ppter dñe ceruicis es tū. In eo aut q dix. pfectus eris tū
dñō deo tuo. quo sensu dixerit exprophetis qd dñs. **Quid ingressus**
fuit mqt. Etiam quā dñs deus tuus dabit tibi. nō debet diuinos et
ariolos consilare nō discas facere abhominabiles gentium illarum. nō iuuet
rite qui transeunt filium. et filia sua pigne diuinacōis et omibz au/
gurijs et maleficis artibz et in cantacōibz nō serues ut interrogas ma/
gos et ariolos et mortuos. **Abhominatio** em dñs est omis qui facit
hoc. **Et ppter** has abhominaciones dñs deus consumet eas a facie tua ppter
eris tū dñō deo tuo. **Demqz** infert quia gentes iste quas tu possides
ariolos et diuinos audire. Tū aut nō sic dedit dñs deus. statimqz
subiungit pphiam vni de filiis tuis sicut me suscitabit dñs deus tuus
ipm audies. **Ex quo** ostendit pfectum huc dici nō qui cunctas virtutes
habeat. sed qui pfectus et vni sequat deū. **Varia** qz ppter de condicione
exultū qui p ignorantia peccauerūt quo et quādiu qfugerē debeant
Atz subiungit. quādo edificauis domū nouā. facies torcular tecto tuo
in circuitu ne sanguis reus sis tū aliquis ceciderit ex ea. **Et iterū.**
Si fuit in te vir qui nō sit mudo anothio fluxu egredietur extra
castra. A nō ingredietur mediū castrorū. **Quāz** adveniet vespa lamab
p aqua. **Et post** solis occubitu ingredietur in mediū corp. **De his**
filio uame duo tū ponit testimonia peccauit arhar et totus ppter
offendit. **Dicit** qz dñs ad ioseph. **Non** poterūt filij isrl stare in respectu in
imicorū suorū sed dorsa vertent ad iherosolim. quia factū et anathema
in eis et nō adda. **Ut** sint robusti. et contritū fuerit anathema de
medio vestrū. **Quāz** sacrilegiū qret et foris latente in venisset reū in
fuerūt tū arhar filij eius et filie. boues. asini. portā. tabernaculū et quāz
habere potuit. igne delata sūt. **Esto** qz ipse peccauit quid commiserit filij
quid boues. qd asini. qd pecora. fac deo calūniā quā vni peccauit
et ppter hūc tūcū sit. aut et ipse lapidat et oia q habere potuit et
ppter flamma consumpsit. **Durant** et aliud nō mqt erat ciuitas quā
nō tradidit dñs filiis isrl absq. **Quos** qui habitabat in gabaon omes
pugnatio cepit. qz ad nō factū erat **Ut** induraret cor eorū. A pug
narent cōtra israhel. **Ut** inficerentur et nō fieret in eis misericordia
et pueri sic pcepit dñs moysen. **Si** dñs factū est voluntate ut pace

non sapient. nec sustinent quid. **Samuel** uix aplm. quid go aut? voluntati
eius sub quo pe. isse. **De samuele et malachim.** **Jonathas** fauor
mellus gustauit in sceptro et illucentis oculis. **Yulianus** qd nescies facit
Her em septuaginta testat? q ignorauit. aprie esse pceptum. ne quisquam
gustaret donec victoria domi. **aplat?** In tnd aut iratus est dñs ut
pñs inueneret occultu. **A** ipse fateretur dicens. gustauit i fluminate septri
quod est in manu mea parum mellis. **A** ecce ego morior et postea
missionem et pabus pñ libeat? est. dicens ad paul. **Nunc** jonathan
moriet? qui fecit salutem hanc magnam in isrl. **absit.** pñit dñs. si
rederit decapillus capitis eius mercedem quia cum dño fecit die hac
et libeant pñs jonathan. et nō est mortuus. **Samuel** nascit? pauli
et nō uult ne ad regē postea pñs vincit? ut ostendat hūmāni aī in
dūsum mutationem. **pñt** bethleem singulos filios uessē putat ipos
esse. quos dñs pñtebat. **Quis** uidisset heliab ait ecce respectu dñi
xpñs ei. et ait dñs ad ad. ne spicias aduultu eius. et ad staturam
corpis illius quid adyeri ei. **Aliter** em uidet homo. **Hoc** em uidet in fa
ciem. dñs in corde. **Atq;** in hūc modū pñtes exant pñs corrigit?
ut pateat hūane mentis infirmitas monophobos. **filio** paul inter
fuit? dolo a recab. et bamaa filijs tenuon berhortur. **Quis** nūc
nassent dauid et caput ad usary demonstraret oasī sūt a dauid dñi
vni mpy oad crut vñd iustu in domo sua et mlectulo suo. **Certe**
mem phiboseth iustus nō erat. **A** tñ in eo iustus appellat? q absignora
mefectus est. **Ora** leuitas tñ archa dñi transisset iherlm et lasciuies
bonos plaustru in pñe altera declinasset. **mist** manu ut sustineret dñ
clinata. **Nūm** scitum q pñt? pñt q furoz dñi in ozam **A** pñst
ad iherlm dñs pñnoria et mortuus est uñ archam dei. **Constat** uñ
dauid. q pñstent dñs ozam timuit dñm in illo die **A** ait quō ingre
dier? ad me archa dñi. **Dauid** iustus et pñt. et vñt in regē quē
elegit dñs pñm cor suū ut facit cūtas voluntates ei. uidet ignora
ciam dñi furore pñita. **terret?** atq; hñt? nec qñt causa ad nō
qñ pñstent ignorante. **pñtem** sñas pñtem. **Procepit** dauid pñpi
exercitus ioab ut nūc pñm statim q pñtū comēorat. **A** pñstet cū cor
suū. et dixit ad dñm pñtū uelēment quia hoc fecit cum iubet
ut fñt. **utiq;** qd dñs ignorabat. **A** tñ se ipse pñtendit. **A** pñt culpa pñ
tuaginta milia hominū anglo gladio trucidant. **Salomon** complens
templi ceteronibz vñtq; palmas tendit ad dñm et ait. **Quā** pñtū
pñtū. nō est em homo. qui nō pñt. **Archia** pñt salomites. **nesciat**
ad se venire uxorem heroboa. **duxitq;** ei dñs. **Eae** uxor herobeam
ingredit? ut qñt uerba are pñt suo qui egrotat. **Iux** hoc. et uñ
hoc loqñtis ad eam. **Helisus** sedebat in monte venit ad eam mulier

cuius filius mortuus erat. et amplexa pedes eius conserat. Repellente
 autem ea gressi. Dixit ad eum vir dei. dimitte eum quoniam anima eius in amaritudine
 est. et dominus releuit me. ut non enunciet michi. In libro dictum legimus
 fuisse filium iobab presbiterum caruatiarum qui perhabat ex dimidio. Et ita per
 aut salma bethleem et nettophat. Nicorona domus iobab et qui perhabat
 ex dimidio sarai. A cetera. Sile unaque sciti erat. qui perhabat. A in istis ciuibus
 non meruerunt perlicia. Nequaquam defuita secundum tropologiam. sed in prima per
 uix historia perhantes. Abacuch. perha cantum suum hoc in scribitur
 Oratio abacuch. perha. pignoratibus. Loquutus enim fuerat audacter ad
 dominum. A dixerat. Usquequo domine clarnabo. A non exaudies. Vociferabo
 ad te vniuersum patiens. A non saluab. Quia ostendisti michi iniquitatem. et laborem
 videri. per deum et in iusticia tuum me factum est iudicium. A conditio potestatem. per
 hoc latebra est lex et non perit usque ad finem iudicium. quia impius peruenit ad
 uersus iustum propter eum caput iudicium perissimum. pro quo se ipse et perhens et per
 noratam sit loquutus. scribit tantum penitentiae. Si perhens non erat ignotus
 superfluo scribit librum penitentie. Avoluit id luge quod perhens non ualuit. In ex
 celsis extrema parte. Vbi perhens templi in monte sit. et hic multa sita
 per fuisse sacramenta narrant. primo die et septimo mensis perhens offerunt vic
 time perhens omnium. in quo perhens aut ignotam perhens. Septem
 per dies perhens perhens perhens mactat. Septimi mensis quinta decima die
 yde perhens sacrificium ordo celebrat. Et perhens perhens. qui non est usque perhens
 vniuersa perhens. perhens est. erat autem ibi locum ad occidentem. dixitque ad me. Iste
 est locus ubi corere debent sacerdotes hostiam perhens. A pignoratam. hieronimus
 loquitur ad deum. Scio domine quod non est hostis via eius. nec viui est. ut ambulet.
 et dignat gressus suos. Idemque perhens est enim cor omnium et insatiable quod
 cognoscet illud. In perhens legimus. Et via que vii recta apud homines. et nouis
 summa eius veniunt in profundum inferni. Ecce et hic manifeste ignotam
 condemnat. dum aliud putat homo et sub spe vitae ad inferna delabitur.
 Multa magis cogitationes in corde hominis sed tamen non illius voluntas. qui incerta
 et fluctuans atque mutabilis est. sed dei consilium obtinet. Quod magis gloriabitur casum
 se habere cor. et quis confidet mundum esse apertum. Multis est hominis enim
 medantis et perhens in perhens os eius calculo. ad non gressus hominis dignatur
 mortalis autem quomodo facere potest vias suas. Omnis vir vii et iustus. sed
 coniungit corda omnium dominus filius malus iustus se facit. A non lauat exanim
 suum filius malus exorsus oculos in a palpebris suis deuat. Et enim usque
 qui per in iusticia sua. Vnde dicit ad eum. Ne sis iustus multum. nec quasi
 per sapiam queras superflua. ne forte obstupescas. quiaque enim laborauit
 homo ut requirat. non dixerit. Sed dixerit se sapiens intelligere. neque
 non potest. cor enim filiorum hominum repletum est malicia.

Explicit prima pars. Insuper ista eiusdem libri

Christo. multa quidē de scriptis sanctis meōrit' copiose q' dixisti
et quasi quibusdā nubibz claud' nūlus es veltatis lūmē apere. **S.**
quid adron. vñs em' ductis testimonijs videtur homī accusat' nāz
ac p' hoc in iudiciū r'ferte adden. si tales hoīes condidit ut obliuio
ne et ignorantia p'ta carē nō possint ex quo p'pitiū est homīes
posse si volūt nō p'tae. id em' fecit qd' vitare non potuit. Vbi autē
aufert' possibilitas aufert' et vicū nemo in eo cōdemnat' qd' facit
nō potuit. **Acti.** Sepe dixi te nō intelligē conato meos. nec cō
fidere quid tu argumētis. sed quid deus iussit. pro obliuio. et nō
ignorantia. quasi p'p'to offerūt' sacrificia. siue hoc male iuxta te siue
bñ iux' me p'cepit deus meū est obseruare qd' iussit. tūm de iussu re
prehendere. **Chri.** Qm' vñm facis. p'p'itue veritati. et trahis me
ad blasphemiam. conceda tibi hoc in veteri lege p'ceptū. de qua scriptū
est. Vetera t'pserūt. ecce facta sūt oīa noua. Nūq' de euangelio potēs
hoc app'bare. vt puniatur q'spiā p' eo quod nesciat. A dñ p'enas luat
quā reus sit confat'. **Acti.** Dum ignoram' marmel' eius nobis ip'se
conferget. qui legem dicat absolutam. A solos noui testamti legendos
libros. **Chri.** Quid em' ante audisti. vt hoc aut' esset. Lex em' data
p' tpe iusta sancta q' est. et veniete euangelij p'f'atōe viliora cessauit
Acti. Ego nequaquā obseruandū est. qd' lege p'cipi'. **Chri.** Quedā
obseruanda. quedā p'tercunda sūt. **Acti.** Qm' te video esse doctis
simū. dic' mihi que de uet' testamto obseruare debeā. q' ne r' hūc
Chri. Mandata obseruare debem'. q' ad vītā et mores p'tinet corrigē
dos. De quibz scriptū est. Mandatū dñi lucidans illūcine oculos. q' aut'
ad legis ceremonias. et ritū sacrificiorū p'tinet r' hūc quedā sūt. **Acti.**
Agnosce michi cū legis et omī scripturā scientes lactites nō ad adiut'.
quid velim dic'. **Chri.** Hoc intelligo. qd' legis. sed nō qd' taces.
Acti. Tace tibi video q' tantis exemplis docē te volui. p'ccare
hoīem p' ignorantia et p' p'to vt in lege hostias ita in euangelio offe
rendā p'ctudine. **Chri.** Da testimoniū noui instrumētū vbi amor
et ignorantia et impossibilitas mādātū teneat' nichil. **Acti.** Nō nūc
est multa p'fere. Vñd' p'f'at'. cui ite cōdūc nō potēs. Vñd' clonibz
p'p'itue. loquit'. Consentio em' legi dei iux' interiorē homīes. Video
aut' aliam legem i' membris meis r' pugnante legi mentis mee. et cap
tuantem me in lege p'ti. que et in membris meis. miser ego hō. qd' me
liberabit de corpe mortis huius grā p' xpm dñm dñm nr'm. **Chri.**
ptulisti testimoniū qd' p' me facit. liberat' gō de corpe mortis p' grām
dñi nr'i ihu xpi nequaquā vltra p'ccare debem'. **Acti.** liberat'
quid sum' baptismo saluatoris. Sed id michi edisse. qd' dixerit vñ
deo aliam legem in membris meis r' pugnātem legi mentis mee.

et captiuitatem me in lege peti que est in membris meis. **Quae** ista lex
est regnans in membris hominis et repugnans legi mentis eius. Responde sim-
pliciter. **Taces.** Audi eundem apostolum apostolicissime predicantem Quod enim oportet
non agnosco. nol enim quod volo hoc oportet. sed quod odi illud facio. **Sic** autem quod
nolo hoc facio. consentio legi. quoniam bona est. Nunc autem nequaquam ego oportet
illud. sed quod in me habuit peti. **Sic** enim quod non habet in me hoc est
in carne mea bonum. velle enim adyarct in operari aut bonum non inuenio
Nolo enim quod volo. bonum hoc facio. sed quod nolo. hoc ago. **Sic** autem quod nolo
ego hoc facio. Nequaquam ego oportet illud sed quod habitat in me peti.

Chry. Quia te homines prudentes sic intelligunt apostolum ut expressa cum sua
et non ex aliorum hoc dicit sentias Qui enim aliena in se loquentis christum
libere proclamabat. **In** experimentum quoniam eis qui in me loquitur christum. Et in
alio loco. **Cursum** consummavi. fidem seruavi. Decreta imposita est michi corona
iusticie. **Iste** hoc dicit dicit potest. operari bonum non ioumo. **A** non quod volo
bonum. hoc facio. sed quod nolo malum hoc ago. **Quid** illud erat bonum quod
volebat facere et non poterat. **A** quod illud erat malum quod nolbat. **A** tamen vult
non poterat. ergo non ex sua persona hoc dicit sed ex persona generis humani. **Q**
uia vult subiacet ob carnis fragilitate. **Acti.** Parum michi tollis. ut totum
tribuas. ego enim unus homines. licet apostolum intelligebat subiacet peti. non
tu totum humanum genus assens. quod si verum est magis tenendum. et per se.
Nam et apostolus homo est. et si homo. vel de alijs. ut dicitur si homo loquitur.
Nisi ego homo. quis me liberabit de corpore mortis huius. **A** quoniam non
habitat in me. hoc est in carne mea bonum. Corruptibile enim corpus aggra-
uat animam et deprimit terrena habitacula sensum multa curantem. **Chry.**

Sic loqueris quasi ego hoc expressa generis humani accipiam. **A** non expressa
peti. **Chry.** Et quis tibi hoc credit ut expressa peti. hoc
loquitur apostolus. **Si** enim expressa peti hoc accipis. debuit dicit in se
ego peti. et non in se ego homo. **Homo** quippe natus est. peti vo-
luntatis. **Nisi** forte et illud quod scriptum est. vanitas vanitatis et omnia
vanitas. ad peti et fert et non ad omnes homines. **Et** illi veritatem
in imagine pambulat homo. **Et** denique homo vanitati affligitur
est. Dies eius velut umbra pertransit. **Si** hoc pauli testimonio
non moueris audi eius qui dicit non potes. **Nihil** michi conscius sed
et cetera retolenda dicit testimonia. **nunc** nec meum iudicio. nihil
enim in genere sum. nec tu in hoc iustificatus sum. **Qui** hoc dicebat nul-
lus vtiq. peti sed conscius erat. sed quia legerat delecta quibus intelligit
Et sunt vtiq. vni viro iuste. nouissimam autem causam respiciunt in se
infernorum. **Et** uterq. omnes vtiq. vtiq. iustus. **Deus** autem corda hominum dirigat
Viro suam operatur. ne forte pignoratitia deliquisset. maxime cum
scriptura testetur. **Est** iustus qui perit in iusticia sua. **Et** alibi iuste quod iustus

est / scitabens. Ne opioe ventatis. a iusticia declinens reddatis sanctis
et agas. **Chri.** Ne contendere videre et in diu sum absqz mensura fume
trahere. saltem hoc in ocedes iustos in scriptis plimios appellari. **Acti**
No plu plimios. sed et in mudabiles. **Chri.** Si in mudabiles iusti sunt
et hoc negari no pot. Etuid male loquuta sum. posse homines sine
pcto esse. si velit. hoc est alijs vbi dice. posse iustu sine pcto esse.
in eo q iustus est. **Acti.** Iustum esse concedas. siue omni aut oino
pcto no assentior. Item absqz qd grece dr anamarthethon. soli
deo competit. omis q creatura pcto subiacet et indiget misericor
dia dei. scriptura dicente. misericordia dm plea est tra. et ne qz macu
las quasdam in scis viciis videz pstrutu. in quibus errore sint
lapsi. Pauca pferat q no ad singulos. s ad omes in q ptineat.
Antica inno pmo psalmo scriptu est. **Dixi** pnuarabo aduersus me ini
qritatem mea dno. A tu dimisisti iniquitate cordis mei. Statimqz scqz
p hac hoc est impietate siue iniquitate vtriusqz em intelligi po
Oravit ad te omis sancto in tpe optimo. Si sancta e quo oraty
iniquitate. si iniquitate hz q rade sanctus appellat. **Quz** illud
videlicet modu. qui et in alio loco scribit. septies cadet iustus & resurget
Et iustus accusator sui est. impietate pmois. **Galila.** Alienari sup
pctores auillia a errauerunt ab vto locuti sut fla. ut statim ut nati
sunt subiacue pcto. in splitudine puaricatoris adam. q est for futi
Vel certe statim. ut deuto regali nary est xps de qo scriptu est. **Omnes**
qui apit volua sancto vocabit dno. **Omnes** hctia errauerunt no intelli
gentes mysteriu natiuitatis eius. magz qz ad speciale natiuitate sal
uatoris qua adom homi referi pt. hoc qd dr. qui apit volua stg
vocabit dno. **Solus** em x clausas portas vbiue vrginal apuit
que in clausis iugit pmanferunt. **Hec** est porta orientalis clausa
p qua solus pontifex ingredit. et egredit. A vltioa semp clausa
est. **Illud** qz qd in volue job scriptu est. Nupd mudg erit homo
cora deo. aut in opibz suis pprehensibilis erit. si ad usus famulas
suos no credit. et con anglos pman qd tpt qnto magz ihis qui
mhi abutit domos luthcas. eqbz et nos de eod luto sumus. **Et** si as
serueris hoc dici ex psona elephas themanites intellige non ab eo
dici s ab illo qui sub psona anyh i rylone et i ruelacoe loquitur ei suab
dei. **Sed** esto ut loquat. **cliphaz** quid pspicue angelo loquitur. **Quat**
no hoc ex psona pte job dr. temptat est vna hois sup terra. **Et** si co
petam quid possum face. et qua oblitus es neqz fecistis iniquitatis
mee oblivione et emundacione pcti mei. qud em pt iusta esse ho
ap deū. **Et** iterp. **Et** si iustu no audiet me. sed iudico eis. **diget**
Et rursus. quia sum impius. cur frustra laboro si lotus fuco rime

et mundus. mundis manibus. satis me sorde tinxisti. Si pertauas custodires
me. ab iniquitate aut me non facies innocentem. Et si impie ergo
te mitti. Et si fuerit iustus non potero sperare. Plena enim sum ignomi-
nie. Et utrum. Quis erit mihi a sorde. Nec unum quidem. etiam si unius
diei fuerit vita eius super terram et mirabiles menses illius quod si dixas
promittit quis non impossibile sed interdum difficili accipi. Respondbo
tibi. Et ubi est illud quod tibi contulisti. Facilia esse dei mandata. Res facile
posse opteri dicente scriptura. Vir in doloribus laborat et cum omni facit
dicionem suam ut offensa. A subiugata et mortuæ carne vivit in spiritu
Ridicula quod illam expositionem democritus videtur non dixisset Iob. quis
erit mihi a peccato. si quis mihi a sorde. Iterum quod probare conatur
sordes peccatorum significari infamia non vicia peccatorum. Aut at si non sit
intelligit. dicite vos quod sentiat. tam enim in uoluntate dicitur est. et nimio
qualore toptus. Ut suspitionem magis quam intelligentiam lectori prebeat
Ad extremum infert. Ego autem ad hoc quid respondbo. mandum ponam
super os meum. semel loquutus sum in seculo non addam. Ecce Iob noster in
maculatus et iustus et sine querela et abstinet se ab omni se ab omni
peccato malo qui sine iniustitia coronatur. Ut mandata dei mandeat. Hoc est
quod in prophetis legitur. Quis gloriabitur castum se habere cor. aut quod confidet
mundum se esse apertum. fac quod et hic non impossibile. sed per difficultatem
dixerit. Colle ergo sententias et rade delubro tuo facilia dei esse mandata.
Quid si illud apostoli iohannis opposueris mandata non sunt gravia. Et de ewan-
gelio. Iugum enim meum suave est et onus leve. facile reuincetur. Lenius
enim euangelium dixisse mandata ad gratiam suppletionis. Iudaice in qua
parua quætionum gratia quærebantur. quæ uix leuiter et apostoli petri sententias
nulla potuit explere. Unde et in actibus apostolorum scribitur. Nunc ergo quid
temptatis deum. imponere iugum super ceruicem discipulorum quod neque patres
nostri neque nos portare potuimus sed per gratiam domini Iesu credimus salua-
ri quodam et illi. Iacobus scribit apostolus. Si iudicatis legem non est factor legis
sed iudex. Ille iudicat legem qui dicit aliud non iuste esse preceptum et igno-
rantiam non habet. perit et frustra offerri victimas perire quod peccatum
non habeat conscientiam. neque enim in lege ratio queritur. sed auctoritas. Id
in eodem scribit epistola. Ira potest etiam prouideri. Significatur quod non ira
dei. sed iram viam posui. Ira dei enim iusta est. Ira autem viam deperit
bata mente prebit. Unde et in psalmo dicit. Irascenti et nolite peccare. quod
epistola quæ sensum habeat. apostolus docet. Sol non aridat super iracundiam
uestram. ut peccatum dicitur sit. vel leuitici irasci. Iusticia autem iram celesti peni-
tudine mitigare. Unde et pro otioso verbo reddituri sumus rationem
iudice iudicij. Et in eodem euangelio legitur. quod irascitur fratri suo sine
causa reus erit iudicij. licet implens quod antiquis traditum sine causa ad

datum sit. Ut scilicet nec de causa quidem debeat camus irasci. Quis hominem potest
dicere quod ita quod absque iustitia est in sempiternum carcat. Et iterum ne gloriens
intransitum. uestis enim quid aduocet pariat dies. Vnde scriptum est. Re
beatu dicat quicquid ante mortem. quod enim vivimus in tantum sumus et
quodam in tantum nulla est etiam victoria. quod etiam apostolo fortissime plati
in futo scilicet speruat. Deus atque saluator sub persona assumpti hominis loquitur.
insipientissimus omni hominum. A non est prudentia hominis in me et in
sexagesimo actuo psalmo. Deus tu scis in sapientia mea. Si fatium
de sapientia est hominibus. Ineantem quod scriptum est. In multitudine sapientie
multitudo scis. et qui addit scientiam. addit dolorem. Intelligentes quod perfecti omni
carcat. et ex eo quod nouit quanta non nouit et odio magis habuit vitam quam
malum est super opus quod opor super terra. Omnia enim vanitas et presumptio spiritus
Nemo scit quod futurum sit. quod sicut est quod annuntiabit ei sunt iusti ad quos puenit
quasi opus impiorum. Et sunt impii ad quos puenit quasi opus iustorum
hoc idem dicitur. quod etiam iudicium solus dei est. A quos putamus iustos sepe per
ratores inueniunt et quos eorum peccatores apostoli dei scientiam iusti sunt. Quia
tuncque laborauit homo. ut magis. non replet. et si dixerit sapienter nosse
se inuenire non potest. Omnia enim vniuersi oculus est corda quod filiorum hominum
minimam repleta sunt malicia et inartato statu. quod gressu dicitur periticia.
multe morte siue utin hebraico siue mortue. demoluntur atque corumpunt
suauitate olei. Quis mortuum aliquo exinde non capiat que hereticorum
et flos dogmatum veritas non maculat. Tempus inquit est. ut incipiat
iudicium dedomo dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt
euangelio. et iustus vix saluabitur. impius et peccator ubi parebit. Certe
iustus est qui in die iudicii vix saluabitur. Saluetur autem facile. si non in
se habet maculam. quod et iustus est in eo quod multis floret virtutibus et vix
saluat in eo quod in quibusdam dei indiget misericordia. Quatuor sunt
perturbationes quibus genus vexat humanum. due presentes. et due future. due
bonorum et due malorum quod gressu dicitur super et gaudium quod illi x a pan
vel HAONHN. appellant. et super HAONHN. voluptas apletis dicitur
altera mali. altera boni excedimus quod mensura. Si gaudemus super hiis
que non debemus dicere. potencia. honoribus. inimicorum infelicitate vel
mortibus. Aut si malorum dolore cruciamur aduersis. exiliis paupertate
languore mortibus propinquum quod apostolus fieri prohibet. Et rursum si cupiamus
ea que arbitramur bona. hereditates. honores. perpetuitate rerum omnium et cor
poris sanitate et cetera quorum principium gaudium fruimur. et metuamus illa quod
putamus aduersa. quibus ad perfectum tunc iuxta stoicos. Zenonem videlicet
et crispinum possibile. iuxta peripheticos autem et difficile et impossibile
est tunc siue omnis scriptura sancte ostendit autolias Vnde et iosephus
machabeorum scriptor hystorie. frangi et regere posse dixit perturbationes.

animum eradicat q. et qñq; tusculanarū cicconis libri hīs disputatō-
nibus referte sūt. **P**ugnat enī uix aplm adūsum nob fragilitas cor-
pis et pñtaliū neqāa mīalestib; mīalesta sūt dīcton opa carmō
et opā spūs. et hec mītem b' adūant. ut nō que volum; ipā faci-
amur. **S**i nō qd volum; facim; qd volum; illud opam quomō
dicatib; hominib; sine pñtō qd sūdet. **E**cce aplūs omēs que credentes
quod volūt imple nō possūt. **C**aritas opit multitudinē pñtō. Nō tā
pñtōrū quā pñtū. ne ultra dei in nos caritate peccem; **Q**uādrē
denūtere peccatū dī. **D**imittūt ei multa quia dīlq; plurimū. **E**c-
quo intelligim; nō nūm solū esse pñtū facē qd volum; β et dei ele-
mentie. si nūm adiūat voluntatē. **D**eus lux appellat. et tēdere i eo
nō sūt vīle. qd dī vīlās in dei lūmē tēdrat īpū. **O**stēdūt oīd
aliōrū lūmē aliq; sōde maculari. **D**eniq; et apli appellant lux mūdi.
Sed nō est sptū q in aplōrū lūcē nulle sūt tēdrē. **E**t de iohāne
scribit. **Q**uē vīd ut testimōnū pñtū dēlūc. ut omēs credat pñtū
nō erat ille lux. sed ut testimōnū pñtū dēlūc. **E**cce lux vīd que
illūat omēs hominib; venietem; mūdu. **V**n et dēdō sptū est. q solus
hī i mōrtalitatē et lūcē habitat i aacē sībīle et certe legim; i mōrtalib;
angēlos in mōrtalib; thronos. et dīnācōs. cētāq; dīctos. **S**ed sīg dī
est i mōrtalib; qz nō est pñtū ut cētā sed pñtū. **Q**uā ob causā idē
apls scribet. dēd solū esse sapientem. cū et salomō et mlti alij sancti
sapientes vocent. et dicat uix hebraicū ad pñtū tizi sapientior daniel
es tu. **Q**uō go solus lux. solū i mōrtalib; et solus sapiēs appellat. cū mlti
i mōrtalib; et lūcē et sapientes sūt. **S**ic pñtū hominib; nō exēd. sed
exēd venietem; mōrtalib; eos i qui pñtū vīd esse. **D**emonstrat. **Q**uā-
dū sptū est et sanguis ihū filij eius mūdāt qd nob ab omī peccatō
tam i cōfessione baptisimatō quā i mētemētia pñtū. sed aliud ē
mūdār ad eo. **A**liud pñtū esse sine vīcō. **S**i enī uix iob lūmē nō pñtū dī
et stelle nō sūt mōde i cōspēctū ei; qñtō magis homo pñtū. et filius
hominib; vīcō. omē enī os obstruit et ob mīx est mūdō dēo. qz qñq;
legis nō iustificat omēs caro corā eo. **N**ulla qz dīstantia ē pñtū
omēs enī peccauerūt et indiget glām dei. iustificatī gratiā pñtū
gratīā. **S**i enī scribit existimam; fide iustificari hominib; sine opib;
legis. **S**i quid vñq; est deus. qui iustificat cū cōpōne ex lege. et pñtū
pñtū ex fide mīaleste ostendit nō i hominib; mīto sed i dei grā esse
iusticiā qui sine legis opib; credentū sustipit fidem. **V**n sequit pñtū
vñ nō dīnabit. **Q**uāq; quia nō estis sub lege. sed sub grā. **N**ō enī vo-
lentib; neq; cūctis β mīserentis est dei. **V**n et gentes q nō scēbantur
iusticiā tōmplenderūt iusticiā. iusticiā aut ex fide. **I**srahel aut sequens
legem iusticie nō pñtū. qm nō ex fide β opib; offenderūt i lapidē

offensionis finis enim legis Christus ad iusticiam omni credenti. Certe per epistolam
apostoli. hoc habent principium. Gratia vobis et pax a deo patre et Christo
Iesu domino nostro et semper sine clauduntur ad gloriam quam perhibet. ut non in
dignitatis ulla donacione expectantes reuelacionis domini nostri Iesu Christi. Licet ergo
nulla indignitatis donacione in expectacione reuelacionis domini nostri Iesu Christi. qui
tunc nos in omnibus confirmabit et ostendit sine fine. cum dominus dominus noster
Iesu Christi. et mundi finis aduenierit. ut non gloriemur omnes caro in conspectu dei pau-
lus plantauit. apollo rigauit. sed dominus incrementum dedit. Ergo neque
qui plantat neque qui rigat est aliud. sed qui incrementum dat deus. Ipse
enim agricultura ipsa edificatio sumus. per gratiam dei qua sapienter architecto
ponit fundamentum. Nolite inquit vosmetipsos decipere. si quis sapiens est
in vobis. in sacculo isto fatus fiat ut sit sapiens. Sapiens enim mundus stultus
est apud deum. Dominus agnoscit cogitaciones hominum. quoniam vane sunt. Et iterum. In
nullo enim michi conscius sum. sed nec in hoc iustificatus sum. quia quod me
iudicat dominus est. Quod et vobis qui sine peccato esse vos dicitis. Quid habe-
tis quod non accepistis? Si autem accepistis. quid gloriamini? quia non acce-
pistis. Jam saturati estis. Jam diuites facti estis. Et ut sciamus non ex nobis
sed ex dei cuncta pendere iudicio Veniam magis citius ad vos. si dominus voluit
qui enim dicit veniam ad vos. ostendit se velle. monstrat cupere. promittit ad-
ventum. sed ut cautius hoc loquatur. infert si dominus voluit. Si quis enim se
putat quid nosse. nec dum nouit sicut nosse oportet. Vobis electionibus humilitate
deiectus vniuerso ostia fragilitatis sue loquitur. Ego sum minimus apostolorum. qui
non sum dignus vocari apostolus. quia persequutus sum ecclesiam dei. gratia autem dei
sum. quod sum et gratia ipsa in me vacua non fuit. sed omnibus hiis antequam labo-
raui non ego autem sed gratia dei. qui merui est. dicit se plus omnibus apostolis labo-
rasse. statim quod laborem suum adduci refert auxilium non ego magis
sed gratia dei que merui est. Sic et in alio loco loquitur. Fidem autem talem
habemus per Iesum Christum ad deum non quia ex nobis ipsis sufficientes sumus
reputare aliud quasi ex merito. sed sufficientia nostra ex deo est. qui et dig-
nos nos fecit ministros noui testamenti. Non enim iustificatur homo ex operibus
legis. nisi per fidem Iesu Christi. Vnde infert et nos in Christum Iesum credimus. Ut
iustificemur ex fide Christi. et non ex operibus legis. quia ex operibus legis non iusti-
ficabitur omnis caro. Si enim ex lege iusticia ergo Christum sine causa gratis
mortuus est. In lege maledictio est. scriptum est enim. maledictus est omnis qui non
permanet in omnibus. qui scripta sunt in libro legis. Ut faciat ea. Christus
nos redemit de maledictione legis. factus pro nobis maledictio. Si enim data
esset lex. qui posset iustificare. Vere ex lege esset iusticia. Sed conclusit scriptura
omnia sub peccato. ut per promissum per fidem Iesu Christi daretur credentibus. Lex ergo
pedagogus noster fuit in Christo. Ut ex fide iustificemur. Vnde addit et vno
versiculo apprehendit dicens. Euacuati estis a Christo qui in lege iustificamini

a gratia exidistis. **H**ec cuncta p̄curro. Ut ostenda amicus legem fuisse op̄e
tam et p̄legem mandata omnia que continentur in lege. **D**eus ē enim
qui op̄at in nobis et uelle et p̄ficere. **L**aborat ap̄llus et uix iusticiam
q̄ in lege est. sine q̄rimonia gūstatur. eo omnia p̄xpo ducit quisquilius
ut in ueniat in xpo. nō habens suā utilitatem. q̄ ex lege. sed q̄ ex fide
xpo est adeo. **V**idē s̄cribit ad thessalonicenses. **F**idelis autē est dñs. qui
seruabit uos. et custodiet a malo. **E**rgo nō liberi arbitrii p̄tate. sed
dei clemētia ostenduntur. **A**t ne putes argumentatibz uanis q̄ mouet
audientibz q̄stiones ueritate fidei posse sub uerti. **I**dem ap̄llus s̄cribit ad
thymotheū. **T**hymothee depōitū custodi. deuotus p̄phanus uocem
nouitatis et cōdācones falsi nomis scire quā quidā p̄mittentes circa
fidem errauerūt. **B**onitas em̄ et misericordia saluatoris n̄r nō ex op̄ibz
iustis q̄ fecim⁹. s̄ s̄cū misericordia suā saluos fecit nos. Ut iustificati
illis grā heredes sim⁹ uix fide uite etne. **H**ec tūc quasi delat⁹
sumo atq̄ pulcherrimo ap̄lice doctrine p̄to carpsim⁹. Ut dure frontis
impudentia cōterat⁹. **T**ranseam⁹ ad euāgelia et ap̄licos igniculos
clarissima x̄ lampade compleam⁹. **Q**uibus autē q̄ uasit⁹ fci suo sine.
causa reus est iudicō. qui autē dixit s̄d suo racha qd̄ m̄p̄rat. **Q**uam⁹
et abis ceteris reus est cōsilio. **N**aud dubiū q̄n sanctorū et angelōrū
senat⁹. **Q**ui autē dixit fatue. reus est gehēne ignis. **Q**uis m̄m p̄r
nō h̄uit uicio subiacet. tūc etiā p̄cios⁹ uerbo redditurū sim⁹ ratiō in die
iudicij. **S**i uia et s̄mōis in iuria atq̄ interdū locus. iudicō cōsilioq̄. et
gehēne ignibz delegat⁹. quid meretur turpud reuē appetitō. et auar
icia q̄ radix est om̄i p̄ccatōrū. **S**i m̄q̄t offeres donū tuū ad altare et ibi
fuit r̄cordatus. qz stat tuus q̄ alij adūsum te. **D**imittē ibi donum
tuū corā altari. et uade p̄mū r̄conciliare fratri tuo et tūc ueniens
offerēs mun⁹ tuū. **A**nce est p̄tatis ut nō habed alij cōm fr̄m meū
ut autē ille adūsus me habeat. aut nō habeat i illis uoluntate q̄stir.
Quid gō faciā. si ille r̄conciliari noliūt. **O**bscurem. flectā genua. s̄d
audie q̄tempnet. an opto collo nolente in uis amicitie trahā. et que
est maior i m̄iticia quā amicitia necessitate sociat⁹. **N**eq̄ em̄ dix
rogo eū ut tibi conciliet⁹. sed r̄conciliari p̄mū fratri tuo. **A** p̄r offerēs
mun⁹ tuū ad altare. **N**ō quo impossibilia dñs p̄cepit sed in t̄m p̄tētie
culmē ascendit. ut p̄e pro impossibili ac p̄difficultate nimia p̄cepisse
uideat⁹. **A**d destruendā suāz tuā. qz s̄cribis facilia dei esse mādata
Sandalizante oclū et pedē et manū **N**ubem⁹ abstinēd⁹. **N**ō. p̄r
tropologia dictū sit amissimis et p̄ sanguine et fratho nobis uel
guigali amore **p̄tatis** sociatis. facile ne arbitram⁹. ob q̄da offēdas
tantū subito abscedē raritate. **Q**uoq̄ d̄r sit s̄mo ūr est. est. nō. non.
quid autē am̄p ē ex malo est forsq̄m de uestra scola repiat⁹ qui nūquā

mendatus sit. **N**ec audiat illud propheti et apostoli. **E**go dixi in excessu me-
tis mee. **O**mnis homo mendax. **N**esciat scriptum in alio loco. **O**s quod mentis
occidit animam. **V**erberati maxilla altera iubent opponere. **T**ollenti tu-
mida etiam et pallidum crescendo est. **A**ugurati se mille passibus. duobus
milibus colla prebenda sunt. **P**otenti te. **A**a. et volenti ate mutuum ac-
cipe ne aditque. **S**i duos numulos habudo. et alius possideat. a dabo
et ipse in medicandum erit. aut si non dedero transgressor legis inueniar.
Illud autem quod dicitur. **D**iligite inimicos vestros. **I**nfruite his qui oderunt vos
et orate pro persecutoribus et calumniatoribus vestris forsitan in vestro conspectu
repiat. apud nos raro. ab his est. qui peccata sunt confiteres meretur humilitate
claudia saluatoris. **Q**uod quod sequitur. **C**auete ne iusticiam vestram hoc est elimo-
sinam vestram faciatis coram hominibus. et videat ab eis. **N**escio quod possit
imple ad largiendum fructum panis et binos numulos pro quod ducit et ex-
dentes manum huc illucque aspiciamus. quod si nullus viderit contraxior
sit. **E**sto unus de mille in veniat. qui ista non faciat. **R**esponde quibus
vbi sunt facilia mandata. **N**olite inquit solliciti esse. de crastino. **C**rastinus
enim dies sollicitus erit pro. sufficit dici malicia sua. **V**os de crastino non
cogitatis. et instat animus precibus contenti estis. **Q**uorum epistole biblicae vo-
lunt tunc flumina ethiopie ut in summas et in pabas nouo de apud sa-
lamoni dona mittant. **V**is audire facilitatem mandatorum dei custodire
quod dicitur. **Q**uod ardua et angusta via est. quod ducit ad vitam et pauci sunt
qui inveniunt eam. **N**on enim dixit qui gradiuntur per eam. hoc enim ut difficili-
tudinem est sed qui inveniunt. **P**auci enim inveniunt et multo pauciores in-
grediuntur per eam. **F**ilius inquit hominis non habet vbi caput suum reclinat
Qui dicit in **G**alicia. suscipe lassum. et hoc est requies mea si non habet v-
bi caput reclinat. et quietum. et tremere verba mea. **V**bi est mandatorum fa-
cilitas. **M**ulti hoc quod scriptum est. non veni iustos vocare sed peccatores. ad
penitentiam simplici accipere. iuxta illum sensum. **N**on indiget sani medico
sed hi qui male habent. **A**lii vero interpretantur coactus. **N**on veni vocare
iustos. **N**ullus enim ad peccatum iustus est. sed ex alia parte peccator. sed peccatores quibus
indiget refectus est. **D**icente dauid. **S**aluum me fac domine quoniam defecit factus
et corruptus sum et abominabiles facti sunt. in aduersum adinuationibus suis omnes
declinaverunt. sicut mutilos facti sunt. non est qui faciat bonum. non est usque ad
vultum. **N**olite autem possidere aurum. neque argentum. neque pecuniam in zonis vestris. **N**on
perire in via. **N**on panem neque duas tunicas. neque calceamenta. neque vineam. **H**ec
inquit precepta apostolica sunt. **Q**uod certe apostolus petrus caligas habuisse narrat.
Dicente angelo ad eum. percinge te et calcare caligas tuas. **Q**uas autem tunicas
ut decetis tunicas puto quod et ego et tu possideamus. si tamen tamen amper non ha-
bemus. **H**ec dico et iterum iterum ac per singula ingeram ut erubescas adsumas

tuā facilia esse dei madata. fratre tradat tradet statim in morte. p̄
filium. consurgunt filij cōn parētes. et interficiēt eos. et erunt māt
odio tūctis hominib⁹ p̄ nōm mēu et q̄ facilia iusserat et sciebat
ea facile posse compleri. p̄tere ut rei facilitatē ostendēt copulat
dicens. qui p̄seuauit vsq̄ infine. hic saluus ē. Nō venit māt p̄ce
mittere sup̄ p̄ad. s̄ gladiū. Veni diuidē hoīes cōn p̄cēd suū et filiū
cōn matre. et murū cōn socru. et me oīa p̄cēdo longiorē sententiā
faciet. Vno cūcta sermōe cōphendit. dicens. Inimici hoīs domestici
eius. Cūq̄ posuisset. q̄ amat p̄cēd aut m̄rem sup̄ me. nō est me
dign⁹. et q̄ amat filiū aut filiā sup̄ me. nō est me dign⁹. Ob
facilitatē p̄ceptōrū intulit. et q̄ nō tollit crucē suā et seq̄t me. nō
est me dign⁹. **C**ruce x̄i facile est. Rudū p̄ x̄m p̄gere ludo est
locus est. Et ubi p̄mia q̄ difficultate q̄runt. Non colligunt. **Z**izō
nia m̄p̄nī s̄lō ne et frum̄tū p̄t eradicet. **P**alea d̄m̄n fuit in
dicio ēseruat. q̄n iusti fulgebūt quasi sol. et egrediet̄ angli et se
perabūt malos de medio iustōrū. p̄ctus magn⁹. et meret̄ audire
modice fidei qualiter dubitasti. **S**i in illo modum fides. māt mag⁹
sit nestio. **D**e corde inquit egrediet̄. cogitacōes pessime hoīdier
adulteria. fornicacōes. furta. falsi testimonia. blasphemie. hec s̄
que conquināt hoīes. **P**rocedit q̄ m̄corde suo hec nō esse respicitur
et plenā m̄cōpe isto mōdū iusticiā q̄sitebor. **Q**ui vult māt saluā
aiam suā. p̄det eā. et q̄ p̄derit aiām suā. p̄ me saluā faciet eā
Nec dicit. hec sūt facilia madata. **V**e mōdō absconditis. necesse
est eū ut veniat scandala. et p̄tēd in alio loco s̄ptū ē. In multis
offendim⁹ siue ex anim⁹ omib⁹. **N**ō pauca p̄tēd sed multa. n̄ quiddā
sed om̄i posuit omib⁹ eū que sua sūt q̄ tūc et nō ea q̄ dei s̄. **V**no
boni de⁹ d̄t et m̄gēd quasi homin⁹ bonitas adno. et f̄n plenam
iusticiā nō h̄s quia noluit substantiā suā paupib⁹ erogare. **V**nde
difficultas difficultati vno impossibile impossibili q̄pat. **N**ec ca
melū in grediente p̄foramē acūs nec diuitē p̄mandre ī regno
celorū. **Q**uis nūm nō lauat extēdora calicis et parapsidis et inte
riora neq̄quā h̄s sordib⁹ m̄gnata. **Q**uis sepulchrorū extēdendū
de albatorū p̄t s̄litudinē declinat. **N**le et nobis dicat ih̄s. d̄focis
q̄d videm⁹ hominib⁹ iusti in m̄ aut pleni estis hypocrisis et ī iustate
Quāuis alijs vicijs carē possum⁹ hypocrisis maculā nō habere
aut paucorū est. aut nullorū. pater māt si possibile est transbat
calix iste a me. **V**erūm nō s̄t ego volo. sed sic tu. filius dei q̄ dix
et facta sūt. mūdauit et creata sūt om̄ia s̄dīm hoc q̄ filius hoīs
d̄t s̄m̄z temp̄at. p̄t si possibile est. **V**erūm nō sicut ego volo. s̄
sicut tu. **E**t ch̄utobol⁹ me⁹ abducto sup̄taliū loqui. pot̄ homo

sine peccato esse. sicut. **A**pl' audiuit. sic non potuimus una hora vigi-
lare. Non dixi noluitis. sed non potuistis. **A**pl' una hora vigilare non
posuit. somno merore et carnis fragilitate superari. et tu potes longe
tempore omnia peccata superare. **E**x autem euangelista scribit de domino. A non
poterat ibi ne una quidem facere virtute. nisi paucis egrotantibus
manus imponens sanauit eos et adiuuabat per incredulitatem eorum
dominus dicit non potuisse in nazareth. ne una quidem facere virtute. et
in fidelitatis aliene stupore retinetur et vos potestis omne quod volitis. **D**e
his insequentibus scribitur. Abijt in fines tyri et sydonis et ingressus
domum. neminem volebat scire et latere non potuit. Vere utique cupiebat
latere. et quod cupiebat latere quidam facere non potuit. ut aduentus sui omni
constanter declinaret. quibus tamen quare latere non potuit. Cogita assumite
bonum veritatem. et omni carnis carnis scandalum. **E**i filius aliquid
in carne. et ipse carne non potuisse narrat. **N**os qui toti carni scilicet
et quotidie spiritus operibus repugnando contra apostoli suam quae voluit cuncta
faciemus. **P**etrus apostolus tamen vult in monte facere tabernacula. vnde dominus
alterum moysi. tunc habere. nescies. quod loquar timore preteritis et vos per
tingit per hunc ructum superbia de die et hora consumationis vult
et angelos celorum et filium ignorat respondit et vos plenam scientiam
pollucendo. carnis infirmitas deo habitator gaudebat et in mensura
fragilitatis sue excedere non poterat. ut non T U A V K E I N. id est pu-
tatur vix rectis habitator. sed vere dei filius. hominis filius creditur. **A**pl'os
pariter relinquendo tendit prius in terram. et orabat dicens pater
si possibile est. **C**ur quod suam ambigens exprimit. quod in alio loco
dixerat. quod apostolus dicit impossibilia. apostolus deum possibilia sunt. si non passurus
hominis vobis loquitur. **N**ille dicit si possibile est una hora perire. **T**u dices
impossibile est omne tempore peccata merore. **I**n quibusdam exemplaribus et max-
ime gratias codicibus vix maxime in fine euangelij eius scribitur. **P**ostea cum
accubisset viderunt eum. apparuit eis. et exprimit in credulitate. et
duricie cordis eorum quia hiis qui eum viderunt resurgente non credi-
derunt. et illi satisfaciunt dicentes scilicet istud iniquitatis et in credu-
litate substantia. quod non sunt perinde spiritus veritatis dei apprehendi vo-
luntatem. **I**dem iam nunc reuelat iusticiam tuam. **Q**ui si confiditis. illud
certe tamen non audebitis. mundus in maligno positus est. **E**t quod dominus
suum sathanas temptare ausus sit et vultus atque ofusus. recessit.
usque ad tempus utique passionis ille temptatus et successor. **I**ouiniam audis
loqui eos qui plena fide baptismum consequuti sunt non posse temptari
vnde alios vobis posse homines baptismum. si voluerit nequaquam vult
peccare. **B**atharias iustus audit ab angelo. quia non credidisti

verbis meis. Pater lunatici deaplis loquitur rogavi discipulos tuos
ut egeret en idest demonē. et nō potuerūt et ipi discipuli interrogat
saluatōre. quare nō potuim⁹ egerē illū? et audiūt. pp̄ incredulitatē
vram. Cur quēd quia omnia posse dñō seruabat. Intrauit cogitatio
in aplos. quis eorū maior esset. et emēdant doctrina saluatoris.
dñi mīn⁹ maior agnoscit et hūilitas sublimitate mutat. Non
recipit ab ubi samaritanorū. quia facies eius erat euntis dñi
Jacob⁹ et iohannes vere filij tonitruū. Et zeli ardore feruētes. pharisei
et helias ignem de celo de dūce cupiūt et corūpiūt ad dñō. quia
vtriq; nō corūpent si abstr⁹ errore voluissent. Ibant tū illo ppli. hoc
est tū dñō. qui gūps dñx. Si quis vult ad me et nō odit patrē suū
et mātrem suā et uxorem et filios et frēs et sorōes in sup et aīas suā
nō p̄t me⁹ esse discipul⁹. et qui nō tollet crucē suā. et seq̄t me. nō p̄t
me⁹ esse discipul⁹. Et in hoc loco temerarijs p̄clamabo p̄t dñs sive
lit omnia vnde p̄tā facta em sūt mādāta ei⁹ qui me⁹ d̄ audire ad dñō
saluatōre. Vos estis qui iustos esse vob̄ dicitis corā hominib⁹. deus autē
nouit corda vestra. qz qd̄ apud hōies exēlū est. Abhorrābile est corā
deo. Impossibile m̄q̄t est. ut scandala nō veniāt puta qz p̄tā scan
dalū venit nisi fallor em. ΚΟΛΟΚΕΤΙΚΑ ΠΑΛΛΟΝ. ap̄
grecos exoffensio et ruina nōmē accepit p̄tā i multis offendim⁹
omēs fac ut nō corruēs. Certe offendi et non in dñō s̄ i p̄limis. Ar
bitror qz et in alijs offendisse p̄tā sit. Dixerūt apli dñō. Auge nob̄
fidem. Qui r̄spondit eis. Si habetis fidem quasi granū sinapis qd̄
vtrq; mīnū est om̄i seminū. et circūbol⁹ me⁹ fidei nob̄ motib⁹
intumescat. Dicebat autē m̄q̄t et pabolam illis qz optet p̄ orare
et nūquā deficē. frustra semp̄ oram⁹. si in nro est arbitrio. facite
qd̄ velim⁹. Dixerūt apli et quis p̄t saluus esse? Audiūt a domo.
que impossibilia sūt ap̄ hominē. possibilia apud deū sūt. ergo alia que
apud hominē impossibilia sūt et ite ea esse possibilia ex eo ostendūt
qz ap̄ deū possibilia sūt. Sit qd̄ apud deū possibile hōi si vult donad
i p̄ccantia. non ipi⁹ mēto sed sua clementia. et ap̄ hōies nequaquā
possibile liberi arbitrij p̄tate. qd̄ nutu donantis accipit. Nō sufficit
aplis dudū sup̄ dignitate quēsisse quis eorū maior esset. Sed in ipo
necessitatis et passionis articulo scribit de eis. facta est autē et cō
tencio inter illos quis eorū maior esset. Optimū tēuera tempus
instante de dignitate contendē. Symon m̄q̄t symon. ecce sathas
expetit vob̄ ut tribuaret quasi tritū. ego autē rogavi p̄te ut nō
deficiat fides tua. Et ite vix vob̄ in apli erat pōtus potestate si
voluisset ut nō deficeret fides eius qz vtrq; deficiente p̄tā subigdit.

In quibusdam exemplaribus tam grecis quam latinis inuenitur scribere
Lucia. Apparuit illi angelus de celo. confortans eum. haud dubium
quod dominum saluatorem. Et factus in agonia plurius orabat. factusque
sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Saluator in pas-
sione ab angelo confortatus. et cyrenobolus meus non indiget auxilio dei
habens liberi arbitrii potestatem. et tam vehementer orabat ut gutte
sanguinis ex parte prorumperet quae totum erat in passione fissurus. Quod
inquit dormitis surgite et orate. ne intretis in temptationem. Debiuit uero
vos dicere. Quid dormitis. surgite et resistite liberi enim habetis arbitrium
et sepe uobis concessa a domino potestate. nullus alterius indiget auxilium. si enim hoc
feceritis non mirabimur in temptationem. Non possum aut ego facere a meipso
aliquid. sic audio. Iudico. Arriani obiciunt calumniam. Sed respondet etiam
expressa hominis hoc dictum qui assumptus est Tu etiam uo loquar possum
sine peccato esse si uolueris. Ille nihil ex se potest facere ut hominis iudicat ve-
ritatem. Tu potes omnia peccata vitare. ut adhuc in corpore constitutus.
Antitheton esse te doceas negat scribae ac per magis uere se ad stenographicum
Et propterea scriptum est. Ut autem ascendit fratres eius tunc et ipse ascendit
ad sollemnitatem. non manifeste sed quasi in abscondite. Tunc se nega-
uit. et fecit quod prius negauerat. Latrat propheta inconstanciae ac
mutationis accusat uescans omnia scandala ad carnem esse referenda
Moses magis dedit uobis legem et non ex uobis facit legem utique possibile
et tamen quod erat possibile nemo compluerat. Neque enim culpa impantis est.
sed fragilitas audientis. ut omnis modo subdito fiat deo. In euangelio
secundum iohannem. In multis et grecis et latinis codicibus inuenitur de ad-
ultera muliere. quae accusata est apud dominum. Accusabat autem et vehementer
urgebat scribae et pharisaei uero legem eam lapidare cupientes. At ille
inclinas digito scribebat in terra coram uidelicet qui accusabat et omnes
peccata mortalium. secundum quod scriptum est in prophetia. Relinquentes autem super terram
scribant. Tandem quod caput eleuas. dixit eis qui sine peccato est uirum. per magis
super eam mittat lapidem. hoc quod dicit sine peccato grece scriptum est anamateton
Quod ergo aliud esse dicit sine peccato et aliud. anamateton autem grecum ser-
mone nouo verbo exprimit aut si expressum est a latinis ut interpretatio
veritas habet perspicuum est. anamateton. nihil aliud esse. nisi absque peccato
et quia accusatores omnes fugiunt. dederat enim uelut iudex coram clementi-
ssimo iudex spatium attendendi. Rursus quod in terra scribens terram quod despi-
ciens paulatim distendit et oculos illius declinabat ceperunt. Solusque re-
mansit cum muliere Qui loquutus est ihesus. Vbi sunt. Nemo te con-
demnit. Tunc ait. nullus domine. Respondit quod ei ihesus. neque ego te con-
demno. Vade et amodo noli peccare. precepit dominus. ne uelut peccaret
sicut et alia similiter in lege mandauit. sed utrum ea fecerit uel ne scriptum

nō dicit. Omnes inquit qui venerūt an me fures fuerūt. et latrones. S
omnes nullo excipit. Qui venerūt inquit. nō qui missi sūt. de quibus
ipsa ait. Ipsi veniebant a se. et ego non mittebam eos. qd vō solus
xpi potētiā reseruat. qui ad sua venerat. et sui eū nō receperūt. Dum
esset inquit in mōdo cū eis. ego seruabā eos ī noīe tuo qd dedi eis
libri arbitrii et custodiri. et nullū ex eis pūit. n̄ vñ filio p̄dicatōis
Nō dixit eis dedi ei liberi arbitrii potestate vt ipsi se suo labore
seruaret sed ego custodiri eos. ego seruavi. Demqz infert. Nō peto
vt inferas eos de mūdo. sed ut custodias illos amodo. In actibz ap̄loz p
scriptū est. De paulo et barnaba. q̄ desertierunt. In t̄ paulū et barna.
bam p̄ iohannē q̄ cognōtato est marco orta dissentione ita ut sepe
arent. et barnabas marci. et paulo p̄liū assumēnt. in euangelio m̄s
terū. Paulo seuerior illo demētor. Vterqz in suo sensu abundabat.
et hī dissensio h̄z aliqd quāne fragilitatis. In eod̄ volūte legi. t̄m̄sclat
frigīa et galaticā regione. phibiti assū p̄to loqui vbi in asia quo
maledicto. puto in ipsa p̄m̄a vsqz hodie hereticos qui cōm̄ spiritū
sanctū faciāt. plinios rep̄ri. Cumqz venisset aut mysiam tēptabat
ire bythymia. sed nō dnm̄it eos spūs ih̄u. Nota qd spūs ih̄u sp̄itus
sanctus sit. qui in alio loco p̄ vnitatē substantie p̄tis spūs appellat.
Volūt loqui in asia et p̄hibent a spū s̄ncto. Temptat ire in bythi
miam. et nō eos p̄mittit spūs ih̄u. Satis importune si eis faciēdi
ul' nō faciēdi semel dederat liberi arbitrii p̄tate. Sed. Tempora
inquit ignoratīe respiciens deus. Nūc p̄cepit hominibz omēs vbiqz
p̄m̄as age. Significat p̄tate in lege t̄p̄a. tempa ignoratīe demōstrat.
Rursum aut venia ad vos deo volente. Sui m̄posuit voluntatē
dei si habebat sui arbitrii potestate. Iacobus ap̄lus. Si quis aut
seruauit totā legem. offenderit aut in vna. factus est om̄s reus. Cū
vñm̄ ī nullo aliq̄n peccauit. Si aut peccauit qd negari nō pot. et
p̄ vñū p̄ctm̄. om̄s reus est p̄ctōrū nō suis vitibz sed misericordia sal
uat̄ dei. Si quis m̄bō nō peccauit. iste p̄fectus est vir. si aliq̄n ī p̄m̄de
peccasti vbi est ap̄ te p̄sumpta p̄fectō. Maxime tū sequat̄. Lingua
aut hominū nullū p̄t domare. in cōtinē malū. Plena veneni mō
tiferi. Rogo te ut michi r̄spondeas. si lingua inq̄tinat̄ est malū
et plena veneni mortiferi et nullū p̄t lingua domare mortaliū
et tanti criminis reus est es. Vbi impetū p̄ctōrū fuga. vñ bella
et vnde rixē int̄ vos. Romie ex voluptatibz q̄ militat ī mēbris
vbi. Aut mēbra nō habetis hūana. Aut si homo s̄i mēbra
nō p̄t esse. Confitemi voluptatē atqz luxuriā in vñs artibz militat.
David qui dixit confitemi. proba me dñe. et tempta me. Vt
renes meos. et cor meū qz ī misericordia tua in ōspectu oculorū marp

est et complacui in veritate tua. Et iterum ego autem in innocentia mea iustus
sum et pes meus stetit in directo. Quia quid iudicij veritate dei mea mi-
ligerat. Tamen quia hoc ausus est dicere relinquit parum per fragilitatem
sue. ut et vos dicatis arbitrio libertati et per adulterium lapsus in ho-
miciidum. postea loquitur miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum
multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas. Nec hoc dico quod
quod unum sanctum accusarem. Et de quo scriptum est fecerit omnes voluntates dei.
Sed quod multis alijs bonis hec vitia recompensavit et salvatus sit anima dei.
Quia iudicium est imponentibus et ad quem asaph loquitur. Cibabis nos pane
lacrimarum. et potum nobis dabis in lacrimis in mensura. Neque enim in iustis
est dominus ut tamen peccata condempnet. et bonorum operum non meminerit. Unde et in
alio loco videmus david canit. Ego dixi in abundantia mea non mouebo
metum. Tunc in voluntate tua persististi decori meo virtute. autem autem
faciem tuam et factus sum conturbatus. Dixi enim promittam totum memi-
nitatem meam domino. et ut dimisisti impietatem cordis mei. Iustoque percipit
Pericula ad dominum viam tuam et spera in eo. et ipse faciet. Et educet quasi
lucem iustitiam tuam et iudicium tuum quasi meridiem. Salus enim iustorum
a domino quia non est sanatio in carne coram a facie ire eius. Et quotidie
iuxta apostolum quod dicitur. Non enim habitat in carne mea hominem. Ingenies
cunt dicentes. Rences mei impleti sunt illis somnia. et non est sanitas in
carne mea. Breues enim posuit dies nostros et suba nostra quod nichil in aspectu
eius. Vanitas omnis homo vivens. vel vivens in corpore. ut unus
in virtutibus. et tamen omnia vanitas. In tanto enim statu fluctuat. et dum non timet
in sereno. patitur tempestate. Qui enim esset in honore non intellexit quod
est nunc summis insipientibus et plus factus est eis. per nichil magis saluati
facies eos. Haud dubium quod iustos qui non proprio merito. sed dei salvati
mentia et delicta mea a te non sunt abscondita. Hoc expressum dicitur
si ille qui peccatum non fecit nec dolo inveniunt est in ore eius pro nobis do-
luit et nostra peccata portavit. quanto magis nos debemus nostra delicta confiteri
Remittit inquit consolari animas nostras consolantes delicta que fecerunt recti
dato sum dei et letatus sum. cogitans me illius clemencia observandum nocte
in corde meo meditabar et studebam spiritui meum. Et dixi nunc cepi hec
est mutatio dextere exelsi. Iusti vox est. qui post meditationem in somniis. et
constante crucis. ad extremum autem nunc cepi. vel primam agere vel sanctam
hunc vitam. et hec ipsa debemus ad meliora mutatio. non meam
virtutem sed dextera et potentia dei est. Invenit enim nostra edificavit. Nullum
enim tempus est quo non edificat nostra in singulis quibusque sanctorum
et his qui de peccatis transierunt ad virtutes. Asagitta volante per diem
a negotio per ambulante in tenebris. quis unum potest liberare. Ecce
enim peritores intenderunt arcum ut sagittet nos stulto rectos corde. -

Noluit xpiamos vulnerare sed rectos sagitta. p^{ri}am voluit phetias
Noluit infanctorum intelligentia spiritalium. negotium intenebris et nocte
perambulat per phos qui obscuritate sermonum in voluere cupiunt vitare
plantati in domo domini. matris dei nostri floribus plantati in domo
domini iusti sunt in eterna confirmati. sed hi non in p^{ri}ncipio sed in fine in alijs
domini floribus. Vbi est certa et segura possessio. non felices et miseratores
dominus et longanimis et multe miserationis. **D**omus domini omnibus et iustis
eius super omnia opera illius. **T**antas audis misas. et in tua audes virtutes confide
Confiteantur tibi domine omnia opera tua. si de cunctis operibus dei et hominis sunt.
quod omnes homines sua peccata fateantur. **L**egimus in samuele dictum de salomone
ipse edificabit domum noni meo et firmabo regnum eius usque in sempiternum
Ego ero ei in patrem. et ipse erit michi in filium. **E**t iterum. Si inique egerit cor
rupiam eum in viga hominis. misericordiam autem meam non auferam ab eo. Cum
egisset dauid gratia deo. ad extremum intulit. **E**t hoc est lex hominis domine deus
semper respicere. **A**d clemenciam tuam et infirmitatem carnis diuino auxilio
sustentare. **Q**uid inquit et vobis filij saronie maledicat semini domine preceptum
a. ut maledicat dauid. et quis respondet ei quare hoc fecisti. **V**oluntas enim
dei non discutienda. sed cum gratia cum curatione patienda est. **E**t in alio loco
dominus mandauit ut dissiparet consilium achisofel bonum. et adduceret super absalon
malum. cuius tunc consilium erat. quod consilium dei. **E**t quod ratione peccatis libera arbitrij
maior peccata subuersa est. **M**eroboam. qui peccata fecit per ipsum israhel arguitur
tunc reliquit preceptum dei. dicitur quod ad deum. dedit tamen regnum domus dauid et non
fueris sic seruus meus dauid qui custodiuit mandata mea et ambulauit per
me in toto corde suo. et fecit placitum in conspectu meo. **A**rgo et possibilia
mandata dei sunt quod dauid fecisse cognoscimus. et tamen lassus est factus ad pe
nitentiam iusticie. **I**n multis regibus legimus de stirpe dauid. quod non suo merito
sed dauid patris virtutibus obuari sunt. qui fecerunt placitum in conspectu dei
Et venit ad asa regem iuda de quo scriptum est. fecit quod asa rectum in conspectu
domini. sic dauid patris eius. **C**uius in multis laudibus eius quod memorata esset hystoria
ad extremum intulit. sed excelsa non abstulit. **A**t tamen quia cor eius perfectum erat
cum deo omnibus diebus vite sue. erat et iustus dicitur quippe cuius cor perfectum erat cum
deo. **E**t tamen in eo errauit. quod excelsa non abstulit. quod ezachia et iosa legimus
abstulisse. **A**chias in cuius spiritu et virtute venit iohannes baptista. **A**d cuius
impetitionem ignis descendit ex celo et iordanis flucta diuisa sunt. **T**imuit
jesabel et fugit lassus quod in solitudine sedit sub arbore et pressus angustia
mortis rogauit dicens. Sufficit michi domine tolle animam meam. neque emulatio
sum peccatis meis. **Q**uod iustum negare quod potest. et tamen non dicam melius. sed hominem
formidare de cuius perturbacione descendit. quod videri tunc non potest. **D**icte dauid
Domine auxiliator meus non timebo quid faciat michi homo. **D**e iosophat
rege iuda scriptum est. et fuit deus cum iosophat quod ambulauit in vijs dauid
patris sui prioribus. **E**x quo intelligitur primas cum dauid habuisse iustitias

et nouissima non habuisse p̄tā. **N**on p̄cauit aut balaim. sed in deo p̄s
sui. et ambulauit in p̄ceptis illis et nō m̄x p̄tā illis ist. **C**onfir
manit q̄ dñs regnū in mōu ei et dedit q̄s uida munera iosephat
facte q̄ sūt ei infinite diuitie q̄ multa gl̄a. Quāq̄ sumpsisset cor eius
audacia p̄p̄ vias dñi etiā exelsu et lucos de uida abstulit. Sic
achab regi impyissimo affinitate cōiunctus est. Quāq̄ post p̄hū dūctū
isrlm occidit ei. hien filius anani videt et ait ad eū. Impio p̄bes
auxiliū et hys qui odent dñm amicitia iugeris. et idcirco ita q̄d
dñm merebaris sed bona opa in ueta sūt in te eo q̄ abstulisti lucos
detrita uida et p̄paratus cor tuū ut r̄q̄res dñm. **N**e ne putem⁹
p̄tā iustitias hoc p̄tō et in rapacōe p̄stetia fuisse deletas. p̄ca
de orthozia stirpe eiā s̄ptū est. q̄ inueniunt eū hien latente in sinu
adductus occiderit. et sepelierit m̄t illū. eo q̄ esset filius iosephat
qui q̄s erat dñm in toto corde suo. **D**e ezechia s̄ptū est fecit r̄m
in ocul dñi. **Q**uē oīa q̄ fecit ad d̄ pater ei. Iste abstulit exelsa. et co
trivit statuas. et incendit lucū. Conuenit q̄ serpente enen. quē fecerat
moyses. **E**t iterp. In dño deo isrl̄ q̄s est et post ipm nō fuit plis
ei in cuncta regib⁹ iuda. et q̄ fuerūt an cū. **A**dhesit dño. et nō re
cessit ab eo. et custodiuit m̄adata eiā. q̄ p̄cepit dñs moysi. et erat dñs
cū eo. et in omib⁹ in q̄b⁹ incedebat. sapior agebat. **C**ūq̄ rex assyrior⁹
semacerib⁹ cepisset om̄as urbes iude. misit ad eū ezechias. lac
dūcē. petraui recede a me. quāq̄ iusseris. dabo. imposuit q̄ rex
assyriorū ezechie tricenā talenta argenti. et triginta talenta auri. et
dedit ezechias om̄es pecunias. q̄ inuenta est in domo dñi. et clipeos
quos deaurauerat. oīa dedi regi assyrior⁹ quom̄q̄ d̄ eo tanta
nō timuit necessitate cogere q̄ dñs q̄saret regi offere assyrio. **D**ixit
q̄ ad eū. ego custodiui ciuitate hanc p̄p̄ me et p̄p̄ dauid serū meū.
nō p̄p̄ te. quia superbia fecisti. qm̄ centū octoginta quinq̄ milia exercit⁹
assyrii angelo cedente p̄strata sūt. Illud q̄ diligentia attendendū q̄
cōmemorat. **E**grotauit ezechias usq̄ ad mortē. **V**enit q̄ ad eū isaias
filius amos dicens. **P**rope domui tue. q̄ morietis. q̄ audit facie sua
adparuit. et orauit ad dñm dicens. **O**bscuro dñs. nūcieto quō am
bulauerim in ḡspectu tuo. in uitate et corde p̄feto. et bonū in oculis
tuis fecerim. **F**leuitq̄ aut ezechias fletu magno. **C**erte iustus erat ezech
ias et corde p̄feto. **I**terq̄ ad dñm plorare nō debuit. quib⁹ r̄atō fletū.
si cogitauit bonū. nō desudabit causas doloris. **N**ull⁹ em̄ intrepidus
uadit ad iudiciū dñi habens constanz p̄torū. inq̄ flectit. fact⁹ ē sermo
dñi ad isaiam p̄phetam dicens. **F**uere et dixit ezechie duci meo. **D**ux
appellat⁹ dei cui moris fuit nūciata quia humilitate p̄stratus est. **H**ec i q̄
dixit dñs de⁹ tui dauid patris tui. **A**udui ḡos tuos. **V**idi lacrima tua

Adde ei tempus vite et de assyriorum manibus liberabit et tunc signum
postulat ut credat verum esse quod dominus promiserat quod saltem sue infidelitatis
iudicium est. Misit ergo rex babilonis nuntios et legatos qui ei congratularentur
ob restitutum corpus sanitatem qui ostendit eis omnes thesaurorum aromaticorum
auri ergo et argenti et vasorum suppellectilium. Non fuit magis res quam
non ostendit eis exercituum in domo et in omni potestate sua. Ex quo intelligitur
etiam vasa templi babilonis monstrata legatis. Unde et ira domini geritur
et propterea esauis vaticinatione cognoscit. Defiliis tuis enuchi erunt et omnia
vasa templi transferuntur babilonem ob quam culpam etiam in libro dictum scriptum
est. Cecidit exercitus clarior cordis sui. Certe exercitus nemo iustus. non
improbus de negabit. Quas peccauit in quibusdam et idcirco iustus esse desi-
nit sed hoc scriptura non loquitur. Non enim quia peccauit. Iusticie nomen
amisit sed ex eo quod multa bona fecit iusti vocabulum possidet. Hoc totum
dico ut scripturarum sanctorum testimonio comprobetur non ex eo peccatores esse iustos
quia peccauerunt sed ex eo iustos permanere quia multis virtutibus florent.
De iosia scriptum est. fecit rectum in conspectu domini et ambulauit in
omni via dauid patris sui. Non recessit neque ad dexteram neque ad sinistram
et tunc cum esset iustus tunc necessitatis et angustie mittit ad oldam
prophetam uxorem selli filii theetue filii araae custodis vestium et hier-
miquit habitabat iherusalem secundum. haud dubium quod verbis preteritis significat
quod interiori muro vallabat et illa respondit. Nec dicit domus dei
israhel. te et dicite viro quod misit vos ad me. In quo culta et regis et sacer-
dotum et omnium virorum comprehensio est quod nullus virorum sancta potuit re-
pue. quod possit futura predicare. Denique misit iosias reuerenti. **beta paut con-**
eu bellu. ~~Nec aduenit sermo nethao. ex ore dei. Et misit mortuus~~
apharone regi egypti eo quod voluit audire verba domini ex ore ieremie prophete
sue ut palampon libro scriptum est. Voluit iosias euertere. **beta paut contra**
eu bellum nec aduenit sermo nethao. ex ore dei. Et misit mortuus quod
est et sepultus in manscolo. patrum suorum et vniuersus iuda et iherusalem lux-
erunt enim populus ieremias cum omnes cantores ab continentes usque
in primam diem lamentationes super iosia replicat. Et quas lex obtinuit
in israhel. ecce scriptum fertur in lamentationibus. puto quod sermo dei per quolibet
non adequeuisse potest sit. De ipso ieremias loquitur quod hoc plerisque
secundum **megagen** intelligat. de domino saluatore spiritus sancti nunc. Christus
dominus captus est. pro peccatis nostris. Qui dormit sub umbra tua vniuersus in gentibus.
Moyse cui loquutus est dominus facie ad faciem et salua facta est anima eius
ad aquas conditionis offendit. nec meruit tamen fratri aaron. terram re-
promissionis intrare. De quibus et per ta ramit. Absorpti sunt iusti petre
iudices eorum. Audient verba mea quoniam placuerunt. Et est sensus. Iudices
populi iudeorum moyses et aaron deuorati sunt apertis populi in petra. de qua

aquarū flucta manarūt. Et certe cū ipd iusti fuerint et obedierint
p̄mombz dei qui p̄se suauissimū sūt. Quēqz p̄q̄t̄ decadauezibz mortu
orū in solitudine quasi crassitudo t̄re. disrupti sūt sup̄ t̄rā dispersa
sūt ossa n̄ra secus infernū. In osse loq̄t̄ de9. de p̄posabō m̄ in iustia
et iudicio statim q̄ subiūgit. et misericordia et misericordiis. et m̄p̄de
ut largitoris p̄mio cognoscat. q̄ ip̄e sit de9. In eodem p̄ptū ē libro de9
ego sum. et nō homo in medio tui sancti. et nō ingrediar ciuitate
victorū s̄z ḡilia bulū. Ip̄e solz h̄az nō ingredit̄ ciuitate quā edificauit
tham in noīe filij sui enoch. q̄ oīa sacerdotū quotidie ora cōcelebrant
omones anamartelos. qd̄ in lingua n̄ra d̄r̄. q̄ solz es ih̄c p̄tō. Que
laus iuxta s̄m̄az tuam. frustra deo reputat̄ si est cōis cū cetis. Nō
em̄ iux̄ amos cōt̄m̄9 iusticiā in absinthiū. et fructz iudicij i amari tudiez
loquūt̄ nauze atz victōes in libro Ione. Rogam9 dñe ne p̄das nos p̄
hōiem istū. neqz inducas sup̄ nos s̄ḡnem innocentē. s̄c̄ em̄ placuit tibi
sic factū est dñe. nesciūt causas quid mereat̄ p̄p̄ia fugitiu9 et tū iusti
ficiāt deū et sanguinem in nocente fatent̄. cō oīa nō norat. Et ad eximū
s̄c̄ placuit t̄i dñe. sic factū est. Nō q̄rūt iusticiā s̄m̄e dei. s̄ vitatē iusti
iudicij ḡstent̄. Archēas lacrimabili voce testat̄. perijt sancti de terra
et r̄t̄z in hōm̄bz nō est omēs in sanguine m̄s̄diant̄. vniūqz fr̄em
suū venat̄ ad mortem. Malū manuū suarū dicūt bonū. Et iterū q̄
optim9 m̄t̄ eos est q̄ palur9. et q̄ r̄t̄z q̄ sp̄ma de sepe. Mer hōm̄
iusticia est. Vt iux̄ v̄a ei9 p̄p̄ie nec amio n̄t giugi n̄t filijs sit credē9
quia inimici hōm̄bz domestici eius q̄ s̄m̄az etiā s̄mo dñm̄9 ḡp̄baunt
Vnde dat̄ ḡstiliū p̄ndem p̄p̄iam. Iudicabo t̄i o hō. qd̄ sit bonū et quid
dñs. q̄rat ad te. Vtiqz face iudiciū et dilige m̄m̄az et sollicitū ambula
cū deo tuo Illūqz dixit. Habeto equalitate dei et nō hoc qd̄ maximū est
sollicitus ambulare cū deo tuo. Vt m̄quā secur9 sis. Vt oīa obsequia
custodias cor tuū vt ḡp̄deres qm̄ in medio laqueorū ambules. et sub
murorū p̄m̄is ingrediaris Vt illud quotidie corde meditear. Iuxta
semitā scandalū posuerūt michi. Sup̄bis om̄ de9 respit. hūilibz
aut̄ dat grām. Qui tam9 et timid9 est p̄t̄ ad t̄p̄s vitae p̄t̄a. q̄ secur9
est de iusticia sua repuḡt deo. Illū qz auxilio destitutz in s̄d̄is hostiū pat̄
computrescant. inquit abacuch. ossa mea. et subter me stant. t̄m̄
ut requiescam in die angustie. Vt ascenda ad p̄l̄m̄ fortem meū.
Sic t̄bulacōes et angustias afflictōneqz cū depr̄at̄. Vt in futo victoriā
iam cū xp̄o regnaciū n̄rō soact̄. ex quo p̄spiciū est h̄ic pugna atz cer
tamē. et in futo esse victoriā. Ihesus filij ioseph qd̄ m̄p̄tatur
Iustus dñs. sacerdos magn9. indutz destitutz vestibz sordidis. qui
p̄t̄m̄ nō fecit. et tū n̄rā p̄t̄a portauit. Ad cui9 dextera stabat.
sacerd̄nas vt adisaret̄ ei. d̄r̄ q̄ ad eū p̄9 p̄ pugna atz victoriā.

auferre vestem sordida ab eo. et ecce abstuli ab te iniquitatem tuam et hec
Iouman loquitur sine omni odio peccato sum. Ille facit quod non vult
et quod vult non facit. ego facio quod volo. et quod nolo non facio. Parata sunt
mihi regna celorum ymo ipse ea in meis virtutibus parauit. In quo
adam tenet obnoxius. Alii qui reos se putant in solitudine penitentia.
clonem adam. Ego solus cum mea cetera non teneor. Alii clausi cellu-
lis. et feminas non videntes. quia miseri sunt. et mea verba non audiunt.
torquentur desiderijs. ego etiam si miserum faller agnibus nulla habeo con-
cupiscentiam. De me enim dictum est lapides sancti voluerunt super terram
et idcirco non sentio. quia libero arbitrio peccatorum et torpore carere. Audiam
super ysaia clamantem dominum. plus meum. qui beatus vos dicit. seducit
vos. et semitam pedum vestrorum subplantat. qui magis subplantat populum
dei. qui liberi arbitrij potestate submixtus. despiciat auxilium conditoris et in
sua voluntate securus est. An qui ad singulas suas preceptorum domini iudi-
cium domini pertimescat. Adhucque modum homines loquuntur deo. Ve nobis qui
sapientes estis apud vos. et intelligentes vestro iudicio. Esayas uir hebreus
plorat et dicit. Ve in quia tacui. quia in munda habens labia et in medio
populi in munda habentis labia habitans. Vidi dominum sabaoth oculis meis.
Ille virtutem merito dei fructus aspectu et costia peccatorum labia sua fatetur
in munda. Non quo loquutus esset aliquid. quod voluntati domini repugnaret sed quod
pluisset vel pudore vel timore peccatorum nec arguisset libertate prophetica populum
delinquentem. nos petantes aliquem corruptum. qui adula in diuitibus. et
personas decia quorum opibus indigemus ut talia non agamus. ut abstine-
amus nos ab omni spe peccatorum. Ecce verum tacuisse peccatum est quicquam ap-
septuaginta non sit scriptum. quia tacui. sed qui corruptus sum confidam vi-
delicet delictorum. Ut illud prophetica applicat. versatus sum in misericordia. domini
mihi infigit spina. Ille peccati spina corripuit. tu virtutis floribus ver-
nas. Erubescet mater luna. et confundetur sol. qui visitauit dominus super mi-
seriam celum excelsis. Hoc est quod in alio loco scriptum est. Astra quia non sunt
munda in aspectu eius. et aduersum angelos suos. puerum quod cepit luna
erubescit. et confunditur sol. et celum operit alicui et nos intrepidi atque
letantes. quia omni carum vicio. occurrentes iudicis maiestati. quando
tabescent montes. creati videlicet presumptio. et omnis militia celorum. vel
astra vel angelice dignitates. et complicabuntur sicut liber celi. et omnis
exeratus eorum instar foliorum defluet. quoniam inebriatus est in medio gloria
dies meus. et nunc super ydumeam descendet. gladius dei inebriatur in celis
et tuus solus erit sanctitate ieiunij. In ydumeam descendit qui interpretatur
vel sanguinaria vel eterna ut prophetica autoritate discamus omnes terram
indigere iudicio. Vnde sequitur. Victimam enim domini in bosca qui interpretatur
caro. et misericordia eius nulla nostra edom. id est in sanguine. uir
quod ponit et apertus. Caro et sanguis regnum dei non possidebit

Ve qui gradiat victori suo. **V**e qui dicit p̄ri. ut quid me gnasi. a matru
qualit me pepisti. **N**on adeo p̄met. qui dicit. **Q**uare talis conditū
sum. q̄ nō possim inspectu carē p̄ito. **Q**uare tale vas fictū ut nō
adamantinu p̄manerem. **S**ed adomēz tactū fictile atq; frangi bile
Omēs sicut oues errauim⁹. et om̄i nēm dñs p̄ta portauit intuit⁹
est em̄. Diligent⁹ inspexit. nullū q̄ ēp̄it. qui iudicaret iuste q̄ suū
in om̄ib⁹ facit voluntate. **A** idēo brachiū ei⁹ salute p̄buit. et iusta
sua saluabit oīa. **V**t om̄is mōd⁹ subiiciat deo et illig clonicha osue.
Fui mō em̄ in mō. nō pauci. sed om̄es. q̄ p̄a nō mēstruate ēputata.
sūt om̄ia i lege opa nostra. **A** dī hīlī t̄ ezechiele loq̄t de⁹. p̄feta cas
in detore meo. et est sens⁹. nō in tuis opib⁹ s̄mee liberalitate dona
uerā nō in tua conscia cordisq; iactantia s̄ in meo detore quo te cle
mentie saluat⁹ mee liberalitate donauit. **D**eniq; insequentib⁹
loq̄t ad eam qm̄ saluat⁹. nō suo merito sed eius mīa. **R**ecordabor parti
mei tetū in dieb⁹ adolescentie tue. et suscitabo tibi pactū sempiternū
et recordaberis viarū tuarū et cōfundar. **E**t uerū suscitabo pactū
sempiternū meū tetū. et scies quia ego dñs. et recorderis et cōfideris.
et nō sit t̄ vltia apue os p̄confusione tua. **C**ū placato fueris. t̄i om̄ib⁹
q̄ fecisti. ait dñs de⁹. **E**cce ap̄te diuino sermōe mōstrat⁹. qd̄ in d̄o loco
dixit. et mudans te nō facit in nocentē. q̄ iusti q̄. et p̄ p̄m̄ in
statu p̄m̄i restituti os ap̄te nō audeat sed cū ap̄lo dicant q̄ nō sūt
dign⁹ vocari ap̄lo. q̄ p̄sequut⁹ sum cāion⁹ dei. **D**eniq; et t̄ a d̄o loco p̄
eū p̄p̄am ad eos qui illig m̄p̄cādia cōfusa sūt loquit⁹ de⁹. et rector
dām viarū v̄rū et om̄i stelerū v̄rū quib⁹ polluti eratis et displi
cebat vobis in aspectu v̄ro i cūctis malicijs q̄ fecistis et factis q̄ ego
dñs. cū benedictio vobis p̄ nōmē meū. nō s̄d̄m vias v̄ras malas.
Nec s̄d̄m stelera vestra pessima erubescam⁹ atq; dicam⁹. qd̄ loquit⁹
hī qui iam p̄m̄ia cōsequuti sūt. **N**oquam⁹ p̄tiores sup̄ et̄a. et in
fragili mortaleq; id̄p̄e cōstituti. qd̄ st̄os videm⁹ metus dicere.
et̄a in cōuptione et in mortalitate donatos. et dicitis inq̄t. nō est
recta via dñi. cū v̄rē vie p̄ue sint. p̄haiscozū et hor sup̄cūm. **V**t
p̄p̄ta p̄p̄e voluntatis referat ad cōditoris iniuriā et illig iusticiā
tāliment⁹. **G**accedetes templi m̄p̄ici qd̄ m̄p̄tat⁹ et̄a. filij s̄ad̄cti
cū vestimentis m̄p̄icij nō excedunt⁹ ad p̄p̄m̄ ne hūana querelatione
sanctificati marcent⁹. et tu in medio v̄lgi vnusquisq; de populo
indm̄ esse te credis. **I**eremias p̄p̄as hūit⁹ ēp̄tentes sensu mag⁹
quā sermone carpan⁹. **Q**uante inquit in exitib⁹ hierlm̄. et q̄tū
in plateis ei⁹. sit vbi inuenire potitis v̄rū qui m̄x iusticiā v̄uat.
et fidem. et ero p̄p̄ia p̄p̄t⁹ eū. **Q**uāuis em̄ dicat. v̄uit dñs. hūm
dilecter iurat. et p̄ hoc ip̄m̄ i m̄d̄ario ēfuto sacrificia peccatorū.
Vescendas tradit⁹ offerentib⁹ hostias dicens se non mandasse. p̄ub⁹

corū qm̄ eduxit eos de terra egipti. vt offerret horemodi sacrificia. nō enim
voluntate. sed ydolorū apatōe mandauit. malens ē offerri victimas
quā demeritis om̄es recesserūt ab eo. nullus est qui loq̄t bona & agat
pm̄as a pctis suis. sequūt̄ pp̄ias volūtates. q̄i equ⁹ prompty adpre
liū. Intendūt linguā suā quasi arcū. metūt̄ om̄ia et nō est
in eis veritas. Amicorū q̄q̄ cūcedas insidias recipit. et nll̄ crede
p̄ximorū. singlos em̄ insidiarū amias. et frēm a frē decipi. et hoc
facē nō nate malo. sed pp̄ia volūtate. q̄ docuerūt linguā suā me
daciū. A promi ferant̄ ad musticiam. Si ethiops aut̄ mutauit pel
lem suā. et pardus varietates suas et vos potitis facē bonū. cū
didicistis mala. q̄o pellis ethiopiā et pardorū varietas discipline
est nō nē. q̄ docet̄ et discit̄. et tñ auferri nō p̄t vicio molis ma
ligni. n̄ p̄cū cui om̄ia possibilia sūt. Vñ loquit̄ ad eū q̄ sol⁹ v⁹ est
medico. **S**ana me dñe et sanabor. saluū me fac dñe et salus ero. tu
es gl̄ia mea. et spes mea. Si em̄ ad ḡdāōnē meā infelicitatōn
q̄ sp̄iaā m̄chil aliud. n̄ hoc possum loqui. **C**aledictio homo qui
amiciatuit patri meo dicens. Ecce natus est tibi puer. fiat hoc tibi
plis vrbib⁹ quas subuenit deus. quā em̄ non statim in vltima m̄tarij
et fuit michi sepulchrum mater mea. et vltima ei⁹ m̄fctus sempitern⁹
Cur egress⁹ exiit vt videm⁹ labores et miseria. A ḡsumēt̄ dies mei
in erup̄m̄. Tanti de sua ḡdāōne secur⁹ est. A sic ḡfidit i fortitudē
vt mortem p̄ferat vite. Nouerat em̄ vltim⁹ suū. et potentia ei⁹ quē
celare nullo p̄t. **C**ui loq̄t̄ p̄ p̄phā deus i appin̄q̄s ego. et nō paul
qui em̄ celū ēplet et terrā null⁹ p̄t ei⁹ vitare noticia et cordis
oculta celare que scrutat̄. teneb̄ m̄trospicit et vt sciam⁹ dei esse
bonū om̄e qd̄ gerim⁹. Ego aut̄ plantabo eos ut nequaquā eradicent̄
et ego dabo eis cogitatōnem et sensū ut intelligat̄ me. Si cogitatō
et sensus dant̄ a deo et intellect⁹ dñi ex illis qui nōstend⁹ ē radice
pullulat. Vbi est liberi tñ arbitrij sup̄ba. Jactatio. Volum⁹ scire ḡdāōnē
nostram audiam⁹ hystoriā. Joachīm rex iuda cūcti q̄ sc̄y ei⁹ et p̄n
cipēs auditis sermonib⁹ vrie. voluerūt occidere eū qd̄ cū ille didi
cisset timorē p̄tū fugit in egiptū. **C**ur mortem timebit. q̄ explicabat
sententias dei et qui asē m̄tari dñi nouerat volūtate. De digna
mure p̄singlā auxiliū dei. et ad ill⁹ m̄tū cūcta ḡtē negligim⁹.
cū legam⁹ sanctos viros etiā hom̄ indignissē p̄sidio. **P**licitatur
Hieremias et manifeste dī q̄ auxiliū ei fuit man⁹ aīcam filij sa
fan ne tradet̄ m̄ptatē vlgī. et obrueret̄ lapidib⁹. **A**bolitis loq̄
q̄rimonijs. et duro pondē veterē p̄ceptorū p̄mitti. eua ngely grā
legem⁹ dñe pollicet̄. vt om̄es eū nouerint a m̄mo usq̄ ad maxm̄
dicens. dimittam pctā corū et iūstatiē illorū. memoz vltia nō ero.

Quid autē habuerint sancti viri in veteri lege iusticiā sequenti
sermone de monstrat. Sed filij isrl et filij iuda iniquitatem fecerunt
propterea in conspectu meo. Ab adolescentia sua usque in presentem diem et
ciuitas iherosolim ab initio condita usque ad diem euersionis sue
me ad praedicta perorauit. Adterde quid dicat. finē iuge principio
omne mediū tempus in uia est. Hieremias sanctificatus antequā natus
fuit propheta ueteris testamenti. premonstrat seditionē et flebilem absterat dicens.
Dicis. Nūquid dñe mi rex audi deprecationes meas et proualeat apud te de
precatō mea ne remittas me in domū ionathan scribe ne ibi perierim
propheta cur times impium regem: quare cū metuis i quē nō iam
iamus periturū. Carcerem reformidas cui patet paradysus. Respondet
mihi. Homo sum in carne mortali et corruptibili constitutus. dolore
sentio. horresco quod cruciatus. quos eam dñs meo pro mea salute sensurus
est auferet hūanā gentis deus et nō uult perire quos fecit. Noli time
Jacob dicit dñs. ego enim sum terribilis et interficiam omnes gentes in quos
dixi te. Te uero ipsum perire non faciam. sed castigabo te cū iusticia
et ita miserebor tui ut te innoxium nō relinquam. Vñ et nos dicimus
esse iustos. sanctos uros. et pro peccatis placētes deo. nō suo tamen merito.
sed et eius clemētia. cui omnis creatura subiecta est. et indiget misericordia eius.
Audiat heretici qui eleuatur per superbiam. et dicunt ipsi nobis secundum cōmuniā
audiat illud quod audiuit moab. Audiuimus superbiam moab. superbus est
valde. Altitudinis illius et elationem et gloriā et inflationē reddis
ego cognoui. Dicit dñs quoniam nequissimam uix inflationem eius et fortitudo illius
est. Sed quod adhaeremus homines inimici aut eorum haud dubium quoniam
gregio dñi. Confirmat dicentes. Nō perauimus cū perauit impudens
et altitudine iusticie et expectatione parui. Dominum uis scire. quoniam
omnia finiunt. Audi eundem prophetam. In ipso illo dicit dñs quare iniquitas
isrl et nō erit. et peccatum iuda et nō inueniet. Cur quid scitis quod propheta
ero illis. Vbi autem propheta est. praesentat autem peccatum. tolle ergo posse. et con
cedam omnia deo donante subsistere. Bonum est postolari cum silentio
salutē dñi. Bonum est ponere in puluere os suū dare percutienti se max
illam. saturari obprobriis. spes habere in domino. Si enim abierit et miseretur
uix multitudinē misericordiarū suarū. Nec enim humiliabit corde suū
et abiecit filios hominum frustra murmurat homo pro peccatis suis
Sancientur uias nostras et quatinus et reuertamur ad dominum. Leuamus cōcordia
tū manibus ad dominum in celum. Duramus quod ei inique egimus. et ad ueracitatem
perorauimus. Iudico tu et in exorabilis es. Daniel propheta loquitur ad nabuchodonosor
donosor. quod dicit rex excelsus regni hominum et dicit illud cuius uoluit. et
extremum atque perfectum constituat super illud. Interroga eum qua causa
ultimum atque de spectu constituat in regem et faciat quod uoluit.
et discute utrum ipsius uoluntas iusta sit. De quo scriptum est quod sustinet

de terra humile et de stercore datur pauperem. ut coloret eum ad principibus.
bus. cum principibus populi sui. An forsitan uis te absque iudicio atque iusticia
gloriam dedit quod autem et placem ut humiles erigat in regnum et plures
humilitate commutet. Audi prophetam dicentem. Omnes habitatores terre qui
nichil reputati sunt. apud eum. facit eum quodcumque voluerit in celo et in terra
et nemo est qui resistat fortitudini eius. aut possit dicere quod hoc fecisti
cum visum opera in uoluntate. et tunc illis in iusticia et superbia perire
humiliat. Antiochus epiphaneus rex crudelissimus subuertit altare
ipsam quod fecit iusticia conculcari quia concessum ei erat aduersus. compulsi
reddidit propter peccata plima. Ergo non fecit quod ipse tamen uoluit. sed et quod
dominus propter populum peccata concessit. Denique patet quod non exprobat fecit fortitudinem
sed exprobat impio qui precepit ut fieret. Illud autem quod in ore suo loquitur
peccatum inique cogit inuiste gessimus et detestum amadatus tuus et
instituta tua et cetera istiusmodi solent dicere quod et daniel et omnes prophete
non ipse qui sancti erant. sed exprobat populi sunt loquuti. aduersum quod opus
ipse respondet et dicit. Cum adhuc orare. et confiterem peccata mea
et peccata populi mei israel. Vides ergo quod tam pro peccatis suis quod pro peccatis
populi domini sit peccata. et effuderit obsecrationes suas in aspectu domini dei sui.
Vides iterum nosse. quod peccatum et iniquitas firmat. quinquam diuisa sit autem inter
peccatum. Audi eundem prophetam. septuaginta ebdomades complete sunt
super populum tuum. et super ciuitatem tuam sanctam. ut operantur iniquitates et sine
accipiat peccatum. ut disparet iniquitas et reuertatur iusticia sempiterna.
Quodam ergo ille finis adueniat. et corruptum hoc atque mortale in corruptum
atque in mortalitate mutetur. Necesse est nos subnare peccato non nature et
condicionis ut tu columbaris vicio sed fragilitate et conuultione vo
luntatis humane. quod promota variat. Quia deus solus est mutabilis.
Queris ubi abel. ubi enoch. ubi ihus filius naue. ubi heliseus ceterique
sanctorum peccauerunt. non est necesse uodum in scripto querere. Utinam
possem et manifesta reticere peccata. Si vis a me verum audire nescio. Illud
inquit michi conscius sum nec tamen in hoc iustificatus sum. Homo videtur
in faciem. deus in corde. Apud cuius conscientiam atque conspectum nullus iusti
ficatur. Vnde et paulus loquitur confitenter. Omnes peccauerunt et
indigent gloriam dei. et conuulsi sunt deus omnia sub peccato ut totum mi
seretur et cetera que sepe replicauimus.

Explicit secunda pars huius libri.
Incipit pars tertia eiusdem.

121. **D**electatus sum tuorum multiplicacione sermonum. de quibus scriptum est. In multiloquio non effugies peccatum. Sed quid ad causam. certe hoc fateberis eos qui xpi baptisma consequuti sunt. non habere peccatum. et si aliter peto scire. iustos esse. Quia secundum iusti fuerit si egerint sollicite. posse in sempiternum iusticiam custodire. ac per omnes vitae peccata. **Acti.** Non erubescas explosam atque dampnatam Iovinianum suum sequi et ille enim hys testimoniis. tuisque nititur argumentis. ymo tu illis multa sectariis moriente doce desudans. quod olim rome et dudum in africa condemnata sunt. Lege ergo quid illi responsum sit. et tunc respondit dicto. In dogmatibus enim et quaestionibus differendis. non persona sed causa querenda est et in hoc sacro baptismum prela donat peccata. non futuram suam iusticiam. que labat indurata ac diligentia. et super omnia dei clementia custodit ut nunc sit rogare. illi tunc quod rogat. nunc incipe. alius perfice. Postquam offerre quod possumus. illi imple quod non possumus. Nisi enim dominus edificaverit domum. in vanum laboraverunt qui edificaverunt eam. Nisi dominus custodierit civitatem in vanum vigilat. qui custodit eam. Unde et apostolus precepit servare ut apprehendatis. et omnes quidem curant. sed unus accipit coronam. Et in psalmo scriptum est. Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos. Nostra enim victoria et corona victoria illius precatoris et clipeo patet. et hic curamus ut in futuro apprehendamus. Vbi accipiet coronam. qui in hoc seculo victor extitit. Nobisque post baptismum dicit. Ecce sanus factus es. iam noli peccare. ne quid tibi detrimentum fiat et nescitis. quia templum dei estis. et spiritus dei habitat in vobis. si quis templum dei violaverit. deus propter eum deus. Et in alio loco deus volens est. quoadvis estis cum eo. si aliquem eum. et timentis vos. Inanis putas de lubro atque sacralo christi puritas permanet. templique sanctitas. nullo nubilo contrahitur. Sed quid periculum habere non possumus. quod deserte falso false per se gloriantur. quanto magis animi. mille facies hominum sic et corda diversa. Si fieri posset ut semper ea quae baptismate morsus teneret voluntaria nos de super peccata non tangerent. spiritus sanctus tueretur. si impugnet inimicus nec vultus credit sed semper in insidiis est. Ut sagittet in oculo rotas vitos corde. In euangelio videtur quod etiam deus quod syroque sermones sed hebraicis litteris scriptum est. quo videtur usque hodie nazareni secundum apostolos sive ut plerique autumant iuxta mattheum quod et in resurruentem habetur bibliotheca videtur hystoria. Ecce nunc dominus et factus estis dicbant ei. Iohannes baptista baptizat in remissione peccatorum. eamque. et baptizemur ab eo. Dixit autem eis quid peccavi ut vadam. et baptizemur ab eo. nisi forte hoc ipsum quod dixi ignorantia est. et in eadem voluit. Si peccaverit magis fratres tuos in verbo. A satis si fecit. speras in die suscipere eum. Dixit illi symon discipulus eius. septies in die. Respondit dominus. et dixit ei. cum ego dico tibi usque septem agies septies. Etiam in prophetis quod postquam vincti sunt spiritu sancto inveniuntur et

sermo p[ro]p[ri]o. **V**ir ap[osto]lic[us] martir scribit audacter. elegit d[omi]n[us] ap[osto]l[os] qui
sup[er] om[n]es p[re]t[er]itos erant. De quoru[m] celesti qu[er]sione et p[re]dicatione canit.
multiplicate s[un]t infirmitates eoru[m] p[ro]p[ter] aaceleracionem. q[ui]bus testimo[n]ijs
si n[on] uteris. ad auctoritate[m]. vtere saltem ad antiquitatem. quid om[n]es e[ss]e a
viri senserint fac aliquem baptisat[um] v[el] statim v[el] in ip[s]o dicta morte
subtracto. ut concedam t[ibi] q[uo]d concedere non debeo. nec cogitasse aliquid
nec loquut[um] in quo error et ignorancia labaret[ur]. Num ideo sine p[er]ito
erit. q[uia] videbit[ur] n[on] sup[er] asse. sed fugisse p[er]it[um]. ac non potius. q[uia] dei
ma[gn]a de p[re]t[er]ito corde libeat[ur] migravit add[omi]n[u]m. Hoc et nos dicim[us]
posse deum q[uo]d vult. et ho[m]inem p[er] se et p[ro]p[ri]a voluntate q[uo]d tu asseris
sine p[er]ito esse non posse. Si aut[em] p[er] frustra tunc uixisset g[ra]t[ia]. qua
potens n[on] indiget. **A**l[ia] si n[on] p[er] absq[ue] g[ra]t[ia] sulte te dixisti posse. q[uo]d
n[on] potes. q[uo]d em exaltat[i]o pendit arbitrio n[on] e[ss]e que posse con
tendis. sed illud sine quo e[ss]e non posse p[er]spiciu[m] est. **C**hris[t]us. Ego q[uo]d
ista p[ro]p[ri]etas ymo absq[ue] racione contendo. ne hoc quid in das ut ag[er]us
aqua baptismatis sine p[er]ito sit. **A**nti. Aut go sensu meo verbis ex
plicari non valeo. aut me explicante tu ad intelligendu[m] tardior es.
Chris[t]us. Quis na[m]q[ue] m[er]ito. **A**nti. Recordare. q[uo]d et tu dixisti. et ego quid
loq[ui]t[ur]. Posuisti posse ho[m]inem sine p[er]ito esse. si velis. **E**go hoc impossibile
in ho[m]ine esse respondeo. Non q[uia] statim de baptisate ho[m]ino p[er]ito
non careat. sed illud ip[s]u[m] q[uo]d sine p[er]ito est nequaqua[m] possibilitati ho[m]inis.
sed dei g[ra]t[ia] deputat[ur]. Tolle go posse. et ego esse conceda[m]. quo morte finit[ur]
aut ete si ultra vita[m] p[ro]p[ri]a delicti et ignorancie p[er]ito subiacet. **C**hris[t]us
Dialectica me cate co[n]cludis. et n[on] xpiana loquens simplicitate. no
dos in quosda[m] m[er]ito esse et esse posse concinnans. **A**nti. Ego ne v[er]bor[um]
strophis ludo cu[m] hoc detraha[m] p[er]tessent offensa. Tu eni[m] dicis. Non esse
ho[m]in[em] absq[ue] p[er]ito. B[ea]t[us] esse posse. cu[m] eto[n]i[u]o ego tibi t[em]p[or]e quod negasti
esse ho[m]in[em] sine p[er]ito p[ro]p[ri]a g[ra]t[ia]. Atq[ue] p[er] se esse. et n[on] posse. **A**nti. Si
go dant[ur] p[re]cepta. s[ed] ea implere non possum[us]. **A**nti. Deus possibilia
inadavit. Hoc nulli dubiu[m] est. s[ed] quia ho[m]ines possibilia n[on] fecerunt.
Id[em] om[n]is m[er]ito subdit[ur] est deo. et indiget ma[gn]a e[ss]e. Aut ete si ostend[er]e
potius qui vniu[er]sa op[er]e[n]t. tunc potius de monstrat ho[m]inem q[uo]d n[on] indiget
ma[gn]a dei. om[n]e em q[uo]d fieri p[ot]est. t[em]p[or]e q[uo]d stat t[em]p[or]ib[us]. aut p[re]t[er]ito. aut p[re]s[en]t[is].
aut futu[ro]. **N**ec q[uo]d asseris posse ho[m]in[em] sine p[er]ito esse. si velis. monstra
factu[m] esse p[er]ito. aut ete n[un]c fieri defuturo postea videm[us]. **A**l[ia] si nullu[m]
potes ostend[er]e qui sine om[n]i p[er]ito aut fu[er]it. aut sit. restat ut de futu[ro]
indisputat[um] sit. interim in duob[us] t[em]p[or]ib[us] p[re]t[er]ito atq[ue] p[re]s[en]t[is] v[er]it[as] teneat[ur]
Si aliquid p[ro]p[ter] futu[ro] maior p[re]iudic[i]us. ap[osto]l[us] p[ro]p[ri]a q[uo]d p[er]ito careant.
Tunc futu[ro] defuturo. si potius p[er]suadeto. **C**hris[t]us. Loque[re] ut vis ac
genuitate ut libet in qua[m] m[er]ito lib[er] extorq[ui]bis arbitriu[m]. et q[uo]d

concessit deus. nec valebis auferre quod michi tribuit. posse si volueris
Acti. Exempli gratia. Vno tñ vtrūq; testimonio. Inueni dauid
filium yesse virū stēm cor meū. qui faciet omnes voluntates meas.
Dauid stēm esse non dubiū esse est. et tñ quia electus est. ut omnes
dei faceret voluntates. aliq; fecisse rēphendit. Vtrūq; possibile ei erat
facere. qui adhuc electus est. ut cūctas dei faceret voluntates. Sille qui
p̄dicta. Mor deo in culpa est. qui p̄duxit eū cūctas suorum p̄ceptorū
facere voluntates. sed illa q̄ p̄dicta nō fecit. Neq; eū dix inuenisse se
virū qui cūctas impetū sue iussione faceret voluntates. Hoc et
nos dicim⁹ posse hominē nō peccare si velit p̄tpe. p̄ loco p̄mberat
litate corpora. q̄d in intent⁹ est aū. Quādiu corda nullo vīo laxa
moyā ara. q̄ si paululū remiserit. quō p̄ adūsum fluit leuib⁹ ēst
si remiserit man⁹ statim retro labit. et fluctib⁹ aquis. quo nō vlt dūa
se hūana condico. si paululū se remiserit discit fragilitate suā. et
multa se nō posse cognoscit. Putasne aplm paulū eo tpe q̄ scribat
lucerna suae penulā quē vlnat roade ap̄ corpū venies. afferre
labros. maxime membranas delectib⁹ cogitasse mistari. et non
dehis que in vīu qib vite ad corp⁹ necessaria sūt. Da mī hominē
q̄ nō esuriat. nō sitiat. nō algeat. nō doleat. nō subucitet nō tor
mib⁹. et ruine difficultatib⁹ torqueat. et ego tñ q̄cedā posse hominē
nichil aliud nisi de vītutib⁹ cogitare. Credit apls a mīstro. et cōh p̄o
tificem q̄ cedem mīpauerat smām dīgit. p̄cūat te dñs paues de
albate. Vbi est illa patientia. saluatoris. qui quasi agn⁹ duct⁹ ad vitimū
nō aperit os saluatoris suū. sed cietim loquit⁹ verberati. si male
loquut⁹ sum. argue de malo. sin aut bñ q̄r qd me cedis. Nō ap̄lo
detrāhim⁹. sed glām dñi p̄dicam⁹. qui in carne pass⁹ inuizū cām
supat fragilitate. ut taceat illud qd esse ip̄e cōmēorat. **Alexandor.**
Cerarius multa mala mī ostendit. reddat illi dñs in illa die. **Iusto iudex**
Chri. Cogis me. ut loqr. qd iam dudū gestio. tñ cūmpentia vā
non promio. **Acti.** Deus te eū p̄hibet qd sentis. dicit. aut eū bon⁹
est qd dictū es. et nos bono fraudare nō debes. aut malū. et id
tūto nō in grā. sed pudor filius. **Chri.** Dica. dica aliqū quod
sentio. omis disputatō tua illud dilabit. ut naturā atustis. et
culpam referas addidit qui talem hominē qd idit. **Acti.** Hor ill⁹
erat. quod volebas. et volebas dicit. Dic. p̄r queq; ut omes tua
stuant p̄rudenciu. Rēphendit deū q̄ hominē fecerit hominē rep̄e
hendant et angli tui angli sint. Quis creaturā cūstet. q̄ id sit
qd condita est. et nō id qd condipi potuit. s̄z nūc in plib⁹ dīclamat
Inuicē ludendū est. et actu acu licet q̄ fornicia vsq; ad chēmbū
veniā. et straphm. tui nō singula in meliori statu condita sint
Cumq; ad excelsas venero p̄lates. causabor et dica. q̄ deus solum

tantum deus sit. et non omnia deos fecit. aut enim impossibilitas iuxta
te. aut in iudic reus erit. **R**esponde eum tunc et dyabolus in hoc
mundo tunc esse concedat et auferat coronam cum certamine abstuleris.
Chri. Non sum tam vectoris ut quæram tunc dyabolus sit. cum
mundia mors introiuit morbum terram sed hoc doleo tunc vni esse
pastori et qui magis est usurpat vocabulum tollat liberum arbitrium
quo sublato manichei secta construitur. **Acti.** Ego ne liberum
tollo arbitrium. qui in tota disputatione mea nihil egi aliud.
nisi ut omnipotentia dei cum libero arbitrio resuaret. **Chri.** Quomodo
liberum seruas arbitrium. qui dicit homines nihil posse facere. nisi deus
semper adiuuerit. **Acti.** Si culpa est qui libero arbitrio uiguit ad
iutorium dei. quod ille laudet. qui tollit auxilium. **Chri.** Non tollo auxi-
lium dei. quippe per eius gratiam possumus omne quod possumus. sed utique suis
finibus terminamus ut et dei sit gratia. quod dedit liberi arbitrij. presentem
et nostre voluntatis facere quod uult non facere quo et facientibus premium et
non facientibus pena seruetur. **Acti.** Videris michi obliuiosus esse
et quasi nihil super dictum sit per eandem disputationem reuertere hinc ad
hoc enim longa disputatione conclusum est ut gratiam suam dominus quibus
concessit arbitrium in singulis operibus iuuat. atque sustentet. **Chri.** Quod
coronat. et laudat in nobis quod ipse operatus est. **Acti.** Voluntatem
nostram quod obtulit omne quod potuit. et laborem quo contendit ut faciat.
et humilitatem que semper respexit ad auxilium dei. **Chri.** Ergo si non
fecimus quod precepit. Aut voluit nos adiuuare deus. aut noluit. si voluit
et adiuuauit et tamen fecimus quod nolimus. non vos. sed ille superatus
si autem noluit adiuuare non est culpe. qui voluit facere. sed illi qui
inimare potuit et noluit. **Acti.** Non intelligis **PIA EKIMATON**
tuum magis blasphemare de deo variatum ut ex utraque parte. aut
inualidum sit deus aut inuidum. et non tamen ei laudes sit quod honorum
auctor est et adiutor quantum vituperationis quod mala non coherent.
Detrahatur ergo illi tunc dyabolus esse premissit. tunc passus sit. et
hucusque pariat quotidie aliquid in mundo mali fieri. quod hoc
marcion. et omnes hereticos canes qui veteri lamant testamentum
et huiusmodi slogismum texere consueverunt. Aut prestat deus
homines in paradiso postea periclitatum esse mandatum illis aut
nesciuit si sciuit non est culpa. qui prestatia dei non potuit. sed
ille qui talem condidit. ut dei non posset suam deuotam. Si
nesciuit an prestatia tollis auferis et dimittat. Hoc enim quod in
culpa erit. qui elegit solum futurum regem in primis a saluatore
aut ignorantie a iusticie tenebit reus. Quia in euangelio
sit loquutus. Nonne duodecim vos ego legi apostolos et unus de
vobis dyabolus est. Interroga eum tunc iuda elegerit perditorem.

Cur ei loculos contempsit. que fure esse non ignorabat. Vis audire
rationem deus p[ro]p[ri]a. que nouit talem fore. quis p[ro]p[ri]a postea dis-
plicat. sed tante bonitatis est et ineffabilis clemencie ut eligat
eum. que interim bonum termit. et sit malum futurum. Dams ei po-
testatem conuersioms et p[ro]p[ri]e. Dux illum sensum apli. Ignoras
quia benignitas dei ad p[ro]p[ri]am te adducat. s[ecundu]m duriciam autem
tuam. et impetentis cor thesauris tibi. Ita in die ire et re-
uelationis iusti iudicii dei q[ui] reddet unicuique s[ecundu]m ei[us] opa. Neq[ue]
enim ideo peccauit adam. q[uod] d[icitu]r hoc futurum nouerat. s[ed] p[er]stuit deus.
q[ui] deus. q[uod] ille erat p[ro]p[ri]a voluntate facturus. Causa go deid
medaci q[ui] d[icitu]r p[er] jona. Adhuc tres dies et minue subite
sed s[ecundu]m s[ecundu]m tibi p[er] hieremiam adsumma loq[ui]t[ur] toti genti. Et regno
ut eradicem et destrua et disperda illud. si p[ro]p[ri]a egerit gens illa
annulo suo quod loquutus sum ad idem eam agam et ego
p[ro]p[ri]a sup[er] malo q[uod] cogitavi ut facerem ei. Et ad summa loquar de
degente et regno ut edificem et plantem illud si fecerit malum in
o[ss]pectu meo. ut non audiat vocem mea. p[ro]p[ri]a agam sup[er] bono
quod loquutus sum ut facerem ei. Indignabat quondam et bonam
cur deo sicut iubente mentit[ur]. s[ed] in iusti erroris arguit malens
tu p[ro]p[ri]e in n[on]abil[is] p[ro]p[ri]a uer[um] d[icitu]r. q[uod] tu tantoru[m] salute metiri
ponit ei exemplum. tu doles sup[er] hedera siue tucubita. n[on]q[uam]
no laborasti. neq[ue] fecisti ut crederet. q[uod] sub una nocte nata est.
et una nocte perijt. et ego no parca nimie ciuitati magne
in qua s[un]t plusqua[m] centu[m] viginti milia homi[nu]m. q[ui] nesciunt quid
sit inter dexteram et sinistra sua. si p[ro]p[ri]a etatis et simplici
q[uod] certe p[ro]p[ri]a fuisse no pot[er]is app[er]e. fata sunt homi[nu]m n[on]q[uam]
quid d[icitu]r deus usq[ue] sex[agesimo] etate d[icitu]r. q[uod] n[on]q[uam] philone et p[ro]p[ri]a
tissimu[m] p[ro]p[ri]a ab infantia usq[ue] ad decrepita senectute septena-
rio ordine deuoluit. d[icitu]r g[er] sic in uicem etatis in crementa suc-
cedit ut q[uod] d[icitu]r alia transierit ad alia sentit minime valeamus
CRIT. Tota argum[en]tatio tua hic tendit ut q[uod] greci dicunt.
AVBROCLIO et nos lib[er]u[m] appellamus arbitriu[m]. Vocabulo p[ro]
buas te auferas. Tu enim autorem p[re]ceptoru[m] facis deo d[icitu]r
asseris nichil homi[nu]m p[ro]p[ri]a posse facere s[ed] am[ic]ulo dei. cui impu-
tet omne q[uod] facim[us]. Nos aut[em] siue bonu[m] siue malu[m] h[oc] fecit
p[ro]p[ri]a arbitrii p[re]tatem ei dicim[us] imputari qui fecit q[uod] voluit
et no ei qui semel lib[er]u[m] cont[ra]ssit arbitriu[m]. **Anti.** Quamvis
terguisarius laqueis vitalis in neceus hoc enim modo etia.
si ipse non adiuvat tu uix te autor erit maloru[m] q[uod] potuit
p[ro]p[ri]a. et non p[ro]p[ri]a. **Vetus** enim sua est homicida esse eum

qui tū posset homines de morte liberare nō libet **Chry.** Jam
jam tollo. nācū cedo viciſti. ſi nō viciſt eſt veritatem velle ſubū-
tere nō rebus ſed ſimulacris id eſt non non veritate ſed mendaciā
Poſſum em̄ tibi illud ap̄li r̄ponde et ſi impit̄ ſermonē nō tr̄-
ſtā qm̄ em̄ loq̄us coact̄ argumētū ſtrophis t̄i videor
aſſentiri. Quid autē tacūſ exaio rursus elabit. Ut h̄q̄do appareat
diſputatōz tuā nō ex fontibz vitatis. et xp̄iana ſimplicitate. ſ
ex ph̄orū minucijs et arte deſtandē. **Acti.** Vis go me ſup
lurandū vti rursus testimonijs et quomō iactant diſcipuli tui
nullū argumētū tūe poſſe p̄ plenitudinē reſpondē. **Chry.**
Non ſolū volo ſed et cupio. Dora me deſcripturis ſanctis **ubi**
ſublata liberi arbitrii p̄tate. faciat homo qd̄ p̄ſe aut noluit a
nō potuit. **Acti.** Non ita ut tu p̄pōnās ſed ut veritas poſcat et
ratio p̄ptuandū vocibz eſt utendū. **Auguſt.** Jacob ignoracione
ſua. Si fuit domin⁹ deus meū. A cuſtodierit me in via per
quam ego pergo. et dederit michi panē ad comedendū. et veſtimē-
tū ad op̄iendū. A r̄duxerit me tū ſalute in domū patris mei cū
michi dñs in deū. A lapis iſte quē poſui in titulū. erit michi
dom⁹ dei et om̄ q̄cumqz dederit michi decimas offerā tibi. Quid
quid dñs ſi liberū arbitriū cōſervandū et cibū A veſtimētū meo
labore q̄ſero et fuerit in domū patris mei. **Quia** dat dñs vo-
luntati. **Ut** mereat̄ accipe. qd̄ p̄rat̄ reus tenti de meſopotamia
Jacob anglozū occidit exaio et vocans caſtra dei. poſtea pugnat
tū angelo ſub figurā hominis et ad dñm oſtendit. de ſubplātore Jacob
rectiſſim⁹ dei nomē accepit. **Neqz** em̄ ad ſcēlū crudeliſſimū au-
debat reuerti. niſi dñs p̄ſidio roborato. **Scriptū** eſt d̄ q̄ſequibz
Ortus eſt ei ſol. poſtquā trāſiuit ſamuel. qd̄ m̄ p̄rat̄ facies
dei. **Vñ** loſt̄ et moyses. **Vidi** dñm facie ad facie. et ſalua facta
eſt aīa mea. nō p̄p̄tate natiē. ſed dignatōe miſericordiē. **Oris**
go nob̄ ſol iuſticiē. qm̄ vultu dñi cōfirmant̄. **Joſeph** in egipto
carce claudit̄. **Ili** qz inſert̄ qz cuſtos carceris om̄ia poteſtati e⁹
fidei qz cōmiſerit. **Cauſa** qz reddidit̄ qz dñs erat tū eo. et q̄cuqz
faciebat p̄p̄erabat̄ a dñō in manibz eius. **Vñ** et crucis ſumma
ſuggerunt̄ et pharaon vidit ſomnū inextingibile. ut pharō om̄
ſonem lib̄ret̄ ioſeph. p̄ paſceret̄ et fratres egipti ſanus t̄pe
ſaluarent̄. **Sequit̄.** **Dixit** autē deus ad iſrahel in viſione noctis
Ego ſum deus p̄m̄ tuū noli timē deſcendē tū in egiptum in
gente em̄ magnam faciam te tibi et ego deſcendam tecū in egiptū
Et educā te inde. et ioſeph ponet ſup man⁹ ſuas oculos tuos
ubi eſt hic liberi arbitrii poteſtas. et nō totū qd̄ ſe nō audet

ad filium et genti se totum committit dominus uesienti dei patrum eius auxilium
est Libeat populus de egipto in manu forti et brachio exelsis. non moysi
et aaron. sed eius qui signorum miracul populum liberauit. et ad extremum
perussit primogenita egipti. ut qui prius retinebant permaant ardentem
exire compelleret. Salomon loquitur. Esto confidens in domino in toto corde
tuo. in tua autem sententia sapia ne exaltatus visus tuus cognosce eum. Virtutes
faciat vias tuas. Intellige quid loquatur nec insipias uiam. nec d
viliis virtutibus confidendum. sed in solo domino a quo gressus hominis diriguntur.
Deinde pergit. Ut ostendamus ei vias nostras. et notari esse faciamus
quod non laboris proprio. sed illius adiutorio ac clementia recte fuit. Unde
scriptum est rectum fac in conspectu tuo. viam meam. ut quod tibi rectum esse fa-
ciamus vidamus. Idem salomon loquitur deuoluere super dominum opera tua et fir-
mabuntur cogitationes tue. tunc enim nostra cogitatio confirmatur quoniam omne quod
agimus. quasi super stabilem deuolumus eorum cuncta reputamus. Quod paulus
in dei beneficia reuera sermone narrasset ad extremum intulit. et adhuc
quis ydoneus. Vnde et in alio loco dicit fiduciam aut talem habemus per
christum ad deum. non quod sufficiens fuerit secundum cogitationem aliquid a nobis. quasi
ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est. qui et ydoneus nos fecit ministros
noui testamenti. non habet. sed spiritus. Adhuc enim occidit. spiritus autem uiuificat.
Adhuc audemus per liberum arbitrium superbie. et abuti beneficiis dei in
contumeliam largitoris. Cum idem uas electionis sapientissime scribat.
Habemus autem thesaurum istum in uasis fictilibus ut et abundantia forti-
tudinis sit ex deo. et non ex nobis. Unde et in alio loco retinens hereticorum
impudentiam loquitur. Qui gloriatur in domino gloriatur neque enim qui se ipsum com-
mendat ipse est probatus. sed quem deus commendat. Et iterum. nihil enim mihi
desuit ab his qui super modum sunt apostoli. licet nihil sim. petro loquens
dominum. signorum magnitudine conturbatus. Recede a me quia peccator
sum. et dominus ad discipulos. Ego sum uitis. Vos rami. qui manetis in
me. et ego in eo. iste affert fructum multum. quia sine me nihil po-
testis facere. Sic rami et flagella uicinis illic contabescunt. tunc succum
si a dei auxilio deserat. Nemo inquit potest ueritatem aduice frangere superbi-
entem arbitrij libertate. quod etiam si uelit ad christum pergere nisi fiat illud.
quod sequitur. pater meus celestis traxerit eum. nequaquam cupiat. frustra
nitatur. Hinc et hoc adducendum quod qui trahitur. non sponte citatur. sed ad-
trahitur et tardus aut inuitus adducitur. Qui non potest suis uiribus
et labore ueritatem ad christum. quod potest per omnia per petram ueritatem. et ueritatem
perpetuam. et dei potentie nomen assumere si enim ille anamar tetos et
ego anamar tetos. quod me me et deum erit distantia. Vnde adhuc
ponit testimonium. ne tibi et auditoribus tuis fastidium facias. ait uero
quod septuaginta interpretes AKAXERYEN uocat. somnum auferit ab oculis

ut omentarios fidelium in se replicans misericordiam inueniat mardocheum
Quia iudicio demeritis liberatus est. ut hester commendabilior fiat
et cunctis populus iudeorum imminenti vitaret necesse tunc rex potestatis
qui ab india usque ad septentrionem et ethiopia cunctis possidebat orien-
tem. post largissimas epulas et cibos toto orbe quoslibet domine cupi-
ebat et sompno requiescere ac liberum arbitrium dormiendi nisi dominus
pulsor bonorum omnium impedisset naturae ordinem. ut tamen naturae tyranni
crudelitas vinceret. **L**ongum est si volueris sanctarum scripturarum
exempla perferre. totus sermo sanctorum addendum oratio est. tota oratio
et deprecatio extorqueat clementiam creatoris. ut qui nostris rebus et studio
saluari non possumus illius misericordia conseruemur. **V**bi autem misericor-
dia et gratia est liberum ex parte cessat arbitrium. quod in eo tamen est. **V**t
velimus atque cupiamus laboramus amittimus illius ope et auxilio im-
plere valeamus. **Ally.** Ego sum. sicut dixeram non in singulis
operibus nostris sed in gratia conditio mea et legis sentiri auxilium dei
Nec liberum franget arbitrium. Ceterum sunt plerique morum. quod omnia
que agimus dicat sibi presidio dei. **Acti.** Qui hoc dicit vester esse
cessabit. **A**ut ergo et iusta dicito. ut noster esset incipiens. aut si non
dicis alienus eris ad his qui id non dicunt. **Ally.** Tuus ero si
meo dixeris. ymo tu meus. si aduersa non dixeris. **P**ana copia con-
fitebitur et auidet quod fortior est de negas sanitatem. **V**t enim morbus et
vulnus in corpore. **I**ta peccatum in anima. quod ergo sanum aliquid horum asseris
ex ea parte qua tunc est. quod non sanum dicas et ex ea parte quod sanum est.
Acti. Sequar propterea tuam. nunquam hodie effugies veniam quocumque
vocaberis. **Ally.** Paratus sum ad audiendum. **Acti.** Et ego
ad loquendum surdis auribus. **R**espondebo ergo ad propositum ex anima quod parti
et corpore utriusque subest natura sequitur. quod corpus sanum dicitur. si nullo lan-
guore vexetur. ita anima absque vicio. si nulla perturbatio quatuor. et tamen
quantum corpus sanum sit integrum quod et vegetum et cunctorum sensum inte-
gritate robustum aut celeris aut raris in firmitatibus condoleat. et
ut firmissimum sit interrupti vite molestia patitur. ita anima cogitationem
et perturbationum impetus sustinet in super et naufragia. non absque
periculo nauigat. consideransque fragilitate super semper de morte sol-
licita est. secundum illud quod scriptum est. quis est homo qui uiuat et non
videat mortem. que iunctis est intenta mortalibus non ualde dispo-
lucet. sed morte perit. **I**uxta illud prophetarum anima quod peccauit. ipse mori-
rietur. **A**lioquin hac quidem morte qua et bruta soluitur alia. enorth
et helyam non dum uidisse cognoscimus. **P**er anima corpus. quod
nunquam languet. aut quod post languorem perpetua sanitatem seruauit
sit et dabo tibi animam quam nunquam peccauit nec post virtutem denique

peccatura sit. p̄sertim tū victima sicut vicia v̄tutib⁹ et si paulu-
lum declinabis. aut errandū tibi sit aut p̄ceptū cadendū. quanto
cū mē se distat p̄tinaia et p̄secūcia p̄symonia et frugalitas. libe-
ritas q̄ p̄fusio. prudentia et calliditas. fortitudo temeritas. cautela et
timiditas. quorū alia bona. alia resunt ad mala. qđ qđem et sc̄pib⁹
in venit. si fellis p̄uideris. tempando pituita suarescat. si h̄iores sic
rare festines mordefat sanguis. vile viat⁹. et luteus color ora p̄-
fundit. **V**erte ut ductam medicorū adhibeam⁹ diligentiā et castigat⁹
viam⁹ cibis. et morborū vomitib⁹. crudelitate corream⁹. oculos
quibusdā et soli deo cognitis causis. v̄l frigore m̄drescunt⁹ v̄l febr̄i ex
ardescunt⁹. Vel tormētib⁹ euulam⁹ et veri medici saluatorib⁹ in-
plorandū auxiliū. dicim⁹ qđ cū aplib⁹. nigr̄ saluos nos fac perim⁹.
Clxxi. **E**sto ut ull⁹ potuerit om̄e vitāe p̄tū. In puricia. Adole-
centia. Iuuetute. Nūq̄ negat⁹ potes p̄tū iustos. et sanctos p̄ios
post vicia om̄i se adiutores d̄o contulisse et p̄has caruisse p̄tū. **A**ct.
Hoc est qđ tū in p̄ncipio dixeram. In vitā esse postū p̄tū. v̄l p̄tū
v̄l nō p̄tū et v̄l ad bonū v̄l ad malū extendere. **V**t liberū serue-
arbitriū. s̄d hoc p̄modo et tpe et condicōne fragilitatis h̄iane
p̄tūtatē. aut i p̄tūtie soli reseruat⁹ deo. et ei qui verbū
caro factus. car mē detrimet. et p̄tū nō p̄tulit. nec qui ad breue
possid⁹ cogit me ut possū iugit⁹ possū ieiunare vigilare ambulare. legē
p̄salle. sedē. dōmē. nūq̄ m̄p̄tū. **C**lxxii. **E**t quā in istis sc̄is
ad p̄fectū iusticiā p̄uocant⁹. **V**t est illud. b̄i m̄dō corde. qm̄ ipi deum
videbūt. et beati in maculati in via. q̄ ambulat in lege d̄m. et
dei loquētis ad abrahā. **E**go sum deus tuus. placeo t̄ conspectu
meo. et esto sine macula et querela et ponā testamētū meū int̄ me
et te. et multiplicabo te nimis. si em̄ nō p̄t fieri qđ s̄pt̄ia testat⁹
frustra p̄cepit ut fieret. **A**ct. **D**uisis testimonis s̄pt̄iarū. eandem
q̄stionē tenis in theatrales prestigat⁹. qui v̄nū eūdemq̄ hominē p̄-
sonarū varietata mutata. In maris venete qđ p̄ducit. **V**t qui
prius rigidus et truciore in cesserat p̄gea soluat⁹ i molitē. ferreū
Hoc em̄ em̄ qđ nūc quas nouū abysus. Beati m̄dō corde. et b̄i
i maculati in via. et esto sine macula et ceteri istiusmodi. aplō respo-
dente. cōmētū est. ex p̄te cognoscim⁹. et ex p̄te p̄phetam⁹. et nūc p̄
speculū videm⁹ in enigmate. tū aut veniet qđ p̄fectū est id quod
ex p̄te fuerat destruct⁹. et m̄dm̄ qđ cor qđ postea sit visum deū et
b̄itudo vie i maculata. et i maculati tū abrahā v̄nū. In v̄bra
possidem⁹ et p̄magine. q̄uis aliq̄ patmaria sit. quāvis p̄phetā
quāvis aplūs d̄r eis a d̄no saluatore. Si vos cū sc̄is mali sc̄is
bona dāc filijs vestris q̄nto magis p̄r vester q̄ m̄clis est. Dedit

bona petentibus se. Denique et abraham cui dictum est esto sine macula.
sine macula consuetudo fragilitatis sue tendit prorsus in terram. tunc lo-
quutus ei esset deus. Sara uxor tua. non vocabitur ultra sara. sed sar-
ra erit nomen eius. et benedictio ei. et tibi. ex ea filium. et benedictio illi
et erit in gentes. et reges gentium ex ipso erunt. Statim infertur. Con-
dit abraham in faciem suam. Risitque et dixit in mente sua. si centen-
ario nasceretur filius et si sara nonaginta annorum pariet. Quiaque ab-
raham addidit ysmahel uiuat in aspectu tuo. Cui respondit deus
Sara. ecce sara uxor tua pariet tibi filium. et uocabitur nomen eius ysaac et
reliqua. Certe iudicabat a deo. Ego sum deus tuus. placeo in con-
spectu meo. et esse sine macula. Quia non credidit quod deus promiserat
sed risit in corde. putans se celare deum. et apte uidetur non audens
denique causas incredulitatis exponere. Redit in corde suo. quomodo
fieri potest. Ut centenarius denonagenarius uxor generet filium.
Uiuat inquit ysmahel in aspectu tuo quem semel. Difficilia et
magis non quareo. contento sum beneficio quod accepi. quem occulta prom-
issione arguens deus. ait. Scia. et est sensus. fiet quod estimas non
futurum. sara uxor tua pariet tibi filium. et antiqua ista recipiat
puerum quem nascatur puerum nomen imponam. exerceat enim tuo quo
risisti tanto. et filius tuus ysaac eius nomen accipiat. Sim autem modo
corde putans in presenti seculo uideri deum. Et moyses / qui prius dixerat
vidi deum facie ad faciem. et salua facta est anima mea. propterea depic-
turus ut eum uideat cognoscent. quem quia uidisse se dixerat. audit a domino
non potes uideri faciem meam. Nemo enim uidebit hominem faciem meam
et uiuet. Unde et apostolus in uisibilibus deus solus deus deus. et qui luce habet
inaccessibilem. et quem nullo hominum uiderit neque uideri possit appellat
et iohannes euangelista sacra uoce testatur dicens. Quod nemo.
uidit unquam Unigenito filius qui est in sinu patris ipse nuntiabit. qui
uidit et narrat. non quoniam est ille. qui uisus est. non quoniam nuntiat ille qui
narrat sed quoniam potest mortalium sensum accipere. quod autem putas beatum
esse qui sit in maculato in uia et ambulet in lege cuius exsequenti
sensu potest mente colligi. Multis enim super testimoniis didicisti. lege
nullum potuisti complere. Sim autem apostolus ad corinthios gratias propter
luam arbitrabatur in lege reputauit quod stulticia. ut christum crucifixerit.
quoniam magis nos scire debemus. Ideo christus et euangelii gratiam
sucessisse. quia in lege iustificari non potuit nemo. Si ergo in lege
nullo iustificatur quomodo ad perfectum in maculato est in uia. qui adhuc ad-
ambulatur et ad calcem uenire festinat. Certe qui in uersu est. At in uia
gradus minor est eo. qui peruenit ad finem. Si ergo in maculato est ille
atque perfectus qui adhuc ambulat in uia et gradus in lege. quod plus

quid plus habebit ille qui ad hunc vult legem quod pervenerit.
Von et apostolus de domino loquitur. quod in fine mundi et consummatione seculi
exhibeat et sancta ecclesia non habente macula neque rugam. quam
vos putatis. Jam in ista carne mortali et corruptibili esse perfectum.
et audire meremini cum thronificari. Jam perfecti estis. iam divites
facti estis sine nobis regnastis atque vnicuique regnaretis. ut et nos reg-
naremus vobiscum. cum vera et absque omni sordis perfectione celestibus et ter-
restribus. quando sponsus loquitur ad sponsam tota pulchra es prima mea
et macula non est in te. **I**uxta quod illud intelligitur ut sit vespere et
et simplices. sicut filii dei in maculati. quod non dixerit esse. sed sitis
In futurum differens. non imputi esse coeternis. ut hic labor sit
atque contentio tibi laboris virtutisque premia. Denique iohannes scribit. di-
lectissimi filii dei sumus. et non dum apparuit quid erimus. primo
quia ad apparuerit. plures ei erimus quam videbimus. sed sit est. **Q**uod
ergo filii dei sumus. in similitudo dei. et vera contemplatio. tunc nobis
repremitur quando apparuerit maiestate sua. **E**dehinc superbia et timor
illa orandi praecepit audacia. quia scribitur ad viduam. quod sancti
debeat orare percontari. **I**lle enim ad deum merito extollit manus. **I**lle
per bona conscientia fundit. qui potest dicere. **T**u nosci domine quod sitis.
quod in nocentes. quod pure sint ab omni fraude et invidia et ra-
pina quod ad te expando manus. quia iusta quod in maculata labia et
ab omni mendacio libera. quibus tamen aut michi misteris percontando.
Xpianum est hoc an pharisei superbiebat oratio. **Q**ui in evangelio loquebatur.
Gras ago tibi. quia non sum sicut ceteri homines. raptores. iniusti. adul-
teri. et tu sitis hic publicanus. **I**eiuno bis in sabatho decimas de omni
que possideo. **I**lle agit gratias deo. quia ipse nimis non sit sicut ceteri homines
petra de testamento. non assumens iustitiam. tu dicis. domine tu nosti. quia
sancte. quia in nocentes. quia pure sint ab omni fraude et invidia et
rapina. quod ad te expando manus. **I**lle bis in sabatho ieiunans
se dicit. ut affligat carnem vitiis lascivientem. et omnis subiectione
dat decimas. redempto enim die. viri proprie divitiae. tu cum dominas olo-
glorus. super sidera ascendas. ponas in celis thronum meum. ex plis altissimo
Quid loquitur lumbi mei impleti sunt illusionibus. et corrupte sunt
et coputruerunt citatibus mee. a facie insipientiae mee. **E**t ne intres
in iudicio cum servo tuo. et non iustificabitur in conspectu tuo omnis.
sacerdos. **T**u sanctum et innocentem et purum esse te iactas et mundas
ad deum expandis manus. nec sufficit tibi in oculis operibus gloriari.
nisi ab omni sermone oris quod peccato mundum esse te dicas. **I**nfirmitas
quam iusta. quam in maculata labia. et ab omni mendacio li-
bera. **I**lle tamen. omnis autem homo mendax. et hoc ipsum apostolus confirmat

auditoris. **V**t sit deus verax. omnis aut homo mendax. et tu ab
omni mendacio in maculata et iusta et libea. possides labia. ysaas
plangit. heu michi misero qui opus sum. quia cum sum homo et in
munda labia habea. in medio quod populi in munda labia habentis ego habi-
tem. et propterea straphim ignisum carbone forcipe comprehensio offert
ad ysaie labia purganda. Non ut tu loqueris arrogantis. sed sua
vicia confitentis. **I**uxta illud quod in psalmo dicitur. quid dicit tibi aut appo-
nat tibi. ad linguam dolosam. sagitte potentis acute tunc carbonibus
desolatoribus. et per tunc timorem orantis qui iactantiam et confitentiam sac-
titudinis quasi stultus stultis suade conatus. **V**t in extremo dicas.
quibus tibi aut michi miserearis pretem finis. **S**i sanctus es. si in no-
tens. si ab omni sordide purgato. si nec opus nec finis peccasti. dicite
Iacobo. qui in vobis non peccat iste perfectus est vir et potens refrenare
linguam suam. quoniam magis deprecatur. ut videatur plangas te et fundas
pretem. qui sanctus es et purus et in notens immaculatusque labijs
et ab omni liber mendacio. dei filius potestati. **S**ic et oravit in cruce
deus deus meus. quia me dereliquisti longe a salute mea cetera delictorum
meorum. et rursum **P**ater in manus tuas commenda spiritum meum.
et per ignosce eis. quod enim faciunt nesciunt. qui pro nobis agens gratias
dixerunt. **C**onfitebor tibi domine per celi et terre. sic docuit et apostolos suos
ita quotidie in corpore illius sacramenta credentes cudeat loqui. per
nostrum qui es in celis sanctificet nomen tuum. **I**lli nomen dei quod per se
hunc est. in se sanctificari cupiunt. **T**u dicis. nosci domine. quam sancti
sint et innocentes et pure manus mee. **I**lli infertur. **A**dveniat
regnum tuum spiritum regni fuit tunc perstantes. ut regnate christo. nequa-
quam regnet perit in mortali coram corpore. **I**ungunt quod fiat voluntas
tua sit in celo et in terra. **V**t imitet angelos. **Q**uoniam fragiliter
et voluntas domini operatur in terra. tu dicis per homo si voluit dicere
perito. **P**erinde quod diavolum da nobis. **H**odie siue super omnes subas per
viam. que apostoli deprecantur. ut digni sint assumptione corporis christi. et vos
per immundam sanctitatem perit quod iustitiam audacter vobis dona celestis
tua vindicatis. **S**equitur. **C**ommitte nobis debita nostra. sit et dimittimus de-
bitum nostrum. **D**e baptismati fonte surgentes. et cognati in dominum
salvatore. **I**mplere illo quod de se scriptum est. beati quorum remissum sunt
iniquitates. et quorum tecta sunt peccata. statim in prima communione corporis
christi dicunt. **D**immitte nobis debita nostra. quibus fuerat in christi confessione
dimissa. **E**t tu autem arrogans et superbus stans puritate manuum
et mundicia eloqui gloriosus. **Q**uoniam sit hominis perfectio conditio. et per
vicia aut peccata virtutum plena confessio. **N**am quod possit sit esse sine
vicio. quod illi qui statim de christi fonte procedunt. et tunc videntur dicere

dimitte nobis debita nostra. sic et nos dimittimus debitori tui nos
non humiliatis mendacia. ut tu mptaris. s. pauca fragilitatis
humane suauitatem formidans. **Illi** dicunt. Ne nos inducas
temptationem. tu cum iohanniano loquere eos qui plena fide bap-
tisma consequuti sunt. temptari ultra et peccare non posse. Ad
exertum inferunt. Sed libera nos ab omni malo. Quid precantur
a domino. quod habent in arbitrio libertate. O homo nunc mundus
factus es in laqueo. et de te dicitur. Que est ista que ascendit de
albata immitens super fratrem fratrem suum. Ut lota quid sit. s.
custodie non valeat puritate. h. a suo domino sustentetur. Quomodo cupit
dei misericordiam liberare. qui paulo ante liberatus es a patris. Nisi hac ratione
qua diximus. ut cum omnia fecerimus nos inuites esse fateamur.
Oro ergo tua pharisei vincit superbiam. et publicani compactione.
dampnat quod delonge stans. oculos ad deum non audebat attolere.
sed percutiebat pectus suum. **Deus** propitius esto michi peccatori.
Unde perferat dominum suum. Quo vobis descendit hic iustificatus in domum
suam plusquam ille. Omnis enim qui se exaltat humiliabitur. et qui se
humiliat exaltabitur. Apostoli humiliantur ut exaltentur. discipuli tui exal-
tantur ut corruant. eis adulans vidue non erubescas dicere. putare
que nusquam recipiat misericordiam. et veritatem que ubique pagna sit. in illa
potissimum fomoriari. ne recordaris illius sine. **Ipse** meum qui te bene
dicit. se dicit te et semitas pedum tuorum subplantat. Laudas quod
eadem vocibus et dicis. O te felicem nimis. O beatum. si iusticia que esse
iam non nisi in celo creditur. apud te sola inueniatur misericordiam. docet est
hoc an accidit. leuare de terra an precipitare de celo. Id mulierule
tribue quod angeli non audeant usurpare. **Immo** pietas. veritas.
atque iusticia. non inueniuntur misericordiam. nisi in una misere. **Ubi** erant iusti
tui quos absque peccato melius esse iactabas. Que duo caput orationis
et laudis. soles ad tuos iurare discipulis non esset vacuus proprii
tue stili tui splendore luceat et tanta sit venustas eloquii tui
liani ut testudineo incedens gradu que serote doces. multisque
penalia. publice non audeas profiteri. **Per** te felicem tuus proprius discipulus
nemo destruit libros. ut quicquid videris displiceat. non tamen balium
esse contendas. et quis illi tanti erit ingenii ut lepore sermonis
tui possit imitari. **Chry.** Non possum ultra differre ois vincit
patientia vrozum iniquitate vrozum. Oro te quid in fantuli patuerit
nec confidat eis delicti imputari propter nec ignorantia qui iuxta ionam
propheta manu dextra nescit et sinistra peccat non possit et possit
pure. genua labant. vagito verba non explicat balbuties lingua ridet.

videt. et etiam misericorditer cruciatu misericorditer sperant. **Acti.** Immo distat
esse reperti. ut non dicam eloquent. disputati tui verbi sunt in magis
Anthonio enim orator egregio. Inuenio laudibus tullio personat. dicitur
tos. se aut vidisse multos. eloquentes adhuc nominare. Noli ergo
michi oratorum et non tuis floribus ludere. per quos solent impudenter
atque puerorum aures decipi. sed simpliciter dic quid sentias. **Elvri.**
Hoc dico concede michi. saltem esse absque peccato. qui peccare non possit.
Acti. Concedam si in christo fuerint baptizati. nec scio me te
nebis in assensum sine tue qua dixisti. posse hominem sine peccato
esse. si velit. **Acti.** enim nec possit nec vult. sed sine peccato peccato per dei
gratiam suam. quod in baptismo suscipiunt. **Elvri.** Rogo me ut
ad inuidiosum illud veniam. et dicam tibi quod enim peccauerunt ut statim
in me per locum lapides torcias. et quae viribus non potes voluntate
imperficias. **Acti.** Ille hereticum misit. qui esse hereticum patitur.
teterum nam coram deo vivificatus est. **Elvri.** heresim odians vultus ha
tholice fidei. **Elvri.** Si nos scitis hereticos. quare non accusatis.
Acti. Quia apostolus me docet hereticum post unam et secundam cor
reptionem vitare. non accusare. sciens quod prius sit. et suo iudicio dapi
natu. olimque stultissimum est. super fide mea exaltare pedem iudicis.
Quid enim si te alius catholicum dixerit. statim ne assensum tribuas
quicunque te defendent a prius credente bene sentire dixerit. non
hoc ager. Ut te ab infamia liberet sed ut infamet perfidiam. multo
sociorum nequaquam te catholicum. sed hereticum esse demonstrabit.
Verum hoc ecclesiastico calcant pede. ne quasi per multis fletibus. tristior
quedam ymago monstraret. **Hoc** nobis prestat christi timor ut omnes
alios. contemptumque timores. Deinde autem defende quod credis. a
relinque quod defendere non potes. quicunque indefensionem tuam adduxeris
non patronum sed socium nominabis. **Elvri.** Dic quod. et me omni liberam
questionem. Hec infanti baptizent. **Acti.** ut eis peccata in baptismo
dimittant. **Elvri.** Quid enim comere peccati. Quisquam soluitur
non ligatus. **Acti.** Nec interrogans respondet tibi euangelii tuba.
doctor gentium. vas aureum toto orbe resplendens. Regnavit mors
ab adam usque ad moysen etiam in eos qui non peccaverunt in illi
dine peccatoris adam. qui est fons fuit. quod si ob peccatum dei hoc esse
aliquis qui non peccaverunt. intellige illud eos non peccasse peccatum proprium
ut adam peccando in paradysum preceptum dei. teteret omnes homines
aut antiqui propateris Adad a suo peccato tenet obnoxii. quod prius
est parentis in baptismo vinculo soluit qui eius etatis qui possit
scire et alieno et suo christi sanguine liberat. ac ne me putes hereticum
sensu hoc intellige. Beatus martyr ciprianus. cuius te in scriptum

testimonijs digerendis emulū gloriaris. in eplā quā scribit
ad eph̄m ꝑ fidē demeritis baptisandis hoc mōrat. porro aut
si etiā grauissimis delictoribz et in deū multo ante peccatis
tū p̄ca crediderit remissio peccatorū dat̄ et a baptismo atq; grā nō
phibet. ꝑto magis phibetū non debet infans. qui recens natus
nichil peccat. nisi qđ em adam carnalit̄ natus cōtagiū mōtis
antique ꝑma natiuitate cōtraxit qđ ad remissam peccatorū accipie
dam. hoc ipō faciliꝝ accedit. qđ illi remittit̄ nō ꝑp̄ia sed aliena
peccata. et idēto frater carissime. Hec sunt in quibus nostra s̄mā a/
baptismo atq; grā dei qui om̄ibz misericors et benignꝝ et ꝑio est
nemine ꝑnos phibet. qđ ad ē om̄ibz obseruandū sit. atq; ꝑti
nendū magis cō infantes ipōs et rēcentes natos obseruandū
putat qui hoc ipō de ope nra addiūmā mīaz ꝑlꝝ merent̄. qđ
in ꝑmo statim natiuitatis sue ortu plorantes ac flentes nichil
aliud faciūt qđ deprecant̄. Scripsit dudū vir sanctꝝ et eloquē
cipus augustinus ad marcellinū/qui postea subinuidia tyrannidis
herodiani ab hereticis innocens cesus est duo libros de infantibz
baptisandis. cōn̄ heresim vram. ꝑquā vultis infē baptisari in
fantes nō in remissione peccatorū sed in regnū celozū. Iux̄ illud qđ
ꝑptū est in euāgelio. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et sp̄itu
nō ꝑt intrāre regnū celozū. Tercū qđ ad eundē marcellinū cōn
cob. qui dicit posse hōiem sine peccato esse. si velit absq; dei grā.
Et qđ nū ꝑd hilariū cōn̄ doctrinā tuā multa ꝑlūa fui gentē.
Alios qđ ꝑp̄enaliꝝ tuo nom̄i tūc dē. qui nec dū in nostrad
venere manꝝ. Vnde sup̄ sedendū huic labori censeo. ne dicat̄
in illud orac̄ij In siluā ne ligna feras. Aut em̄ eadē dicentꝝ ex
sup̄fluo. aut si noua voluerimꝝ dicē a clarissimo ingenio oc
cupata sūt meliora. Hoc vñd dicit ut tandē finiat̄ oratio
Aut nouū vob̄ debeꝝ symbolū tradē. ut post ꝑrem et filiū et sp̄m
sanctū baptisens infantes in regnū celozū. Aut si vñd et in
ꝑuulis et in magnis habetis baptismā. etiā infantes i remissio
peccatorū baptisandos i ꝑlitudinē ꝑuaricationis adam. qđ si i iusta
vob̄ vñ alienozū remissio peccatorū. quā nō indiget. qui peccatē nō
potuit. transite ad anasim vñd qđ ꝑtēta in celis. et antiq̄ delicta
solui dicit in baptismo. ut tuꝝ mētis auctoritate ducemꝝ. etiā in/
hac parte errorem sequamini. r̄

finis

7/5

1800

